NAVARASA TARANGINHY

నవరసతరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BY

SREE

Ajjada Adibhatta Narayanadas

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASA

VIZIANAGRAM

శ్రీ విజయనగర వాస్తవ్యులగు శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల
నారాయణదాసుగారిచే నాంధ్రీకరింపఁబడిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల
కవితా విశేషములు.

1979

First Edition — 1922 Copies 500
Second Edition — 1979 Copies 1,000

Associations which have accorded Financial Aid for the Printing of this Book

ఈ ముద్రణకు కొంత ఆర్థిక సహకారము అందించిన సంస్థలు.

1) ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్.
   Andhra Pradesh Sahitya Academy, Hyderabad.
2) శ్రీ నారాయణదాస శతజయంతి కమిటి, హైదరాబాద్.
   Sri Narayana Das Centenary Committee, Hyderabad.
3) రోటరీ క్లబ్, పఠాన్‌కోట్, (పంజాబ్)
   Rotary Club, Pathankot, (Punjab).

ప్రకాశకులు :

శ్రీమతి కళ్ళా శ్యామలా దేవి,
శ్యామలానగర్, గుంటూరు-6.

ముద్రణ :

శ్రీ పి. రామకృష్ణమూర్తి,
మేనేజింగ్ డైరెక్టరు,
వెల్‌కమ్ ప్రెస్, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్., లెస్సీస్ శ్రీవిజ్ఞానమంజూష, గుంటూరు-2

మూల్యము : రు. 80/-

Adibhatla Narayanadas
Principal,
Sri Vijayarama Ganapatasala.
Vizianagram.

DEDICATED

BY

GENEROUS PERMISSION

TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI
ALAKH NARAYAN GAJAPATY RAJ
MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY

HIS HIGHNESS'S EVER
LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - ష్మత్ప్రపితామహు వలననికలరుఁ
బా-వనచరిత్ర ।
శౌర్యపరాక్రమ - చాతుర్యముల్నీకుఁ దాతస్వభావమో-
ధర్మమూర్తి ।
బహుజనపోషణ - పరతనీతండ్రినై జమునీకువచ్చెనో -
సదయహృదయ ।
సకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు సహజసిద్ధమ్మురా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొల్లి పొడముటరుదు।
నీవలె న్సద్గుణంబుల ప్రోవుభళిర।
తగును నీ పేరు నీ కుమా ధవుని కృపను ।
విజయమందు నారాయణ గజపతీంద్ర ॥

గీ॥ శ్రీ, విజయరామగజపతి జ్యేష్ఠపుత్ర ।
లితా కుమారీ కుమారశూర ।
ధంసుకుమార విద్యావతీ కళత్ర ।
రాజకులముఖ్య యలక నారాయణాఖ్య ॥

గీ॥ కాళిదాస షేక్స్పియరుల కవితలపయిఁ ।
ప్రేమపడెదవుగాన నర్పించినాఁడ ।
ఈకృతిన్దయతోడ నంగీకరించు ।
మలక నారాయణగజేంద్ర యధిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।
నారాయణ గజపతే । సాహ్యంధ్రకృతికన్యకామ్ ॥

ఆదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

FOREWORD BY

Prof. G. J. SOMAYAJI, Vidwan, M. A; L. T. Kalaprapurna Dr,

Chairman (Retd.) Commission for Scientific and Technical Terminology Ministry of Education

Head of the Dept. of Telugu
Andhra University, (Retd.)
PRABHATAM.
Official Colony
VISAKHAPATNAM-2

(formerly) NEW DELHI
CHAIRMAN. (Academic Sub-Committee Board of Governers Telugu Academy
HVDERABAD

Sri Adibhatla Narayana Das who lived and enjoyed a full life of 81 years (1864–1945) a scholar in Telugu, Sanskrit, Urdu, Persian, Arabic, Dance, Drama Prose, Criticism of literary and social structure, Music, Musicology, ancient Hindu traditional culture had been a Samson and a Solomon in one during his time. Six feet four of height, a hefty constitution, a suntanned colour, standing like a palm, long arms, thick upturned mustache had been natural gifts to him. He could swim the rapid torrents of local rapids with lusty strokes, could defeat any opponent of his age in free wrestling, walk without break a distance of 25 miles without food or drink in the middle and could win any wager in feats of physical strength, and endurance.

At the middle and high school level of education, transplanted from the rural hermitage to the brick and stone structure of Vijayanagaram, he had started with a knowledge of Telugu and Sanskrit as an advantage over his school fellows. He had earlier contacts with the rural bards and the village musicians, whom he held at bay in all contests. At the age of 22 when he completed his matriculation he had established a name for himself in the surroundings as a learned musician, a stage performer, a skilled composer of verse and poetic narration accompanied by music.

He gave up his school education after joining the F. A. class and chose to build up a career as a people's-stage-musical narrator. Packed audiences of all types of people, rural, urban, educated, illiterate, the superstitious, the rational, public servants and private land owners, all of whom highly admired him, rewarded him with gifts of money, apparel, ornaments etc. His perambulations extended to the whole of the Andhra Pradesh, Madras, Mysore, Tamilnadu, Delhi, Utkal and other provinces where also he had been in great demand.

At the age of 40 he had mastered Urdu, Parsee, Arabic, later translated Omar Khayyam into Telugu and Sanskrit, had produced a huge literature consisting of prose works, poetry, musical plays and his fame extended and got established in the whole country.

Before we can assess any one work of any reputed author, it may be advantageous to know his biography and place it, properly in the list of all his works. He has himself given us an autobiography from which we can gather a number of facts and the atmosphere he had to work in, at the time of the production of this particular work. The present work *Navarasatarangini* was first published in 1922, three years exactly after he became the principal of the Music college established by the Maharajah of Vizianagaram. Before this he had been honoured everywhere outside Vizianagaram in Mysore, Madras, Calcutta etc.

At that time there were already two colleges in that place, the Maharajah's English College a first grade institution, and a Sanskrit College where very reputed Pandits taught the various Sastras, Telugu and Sanskrit literature, which had two principals of great name, fame and learning. He did not want to lag behind them, being the principal of the College of Music which had not got a great respect in the estimation of these scholars. Narayana Das was never contented to be a man thought inferior to his

colleagues even to the slightest extent. These scholars must not have been paying the credit he deserved at their hands, and he must have thought of teaching them a lesson by demonstrating his great learning in English, Telugu and Sanskrit both in Literature and language. His method had always been to face the lion in his den and shake him by the mane. An open staggering, frontal attack to deal a fatal blow on his adversaries has been his method.

For this purpose, his proficiency in sematic languages, or his great mastery of the histrionic arts, or his wide popularity with the classes and masses which began in Vijayanagaram, could not provide him with an opportunity. . To outshine them in English, Sanskrit, and Telugu, in literary composition, and exhibit his wide learning and stupendous energy, he took up this work.

This present work required a mastery of all the works of Shakespeare, consisting of 37 dramas, the sonnets and other miscellaneous works and all the works of Kalidasa, his 3 dramas, 4 poetic classics and other works which were doubtful in authorship but ascribed to him. The scholars in English, Sanskrit or Telugu whom he knew, had been familiar only with a few of the works of a particular author in that particular language. He made a thorough study of all these works, analysed them, collected the pieces in all of them, amounting to 594 in English and 231 in Sanskrit. All these were classified into the native Rasas, the sentiments of *love, hate, mercy, disgust, fear, Tranquility, gaiety, wonder, energy or vigour, and Benfvolence.*

These have been translated into chaste Telugu Verse mostly free from Sanskrit vocabulary, a stupendous task requiring understanding, analysis, equivalence, and precision, in Vocabulary and persistent labour. In addition he has provided a critical introduction in Telugu of 75 pages comparing the dramatic and poetic Techniques, of both Shakespeare and Kalidasa with also a summary

in prose of the plots, of the dramas etc. A list of all the Dramatic personae, and a glossary of difficult words has been a welcome addition. All this he did collect by himself without any assistance.

The English teachers of the colleges who would always look down upon the oriental scholars and the musicologists, had been familiar with a few of those Shakespeare's plays which were being prescribed for the study in the classes. They had been generally negligent of the others, not to speak of his other works, the sonnets etc., but this gentleman had rummaged all his works and collected the best passages dealing with all sentiments (Rasas). The Sanskrit scholars who had been teaching Kalidasa's works had been reading through a few cantoes of Raghuvamsa or portions of other works, but so far I could know there had been few who had studied the whole of Raghuvamsa or Kumarasambhava. The present work has silenced the sanskrit scholars. The telugu teachers were writing in the kavya style of Telugu replete with Sanskrit vocabulary and had not been accustomed to write simple chaste current native Telugu, even in original composition not to speak of Translations. By using mostly indigenous vocabulary (Accha Telugu) he had silenced them. In this way Sri A. N. Das had been able to silence all the scholars who had been competing with him for gaining the favour of the Maharajah and his courtiers. The Musicians, the Musicologists were no-where before him. His victory had been complete.

Now for the matter and manner adopted in the book much more need not be said as it has been discussed to some extent above. He had selected for translation long passages minutely depicting mental conditions, agonising soliloquies or detailed descriptions and short statements, couplets, pithy sayings, from every one of the works practically from all the chapters or acts. I leave the work of going through the whole work to the reader to select

passages of his liking, and only point out a few examples. Henry VIII ACT III Sc ii no 29 English and its translation on the opposite page in the text. The next passage Act V and Sc iii a couplet. He mentions the sentiment as (Santa Rasa) or gentleness. For (VIRA RASA) however one may read the Nos 66 & 67 of the Rape of Lucrece for a short and a long passage. For (Karunarasa,) Mercy Julius Ceaser 21, 22, Act II Sc iii and Act III Sc ii, For (Sringara) Love As you like it 2, Act III Sc ii 5, Act III Sc vI Merriment (Hasyarasa) As you like it 5, Act II Sc VII 6, Act II) Sc ii. Marvel (Adbhutarasa) Corialanus 34, Act I Sc i. 35 Act II Sc i. Wrath (Raudrarasa) Timon of Athens - 9, Act IV Sc iii, 10, Act IV Sc iii. The above are only a few examples.

The name of the work 'The river of the nine rasas' (sentiments) means that all the nine sentiments as have been accepted by the sanskrit critics, have been illustrated in this book with examples from the works of Shakespeare and Kalidasa in a continuous flow.

With the vast basement of music and dancing, the superstructure of proficiency in many languages, Sri Narayana Das has built a temple for the Goddess of Saraswathy and the tower has been completed by this book, for worshipping the knowledge that is immortal and universal, though couched in different languages.

Visakhapatnam
9—9—78

G. J. SOMAYAJI

Preface

The magnum opus of Sri Adibhatta Narayana Das. "*Navarasa Tarangini*" was originally printed in 1922, 500 copies only which were all distributed by Mr. Das to his friends and admirers. This book was not available for reading public for the last Many years.

The idea of reprinting of this book was initiated by Dr. P. S. R. Appa Rao M. A ; PhD., the then Director, Telugu Academy, Hyderabad & his ambition was to divert some funds left over from the A. N. Das centenery Celebration Committee. (a little over Rs. 2000). Eventually this stupendous task of reprinting this great book was taken up by me, a year back. The original sponsors, who facilitated this task by initially providing funds to begin this work are (1) Andhra Pradesh Sahitya Academy who were kind enough to grant a sum of Rs. 1500. (2) The Secretary Adibhatta Narayanadas Centenary celebration committee Sri Mamidipudi Anandam M. P. and Chartered Accountant Hyderabad who was kind enough to spare the balance of a little more tean Rs. 2000/- left over after Sri Das's Centenary celebrations in 1965 in its Bank account. (3) Rotary Club Pathankot, who came forward to bear the expenses of binding and promised a decent donation under their community Service programme.

My thanks are specially due to these three bodies who lessend my task in bringing out this useful and great book which is presently out of public reach. Several other friends also have come forward to help the cause and I am thankful to each one of them even though space does not permit me to mention their names individually.

Trust this book will adore the hands of general and literary public interested in the books of Shakespeare & Kalidasa & evince greater interest in making them go deeper in the study of the works of the two world poets-Kindred Souls.

K. Eswara Rao

విషయసూచిక

దాసభారతీ ప్రచురణములు

1. మేలుజంతి : సంపాదకుడు – శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
2. కచ్ఛపీశ్రుతులు : సంపాదకుడు – శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
3. వ్యాసపీఠము : సంపాదకుడు – శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
4. నాయెుఱక : సంపాదకుడు – శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
5. తల్లివిన్కి : సంపాదకుడు – ఆచార్య శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి.
6. సంస్కృత శతకద్వయము : – శ్రీ రాంభట్ల లక్ష్మినారాయణశాస్త్రిగారి తెలుగు & డాక్టర్ శ్రీ "భాను" గారి హిందీ అనువాదములతో.
7. పంచశతి : సంపాదకుడు – శ్రీమాన్ కోగంటి సీతారామాచార్యులు
8. నూఱుగంటి : సంపాదకుడు – శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు.
9. బాటసారి (పద్యకావ్యము) : సంపాదకుడు – శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
10. దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి (సంగీతసాహిత్య ప్రబంధము) :
11. నవరస తరంగిణి
12. సారంగధర

— నారాయణదాస విరచితములు.

13. MONARCH OF RHYTHM - Ganti Sreeramamurty.
14. జగజ్జ్యోతి : శ్రీ పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి కుప్తీకరణము
15. THE LIGHTS OF THE WORLDS :
    Sri Peri Suryanarayana Sastry.
16. మహాకవి శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస చరిత్రము :
    కృతికర్త : శ్రీ యం. వి. ఆర్. కృష్ణశర్మ.

మహాకవి, మధురసరస్వతి, సాహితీరత్నాకర

ఆచార్య శ్రీ యస్వీ జోగారావు, *M. A., Ph. D.,*

Head, Dept. of Telugu,

Chairman, Bd. of PG. Studies & Faculty of Oriental Learning, A. U, Member of the Andhra University Syndicate & A. P. Sahitya Akadami, Formerly Professor of Telugu, Leningrad University. U. S. S. R.

సహృదయ భూమిక

నాట్య సంగీత సాహిత్యాది నైకకళానైపుణచణుడైన నారాయణదాసు గారు తన రచనలందును ఒక రస ప్రపంచ విరించనుడై రాణించిన మహనీయుడు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాహిత్యరాసిక్యపారదృశ్వుడు. సునిశిత వైమర్శిక దృక్పథ సుదూరగామి. ఏవంవిధలక్షణములకు సువిశాల లక్ష్యభూమిగా ఈ నవరసతరంగిణిని వంతరించినారు నారాయణదాసుగారు.

కవితలో విశ్వమును విశ్వములో కవితను దర్శించి తమ కావ్యనాటకములందొక రసజగత్తును ప్రగల్భింపజేసిన లోకైక మహాకవులు షేక్స్పియరు కాళిదాసులు. వారి సారస్వత మొక మహా సృష్టి. అదియొక అద్భుత రసజగత్తు. వారి అమృతలేఖిని నాశ్రయించి నవరసములు నెట్లు పరిపుష్టములైనవో వైనమువారిగా పటిష్ఠ ప్రణాళికముగా నిరూపించుటయే ఎతద్గ్రంథ సముద్దేశము. ఇందా మహాకవుల సర్వ కావ్యనాటకములందలి ప్రముఖ పద్యములు, ప్రసిద్ధపంక్తులన్నియు వివిధ రసశీర్షికల క్రింద వింగడింపబడి యెదురుగా తదనువాద మెక్కువగా పద్యములలోను ఎడనెడ వచనములోను చూపబడినది. ఆంగ్లమున కనువాదము మిశ్రభాషయందును, సంస్కృత ప్రాకృతముల కనువాదము అచ్చ తెలుగునందును సాగినది. ఒక బాష ననువదించు పట్టున ఆ భాషయొక్క పద మొక్కటైన అనువాదమున పడగూడదని దాసుగారి నియమము. అనువాద మెప్పుడును "ఆహో మూలచ్ఛేదీ తవ పాండిత్య" మ్మను నట్లుండరాదు. మూలపంక్తి పరమార్థమును కరబదర మొనర్ప వలెగాని దానిని మీరి కఠినపాకమున బడరాదు. తాతకు దగ్గులు నేర్పవలెనా ? దాసు గారికి తెలియనివి కావీ సులువులు.

ఈ మహద్గ్రంధమున ఈ బృహద్గ్రంధమున వివిధ మూలపంక్తుల ఆకర సూచనలు, సందర్భ వివరణము, మూలగ్రంథముల ఇతివృత్త సంగ్రహము, అనువాదమునందలి కఠినశబ్దముల కర్థవివరణమును గలవు. వీని యన్నిటికిని మకుటాయమానముగ విపులమైన పీఠిక గలదు. అందు కవిత్వము—అనువాదము, ప్రాక్పశ్చిమ కావ్యమర్యాదలు, షేక్స్పియరు విశిష్టత, అనువాద భాష, శ్రవ్య దృశ్య కావ్య తారతమ్యము, హేమ్లెట్—శాకుంతలముల తులనాత్మక పరిశీలనము, రూపకప్రయోజనము తౌర్యత్రికము, సంగీత సాహిత్యములు, సంప్రదాయము, ఆధునిక యుగము—అస్మద్భాషాస్థితి, కళలు—కవిత్వము, నరుల ఊహాపోహములు, మహాకవుల సందేశము సత్కావ్య లక్షణము అను అమూల్య విషయములనేక మొక మహా సారస్వత స్రష్టయు ద్రష్టయు నైన మహాభాగుని సూక్ష్మేక్షికతో సమ్యగనుశీలితములై సకల జిజ్ఞాసూపాదేయములై పండితులకుగూడ కనువిప్పు గలిగించునట్లు పరిఢవిల్లుచున్నవి.

ఈ గ్రంథ మెపుడో ఏబదియేడేండ్ల క్రిందట అచ్చయినది—అదియు శత సహస్రముఖముగా సహృదయ హృదయముల నుద్దీప్త మొనర్పగల దైదువందల ప్రతులుగా. ఎరిగినవారి ఉల్లములెల్ల కొల్లగొట్టినదయ్యు ఎరుగదగినవారి కెందరికి దుర్లభమై కాలపురుషుని అంతఃపురకాంతవలె కనుమరుగై పోయినది. ఇదిగో ఇపు సహృదయ సార్వభౌము డీ యీశ్వరుని ధర్మమా యని ఆ గ్రంథ జగన్మాతృ దివ సౌందర్య దీధితులు సకలాంధ్ర సహృదయ జగత్తుకుచ్చకచ్చకితముగా ప్రసరిం నున్నవి. ఎన్నడెన్నడటంచు నవరసతరంగిణి కోసము అర్రులు చాచుకొనియున అస్మదాదుల చిరవాంఛితమున కీ ఈశ్వర సాక్షాత్కారము మోక్షమొసగిన రసజ్ఞ ప్రపంచ మాయనకు ఋణపడిపోయినది.

యస్వీ జోగారావు.

10-10-79.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

షేక్స్పియరు - కాళిదాసు

తులనాత్మక పరిశీలన :

జగత్ప్రసిద్ధులైన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సొగసులు తెలుఁగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను. షేక్స్పియరాంగ్లేయభాషలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియు నాలు చిన్న కావ్యంబులు ప్రచియించె. కాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మఱియు నేడు కావ్యముల నొనర్చెను. కేవల మాంగ్లభాషా పాండిత్యము మాత్రమే కలిగి సంస్కృత మెఱుఁగనివారు షేక్స్పియరు కాళిదాసుని కంటె నెక్కువకవి యనియు, సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసుమ్మించినకవి లోకమున లేఁడనియును వాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయభాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసిన వారి కాసందియ ముండనేరదు. ఇంతకు నొకభాషలోనే యిద్దఱు కవిత్వముచెప్పినప్పుడు వారల తారతమ్యముఁ దెలుప సులభము కాని వేఱు వేఱు భాషలయందుఁ గవిత నొనర్చినవారల వాసిఁదెల్ప మిక్కిలి వీలుకాదు. భాషాగౌరవమును బట్టి రసోన్నతి యగపడును. రాజునకు మఱియు సేవకునకు న్గలుగు రసము లుపాధిభేదంబుల గౌరవలాఘవము లందుననుటకు సందేహములే దింతకు రాజు మెచ్చినది రంభ యను సామెతయే తార్కాణము. భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియు ప్రాజువంటిది. రాజగ్గెను - లోకులెల్లరన్ భయపడఁ జొచ్చిరి. మఱియు నతఁడు చిఱునవ్వునవ్వెను - జనులంద ఱుల్లాసమందిరి. సేవకునియల్కగాని, నగవుగాని యంతగా లక్ష్యముసేయఁబడవు. స్వతస్సిద్ధమగు దేవభాష న్జదువునపుడు రసోదయమగునట్లు దేశభాష న్జదువఁ గానేరదు. షాలకొకరుచి, యద్దియే పెరుఁగు, వెన్న, నేయి,

మీఁగడ, చల్ల మొదలగు వికారము లందునపుడు వింతవింత చవులగు. అందొకదానికొకటి పోల్చి యెద్దియు నెక్కువనికాని తక్కువని కాని యనరాదు. సంస్కృతము పాలన్‌బోలి దేశభాషలను బెరుఁగు మొదలగు వికృతుల నందెడును.-మఱియు నూహ మొదట నొదవి పిదప భాషారూపమున బయలుపడియెనుగాన భాషలతోఁ బనిఘేమి? యూహల నొండొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేర్పర్చవచ్చు నన్నచో నదియుఁగూడ పీలుపడదేమన నేయూహల కలవడినవారల కాయూహ లెక్కువగ నివాసస్థానములు భోజనపదార్థములు మొదలగువాని వలె రుచించుట యనుభవసిద్ధముకదా! ఇంద్రనీలములవంటి కురులిచటి వారలకు - మఱి బంగరుచివురుఁబోలిన యెఱ్ఱనికొప్పు హూణులకుం, జల్లని యాదరము మనలో - వెచ్చని యాదరము పాశ్చాత్యులలోను బ్రసరింపలేదా? ఇట్లు తర్కించినకొలఁది షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వాసి యేర్పర్చ వలనుపడదు. ఏభాషలందైనఁ గవులు నాఁ బరంగిన వారలలోఁ బరులయూహలం దొంగిలి మెచ్చునకు మెచ్చువన్ని యుదరపోషణార్థముకాని, పేరెక్కుటకుఁగాని గ్రంథము లల్లువారు నూటికిఁ దొంబదితొమ్మండ్రు.నిజమైన కవు లేకాలమందైనఁ గడునరుదు. సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియుం దొంగకవులకెక్కుడు కీర్తి. కవితారసజ్ఞులు సత్కవులకంటెఁ గడునరుదు. షేక్స్పియర్కాళిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభగల కవిశిరోమణులు సామాన్యులుగ నుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు. కొందఱి యూహాలు వ్రాయఁబడకయుఁ, గొందఱి వ్రాతలు బయల్వెడకయు, గొందఱి కావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింపఁబడకయుఁ బ్రఖ్యాతిఁ గొనఁజాలకున్నవి. పలుకురాడిన మాట-పాటికెక్కుఁగనకఁ బైయరు వృద్ధుస్వామి శేషులుగ నెన్ని వారినొండొరులతోఁ బోల్చునపుడు నా యుక్తిస్వాయమున నేపాటిది? వారల కవిత్వమందలి సొగసు లేర్పుటకు ధారకొనినవ్వుడు కేదవాఁ డొకతావున వవరత్నము అపరిమితమహత్త్వ

నొండొండుమీఱిటి కన్పడ నెద్దానినైనఁ దృప్తిపడ కెద్దియందోఁచక తుదకెవ్వరో కొన్నిమాత్రము తెచ్చుకొనినట్లు, మఱియు నాఁకలిఁ గొనువాఁ డొకదానికన్న నొకటి క్రొంజవులవొప్పి పలుతెఱంగులఁ దుఱంగలించు వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియుం గడుపునిండఁ దినలేక వచ్చినట్లయ్యె. నాపని ఆయిరువుర కబ్బములందలి సౌందర్యము కొనియాడ వేనోళ్ళుచాలవు. పున్నమచందురుం జూచినకొలఁది దనివి తీఱని తీరున వారలం జదివినకొలఁది సంతుష్టితీఱదు. మఱియా భాగ ములఁగాంచి ధ్యానించి వానిం గూలంకషంబుగఁ దెలియఁజాలనట్లు వారి యూహ లత్యామోదకరములయ్యుఁ గొన్నిచోట్ల దురవగాహములు. సముద్రమువలె వారల కవితాశక్తి యపారము. దిగంతరేఖకడనే వారి యుద్దేశము కొన్నితావుల నందీయందకుండును. వారి వాక్చమత్కృతి యనిర్దేశ్యము. సరియె. ఆ మహాకవీశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు. నే వేఱే తెల్పనేల? నిజమగు కవులొకరికొక రీడుదీయకుంద్రు. వారిలో నొండొరులఁ బోల్చి వీలుకా దెవనిమట్టుకు వాఁడే ఘనుఁడు.

కవిత్వము—అనువాదము

రసము చెడనీక యమకపుష్టిగఁ జెప్పుట, సందర్భశుద్ధిఁగల పదప్రయోగము, స్వతంత్రముగఁ గథనుగల్పించి యపూర్వమగు నూహలందెల్పుట, యతుకుంచక పద్యములల్లుట, పండితపామరరంజకముగ మృదు మధురోచిత శబ్దంబులం బొందుపర్చుటయుం గవిత్వమున ముఖ్యాంశములు. సర్వసాధారణానుభవము న్యథోచితంబుగఁ దెల్పి జనుల హృదయంబులకెల్ల రసముప్పతిలంజేసి నీతినుద్బోధించుటయే కవితకుఁ దగు ప్రయోజనము. మఱియు నొకభాష యింకొక భాషకు సరిగా మాఱదు. చాలమట్టుకుఁ దెల్పునట్లు మాత్రమే మార్చవచ్చుఁగాని యథాస్థితిగ భాషాంతరీకరణ మసాధ్యము. పుట్టుభాష తల్లిపాలవంటిది. పెట్టుభాష యెంతచదివి యాంటించుకొన్ననుఁ బోతపాలవలె వంతగా నొడలుపట్టదు. లాఁతిభాషపోంకము కూలంకష

ముగఁ దెలియఁబడదు. మఱియు నొక మాతృభాష యొకజన్మదేశ మొకజాతి యొకవయస్సొక స్థితి కలవార లన్యోన్యము సహజముగాఁ దెలిసికొందురు. "ఒకకొంత యొదిగిన సికమీఁద ముడిపువ్వు టొత్తులు దొరయు తాయతులుజుట్టి" యను సీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయము వచ్చునట్టింకొక సీసపద్యపాదము చెప్పుట గాని లేక ఛందస్సు మార్చి చెప్పుటగాని లేక పర్యాయపదంబుల స్థానికర్థము చెప్పుటగాని యంతగా రసము పుట్టింపనేరనపుడు భాషాంతరీకరణమునఁ దద్రసఁ మెట్లుత్పాదిల్లును? మేనమామ పోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహఁదెల్పఁ బీఁకులాడవచ్చును. విధిప్రేరితుఁడనై షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందు నాయెన్నినకొన్నిసొగసులు సాహసంబునఁ దెలుఁగునందెలిపినాఁడ, నీ యాంధ్రంబున నొకవేళ నంతగా రుచిపొడమనిచో నాంధ్రీకరణమున నాశక్తిలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొఱంత యేమాత్రము న్గాదని నేఁదెల్పనవసరము లేదు. షేక్స్పియర్కాళిదాసుల తారతమ్యము కొంతవఱ కీపుస్తకంబున నాంధ్రులకుఁ దెలియఁ గలదని నానమ్మకము. మొగి, యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యర్థముగా నదుకవలయుఁగాన యతిప్రాసవర్జ్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన బాగుగ నుండుననియు, సర్వజనసాధారణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమే కావ్యంబులఁ జెప్పుట యుచితమనియు, గణయతిప్రాసముల న్వ్యాకరణమున్మాని వచనకావ్యములు మాత్రమే చెప్పిన మఱింత సులభబోధకము లగుననియు కొందఱు నవనాగరకులవలెఁ బల్కుచుఁ గొంత వింతమార్పునకు గారణమగుచున్నారు. సంస్కృతమునఁ దు,హి,వై, చాదులుందెనుఁగున నొగిమొగ్యాదులుం బాదపూరణ మాత్రఫలకములయ్యుఁ జీట్లపేకలలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టార్థసిద్ధిదాయకములయి పద్యమును మేకుబిగింపువలె దృఢపర్చును. గ్రామ్యమమితముగాఁ బలుదేశంబులం బెక్కుతెఱంగులుగ నేచఁబట్టి భేదముగనుండుఁగావున సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు. సుశబ్దప్రయోగము పుణ్య

నకమని ప్రయోగార్హశబ్దంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు
యమింపఁబడియె. గణయతిప్రాసములు నుపమాద్యలంకారములుం
మత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగానేర్పర్పఁ
డియె. ప్రాసమో విశ్రమవర్ణనియమమో లేని తెలుఁగుసామెతయే
కానరాదు. కావునఁ దెలుఁగుబాసకు మార్దవమువలె తెలుఁగుపద్య
ములకు యతిప్రాసములు వర్ణధర్మములు, వావివరుసలతీరున నలం
ఘ్యములుగాఁ గన్పట్టెడు. కార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టు
పాటు లవసరము లేదన్నచో జాతినీతులు, వావివరుసలు, తలమొలల
పడుపులు, భక్ష్యాభక్ష్యవివేకము, చిన్నపెద్ద తారతమ్యము, పాపభీతి,
మాస్తిక్యము మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా? మన యూహల
ందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారార్థ మన్నికట్టుపాట్లయందుఁ
మార్యులచే నుద్దేశింపఁబడియెను. బాల్యయౌవన వార్ధక దశలందు
నరుఁ డవస్థాభేదమున నెల్లగతుల మారుచుండియుఁ దా మాఱన
ట్లాచారములు న్భాషలు కాలానుసారముగాఁ ప్రవాహోదకముల రీతి
మాఱుచుండియు మాఱకుంట చిత్రము. భారతమునాటి తెలుంగిప్పటి
గ్రంథములందు మాఱుచుండినను మాఱకా కట్టుపాట్లనే యనుసరించి
యుండలేదా ? నవనాగరకు లన్నిటన్జేయఁదలంచు మార్పులెల్లఁ
గావ్యదోషరూపముగా మఱియు గ్రామ్య భాషాకారముగా నిది
నఱకున్నవే. వారి మార్పుకోర్కె వ్యర్థము. గానమునకు శ్రుతిలయ
లక్కఱ లేదనియు, భాషకు వ్యాకరణమెందుకనియుఁ, బద్యముల గణ
యతిప్రాసనియమ మవసరము లేదనియుం బాడికాని లేక కావ్యముల
రచించికాని సార్వలౌకికులు కానేరక గాన కవితలన్నూర్చి తెలిసీ తెలి
యని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుఠారములుం గవితాభ్రాతలుం
గ్రహచారంబున రాజభాషాపండితు లనిపించుకొని యున్నతపదవు లం
దినమాత్రఁ దమకన్నియుం దెలియునని దురభిమానంబునం బండితమ్మ
న్యులై విపరీత బుద్ధి న్నవనాగరకాగ్రగణ్యులుగాఁ ప్రభుసన్మానము
వడయఁగోరి గాన కవితా విద్యలకు స్సదాచారములకు న్వేరువిత్తు

లగుచున్నారు. జాతిసాంకర్యము, నాస్తికత, గ్రామ్యభాష మొదలగు పెడత్రోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకములోనే యున్నవి నొకరు క్రొత్తగా నేర్పఱ్చనక్కఱలేదు.

ప్రాక్పశ్చిమకావ్యమర్యాదలు :

సంస్కృతమునఁగల కావ్యనిబంధనము లాంగ్లేయభాష కంతగాఁ గానరావు. నాయికానాయక లక్షణము భారతీయకృతులందువలెఁ బాశ్చాత్య కావ్యములఁ గాన్పించదు. మఱియు నశ్లీలాది కావ్యదోషం బులం దనకబ్బములం గణింపకుంట షేక్స్పియరుని దోషముకాదు. క్రొత్తగా నాగరకతం బొందుచున్న యాంగ్లేయభాష కనాదినాగర కతఁగల భారతీయవాగ్గౌరవ మంతగా లభించకుంట వింతకాదు. కావ్యంబునఁ బిఱుఁదనుటకుఁ బిఱ్ఱయని ప్రయోగింపఁ జెవి కేవకాదా? స్వభావవర్ణన మనుచితముగాఁ జేయరాదు. ముంగురులు వాల్చూపులు ముత్తెపుంబల్వరుస చిఱునగవు తళుకుంజెక్కులు గల మోము న్నిండుచందురునితోఁ బోల్చి వర్ణించునట్లు దిసమొల నద్దాని విశేషంబులతో వర్ణించుట సభ్యమగునా? మోముంగప్పఁబఱ్చినట్ల ధోభాగము నగపఱ్చఁదగునా? శృంగారమున - స్త్రీపురుషు లొండొరులం గ్రుచ్చి కౌఁగిలించుకొని దశవిధచుంబనము లొనర్చుచు గుహ్యభాషితంబులనుచుఁ గామకేళిఁ గావించుట; హాస్యంబున - గోప్యావయవంబు లగపఱ్చుచు మోటుమాటలు పల్కుట, రౌద్రంబున - నవయవంబులనఱకుచుఁ బ్రేవులం బెఱుకుచు నతికఠోరముగ భాషించుట; బీభత్సంబున-నెత్తురువరదలు ప్రేవులప్రోవులు చొంగ మొదలగు నసహ్యములఁ గన్పఱ్చుట, కరుణయందుఁ-బలువురుగలసి యొక్క పెట్టున గోలుమని యేడ్చుట, శ్మశానక్రియలు మొదలగు ఘోరములఁ జూపుట; భయానకంబున-మూత్రపురీషోత్సర్గనాభినయమును నాట్యరంగమునఁ బ్రదర్శనార్హ మెంతమాత్రముంగాదు. జుగుప్సాభయశోకములతో సభాసదుల కాధివ్యాధులు కలుగునట్లు నాటకములు

ముగింపఁగాదు. రూపకాభినయప్రయోజనము సభ్యుల కుల్లాసపఱచి
నీతినేర్పుటగాని జుగుప్సాభయశోకములఁ గల్గఁజేసి కర్తవ్య మెఱిం
గించుట కాదు. కుళ్ళుపుండునుండి కులకులరాలు పురుగులు వాంతులు
విరేచనములు చేసికొనుచుఁ గడునీరసిలి చావసిద్ధముగనున్న మనుష్యుల
నొకవైపు పొడిచి పీఁకి తిను రాబందుపక్కుల ప్రేలాడు ప్రేవులు,
పూర్ణగర్భవతులం బొడిచి చుట్టుబందువు లేడ్వఁ గడుపులోని శిశు
వులం బైకిలాగి కాలఁద్రొక్కుచుఁ బగఁదీర్చుకొను రౌద్రాకారుల
క్రూరచేష్టితములుం జూడవేడ్కపడు నాచూపులు నవరత్నస్థగిత
సింహాసనమున సకలజనసమ్మతి నధిష్ఠించు చక్రవర్తులం బరస్పరవద
నావలోకన కుతూహలంబుతో నానందంబు మూర్తీభవించునట్లు
పెండ్లిపీట నలంకరించిన నవవధూవరులం, దేశోపద్రవకారులగు దుష్ట
శత్రువుల నిర్జించి పాఱఁ దఱిమి సకలజనరక్షణదక్షులై జయభేరి
మ్రోయ నిజనిలయంబుల కేతెంచు వీరమూర్ధన్యుల నాలోకింప నాశిం
చునా? తనతల్లి పినతండ్రిన్మరగి తన తండ్రికి విషమిడి చంపించిన
కారణమునఁ దాఁ బినతండ్రిం బొడిచి పగఁ దీర్చుకొని తన్నుం బొడుచు
కొని చచ్చుట; మదురువిటుకులాడిం బెండ్లాడి యాపె తనయెదుట
విటకానితోఁ జేయు దుశ్చేష్టితంబు కనిపెట్టియు నొక మహారాజేమియు
ననఁజాలక నోర్మూసికొని, తుదకాపె తనకొడుకుచే యువరాజుం
జంపించి వానిభార్యం జెఱపెట్టించి యాపెకాళ్ళేతుల న్మఱియు
నాల్కన్ ఖండింపించుట మొదలగు తనదుష్కృత్యముల బహిరంగ
ముగా నొప్పుకొని పరునిచేఁ బొడవఁబడఁ జూచుట; తలిదండ్రు లన్న
దమ్ములు మొదలగు సన్నిహితబంధువుల రాజ్యాభిలాషచే నెన్నియో
కుట్రలంబన్ని బందెలిడి చంపుచుం బసిబాలుర హతమొనర్చుచు
భర్తలం జంపించి యాదీనవృద్ధవితంతులం బెండ్లాడి విడిచిపెట్టుచు
ఘోరకృత్యము లాచరించుచుఁ దుద కొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁ
గూలుట మొదలగు ననమంజస కథావిధానములు రంగస్థలమున నభిన
యించుట కొంత నీతిబోధకమయ్యు సభాసదులకు హృదయక్షోభకరం

బని మెచ్చియే భరతమునిప్రముఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారవీర రసప్రధానములుగా నాటకము లుండవలయుననియు, సుఖపర్యవసాన యుతములు కావలయుననియు శాసించిరి.

షేక్స్పియరు విశిష్టత

భారతీయాలంకారికు లేర్పర్చిన దోషములు పెక్కులున్నప్పటి కిని షేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియముల్లేదు. షేక్స్పియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతో నభవిష్యతి యనఁదగినది. షేక్స్పియరుని కవిత్వముతో నన్యుని కవితంబోల్చుట సూర్యునితోఁ గరదీపిక సరిచేయుటవంటి దను విచక్షణుల నసడ్డసేయరాదు. తన కావ్యదర్పణంబున జగమునెల్లఁ జూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయు లలో వ్యాసుఁడు, నాంగ్లేయులలో షేక్స్పియరని నాయభిప్రాయము. భారతము చదివినప్పుడు, షేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపు డును నామనసునకు లోకమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను.

కావ్యంబులయెడ నెవరి కట్టుబాట్లు వారివి. ప్రాచీన కావ్య పద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుట యొక కొఱంత యనరాదు. కవితా ప్రతిభం బరికించుట ముఖ్యముగాని వారి నియమములు వీరికి లేవని యేవగింపరాదు. సహాయసంపదతోఁ గార్యము నెరవేర్చినవానికన్న నసహాయుఁడై నెగ్గినవాఁడు స్తవనీయుఁడుకదా! శాస్త్రము చదివి సుశిక్షితుఁడై సొగసుగ నిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పి చాతుర్యముకన్న సహజపాండిత్యంబున రమ్యముగఁ దనగూడల్లుకొనిన బంగరుపిచ్చుక నేర్పు శ్లాఘ్యము. సకల భాషాజనని యగు దేవభాషలోఁ గావ్యముఁ జెప్పి లోకుల మెప్పించినవానికన్న దేశభాషలోఁ గబ్బమొనర్చి జగము న్నంతోషపెట్టువాఁడు వేయిరెట్లెక్కుడనఁదగు.

తారతమ్యము :

కాళిదాసకృతు లాంగ్లేయభాషకును, షేక్స్పియరుని కావ్యం బులు గీర్వాణభాషకును మార్చినయెడ నా యిరువుర తారతమ్యము

స్పష్టపడు ననియెంచి నాఁకుదోఁచిన కాళిదాసుని మూఁడుపద్యము
లాంగ్లేయభాషకును, షేక్స్పియరుని మూఁడుపద్యములు సంస్కృ
తమునకు న్మార్చినాఁడను :-

షేక్స్పియరు సొగసులు

[గీర్వాణాంధ్రములలో అనువాదము]

మూలము :

To guild refined, gold, to paint the lily
To throw a perfume on the violet
To smooth the ice, or add another hue
unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish
Is wasteful and ridiculous excess :

౧ శ్లో॥ శా॥ స్వర్ణే హేమవిలేపనం సమధికే రక్తోత్పలే రంజనం
చాంపేయప్రసవే సుగంధకలనం హైమోపలే స్నేహనమ్
దేవేంద్రస్య శరాసనే సముదితే వర్ణాంతరప్రాపణం
దీపే నార్కరుచిప్రదీపన మతివ్యర్థ ప్రహాసాస్పదమ్.

౨ ద్వి॥ బంగరుపూఁత మే-ల్బంగారమునకుఁ,
కెంగలువకు రంగు-సేఁత. నెత్తావి
సురపొన్న కెరవు తెచ్చుట, మంచుగడ్డ
మఱి నున్నసేయుట-మఱియొక రంగు
నగవైరి వింట నొ - నర్చుట, పట్ట
పగలు వెలింగెడు-భానుని కాంతి
హెచ్చింపఁ జేవత్తి-నెత్తిపట్టుటయు
నచ్చపు నగుఁబాటు-నధికము వృథయు.

B. **He was a man, take him for all in all**
I shall not look upon his like again.

(Hamlet-Act I,-Sc ii)

౧ శ్లో॥ సోఽభూత్పుమా న్సర్వథైవ
సంపూర్ణ సుగుణాకరః
నాహం కదాపి వీక్షిష్యే
తస్య ప్రతినిధిం పునః

౨ ద్వి॥ పురుషుఁ డాతండు సం-పూర్ణ గుణుండు
నరయఁ బోవ నికఁ నే-నతనికి సాటి.

C. **O, she doth teach the torches to burn bright!**
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rick jewel in an Ethiop's ear
Beauty too rich for use, for earth too dear!
So, shows a snowy dove trooping with crow
As yonder lady O'ur her fellows shows.

(Roméo Juliet - Act I-Sc 2)

౧. శ్లో॥ అత్యంతం ప్రజ్వలితు ముబలా శిక్షతేఽహో ప్రదీపాన్
రాత్రౌ కాళీ శ్రవణ విచలద్రత్న భూషేవ భాతి
సౌందర్యం చానుభవితు మతిశ్రేష్ఠ మూర్వ్యా అమూల్యం
వాయసౌఘే చరతి వరటావ త్సఖీమండలే సా.

౨.గీ॥ చిలుకలకొలికి దివిటీల - వెలుఁగ నేర్పుఁ
గలిగి వజ్రంబు పగిదిఁ జీ-కఁటిని మెఱయు
నందమందన నత్యధికంబు-నవని కరుదు
కాకులం గంచ యది తోడి-గరితలందు.

D. **The world is grown so bad**
That wrens make prey where eagles dare not perch.

Since every Jack became a gentleman
There is many a gentle person made a Jack

అను.గీ. జగము చెడె, డేగ వాలఁగ సాహసింప
కున్నచో జీనువ యొఱ తిన్నసుండె నెల్ల
నీచుఁడున్ ఘనుఁ డౌటచే నెరపఁబడిరి
తక్కువారుగఁ బల్వురు తగు మనుసులు.

... ...

కాళిదాసుని సొగసులు

[ఆంధ్రాంగ్లములలో అనువాదము]

A. మూలశ్లోకః॥

తన్వీ శ్యామా శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్యేక్షామా చకితహరిణీప్రేక్షణా నిమ్ననాభిః
శ్రోణీభారా దలసగమనా స్తోకనమ్రా స్తనాభ్యాం
యాతత్రా స్తే యువతివిషయే సృష్టిరాద్యేవ ధాతుః.

[మేఘ సందేశమ్ - ఉ. భా. 21]

౧.సీ॥ పల్చని మైఁదీఁగఁ బరగెడు నెలనాగ,
నడుజవ్వనంబున నదరుచామ.
సూదిపల్వలున సొంపగు ముద్దియ,
నిండారఁ బండిన దొండపండు
వగెడు వాతెఱఁ దల నసఁబోడి, సన్నని
కౌనుకుల్కెడు మచ్చెకంటి, బెదురు
లేడి చూపుల వన్నెలాడి, లోతైన పొ
క్కిలిఁ గల్గు చిలుకలకొలికి, పిఱుదు
బరువునమై నడచు మెల్లన, వంగు సుంత
చన్నుఁగవ బ్రేగుతోడ నే యన్న మిన్న

యలరుచుండెడుఁ జెలువల నలుపఁ దలఁచి
నలువ యొనరించు తొలిముద్దు నాఁగ నచట

➛ **She who is there, a lovely and delicate woman of middle - age, sharp toothed, scarlet lipped, tender waisted, gazzle eyed, deep navelled, slow -footed on account of heavy loins, slightly bent down by breasts, is like the first female creation of the Creator**

B. శ్లో॥ ఆకారసదృశప్రజ్ఞః, ప్రజ్ఞయా । సదృశాగమః
ఆగమైః సదృశారంభ ఆరంభసదృశోదయః ॥
[రఘువంశము - I - 15]

౧.సీ॥ సొగసునకుఁ దగినట్టి తెల్విఁ గలవాఁడు
తెలివికిం దగు చదువుల వెలయువాఁడు
చదువులకుఁ దగిన పనిని సల్పువాఁడు
పనికిఁ దగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు.

➛ **He is as intelligent as beautiful, as learned as intelligent, as engaged as learned, as famous as engaged.**

C. శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేః ప్రసాధనవిశేషః
ఉపమానస్యాపి సఖే ప్రత్యుపమానం వపుస్తస్యాః
[విక్రమోర్వశీయము : II -3

౧.కం॥ తొడవులకుఁ దొడవు, వేసం
బుల చందంబునకు వేసముల చందం బో
చెలికాఁడ! దాని యందం,
బలరారెడు రూపు పోల్కి కుపమాఁ బోలికకున్

➛ **Ornament of ornaments, decoration of decorations simile to simile, friednd! her beauty is**

షేక్స్పియరుఁడు సహజపండితుఁడు. స్వతంత్రకల్పనాచతుర్ముఖుఁడు. పదుల కట్టుపాట్లకు లొంగక యథేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొనర్చెను. మఱి యుం బెక్కుశబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారార్థంబుల వినియోగించెను. కాళిదాసుఁడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోఁబడి కృతులొనర్చె. అందు నాకు లభించిన కావ్యంబులు: 1. రఘువంశము 2. కుమారసంభవము 3. మేఘసందేశము 4. ఋతుసంహారము 5. శృంగారతిలకము 6. పుష్పబాణవిలాసము 7. నలోదయము 8. రాక్షసకావ్యము. నాటకములు: 1. విక్రమోర్వశీయము 2. శాకుంతలము 3. మాళ వికాగ్నిమిత్రము 4. ప్రహసనము. షేక్స్పియరొనర్చిన 37 నాటకంబులలోఁ గొన్ని* యతనిని కావనుకొనెదరుఁగాని నిశ్చయము చెప్పరాదు. వివిధవేషంబుల నొక్కఁడే నొక్కఁడే వివిధావస్థలం దోఁచునటు లొకని సరస్వతి పెక్కుతెఱంగులు గాన్పించుటకూడఁ గలైజమున వచ్చును. రఘువంశమున నవసానసర్గములు, కుమారసంభవములోని పదవసర్గ మొదలు కడపటిసర్గలును, మాళవికాగ్నిమిత్రము, నలోదయము, ఋతుసంహారము, శృంగారతిలకము, పుష్పబాణవిలాసము, రాక్షసకావ్యము, ప్రహసనము కాళిదాస కృతులగునా యేమో దేవున కెఱుక. కఠినముగాఁ జెప్పలేఁడన — నలోదయ రాక్షసకావ్యములు, స్వభావోక్తి చాలదన — ఋతుసంహార మాళవికాగ్నిమిత్ర శృంగారతిలక పుష్పబాణ విలాసములు, మోటహాస్యము కనుపడదన ప్రహసనంబు నెడమచేతి వ్రాతవలె రఘువంశకుమారసంభవావసాన సర్గలు రచించెనేమో! కాళిదాసుఁడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుఁడుకాఁ డతని కవిత్వము వాల్మీకివ్యాసకవిత్వముల ననుసరించినది.

---

*Comedy of Errors, Macbeth, Love's Labour Lost, Merry wives of windsor, Midsummer Night's Dream, Much Ado About Nothing, Othello, Taming of the Shrew, Titus and Andronicus, Troilus and Cressida, Winter's Tale.

భారతీయ గ్రంథములలోని యూహాలన్నియుఁ గలిపినచో షేక్స్పియరుని యూహాలగునేమో! ఎన్ని మహానదులు కలిసిపాతినను సముద్రమున కొరకమూలను వచ్చునా? సూర్యవంశపాలనపద్ధతి సూర్యకాంతి, గీర్వాణభాషా గౌరవము, భరతవర్షాచారసౌకర్యము, షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరూపమానములు. పూర్వులలో వాల్మీకి వ్యాసులు, నవీనులలో జయదేవమాఘభవభూత్యాదులుం గాళిదాసునకు సమానులో లేక అధికులోగాని లోకమునందలి కవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని లేఁడనవచ్చును. నామట్టుకు నాకుఁ గాళిదాసుం జదువునపుడు షేక్స్పియరు — నగరున మున్నపుడు పట్టణమువలె స్ఫురించెను. షేక్స్పియరునిఁ జదువునపుడు కాళిదాసుఁడు మహారణ్యమున్పరిశీలించునెడ నుద్యానవనమువలెఁ దోఁచెను.

అనువాద భాష :

మఱియు నీ గ్రంథమున నాయుపయోగించిన భాషయుం బద్య లక్షణమును బూర్వకవిమతానుసారము. కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెనుఁగునఁ జెప్పినాఁడ. గీర్వాణభాషం దెనుఁగునకు మార్చునపుడు "గమిత్వా కృత నైకవినృత్తుఁడనై" యని యాంధ్రీకరించిన లాభమేమి? ఆంగ్లేయభాష నాంధ్రమొనర్చునెడ నాంగ్లేయభాషాపదముల వాడు టెట్లు తగదో దేవభాషం దెలిగించునపుడు తత్సమ మట్లుపయోగింప రాదు. మిశ్రకావ్యములం గూడఁ గొండొక యర్థముం దెలుప నచ్చ తెలుఁగునకు శక్తిచాలనప్పుడు మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమ ముపయోగింపవచ్చును.

"వడి గోరువెచ్చ గుబ్బలఁ గ్రమ్మకౌఁగిలి,
గట్టిగ మొదలంటబట్టుమోని" — అని చెప్పక
"సహసా సఖింపచ స్తనదత్త పరిరంభ,
మామూల పరిపీడితాధరోష్ఠ" మని

సింగారమునకుఁ దగని కఠిన సంస్కృత దీర్ఘసమాసములు. తెలుగు
పద్దెము లడముట్టింపరాదు. ఇపు డరసున్నకుఁ బల్కఁబడుటలేదు. తెనుఁ
గున నరసున్నలు శకటరేఫములుగలపదములఁ దెలిసికొనుట దుస్సా
ధము. కాని కొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతానుసారము
బుగ నీగ్రంథమున నరసున్నలున్, శకటరేఫములును, దంత్యచజలకును
బీరిక మొదటి పదిపుటలయందున్నట్లు గుర్తులు దెలుపబడియెను.
మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటిబిరడఁదీసి చెర్వులోని చేపలు చెల్లెక్కి
పోయెనన్నట్లెప్పుడో గొ పండితమ్మన్యుఁడు కొండకుఁగొర్ణె - యొండు
కెన్నుకు - సంపుట కమ్మలు - మంచికిమురి - యింకో కిటుకు లనియు
దెలుఁగు వ్రాతల దంపుచున్నాఁ డాహా యేమీ పితపకాలము! తెనుఁ
గున లేని జిల్లాలు తద్దినము కొనునట్లు తగిలించుకొని గోరంజీలనది
గొడ్డలుంజీల్పునట్లు సులభముగా సున్నతో వ్రాయఁగలిగిన దానికి
ఇ ఇ మ్ జ్ న్ లం బోధించు వృథాప్రయాసమునకు లేఖకులకు
గావింపఁ దగదు.

రూపక నిరాసము :

షేక్స్పియర్కాళిదాసులలోని సొగసులు శృంగారాది నవరసం
బులు నీగ్రంథమునఁ బోల్పఁబడియె. కావ్యంబులం గీతగోవిందము
వంటి గీతప్రబంధము త్తమము. మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము
మధ్యమము. శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రరూపక మధమము.
మొదటిది సంగీతసాహిత్యవిద్యావేత్తల కానందదాయకము. రెండ
వది కేవల భాషాపండితైకవేద్యము. మూఁడవది పండితపామరోభయ
నేత్రశ్రోత్రమాత్రరంజకము. మొదటిదాని రచించుటకు వాగ్గేయ
కారుఁడే తగును. రెండవదానికిఁ గేవల భాషాపండితుఁడు చాలును.
మూఁడవది పలువుర వాలకములతోఁ గాని యెక్కఁజాలదు. నాట
కాంతం కవిత్వ మనుటానికి నాటక తనవతే యుత్తమకవిత్వమని
యజ్ఞానులు తెలియక కవికి కావ్యరచనాశక్తితగ్గినప్పుడు నాటకరచన

మొనర్చునని యా? నాటకవిరచనములు చెట్టుచచ్చెడుకాలమునకుఁ
గుక్కమూఁతిపిందె లనఁదగునేమో! ప్రసూనాస్త్రము మా వనమున
వయసు చెడుటకుగుర్తు కాన్పు కాదా? సహజమగు చంద్రబింబముం
జూచి యానందించక చిత్రపటమున నద్దాని ప్రతిఁజూచి యులరు వెఱ్ఱి
వతెఁ గొమ్మ నుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మ న్వలచు వెంగలిమాడ్కి,
మఱియుఁ బ్రత్యక్షమగు పాలు మాని మనసులోఁ బాల్ద్రావు
వెఱఁగు తెన్నునఁ, దాఁ బరికించు యథార్థవస్తువుల వాస్తవంబున
కానందింపక వాలకంబుల కుల్లాసపడువాఁ డెంత వెఱ్ఱివాఁడో! ఇప్పటి
లోకులసంగతి తెలిసికొనుటకు మోఁచేతికంకణమున కద్దమట్లు నాట
కము నాడనక్కఱలేదు. పూర్వస్థితి తెలిసికొనుటకు నాటకముల
కన్నఁ గవికృతేతర గద్యపద్యకావ్యములే లెస్స. ఒకరివేస మొకరు
కూనినచో నిపహాస్యాస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగ నుండునా?
కావున నాటకప్రయోగమునఁ బ్రయోజనము లేదు. పూర్ణగర్భ
వతియై తనమాఁటమాఱిచి తన్ను నిరసించు భర్తయెదుట శకుంతల పడిన
పాట్లొక పదాతేండ్ల కుఱ్ఱవాఁ డాపె వేషము పూని తెలుపఁదొరకొను
టయు నందుకు జనులలరుటయు వెఱ్ఱికుదిరినది రోఁకలి తేరా తలఁ
జుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండదా? అట్టి వాలకంబులవలన వెఱ్ఱులకుఁ
దప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబుల రసముప్పతిలునా? తనతల్లి న్మరిగి తన
తండ్రికి విసమిడి చంపించిన తనపినతండ్రి యెదుటనున్నప్పు హామ్లెట్
యొక్క ముఖవైఖరి యెట్లుండునో మన యూహాకే యందనప్పు వేష
ముచేఁ దెలుపఁబడునెట్లు? కథాసందర్భము తెలుపుటయందు నాట
కము ద్రావిడప్రాణాయామమువంటిది. ఒకవత్సరము క్రిందటఁ దాఁ
గలసిన త్రిలోకైకసుందరి యగు శకుంతల న్మఱచి యాపె యెన్ని
గురుతులు చెప్పినను నమ్మక సభాసలి నాపెందూలనాడి పొమ్మనిన
దుష్యంతుఁడాపె పోఁగిన వెంటనే యాపెకు దానొసంగిన యుంగర
మొక జాలరికొద్ద దొరికినంతమాత్రముచే నాపెం దాఁ గూడినట్లు
[illegible] జ్ఞాపకము మఱి [illegible] కాపె [illegible]

కొడుకని విశ్వసించి వీరవ్రతధారిణియగు నామె న్శకుంతలగాంబోలి కలిసి యున్నట్లు పురాణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోని యసంభవముల గూర్చిన యది యొకనాటకమఁట! నాటకాంతం కవిత్వమఁట! ఏమియా చోద్య మేమియా నాటకంపుఁ బిచ్చి! వాల్మీకివ్యాసాదికవుల కీనాటకవిరచ నోన్మాద మేల పుట్టలేదో! కవిసార్వభౌములగు భారవిమాఘులు, నన్నయభట్లు, తిక్కన, పోతన, పెద్దనాదులు, స్పెన్సరు, మిల్టన్ ప్రముఖులు నాటకవిరచన మసంభావ్యమని జుగుప్సనియుని యు మానివేసి యుందురు.

హేమ్లెట్ – శాకుంతలము :

గద్యముకన్నఁ బద్యము రచించుట కష్టము. పద్యముకన్న పాటఁగొనర్చుట కష్టము. నాటకవిరచన మధమమైననేమి, యుత్తమమైననేమి? దాని లోపాలోపములతోఁ బనియేమి? కడచినదానికి వగపేల? లోకైక కవులు నాఁ బరఁగిన షేక్స్పియరుకాళిదాసుల కృతులలో విచారించినచో షేక్స్పియరుని హేమ్లెట్టును, గాళిదాసుని శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్రఖ్యాతిం గాంచినందున వానిం గూర్చి కొంత చర్చింపవలసియున్నది. హేమ్లెట్టు – "డెన్మార్కు దేశమంతటిలోను వానివంటి దుర్మార్గుఁడు లేఁడు. హోరేషో! యీసంగతి చెప్పుటకు సమాధినుండి యా ప్రభువు దయ్యమే లేచిరా నక్కఱలేదు!" అని యనుటఁబట్టి యతనివల్లనే రాజ్యబలాత్కారముగా నతని తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లు దయ్యముచేఁ దెలిసియుండుట స్పష్టము. మఱియు హేమ్లెట్టు కావలసినవెల్ల వానివలనే గన్నట్టుగనని తన చెలికాండ్రతోఁ జెప్పుచున్నాఁడు. తన తండ్రితో నోఫీలియా తన్ను వదలుము హేమ్లెట్టు పట్టుకొని యెంతయో ప్రేమఁ జూపించి యెట్టకేలకుఁ దనయందలి మోహము విడచుకొన్నట్లు కాన్పించెనని చెప్పినవలెనే హేమ్లెట్టు నతఁడు తనతల్లి యాఁ జినతండ్రియు లోనర్చిన దౌర్జన్యమునుబట్టి సంపాద భోశమునుండు దాఘువిరక్తి కలిగిన ఉత్తముఁడగు తనతల్లిదండ్రి ...

తనతల్లిం బెండ్లాడి రాజ్య మాక్రమించుకొన్న తనపినతండ్రిం బొలయించి పగఁదీర్చుకొనుటయే తన బ్రతుకునకు సార్థకమని నిశ్చయించి వెఱ్ఱివానివలె నటించుచు సదును వేచుకొని యుండెను. హేమ్లెట్టు దల్లికి మఱియాపె క్రొత్తపెన్మిటికిని హేమ్లెట్టు వెఱ్ఱి వేషంబునకుఁ దమ దుర్నయమే కారణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియును. హేమ్లెట్టాతెన్సు టైమనువలె మానుషసంఘముపై నసహ్యపడెను. లోకము నుద్ధరింపఁ గోరిన బుద్ధుఁడు భార్యను, రాజ్యభోగముం దృణప్రాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమ్లెట్టు తాఁబిట్టువలచిన యోఫీలాను, మఱియుఁ దనజీవితేచ్ఛం గూడఁ బాపాత్ముఁడగు తన పినతండ్రి జంపి తనతండ్రి ఋణముతీర్చుట కెంచి విడనాడెను. హేమ్లెటు ధర్మాత్ముఁడు, మఱియు విచక్షణుఁడు. హేమ్లెట్టుయొక్క పినతండ్రి ప్రతిక్షణము తన తప్పునకై పశ్చాత్తాపమందుచుండియైన స్వభావముగ దుష్టుటచే నాత్మరక్షణకై హేమ్లెట్టుం బొలియింప నిశ్చయించెను. సుగుణ సౌందర్య బలములం బరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రి న్విడిచి దుర్గుణభూయిష్ఠుఁడును గురూపియు నగు తన పినతండ్రిం దనతల్లి మరిగి తనతండ్రిం జంపుట హేమ్లెట్టునకు బ్రతుకునందు రోఁతఁ బుట్టించెను. తనతల్లితోఁ బోలినస్సునకుఁ గూడఁ గూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁబోలు హేమ్లెట్టు తన తల్లి గదిచెంత నర్ధరాత్రమున నొంటిగ డాఁగిన పోలినస్సు నెఱుఁగనట్లు పొడిచి చంపెను. హేమ్లెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి ప్రేమింపఁ బడెఁగాన నతనికి బాహాటముగా హానిచేయుట కాతని పినతండ్రి వెఱచెను. పశ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనము చేయుచున్న పరమ దుర్మార్గుఁడు చంపఁబడి సద్గతినొందుట కిష్టపడకుండుటచే ధర్మజ్ఞుఁడైన హేమ్లెట్టు దైవమునకు మ్రొక్కుచున్న పినతండ్రి రాత్రి యొంటిగఁ దనకు దొరికినప్పటికిఁ జంపకుండెను. మఱియు నోఫీలా తావలచి వలపించుకొనిన హేమ్లెట్టుం బొలియించుటకై యాతని పిన

అట్టి వెఱ్ఱికిఁ గారణ మాపితండ్రి యాకస్మికముగా హేమ్లెట్టుచే జంపఁబడుటయని హేమ్లెట్టు పినతండ్రి భ్రమపడెను. బుద్ధుఁడు పట్టణపువీథి స్వచ్ఛోడి మనుజశవముం జూచినపుడు తనసారథిం బ్రశ్నించినట్లు హేమ్లెట్టు సమాధిచెంగట హారేషోను బ్రశ్నించి ఈఅస్థిరమానువజీవితముపై మిక్కిలి రోఁతపడెను. మఱియు దుష్టశిక్షఁ గావించి లోకమున సదుపకారముసేయుటయే జన్మమునకు సార్థకతయని యోఫీలాకు వలపుజాబు వ్రాసిన తరువాత రూఢిగఁ దెలిసెను. హేమ్లెటు తల్లికన్నను మఱియుఁ దనప్రాణముకన్నను దుష్టశిక్షఁజేసి పితృఋణముం దీర్చుకొనుటయే ముఖ్యమని యెంచెను. వెఱ్ఱెత్తినట్లు తన యుద్దేశము నెఱవేర్చుటకు నటింపకున్నయెడ హేమ్లెట్టు ధీరోదాత్తుఁ డనవచ్చును. హేమ్లెటుతల్లికి హేమ్లెటునకు వెఱ్ఱెత్తినటు సందియ మున్నదేమోకాని హేమ్లేటు పినతండ్రికి మాత్ర మట్టినమ్మకము లేదు. హేమ్లెటు తన్నుఁ జంపి పగఁదీర్చుకొనుటకై వేసిన వేసమనియే రూఢిగ విశ్వసించెను. పై సంగతులవల్ల హేమ్లేటు ప్రత్యక్షముగాఁ దనతండ్రిం దనపినతండ్రి చంపుట చూడలేదు. లోకులు గుసగుసలాడుకొని యుండవచ్చు. ఆ కారణముంబట్టియుఁ దనయిర్వురు సవయస్కులు తనయనుమానము న్బలపర్చగాఁ దీవ్రసంకల్పవశమునఁ దనకుఁ దోఁచెంచిన తనతండ్రి దయ్యము తనపినతండ్రి దార్ఢ్యముం దెలిపినట్లు భ్రమపడుటచేతను మఱియుఁ దనతల్లిఁ దన తండ్రి గతించిన రెండునెలలలోఁ దనపినతండ్రి పెండ్లాడిన కారణముంబట్టియుఁ దనతండ్రిచావు దృష్టాంతముగాఁ దెల్పు నొకనాటకము నడవఱకు వినఁజాలక లేచిపోయిన తనపినతండ్రి వైఖరిం బోల్చియు హేమ్లెటు పినతండ్రిం దునుమాడి పితృఋణముం దీర్చి లోకులకుఁ దన ధర్మాచరణము దెలియఁబర్చ నిశ్చయించెను. హేమ్లెటించుమించు చిరునదియైదేండ్లు వయస్సుకలిగి యుండవచ్చును. హూణమతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతండ్రి న్మార్మనుమాడు టొకదోషము కాదు. తనతల్లి

గాని మఱియటువంటి సన్నిహిత బాంధవ్యముకల పెద్దలెవరైనఁగాని తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపి రాజ్యమాక్రమించుకొన్నట్లు తనతోఁ జెప్పియుండలేదు. ఇంతియేకాక తనపినతండ్రి తనతల్లిం బరిణయమైన వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజువీవని యెంతయో ప్రేమతో బహిరంగముగా రాజసభలో నిష్కపటముగ వక్కాణించెను. గాఁబట్టి హేమ్లెటు లేనిపోని యనుమానముపడి పెద్దల నరయక పడుచుతనపు టవివేకముతోఁ దీవ్రోన్మాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁ దావలచి వలపించుకొన్న కన్నియ నాపెతండ్రి న్మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మబంధువుల బొలియించి కోరి తనమిత్తికిఁ దాహేతువయ్యె. అట్లు తన ప్రియురాలికి, తల్లికి, తన వంశమునకుఁ జెఱుపుచేసి తాఁజెడిన కుఱ్ఱని దుస్సాహస మొకనాటకముగాఁ బన్నుట లోకులకు సునీతిబోధక మెంతమాత్రముం గాదు. మఱియు నేఁబదియేండ్లకు మించిన వయసుఁగల్గి తనయన్నకు ద్రోహముఁ గావించి వదినెం బెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన దార్జన్యముం బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుఁ బశ్చాత్తప్తుఁడగుచు భగవంతునిఁ దననేరమున్నెంచుమని ప్రార్థించుచుటచే హేమ్లెటు పినతండ్రి హేమ్లెటున కోఫీలాను బెండ్లిఁ గావించి వానికిం బట్టముం గట్టి తానోరసిలి యుండక మీఁదుమిక్కిలి హేమ్లెటుం బొలియింపఁజూచుట ప్రాజ్ఞ స్వభావము కానేరదు. ఒకవేళ పూర్వగాథ ననుసరించి చేసినను షేక్స్పియరుని వంటి మహాకవి యింత యసందర్భముగా నొక పడుచువాని దుస్సాహసముచేఁ గుల నాశనమగునట్లు దుఃఖ పర్యవసాన నాటక మొనర్చుట సునీతిబోధనఫలకమగు కావ్యమునకే తలవంపు తెచ్చె. ఒక కోడెకాఁడొక యెలజవ్వాని న్వలచి యుండియుం బిట్టకొంచెము కూఁతఘనమను నట్లు మనఃస్థైర్యార్హమగు జ్ఞానవైరాగ్యము లగపర్చుట మాత్ర యౌవన స్వభావము కానేరదు. మనకార్యముల నెరవేర్చు దైవమొకటి కలదు. దానివశమున సర్వము జరుగుచున్నదని స్నేహితునకుఁ జెప్పిన

హేమ్లెట్టు తనతండ్రి మరణమునకు మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి పెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొనుట కా దైవమే కారణమని నమ్మి పగఁదీర్చుకొనుతలంపు మానవునికి చిత్రము. సకల కార్యములకు దైవమే కర్తయను దృఢవిశ్వాసముం గలవాఁ, డేపనికైన నంతగాఁ దీవ్రప్రయత్న మొనరింపఁజాలఁడు. సుఖపర్యవసాన నాటకములలో సుఖమార్గములఁ బన్ని పాత్రమునకుఁ జెఱునగు మోహములఁ బ్రతుకుఁ గల్పించునట్లు లేనిపోని యూహలతో దుఃఖావసాన నాటకముల భూమి కల కెట్టులో బీభత్సమరణములం గప్పావిప్ప సమర్థులమని తెచ్చిపెట్టు బుద్ధివైపరీత్య మేమనవచ్చును! కానిచో రంగస్థలమునకుఁ దొలుత శోకమ్ముదుస్సలివాన్ని, వానికూఁతుతోఁగూడ బలియిచ్చి, యాపిదప నొకదుష్టమిథునము, మఱియు రాచపీనుఁగు తోడు లేక పోవదను నట్లొక యవివేకపుపడుచు రాచకొడుకు నింకొక వీరునితో జతపర్చి ఘోరముగఁ గూలించుట చూపఱ నేత్రముల కానందమా? లేక లోకోపకార నీతిబోధకమా? కవితాప్రతిభ కొకవన్నియయా? ఓఫీలాను హేమ్లెట్టుం జంపించుటకై వాని పినతండ్రి యాంగ్లదేశమునకుఁ బంపివేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబర్చినచో నాపె యాత్మహత్యకుఁ దగినకారణము నాటకమున నగపడుఁగదా! ఏలోపము లెట్లున్నను లోకములోఁ బ్రాజ్ఞులందఱున్ హేమ్లెట్టు నాటకంబు లన్నిట నుత్తమమని తలంచినపుడు నేఁ గాదనఁ జెల్లునా? హేమ్లెట్టువంటి పండితునకు దయ్యమగపడి యుపన్యాస మిచ్చుటయు మఱియు సాహ్యాట్లుచూపినన నతఁడు తనతోఁగూడఁ దనకులము నంతయుం బొలియించుకొనుట ? యిట్టి కథ పిల్లకాయలకైన నసంభవముగాఁ దోఁచదా? కథకుఁ గాళ్ళేతులు లేవు. ఈలోకములో జరుగని యసందర్భము లెవ్వి, తక్కిన యంశముల జోలి నీకేల, కవితాచాతుర్య మెట్టున్నదని షేక్స్పియరుని కవిత్వప్రతిభకు మార్తాండప్రభకును లోపమెవ్వఁ డెంచఁగలఁడు? షేక్స్పియరుని నాటకములు కావని శంకింపఁబడిన యవి తప్పఁ దక్కిన యిరువదియైదింటిలో నీతిబోధకము 'కోరియోలా

వన్సు", మఱి "యేతెన్నుపైమను జీవన" మనుటకు సందియములేదు. "నీ యిష్టానుసారము" (As you Like It) జగమున నాటకరాజ మన వచ్చును. లోకులకు నుత్తములవల్ల నృణియు నీచులనుండియు నొక్క తీరుగనే నీతిని బోధింపవచ్చుఁగాని యుత్తముల సత్ప్రవర్తనముల నీతిఁగఱపుట పండితాభిరుచి. నీచుల దుష్ప్రవర్తన మగపర్చి నీతిఁ దెల్పుట పామరంజనము.

కాళిదాసుని నాల్గునాటకములలో నతనివికావనుకొన్న మాలవికాగ్నిమిత్ర ప్రహసనములు గాక తక్కిన రెండింటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రేష్ఠమని, కాని విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁ గన్పట్టెడు. భర్తలుండగా నన్యపురుషులఁ గవయఁగోరుట భార్యల కెట్టితప్పో భర్తలకుఁగూడ భార్యలుండగా మఱియొకతెం గూడ నెంచుట యట్టిదోసము కాదొకో! పురుషుఁ డింకొకతె నాసించునట్లు స్త్రీ వేఱొకనిఁ గాంక్షింపఁదగదా? అలదానిం గవఁ గూడిన నా నేరము సైచుమని భార్యపాదములకు భర్త మ్రొక్కునట్లు వానిఁగలసిన నాతప్పోర్చుకొమ్మని భర్తపాదములకు భార్య మ్రొక్కుట సరసముకాదఁట. స్త్రీకిఁ బాతివ్రత్యమువలెఁ బురుషున కేకపత్నీవ్రతము ముఖ్యము కానేరదో! ఒకరి కట్టింకొకరికి ముక్కుతగునా? భారతీయ నాటకములలో దక్షిణనాయకత్వము సభాసదులకు దుర్నీతి బోధకము.

విక్రమోర్వశీయ శాకుంతల మాలవికాగ్నిమిత్రములలో నాయకులు వేశ్య నొకఁడు, వేశ్యకూఁతు నొకఁడు, వేశ్యావేషమున నున్నదాని నొకఁడు క్రమముగా వలచి, యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యల వంచించిరి. శాకుంతలమున సఖులతోఁ బూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీఁగకు జడసి చెలుల న్యాయము నకై పిలిచినపుడు చెట్లుచాటునం బొంచియున్న సార్వభౌముఁడగు దుష్యంతుఁడు "పురువంశపురాజు భూమినేలుచుండగా ముద్దరాండ్రకేవఁ డవజ్ఞసేయుచున్నాఁడురా" యని కత్తిజళిపించుచు నాప్పె దఱి

కులుకు టదెంత సరసము? కనికర మా ముద్దియ (పాప మా ముద్దియ)
యదివఱకచట రాజు నక్కయుంట యెఱుంగకుండెనేని యతని యాక
స్మికౌద్ధత్యమునకు జడిసి మొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయి
యుండును. బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూఁతుచే నాతిథ్యమందుమని
రాజునకుఁ జెప్పినపుడు తనలో సరియె యామెఁజూచెద ననుకొన్న
రాజు పూలమొక్కలకు నీర్వోయుచున్న శకుంతలంజూచి యిదే
కణ్వముని కూఁతురని చెట్టుచాటునఁబొంచి యాపె చక్కఁదనము
జూచి యూటలూరుట తనవంటి యుత్తమక్షత్రియున కర్హమైన పని
గాదు. "తపస్సు బాగుగ జరుగుచున్నదా?" యని రాజడిగినపుడు
శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తర మీఁబోక వేశ్యాకన్యవలె
సిగ్గు నటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచారవిరుద్ధము. రాజుచేఁ దపోవన
రక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారినని రాజు నీచునివలె
దబ్బరవలుకు టనుచితము. రాజు తా రాజభృత్యుఁడనని చెప్పు
కొన్నప్పు డతనింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జ నగపర్చుచుఁ; బండ్లిగి
లించుట మఱింత యనుచితము. "శకుంతలా! నీ తండ్రి వచ్చెడు"
నని సకియలు రాజసన్నిధి ననంగానైన నాకేమని చిరాకుపడు టాక
రసమా? ఇఁక నాకోర్కె తీరుట కవకాశమున్నదని రాజు శకుంతల
వేల్పుసానికూఁతురని తెలిసినపై ననుకొనుటచే నంతకుముందాపె
మునికన్నె యని తెలిసియు మోహించుట దేన్యాయము? శకుంతలం
జూపించి ప్రియంవద రాజుతో 'మఱేమడగెద' రని పల్కునపు డాపె
శ్శకుంతల వ్రేళ్ళతోఁగొట్టి సానిటక్కగపర్చెను. కేవలకన్యక కట్టి
చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము. మన్మథ వ్యాపారమున
కడ్డగు ఘోరతప స్సీపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదా? యని మునికన్యక
లతో రాజంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కునా? కన్యలకు మన్మథ వ్యాపార
మన నర్థము తెలియుటెట్లు? ఇప్పటికి స్తనకంపమని రాజు కన్యకలతో
నిగూఢావయవవర్ణనము సేయఁదగునా? శకుంతలకుఁ దానుంగర

మిచ్చుటచే నాపై వృక్షసేచనఋణము ప్రాజెట్లు తీర్పఁగలదో? విర
జాజిపువ్వు జిల్లేడుపువ్వులఁ బడునట్లు వేల్పుసానికూఁతురు కశ్యపముని
యొద్దనున్నదను పోలిక బాగుగలేదు. జిల్లేడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెముడు
డుడొంక కొంతయొప్పునేమో! పూవు, చిగురు, తేనె, పండులతోఁ
బోల్చి యా నడుమ వృక్షసంబంధములేని రతనముతోఁ బోల్చనేల?
"నీ కోర్కె యిపు డనుకూలించె"నని విదూషకుఁ డనుటకన్న "సిరొట్టె
నేతిలోఁబడినదన" బాగుండును. "నవ్వులాట కన్నమాట నిజముగ
నెంచకు" మని రాజు విదూషకున కనుట ధీరోదాత్తలక్షణము కాదు.
పొదలోఁ బొంచుండి శకుంతల వ్రాసిన వలపుజాబుఁ జదువగానే
యుట్టిపడ్డట్టు వచ్చి "మన్మథుఁడు నిన్నుం దపింపఁజేయుచున్నాఁడు గాని
నన్నుం దగులఁ బెట్టుచున్నాఁ"డని సైఁబడఁబోవు టదెంత వైదికపు
సరసము? శకుంతల కన్నెయయ్యు నంతఃపురస్త్రీల నెడసియుంటం
గుండు రా జని సానిపిల్ల యనుటచే మప్పఁబడినదానివలెఁ బల్కినది.
కేవలకన్యక కట్టిపల్కు స్వభావమా? ఒడ్డెనుంగలివలె నీకు
విసరుదునా? నీ కాళ్ళు పిసుకుదునా? యని రాజు సరసమునకు
మొదలిడుట యెంత బాగున్నది! మిట్టమధ్యాహ్నపు వేసవియెండ
మండుచుండగా నిషిద్ధవేళ స్సంయోగమున కేర్పర్చుట యనుచితము.
క్రియ యంతయు న్ముగిసినపిదప 'నా తండ్రి నిట్టి పనిచేసి యవమా
నింపఁదగదు. నాసఖు లనుమానించెదరేమో. ఇఁక నన్విడువు"మని
ప్రౌఢజార యనునట్లు కేవలకన్య యనుట యస్వాభావికము. కామకేళి
కృత్యముల నిట్లు బాహాటముగా రంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపించుట
మిక్కిలి తగనిపని. దృశ్యకావ్యమునం దిట్టి యనౌచిత్యము వర్ణింప
కాదు. బలాత్కారముగా నాపై నాపుట. 'యుండుము విడిచెదను
శ్రీ వా తెలతేనెఁ గ్రోలనీ' యని తలపడుటయు సభాసదులకు లజ్జ
జనకము కాదా? ఇట్టి యసభ్యములు ప్రచురింపఁదగునా? 'పొరఁ
యిట నా సేమ మరియు గౌతమి వచ్చుచున్నది. నీవు చెట్టుచాటున
దాఁగుండు' మని శకుంతల యనుట చూడఁగా రాజు శకుంతల

శాస్త్రోక్తరీతిగా గాంధర్వ వివాహమాడినట్లు కనబడదు. సానిపిల్ల దొంగసరసము లాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెట్టుచాటున దాఁగుట యూఁక పొణకలో డాఁగి 'యిటనేల యుంటివిరా?' యన నూఁకఁ దినుచున్నాననను విటునిచందము సార్వభౌముని కేగతి పట్టెను? "సంతాపమార్చిన లతావలయమా? తిరిగి నినుఁ బరిభోగమునకుఁ బిల్చెద"నని యంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కు-శక్తి యదివరకే కన్నెఱికమైన సానిపాపకుఁదక్క మునికన్నెయ కెట్లుండును? రాజు శకుంతల కెంత మాత్రముం దెలుపకయే తనరాజధాని కరుఁగుట కాముక స్నేహ స్వభావవిరుద్ధము. ఇష్టప్రవాసజనిత దుఃఖములు సుదుస్సహములని బ్రహ్మచారి యనుట యనుభవ విరుద్ధము. రాజు శకుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొకవత్సరముదనుక కాశ్యపుఁ డెఱుఁగక శకుంతల నిండుచూలాలైన పిదప నా సంగతి తెలిసికొని యావంతయైనను దనతో జరిగిన వృత్తాంతముఁ దెలుపని దుష్యంతుని యొద్దకు నాకాశవాణి న్నమ్మి యాపెనంపెను. రేపో నేఁడో నీళ్ళాడుటకు సిద్ధముగానున్న కూఁతు నత్తవారింటి కెట్టికఠినుఁడైనం బంపునా? పురాణములోఁ జెప్పినట్లాపెం బుత్రసహితంబుగాఁ బంపుట కేమి యభ్యంతరమో! 'ఓ పువ్వుల మొక్కలారా! మిమ్ముల నెంతయో ప్రేమతోఁ బెంచిన యీ శకుంతల యత్తవారింటి కేఁగు నాపెకు మీ సెలవొసఁగుఁడీ' యనికాశ్యపునివంటి సంయమధని పిచ్చివాని వలె చెట్లతో మాట్లాడునా? 'మలయ తటోన్మూలిత చందనలతవలె నిన్నెడసి వేఱుచో నేనెట్లు బ్రతుకఁగల' నని శకుంతల యను నుపమానము క్లిష్టము. బండియో బట్టయో చేయరాదా? నిండుచూలాలైన కూఁతుం గాలినడక నంపనేల! తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజునొద్దనుండి యరదమైనఁ దెప్పించరాదా? కాశ్యపముని యంత మోటుఁదనము చేయఁదగునా? ఒకవత్సరములోపలఁ దానెంతయో వలచి కలసిన త్రిలోకైకసౌందర్యవతి న్రాజు మఱచు టెట్లు?

రాజొనర్చిన సాధారణకృత్యమైన సర్వలోకవిదితమేగదా! రాజు శకుంతలం గవఁగూడుట యేరికిం దెలియకుండు టిట్టికథ యెంత యసందర్భము! రాజొకసారి మాత్రమే శకుంతలం జతఁగూడె, ఇపుడు కనుటకు సిద్ధముగ నాపె వచ్చె. ఆపెకుం గొడుకు పుట్టెనేని తక్కిన భార్యల కనిష్టముగా వాని న్యువరాజుగా నేర్పర్చవలసియుండును. "ఒకసారి దీనితో భ్రాంతిఁ దీర్చుకొంటి నిఁక నీ యనుమానపుతట్టె మోయుటెందుకు? లోకులెవ్వరి కీసంగతి తెలియదు గాన నెద్దియు నెఱుంగున ట్లూరకుంట మేలని రాజు తలంచుట యన్యాయముకదా! కవి యిట్టికథ ప్రచురించుట లోకులకు దుర్నీతి బోధించుటగదా! వలచినందుకుఁ బలుపుదెబ్బ లన్నట్లయ్యె శకుంతల పని! తాఁ జదువు కొన్న టక్కరిసానిపిల్లకదా రాజుతో నుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపకుండునా? లేక మతేవిధముగనైనఁ దన గర్భము ముదురక మునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయకుండునా? పోనీ రాజు తన కిచ్చిన యుంగరమైన బంధువులకుఁ జూపకుండునా? నిండుచూలాలి ప్రసంగస్థలమున సిగ్గుఁదీసి బీభత్సంబుగ నేడ్పించు ... నాటక చమత్కారమా. దుర్వాసుని శాపమున రాజునకు మఱపు కలుగనీ ...కాశ్యపాది మహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసింపకుంటకుఁ గత మేమి? రాజు మూర్ఖుఁడా? లేక కధకుఁ గాల్సేతులుండవా? పెద్దలమాటలు లక్ష్యపెట్టని రాజుం గధానాయకునిఁ జేయ రాదు. 'ఓహో తాపసి ముదుసలీ,' యనియు సార్వభౌముఁ డగు దుష్యంతునివంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మణ స్త్రీలు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించుట యుచితము కాదు. "నీపొల్తి నీపె కొడుకున్నచో నీమె నేలుకొమ్ము, లేకున్న నీపెం దండ్రియొద్ద కంపవచ్చు"నని పురోహితుండు చెప్పఁగా రా జందు కంగీకరించె. ఓహో! ఇట్టిది నీచకులుల తలం పుత్తము లిట్టి తీర్పుచేయుదురా? ఇని భారతీయోత్తమార్య చరితమునకుఁ గాళిదాసుఁ డెంత తలవంపుఁ దెచ్చె? ఉదారమగు పూరువంశ క్షత్రియకులము కాశ్యపాది మహా

మునీశ్వర పావనచరిత్రము స్మృతిసంప్రదాయము చెప్పిచెప్పి తుదకు గొల్లలు ఎంగళ్ళు తీర్చు తగవువలె నిక్కువి తున్సనునిపించినాఁడేమి! నిండుచూలాలగు శకుంతల కనికరమెద్దియుఁ దోఁచ కనాథయై రాజ పురోహితుని యింటి కేడ్చుచు నరుగుట యెగిరెగిరి యెంగిలాకు మీఁదఁ గాలువైచిన యాచారవంతునివలె సభ్యంగమొనర్చుట కత్తెరువుఁ బూసికొని పేఁడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్న ట్లెంతయో సింగార మున నాటకము మొదలిడి తుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపఱ డెందములం గలంపఁదగదు. నాటక మిచట ముగింపఁబడవలసినదే కాని దుఃఖపర్యవసానముగాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదను హేతువుచేతనో రాజునకుఁ దక్కిన భార్యలవలన సంతానము లేమిఁ దానొకసారి దొంగతనమునఁ గలికిన శకుంతల కొకవేళఁ దనపోల్కిం గొడుకొదవినచో వానికిఁ దనముదుసలితనమున రాజ్యమప్పగించఁ గోరియో - రాజు శకుంతలం దిరిగిచూడనెంచి తుదకొక వనములో నైదేండ్లపిఱ్ఱలు తన్నుఁబోలిన కొడుకుఁ గాంచిన శకుంతలం జూచి యాపెం గొడుకుతో నింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బీఱకాయపీచువలె కథ ముగింపఁబడియె. రాజు శకుంతలం జిత్రమున వ్రాసి చూచునేమో యని భయంపడుటయుఁ దోడనే తనకు సంతానము లేదని దుఃఖపడు టయు బిచ్చికళలు కావా? శకుంతలం బెంచి యెంతయో ప్రేమించి యాపెం దుష్యంతునికడకంపిన కాశ్యపముని దుష్యంతుఁ డాపె నిరా కరించెనని శిష్యులవలన వినియు నాపెయోగక్షేమ మరయ కూరకుంట లోకవిరుద్ధము. తనదేవి కంతగా జడిసిన రాజెట్లు శకుంతల నాపె కొడుకుతో నగరిలో నుంచుకొనునో ఈ నాటకమెంతయు నసందర్భ ముగా నున్నది. నాటకరచన మందుఁ గాళిదాసుని కంతగా శక్తి చాలదు. కాళిదాసు నాటకములకన్న నితని కావ్యములు బాగున్నవి. వానిలో రఘువంశములో మూఁడువంతులమేర మిగులశ్లాఘ్యము. కాళిదాసుఁడు జ్యోతిషమునందు వైద్యమునందు ఛందోఽలంకార

శాస్త్రములందు దన పాండిత్యముఁ జూపుటకొఱకుఁ గొంత గ్రంథ రచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను.

షేక్స్పియ రొనర్చిన "ల్యూక్రసీచెఱ" (Rope of Lucrece) యను కావ్యమందలి కవితాశక్తిం గొనియాడ వేనోళ్ళు చాలవు. దేవు డంతట వ్యాపించినట్లు షేక్స్పియరునిజ్ఞాన మఖిలమానుషానుభవముం బొదవెను. షేక్స్పియరు కనిపెట్టని మనుష్యానుభవము లేదు. సకల మానుషసంఘము నన్వేషించి శోధించి తచ్చేష్టితముల న్లోకులకుఁ దేఁట తెల్లముగ వెల్లడించెను. కాళిదాసుని కవిత్వమందు బూర్వులు త్రొక్కని క్రొత్తమార్గ మెద్దియు లేదు. కొంతవఱకు జయదేవభవభూత్యాదులు నవీన భారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁ గాన్పించిరి. షేక్స్పియ రుఁడు స్పెన్సరుని కవిత్వము నెంతయో కొనియాడుటవల్ల షేక్స్పియ రుని కంటెఁగూడ నెక్కుడు కవు లుండియుందు రనుటకు సందియము లేదు. భారతీయ నాటకములలో మృచ్ఛకటికా, వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు.

రూపక ప్రయోజనము :

క్రతువిధానములు శ్రాద్ధములు, వివాహము లుత్సవ విగ్రహము లూరేగించు సంబరము, లేకాంతసేవ, లసిరమ్మ వాలకములు, పగటి వేసములు, భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొదలగునవి జనుల కాస్తిక్యబుద్ధియు వేడ్కయుఁ గలిగించుటకై వైదికస్మార్తలౌకికకర్మము లం దనాదిగ నాటకరూపములుగ నున్నవి. నటులకు సభ్యులకుంగూడ సంకల్ప వశమున రసములు పుట్టించునది నాటకము. క్రమక్రమముగ నాగరకత ముదిరినకొలంది రూపకవిశేషములు తలచూపందొడంగె. సహజముం గనుఁగొనుటకన్నఁ గృత్రిమముం జూచుటకు మిగుల వేడ్క పడుట పామరజనస్వభావము. మఱియు నూర కగపడు కుక్కం గడు నరయఁడు గాని పదియాకలకైనఁ గుక్కప్రతిమం గొని యింట నుంచుకొని యవివేకి యబ్బురపడుచుండును. దేవుఁ డూహాపోహాలు

గల మనుష్యునివంటి యాకృతిఁగలవాఁడనియు, శకుంతల రవివర్మ పటమున లిఖింపబడిన యాకృతి పోల్కిఁ దనియుఁ, గవి పన్నినట్లు మఱియు నాటకు లగపర్చిన తీరున పురాణప్రసిద్ధులు చరించిరనియు నాత్మజ్ఞానవిహీనులు భ్రమపడి వృథా వ్యయప్రయాసములకుఁ బాలగుచున్నారు. స్వప్నమునఁ దన మననెట్లు తాఁజూచు నఖిల జగద్రూప మగుచున్నదో యట్లు తన యజ్ఞానమే సమస్త ప్రపంచాకారమునఁ బరిణమించుచున్నదని తెలిసిన తత్త్వజ్ఞులకు సంసారము రుచించనట్లు వివేకులకు రంగస్థలమందలి వాలకము లింపుగా నేరవు. రుచ్యములగు పదార్థముల జిహ్వ వాంఛించునట్లు మధుర గీతముల వినుటకు శ్రోత్రములు రమ్యరూపములఁ జూచుటకు నేత్రములు న్నవరసాస్వాదన మొనర్పుటకు హృదయముఁ గోరుట నైజము. తత్తద్రసోచితాభినయముం బొప్పారఁ గవిగాయక శిరోమణులగు నాది మునులు వేదపురాణేతిహాసాది శ్రవ్యకావ్యముల విన్పింపఁ బ్రాచీనులెల్లరు నంతసిల్లుచు నీతిం గ్రహించి సత్కాలక్షేపము సేయుచుందురు.

కం॥ "పట్టెడు కొప్పును, మీఁదికి
మిట్టించిన చన్నుఁగవయుఁ మిఱమిఱ చూడ్కుల్,
నట్టాడు నడుము, తేనియ
లుట్టెడు మోవియును డెంద మూరింపంగన్"—అని

పోతన చెప్పిన పద్యముం బుస్తకములోఁ జూచినంత మాత్రమున నర్థస్ఫురణముచే నట్టి యందముఁగల స్త్రీ మనమున మూర్తీభవించును. మఱి యా పద్యము నాట్యధర్మమునఁ జదువునెడ శ్రోతలకట్టి చేడియ కన్నులఁ గట్టినట్టుండును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱుంగని కశ్వమన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వము నగపర్చి యశ్వ మన నిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదా బోధపడును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱింగినవాని కశ్వమూర్తి మనస్సునకుఁ దోఁచును. మఱియు నట్టివాఁ డశ్వము

న్యథార్థముగఁ జూచునెడ వాని కళ్ళ్యమన నేమో మఱింత స్పష్టమగు గాని వాని కళ్ళ్యమని గాడిదం జూపినచో సమాధానపడఁబోఁడు. అశ్వ శబ్దార్థ మెఱుంగనివాని కళ్ళ్యమని గాడిద నగపర్చిన నప్పటి కదే యశ్వమని నమ్మకొనును. యథార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతల నిప్పటివారికిఁ జూప శక్యము కాదుగదా! చదువుకొన్న వారికి మాత్రము పై పద్యము చదువుటచేఁ గవి వర్ణించిన తీరున శకుంతల రూపు మనసున స్ఫురించునుఁగాని పామరుల కట్లు తోఁచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగాని యొక తెగాని తా శకుంతలనని వాలకము వేయుట పామరుల నోర్మసపుచ్చుట. మఱియుఁ బండితులకు నవ్వు పుట్టించుట. కాని రసోత్పాదక మెట్లగును? దుష్యంతమహారాజునే నని యొక పేద ముచ్చెకిరీటముం బెట్టికొని నటించుట హాస్యాస్ప దము కాదా? కాఁబట్టి నాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింత వెల్లడిగఁ బదార్థములం దెలుపఁ గవులు కావ్యము లొనర్చినప్పటి కా కావ్యార్థము మఱింత ప్రచురపర్పఁగోరి తేనెకు మఱింత తీపి కలిగింపనెంచి బెల్లము కలిపిన యవివేకులవలె రంగస్థలయిన సిగ్గఱి వాలకములు వేయఁ జనదు.

కం॥ అలవాటుకాని పయ్యెద,
వెలి ముచ్చెతొడవులు, నెరవు వెట్టిన చన్నుల్
గల సిగ్గిడి, దేబె శకుం
తల యని డబ్బచ్చి చూచు ద్రాబ యయారే!

యొక నటుండుగాని లేకొక్క నటిగాని చతుర్విధాభినయముల రంగ మున సభాసదుల నవరసంబుల రచింపవచ్చును.దుష్యంతుఁడు, రథము నకుఁ బూన్పఁబడి పర్విడు గుఱ్ఱములఁదోలు సారథి, యడివిం బరు గెత్తుచు శరపతనభయమున మెడఁ ద్రిప్పి వెనుఁజూచు లేడి, పూల మొక్కలకు సకియలతో నీర్పోయు శకుంతల మొదలగు భూమికలచే నాటకమునఁ గవివర్ణిత వస్తువులఁ బ్రత్యక్ష మొనర్పఁ గోరినచో నయ్యో

వారిం జేయఁబోయినఁ గోఁతియై యపహాస్యకరమగు. పోనీ, యొక వేళఁ బామరరంజనమునకై వేషము వేసినపుడే వేషమున కెవ్వరర్హులో తెలియఁదగినది. తొంబదేండ్ల ముదుసలి వేషము నైదేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బాగుగనుండునా? కులాంగనావేషము కులటగై కొన్నఁ దగియుండునా? నిరుపేద చక్రవర్తిఠీవి నెట్లగపర్పఁగలఁడు? మగవాఁడొయారి వేసమూని పైటసర్దుకొనఁజాలునా? ఆడుది పురుష గాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు? గొడ్రాలు కాన్పునొప్పులెటు తెల్పు?

పండితపామర రంజకములుగా దృశ్యకావ్యములు కల్పింపబడియె. అవి చదువుకొని పండితులు మఱియు వానిఁబట్టి వేసిన వేషములకుం బామరులు రంజిల్లుచున్నారలు. అడ్డమైనవారలు వేషములు వేసికొని రసాభాసము చేసెదరనియేఁ యూహించి కాఁబోలు నాట్యలక్షణ మొనర్చిన భరతమునిగాని, సంగీతకావ్యముగ రామాయణ మొనర్చిన వాల్మీకిగాని నాటకంబు లొనర్పకుండిరి. కాళిదాస ప్రహసన మొక బూతుపంచాంగము. షేక్స్పియరువలె హాస్యరసమంత మృదువుగా భారతీయ కవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి.

తౌర్యత్రికము :

నాటకములందుఁ దౌర్యత్రిక మవశ్య కర్తవ్యము. చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శబ్దమాత్రముగాక కావ్య నాటకాదులుగూడ వాచికాభినయమగును. అందు కేవల వాక్యోచ్చారణము లోకధర్మి రాగయుక్త వాక్యోచ్చారణము నాట్యధర్మి నాఁ బరఁగును. అట్లే తక్కిన యాంగికాంగహార్య సాత్త్వికాభినయములకుఁగూడ రెండేసి ధర్మములు కలవు. సామవేదమున కుపవేదము గాంధర్వవేదము. దానికే రెండవపేరు నాట్యవేద మని. అభినయప్రధానమగు నాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యనృత్యము లుపయోగింపఁబడును. గీతవాద్యనృత్యములు సహజములని కృత్రిమములని రెండువిధములు. అందు దైవ

సృష్టములు సహజములు. మనుష్య కల్పితములు కృత్రిమములు. మయూర, చాతక, ఛాగ, క్రౌంచ, కోకిల, దర్దుర, గజధ్వనులు సహజములు. వాని ననుసరించి యేర్పర్చిన స రి గ మ ప ధ ని సంజ్ఞక సప్తస్వరములు కృత్రిమములు. మేఘగర్జనము, పక్షిరుతము, మృగారావము, నదీప్రవాహధ్వని, వాయునిర్ఘోషము మొదలగునవి సహజ గీత విశేషములు. అందు స్వభావముగా నుదాత్తానుదాత్త స్వరిత స్వరభేదములును నవరసము లుండును. ప్రాణు లుల్లాసముగ నున్నపుడుగాని లేక తమయూహం బరస్పరముం దెల్పఁగోరి నపుడుగాని లేక బాధపడునే జంతువైనఁ గాని ధ్వనిసేయుట సహజము. మనుష్యులు కాలక్రమమునఁ దమ బుద్ధివిశేషముచేఁ దమ ముఖధ్వనివిశేషముల నచ్చులుగ మఱియు హల్లులుగ నేర్పర్చి వానికి స్వరభేదము నిర్ణయించిరి. అట్లు నియతస్వరవిశేషలతో వర్ణ ముచ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస కావ్యాది గద్యపద్య ప్రబంధము లన్నియు మనుష్యులు పరస్పరముం దమ యూహల వర్ణ స్వరరూపములుగాఁ బ్రచురించు కృత్రిమ గీతములే. కంఠధ్వనిగాక ప్రాణుల తక్కు నవయవములచేతను మఱియు నచేతనముల కదలికచేత నొదవు శబ్దవిశేషము సహజవాద్యము. కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులు తతానద్ధఘనసుషిరభేదంబుగ నేర్పర్చిన శబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము. కంటి కగపడు సమస్త చేతనాచేతనాకార చలనవిశేషము సహజ నర్తనము. కృత్రిమగీత కృత్రిమవాద్యానుకరణముగ మనుష్యులు చేయు కరచరణాద్యవయవ చలనవిశేషము కృత్రిమనర్తనము. వినికివల్ల గీతవాద్యములును, జూపువలన నర్తనముం దెలియఁబడుఁ గాన గీతవాద్యములు శ్రవ్యములు, నర్తనము చాక్షుషము. వీనులుం జూపులున్న సార్థకముగ వివేకులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యత్రికమునుండి నవరసాస్వాదన మొనర్చెదరు.

సంగీత సాహిత్యములు :

సంగీతరస మెఱుంగని వాఁడు దుర్మార్గుడు. వాని న్విశ్వసింపఁ జనదని షేక్స్పియ రన్నమాట — సంగీత సాహిత్యరస మెఱుంగని వాఁడు తోఁకయుం గొమ్ములులేని పశు వను భారతీయ వాక్యము కన్న గణనీయము. మఱియు నీ సంగీత కుఠారములలో నానవేసిన గొడ్డళ్ళు, నానవేయని గొడ్డళ్ళని రెండు తెఱంగులు. సహజకృత్రిమ సంగీతములు వ్యయప్రయాసములతో వినుచుం గనుచు వెఱ్ఱియానంద మానందించుచుండియు న్నాడెము కట్టలేక నందిం బందియనియుం బంది నందియనియుం దెలిసినట్లు నటించి యభిప్రాయ మిచ్చు రసికమ్మన్యులు మొదటిమచ్చు. సంగీతమం దభిరుచియే లేనివారు రెండవరకము. లోకమందలి ముదిరిన మనుజులలోఁ బలువు రెండు విధములలోఁ జేరినవారే. కానిచో వారలు సంగీతము కతమున శిశువులవలె నాఁకలి మఱువరా? పశువుల తెన్నునఁ బ్రాణమిడరా? పాములరీతిఁ బరవశులుకారా? సహజసంగీతమువలెఁ గృత్రిమసంగీతము ప్రాణుల వశపఱ్చుకొనఁ జాలదు. కోయిలకూఁత శృంగారము, సింహగర్జితము వీరరౌద్ర భయానకంబులు. గుంపుగూడిన నానాజాతుల యార్పులు హాస్యాద్భుతంబులు, గుడ్లగూబ యఱపు బీభత్సంబునుఁ; జిఱుతాలపై జలజలఁబాఱు సెలయేటి మ్రోఁత శాంతంబు నిట్లు జగమున స్వభావ ముగఁ జేతనాచేతనములు నవరసములం దమ ధ్వనులం దెలియఁ బర్చును. గాలికిఁ గదలు వివిధస్థావరంబులు భూమిపై వాయువశమునఁ బలురూపులుగఁ దోఁచు. మబ్బులు న్మఱియు వానిలోని మెఱపులు సూర్యచంద్ర నక్షత్రకాంతులం గలుగు వివిధచ్ఛాయ లాకసంబునను సహజంబుగ నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయంబు లగపఱ్చెడు. ఇట్లరసినకొలంది సహజసంగీత రసానుభవ మగుచుండును. కేవల వివేకులకుఁ గృత్రిమ సంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము. ఛందస్తాలాంగ ధాతురాగ రసభావాది నియమముచే

నిర్యుక్తమనియుం, దదనియమమున ననిర్యుక్తమనియుం బ్రబంధము ద్వివిధము. గద్యపద్యాత్మకములగు గ్రంథములన్నియుం గృత్రిమ సంగీత ప్రబంధములే. వాల్మీకి శ్రీమద్రామాయణముం గుశలవులచే గీత వాద్య నృత్యసహితముగ శ్రీరామునకు విన్పించెనని యుత్తర రామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు. ఇప్పటి కొన్ని సంగీతకుతారములు గీతగోవింద మధ్యాత్మరామాయణము మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీతప్రబంధములందు బాలబోధ కేర్పర్చిన రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియే సంగీతప్రబంధములనియు, వాల్మీకి రామాయణ, శాకుంతలనాటక, మనుచరిత్రాదులు సంగీత ప్రబంధములు కావనియు, రాగతాళనియమితములగు గీతగోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవము లేదనియు, మఱి యట్టి యక్షగానములు పరనార్వములు కావనియు న్వాదిం గళాపారశాలలం జొరఁబడనీకున్నవి. నవరసము లననేమో, వృత్తిరీతు లననేమో, నాట్య మననేమో, నాటకము లననేమో, తత్ప్రయోగ మననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరతముని పన్నిన శాస్త్ర మొఱఁగియెఱుఁగని సంగీతగొడ్డళ్ళు కళాపారశాలలం బరగ్రంథముల నియమించు నధికార్లుగ గ్రహచార వశమున నుంటచేతను, నేత్రహస్తవిన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికల న్మాఁగపరీక్ష జరుగుటచేతనుఁ బ్రయోగప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యముల రసమంతగా బయల్వెడకుండెను. సుశారీర సౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత నటీనటులచేఁ దౌర్యత్రికసహితముగఁ బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకాది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయ రంజనముం బాత్రప్రావీణ్యము న్సూచనలు సలుపునట్లు కేవలగ్రంథావలోకన మొనర్పఁజాలదు. కాశీపురీవర్ణన గ్రంథమును జూచుటకుం గాశీపట్టణముం బ్రత్యక్షముగఁ జూచుట కెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకే తెలియును. యథార్థవస్తువుం బ్రత్యక్షముగఁ బరికిం నపుడు హృదయమునకుఁ గల్గు రసము తద్వర్ణన గ్రంథముం జూ నపుడుగాని లేక తద్వృత్తాంతము న్వినునపుడుగాని యటుగా

తచ్చిత్రపటముం గన్నప్పుడుగాని కలుగునా! సమస్త వృత్తజాత్యుప
జాతులను రాగతాళముల సహితముగాఁ బాడిరన ముప్పతిల శ్రోతల
నానందపర్వవలయునను భరతమునిపద్ధతిం బాఠశాలల విద్యార్థులకు
మప్పినయెడ జనుల సందఱ సశ్రేష్ఠతసపరవశులంజేసి యథేష్ట
కార్యంబుల నెల్లఁ జేర్చవచ్చుఁగదా! వాచికాంగికాభినయవిశేషంబుల
నవరసంబుల స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁజాలి యొక్క విద్వాంసుఁడే
వేలకొలంది జనుల స్వాధీనపఱ్చుకొని యభీష్టార్థంబు లందుచుండ,
యట్టి యుపన్యాసికు లనేకులు బయలుదేఱినచో వారి సంగీత
సాహిత్య రసపరవశత్వంబునఁ జిక్కిన ప్రజ వారి యిష్టానుసారముగ
నెట్లు నడువకుండును! హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగిన యక్షరములు
గనుటచేఁ గలుగు రసముకన్న సుశాకీరమునఁ బాడము నక్షరములు
వినుటచే నొదవురసము చేతితో విసిరిన గుండుకన్న దుపాకీచేఁ బేల్పఁ
బడు గుండువలెఁ గోటింతలు పనిచేయదా! రమ్మను రెండక్షరముల
మాట పత్రికఁ వ్రాయఁబడగా సద్దానిం జదివికొన్నవాని కా మాట
యొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదు. కాని ప్రత్యక్షముగా నది
పల్కుచున్న యాతని హావభావములు కనిపెట్టినప్పుడు దాని తాత్ప
ర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు. మఱియు నుచ్చారణ స్వర
విశేషములంబట్టి మాటకర్థము మాఱుచుండును. గనుకనే యపస్వర
మునఁ బాత్రవాయము కలుగునని పాణిని ముని పల్కెను. వేయేల?
"కాంకఁ బోఁగొట్టిన తీఁగెజొంపమా! తిరిగి యూటమిక్కై పిల్చెద"నని
శకుంతల యన్నమాటం బుస్తకమునఁ జదివికొన్నప్పుడు స్మృతియు
శకుంతలనుండి ప్రత్యక్షముగ విన్నప్పుడుం గలుగు రసముల తార
తమ్యము వేఱె తెల్పనక్కఱలేదు.

శంకరాభరణ రాగము — ఆదితాళము పామా పాప గపపను (గామగ, గరిసా) (పైకాలము)—పూరియాడదగా ॥ ఇట్లు వ్రాసినప్పుడు వైణికుఁడు వీణపై స్వరమును మాత్రము కాలానుసారముగ వాయిం

చును గాని వీణెపై 'మరియాదగా' యను సాహిత్యము విన్పింపఁ
జాలఁడు. స్వరయుక్తముగా నా యక్షరములు విన్పించుట శారీరైక
సాధ్యమే. త్యాగరాజా యక్షరములం బాడిన స్వరగమకభేదము
సంపూర్ణముగ వ్రాయుటకుఁగాని, వాయించుటకుఁ గాని యసాధ్యము.
మఱియు నొకని శారీరమందలి యొద్దిక వేఱొకని శారీరమునకు నైజ
ముగఁ గుదురదు గానఁ ద్యాగరాజాముక్క యన్నట్టి తీరు లనఁజాల
కున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన యా పాట కొంతవఱ కతని శిష్యులు
శారీరమునఁ బట్టఁగలరు. కవుల కవితాశక్తి కొంతయైన గ్రంథరూప
మున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారిపేరు నిల్పుఁగాని రాల్గరఁ
గించు గాయకోత్తముల శారీర మాధుర్యమును జతుర్విధ వాద్య
విశారదుల వాదనచాతుర్యమును నటీనటుల నాట్యసౌందర్యమును
వారలతోనే చెల్లిపోవును. ధ్వనిగ్రాహి యంత్రమున గీతవాద్యములు,
రూపగ్రాహి యంత్రమున నృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱ
కిప్పుడు నిల్పఁబడుచున్నది గాని తౌర్యత్రిక మొక్కసారి యాకర్షింపఁ
జాలు యంత్రముకూడఁ బుణ్యావశమున నబ్బనేని నృత్యగీతవాద్యముల
నొక్కమొగి సభను రంజింపఁగల పండితుల విద్య యొక్కింతయైన
శాశ్వతముగ జగంబున నిల్పుకొనవచ్చును. నాటకములోని గద్యపద్య
ములు రంగస్థలమున నటీనటు లెట్లుచదువవలయును? రాగతాళ
యుక్తముగాఁ జదువవలయునా? లేక కళాశాలలం బాఠముచెప్పు
కేవల పండితులవలెఁ జదువవలయునా? ఈచదువుం గూర్చి వచనములు
లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగాని యుచ్చరింపవలయును.
రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు చదువవలయును.
ఉచితాభినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములు పాడవలయును.
లోకములో సాధారణముగా నందఱుం బరస్పరబోధకై యాడుకొను
మాటలుం, జేసికొను సంజ్ఞలుం జతుర్విధాభినయములలోనే జేరుం
గనుక భరతముని ప్రతిపాదించిన తీరున సమస్తజగము సంగీతమయమే
[illegible] విధముగా సంతోషించెదరో యా తీరున నాటక

మభినయించునది. నాటకము వాగ్గేయకారైక విరచితము కాఁజగినది కనుక యథావిధిగా మార్గివలెఁ బ్రదర్శింపరాదు. మఱేమన సర్వజన రంజన మగునట్లు యథేష్టముగాఁ బాడియాడుచు నెల్లరికి బోధపడు తీరున గద్యపద్యగీతము లుచ్చరించుచు రసానుకూలముగ నటీనటు లభినయించునది. రాగరూపకాలప్తులం బ్రొద్దుపుచ్చం దగదు. నాటక మవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం దాళపాండిత్యము న్నృత్యవైశ ద్యము న్నాటక మాడువారు చూపరాదు. గాజుకుప్పెలోని దీప కాంతివలెఁ, బాగిచిన కూర తీరున సాహిత్యమునకు సంగీతము తోడైనచో మఱింత రుచిహెచ్చును గనుక గద్యపద్యగీతము లొక ప్పుడు మాటాడు, నట్లింకొకప్డు రాగతాళాభినయ సహితంబుంగ జన రంజనమగునట్లు యథోచిత సంగీతప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును. స్వరయుక్తంబుగఁ బద్యములు చదువవలయుఁగాని పద్యముల నడుమ నడుమఁ దెగబారెడు దీర్ఘములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁ బద్య సమన్వయము కాక తల వులిమనట్లుండును. కమ్మెచ్చునఁ దీసినట్లు రాగాభినయ సహితంబుగాఁ బద్యము ముగింపవలయు. తూఁచినట్లు పరిమితాభినయగీతవాద్యసహితంబుగా గీతము పాడవలయును. సలక్షణ సంగీత సాహిత్యములకు గుర్తు సకల పండితపామరజన హృదయ రంజనమగుటయే. నటీనటులు సౌష్ఠవసంపన్నులు, సుశారీరయుక్తులు, సుశిక్షితులుఁ, గులీనులుగ నుండవలయునని భరతముని నియమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినం దప్ప యథేష్టముగా స్త్రీ పురుషవేషముం, బురుషుఁడు స్త్రీవేషము ప్రసంగస్థలమునం గైకొనుట రసాభాసము. గాంధర్వవేద మనుటచే గీతవాద్యనృత్యకర్మములు నెరవేర్చుట కర్హులు బ్రాహ్మణులు కావుననే "బ్రాహ్మణోవీణా గాథినో గాయతో బ్రాహ్మణోన్యోగాయే" త్తని శ్రుతినొడవెను. మార్గపట హమును బద్మాసనస్థుఁడై వాయించునది యని భరతముని పల్కెను. "వీణా వాదన తత్త్వజ్ఞః శ్రుతిజాతి విశారదః, తాలజ్ఞశ్చా ప్రయో గేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి"—యని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియందుఁ

ప్రతిపాదింపఁబడెను. కనుక నెన్ని విధములఁ జూచిన నాట్యవేదా భ్యాసమునకు బ్రాహ్మణేతరు లనర్హులని చెప్పకతీరదు. వాగ్గేయకారునకుఁ జెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన ఛందశ్శబ్దానుశాసన జ్ఞానము లుండుటచే వేదాధ్యయ నాధికారము ద్విజైకార్హమే గాన గానకవితావిద్యాప్రయోక్తలు ద్విజులు గాని యితరులు కానేరరు. బ్రహ్మానందముకన్న నెక్కుడగు నారదాదిమహామునులు గడించిన సంగీతవిద్య నలరుట కొఱకు బ్రాహ్మణులే వేదపఠనపారనములకు వలెఁ గుత్తకొన్నారా యేమనఁగా – ఋగ్యజుస్సామాథర్వణముల యుచ్చారణమందు, మఱియు శ్రౌతకర్మములందు నుపయోగించునది వైదికసంగీత మద్యది శ్రోత్రియాధీన మద్దానికే మార్గి యని భరతమునికృతసంకేతము. వైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది లౌకిక సంగీత మద్దానికే దేశ్య మని భరతమునికృతసంకేతము. మొదటిది యథావిధిగ నడపకున్న నదృష్టఫలము రాకపోవుటయే గాక పైపెచ్చు ప్రత్యవాయముగూడ సంభవించును రెండవది దేశమున కెట్లింపో యట్లు యథేష్టఫలము గాఁ బ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్గ సాధన మగునని భరతముని వక్కాను.

గీతాభినయములు ;

షేక్స్పియరు కాళిదాసాదికృతులు [illegible] సంగీత నిబంధనానుసారముగఁ బఠింపుట శ్రేయము. షేక్స్పియరులోని "Come hither" అను పాటతో గ్రంథమున నొసర్చిన తెనుఁగుదర్వు బిలహరిరాగ రూపకతాళమునఁ బాడువిధము రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యీ దిగువ వివరించిన తెర్నునఁ బాడునది :

* ఉద్గ్రాహము *

స స రి రి X X పా - X ప (ధా ధ ప పా) పైకాలము

॥ ఇవలకు రానీ - రానీ]

ధ్రువము

గగపధ సాససససా - సరిగరీ సనినిధ ధదా

ఎవఁడు దురాశ దొఱఁగు మఱి-యెండ నుండ వలచునో

మేలాపకము

గగపరీరిసరిగరి సన్నిధధ - సససని దపదా పమగరి

తవిలిని తిండికై - వెదకుచుఁ - దనియు దొరుకు దానితోడ

ఆభోగము

సస రిరి గగ పా - పద సని దప ॥నిస॥

నివలకు రానీ - రానీ ॥మ్మివ॥

సనిధసరిగధధపమగరి - గపమగారిగరిసా

యిచట శీతుగాడ్పుతప్ప - నెదిరివాఁడు గనఁడు.

పైనుంచిన గుర్తులలో - పైకాలమును దెల్పును. ఆరోహణము అవరోహణముం దెల్పును.

శాకుంతలములోని గీతము - "ఈషచ్చుంబితాని" - అందుకు దెలుఁగుపాట వసంతరాగ, చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళములఁ బాడు క్రమము: పైకాలపు రెండక్షరము లతిత్రగహముఁ జేయుచు

* ఉద్గ్రాహము *

సససగామగమధామధానిరీ - నిధమగనిదమగరిసరిసని

కొదమతుమ్మెద లాకింత గ్రోలు నూ - గుజడలు తుమ్మెదల గలుగు దిరిసెపువ్వులు

ధ్రువము

సగగమగరిసానిధనీసామగ - ధామానిధామాగరినీసా

విదలు కలికరం బలరారం దమ - వీనుల కై సేయుచునుంద్రు

ఉద్గ్రాహ ధ్రువ మేలాపకాభోగములు గీతావయవములు. సంగీత బంధములన్నియు యథేష్టగీతనృత్యవాద్యసహితముగా ముగించవలయును. విక్రమోర్వశీయములో నాందీశ్లోకమున.కొనర్చిన తెలుఁగుపద్దెము నభి

నయించు విధము* తాళధరుఁ డొకమాఱు 'తత్తాధీ'యని శబ్దముచేయు సమకాలము నందే నటి మండలస్థానకమునఁ గరముల రెండింటిం జతురస్రములుగాఁజేసి 'పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొనల'నని తన తోడిపాటకత్తెలు పాడుచుండగా నా స్వరప్రమాణముగా మొదట 'పలికెద'రను పదము యొక్క యర్థము నుద్వేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునం దూర్ధ్వముఖముగాఁ గొంచెము చాపఁబడిన హంసాస్యాఖ్యమగు నుత్తానదక్షిణ హస్తముచే నభినయింపఁదగును.అప్పుడే యెడమ చేయికూడ కటీనాభిచరముగాఁ జేయవలయు 'ఎవ్వని' యనుపదార్థము

మూలము :

వేదాంతేషు యమాహు రేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం రోదసీ
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్య విషయ శ్శబ్దో యథార్థాక్షరః
అంతర్యశ్చ ముముక్షుభి ర్నియమిత ప్రాణాదిభి ర్మృగ్యతే
స స్థాణుః స్థిరభక్తియోగసులభో నిఃశ్రేయసాయాస్తు వః॥

— విక్రమోర్వశీయము

అనువాదము :

తరువోజ ॥ పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొ-
నల మిన్ను మన్ను నిండ నగు నొక్కనిగఁ
గలుగ కొండునకు నిక్కముగ నెవ్వాని
యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు
నెడద నుసులు బిగియించి ముత్తికయి
కడఁగు వారల వెదుకంబడు నెవఁడు
కలిగించు ? బత్తిజోగమునకు సులువు
గాఁ జిక్కునట్టి ముక్కంటి మే ల్మీకు

నవరసతరంగిణి ; **పుట 121**

న్యావర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యూర్ధ్వముఖ సూచీ
ముఖాఖ్యమైన యెడమచేతిచివరతో నభినయించవలయు. అపుడు
కుడిచేయు కటియందుఁగాని నాభియందుఁగాని యుండవలయును.
'ప్రాఁజదువుల' నను పదార్థ ముద్వేష్టితకరణపూర్వకముగా సవిలాస
ముగా నధోముఖమైన పరాఙ్ముఖాఖ్య నికుంచితకరములతో నభి
నయించునది. అభినయమంతటం దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవల
యును. 'కొనల' నను పదార్థము నూర్ధ్వ ముఖముగాఁ బార్శ్వగత
మగు సూచీముఖాఖ్య వామకరాగ్రతలమున నభినయించునది. 'మిన్ను
మన్ను నిండ' యనుపదార్థ ముద్వేష్టిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ
ముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముతో నాకసముం
జూపి యధోముఖమై యధోగతమైన యా హస్తముచేతనే భూమిం
గన్పర్చవలయును. 'అగు' నను పదార్థము న్యావర్తితకరణ పూర్వక
ముగాఁ బార్శ్వగతమై యధోముఖమైన శిఖరాఖ్య వామకరమునఁ
దనకు సమ్ముఖతలముగా నభినయించవలయును. 'ఒక్కనిగ' నను
పదార్థముం దానేకభ్రమరికంజేసి క్రమముగా నావేష్టితోద్వేష్టిత
పూర్వకములుగా నగ్రగతమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య
దక్షిణకరాగ్రతలముచేత మఱియుఁ బార్శ్వగతమై పరాఙ్ముఖోత్తాన
పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. 'కలుగకొండునకు'
ననుపదార్థ ముద్వేష్టితకరణ పూర్వకముగ ముత్కటక ఖటకాము
ఖాఖ్య వామకరముతో మఱియు నాహస్తముచేతనే మఱల నుద్వేష్టిత
పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడన మఱియు
నుద్వేష్టితపూర్వకముగాఁ గొంచెము పార్శ్వగతమైన పరాఙ్ము
ఖోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభినయించునది. 'నిక్కముగఁ
జెల్లు'నను పదార్థ ముద్వేష్టితపూర్వకముగాఁ గొంచెము ముందునకు
వెళ్ళి యధోముఖోత్తానితసందశనాఖ్య దక్షిణహస్తముచేతను మఱియు
నావేష్టితపూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ పార్శ్వగత సందంశనాఖ్యదక్షిణ
కరముచే నభినయించునది. 'ఎవ్వానియెడ' ననుపదార్థము ఎవ్వానియను

పదార్థమునకువలె నభినయించునది. "ఏలిక"యను పదార్థ ముద్వేష్టిత కరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోర్ధ్వముఖోత్తాన చతుర దక్షిణకర ముచే నాసాగ్రప్రదేశమున నభినయించునది. 'బిరుదు' అనుపదార్థము వ్యావర్తితపూర్వకముగాఁ గర్ణరంధ్రాభిముఖ సూచీముఖాఖ్య వామ కరముచే నభినయించవలయును. 'ఎడఁద' యనుపదార్థము వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియు సమ్ముఖమైనట్టియుసందంశ నామక దక్షిణకరముచే నభినయించునది. 'ఎవఁడు' అను దానికెవ్వని యను దానివలె నభినయించునది. 'ఉసుఱు' అనుదాని వ్యావర్తిత పూర్వకముగా రెండుమూఁడుసార్లు పతితోత్పతిత సమ్ముఖాగత పార్శ్వముఖస్వసమ్ముఖతల సందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశ మున నభినయించునది. 'బిగియించి' యనుదానికి వ్యావర్తితపూర్వక ముగా హృదయదేశస్థిత సమ్ముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభి నయించునది. 'ముత్తికె కడఁగు వారల' అనునపుడు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా నాభీహృదయ దేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచఁబడిన యుత్తాన సందంశనద్వయమున నభియించునది. 'వెదుకం బడు' అనుదాని కుద్వేష్టితపూర్వకముగా హృదయ దేశమునందు మెల్లగాఁ ద్రిప్పఁబడినట్టి పరాఙ్ముఖ పార్శ్వతల కర్తరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. 'ఎవఁడు' అనునది మునుపటివలె, 'కలిగించు' అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బార్శ్వాంతర గతో త్తానిత పార్శ్వముఖపతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే, 'బత్తి' యనునది పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చి పతాక ద్వయముచే 'జోగమునకు''ముత్తికె కడఁగువారల'కు వలె'నభియించ వలయుఁ గాని నాభియందెడముచేయి యుత్తానితముగాఁ బతాక రూపముగఁ జేయవలయు,'సులువుగాఁ జిక్కు' అను అనునప్డు వ్యావ ర్తిత పూర్వకముగా హృదయముఁ గూర్చి సమ్ముఖాగత పార్శ్వగ తోత్తాన చతురాఖ్య దక్షిణకరముచేత, 'అట్టి' యనునది 'ఎవఁడు'

అనుదానికివలె నెడమచేత'ముక్కంటి'వ్యావర్తితపూర్వకముగాశిరము నం దంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే 'మేలు' అనునది వ్యావర్తిత పూర్వకముగానవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ ముఖోత్తానితారాళద్వ యముచే'మీకు' అనునపుడు పరివర్తితపూర్వకముగ నగ్రమైనట్టియుఁ బురోముఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియుఁ బతాకాద్వయముచేత నభినయించునది. ఆవేష్టితోద్వేష్టిత వ్యావర్తితపరివర్తితములని హస్త కరణములు నాలుగు. వీని లక్షణమును, హంసాస్య సూచీముఖ పరా ఙ్ముఖ పరాకాశిఖర ఖటకాముఖ సందంశన చతురకర్తరీ ముఖారా ళాది హస్తభేదలక్షణము నిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయఁబడలేదు. యుక్తింబట్టియు సంప్రదాయమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభి నయించందగినది. లోకములో సాధారణముగా నేన్నతోండమున కెట్ల భినయించెదరో యదే తీరున లోకవృత్తానుసారముగ నభినయించ వలయు. నాట్యప్రయోగమునకు లోకమే ప్రమాణము. సాధారణ ముగా మాటాడునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, గొప్పయాలోచనము సేయునపుడు గాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్బొమలు కన్నులు ముక్కు నోరు నాల్క పెదవులు మూఁతి దౌడలు కనుఱెప్పలు మెడ యొమ్ము భుజములు మోచేతులు చేతులు చేతివ్రేళ్ళు అడు గులు మొదలగు నవయవము లాడించుట స్వభావము సుశారీర దేహ సౌష్ఠవములు కలవా రాడినదాట, పాడనదిపాట. ఈరెండుగుణములు లేనివారెంత శాస్త్రీయముగఁ బాడనీ యాడనీ జనరంజన మంతగాఁ గానేరదు. కాని సంప్రదాయానుసారముగ నున్నచో సుశారీరసౌష్ఠవ ములు లేకున్నం బండితైకవేద్యము కాకమానదు. 'రమ్మ' అను రెండక్షరము లుచ్చరించుచు నఱచేయి క్రిందువైపుగా బొటన వ్రేలుతక్కఁ దక్కిన వ్రేళ్ళు తనకభిముఖముగాఁ బ్రసరింపజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాల్గుఁ బైకెత్తి మండ తన కభిముఖముగు నట్లు పడియెడిముల కాడించినచో లోకరీతిచే రావద్దను నర్థమిచ్చుఁ గనుఁ జెప్పఁబడినవాఁడు 'రమ్మను మాటనుబట్టి రాఁగలఁడా ? లేక

వద్దను నర్థమిచ్చు కరతలాభినయముఁబట్టి మానఁగలఁడా ? కావున జనుఁడు లోకసంప్రదాయాభినయము ననుసరించకతీరదు. తన యభిప్రాయము న్వెల్లడించుటకై లోకుల ననుసరించి చతుర్విధాభినయ మొనర్పవలయును. అట్లు చేయనియెడల నపాయ సూచనమందుఁ బొగబండి కెఱ్ఱజెండాకుమాఱు తెల్లజెండా చూపిన చందమున వైపరీత్యమగును. సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని, యుచ్చారణముఁగాని, యాచారములుగాని మార్చినచో హాని కలుగుఁగాని లాభము కానేరదు.

సంప్రదాయము :

బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతు లిదివఱకు సంప్రదాయసిద్ధముగా భరతఖండమున నాల్గుజాతు లున్నవి. వానిలో నెన్నియో భేదములు కలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధము లం, దవాంతర శాఖాభేదము లెన్నియో కల వాతీరుగానే తక్కిన జాతులుకూడ నానావిధములుగ దేశాచార భేదములఁ బట్టి విభజింపఁబడినవి. ఇపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు విరుద్ధముగాఁ బొడమిన బ్రహ్మసమాజార్యసమాజములచేత నిదివఱకే యెన్నియో కులములుగ నేర్పడియైకమత్యముం దొఱఁగి హానిం బొందుచున్న భారతీయజనమునందు మఱింత వైషమ్యము చేకూఁలుగుటతప్ప లాభ మేమివచ్చెను. శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందును శూద్రులలోఁ గొన్ని తెగలయందును బ్రౌఢవితంతువివాహముల నేర్పఱచుచున్న సంఘసంస్కార పరాయణుల యవివేకముచే నేర్పఱ్చబడిన ప్రౌఢవితంతుజాతి సంప్రదాయ సిద్ధజాతులకు వేఱై భారతీయులలో మఱింత హానికిం గారణ మగుచున్నది. శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము. 'శిష్టాచార సంప్రదాయముతో మాకుఁ బనిలేదు. వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్రదాయ విరుద్ధము లైనప్పటికి బ్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెద' మని వేదబాహుళ్యము తెలిసీతెలియ కిప్పటి సంఘసంస్కరణపరాయణులు కొఱమాలిన మార్పులఁ దాము చెడి యొరు

లం జెఱుపఁజూచుచున్నారు. వీరలోనర్చు చెఱువు నదులు సముద్రమునఁ గలుపు లెట్లరంగు చెత్తలవలె లోఁతు ముట్టనేరక వెలితియొడ్డున మాత్ర మగపడుచుండును. గరిసెడు ధాన్యములో నొకటి రెండు తప్పకాయ'లున్న లోటేమి ? వెనుకటి ఋషులు ప్రౌఢవితంతువులకుఁ బెండ్లి మాన్పించుటకుఁ గారణ మందువలనఁ గొనసాగుచున్న శిష్టాచారము. అందుకు విరుద్ధముగ నడిచి ములుదీసి కొయ్యగొట్టుకొన్న ట్లిడుమలందు నవనాగరకుల దుఃస్థితి కనిపెట్టినకొలది తేటతెల్లమగును. పురుషులకన్న స్త్రీలకుఁ-తిండి రెండురెట్లు, ఊహ నాల్గురెట్లు, సాహస మాఱురెట్లుఁ, కామ మెన్మిదిరెట్లు, స్త్రీల నమ్మరాదు. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భారతీయవాక్యములు, మగువలకుండును మాయమర్మము లను షేక్స్పియరుని వాక్యము, 'సాలావృకాని స్త్రీసఖ్యాని' యను శ్రుతియుం దార్కాణముగ నిపుడు స్త్రీలకు రాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకు నాంగ్లదేశీయ పురుషులే సాక్షి. సంస్కృతగర్భయగు వితంతువునకు మళ్ళి పెండ్లి సేయకుంటచేఁ గలుగు మేళ్ళాపెకుఁ బ్రసూతిగండముం దప్పించుట - పరమార్థ సంపాదనమున కడ్డుదగులు సంసారభారముఁ దొలగించుట - స్వార్థపరత లేని యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁ జేయించి యామెం దరింపఁజేయుట - యామె మఱి సంతానము కనదు కనుక నున్నవారలకు సమృద్ధిగా నాహారాది సుఖలాభమును మఱియు నీజన్మములో ననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గారణము పూర్వ జన్మకృత పుణ్యపాపములనియు, విధినియోగము దాటరాదనియు, జన్మమెత్తినఫలము పరమార్థసంపాదనమే యనియు, నిద్రాహారములు మాత్రమే బ్రతుకున కవసరము లనియు, నిషిద్ధరతి సౌఖ్యము దుష్టవ్యసనమనియు, నొకనిం గవఁగూడిన తనదేహము వాని పరోక్షమున నింకొకని కర్పించుట నీతి కాదనియు, నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రసమ్మతమున గతించిన తనపెనిమిటినిం గూడవచ్చు ననియుఁ, గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో భర్తలు గతించినకొలఁదిఁ బెండ్లికి వ్యవస్థయుండ దనియు, మఱియొక జన్మమున నైనం బెనిమిటిం గలియు నాసతో క్షణభంగురమైన

యౌవనకష్టము నలక్ష్యపెట్టవచ్చు, నవియు, నెల్లవిధముల న్శిష్టా
చారానుసరణమే మిగుల శ్రేయమనియుం దెలిసిన యాస్తికబుద్ధిగల
కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు స్త్రీలు దుర్భరభర్తృవియో
గంబు నతికష్టంబున సహించుకొనియైన గర్భాధాన సంస్కారానం
తరమున మఱల మార్మనువున కాసింపకున్నారు. శరీరమునకుఁ గలిగిన
రోగము మందుచేఁ గుదుర్చుకొని సుఖించునట్లు భర్తృవియోగ
దుఃఖము మార్మనువునఁ బోఁగొట్టుకొనరాదా యన నిశ్చయముగ
మార్మనువు పెనిమిటి తనజీవితమువఱకుం బ్రతుకునని మార్మనువాడిన
దాని కెట్లు తెలియును? భర్తలు గతించినకొలఁది యెందఱం బెండ్లాడి
బెత్తమ్మ కాఁగలదు? కోర్కెకు హద్దుగలదా? చెల్లఁగలిగిన యెన్ని
విధముల కోర్కెలు ప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ
మగుననియు, లేనికష్టములఁ దగిలించుకొనవలసి వచ్చుననియు, వివే
కులు లో నడంచుకొనుచుండ లేదా? కులాగత సంప్రదాయాను
సారముగ రాజ్యమున కర్హుఁడు పెద్దకొడు కగుచుండగాఁ దక్కిన
పుత్రులు తను కాభాగ్య మబ్బలేదని చేతులు పిసుకుకొనుచున్నారు,
వారిదుఃఖము కుటుంబహితముగఁ దను యన్నం యుపాయముల
వెదకి కడతేర్పఁ వీరదా? రాజుకొడుకే రాజు కానేల? యింకొకఁడు
సింహాసనమునఁ గూర్చుండనొల్లడా? కుడుచుటకుం గట్టుకొనుటకు న్లేక
బాధపడు పేదలకు భాగ్యవంతు లేల తమయాస్తి పంచియీరో!
తమకన్న సౌందర్యబలచాతుర్యములుగల స్త్రీపురుషుల నాలుమగ ళ్ళ
న్యోన్యమేల యనుభవించనొల్లరో! ఇంతకు న్శిష్టాచారము దైవనియో
గముం దప్పింపఁ బూనుకొన్న సంఘసంస్కార పరాయణుల ప్రయ
త్నము పేతువు వాయసాగారమువలె వ్యర్థము. మఱియు నపహాస్యాస్ప
దము. కనుక చతుర్విధాభినయము స్సంప్రదాయానుసారముగ
జేయవలయు.

ఆధునికయుగము - అస్మద్భాషాస్థితి :

ఎద్దు లేచినది, కేడవై చినది, తుప్ప తలదాసి చీపురుకట్టతో
దొడ్డి బాగుచేయుచున్నది. ముదుసలివారు పల్దోముకొంచున్నారు. ఫిరం

గులు పేలుచున్నవి, కాకు లఱచుచున్నవి, బడిపిల్లలు చద్దికూడు మెక్కుచున్నారు— అని యీ విధముగ స్వభావవర్ణనము చేయుటయే కవిత్వమ్మనువారును—'నాకు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలనొప్పి, చూసేరూ, భోగంమేళము చూడకూడదన్నవాళ్ళలో నేనొఖణ్ణిగా, విధిలేక వచ్చింది రాజుగారి బలవంతంపై దిక్కుమాల్ని నౌఖరీ గాని గుల్బీజానీచేత ఔను క్లబ్బు రీడింగురూములో పాడించి దాని కైదు వందలు చందావేయించి తక్షణం జమచేయించి, "యస్ దేరీజ్ నో అదర్గో" యిచ్చే సర్కి— నా అవస్థ అట్లివ్వాక తీరిందికాదు, సాయెబూ! బండికట్టు. నీకు బుద్ధుందా చెప్పేకానూ స్టుపిడ్ పో రేల్వేపన్కు— వెళ్ళి వీరేశలింగం పంతులుగారు వస్తారు, వార్నితీసుకురా. ఏం పాటలు! ఆడవాళ్ళంటే కొంత వినవచ్చు కాని సంగీతపాటకులంటే నాకొళ్ళుమంట. వాళ్ళ వికారాలు వాళ్ళ రుజుకోవటాలు ఎడ్యుకేషకా? వాళ్ళకు స్టేటస్లేదు. ఇంగ్లీషు ఎడ్యుకేషను లేనివాఁడికి సివిల్జేష నేముంటుందండీ? సంగీతం అంటె నాకసయ్యంగాని మా అమ్మాయిలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తూన్నాను. డెబ్బయియేళ్ళ శాస్త్రుల్లుగారు బాగాచెప్తాడు. అబ్బా! చూశారా, గ్రామ్యం ఎందుకు రాయకూడదు? నల్లురికి తెల్యాలా? ఐటెల్యూ మిస్టర్, గణాలు ప్రాసలు వీటికై వ్యర్థపదాలు దోపి మీనింగ్ ప్యాడుచేస్తూవున్నారు. దీని తస్సావలవా, ఆ ఏంవి చేయాలండీ? ఆర్బతునాటు కంపెనీలో పోయినాయండీ పన్నెండువేల రూపాయీలకు పైగా. గాడ్సువిల్! గ్రామ్యభాషతో అనగా మనవంటి కొంచెము సివిలైజ్డుమెన్మాట్లాడే భాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే ఫెల్లో ఆఫ్ యూన్వర్సిటీనిగా వర్నాక్యులర్ బ్రాంచికి ఆ పొస్తకాలు స్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు ట్రై చేస్తాను. ఆ సబ్జక్టుమీాది. ప్రౌఢరజస్వలానంతర వివాహాసబ్జక్టు మహామహోపాధ్యాయులగారిది. డూ యువర్బెస్టు, ఓ థేంక్యూ' ఇట్లు తగుమనుష్యులాడుకొను భాషం గ్రంథములు వ్రాయవచ్చు ననియు

నాంగ్లేయభాషాపాండిత్యము కొంతఁ గలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలుగూడఁ గూలంకషముగఁ దెలిసినట్లు వేషములు వేసి, తమకు పాండిత్యముం బజీతుసేయు బజారుపత్రికల స్వీథిఁబెట్టుచు సభల సిగ్గఱి సొఱకాయలు తెగనఱుకు నాంధ్రులును - మఱియుఁ బుస్తకములఁబట్టి కొన్ని తెలుఁగుమాటలు వల్లించుకొని తెలుఁగన్న నేమో తెలియని యాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభాషాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషా పరీక్షకులైన యఱవలునుం - తెనుంగుబాస యుసుఱు పోసికొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము విద్యార్థులకుఁ బాఠముచెప్పఁగల గైర్వాణపండితునకు నెలకుఁ బదైదురూప్యములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమ్లెట్టు పాఠముచెప్పు నాంగ్లేయభాషా పండితున కైదువందలు రూప్యములు నెలకు వేతనముకదా! ఆంగ్లేయ భాష రాజభాష యగుట చేతఁగదా యంతజీత మీయఁబడుచున్నది. కేవల గీర్వాణాంధ్రభాషాపండితుల నిప్పటి చెడుకాలములో నెవరు చూచెదరు? వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయు నడుగంటినవి. మానవ ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమ్మిడియైన రాబడిలేదుకాని యదే యాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొని పరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుట కర్హతకల్గి నెలకు వేలకొలఁది సంపాదించుచున్నాఁడు. కావుననే కొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులు నేర్చుకొనుచుఁ దమ భాషల నిరసించుచున్నారు. తుద కాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁ గూర్చి యుపన్యాస మిడు నేనిబెసంటమ్మగారి పాదములఁ బట్టుచు సంస్కృతమున భగవద్గీతలు బోధించు నాచార్యులంగూడ సరకుసేయకున్నారు. భరతవర్ష పరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయ భాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాష లన్నియు సమున్నతదశ నందుఁగదా !

కళలు - కవిత్వము :

సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేఱినవారిలో నూటికిఁ దొంబది తొంబండ్రకుఁ బైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగా నుండబోవు. కవిత్వము న్సంగీతము న్సహజముగాఁ బుట్టవలయుఁగాని శక్తిహీను లెంత నేర్చుకొని యంటించుకొన్నను లాభము లేదు. వేనవేలు భాషా పరీక్షయందు నెఱవేరినవారు కలరు గాని సొగసుగా గద్యపద్య ప్రబంధముల స్వతంత్రముగఁ గల్పించి కవితాప్రతిభఁ జూపఁగల కవీశ్వరు లొకరిద్దరైన దేశమంతటం దేలుట కష్టము. కూనిదీర్ఘ ములు దీసి గద్యపద్యములు చదువువారు లక్షలకొలందిగలరు. కాని శారీరసౌష్ఠవయుతులై సభలం దౌర్యత్రికమున వేలకొలంది పండిత పామరుల రంజింపఁజేయువా రొకరిద్దరు జగమున నుంట కడునరుదు. లోకములో సార్వలౌకికులు నాఁబరఁగు కవులు షేక్స్పియర్కాళి దాసులే కదా! కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభ వారిగ్రంథములు వెల్ల డించును. మఱియు నొకభాషలోని గ్రంథ మింకొక భాష లోని కర్థము పోనీ కించుమించుగ మార్చవచ్చుఁగాన సకలదేశముల జనులకు భూత వర్తమానకాలములం బరఁగు కవీశ్వరుల శక్తి లోకమంతట దెలియఁ బడుఁగాని యొకని తౌర్యత్రికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరోక్షమున నొక్కమొగిఁ దెల్పఁజాలు యంత్రములిదివఱకును లేవుకదా! ఈశ్వ రానుగ్రహమున నిఁక గనుఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టి యంత్రము లభిం పకముందున్న సంగీతపండితులు పెక్కండ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తిఁ బడ యనేరరుకదా! షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కావ్యములకన్న సొగసైన కావ్యములెన్ని వ్రాఁత లోకులకుఁ దెలియని కాలమున ఖిలములై పోయెనో దేవుని కెఱుక! వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకు గీతవాద్యములకన్నను మఱియు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల కన్నను గౌరవమంతగా వచ్చుటకుఁ గారణము స్వరసందర్భముం జతు ర్విధవాద్యము న్మఱియు నృత్యముం గ్రమముగ గాయకుని శారీర సంపదయు, న్వాదకుని కరగుణము, న్నటుని నృత్యవిశేషము, న్వెండియు నా మువ్వురి విద్యావైశద్యము న్సభకుఁ గన్పర్చుఁగాని కావ్యము సకలజగము నద్దమువలెఁ జూపుటయేగాక మానవులకు

వివిధావస్థలయందుఁ దలంపు లెట్లుండునో వానింగూడ బయల్వెట్టును. సర్వరూపము లాకర్షించుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును, సకల ధ్వనుల నాకర్షించుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలవుకాని నానావస్థలయందు బయల్పడని మనుష్యుల తలంపులంగూడఁ దెలుపుటకుఁ గావ్యముకన్న వేఱు యంత్ర మిదివఱకు లేదిఁకనుండఁబోదు. కవితాశక్తింగదా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నది! కవిత్వము ప్రత్యక్షముం దెలుపుటయేగాక పరోక్షముంగూడ బయటపెట్టుం గావుననే "కోవేత్తి కవితాతత్త్వం శివో జానాతి వా నవా" యని కాళిదాసుఁడును, "నతచ్ఛాస్త్రం నసావిద్యా నతచ్ఛిల్పం నసాకలా నాసౌ యోగో నతత్కర్మ నాట్యేస్మిన్నవీక్షతే" — యని భరతమునియు వక్కాణించిరి. కవిత్వమనఁగాఁ గావ్యముఁ బన్ను నూహ కవిత్వము సహజకృత్రిమము లని రెండు విధములు. పాంచభౌతికక్రియలు కల్పించునది సహజము. ఘటపటాది లౌకికకృత్యము లొనర్చునది కృత్రిమము. కావునలోకమునఁ గల్గు సకలక్రియలును దైవికమానుష సంకల్పవశముననే కలుగుచున్నవి. షేక్స్పియర్కాళిదాసు లంత కష్టపడి యాఁకలి నిదురలైన మఱచి సమస్తైహికభోగముల మానుకొని రాత్రింబవళ్ళేకదీక్షతోఁ గావ్యము లెందుకు వ్రాసినారు? కీర్తి కొఱకా? ఎవఁడైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానిం బైవారు దూషింతురో లేక భూషింతురో కనిపెట్టలేఁడుకదా! ధనమునకా? ఎంతో సుఖముగా మఱి కొన్ని పనులవల్ల ధనము కావలసినంత లభించుఁగదా! భోగమునకా! లోకజ్ఞానమే లేక తనువు మఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరిన పదమొకటి తోఁచనపుడు కొంపవోయినట్లు విచారించుచు, నొక సందర్భము కుదుర్చుకొనుట కెంతయో గింజుకొని తన్నుకొనుచు, నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొరికినట్లు సంతసిల్లుచు సంతత మెద్దియో యాలోచనమున మున్గియున్న వాఁడు స్వచ్ఛందవనితాది భోగము లనుభవించు టెట్లు? మోక్షమునకా! శకుంతల పిఱుందల, నేమేటు వాల్గట్టియందుం దగులుకొన్న వారికి నిర్వాణము మన స్సెట్లుకుదురును? పరోపకారమునకా? శాకుంతలము నెన్నొట్లుం జదువకున్న ప్రాణుల కాఁకలి తీఱదా లేక నిదురపట్టదా? నీతిఁ

దెల్పుటకా? మంచిచెడ్డలు బాగుగఁ బరిశీలింపక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరా, దెదుటివారల మనసు కనిపెట్టకచేసిన పొందు దుష్యంతు నేకాంతముగఁ గలసిన శకుంతలకువలె వికటించును; మఱియుఁ బరునిఁ జంపి వాని సొత్తాక్రమించుకొనరా, దట్లొనర్చిన వాఁడు హేమ్లెట్టు పినతండ్రివలెఁ బొలియింపఁబడునని - శాకుంతలమందు, హేమ్లెట్టు నందుఁ దెలుపఁబడిన యీరెండునీతుల న్లోకములో నెఱుఁగని వారె వరు? క్రొత్తవాని నమ్ముకొని వాని రహస్యముగఁ బెండ్లాడి వాని వెంబడిఁ బోవ కా మర్మ మెవ్వరికైనం దెలియనీక మిండతవలె నీడు వచ్చిన కన్యక యెవ్వరై యుండును? మఱియుఁ దానన్యాయముగ నొరుని గొట్టినం దనపైఁ బరులు పగపట్టెదరని పిచ్చివానికిఁ దక్క నితరులకుఁ దెలియదా? లోకులందఱికిం దేఁటతెల్లమగు నిట్టి నీతులకై కొండం ద్రవ్వి యెలుకం బట్టినట్లు కవీశ్వరులు వృధాప్రయాసమున నంతలేసి గ్రంథముల రచింపనేల? సమస్త జగత్కారణమగు శక్తి యెద్దియో వాగ్గేయకారాది కవిరూపమున నూహించుచు వ్రాయుచుం బాడుచు నాడుచు వాయించుచు సకలకర్మముల నాచరించుచు, వేయేల, సర్వ జగద్రూపమై సత్త్వరజస్తమో గుణములం దనలోఁ దా నాటాడు కొనుచుండును. అందులకే కారణ మూహింప మానవుల కలవికాదు.

నరుల ఊహాపోహములు :

జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టి వింతలు లోకంబున జరుగవచ్చుననియు - దెబ్బది పదునొకండు కోట్ల నలువది పన్నెండు లక్షల, తొంబది పదుమూఁడు వేల, రెండ్నుప్పాతిక యోజనముల దూరమున భూగోళమునుండి శుక్రమండల మున్నదనియు -నందులోఁ గాల్వ లగపడుచున్నట్లున్నవి కనుక తప్పక మనుష్యులు నుందురేమో యనియుం-గోఁతలు గోయు గణితశాస్త్రజ్ఞులు భూమి యైదువేల మైళ్ళు చిల్లర యించుమించు దళసరిగనున్న దా నడుమ నగ్నినీరున్నది నామాట నమ్మఁబోవనిచో నచటికిఁ బోయిచూడుఁడు మీకే బోధ పడుననియు - చరిత్రకారులు పోల్చిచూడఁగా నాంధ్రాంగ్లేయ శబ్ద ముల ప్రథమాక్షర సంబంధముఁబట్టియు నుభయభాషలలో నీటు, ఈను శబ్దములు సమానరూపార్థముల నుంట చేతను, మఱియు అబ్బ,

ఆము శబ్దముల సమాన రూపార్థములం బట్టి మఱికొన్ని కారణముల వల్ల నాంధ్రాంగ్లేయులుగాని యాంధ్ర తురుష్కులుగాని హూణ శకమునకు ముందు మూఁడులక్షల మాసముల పన్నెండు దినములు దాదాపుగా బహుశా ఒక్క కులములోనివారై హిమాలయము డెప్పె నడిమిలో నుండియుండవచ్చు ననియు - పరిణామవాదులు వానర నరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానము లగుటచేతను మఱియు నుభయజాతుల చేష్టలించుమించు నొక్కలాగుంటచేతను వానరజాతినుండి నరజాతి రూఢిగఁ బుట్టియుండవచ్చు ననియు- నిట్లు వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధు లేనుగుం బోల్చిన ట్లూహించుచుం దురు. దైవమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము? మిడతంభొట్లు శకునమువలెఁ గొందఱి యూహలు గుఱికెత్తెడగుచుండును. మొత్త ముపై మానవులు తెలిసీతెలియనివా రనుట కే సందియముల్లేదు.

మహాకవుల సందేశము :

మఱియు మదాతిశయంబున లేని వస్తువులు నిజముగఁ గాన్పించు నట్లు నజ్ఞానదశయందు స్వప్నావస్థయందుఁబోలి తనకంటె నన్యమెఱుం గని నిత్యముక్త శుద్ధబుద్ధస్వరూపుఁడగు జీవున కాత్మరూపకమగు జగత్తు తోఁచుచుండును. కాని వైరాగ్యము లేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదప స్మఱియు నిదురమేల్కొన్న పిమ్మట స్వీకారము లగపడన ట్లీలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును. సచ్చిదానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముఁ డొకఁడె మిగులుననుచుఁగాని, మఱియు సముద్రపు టొడ్డునఁ బలుతెఱంగుల నిసుక గాలిచే రూపించుతీరున మనుష్యులు పరవశులై దైవవశంబున వివిధస్థితుల మారుచున్నారనుచుఁగాని, 'కర్తా భోక్తా జనార్దన' యనుచుఁగాని, యాప్తవాక్యము తెలిసికొను వారు సంసారదుఃఖము నంటరను వేదాంతముం గాళిదాసకృతుల బోధించుచున్నది. షేక్స్పియరుని కృతులవలన సంసారము 'దుఃఖ భూయిష్ఠము' మానవులది యనుభవించకతీఱదు, పాపాచరణమున నిత్యనరకముం బుణ్యమున నిత్యానంద పదవియుం జీవులకుఁ బర మాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది.

సత్కావ్యలక్షణము :

కావ్య మననేమోం యనేకు లనేకవిధములం బ్రాచీనాలంకారికులు తెల్పిరి. అం దిష్టార్థోపేత మగు పదావలి కావ్య మను దండి వచనమే మేలు. ఏమనఁ బ్రతిశబ్దమున కెద్దియో యర్థము లేకపోలే దా యర్థబోధమున నెద్దియో రస ముప్పతిలకమానదు. గుణదోషాలంకారములు వివక్షామూలములు. ఒకప్పుడు గుణము దోషముగను, దోషము గుణముగను, నలంకారము హేయముగను మాఱెడును. అన్న మజీర్ణమున విషమగు, విష మొకప్పుడు పథ్యమగు. శవాలంకార మసహ్యమగును. మనసున కింపగు శబ్దార్థములు కావ్య మనఁదగును. భరతముని చెప్పిన విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగమునఁ గల్గు తొమ్మిదిరసములలో నుత్తమజనులం గాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సత్త్వగుణప్రధానములు. మఱియు నధమజనులందోఁచు రౌద్రబీభత్స భయానకములు తమోగుణప్రధానములు. ప్రతి వస్తువునం దెద్దియో రసము ప్రధానముగను మఱియుఁ దక్కిన రసముల ప్రధానముగ నుండకతీఱదు. చక్కెరయందు మధురరసము ముఖ్యముగఁ దోఁచు,నుప్పు మొదలగు చవు లడంగియుండును. జనుల కేశబ్దార్థసమూహము వలన మనసుల కుల్లాసము కలిగి సత్కార్యాచరణమున కుత్సాహముపుట్టునో యట్టిది సత్కావ్యము. జనులకు భయశోకజగుప్సాక్రోధములం బుట్టించి దుర్మార్గమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము. మద్యమాంసాశనులై పరదారధనమ్ము లపహరించుచు మోసంబున యథేష్టంబుగఁ జరించు దుర్మార్గుల సుఖస్థితి వర్ణించుట లోకులం దుర్మార్గమునకు రేఁపకమానదు. లక్షణవిహీనముగ యథేష్టముగ వ్రాయఁబడిన పుస్తకములు కళాశాలలం బాలురకు మప్పుట. వేశ్యాకన్యల నిల్లాండ్రఁగా నుంచుకొనుట. ఇల్లాండ్రు యథేచ్ఛ నంచరించునప్డు చూచీ చూడనట్లు నోరెత్తకుండుట, వర్ణనియమము మాని యన్నిజాతులు కలసి తినుచుం బరస్పరవివాహము లాచరించుకొనుటయే యవశ్య కర్తవ్యమనుట, స్త్రీపురుషులు పెండ్లి మాని వావివరుసలు లేక యథేష్టవిహారము సల్పినచో నెన్నియో దుఃఖములు తొలఁగి జనులు బాగుపడెదరనియు యుపన్యసించుట, పరలోకము లేదని రూఢిగనమ్మి

సుఖపడుటకొఱకెట్టి దుష్కార్యమైనఁ జేయుట, తాఁజెడుటయే కాక పరులంగూడఁ జెఱుపఁబూనుట, ధనార్జనముకై యెట్టి నీచకార్యము లైన నొనర్చుట, పూర్వాచారముల న్వెక్కిరించుట, కల్లుద్రావుట, మాంసము తినుటయు, నిప్పటి నవనాగరకులలోఁ బుట్టుచున్న తెవుళ్లు. స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్పట్టుచుఁ దగు మను ష్యులవలెఁ బైకిఁ గాన్పించుచుఁ, బ్రభుసన్మానము వడయుటకై తోఁటివారి నెంతో హింసించుచుఁ, దాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడే కాళ్ళని మొండివాద మొనరించుచుం, బ్రాచీనమతము నిరసించుచుఁ, బాశ్చాత్త్యాచారముల నర్పించుచు, నాగరకాగ్రగణ్యులమని విఱ్ఱవీఁగు చు మానమర్యాదలు లేక గేదెపెయ్యయు నాఁబెయ్యయుఁగాక దిక్కు మాలిన పెయ్యయై నవీన భారతీయజనము కలివశంబున నవశంబై యుభయలోకభ్రష్ట మగుచున్నది. ఇపుడు భారతీయ ప్రజయం దే రసముఁ గాన్పించుట లేదుగాని నీరసము మాత్రమగపడుచున్నది. తన లోని కోర్కె పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభినయంబు లుప యోగింపఁబడుచున్నవి కదా! అవి సమయోచితములై సరసములుగా నుండవలయును. ఇజ్జగన్నాటకరంగమున మానవులు యథోచితముగ నటించనియెడ వైపరీత్యమున రసాభాసముగ నగుటయేగాక ప్రజాపీడయు నగును. జనులందు మహారాజు బట్టమెడఁకుజుట్టికొని దీనదృష్టితోఁ జేతులు జోడించి సాష్టాంగపడి "క్షౌరము చేయుటకు విచ్చేయఁ బ్రార్థించెద"నని మంగలిం బిలుచుట, కాల్వలూడ్చు చచ్చుడివాఁ డాకస్మికముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతముల ధరించి స్నానమొనరించి శ్రోత్రియవేషముతో 'శ్రాద్ధ మొనరించెద, బ్రాహ్మణార్థమునకై రం'డని వైదికులం బిల్చుటయు, డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసు వానివలె నెనిమిదేండ్ల కన్నెకుఁ బుస్తెకట్టుటయు, బోడతెంపి తల పెంచు కొని పసుపుబొట్టు కాటుక లుంచుకొని కాళ్ళపారాణితో ముత్తైదులం బిల్వనేఁగుట, బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ జేయుట, కుక్క నందల మున నిడి యూరేఁగించుట, న్యాయాధికారి లంచగొండి యగుట, నాత్మ మావనసన్నిపాతుఁడు ధర్మాధికారి యగుట, ప్రభువు విద్యా హీనుఁ డౌట, కూటికై వేదాంతము చెప్పుట, బండబూతు ప్రహసన

లం బ్రచురించుట, తద్దినము మ్లేచ్ఛభాషతో జరుపుట, బాలుఁ డుపన్యసించుట, క్షత్రియుఁడు ముష్టెత్తుకొనుట, యవిద్వాంసుఁడు సభాధ్యక్షుఁ డౌట, మగనాలు లంజెవేసమున నగపడుట మొదలగు సంప్రదాయ విరుద్ధవేషము లూనరాదు. శృంగారమున విధ్యుక్తముగాఁ బెండ్లాడిన యాపెతోఁ విహరించుటయు, హాస్యమున-సూనృతవ్రతుఁ డన్యులచేఁ గల్లబోతని యపహాసింపబడునెడ మందస్మితము చేయుటయు, వీరమున సాధుసంరక్షణకై ధర్మయుద్ధమున నుసుఱుఁ గోల్పోవుటయుఁ, గరుణయం - దాపద న్మునుగ్గు సజ్జనులం గాంచి కంట నీరిడుటయు, రౌద్రమున - సజ్జనాపకార మొనర్చు దుర్జనులం గని బొమముడిపాటుఁ గావించుటయు, భయానకమున - దుష్టసంపర్కము నకు వెఱచుటయు, బీభత్సంబున - సజ్జనోపద్రవముఁ గనుఁగొని మూర్ఛిల్లుటయు, శాంతంబున - సప్తవ్యసనముల కోరసిల్లుటయు నుత్తమస్థితులనఁబడు. ఇట్లు నవరసంబు లగపఱ్చు సజ్జనుల నడువడి న్వర్ణించు నిరుపమ శబ్దార్థసమూహము సత్కావ్యంబు నాఁబరఁగు. అట్టి సత్కావ్యంబు లొనర్చువారు సుకవులు. షేక్స్పియరుని కృతులందు 'నీయిష్టానుసార' మను (As you Like It) నాటకమునుఁ 'గొరియలేనస్సను' (Coriolanus) నాటకమును సత్కావ్యములు. కాళిదాసకృతులందు రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశములు సత్కావ్యములు. రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసు వేఱు - నాటకత్రయమును, శృంగారతిలక ఋతుసంహారములఁ జేసిన కాళిదాసుఁడు వేఱు - తక్కినవి చేసినవాఁడు వేఱని నాకుఁ దోఁచెడును. మూఁడువేల యేండ్లక్రిందట రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుఁడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలె స్వతంత్రుఁడై యుండవచ్చు! ఈతఁడే జగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడు. కానిచో నట్టి సత్కావ్యప్రవృత్తి యతనినుండి కానేరదు. నాటకత్రయము శృంగారతిలక ఋతుసంహారము

లం జేసిన యతఁడు పదాఱువందల యేండ్లకు ముందుగాఁ గృష్ణదేవ రాయాస్థానకవియగు పెద్దనామాత్యునివలె భోజమహారాజాస్థాన విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరశృంగారప్రధాన కావ్యంబు లొనర్చెననవచ్చును. మిగిలినవాఁ డెవఁడో వేయేండ్లక్రిందఁట గొండ రాజుల యొద్ది బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును. కాళిదాసుని పేర బయల్వడు ప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁ బడుట భారతీయగౌరవమున కెంతయో లోపము. రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతమువఱకునుం, గుమారసంభవమున మొదటియేని మిది సర్గలును, బూర్వమేఘము - నుత్తరమేఘమున గొంతయు నొమ్మదటి కాళిదాసుకవిత్వము. తక్కినభాగము లల్పకవి విరచితములు. కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరామచరిత్రాంతము వఱకుఁగల భాగము, నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమును, షేక్స్పి యరుని నాటకములలో 'నీయిష్టానుసారముం' గావ్యంబుల 'ల్యూక్రసీ చెఱయు' నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటపట్టులు. కాళీదాసవిరచిత రఘువంశము వంటి సొగసైన కావ్యము జగమున కరుదు గావున లోకములోని యెల్లనాగరికులు తమభాషల కద్దాని మార్చుకొనుట శ్రేయము.

రసపోషణ సామ్యములు :

నవరసము లొండొంటఁ గలియక కేవల మొకటిగా దేని మట్టున కది నిలువనేరదు. కావున నీగ్రంథమున నొక రసమునకు మారుగ నింకొక రసమున సొగసు లందఁదఁ గూర్చఁబడియుండ వచ్చును. షేక్స్పియర్కాళిదాసుల యూహ యించుమించు సరి పోవుట.

నవరస తరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty. 1

Act. V. Sc. iii

Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them. 2

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with. 3

Act. V. Sc. ii

it is great
To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's. 4

షేక్స్పియరుని కవిత్వమందలి సొగసులు

వీరరసము

వ॥ కన్యయొక్క గౌరవమూపె విశేషము-మఱియు-బరువు వంటిదై
శ్వర్యమే దాయమున్నాఁడు॥ 1

గీ॥ ఆవసరంపు వంగినతల నందు కొంద।
మేన సమృద్ధులము మన మింకె చునదు।
శీఘ్రతమవిధుల మనము సేయకమును।
జరుగుసన్నగఁగాల నిశ్శబ్దపదము॥ 2

ద్వి॥ వీరత్వ మూహాదోఁ పిడి సేయునపుడు।
పోరాన చెఁడు వాలుఁ బొందవి భక్షించు॥ 3

గీ॥ తప్పు పనులనెల్లఁ జెక్కుడు కార్యము।
నేఁతగొప్ప-యద్ది-చేట్లుకట్టు।
మహాఉపద్రుగుద్ద-గునుక్క మఱి నేడతినఁబోడు।
పేదకు దొరకింక దాదియగును॥

His legs bestrid the ocean ; his reared arm
Crested the world ; his voice was propertied
As all the tuned spheres, and that to friends ;
But when he meant to quail and shake the orb,
He was as rattling thunder. For his bounty,
There was no winter in't ; an autumn't was,
That grew the more by reaping ; his delights
Were dolphin-like ; they showed his back above
The element they lived in : in his livery
Walked crowns and crownets ; realms and islands were
As plates dropped from his pocket. 5

Saucy lictors
Will catch at us, like strumpets; and scaldrhymers
Ballad us out o'tune : the quick comedians
Extemporally will stage us, and present
Our Alexandrian revels. 6

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II*

I beseech you, punish me not with your hard thoughts, wherein I confess me much guilty to deny so fair and excellent ladies anything. But let your fair eyes and gentle wishes go with me to my trial; wherein if I be foiled, there is but one shamed

సీ॥ వానిపాదంబులు వార్నిధి కీరు కెలంకులను
గాఁ పాడుచే నిలిచియుండె।
దనరారువాని యెత్తినచేయి జగమునకుస్దు
రాయిగ-వాని గొంతు పాడు।
చెన్నగోళంబుల తెన్నునకెత్తిమై వెలయ-
వెండియునద్ది- విహితులకడ।
గాని-మండలముఁ గదలించి భేదింప
దలఁచిన-వాఁడుగ జగాలెడు పిడుగు।
వాని యూనిస్తార్చి-దానిలోన స్పృతు కలుగ-
దయ్యాదిపంట కాలమయ్యె।
గోసినకొలఁదియుఁ గొనసాఁగునయ్యది-
వానివేడ్కలు గండా మీఁసుపోలు॥
నవ్వి వాని వెన్ను నగపచేఁ దామున్న।
దానికిన్నఁబైకి- వాని యుడుపు।
నంటుఁబెక్కు-నూళు లతిగ-రాజ్యంబులు।
వానిజేబుసంధి పదు చిప్రికలు॥ 5

గీ॥ పట్టుకొందురు లంజెలఁ బగిఁది మనల।
జెనఁటిబంట్లు-కుకవులుదూషింత్రు-కల్ప।
నాచణ ప్రహసన కార్లు నాటకంబు।
కట్టుదరుమనపై నాను కవితఁ జెప్పి॥ 6

వ॥ మహాత్ము లతిపేలుకొనెద-మీకూళతలంపు లనన్నిక్షింపకుఁడా-
నేనియ్యెడనంత చెక్కనిమిటింత గొప్పయాఁడు వారికెద్దియ నిరా
కరించుట నేరమని యొప్పుకొని యెద-గాని-నాపనిక్షకై నాతోఁ గూ

that was never gracious; if killed, but one dead that is willing to be so I shall do my friends no wrong for I have none tolament me; the world no injury, for in it I have nothing, only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty. 7

CORIOLANUS *Act I. Sc. I*

I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he 8

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won hononr, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comliness plucked all gaze his way; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding; I,—considering how honour would become such a person; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమినాసోయగపు చూపులున్నిమంచి కోర్కులు నానిండు-నేనం
దోఁచితినేని-యెప్పటి కదృష్ట హీనుఁడొకఁడు మాత్రము లజ్జింపఁబ
డును - నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్న వాఁడే.మఱియిం
పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గుసలుపఁబోవ - నేమన-నన్గూర్చి యే
డ్చువారు నాకెవరున్లేరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియు
లేదుగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
టి పని నేను త్వఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూర్తి చేయఁబడును॥ 7

గీ॥ వాని ఘనతఁజూచి నేనోర్వలేకుంట।
చేతఁ బాతకంబుఁ జెందినాఁడ।
నేను నేనుఁగాకఁ కేదియైన స్మృతి।
వాఁడె నేనగుటకు వాంఛ గొందు॥ 8

వ॥ నిన్నటిమాటెవ న్గోడలా పాడుము లేకుల్లాసముగామాట్లాడుము-
వాఁడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెజ్జపై బిగికౌఁగిలింపులచేఁ బ్రేమ
చూపుటకన్న-వాఁడు జయమందుటకై నన్వీడనాడినచో మఱింత
యెక్కుడుగా సంతోషించెదను-వాఁడు లేఁతశరీరముకలిగి-నాకొ
ఱ్ఱుఁడేకొఱకై నప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ
డ్కు నాకర్షించి నపుడు- దినమెల్ల రాజు బతి మాలినప్పటికి
గడియయైన నానిందన కసుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
యఁగూడనప్పుడున్ గీర్తియట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియు

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam; — how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

(1) Death, that dark spirit, in's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die. 10

Act. III. Sc. i.

(2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death, 10

ం ప్రబలిష్ఠకదలింపనిచో గోడన్వ్రేలాడుబొమ్మకన్న మేల్గాదనియఁ
దలంచుచు వాఁడు పేరందుచోట నాపద కెదురేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకు వానినంపితిని- వాఁడునోసటన్ జయచిహ్న
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేఁజెప్పెదన్గోడలా- మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు
వాఁడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిపుడు తొలిసారివాఁడు మగవాఁ
డని ప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని-యతఁడాపదిలోమడిసినచో నమ్మాయెప్పుడెట్లు (అ
త్త) అట్లైనవాని సత్కీర్తి-నాకొడుకు కావలసియుండును- విను-ని
ష్కపటముగాఁబైకిఁజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమతో కల్గియున్నప్పటికి నొక్కఁడై
ననీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగు వానికన్నఁ దక్కు-వ ప్రియము
గానుండకున్నన్ - గొఱ్ఱమాలిమోఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న-దమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బదునొకండ్రుంజచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

గీ॥ అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబుతాని
కడుబలిష్ఠమైనటువంటి.కరమునందు।
నెత్తఁబడినంతనయ్యది.యెఱఁగుచుండు।
మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండ్రు॥ 10 (1)

చం॥ అతనిస్వభావమీజగతి.కత్యధికం. బొనరింపఁబోఁడు ప్ర।
స్తుతినలయింక నాతనితి. కోలముఁగూర్చి-యింద్రుఁ వానిగ।
జితముగుఱించి-వానిమది. సృష్టిపొనర్చెఁడు దానివానినా
ళ్ళతోలఁగఁద్రోయు-నాతఁడలు.కన్ మృతిపేరుపరాకు
చెందెడున్ 10 (2)

Sc. ii.

Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ? 11

Act. IV. Sc. v.

Let me have war, say I; it exceeds peace as far as day does night, it's spritely, waking, audible and full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ; mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more bastard children than war's a destroyer of men. 12

Act. V. Sc. i.

The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we' ve stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'II watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'II set upon him. 13

గీ॥ పరువుపాయంబు నని నెడ పడని చెలుల
వలెఁగలిసి పెర్గు సరిగాని పల్కు మిప్ప
డేమినష్ట మొండొంటి చే నెనయ నవ్వి
కూడియుండవు సంధి చేకూరుపట్ల॥ 11

వ॥ నాకుయుద్ధముండనీ నిశ్చయముగా రాత్రిస్సంగటి వలెనది సంధిస్మృతి
డు చేయుటకు శౌర్యము వాచాలకమున గూడ సంధినిక్కము గుసన్ని
పాతకము మాంద్యము మొద్దు చెవిటి గొంరపోతు జ్ఞానహీనము ను
యుద్ధము చంపుమనుజులకంటె బారజులనైన సంక్ష్యగాఁ బట్టించుము 12

చ॥ నరముల ప్రాణముల్ గొఱియు నల్లయసుష్ణమునైనఁ బ్రొద్దునన్
గరకరిఁ బెట్టసైఁ చేటకుఁ గాని యునహానల సున్న పానసం
భరితుల మైనహించెదము మాదరవంతయు గాన్ప వేతునే
నణిముణివాఁడు మొక్కవలె కంఠము విచ్చకు వానికేఁ పెదన్॥ 13

Act. V. Sc. ii.

He that hath a will to die by himself fears it not from another. 14

CYMBALINE *Act. I. Sc. VI*

He sits 'mongst men like a descended god ; 15

HAMLET *Act I Sc. II*

He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again. 16

Sc. iv.

Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ? 17

Act. II. Sc. ii.

Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love. 18

వ॥ తనంతఁజావనిచ్ఛగించువాఁ డొరులచేఁజావ వెఱవఁడు. 14

ద్వి॥ వివిధమానవులందు . వెలయుచునుండు।
.,నవతరించిన దైవ.మట్టులవాఁడు। 15

ద్వి॥ .పురుషుఁడాతండుసం.పూర్ణగుణుండు।
.నరయఁబోవనిఁకి సే.నతనికిసాటి॥ 16

గీ॥ .ఎందు-కేటిభీతి.చెందెదు-నొకగడ్డి।
.పరక పాటినాదు.బ్రతుకుసరకు।
ఁ.గొనను-మఱియు-నాత్మ.ఁగూర్చి-యేమది సేయ।
ఁ.గలుగు-.శాశ్వతంబు గనుకనద్ది॥ 17

గీ॥. శరకెలుమయగ్గి యంచున.క్షుత్రములను।
..సవితృఁడుచలించునం చీవు.సంశయించు।
..నిజముఱెన్దబ్బుఱెయనిసం. దేహముఁగొను।
.కాని-వలచితి నెడ్డను.మానపడకు॥ 18

Act. III. Sc. i.

O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh;
That unmatch'd form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy. 19

Sc. ii.

Nor earth to me give food, nor heaven light;
Sport and repose lock from me day and night;
To desperation turn my trust and hope;
An anchor's cheer in prison be my scope;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy;
Both here, and hence, pursue me lasting strife,—
If, once a widow, ever I be wife ! 20

సీ॥ .అకట యెంతటి ఘన. మైన మానస
మిటఁ. బాడయ్యె-రాజస. భాసదునకు।
.. యోద్ధకు-విబుధున. కొప్పుకన్ను
న్నట్టి-క త్రిగుణస్థితిఁ. గాంచునాను।
.మానికి-మద్దంబు. మర్యాదకు. ని
దర్శన. నంబు శృంగారమునకు-మరియు నా।
.లక్ష్యంబుకనువార. లకుబొ త్తిగాఁ
బోయె-. వానిబాసల తేనె. నాను నేను।
ఁ.జెలుఁలనిభాగ్యరాలనై .చింతఁగుంది।
.చూతునా, యు త్తమ ప్రజ్ఞ.. శాంతిఁ దొలఁగిన।
..ఘనము వలె- వెఱ్ఱి చే, నీటఁ. గలియునావి।
.సితమహా వననిరుపమా. కారమిప్పుడు॥ 19

సీ॥ .పుడమి నాకాహార. మిడ-దాకసంబు
వె.ట్టదు వెల్గు వేడ్క-యు.విదురపవలు।
.మాపున న్నెడఁ బాయు-.మఱినాదునమ్మకం
.బాసయు నిస్పృహ. యగుచు మాఱు।
.నాదు వాంఛలు నిబం.ధనముగ, మునితిండి.
వలెఁ బరిమితము గుఁ.బదఁపడియు నా।
.నా వేడ్క- మోము, వి.న్నఁబఱచు నెల్లను.
దిరివ స్తువున్నాకు,.వఱలు కోర్కె।
ఁ.జెఱ చూఁదుదముట్టని చటనుఁ.బరమునందు।
ఁ.గూడ నెడ తెగనట్టి, మి.క్కుటపు, టిడుము
.నన్ను వెంటాడెడు-న్నెన.నాథనగుచు।
.మఱియుఁ బొందితి నేనినా. మాఱుమనువు॥ 20

JULIUS CAESAR *Act I Sc. II*

What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently ;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death. 21

Act. II. Sc. ii.

Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once. 22

Act. III. Sc. ii.

If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand, why Brutus rose against Caesar, this is my answer. Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living, and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all freemen ? As Caesar loved me, I weep for him; as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valour; and death for his ambi-

చ॥ .పలికెద వేమి-నాకిపుడు.వస్తువె దైనఁ బ్రజానుకూలమా।
.నెడ నొకకంటఁ బర్విడుము-.మృత్యువుఁ దక్కిన దాన-నేఁ.బదం।
.పడిఁ గనుఁగొందు రెంటి నొక.భంగి-ప్రతిష్ఠకు నెట్లు.మిత్రికే।
.నడలుట కన్న నెక్కుడు ప్రి.యంబ డెదన్-సురలట్టు.లోమసీ॥ 21

గీ॥ .ఎన్నఁ బిఱికివార.లెన్ని యోమారులు।
.చచ్చుచుంద్రు తాము.చావకమును।
.పెన్నదైన ధైర్య.మున్న జనులు-చావు।
.చవిగొనుదురొక్క.సారి తప్ప॥ 22

వ॥ ఈ సంఘమున దేవనైన సీజారునకుం బ్రియమిత్రుఁడున్నచో-సీజారు నియెడం బ్రూటసునకున్న ప్రేమ వానిదానికన్నఁ దక్కువు కాదని వానికని యెద - నట్లైనచో సీజారునిపై బ్రూటసుఁ డెందుకు.లేచె నని యామిత్రుఁడడిగిన యెడ నిది నా యుత్తరము - సీజరు న్గొంచెము ప్రేమించ లేదుకాని రోమపట్టణము నధికముగాఁ బ్రేమించినాఁడను సీజారుఁ.జీల్చుట ప్రజల[illegible]దఱుఁ స్వతంత్రులగుటకన్న సీజారుఁడు బ్రతుకుట జను లెల్లరుం దాసులై పొలయుటకు మీ.రిచ్ఛగించితిరా - సీజారుఁడు నన్ బ్రేమించియుంటచే వానికై నేనేడ్చెద - నతఁడు భా

tion. Who is here so base that would be a bondman? If any, speak; for him have I offended. Who is here so rude, that would not be a Roman? If any, speak for him have I offended. Who is here so vile, that will not love his country? If any, speak; for him have I offended. 23

Act. V. Sc v.

His life was gentle ; and the elements
So mixed in him, that nature might stand up
And say to all the world, "This was a man"! 24

HENRY V *Act. IV Sc. III*

if it be a sin to covet honour,
I am the most offending soul alive. 25

HENRY VI—PART I *Act. IV Sc. VI*

Tal. O young John Talbot ! I did send for thee
To tutor thee in stratagems of war,
That Talbot's name might be in thee revived
When sapless age and weak unable limbs
Should bring thy father to his drooping chair.
But, O malignant and ill-boding stars !
Now thou art come unto a feast of death,
A terrible and unavoided danger,

గ్యవంతుఁడై నందున కేను.సంతసించెద- నాతఁడుశూరుఁడౌటచేన తనినేగౌరవించెదను-ఁగాని-యతఁడాసపోతగుటచేవానిన్నేఁజంపినాఁడ-నిదిగో వాని ప్రేమకునాకన్నీరు- వానిభాగ్యమునకుసంతోషము- వానిశౌర్యమునకుగౌరవము - వానియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁడుగానుండఁగోరునంత నీచుఁడెవఁడైననిచటనున్నచోఁ బలుకనీవాని నేనల్గించినాఁడను-లోమనుగానుండఁగోరనంతమూర్ఖుఁడెవఁడైననిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాడ - ఁదనదేశముఁబ్రేమించనంతదుష్టెవఁడైననిక్కడనున్నచోఁ బలుక నీవానినేనల్గించినాఁడను॥ 23

గీ॥ .తగినజీవనంబ.తనిది-పదంపడి।
ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములట్లు ।
.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక ।
.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుఁడనుచు॥ 24

ద్వి .పరువునాసించుట.పాపమా నేని।
.దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాఁడ నేను॥ 25

సీ॥ (తండ్రి) .ఔరనాయన్న-నీ.కంపితివార్త-
నేఁ..బోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు।
.సారంబులేని ము.సలితనమున్-శక్తి
.హీనమౌనంగముల్-.వృద్ధదశకు।
ఁ.దగుకురిచీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన 26

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I 'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.
John. Is my name Talbot ? and am I your son ?
And shall I fly ? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me !
The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.
Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.
John. He that flies so will ne'er return again.
Tal. If we both stay, we both are sure to die.
John. Then let me stay, and, father, do you fly ;
Your loss is great: so your regard should be ;
My worth unknown, no loss is known in me.
Upon my death the French can little boast ;
In yours they will, in you all hopes are lost.
Flight cannot stain the honour you have won;
But mine it will, that no exploit have done.
You fled for vantage, every one will swear;
But, if I bow, they 'll say it was for fear.
There is no hope that ever I will stay,
If the first hour I shrink and run away.
Here on my knee I beg mortality,
Rather than life preserved with infamy.
Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?
John. Ay, rather than I 'll shame my mother's womb.
Tal. Upon my blessing, I command thee go.
John. To fight I will, but not to fly the foe.
Tal. Part of thy father may be saved in thee.
John. No part of him but will be shame in me.
Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.
John. Yes, your renowned name; shall flight abuse it?
Tal. Thy father's charge shall clear thee from that stain.
John. You cannot witness for me, being slain.
If death be so apparent, then both fly.
Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ. నతని పేరు।
..క్రమ్మఱ బ్రతికెడు- c.గాని-యక్కట
గ్రహ.చార-మీా వైతివి. చావువిందు।
తప్పని ఘోరాప.దకు వశమైతివి-
.కావుననాతండ్రి-.కడువడిగల।
.నాగుట్ట మెక్కు-ము-. వేగనీవుర
బరు.గడితప్పకొనునట్లు.లేనుసకు।
-దారిజూపెద-రమ్ము-. దబ్బున
జాగు నే.యకు-పద (కొడుకు-) నీకొడుకు-.నా-తొలంగి।
.పోవుద నా-భళీ-.నీవునాతల్లిని
c.బ్రేమింతువేని-యూ. పెకుcగలిగిన।
.పరువంతయు న్ననన్న. బానిసీcడుగ-
నుంచు.కొన్న దానికిcబుట్టు.కొడుకుగాcగ।
cజేసిపోcగొట్టకు-. చెల్ల రేనీవుండ-
నేcబాఱిపోయి న-.నెల్ల జగము।
-నీకుcబుట్టcగలేదు. నేనంగ్రగు (తండ్రి)
పాఱిపో-. నేcజంపcబడినప్డు-.నీవునుcబగ!
cబట్టుపడకై-(కొడుకు-)యట్లు.పాఱిపోయిన
వాcడు.తిరిగి రాc డెప్పటి(త)-కిరువురమిట।
.నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగcజత్తు.ము
భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిమ్ము।
.మరియు-cదండ్రినీవు.. తెరలు నీనష్ట
మొ.క్కు-వగాన-నీనేను..నవసరంబు।
.నేనెంతయున్విల్వ.లేనివాcడను-నాదు
.నాశంబున.నొంటం.తయు నులేదు॥

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame?
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలోకగొప్ప.ఘనిగనామరణంబు
సాహింప-నీవిల్ల.నుబ్బుచుంద్రు।
తొలఁగెడునన్ని యా.సలునునీతోడ
నె-..పాఱుట-నీవిది.వఱకుఁగొన్న।
పేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే
నిప్పటికేవీర..కృత్యమైన।
సలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెదుఃఖ-
బొంచిపైఁబడుటకునెంచిపాఱె।
తీవనినిజముగ.నెల్లవారనుకొంద్రు-
కాని-నేమఱలిన.కారణంబు।
భయమనియందురు.స్పష్టంబుగా-
:దొలి.మాఱెనేభయపడి.పాఱినయెడ।
మరియెన్నటికినేను.దురముననిలఁబడు
నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి।
.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోఁకాల్బడి
.ప్రార్థింతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల।
.యొక్క-సమాధిలో.నుండఁగవలయు
నా(కొ).యానద్దియే మేలు-. నేనునాదు।
.నమ్మగర్భంబునకవమానముం
బొన.గించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ।
.సంగినాఁడన్బొమ్ము(కొ).చనెదననికి
ఁగాని-పగతురనుండినేఁ.బారనొల్ల।
(త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కుడు
(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు।
.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెదు(త)నీకెన్న
ఁ.డైనలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీవు।

PART II *Act. III Sc. II.*

What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arme ! that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted. 27

.పోఁగొట్టుకొన లేవు(కొ)..పొల్పారు నా యెడ
.విఖ్యాతమా నీదు. పేరు-దాని।
.ఁబాఱిపోవుటకడు..న్దూతెడు(త)నీతండ్రి
.ఆజ్ఞఁగైకొంట నీకట్టి మచ్చ।
ఁ.దుడిచివై చెదు(కొ)నీవు.మడియింప
ఁబడియది. తెలుపవు-చోవంత. తెల్లమైన।
.నిద్దఱమున్నరు.గిడుదము(త)మఱియు-
నా. వెంబడివారలు. పెఁసగి.పొలయు।
.విడిచెదనా-నాదు. పెద్దఱికంబట్టి
.నిందె నెన్నఁడు మచ్చుఁ.బొంత లేదు।
(కొ).నాయౌవనము మాత్ర.మా యొగ్గు
నొందగఁ.దగునె-నిన్ని విద్ధ.ఱెఁగవిభాగ।
.మునుసలుప లేనిపోల్కి--నే.ను నెడపఁబడ।
ఁ.జాలనీప్రక్క-నుండి-వే.యేల-యుంతు।
..మరుగు-నీ వెట్లు సేయనే.న.ట్లొనరుతు।
.బ్రతుకనోపను నాతండ్రి..ప్రమందునెడల॥ 26

గీ॥ .ఆపమ్మకవచమొదచ్చ్యా.డెం.దమ్మకన్న।
ఁ.దగవునాంయుముకలవాఁడె.తగిన.శస్త్రి।
..యాయుధనిగూఢుఁడయ్యుని.రాయుధుఁడగు।
..నెడఁదదుర్నీతిచేఁజెపఁ.ఁబడినవాఁడు॥ 27

Act. III. Sc. iii.

If I depart from thee, I cannot live;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips; 28

Act. V. Sc. i.

It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her customed right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath? 29

Sc. ii.

He that is truly dedicate to war
Hath no self-love; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour. 30

చ॥ .నిను నెడఁబాసినం బ్రతుక. నేరను-నీ మొడిలోన హాయిగా।
ఁ.గునుకుటగాని-నీ యెదుటఁ.గూలుట యొండగు టెట్లు-తల్లి చే
.న్మానఁ బెదవిన్నదించి తెగు బొత్తి టిబిడ్డని పోల్కి-నిచ్చెటం।
.బెనఁకువ మానినా.యు.సుఖు.మెల్లవ గాద్పునఁ బారఁ జిమ్మెదన్॥28

సీ॥ .ఓగు నేయుటకయి.నొట్టు పెట్టు కొనుట
.కడఁగీదు-మఱిదాని.కన్నఁ జేటు।
.చెడు నొట్టు పట్టి తా.నడుచుట-యే ఘోర
.సత్యంబు చేత నే.జనుఁడు బద్ధుఁ।
.డగు-జీవహింస,బి.ట్టాచరించుటకును-
.మనుజుఁ డోఁచుటకును-.మచ్చ లేని।
.కన్నియం జెఱచుట.కై-తల్లి దండ్రులు.లేని
పిల్లని దాయ.మానుటకొఱ।
.కనదకున్యాయదుకై నన.యంబు నుండి।
.బలిమి నెడయనా బిడనోడఁ.బచుకటకును।
.మఱియుఁ దాను,ఁగేవలముప్ర.మాణవియతుఁ।
.డవుట-నీతపొన చుక హేతు.వుఁగొనుటకు॥ 29

క॥ అనికిన్నము కట్టినయా।
.యనకుస్లేదాత్మలాభ.మరయుగుణము-తా।
ఁదనుఁ బ్రేమించున తనికిక।
.జనదుపయు కిఁదప్పశౌర్య.నామమునఁగాఁ॥ ౩

PART III *Act V. Sc. IV.*

wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms. 31

KING JOHN *Act. IV Sc. II*

The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay .
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones! 32

RICHARD II *Act. III. Sc. II.*

Wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail. 33

గీ॥ .బుద్ధికల్గువారు,.పొగల రెన్నఁడయిన।
.నూరకుండరుతమ,.యోటమికయి।
.కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు।
,.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుంద్రు॥ 31

సీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుఱికెద-
.మంచినేల-కనిక.రించుము-మఱి।
.నన్ను బాధించకు-,నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుఁగ-
రొకప్డువా.రెఱిఁగినయెడ।
.నెంతయుమాచెఱన.స్నిపిల్ల,యోడంగి
.వంటివేషము-నాకు.భయము తోఁచె।
.నైనఁదెగించెద-.నేనుఁగ్రిందుంబొందు
.నప్పుడునాదగు.నవయవములు।
.విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
.ల్గొనియొదఁదప్పించు.కొనుటకేను।
.చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట।
.తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉఱికి)-.దక్కుటకట।
,.తనరుసిరాలనాపిన.తండ్రిగుణము।
.పొందునా.,యాత్మదేవ-,నె.మ్ములను,సీమ॥ 32

ద్వి॥.,జ్ఞానులు,కొందరు.జరిగినపనికి।
ఁ.గాని-యడ్డెదరు,న.గఫ్రతోవ,లొకట॥ 33

Sc. iv.

Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight;
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth
All mnst be even in our Government.—
You thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers. 34

LOVES LABOUR'S LOST *Act. I. Sc. I.*

Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity. 35

సీ॥ ఆపండ్ల చెట్లు వ్రేలాడుచున్నది దానిఁ
.గట్టు పోమ్మా-యది కడుఁదమ,యమి।
.తవ్రియ భరము సఁదమతంట్రిఁగు గ్రింగించి
.పొంగించుపోకిరి.,బడుతే వలె।
ఁజూపట్లు..నేర్పెదు..చునఁలకున్నొంత
.సాయమిమ్మ-మన ప్రజా ప్రభుత్వ।
.మునమేటి,యొన్నత్య.మునఁదోఁచు
చతివేగఁ.కొరుఁగుకొన్నుకోనఁ .వఱుకు-వెళ్లు।
.హంతకునిభ ంగి-మన రాజ్య.మందున రిగ।
..నొనరవలయు సంతయు -సేవి.టుండ-నేను।
.మంచిపూలకుఁగాస్త్రి.నుంటిచేవ।
ఁ.బీల్చి,రిత్త ుూ చెటుకల్చు-ఁ.బెటికి వైతు॥ 34

సీ॥ .తమజీవితంబుఁల౦.,దగిలి యొల్లరును
నెం.బడెడ.కీర్తిఁమన,యు.. త్రిడిసమాధి।
.పై నిశాసనముగా.వ్రాయఁబడఁగ
నిండు-.మరణము నకు నవ.మానకరము।
.గామనలనదియు .గౌరవించగనిండు-
.తరువాత-నప్పుడెం.తయును,సర్వ।
.భక్షకత్వంబునఁ.బ్రబలు,కాలునికి
ఁదా.నిప్పటియూపరి,యొదిరి-వాని।
.వాఁడికోడవలిమొన మొద్దు.వఱచిమగల।
..నమరపకవికి నెల్ల దా.యాదులుగను।
.వెండియు స్నేయుఁజాలిన.పెద్దకేరు
.నంతయు న్నాను నట్లు ప్ర.యత్న పడుఁడు॥ 35

MACBETH. *Act. I. Sc. VII.*

I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none 36

MEASURE FOR MEASURE *Act II Sc. II*

Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does. 37

Sc. iv.

'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one. 38

Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever. 39

Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption. 40

ద్వి॥ నరునకర్హమగునంతకునుఁ దెగింతు।
మఱిచేయఁజనువాఁడు మనుజుఁడుకాఁడు॥ 36

ఉ॥ కాదు నృపాలుమౌళియును గాదధికారికిఁ గల్గు కత్తియున్।
గాదు చమూనియంతృగద కాదు సభాపతి మేటియంగియున్।
గాదరవీసమైన దయకైవడి శ్రేష్ఠవిభూషణంబు పే।
రేదిన గొప్పవారి యెడ నింపు తలిర్చెడు చిహ్నమెద్దియున్॥ 37

చ॥ మనుజునిఁ జంపుమానవుని మన్ననసేత నిషిద్ధమైన యో।
నినలమి సంతతిద్గనిన నీచుని సైఁచుటయున్నమంబు జీ।
వనమునుజాలిమాలి యెడఁ జాఫుట కూడనిచోటఁ దప్పగా।
దనయులఁ గాంచఁబూనితన ద్రవ్యముసుంచుట తుచ్ఛవృత్తియా॥ 38

ద్వి॥ ఒకట నీల్గుట మేలు సోదరుఁడాత।
నికయి సోదరియొప్పు నీల్గుటకన్న । 39

గీ॥ చెఱవదల్చుటకొఱకుఁ దెచ్చికొను నింద।
మఱి యుదారసహన మిరు మన్కులందగు।
కాని విడుదలకున్యాయమైన క్షమకు।
గలుగఁబోవదు సంబంధము లవమైన॥ 40

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it. 41

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues ;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent : for beauty is a witch ;
Against whose charms faith melteth into blood. 42

Sc. iii.

Happy are they that hear their detractions, and can put them to mending. 43

Act. III. Sc. ii.

He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is the clapper, for what his heart thinks, his tongue speaks. 44

OTHELLO *Act. IV. Sc. II.*

And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love. 45

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

Contend not, sir : for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
Envy the great, nor do the low despise. 46

ద్వి॥ సరళత, విధియును, సాయమా నేని।
  బోరవోవఁ జాలదె, ప్పుడు నెద్దియైన॥ 41

చ॥ వలపునఁ దప్పమైత్రి, పెర, వస్తువు నన్నిటనుండు నిల్కడన్।
  వలచిన యెల్ల డెందములు వాడుట మేల్ప్రమనో ళ్లఁగా వునన్।
  తెలుపుతఁ దన్ను గూర్చి ప్రతి, సృష్టి తనంతట నమ్మకమ్మునన్।
  బాలపాకమంత్ర కాండతని, బూమేల నెమ్మికి రంగుమర్లుగాన్॥ 42

వ॥ తమనిం దెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥43

వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-వానినాల్కే వానినా
  ల్క-యేలయన-వాని డెందము తలంచునది వానినాల్క- చెప్పివే
  యును॥ 44

ద్వి॥ వానినిర్దయతీయ వచ్చె నా, యుసులు।
  కాని-నా ప్రేమ, న గడపర్చ లేదు॥ 45

గీ॥ అయ్యొకలపింపఁ బోకు-మే, మనఁగ-మేము।
  తగుమనుసులము-మాదు హృదయములందు।
  గాని-మాయాకృతులుఁగాని-ఘనుల, కీర్తి।
  పడ, మలంతుల నవమాన, పర్చ వెప్పుడు॥ 46

ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

Yea, noise ?—then I'll be brief.—O happy dagger !
This is thy sheath : *(stabs herself)* there rust and let me die. 47

TEMPEST. *Act. IV. Sc. I.*

the murkiest den,
The most oppurtune place, the strong'st suggestion
Our worser Genius can, 'shall never melt
Mine honour into lust, to take away
The edge of that days' celebration,
When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
Or night kept chained below. 48

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

When we for recompense have praised the vile,
It stains the glory in that happy verse,
Which aptly sings the good. 49

Sc. ii.

'T is pity bounty had uot eyes behind,
That man might ne'er be wretched for his mind. 50

ద్వి॥ సరియో-చెప్పడ-మైన..సంక్షిప్తనౌదు।
..గరము-నోహో సుఖం.కరమగు.సురియ।
.యిద్దినీయెుర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటఁద్రుప్పవట్టు।
..తద్దయు-నన్ను.నం.తముఁజెందనిమ్ము॥ 47

తరువోజ॥
..కటికిచీఁకటిగుహా-.కడుసమయోచి.త
ముగుతాపున్-జెడు.దయ్యముసిగోలు।
.పుటయు-నాదగుధైర్య.ముద్దుచ్ఛ
.కామ.ముగఁగరఁగింపనె.ప్పుడయినఁదగిటు।
.స్ఫుటముగానాటి.వి.క్రశతిమేతపోల్ల పుచ్చుట
కేనెప్డు..ప్రొద్దు గుజ్జముఁలు॥
..పటిమఁ.దొఱఁగికుంటు.వడుట.-రేక్రిందు
.బంధింపఁబడియూఁపఁ.బడుటజలంతు॥ 48

కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదు।
.ఓనముల.సంస్తవప్ర సల్పు.సమయంబునస।
జ్జనుల ఁదగునట్లు కీర్తిం।
.చిన.సుశ్లోకమునమచ్చ.ఁజేసెడునదియుఁ॥ 49

ద్వి॥ వెనుకచూపకట.యీ.వికిలే-దదున్న।
ఁ.దన.వదాన్నతకుఁగుం.దఁడుమానవుండు॥ 50

Act. III. Sc. v.

You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear 51

TITUS ANDRONICUS *Act I Sc. I*

Sweet mercy is nobility's true badge. 52

thanks to men
Of noble minds is honourable meed. 53

Act. III. Sc. i.

That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe ! 54

Act. V. Sc. iii.

Friends should associate friends in grief and woe 55

TROILUS AND CRESSIDA *Ac. I Sc. II.*

Do you know what a man is ? Is not birth, beauty, good shape, discourse, manhood, learning, gentleness, virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt, that season a man ? 56

గీ॥ .అచ్చెదోసములన్నిపు.మచ్చెలేక।
..గోఁచునట్లు సలుపసమ.ర్థుఁడవు కావు।
.ఎపుడు యుస.నొక్క-పు.మగటి.మిపగఁదీర్చు।
.కొనుటకా నేరదుసహించు.కొంటగాని॥ 51

ద్వి॥.గొప్పతనంబున.కున్దగుగుర్తు।
.చెప్పెద-హోయిని.చ్చొడుదయారసము॥ 52

ద్వి॥.ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।
..బహిణతులుపరువైన.బహుమానమగును॥ 53

ద్వి॥ఊపిరితీయుకే.యొకపనిమైన।
..బాపురే -చావేల.బ్రతుకనరాదు॥ 54

ద్వి॥.హితులు.పరస్పర..మెనయలంగవలయు।
..సతతమాపదయందు.సంపదపట్ల॥ 55

వ॥ మనుష్యుఁడననేమోసీ వెలుఁగుదువా.-పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము -చదువు-సాధుత్వము - యోగ్యత-యౌవనము-దాతృత్వము- మొదలగు నెల్లగుణములు పురుషునకుఁజవిపుట్టించు సంబారుమఱియు నున్నను. 56

Act. II Sc. ii.

(1) The wound of peace is surety,
Surety secure; but modest doubt is called
The beacon of the wise, the tent that searches
To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
Exceeds man's might; that dwells will Gods above 57

Act. V. Sc. iii.

Life every man holds dear ; but the brave man
Holds honour far more precious-dear than life.— 58

Let's leave the hermit pity with our mothers,
And when we have our armours buckled on,
The venomed vengeance ride upon our swords :
Spur them to ruthful work, rein them from ruth. 59

TWELFTH NIGHT *Act. III Sc. VI*

(1) In nature there's no blemish but the mind ;
None can be called deformed but the unkind :
Virtue is beauty; but the beauteous-evil
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

గీ॥ .ఎంతయు ౯ శంక లేకుంట.యిడుమఁ దెచ్చు।
..వాస్తవంబుగ నెల్లప్డు.పరిమితమగు।
.సంశయంబుత్తములకు.లాం.ఛనము-కీడు।
.లయొడ నడుగంటఁ జొచ్చువ.త్తియనఁ బడును॥ (1)

కం॥ ఎఱుకఁ గలిగియుండుటయు ౯।
.మఱివలపుంజొప్పుటయును.మనిసికి శక్యం।
బరయనటువంటి శక్తియ।
.మరుచుం డెడుఁ బై వెలయు.న.మరులకు నెల్లన్॥ (2) 57

ద్వి॥ .బ్రతుకు ప్రియంబగుఁ .బ్రతిమనుష్యునకు।
.బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు.పరువు శూరునకు॥ 58

గీ॥ ..ఋషిదయన్మనతల్లుల.యొడనిడుదము।
.మనముకవచంబుఁ నొద్దు.కొనినయపుడు।
.మన.యసుల కెక్కనీ.విష.మత్సరంబు।
.క్రూరకృత్యంబులకుఁ బురి.కొల్పుదమవి।
.వెండియుం బ్రదిప్పదముకృష.నుండివాని॥ 59

గీ॥ .మనసుకంటెఁ బ్రకృతియందు.మచ్చ లేదు।
.క్రూరుఁడొక్కఁడు తప్పఁగు.చూపి లేఁడు।
.సుగుణమందముకాని-సో.యగపుదుష్టు।
.వన్నె.దయ్యాంబునం గాంచు.వట్టి మొద్దు॥ (1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
His love sincere, his thoughts immaculate ;
His tears pure messengers sent from his heart ;
His heart as far from fraud as heaven from earth. 60

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

' t is safer to
Avoid what's grown than question how 't is born. 61

Act. IV. Sc. iii.

If I might die within this hour, I have lived
To die when I desire. 62

VENUS AND ADONIS.

By law of nature thou art bound to breed,
That thine may live, when thou thyself art dead ;
And so in spite of death thou dost survive,
In that thy likeness still is left alive. 63

They that thrive well take counsel of their friends. 64

ఉ॥ .ఆతని.నుళ్ళోడంబడికె-.లాతనియొట్టులు దేవవాక్కులౌ।
.నాతని ప్రేమనిష్కపట-.మాతనియు హాలకల్మషంబులౌ।
.నాతనిమానసప్రచలి.తామలదూతలువాని.యశ్రులౌ
.నాతని.యాత్మవంచనకు.నౌ.దవు-.స్వర్గముభూమికింబలెన్॥ (2) 60

ద్వి॥. ముఁదిరినదానిఁడ.ప్పకొనఁటమంచి।
.యదియొట్లుప్రట్టెనం.చడుగుటకన్న॥ 61

ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీగ్లెద నేని।
నేనుఁగోరినపుడు.నేఁజావనుంటి॥ 62

గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన।
.వలయు-నీబిడ్డలుండిరి్రవు.పొలయునపుడు।
.అటులఁగావున-నీపిల్లి.యైనబ్రతికి।
.యున్న వాఁడవె నీపోల్కి-.యుండుఁగాన॥ 63

ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుంద్రు।
..చెలఁగిమిక్కిలి.వృద్ధి.చెందెడువారు॥ 64

To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day. 65

RAPE OF LUCRECE

Princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look. 66

He shall not boast, who *did thy stock pollute*,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall be smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence. 67

త॥ తనఁ జూచి జంకెడఁ దడఁగాన-
నతని మొగముఁ గన్గొనుటకుఁ బోదవెన్క సింగ
మునుదువఁ జొచ్చెనుఁ బులిమచ్చికే వడి
యాలించు మెల్లన నాతఁడు రపణ।
మునఁ బాడినప్పుడు మొనసియతండు
పలికెనఁ దన యెర న్వదిలితోఁ డేలు।
నెనరు మైజడిపింప నేరదుమఱియు
వెం లిగొఱ్ఱియ పిల్లనాప్రొద్దు॥

ద్వి॥ భూమిప్రఫు వ్రుఁ వద్ద సాం బోత్తముబడి।
గా మొగిఁబ్రజచూడఁ గఱవఁగఁ జదువ॥

సీ॥ నీదగు సంతతిన్ జెఱచినవాఁడు
తాఁబడసినవానికి భ్రాంతితోడ।
ఁదండ్రిగానీవుంటఁ దలఁచి యొంతయు
విఱ్ఱవీఁగఁగూడదు తన లోఁగడపని।
ఁదలఁపోసినినుఁ జూచి యొలనగవుంజూపఁ
జనదు వెండియుఁ దన జట్టుతోడ।
నీయ న్కఁగూరిచి గడిహాస్యము సేయ
వలదు నీయాస్తి దొంగిలఁబడియెను।
ఁగాని కొనఁబడలేదు బంగారుతోడ।
హీనముగ నింక నాగతి కేనుఁబోదు।
నిప్పకృతినొనర్పనొల్లనా నేరమునకు।
ఁజూపునద్ది బల్మికి నల్పు నెగ్గు॥

My honour I'll bequeath unto the knife
That wonnds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee ?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me :
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so. 68

O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find :
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind ; 69

సీ॥ .సురియకునాదగు.పరువప్పగించెద
..బవిసియిట్లూర్చగాc.బడినవాడు।
..మయినదిచెలిచును-.మర్యాదcదాటcగిన
.బ్రతుకుcబాయుటగారవంబు-నొకటి।
..మనేcడుcదక్కి-నయది.మడియగ-cగావున
c..బొలివోవునాసిగ్గు.బుగ్గివలన।
.నేపారునాడుపే-.రేలన-నాచావు
.నందునాతలవంపు.మ్రిందcజేతు।
.నానిందెయట్టుల.ణcగినంత నాగొప్ప
.క్రొత్తపుట్టువుపొంది..కొమరుమిగులు।
.నేనుcబోcగొట్టుకొ.నినమానికము
నేలు.వాcడ-నీకేమాస్తి.వదలుదాన।
.నానిశ్చయము-ప్రేమ-..నలువందు
నీగర్వ.హేతువు-దానికి.నీవుగుర్తు।
.గాcబగసాధింపc.గవలయునెట్టులా
..యథమునిపనిపట్టు.విధమునెల్ల।
.నీవునాయందుcజదువునే.నీకుc.జెలిని।
.నీదు.పగయైన.నన్నుcదు.న్మదను-మఱియు।
.నీవునాకెగ్గు.సలిపిన.నీచునటుల।
c.ద్వరగనాకయి.పరిమార్చ.వలయుcజుమ్ము॥ 68

సీ॥ .అయ్యయో నేరువు.మానాకునా.సాకు
.నెటుచెప్పవలయునో.యేసు-లేక।
.తుదకునీ.తన్వీcబొం.దెదనునాకీ
నింగె.మెవటినెతురు.నుచ్ప్పడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure 69

ఁ.గాసి-నామదికించూ.కైనదోసము
కాన.రా-దదిబల్మి ప.చేఁబడ లేది।
ఁ.కింతియె కా-కద్ది. నోన్నఁటికిం జెడ్డ
.తనముతోఁడగునొప్పు.దలకుఁజోగు।
.పనికిమాలినయుల వాటు.పఢుట లేదు।
.మఱియు-నయ్యాధి.యిప్పటి.పఱకొంకింత।
.యు నుమకిలనంటకే-విసంబు. నెనయు తనదు।
.నెలవునందో పూఁతతోఁడంత.నిలిచియుండె॥ 69

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః॥

రఘువంశే సర్గః 1 శ్లోకః 21 ॥

జుగోపాత్మానమత్రస్తో। భేజే ధర్మమనాతురః।
అగృధ్నురాదదే సోఽర్థమసక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

జ్ఞానే మౌనం క్షమా శక్తౌ। త్యాగే శ్లాఘావిపర్యయః।
గుణాగుణానుబన్ధిత్వా। త్తస్య సప్రసవా ఇవ॥

స ॥ 8 శ్లో॥ 31

బలమార్తభయోపశాంతయే।
విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్।
వసుతస్యవిభోర్న కేవలం,
గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా॥

స॥ 9 శ్లో ॥ 7

సమృగయాభిరతిర్నదురోదరం।
నచశశిప్రతిమాభరణమ్మధు।
తముదయాయనవానవయౌవనా ।
ప్రియతమాయతమానమపాహరత్ ॥

కాళిదాసుని కయితయందలి సొగసులు

బీరము

గీ॥ .పందతన.మేదితన్నుఁగా.పాడుకొనియెఁ।
..ఁదెవులుఁదవులక పున్నెముం.దెచ్చికొనియె।
.సొమ్ముఁ.బిసినాతిగాక పు.చ్చుకొనెనతఁడు।
..కుడిచెనెంతయు హాయి.త.గులము లేక। 1

గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట..బలిమినోరు।
.పాతనికి.నీవియొఱఁగొని.యూడుకొనమి।
..దొడ్డ.గొనములొండొంటికిఁ. దోడుపొంది।
.పొలుపుమీఱెడుఁదనతోడఁ.బుట్టులట్లు॥ 2

గీ॥ .ఇడుములన్బడువారల.జడుపెడకుగఁ।
..గడిమి-.చదువర్లమన్నింపఁ ..గడిదివిద్దె।
.పుడమి తేనికిఁగల్గిన.సొ.ధమిగాక।
.గొనములున్గూడనొరులమే.లునకుఁదగియె॥

గీ॥ .మిన్నులఁ.బెంపుకొలకుఁ ..దివిరెడునాతని।
.వేఁటగాని-జూజ.మాటగాని।
..జాబిలిపతిమనగ.సారాయియున్గాని।
.లాగలేదు.ముద్దు.లాఁడిగాని। 4

శ్లో॥ 8

నకృపణా ప్రభవత్యపి వాసవే।
నవితథా పరిహాసకథాస్వపి।
నచసపత్న జనేష్వపి తేనవా।
గపరుషా పరుషాక్షరమీరితా ॥

స॥ 14 శ్లో॥ 35

నిశ్చిత్య చానన్యనివృత్తి వాచ్యం।
త్యాగేనపత్న్యాః పరిమార్ష్టుమైచ్ఛత్।
అపిస్వదేహాత్కిముతేన్ద్రియార్థా।
ద్యశోధనానాంహియశోగరీయః॥

స॥ 16 శ్లో॥ 8

కాత్వంశుభేకస్యపరిగ్రహోవా।
కింవామదభ్యాగమకారణంతే।
ఆచక్ష్వమత్వావశినాంరఘూణాం।
మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

వయోరూపవిభూతీనా।మేకైకమ్మదకారణమ్।
తానితస్మిన్సమస్తాని।నతస్యోత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

కాతర్యం కేవలానీతిః। శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా। ముభాభ్యా మన్వియేషసః॥

గీ॥ ..వేల్పు తేనికైన. వెత్తిమాటాడఁబోఁ।.
.డనఁడునవ్వులాట. కైనఁగల్ల।
.నలుకఁదొ అగినట్టి. యుతఁడు, హాసలైనఁ।
..బరుసమైన, వ్రాయిఁ. బలుకఁజనఁడు॥ 5

గీ॥ ..మూఁటు, వెరవునవుళ్ళని.మాట-నాలి।
.విడుచుట,న్నిచ్చయంబుగఁ.దుడుపఁగోరి।
..బోగములఁ జెప్ప నేటికి-..బొందికన్న।
.ఁజే,రుసా,మ్మున్న వారికిఁ. బెంపెమే,లు॥ 6

గీ॥ .ఎవ తెవీవు,చెలువ-.యెవనికి,ల్లాలవు।
.నాయెదుటికివచ్చి.న,కతమేమి।
..యుడఁకునఁగల,రగుల..యెడ-పెడమొగమిడఁ।
.. బెలపడంతులోని-.యిటఁగి,సమ్ము॥ 7

గీ॥ .షడుచుఁదనము-సొగసు-..నొడమియు-వీనిలోఁ।
..బొగరిడనొకొకటియొ.యుఁగ,గతంబు।
.అన్నికూడుకొనియ. వాఁయెందుండెఁ।
గాని-,త్రుళ్ళిపడను. వాన, నడఁద॥ 8

గీ॥ .పరగునొక్క-,తగవు..పందతనమ్ముగఁ।
..బొసఁగునొకము,గఁటెమి.ఘలినడఁతగఁ।
.గనకసరిగఁ గాకు.కొనినయారెండిఁటి।
..బెడఁగుగల్మినతఁన. వెదకికొనిరొ॥ 9

కుమారసంభవే   స ॥ 2   శ్లో ॥ 55

విషవృక్షోఽపిసంవర్ధ్య।స్వయంఛేత్తుమసాంప్రతమ్॥   10

స ॥ 10   శ్లో॥ 23

అమీషాం సురసంఘానాం। త్వమేకోఽర్థసమర్థనే।
విపత్తిరపిసంశ్లాఘ్యా। ప్రకారప్రతినోఽనలః॥   11

మేఘసందేశే   స ॥ 1   శ్లో ॥ 6

యాచ్ఞామోఘా వరమధిగుణే నాధమేలబ్ధకామా ॥   12

శ్లో ॥ 57

ఆపన్నార్తి ప్రశమనఫలాస్సం పదోహ్యుత్తమానామ్॥   13

విక్రమోర్వశీయే॥

స్వార్థాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ॥   14

శాకుంతలే ॥

అసంశయం క్షత్రపరిగ్రహక్షమా!
యదార్యమస్యా మభిలాషిమేమనః।
సతాంహిసందేహ పదేషువస్తుషు।
ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ॥   15

ద్వి॥ .ముసుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టైనఁ।
.దన చేతన ఱకుట.,దమ్మము కాదు॥ 10

కం॥ ఈ వేల్పు మొ.,నలకగ్గి।
.నీవారడ వెక.,ర్జములను., నెరపెదొరుల మేల్।
గావించు,నోముగలిగిన।
.ధూవారలయిడుమయుఁగొని.యాడుంబ[illegible]డుఁ॥ 11

ద్వి॥ .తగువానియందు,వి.తయగుట,నయము।
.డుగుట,సదు నెడ మే.ల్పొందుటకన్న॥ 12

ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి.,రోఁపుమానుపుట।
.కడుమంచివారల.,కలుముల,పంట॥ 13

ద్వి॥ .ఒరులకు మేలు నే.యుటమంచివారి।
.కరయఁగఁదమపని.కంటెను మే,లు॥ 14

గీ॥ .,అరమరిక లేదు రాచయా.ంగుటకుఁదగు।
.నీ పెమోడనాదుముదితగు. లెనయుఁగాన।
.సందియుంబన్న తావుల.,సాదులకెద।
.,పోకడలు,దినుసులఁగూర్చి.,సాకిరోద॥

భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధర్మాధికారేనియుక్తః సోఽహమమూ॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలంభాయధర్మారణ్యమిదమాయాతః॥ 16

అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయమధనానుచ్చైఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవకృతాంస్నేహప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తిపూర్వకమియం దారేషుదృశ్యాత్వయా।
భాగ్యాయత్తమతఃపరంనఖలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥ 17

శుశ్రూషస్వగురూన్ కురుప్రియ సఖీవృత్తిం సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణతయామాస్మ ప్రతీపంగమః।
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువతయోవామాఃకులస్యాధయః॥ 18

అర్థోహి కన్యాపరకీయఏవ।
తామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుః।
జాతోమమాయంవిశదః ప్రకామం।
ప్రత్యర్పితన్యాసఇవాంతరాత్మా॥ 19

వ॥ ఎవఁడు జేనిచేఁదగ వేల, నేమింపఁబడియెనో యట్టి నేను, ఁదపసుల
కట్లుదొలఁగింపనీ, పున్నె పుంగాన, కే తెంచినాఁడను॥ 16

త॥ .కడుఁ, దబమే సొమ్ముఁ. గానున్న మమ్ముఁ।
.బదపడినీగొప్ప..వంగడం-బీపె।
.తొడరితనంతనీ.తోడుత నెట్లొ।
.సలిపిన యూపొందు.జాడఁ దలంచి।
..కడగియుండ్రిన్నర్తి..గారాబుతోడఁ।
.జూడఁబడునదియూ..జోటిసీ చేత।
.నుడువఁదగినది,బం.దుగుల చేఁ
దోఁచ. దెద్ది, బాగంబున.కింకలోఁబడునొ॥ 17

త॥ .కొలువు పెద్దల-ఁబొత్తు.గొను మెల్లతఊల
.నేరుపుతోడుత.న్నిదు,సవతుల
.సలుపకుమడ్డం,బ.సడ్డగాఁజూడఁ
.బడియుఁ బెనిమిటికిఁ.బలు,కిన్క చేత।
.మెలఁగుము, మోమోట.మిన్న,లంగింబు.పట్ల-
మిక్కిలి త్రుళ్ళి.పడకు,బాగెముల।
.వెలఁదులిల్లాండ్రిని.పించుకొందిరిట్లు-
..కొలమునకుం,జెడు.గొట్లు,తెవ్రుళ్ళు॥ 18

గీ॥ .వెల్లడిగనుఁగన్నె..పెరవానిసొమ్మగా।
.యూపెమగని చెంత.కంపి-యిపుడు।
..డాఁచఁబెట్టినట్టి..డబ్బప్పగించిన।
.యట్లునా,యెడంద.హాయిఁజెందె॥ 1

స్వసుఖనిరభిలాషః ఖిద్యసే లోకహేతోః।
ప్రతిదినమథవా తే వృత్తి రేవంవిధైవ।
అనుభవతిహిమూర్ధ్నా పాదపస్తీవ్రముష్ణం।
శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ॥ 20

వ్యపదేశమావిలయితుం।
కిమీహసే జనమిమంచపాతయితుమ్।
కూలంకషేవసింధుః।
ప్రసన్నమంభ స్తటతరూంచ॥ 21

కుముదాన్యేవశశాంకః।
సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ।
వశినాం హిపరపరిగ్రహ।
సంశ్లేష పరాఙ్ముఖీవృత్తిః ॥ 22

గీ॥ .జగముఁ గూర్చినీదు..సుగములఁ గోరక।
..పొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకు।
.చెట్టుచుట్టుకు కొండ.సిరము చేఁగఁడిచెడు'
.నీడఁ గ్రిందివారి. వేఁడిఁ బాఫు। 20

గీ॥ .పేర్గలంచ-పీనింబడ. వేయుటకొయి।
.యేలఁదలఁ చెదవిట్టులో..యిగురుఁబోడి।
.యొడ్డులన్గడుఁగొ ఆకుచు.నున్న యేఱు।
.మంచినీటిన్మఱియుఁ.దరి..ప్రమాఁకుమాడ్కి॥ 21

గీ॥ ..వేలుపుల బువ్వ.తో వలనే- ..వేఁడి వేల్పు'
.తప్ప కెప్వుడు మేల్కొల్పుఁ ..దామరలను।
.త.సకులోఁ నువ సా.నెడఁ.దఁగలవారి।
.నడఁత-గొరునాలికిం బెట్టుఁ. బెడ మొగంబు॥ 22

— ० —

GENTLENESS

ANTONY & CLEOPATRA *Act III Sc. XI*

yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story. 1

AS YOU LIKE IT *Act II Sc. I.*

Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp ? Are not these woods
More free from peril than the envious court ?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference ; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery : these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము

గీ॥ పతితుఁడైన ప్రభువును విశ్వాసము మెయి
ననుసరింప నోర్వఁగలిగి నట్టివాఁడు
గెలుచుఁదన యజమానుని గెల్చువాని
మఱియు నార్జించు నొకచోటు చరితమందు. 1

సీసమాలిక॥ ఇప్పుడు - నాదు విహితులార -
మఱిస్వదేశభ్రష్టులౌ తోడి జనములార
పాతపరిచయమిా బ్రతుకును -
మిక్కిలి వర్ణింపఁబడినదంభంబుకన్న
హాయిగాఁ జేయలేదా -
యీయడవులోర్పు లేనట్టియా రాజధానికన్న
నెక్కుడు బాధార హితమయి యుండిలేదా -
ఋతువులమాఱు - పాదినరుని
కగుశిక్షమాత్రమె యనుభవించెదమిట -
మఱి - సీతుగాడుపు మంచుకోఱ
యనైన్యపరాన్న -యొఱపిడితో - నది -
యొంతయు మద్దగా నేనువణఁకు
కొనిపోవువఱకు - నెకొక్కని నాదు -
మేనిపై వీచుచుఁగఱవ-నేఁ బిన్న నవ్వు
తనరఁబల్కెద-నిది కొనియాటకాదని -
నాయథార్థస్థితి నాకుసరస

Wears yet a precious jewel in its head ;
And this our life, exempt from public haunt,
Finds tounges in trees, books in the running brooks,
Sermons in stones, and good in everything. 2

Sc. iii.

I have five hundred crowns,
The thrifty hire I saved under your father,
Which I did store to be my foster-nurse
When service should in my old limbs lie lame,
And unregarded age in corners thrown,
Take that ; and He that doth the ravens feed,
Yea, providently caters for the sparrow,
Be comfort to my age ! Here is the gold;
All this I give you. Let me be your servant.
Though I look old, yet I am strong and lusty;
For in my youth I never did apply
Hot and rebellious liquors in my blood;
Nor did not with unbashful forehead woo
The means of weakness and debility;
Therefore my age is as a lusty winter,
Frosty, but kindly. Let me go with you:
I'll do the service of a younger man
In all your business and necessities. 3

దృష్టితో బోధించె హితులివి మఱియు
నాపత్తుసామాన్యానుభవములు కదా।
హాయిగానుండెదు సద్ది చెప్పట్టుల
సహ్యాంబుమఱియు విషయుతమయ్యె।
మణిశిరత్నునందాల్చె మన బ్రతుకిది గాంచె।
నరులరాటుందోఱంగి నాలుకలను।
జెట్ల స్తోకముల సెయేళ్ళ రాలను।
జ్ఞానబోధ నించి సర్వమందె.

2

సీ॥ ఉన్నవి నాయొద్ద బన్నెండు వందల
యేబదిరూకలు నే బోదాపుగ।
దక్కించుకొన్న కీర్తంబు నీతండ్రిని
గొలిచి నా ముదిమేన గొలువుకుంటి।
యానెడ సరకునే యంబడని యింతో
కమ్రూల దోర్గియంబున పన్నాడు నమఱియు।
ననుం బెంచె దాదిలీరు ననుంటకై యుశి
గూడం బెట్టితి దానిం గొను మునీవు।
కానులకు మేంపు వేల్పని కమ్ముగం బిచ్చె।
కలసి మర్చెదం గూడుం బతిలము తోడ।
నగుసుం బ్రాపు చాముదిమికి దిగోపసిండి।
నేనుసికిచ్చినాండను దీని నెల్ల॥

3

SONG *Sc. V.*

Under the green wood tree
Who loves to lie with me
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither .
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ ననునుండనిమ్మనీ పనివానిఁగాముదు
సలిగఁదోఁచియుఁగట్టి సత్తువుఁగల।
వాఁడను - నాచిన్న నాఁడెన్నఁడు న్వే
జ్జి నీళ్ళునా నెత్తుట న్నొఅపలేదు।
మఱియు సిగ్గరికన్బో మన్మోయి లావుప్రౌఢ్ఛ
వెరవుఁద త్తరము సఁబలువలేదు।
కనుక నాముదుసలి తనఁబుబలియు
సీతు నెఱివెల్లనగుఁగాని నెమ్మికలది।
నన్ను నీతోడఁబోనిమ్ము - చిన్నవాని।
హాసున న్నేను నీపని యంతలోను।
గ్రమ్మఅన్నికుఁగల్గున క్కరలయందు।
గొల్వనొనరించుచుందునీ కోరినట్లు॥ 3

పాట - బిలహరి రాగము - రూపక తాళము.

పల్లవి॥ ఇవలకు రాని - రా. ..వలకు రానీ।
అనుపల్లవి॥ ఇవల సీతుగాస్వతిప్ప. నెదిరివాఁడు గనఁడు॥ రానీ॥ 4
చరణము॥ అడవిచెట్టుక్రింగఁగున్క - నాసించునెవఁడు నాతో।
గలుపుఁదనదు స్వరముతీయ పులుఁగు కెం లుఁగుసందుసరిగ॥ని॥ (1)
ఎవఁడుదురాశఁదొఅఁగుఙుఙ యొండనుండఁదలఁచునో।
తవిలితిండికై వెదకుచుఁ దనియుదొరకుదానితోడ॥ ని॥ (2)

Act. III. Sc. II.

Sir, I am a true labourer: I earn that I eat, get that I wear; owe no man hate, envy no man's happiness; glad of other men's good, content with my harm; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck. 5

COMEDY OF ERRORS *Act II Sc I.*

There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky:
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords:
Then, let your will attend on their accords. 6

వ॥ అయ్యా నేనిక్కముగఁ బాటుమానినిని - నాతిండి నే నార్జించుకొనెదను - నాయుడుపు నే సంపాదించుకొనెద-నొరునసహ్యపడను- మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీర్ష్యపడను - బరులమేలునకా నందించెదను-నాయిడుమన్నేఁ జుకొనెదను - మఱియ నామేటిగర్వము నాయాఁకలుగోత్రీయలు మేయఁజూచుటయు - నాగోత్రపిల్లలు పాల్గుడువఁగనుటయును. 5

సీ॥ ఈశ్వరసృష్టిలో నెయ్యోదియుఁ హద్దు
లేనిది లేదిల లోనఁగడలి ।
యందున విన్నన - నఁ మృగంబులు
మీలు నెగురుపక్షులు తమమగల వశము ।
లగు- దివ్యమాశక్తి నధికులుపురుషులు -
యజమానులౌదురో యన్నిటికిని ।
బ్రిభువులువారు ప్రపంచమునకునెల్లఁ
బాత్రజ్ఞతనాత్మలం బురఁగుచుండ్రు ।
తమదుస్త్రీలకు భర్తలై తనరుచుండ్రు ।
వెండియు న్వారి విభులయి వెలయుచుండ్రు ।
కావునన్నిదుచిత్తంబు నీవువారి ।
యిష్టములననుసరించున గ్లించవలయు ॥ 6

CYMBELINE *Act III. Sc III.*

And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check ;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours. 7

Act IV Sc II,

Cowards father cowards, and base things sire base;
Natüre hath meal and bran, contempt and grace. 8

If I do lie, and do
No harm by it. though the gods hear, I hope
They 'll pardon it 9

సీ॥ మనమునకెన్నో నెదము. మఱియునుఁ

దర్పగ. వేడుకమీాఱఁగఁ. బేఁడపురుగు ।

.సాలువకంటెఁదా. మేలుగఁ.బట్టున

.నెంతయు .నిశ్చితి.ని.రవుకొనుట ।

.ధరియించి బరితుసు చీ. వాట్లుతి నెడకొల్వ

.కన్న మిక్కిలి . లెస్స యౌను - లంచ ।

మున్నిఁ గి యెద్దియుం..బొనరించకుండుట

.కంటె నెక్కుడువిల్వ.కలది-కొనని ।

.పట్టు.డుపునందుడా బగ.పర్చుచుంట.।

.కన్నమఱి.వాసి నెసఁగెను - ..వ్యయము లేక ।

.సొగసుఁజూపెడు .టోపికరెఁటెఁగడు నయము ।

.జగతిమాఁజీవితమునకు .సాటిలేదు॥ 7

గీ॥ .పంగలంగాంచుమందురు .పందలు- మఱి ।

.క్షుద్రముఁలఁగను.క్షుద్రవ.స్తులు.నిజముగ ॥

.గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుఁ బ్రకృతి ।

.కంపునింపునుఁ మాషజ.గంబునందు ॥ 8

గీ॥ .నేనుదబ్బఱంటి .నేనిపదరాపడి ।

ఁ.జెఱుపుదానివలనఁ జేయనేని ।

.వేల్పులెల్ల రదియు . .వినినప్పటికినన్ క్షు ।

.మింతురనుచు .విశ్వ.సింతునేను॥ 9

Act V. Sc. V.

it is I
That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they. (1) 10

HAMLET *Act I. Sc II.*

all that lives must die,
Passing through nature to eternity. (2)

Act II. Sc II.

there is nothing either good or bad, but thinking makes it so : 11

I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory ; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man ! How noble in reason ! how infinite in faculty ! in form and moving how express and admirable ! in action how like an angel ! in apprehension how like a god ! the beauty of the world the paragon of animals ! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me – no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so. 12

ద్వి॥ జగతినసత్యాము ల్లెలిపెదనొప్ప।
లుగ-వానికన్నఁజెడుగు నేనెగనుక. (1) 10

ద్వి॥ ప్రతికెడునదిచేవ వలయు మర్త్యప। (2)
పృథివిసుండిపోవు చేమృతపదంబునకు.

వ॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁదప్పజెటలేవు. 11

వ॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని - కొంతకాలము నుండి నే నుల్లాస
ముఁజెడియుంటి - నన్ని యభ్యాసముల వాడుక మానుకొంటిని - మ
ఱియు - నిక్కముగా నామనసు మిక్కిలి వ్యాకులముగానున్న - దీ
రమ్యమైన నలుచెదరపునేల సముద్రములో నొఱగియున్న కొం
డగొడ్డు కొనవలెఁ గనుపడుచున్న - దీమిగుల సొగసైన పందిరి
గాలిచూడు - మీచక్కఁగ వ్రేలాడు నాకస - మీ బంగరుటగ్గి నలం
కరింపఁబడినగొప్పకే - ప్పుద్దిరయది - చెడురోగములఁబన్నెడి ప
లురకముల పూవిరులగుంపు గాన్న నేలాగఁ గాన్పించదు - మని
జుఁడెట్టిపని - వివేకమున నెంతగొప్ప - శక్తి నెంత, యనంతము -
రూపునద్దదలిక నెంతవిశేషము - మరెంత యబ్బురము - కార్యము
నందెంత, దివ్యోపమ - బోధయందెంత దేవసదృశము - జగదాభర

Act iii. Sc i,

To be, or not to be, that is the question :—
Whether 't is nobler in the mind to suffer
The slings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them ? — To die—to sleep,
No more:— and, by a sleep, to say we end
The heart ache, and the thousand natural shocks
That flesh is heir to,— 't is a consummation
Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
To sleep ! perchance to dream:— ay, there's the rub;
For in that sleep of death what dreams may come,
When we have shuffled off this mortal coil,
Must give us pause. There's the respect,
That makes calamity of so long life :
For who would bear the whips and scorns of time,
The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pangs of despised love, the law's delay.
The insolence of-office, and the spurns
That patient merit of the unworthy takes,
When he himself might his quietus make
With a bare bodkin ? who would fardels bear,
To grunt and sweat under a weary life,
But that the dread of something after death,
The undiscovered country, from whose bourn
No traveller returns,— puzzles the will,
And makes us rather bear those ills we have
Than fly to others that we know not of ?
Thus conscience does make cowards of us all;
And thus the native hue of resolution
Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
And enterprises of great pitch and moment,
With this regard, their currents turn awry,
And loose the name of acton.

ణము- ప్రాణులనుత్తమము - కాని-కొంచమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుఁడునన్నలరింపలేఁడు- లేదు- స్త్రీ
గూడ నన్నానందింపజాలదు- నీనగవుపుట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునప్పటికిని. 12

సీ॥ .ఉంటయో-మానుట.యో-యదె.చింత్యము-
.ఘనతరంబెద్ది-నె.మ్మనమునందు।
.ద్వేషించునట్టిదు.ర్వ్యధివేయునొడిసె
వే.టులుబాణములుసైఁచు.టో-యదిగాక।
..దరిగానరానిబా.ధలపయిదండెత్తి
.యెదిరించుటన్వాని.తుదిఁగనుటయొ।
.పొలయుట- నిద్రపో.వుట-లేదికేమియు-
.మఱియు-నిద్దురచేత.మనసుపీడ।
.నెలమిదేహంబుపొందున.నేకసహజ।
.కష్టములుమనము ముగింపఁ.గలిగినయెడ।
.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి।
.మిగులనాసక్తితోఁగోరఁ.దగినదగును॥ 13

కం॥ మడియుట-నిద్దురపోవుట।
.పడుకొనుట-యొకపుకలనుఁ,.బరఁగుట-యూన।
కృ-డనేకష్టం-జేమన।
.నొడలుదొఱఁగమరణనిద్ర .నొదవుకలలెవో॥

సీ॥ .మనలనాఁపగివలసి.న-దట.యోజన
.కల-దదియట్టికీ.ర్ఘమగుబ్రతుకు।
.కష్టంబునోనరించు- ఁ.గానిచో-నెవ్వఁడు
.కాలతాడనతిర.స్కారములను'

.సైరింపవచ్చును- c.గ్రూరమానసుని
దు.ర్మార్గము-గర్వ్వవ.మానము-మఱి
..ధిఃకృతప్రణయాతి.దీర్ఘ వేదనలు-
.న్యా.యాలస్య-మధికార.శ్రీ.సుగతులు।
.మఱియుదుష్టులచెంగట.మంచివారి।
.లోర్చుకొనియెదుగర్వింపు-.లోక్రుచిన్న।
..సురియచేదనయంతంబు.సులభముగను।
.సలుపునట్లుదాజేయc గలిగినప్రభు॥

సీ॥ .ఎవడుభారములు.వ.హించుమూల్గుచును
జె.మ్మటవాఱవిసువగు..మనికిక్రింద।
.మరణముపిదపనె.వ్వరు నదెరిగి రాc
.జాలనివింతదే.శంబుభీతి।
.యెదనుసంశయపర్చి.యె య్యోదియో-
మఱి-.మనమెఱుంగనియిడు.మలకుమనల।
c.బఱగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల
.నోర్చునట్టులసల్ప.కుండిన రౌడ।
.మనసుజంకించునిట్టుల.స్మనదనంద।
.అర్-మిగుల.స్థైర్యసైజవ.ర్ణంబుమాయు।
c..జింతరుచిహీనమూచాయ.చేతనిట్లు।
.కనుక.సాహసోద్యమములు-..పనికి-రావు॥

Act III. Sc III.

Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I' ll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? "Forgive me my foul murder" ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offenc's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence. 14

సీ॥ కృపయుపయోగించు నెందుకు-
నేరము మోము నెదుర్చుట పొంకెఁ దప్ప।
నేముండుఁ బ్రార్థన యోడ - నీజ
మిలిశక్తి తర్కమనము పాటు తగులకమును।
పడ్డగింపఁబడుట యదిగాక - పిమ్మట
క్షమియింపఁబడుట్యయు - సరియే - నేన।

రసెదను - నాదు నేరముజగ్గిషో యే - న యు
యొకాని - యెటువంటి ప్రార్థనమ్ము।

నాకుఁబనికి వచ్చు - నాయొనర్చిన ఘోర
హత్యఁగూరిచి సైఁచు పానను - నది।
కానేరదేమన - ఁ గలవిదివఱకు
నా. కెందుగుఱిచివధ. నేను సలిపి।

నాఁడనో యది దెల్పు జాడలు నా, చూలి -
నాదు రాశయు మఱి నాదు రాణి।

సైరింపఁబడవచ్చు నారేగి యెవఁడైన -
నేగి మానక కొన, సాఁగఁ జేయు।

వచ్చునా - మఱి - యీ ప్రపంచపు చెడు
తోవలందు, బంగరు పూసినట్టి కేడు।

చేయి విసరవచ్చుఁ జెలఁగి నాయము మొయి-
ఁదఱచు నా చెడు గొప్ప ధర్మముఁ గోను।
ఁగాని, పరంబునఁ గా దట్లు మోసమ్ము
పొసఁగదచ్చటఁ, దగ వెసఁగు దాని।

JULIUS CAESAR *Act. I. Sc. III.*

But life, being weary of these wordly bars,
Never lacks power to dismiss itself.
If I know this, know all the world besides,
That part of tyranny that I do bear
I can shake off at pleasure 15

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc IV.*

But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop. 16

PART II *Act. i. Sc. III.*

Past and to come, seems best ; things present, worst.
17

Act. iv. Sc. iv.

How quickly Nature falls into revolt
When gold becomes her object !
For this the foolish over-careful fathers
Have broke their sleeps with thought,—their brains with care,
Their bones with industry ; for this they have
Engrossed and piled up the cankered heaps
Of strange-achieved gold ; for this they have
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁ-.బల్మిపర్చె।
ఁ.బడెదమెంతయుసౌఖ్యంబు .వాకొనుటకు।
.మనవము.పదపడినాచరిం.చినచౌఱుప్రల।
.మొగములకుఁ గట్టిమిటమన.మోహములుంచి। 14

గీ॥. ఉసులఱులోకబంధంబుల.విసిగితన్ను।
ఁ.గోల్పడుటకెన్నఁడుఁ శక్తిఁ.గొదవపడదు।
.ఇదితెలియజగమెల్లయె.గ్గెద-యథేచ్ఛ।
ఁ.దూలఁగొట్టెదనాసైఁచు.దుష్టశాస్త్రి॥ 15

గీ॥ బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు- .బ్రదుకుకాల।
.మునకగువిదూషకుఁడు-మఱి.యునుసమస్త।
.జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్చె।
.నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥ 16

ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.లాల-ఁబోవునవియు।
ఁ.గడుమంచి-యిప్పుడు.గలయవిచెడ్డ. 17

సీ॥ ..తిరుగఁబడెదునెంత.త్వరగ.స్వభావంబు-
.బంగరుదాని.తా.త్పర్యమైన।
.యిప్పుడు-దీనికై.యవివేకులై మిలి.మీఱిన
జాగ్రత్తు.మెయినిఁదండ్రి।
.లాలోచనముచేతఁ.గోలుపోయిరితమ
.నిద్దుర-ఁజింతనెం.తేనిబుద్ధి। 18

And martial exercise : when, like the bee,
Culling from every flower the virtuous sweets,
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
We bring it to the hive ; and, like the bees,
Are murdered for our pains. This bitter taste
Yield his engrossments to the ending father. 18

HENRY V. *Act. III. Sc. VII.*

We are in God's hand, brother, not in theirs :— 19

Act. v. Sc. ii.

A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a black beard will turn white ; a curled pate will grow bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hollow : but a good heart, is the sun and the moon ; or rather the sun and not the moon; for it shines bright and never changes, but keeps his course truly. 20

ఁ.గష్టపాటున నెమ్ము.కల-ఁబాడుసల్పు
కో.శిరి-వారలుండీని. గుఱిచివింత।
.గడనఁజేకూరినపసిఁడినంట తాని
వి.సమటుకుప్పలుపెట్టి.రి- మఱి-దీని।
.కొఱకు-తాతలుతమ.కొడుకులకున్విద్య
.తెల్ల నేర్పటకయు.తల్లడిల్లి।
.రపుడెల్ల.ననుండి .యచ్చఁపుతేనెల
.నేర్చుచుండెడు తేనె.టీఁగలవలె।
.మనతోడ మ్రైనంబు..మయి- మననోళ్లు
తే.నియతోడమిక్కి-లి.నిండుకొనగ।
ఁ. దెచ్చెదము. తెట్టెయొద్దకా తే..ంట్లఁబోలి।
.మనముపడినట్టిపాట్లుకు .వఱాఱుగఁదెగ।
.టార్పఁబడెదము.మఱి-యీ.వి.షానుభవము।
ఁ.బఱచుఁ.గడముట్టుతండ్రిక.వ్యాని.ముల్లె॥ 18

ద్వి॥ .దేవునకుమనము.ధీనంబుగాని।
..భావింపనితరుల.వశమునతేము. 19

వ॥ బలమైన కాలు సీరసిల్లెడు - ఁదిన్ననిపేఁపు వంగెడు - నల్లనిగడ్డము తెల్లఁబడు - దట్టముగ వంగినకురులుగల తలబట్టయగును- సొగసగు మొగము వడలిపోవును-నిబ్బరమగు కన్నులులోఁతుగ మూడిఁగెడు-న్గాని - మంచిమనస్సు సూర్యుఁడుంజెందురుఁడును - లేక - సూర్యుఁడేచంద్రుఁడుకాదేమన - నదెల్లపుడున్ బ్రకాశించును - మఱియు-నెన్నఁడున్మాఱదు - కేవలమొక్క- సత్యపద్ధతి న్దనగతినుంచెడు గనుక. 20

HENRY VI PART II. *Act II. Sc. I.*

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART - III *Act. I. Sc IV.*

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee.23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ నడపకుమెన్నఁడై నన్నేబవన్లు:
చెడుగునఁ బ్రభుచేతఁ జిత్తమందిడకే. 21

గీ॥ పండితులకుగొప్ప బహుమతులిచ్చితి
విద్యలెన్నభూమి విభునికన్న
దైవశాపముజ్ఞ తో- యోగ తార్క్య-స్వ
ర్గమునకు మనమెగిరె దమనియరసి॥ 22

వ॥ నీదయాద్వారముఁ దెలుపుమో శ్రేష్ఠైన దేవ్రుఁడా -
యీగాయములనుండి నివ్వెదకుటుప నాయాత్మ వెఁగురుచున్నది. 23

సీ॥ చెప్పుమునాతోడ నెప్పుడైనన్నిప
వినలేద కీడుమైఁ గొనినవస్తు
పులునిచ్చలున్నట్ల ఫలమిచ్చునని మణి
తండ్రిలోభంబున ధనముఁ బ్రోవ
నరిచినకతమున నరకమేగిన వాని
కొడుకెల్ల ఫుడు సుఖపడునె నేను
నాపుణ్యాకారము ల్నా వెన్క విడిచెద
నా పట్టికిన్ నాకు నాదుతండ్రి
యంత కెక్కువదలమి నెంతుఁ దక్క
నంతయుఁ దనకుఁ జిక్కిన హాయికంటె
వేయిరెట్లు నిచారమ్ము మోయఁజేయు
ఫక్కి గఁబదంపడిఁ దలంపఁ బడెడుఁ గాన॥ 24

HENRY VI PART II. *Act II. Sc. I.*

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART - III *Act. I. Sc IV.*

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee.23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ నడపకు మెన్నఁడై నన్నేబవస్లు !
చెడుగునఁ బ్రభుచేఁతఁ జిత్తమందిడకి. 21

గీ॥ పండితులకుగొప్ప బహుమతులిచ్చితి ।
విద్యలెన్నభూమి విభనికన్న ।
దైవశాపమజ్ఞత - యోఖాకి ఆర్క్యన్న!
ర్గమునకు మన మెగిరె దమనియరసి॥ 22

వ॥ నీదయా ద్వారముఁ దెఱువుమో నెవ్వైన దేవ్రుఁ ... -
యీగాయములనుండి నిర్వేదకుటుకు నాయాత్మ నెగురుచున్నది. 23

సీ॥ చెప్పుమునాతోడ నెప్పుడైనన్ని ప్ప
వినలేద కీడుమైఁ గొనినవస్తు ।
పులునిచ్చెలుస్సుష్ట ఫలమిచ్చెనని మఱి
తండ్రిలోభంబున ధనముఁ బ్రోవ ।
నరిచినకతమున నరకమేగిన - వాని
కొడుకెల్లప్పుడు సుఖపడునె - వేసు ।
నాపుణ్యకారము ల్నావెన్క విడిచెద
నా పట్టికిన్ - నాకు నాదుతండ్రి ।
యంత కెక్కువవదలమి నెంతు దక్క ।
నంతయుఁ దనకుఁ జిక్కెన హోయికంటె ।
వేయిరెట్లునిచారమ్ము మోయఁ జేసు ।
ఫక్కిఁ గఁబదంపడిఁదలంపఁ బడెడుఁగాన॥ 24

Act. ii Sc. V.

This battle fares like to the mornin g's war,
When dying clouds contend with growing light;
What time the shepherd, blowing of his nails,
Can neither call it perfect day, nor night.
Now sways it this way, like a mighty sea,
Forced by the tide to combat with the wind:
Now sways it that way, like the self same sea,
Forced to retire by the fury of the wind:
Now, one the better, then, another best;
Some time, the flood prevails; and then the wind:
Both tugging to be victors, breast to breast,
Yet neither conqueror, nor conquered:
So is the equal poise of this fell war.
Here, on this molehill, will I sit me down.
To whom God will, there be the victory;
For Margaret my queen and Clifford too,
Have chid me from the battle; swearing both,
They prosper best of all when I am thence.
'Would I were dead! if God's good will were so;
For what is in this world but grief and woe?
O God! methinks, it were a happy life,
To be no better than a homely swain;
To sit upon a hill, as I do now,
To carve out dials quaintly, point by point,
Thereby to see the minutes how they run,
How many make the hour full complete;
How many hours bring about the day:
How many days will finish up the year;
How many years a mortal man may live.
When this is known, then to divide the times:
So many hours must I tend my flock;
So many hours must I take my rest;
So many hours must I contemplate;
So many hours must I sport myself;
So many days my ewes have been with young;
So many weeks ere the poor fools will ean;
So many years ere I shall shear the fleece: 25

సీ॥ పిల్లవగ్రోవిని .గొల్లఁడూఁదుచుఁ బగ
.లనికాని రాతిరి.యనుచుఁ గాని।
.పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ వడి
.విచ్చుమబ్బులు హెచ్చు. వెలుఁగుతోడ।
.సలుపుపోరట్టులీ. జగడంబు చెలఁగెడు
.నియ్యదియొకసారి. యేపుమీఱు।
.నీవైపు గాడుపు. నెదిరింపనలచేత
బలిమిఁ బెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి।
ఁ.గడఁగునొకమాఱిదా జాడ.గాలిదెబ్బ।
.వలనమబ్బునా సంద్రంబు.పగిదిఁ గొంత।
.దనుక,మున్నీరు నెగ్గుఁబి.దపఁ గరువలి।
.యొకటిపుడు లెస్స వెనుక వేఱొకటిమేలు॥ 25

గీ॥ .గుండెలొరయగ గల్వనుఁ.గోరి రెండు।
.నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని.యొ.య్యదియునైన।
.నోర్వలే.దోడ.దట్టుల.నుండెనరిగ।
ఁ.గతము బెట్టిద మైనయీ.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁ బుట్టపై. నేనుఁగూర్చుండెద
.నెవ్వారియోడవేలు.పిచ్చగించు।
.నటగెలుపుండు నే.మనఁగనారాణియు
.నాబంటుగూడన.న్నగిలి వేసి।
..రవిఁ గంటినా నిద్ర.పచట నే లేనిచో

So minutes, 'hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave,
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him

వలె లేదమని యెట్లు నైచుకొనుచు
బ్రదుకుఁ జాలింపఁ గోరెదను దయ్యాపు
మంచి యిచ్చయ నట్లుండె నేని యేల
ననఁగ నీ జగమందు నడలుటయును
మఱి యిడుమయ దక్కనిఁ కేమి కలదు।
అయ్యయో దయ్యమా యచ్చపు గొల్లని
కంటె లెస్సగ నుండ కుంటమిగుల।
హాయి యొ బ్రతుకని యనుకొందు నిపు
డోక గుట్టపై నావలెఁ గూరుచుంట।
పొద్దు జంత్రంబులఁ బొలుపుగఁ జెక్కుట
తగగు దుర్గాలం బెట్టి దానివలన।
బరికించు టెట్లు నబ్రుర్వుడునో నిము
సములు లవియెన్ని యొ నమత్సరిండు।
గంటమానో యెన్ని గంటలకుం బొద్దు
ముగియునో యెన్నాళ్ళ కగునో యేఁడు।
మానిసియెన్నేండ్లు మనవచ్చునో యిది
యెఱుఁగఁబడిన వెన్కఁ దలఁచుఁ బంచు।
టెన్ని గంటలు మంద నేఁగాచునది యిన్ని
గంటలు నిద్దుర నడుపవలయు।
నేఁదలంచవలయు నీకెన్ని గంటలు
నే నాడు కొనవలె నిన్ని గంట।
లో గిన్ని నాళ్ళు చూలుం డెనాగొఱ్ఱెలు
నిన్ని పూఁటలె కవి యీనఁగలుగు।
నిన్ని యేండ్లకు నున్ని నేఁగత్తిరించెద

Act. iii. Sc. i.

My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

ఁ.గడకిట్లునిముసము.ల్గంటలుమఱి ।
.ప్రొద్దులునెలలేండ్లు.ముగియుచునెరసిన
.కొప్పుసందడిలేని.గోతఁబెట్టు ॥
.నొరయెట్టిబతుకి.దయ్యో-నెంతటితిపి-
.యెంతముచ్చట-పొద.రిండ్లనీడ ।
.యైనఁ-గుట్టుపనిసొం.పారుబంగరుపట్టు
.పందిరైన-ఁదనయే.ల్బడినినెగడు ।
.వారిమోసమునకు.వడఁకుదొరలకిచ్చు
.హాయికంటెన్-సుంత.యైననెగ్గు ।
చూపనిగొఱియే .జూచుటగొల్లల
.కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన ।
.నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కు-వౌను-ఁగ
.డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుఁగు ।
.తోల్బుడ్డినుండిపైఁ.దోఁగెడువానిప
.ల్చనిత్రాగుడుఁ-గారు.కొనెడుచెట్ల ।
.నీడల,నలవడు.నిద్దురయుఁ-గీడు
.వడయకహాయిఁగ.వాఁడు,గుడుచు ।
.నంతకున్-మేలుమఱపును-.వంత-మోస ।
.మును-ఁదనున్వేచుకొనతేఁడు.పొందు,కల్మి ।
.లకు-ఁబసిఁడిగిన్నెనతనిత.ళుకగుతిండి ।
.కి-ఁదగుసెజ్జందునతని,మై.కి-ఁగడుదవ్వు ॥ 25

గీ॥ .నాకిరీటమునాదుడెం.దమునసుండు ।
.నాతలన్గాదు-వివిధర.త్నములఁజెక్క- ।
ఁ.బడఁగలే-దద్దియు న్గానఁ.బడఁగఁబోదు ।
.తనివినామాలి-దొరలది.కనుటయతడు ॥ 26

Act. V. Sc. II

Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?
And, live we how we can, yet die we must. 2

HENRY VIII. *Act. II. Sc. II*

It is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a goldea sorrow.

Act. III. Sc. II.

Fare well! a long farewell, to all my greatness!
This is the state of man: to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him:
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth: my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me
Vain pomp and glory of this world, I hate ye:
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours!
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

గీ॥ .ఔరడంబ-మాజ్ఞ-.యధికార-మననేమి।
.బొత్తిగాను-మన్న.బుగ్గి-గాక ।
.మఱియు-బ్రతుకనిమ్ము.మనమెట్టులైనను।
c.గాని-మనముచావc.గావలయును॥ 27

గీ॥ .తుమ్మలన్బుట్టి పేదలతో.డcగలసి।
.తనివినుండుటకడుమేలు .తళుకువనట ।
.యందుcదెగనీల్గుcబోతుగ.నడరిమఱియు ।
.గొప్ప.బంగారువలవంతc.గొనుటకన్న ॥ 28

సీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదc .జెల్లరేనాగొప్ప
.కెల్లcబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని। .స్థితి
యతండున్నెడు.చెలగించునాసచి
.వురుటాకులటరేపు.పువ్వులు మఱియు ।
.నతcడువహించుచు.ర్యాదలు మెండుగ
c.దనపయిమూcడవ.దినమునందు ।
.వచ్చెడుcజలిగాడ్పు.పరిమార్చుమంచున
.నతcడు వెండియు నిశ్చ.యముగc
దనదగు.గొప్పపండెనను మcc..గొఱcత
యొద్దియు లేక.హాయిగcదానుంటి.ననుచుcదలcచు।
.నంతలోc.బొలయించు.నాతనివేరది।
.పగపడిcగూలునా.వలెనతండు ।
.బొత్తిగానాకందc.బోవరానట్టి
ప్ర.ఖ్యాతిసముద్రంబు.నందునిన్ని ।
.యేండ్లు తిత్తులనాని.యూcదులాcడెడు
పెంకె..చిఱుతలవలెసాహ.సించినాcడ ।

Act. V. Sc. iii.

Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition. 3(

KING JHON *Act. III. Sc. IV*

There's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedius as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,3

KING LEAR *Act. II. Sc· rl*

O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's. 3

మిక్కుటముగ విజృంభించునా గర్వము
తుదకు నా యందుదు తునియలయ్యె।
నలసటబడియుప్పు కొలువు చేముదిసిన
నను నెప్పటికడుగు ననిడవలసి।
నట్టి నీచప్రవాహ దయకు విడిచె
నీ జగమునందలి వ్యర్థ జంభమ
మతి। యెక్కువమిమ్ము నే సేవగించెదను
నా యెడదక్రొత్తగపుట్టెబడెననుకొని। యెడ
నక్కటా రాజుల దయల వేచిలాడు
నతడెంత కొలుమాలి నట్టివాడో।
తేనిగొల్చినపుడు నేను బూనిన శ్రద్ధ।
లోనిసగముతోడ నైన దేవు।
నింభజించియుంటి నేనిబోడిగ జర।
నరులకప్పగించ డతడు నన్ను ॥ 29

ద్వి॥ తగు క్షేమవినయము దైవసేవకున ।
కగణితాధిక్రియ నత్యాశకన్న ॥ 30

చ॥ ఇలలోన నన్నలరింపగల్గునది లే దేదైన నాజీవనం ।
బలంతన్ గుని క్కడనాని మొద్దు చెవికే వైయిన్మడిన్ జెప్పగా ।
బడువృత్తాంతము పోల్కి జీదఅగగ నన్నట్టెక్ గడుంజెడ్డయా।
తలవంపింపగు లోకమందలిరుచిన్ ధ్వంసంబు గావించెదున్॥ 31

గీ॥ ఔరతర్కించకక్కట నల్పవస్తు।
నందుమితిమీఱెదరధమ యాచకులును।
బ్రిక్కృతికిడబోకుదానియవసరమునకు।
మిగిలి పశుజీవనమటుచో నగునరునిది॥

Act. III Sc. IV.

Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these ? O, I have ta'en
Too little care of this ! Take physic, pomp ;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just. 3

Act. iv. Sc. i.

Here, take this purse. thou whom the heavens' plague
Have humbled to all strokes : that I am wretched
Makes thee the happier – heavens, deal so still !
Let the superfluous and lust–dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, fell your power quickly ;
So distribution should undo excess,
And each man have enough :— 3

సీ॥ అనుకంపకుఁదగు దిగంబర దౌర్భాగ్యు
లార యి కారుణ్య దూరమైన
గాలివాన విసరు క్షమియించి యెందుండి
రేనియు మిమ్మనీ బూతులే నండి।
నెలవులు లేని మీ నెత్తు లాహారమీఁ బడని
ప్రక్కలు చింకి యడుపులెట్లు।
కాపాడు నకట జాగ్రత్తు మిక్కిలి కాంచ
మే తీసికొంటి నే నిందుఁ గూర్చి।
డంబమా పుచ్చుకొను మౌషధంబు బయలు।
పడుము యనదలుపడు పాట్లుఁ గుడుచుటేయి।
యదనముగ రాల్చెదవు వారి కట్టులైన!
నగపఱతు దైవమునకు నాయమధికముగ॥ 33

సీ॥ విధివశంబున వచ్చు వివిధాపదలకు
లోఁగినవాఁడవీ సొమ్ముఁ గొనుము నీవు।
మిక్కిలి నిన్ను నా దిక్కుమాలిన యునికి
యానందపఱ్చెడుఁ గాన నిప్పు।
డో దైవమా పంచుచుండుమా యట్టుల
ననురాగబద్ధుఁడై పనికిరాక।
నీ నియతికి లోఁగి తాననుభవము పొం
దని కారణంబున నాన లేని।
మానవుఁ డెఱుంగనీ నీదు మహిమ వేగ।
నట్లయినఁ బంపకము పెచ్చు నడఁచి పుచ్చు।
ఁ బ్రతి మనుష్యుఁడు తనకుఁ గావలసినంత।
కలిగియుండెడు నిక్కము గామఱియును॥ 34

Sc vi.

They flatter'd me like a dog; and told me, I had whit hairs in my beard, ere the black ones were there. T say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay, and 'nc too was no good divinity. When the rain came to we me once, and the wind to make me chatter ; when th thunder would not peace at my bidding; there I foun 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not me of their words : they told me I was everything, 't is lie, I am not ague-proof.

RICHARD II *Act. II. Sc.*

Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

Act. v. Sc. vi.

I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand.

RICHARD III. *Act. III. Sc.*

O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

వ॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి - నాగడ్డమున నల్లవెండ్రుకలు రాకమునుపే తెల్లవెండ్రుకలున్నవని నాతోఁ జెప్పిరి - నేఁ బల్కు దానికెల్ల నౌనుఁ గాదనుటఁ గూర్చి - ఔనుంగాదు గూడ నొకనిక్కపుబ్రహ్మవిద్య కాదు - ఒకసారి వాననన్దడుపవచ్చినపుడు - చలిగాలి నన్వడఁకించుతఱి - నఱుము నాయాజ్ఞానుసారము రకుండని సమయమునను - వారలఁ బరీక్షించినాఁడను మఱియు వారిసంగతిఁ గనిపెట్టినాఁడను :- పోపో - వారికి మాటనిల్కడ లేదు - నే సర్వశక్తినని వారునాతోఁ జెప్పిరది యబద్ధము - నేశీతజ్వరమునకు లొంగని వాఁడన్గాను. 35

ద్వి॥ .కలదుస్వర్గమునసు.ఖము మనమున్న।
యిలని.డుమలుకా.కిఁకేమియు లేదు॥ 36

ద్వి॥ .తఱలెదఁదీర్ఘయా.త్రకును- నేరంబు।
.నెఱపునాచేతి యీ.నెత్తురుఁదుడువ॥ 37

శా॥ .ఘోరారా.తిశోకంబ-.మర్త్యాకృప-నై .వానుగ్రహంబిట్టులన్।
.గోరన్నొప్పవము-నీకటాక్షములఁగో.ర్యల్యన్న నాతంపు-తం।
.దారన్రాతియు నో-డంబమునఁ దానాటాపచూఁపుఁపుకన్॥
.వారాసిన్జెడనున్న.నావికునరెన్..బ్రాల్మాలికింపంచెదున్॥ 38

Act. V. Sc. iii.

O Thou, whose captain I account myself,
Look on my forces with a gracious eye;
Put in their hands thy bruising irons of wrath,
That they may crush down with a heavy fall
The usurping helmets of our adversaries !
Make us thy ministers of chastisement,
That we may praise Thee in the victory !
To Thee I do commend my watchful soul,
Ere I let fall the windows of mine eyes :
Sleeping and waking, O, defend me still!

MACBETH *Act. III. Sc.*

Naught's had, all's spent,
Where our desire is got without content :
'T is safer to be that which we destory
Than by destruction dwell in doubtful joy. (1

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc.*

Let me be ignorant, and in nothing good
But graciously to know I am no better. (2

ద్వి॥ .నీసై న్నృపతిగన.న్లెక్కించుకొంటు।
.నా సేనపై ॅగరు.ణంజూడుమీావు।
.హద్దునుమీాఱియ.న్యాయాౖక్రమణము।
.పద్దునఁజేయుమా.పగతుఱ.బొమిడి।
.కలనుగ్గునూచగాॅ-.గావింపనీదు।
.నలుకనుగదనిడు.ఘ్నామూాకు-నీవు।
.దుష్టశిక్షయెడ మం.ౖతులఁజేయ మమ్ము।
.నిష్టజయంబంది.యేమునినొౢగడ।
.నాకను తెప్పల.న్వాల్చకముండె।
.నీకునర్పించెద. నేనునాయాత్మ।
.నిదురించుచుంచిన.న్నేనుమేల్కొన్న
ॅ.బదపడినన్నుॅగా.పాలుము దేవ॥ 39

గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియున్-.ౖవయ.నుగు.సకలము।
.తృప్తి లేకమనదుకోర్కె. నెనయుచోట।
.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ
.పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న॥ (1)

ద్వి॥ .ఎఱిఁగినదానవనం.చెఱుఁగుటన్దప్పు।
.నెఱుకమాలెందైన. నేనుండనిమ్ము॥ (2) 40

Act iii. Sc. i.

Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be ths sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ,
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The more effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age

సీసమాలిక॥ నీవుండు చోవుకై నిబ్బరముగ నందు
వలనఁజావై నను బ్రతుకయినను
హితమగుమఱియింత యీవుతర్కించుము
బ్రతుకునుఁ గూర్చి యీ భంగి నిన్ను
నేనుఁబోఁగొట్టుకొ నిన వెంగళుల్తప్ప
నొండుజనములు తా ముంచుకొనని
వస్తువుందో అఁగెద శ్వాసమునీ వెల్ల
నింగిశక్తులకు బానిసతనమ్ము
వెఱపుచీయింటిని నిర్మించి యందుండి
గడియగడెకు బాధ యిడెదవీవు
కేవలముగ శక్తి కీవ్రష దూషకుం డవు
దానివిడిచి పోఁ దివిరిమఱియు
బరుగిడెదవుదాని పక్షకే గొప్పదా
నవు కావు నీవందు వివిధభాగ
ములనుఁదుచ్ఛతచేతఁ బోషింపఁబడుఁ
గాన లేదు ధైర్యమునీకు లేశమైన
మిగులఁబేదవురుగు మొత్తని జమిలినా
ల్కకుజంకెదవునీవు కనుక నిదుర
నీముఖ్యవిశ్రాంతి నీవుదానింగడుఁ
బ్రార్థించిపిలిచెద వైనమిగుల
నీమరణమునకు న్వెఱచెద వయ్యది
యింకేమికాదు కా వీవునీవు
పనికిమాలినదాని వలనఁగల్గిన పెక్కు
వేలనల్పులనీవు వెలయు కతన

But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied eld : and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these odds all even. 41

.నీకుసౌఖ్యములేదు-.నీకుఁగల్గనిదానిఁ
•.బొరయయత్నించెదు-.మఱియునీకు।
ఁ.గలదానిమఱచెదు.కావున-నిశ్చయ
.మతివీవుకావు-నీ.మనసువింత।
.రసములమాఱుఁ,జం.ద్రగతినట్లులఁ
గాన-.ధనికుడవయ్యెని.ర్ధనుఁడవీవు।
.,కతమేమనంగ-బం.గారుకడ్డీలచే
.వీఁపువంగినగాడ్ద.విధమ్ముదోఁప।
.బరువగుసంపద.ల్పయనమై మోసెదు-
.మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడపు।
.నెవఁడైననీకువి.హితుఁడులేఁ-డేమన-
.నీకన్నపిల్లలే.నిన్ను వేగ।
ఁ.దెగటార్చుకుంటకు.ఁదెగడుచుందురు
పలు.వన్నెల,తెవుళులన్-,.ప్రాయమైన।
ఁ.గలుగదునీకుము.సలితనంబైననుఁ-
గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను।
ఁ.గాంచెదువానిపైఁ.గారణంబేమన
.నీ,వయసంతయున్.వృద్ధతవలె।
ఁ.జరఁగు-వెండియుఁ-బక్ష.వాతపీడితు
లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెదు।
.ముసలివిమఱిడబ్బు.పసఁగలవాఁడవీ
.వైన దృష్టి-నీ,సిరి.ననుభవించు।
.కొనుటకగత్యమున్-.గోర్కె-యు.నవయవ
.బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ।
.దున్నదేమిఁక్రబతుకుపే.రొందుదీన।
.నైన-నితరమ్మృతులువేయి.యణఁగియుండు।

MERCHANT OF VENICE *Act. i. Sc. ii.*

for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer. 42

Act. iv. Sc. i.

Grieve not that I am fallen to this for you;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off. 43

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act I. Sc. I.*

To you your father should be as a god;
One that composed your beauties; 44

OTHELLO *Act i. Sc. iii.*

To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when furture takes,
Patience her injury a mockery makes
The robbed that smiles steals something from the thief:
He robs himself that spends a bootless grief. 45

నీ బ్రతుకునందు మనమింక మృత్యువునకు।
వెఱతు మది యె యీ చిక్కులు వీడఁగొట్టు॥ 41

వ॥ లేమిచేఁ బస్తుండువారివలెఁ గడుఁ గల్మి నెవ్వగఁ బడువారు తెవ్వల్గాం
దు రేమో - కావున - మధ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా - వమిత
మతి వేగమున ముదిమి తెచ్చుఁ - గాని - మితముచిరము బ్రతుకును. 42

ఉ॥ కుందకు నిన్నుఁ గూర్చెడుమఁ
గూలితి నేనని - చూపుఁదన్నుఁదా।
నిందల వాఁటుకంటెనుము. అంతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం. టం, దుడుకున్న లక్ష్మి చనుట
న్మదిమిన్ననని చ్చు. వాళియు। ఫ్లుందగుదాని-
కట్టిదశఁ. బొందఁగనీకదినన్నుఁ ద్రుంచెదున్॥ 43

ద్వి॥ నీయందములనుఁబ. న్ని ననీదుతండ్రి।
నీయిలు వేల్పుగా. నీకుండవలయు॥ 44

ద్వి॥ కడచినమః ప్పైకై. కలఁగుట క్రొత్త।
యుడుమ, పైకొనుటకెం. తే చేర్పు త్రోవ।
దైవముచేయ. నో. త్రాడితప్పకున్న।
నేవతో దానినో. ర్పక్ వెక్కరించు।
గొల్లవో. నవాఁ. కొ. కొ. నగిన।
ద్రాల్మ. చ్చు. . గొ. గెలున్గ త్రా।
పనికిమాలిన, వంత. ప. చున్న వాఁడు।
మొనసితనకుఁదానె. మోసంబు చెందు॥ 45

Act. ii. Sc. i.

If it were now to die,
'T were now to be most happy; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate, 46

Sc. III.

How poor are they that have not paticnce!
What wound did ever heal but by degrees? 47

Act. IV. Sc. III.

Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend! 48

PERICLES *Act. I Sc. I.*

For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error. 49

Act. III. Sc. III.

We cannot but obey
The powers above us. 50

గీ॥ .ఇపుడునీగ్లైదనేనియ.దిప్పుడుకడు।
.హాయి-యేమన-నాయాత్మకలరెనిండు।
.సంతసము-దీనికింకన.జ్ఞాతభాగ్య।
.మందుసాటి.సౌఖ్యంబుతా.దనిజడిసెద॥ 46

ద్వి॥ .తానెంతజనుఁడు పే.దయగుసైఁ. పేది।
.మానెనేపుండుక్ర.మంబునఁదప్ప॥ 47

ద్వి॥ చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్గు. నేయనీకు-నను।
.నడ్డుము దేవుఁడా..యఘముఁ నుండి॥ 48

గీ॥ .అద్దముటు.జ్ఞప్తిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ।
.ముండవలసిన-దెంతయో.యుసుఋశ్వాస।
.మాత్రమనియును-మనలోన-మఱియుదాని।
.నమ్మకొనుటదోసమనియు.న్బల్కు-చుండు॥ 49

ద్వి॥ .మనముమన్నింపక.మఱివీలుపడదు।
.మనమీఁదనుండిన..మహితశక్తులను॥ 50

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich :
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ? (1)

Act. v. Sc. ii.

Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

తే॥ మనములెల్లను పొగరు మైనుండనీయక - బలు చేదలై మనబట్టుచుండునది। మనమెమె నికివిల్వ మై కొల్వఁగానె వెలువడుఁ దక్కువ వేషంబులివి గాదె। ఘనత సూర్యుండుచేఁ గనుచుండి కన్పట్టునట్లు ... ధనము గొను కారణమున నెక్కు వపాలపిట్ట యేట్రింతకన్న నే మీఁ వేఁగనునె॥ (1)

సీ॥ విప్పవేయక కూళ బెడిదపు బోము మూడిన్
హేళన దృష్టినో నేయఁబోకు।
నీవిభునీ రాజు నీపరిపాలకుఁ
డీ వన్నె వాసులన్ జెఱచునద్ది।
పదపడిఁ బచ్చికబయలు పేరొక్కనుమంచు
తరణి మొగ్గలసుడి గాలిమాడ్కి।
వరుసగ యుక్తము స్వరసమె విధమున
గాదు కోపించిన కాంతకలఁగి।
మలినమై వికృతమై మఱచికన్నై సొంపు
తొలఁగు చెలమనకే ... మెలమినద్ది।
యట్టుండ నెంతసీ ... రెండిన
వారైననిచ్చగిం పరోక్రగుక్క।
త్రాగుటకేనియు ద్దానిని జవిఁగొంట
కేనియు నొకచుక్కయైనఁగాని।
నీయింటియాతఁడే నీదు ప్రభుండు
నీ ప్రాణము నిన్నుఁ గాపాడువాఁడు।

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts. (2) 51

.నీకుముఖ్యుండును.నీయధిపతియు నీ
.కొలకునీరక్షకుఁ.గూర్చి మఱియు।
.దేవులాడెడువాఁడు.నీవింట వెచ్చఁగ
.నిర్భయంబుగను వెం.డియుసుఖముగ।
.నుండఁ-గడలియందు.నుర్విమీఁదన్గాలి
.వానలరాతిరిం.బవలుచలిని।
.ఁగడుఁగష్ట పాఁటున.కొడలినర్పించెదు
.మఱియునునీనుండి.మక్కు-వయునుఁ।
.జల్లనిచూపులు.సద్విధేయతతప్ప
.నడుగఁడే ప్రతిఫల.మైనఁగాని।
.యంతగొప్పప్పన.కడయెంతయు న్గొద్ది
.చెల్లింపుగద-ప్రజ.క్షితిపతియెడ।
.ఁగొనవలసినభక్తి.పెనిమిటికెడభార్య
.కనుపర్చునది.యట్లు.గాకయాపె।
.కట్టడియై మొండి.కట్టైయెమిక్కి-లి
.పెడసరముగబిఱ్ఱ.బిగసియతని।
.యమలచిత్తంబున.కనుకూలపడదేని
.ఁదద్దయుంశోధించుతనదుమగని।
.విషయమైమిగులఁబా.పిష్ఠపరాధిని
.మఱిచెడ్డకయ్యాల.మారియెదిరి।
.కానిచోనింకెద్ది.యానుసంధికిమోఁ
క.రిలివందనముసల్ప.వలసినప్పు।
.డంగనలోస్పరఁదొడంగుట-కటుగాక-
.భజియించుటకుఁబ్రియం.పడుటకుమఱి।

TEMPEST *Act. V. Sc. I.*

Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune. 52

TIMON OF ATHENS *Act. I. Sc. II,*

Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond;
Or a harlot for her weeping;
Or a dog that seems a-sleeping;
Or a keeper with my freedom;
Or my friends, if I should need 'em, (1)

.యడఁకువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధ రాం
.డై్రియుండవలసిన.యవసరమున ।
.సర్వాధికారంబు.జరుపనుంకించుట
.కిన్నీయినీయెంత.యొడ్డెవారో।
.మనయొడళులేల మృదువులై.మఱియుదుర్బ ।
.లంబులై పాటుపడనన.ర్హంబులగును ।
.మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి ।
.పడకయున్న మనయవయ.వములతోడ ॥ 51

వ॥ ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ - యెవ్వఁడున్ దనకై తావిచారింపఁకుండనిమ్మోలననంతయు నదృష్టవశమే॥ 52

సీ॥ ,,అమృతులౌ వేల్పులా.రా నేను,దుడ్డుకై
.వేడఁబోవనునన్ను.విడిచిపరుల।
.మంచికై.దేవునిం.బ్రార్థింపమనుజుని
.వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని।
.యొడఁబడిక్షానీ-.గుడిసెవాటున్దాని
..గోలనువినికాని.కునుకునటుల।
ఁ.గనుపడుకుక్కనుఁ.గాని-నాస్వేచ్ఛఁగా
.పాడునట్లుండు,కా.వలినిఁగాని ।
.నేనుఁగోరవలెసె .నేనినామిత్రుల
.నైనఁగాని నమ్మ.నంత తెలివి !

Act. IV. Sc. II.

Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt? (2) 53

III

All is oblique;
There 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men! 54

Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want? Behold, the earth hath roots;
Within this mile break forth a hundred springs;
The oaks bear mast, the briers scarlet hips;
The bounteous housewife, Nature, on each bush
Lays her full mess before you. Want! why want? 55

TWELFTH NIGHT, *Act. I. Sc. V.*

Fate, show thy force: ourselves we do not owe;
What is decreed must be,— 56

THE WINTER'S TALE *Act. IV. Sc. III.*

We profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows. 57

.తక్కువందునన్ను.నెక్కాలమునఁజిక్క
.నీకమీర,నుగ్రహింపవలయు॥ (1)

ద్వి॥ .ఎవఁడు,వి త్తంబున.కెడఁబడఁడు-ధన।
.ము,విపత్తులకునెల్ల,మూలముగాన॥ (2) 53

ద్వి॥ .అంతయువిపరీత.మైయుండుమనదు।
.రంతస్వభావంబు .లందెయైన।
.సరిగలేదు త్తదా.ర్జన్యంబుతప్ప।
.నరులపా త్తటుకావు.నన్,హేయపడుము॥ 54

క॥ మీకున్నగొప్పకోరిక।
.యాఁకలికిన్దగినయంత.యాహారముగా।
మీకెందుకీకొఱఁత-యా।
.లోకింపుఁడుకలవుభూమి.లోపలదుంపల్॥ 55

ఉ॥ .ఇంచుంక దవ్వులోన సెల.యేఱులనేకములుబ్బిపాఱెడున్॥
.మంచిఫలంబులన్గలిగి.మ్రాఁకులు పెక్కు-రకంబులొప్పఁదా।
.నెంచినతేనెఁదిండిఁబోద.రిండ్లనమర్చెడుఁబెట్టుబోఁతలన్।
.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి.మీకుఁగొఱంతయిఁకెందుకుండెడున్॥

ద్వి॥ .తెలుపునీశక్తివి.ధీ-యవశులము।
.నెలకొనవలయుని.ర్ణీతమైనయది॥ 56

గీ॥ .మనమువిధికిబంట్లు.మనిమనయంతట।
.నొప్పుకొనుచునుండు.మెప్పుడైన।
ఁ.బదపడియువిసరెడు.ప్రతి,మాఱుతముశకు।
.నెగిరిపోవుచుండు.నీఁగలమని॥ 57

THE RAPE OF LUCRECY.

What win I, if I gain the thing I seek ?
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
Who buys a minute's mirth to wail a week,
Or sells eternity to get a toy ?
For one sweet grape who will the vine destroy ?
Or what fond beggar, but to touch the crown,
Would with the sceptre straight be strucken down ? 58

SONNETS *LXVI.*

Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplac'd,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgrac'd,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue tied by authority,
And folly (doctor-like) controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill : 59

త॥ .ఏమి నేఁ గల్చెద. నేను వెదకిన,.దొడఁగూడ-
నొకకల-.యొకమాట-,పాటు।
.సోమునుఱుంగును-.సుంత సేపుండు,.పొంగుకై
యెవ్వఁడు.ప్రొద్దెల్ల,వనరు।
ఁ.దా మోక్ష మెవఁడమ్మఁ.దలఁచునఁబనికి
.మాలినదానికై -.మఱెవఁడు చెఱచు।
ఁ,.గామంచిచెట్టొక.కాయకై -,మాళిఁ
.దాఁకుటకే పేద.తన్నఁగఁబడును ॥ 58

సీ॥ ,.తిరిగఁగాంక్రింతయు.,సరకుగొనంబడ
.కుండుటయుఁ గ-సుంత.యునిఱు పేద ।
.ఒలరింపఁబడకుంట- .యచ్చపునమ్మిక
.న్వదలుకొనుట-,ముచ్చి.పసిఁడిపరువు ।
.కడుసిగ్గువాడమఁద.గనివారియందుంట-
,పడుచు పెండిలిమాని.వడుచుకొనుట।
.తగు మేలుకీడుగఁ,. దెగడఁబడుట,సొట్ట
.యేలుబడిఁదగవు.మూలఁబడుట ।
,.ప్రముక్కడిదొరతన.మునఁ దెల్వినోర్మాసి
.కొనబడుటయు -,వెజ్జు.కొఱుతనము।
.నెఱుక నేరుపునులోఁ.బఱచుకొంటయు-నిజం
.బనుట వెంగలితన.మనఁబడుటయు।
.మఱియునోడినమంచిము.మ్మరపుచెడ్డ ।
.కొలువునంబడి,నిచ్చలుం.గుందుచుంట।
.వీనితోనెల్ల మిక్కిలి.విసిగిమిగుల।
.నెమ్మదింబెట్టుచావుకై . సేవగచెద ॥ 59

శాంతరసః

రఘువంశే । స ॥ 8. శ్లోకః ॥87॥

మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిర్జీవితముచ్యతేబుధైః ।
క్షణమప్యవతిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతుర్ననులాభవానసౌ॥ 1

శ్లో ॥ 88

అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమర్పితమ్॥
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్ధృతమ్ ॥ 2

స ॥ 10. శ్లో॥ 23

అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్త్వాంవిముక్తయే ॥ 3

శ్లో ॥ 24

అజస్యగృహ్ణతోజన్మ । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథార్థ్యంవేదకస్తవ ॥ 4

స ॥ 14. శ్లో॥ 66

సాహంతపస్సూర్యనివిష్టదృష్టి।రూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి। త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః 5

ఓ ర్పు

గీ॥ .చావు-మై,తాలుప్రులకు ,సా.జంబు-దాని।
.మాఱుపనెదరెఱు కగల.వారుబ్రతుకు।
.ఒక్క-నిముసమయిననూ,ర్చ.చుండెనేని।
.పొందినయదిమేలీ .బూాత.మునిజముగను॥ 1

గీ॥ .తెలివిమాలినవాఁడు తా.వలచుదాని।
.పో.కఁదలఁచునె దంజొచ్చ.మేకువలెను।
.అద్దియేయొఱుకగలుగు. నతఁడుమేలు।
.తెరువునంబెర్కఁబడి నట్టు.లరయుచుండు॥ 2

గీ॥ .,లెస్సయలవాటు చేతము.ళ్ళింపఁబడిన।
.,మది,మెయిన్-డెంద మందున.మరెడు,జోతి।
.రూపయిననిన్ను,జోగులు .రోయుచుండ్రు।
.పొలుపుగానెప్పుడున్దమ .,ముత్తికొఱకు॥ 3

గీ॥ .పుట్టుకయొలేక పుట్టువు.పొందువాఁడ।
.కోర్కెఁజెందక పగతుఅన్గూల్చువాఁడ।
.మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాఁడ।
.యొవఁడునీదగునిజ ముఁదా.నెఱుఁగుచుండు॥ 4

కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
.ఁబూనెదనోఁచుటకుఁజూపుఁ.,బొద్దుననిడిసీ॥
వేనాముగఁడొటకు-న।
న్నే నాటికిఁగాయకుంట.కేపుట్టువునన్॥ 5

కుమారసంభవే స ॥ 12 శ్లో॥ 58

శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।
స్వీచకారశిరసావనతేన ।
సర్వ్వథైవపితృభక్తిరతానా।
మేషఏవపరమఃఖలుధర్మ్మః॥ 6

విక్రమోర్వశీయే ।

వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ।
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్శబ్దో యథార్థాక్షరః।
అంతర్యశ్చ ముముక్షుభిర్ని యమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే।
సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోన్నిశ్శ్రేయసాయాస్తువః 7

అపరాధీనూనమహం।ప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్।
సేవ్యోజనఃప్రకుపితః।కథంనుదాసోనిరపరాధః॥ 8

సితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా।
విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా।
వ్రతోపదేశోజ్ఝితగర్వవృత్తినా।
మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥ 9

అజ్జఉత్తంపుక్కీదుఅకోబివదవినేసోమప్రసంపాద
నిఢీతాహుత్తఅంఉఅరోధోనహీంఆదు॥ 10

గీ॥ కైకొనియొఁదలవంచి ముక్కంటియాన।
వేలుపులమూఁక పేరిటి వెలఁదిమగఁడు।
మిగులఁ బితురునిపై బత్తిఁ దగులువాని।
కిద్దియేమేటి తమ్ముమై యొసఁగెడుఁగద॥ 6

తరువోజ॥
పలికెద రెవ్వని బ్రాఁజదువులకో నల
మిన్ను మన్ను నిండనగునొక్కనిగఁ।
గలుగకొండునకుని క్కముగ నెవ్వాని
యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు।
నెడఁదనుసుఖుబిగి యించిముత్తికయి
కడఁగువారల వెదుకంబడు నెవఁడు।
కలిగించుబత్తి జోగమునకుసులువు
గాఁజిక్కనట్టి ముక్కంటి మేల్మికు॥ 7

ఆ॥ నాదెతప్పు నిజముగ నన్ను సైఁచి।
విడువుమా చిడముడి నంటి తోడలదాన।
యేలికకునల్క వోడమిన యెడ నదెట్లు।
బానిసీకుఁడు నేరము నానకుండు॥ 8

గీ॥ తెలివలువ వైదువతనంబుఁ దెలుపుతోడవు।
గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
నోముకట్టున బింకము న్దొలఁగు మేనఁ।
గలకఁ దేరినయటు నాకుఁ గానఁబడియె॥ 9

వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
ఁగనుక నిముసమడ్డపాటున కోర్చునది. 10

ఏసదేవదామిహుణంరోహిణీమిహాలంఛణంసక్ఖీ కదుఅ
అజ్జఉత్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
ఇత్థిఅంకామేదిజాఅఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణఇణీ।
తాఏసహాఅప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥ 11

పరస్పరవిరోధిన్యో। రేకసంశ్రయదుర్లభం।
సంగతంశ్రీసరస్వత్యో। ర్భూయాదుద్భూతయేసతాం॥ 12

శాకుంతలే ॥

యాసృష్టిస్స్రష్టురాద్యావహతివిధిహుతంయాహవిర్యాచహోత్రీ।
యేద్వేకాలంవిధత్తఃశ్రుతివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం।
యామాహుస్సర్వభూతప్రకృతిరితియయాప్రాణినఃప్రాణవంతః।
ప్రత్యక్షాభిఃప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥ 13

గాహంతాంమహిషానిపానసలిలంశృంగైర్ముహుస్తాడితం।
ఛాయాబద్ధకదంబకంమృగకులంరోమంథమభ్యస్యతు॥
విస్రబ్ధంక్రియతాంవరాహతతిభిర్ముస్తాక్షతిఃపల్వలే।
విశ్రాంతింలభతామిదంచశిథిలజ్యాబంధమస్మద్ధనుః॥ 14

వ॥ ఇదిగో వేల్పుటాలు మగలజత, చందురోయినులు, సాకిరులుగా మీ పసాదముఁ గోరుచున్నాను- నేఁడు మొదలు- మీ రేయువిదన్వ లచిరో - యెవ తెమీ రాక వేచియున్నదో- దాసితో మీరడ్డులేకుం డవచ్చును. 11

కం॥ ఒండొరులన్దమలోఁ, బడ।
కుండెడు, లచ్చికిని, నలువ, యువిదకునొక చో।
శండఁ గొనుటకుసరిపడని।
యొండొరుమికసాదులసిరి నో, మెడుఁ గాతన్॥ 12

సీ॥ మనెడు ప్రొద్దుల, నొస ళ్లను ద్రాయు దే
వర మొదటి, పన్నికమగు నెదియు- నెద్ది।
కడు నేమమున వే, ల్పఁ, బడినట్టి, యిగిరికం
దాల్చు- నెయ్యదియునొ వేల్చువాఁడు।
నేరెండుఁ, దఱిఁ జేయు- నెది జగమునునిండి
పీనులరొద, గొన, మై, నెలకొను।
నెల్ల, బూతములకుఁ, దల్లియం చెద్దాని
బలికిరో- దేనిచేఁ, బానములను।
వెలయుచుండు, నుసుఱుఁ, గలిగినయన్ని యు।
మూఁడునాల్గు, నొండుఁ, గూడునంత।
వచ్చునట్టి లెక్కఁ, బత్తెచ్చ మాబొందు।
లెనయునీ, సరుండు పెనుచుమిమ్ము॥ 13

చ॥ చెఱువులనీరుకొమ్మలనుఁ జిమ్ముచుఁ బల్మఱుదుఙ్కలీనసీ।
విఱివిగనీడలన్నె మరు వేయుచు లేఁడులు గుంపుకూడనీ।
గుఱిఁ గొనితుంగదుబ్బులను గుంటలనొంటరులేర్చు త్రవ్వనీ।
నఱదలనెక్కుడింపఁబడి నాదగువిల్లిటు సేదఁ దేఱనీ॥ 14

వల్మీకార్ధనిమగ్నమూర్తిరురసాసందష్టసర్పత్వచా ।
కంఠేజీర్ణలతాప్రతానవలయెనాత్యర్థసంపీడితః ।
అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం
యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యర్కబంబంస్థితః॥ ౧౬

గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁదకుప్పసమున ।
.నఱుతఁదీఁగెకంటె .నారపిడివడ ।
.మాఁపుచెదరుజడల .పుల్గుగూళ్ల-నెచట ।
.బ్రొద్దుఁగనెడుఁదపసి .మొరడటేఁడు ॥ 15

MERCY

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. i. Sc. i*

Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living. 1

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. iv. Sc. ix.*

O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, being dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts. 2

Sc. xiii.

Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ? — O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.—My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon. 3

కరుణరసము

ద్వి॥ మితమగుదుఃఖమ్ము మృతులకు సౌమ్ము ।
బ్రతుకువారల కతి పరితాప మొదిరి ॥ 1

తే॥ నిక్కమగు దుఃఖమేలు రా శిరో పిడువుము ।
చెల్లరే నాపయి బ్రేయి చేఁదు చెమ్మ ।
ఇంకనాయిచ్ఛకు నిజమా నెదిరి యైన ।
యుసుఋనామీఁద వేగిలక యుండుఁగాన ॥ 2

సీ. మనుజులలోనెల్ల ఘనుఁడయీ గ్రైదవనే
సైఁతునాయీ మొద్దు జగములోన ।
నదిపందులగుడిసె కన్న మేల్కాదునీ
వుండమిచేతన యొక్కనుఁడదె ।
నాచెలికత్తెలా రా చెల్లిపోయెడుఁ
బుడమితేఁడో నావిభుండయకట ।
తగవుగెలుపుపూవు దండవాడెన్ గూలె
బంట్లజెండా చిన్న వాంద్రుమఱియు !
ఁబడుచులీడై రిపుడు మగ వాండ్రితోడ ।
ఁదారతమ్యంబు తొలఁగె నెంతయుఁ దలంప ।
నీప్రపంచమునందు నెయ్యేదియునైన ।
విడువఁబడలేదు వెండియుం బేర్వడినది ॥ 3

AS YOU LIKE IT *Act, i. Sc. ii.*

You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir : for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection : by mine honour I will ; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry. 4

The little strength that I have, I would it were with you. 5

My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind :
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured. 6

Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.7

Act. ii Sc. vii

Thou seest, we are not all alone unhappy :
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in 8

వ॥ నీ వెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్లలే-దింకఁగలుగఁ బోదు-మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దాయాదురాల-వేమన-వాఁడు నీతండ్రినుండియేదిబలిమిన్గాగుకొనెనో యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను - నా,యానసుమ్మా - నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడ నే ,రక్కసిన్గానిమ్ము - కావున నాతల్లి నాతల్లీ ,యుల్లాసముగానుండుము॥ 4

వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను ॥ 5

చ। .తనప్రాణంబటుపేనితండ్రి నెపుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్యా-వా।
.రినిఁబ్రేమింతొాక్రిలాగులోకులు-మఱా.వృ,ద్ధాత్మజుండీతఁడం।
.చు నెఱుంగన్గలదాన నేని-మును-,ప.శుబ్రేవ్వ,డుకోల్మాఱుకా।
.ర్చనొకోయీాతని ప్రేమాలసాహస మొున.ర్పంబోకముందీతఁడుః॥ 6

గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చ్.మీా,నన్నుఁగూరిచి ।
.నేనుమిగులభాగ్య.హీనురాల।
.నింతకన్న నధిక.మేని డెదనుఁగాని ।
.చిక్క లేదునాదు.చెయికివీలు॥ 7

గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క.మనముమాత్ర మెదుఃఖ ।
.తులముకాము-చూపు. వెడఁద,భువన ।
.రంగమిద్దిమనము:,రాజిలు తెరకన్న ।
౯.బెక్కుశోకపూర్ణ.వేషములను ॥ 8

Act. v. Sc. ii

O, how bitter a thing it is to look into happiness through another man's eyes ! 9

COMEDY OF ERRORS *Act. iii Sc. ii*

Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us. 10

CYMBELINE *Act. i Sc. iii*

Imo. Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —
And that was all ? 10

I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept. 11

వ॥ అయ్యో,పై వానిచూపులనుండిసుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥ 9

గీ॥ .నీచ,యువతులార-.నిండునమ్మకమున ।
.మేముతగిలియుంట.మీమ్ము,విశ్వ ।
.సించునట్లుమమ్ముఁ.జేయుచుందురుమీర।
.లోరులుమీకరంబు.లొందియున్న ।
ఁ.జూపుఁడకటమాకుఁ.జొక్కాయిచేతిని।
.మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు ।
.లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్లు-మఱిమము ।
.నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకోఁది 10

ద్వి॥ .తరువాత,నార్చె నే.తనచేరుమాలు ।
.మఱిముద్దుఁగొనియెన.మ్మాదాని-ఁదెల్పి ।
.లేని,వల్వందులో.,లెస్సనాకంటె।
.నౌను-వెండియుఁదెల్పు.మదియంతయేన!। 10

గీ॥ .మారమునసూదిమొనయంత.తోఁచువఱకు ।
.,నణువుకంటెనుఁదగ్గి,మా.యమగు,దనుక ।
.నరములు తెగునంతపునుఁగ.న్గవనువిప్పి ।
.వానిఁగనుఁగొనిపిదపనే.వ,గచియుందు ॥ 11

Sc. vi.

A father cruel, and a step-dame false ;
A foolish suitor to a wedded lady,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort. — 12

Act. iii Sc. iv.

False to his bed ! what is it to be false ?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that's false to's bed, is it ? 13

సీ॥ దయలేనితండ్రి మఱియు మోసకత్తెయగా
సవతితల్లి యుస్వదేశంబునుండి ।
వెట్టింపఁబడిన పెన్మిటిఁగలమగనాలిఁ
బడయఁగోరిన వెఱ్ఱి వాఁడొకండు ।
అక్కటా యామగఁ డౌదల నావంతి -
కందుచేఁబొరిఁబొరిం బొందునొగులు ।
నాతోడఁబుట్టుచుం దాననేఁగూడదొం
గిలఁబడు నెడపోయి చెలఁగుఁగాని ।
నేనన్నదగుకోర్కె మిక్కిలి యిడుమలఁబడు ।
నెంతకొం చెపువారైన నెవరిమంచి ।
కోరికల నదునుఱు వేడ్కఁ గొల్పుచుండు ।
నట్టివారలెల్ల కుఁడు బెంపారుచుండు ॥ 12

త॥ అతనిశయ్యాకబద్ధ మాట యసత్య
ముగనుండుటన నేమి మొనసి యచ్చోట ।
వెతికిలఁబడుకొని వేచుట మఱియుఁ
జెలఁగియాతనిఁగూర్చి చింతించుచుంట ।
ప్రతిఘటికకు బెంగ వడియేడ్చుచుంట -
యఖిలేంద్రియంబుల నాస్వాధీనపఱ్చు ।
కొతుకునిద్దురవాని కొఱకుఁ జెడ్డకలఁ
గని లేచుటతని ప్రక్కకుఁదప్పటిదియ ॥ 13

Poor I am stale, a garment out of fashion ; 14

Act. iv. Sc. ii.

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
  Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
  Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.
Fear no more the frown o' the great,
  Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
  To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.
  Fear no more the lightning-flash,
  Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
  Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.
  No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
  Ghost unlaid forbear thee !
  Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
  And renowned be thy grave ! 15

ద్వి॥ .కడుఁ బ్రాఁతగా వాడు.కన్దప్పినట్టి ।
.యుడుపునై నేనయ్యొ.యోయుంటినిపుడు 14

పాట—వరాళి—మిశ్రగతి.

సీసమాలిక॥ .వెఱవకుమీఁక నెండ.వేఁడికైనను—ఁజలి
.తఱి.బెట్టిదపుటల్క—.దాడికైన ।
.నీపనినిహామందు.నెఱవేర్చుకొంటివి —
.నీతావుఁగంటివి—.నీకునవ్వు ।
.దీఱె—నూడ్చెడివాండ్ర.తెఱఁగునబంగారు
.వంటిపిల్లలు.బుగ్గి.నంటవలయు ।
.భయపడకెక్కువ.వారి.బొమముడికి —
ఁ..గానియేలికపోటుఁ.గడచితీవు ।

.కుడుచుటకున్గట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు —
.కొంచెమున్గొప్పనీ.కున్నరియగు ।
ఁ.బ్రభుతయువిద్దెయు.వైద్యుండు మొదలుగ
.భూమియందన్నియుఁ.బొలయవలయు ।
.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱుపులకడలకు—
.జడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును ।
.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు
.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు ।

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి —
.మానవయుతులు.నీ.కడఁగియడఁగి ।
.పోవుదురెల్లరు—.భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ
.జేరలేఁ—డెంతయుఁ.జెఱుపునేఁత ।
.నిన్నుఁదగుఁ దు—పీడని.న్జెందఁబోవ ।
.దెట్టిబాధయు నిన్నిఁక.ముట్టఁబోదు । 15

HAMLET *Act. I. Sc. II*

Seems, madam! nay, it is; I know not 'seems'
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly: these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play:
But I have that within, which passeth show;
These but the trappings and the suits of woe. 16

Sc. III.

The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed:
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent
Be wary then; best safety lies in fear:
Youth to itself rebels, though none else near. 17

.హాయిగాఁ,బరిపూర్ణత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁ జేరంది. నెగడుఁగాత॥ 15

సీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్క-ముగనదున్నది-
.కన్పట్టుచే నెఱుం.గఁజూము-కేవ।
.లమ్మనాకప్పన.ల్లనిదుప్పటియె కాదు-
.,జనని-యాచారాను.సార,సూత।
.కశ్యామ వేషము. కాదు-నిర్బంధము
.గావచ్చునిట్టూర్పు-. కాదు-కాదు।
.కంటఁబొర్లెడు నేఱు. కాదు-నన్సత్యము
.గాఁ దెల్పఁజాలుశో.కమ్మగుఱుతు।
.లన్నిఁటితోఁగూడ,.నాస్యంబునం,డిందు
.,కళకాదివెల్లయు.స్గానిపించు।
.నిజీముగ-ఁగతమేమ.నిన-నవిమానవు।
ఁడగపఱచఁగలిగిన.,యభినయములు।
గాని-నాకులోనఁగలది,నటనమూడ్చ-।
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటు,డుపులివి॥ 16

సీ॥ .కడు,జాగరూకతఁ.గలకన్నె తనదగు
.సొగసుచంద్రునికై నఁజూపె నేని।
.మిగుల,దూఁబఱదిండి.యగు-సుగుణముతనం
.తనపవాదహేతులఁ.దప్ప లేదు।
.పురుగుబద్దఱుచుగఁ.గొఱికెడు,నామని
.మొలకల మొగ్గలు.విడకముందు।

Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend.
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all, — to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man. 18

ఁ దలిరుప్రొద్దున నాఁగ నెల జవ్వనపుబిగిఁ
డగునంటు తెవుళులు దగ్గఱఁబడు।
ఁ గావున న్మేలుకొనియుండు మీవు గొప్ప।
సేమముం డెడుజంతునఁ జెలఁగితిరుగు।
పాటుఁదనకుఁ దానే లేఁత వయసొనర్చు।
కొనెడునెవరైన దరినెల కొనకపోని॥ 17

ద్వి॥ నీనాల్క కిడఁబోకు నీతలంపులను।
ఁ గాని యోజనబట్టి కార్యంబుఁగొనకు।
చనువందు కాని నైచ్యంబుఁ జూపకుము।
యనుఁగుమిత్రులనునీ యాత్మలో దాఁచు।
క్రొత్తగాఁ గలసిన కొంచెపువాండ్ర।
పొత్తూని విందులు పొనరించఁబోకు।
కయ్యంబునకు ముందె కాలుదువ్వకుము।
చయ్యననీ కెగ్గు సలిపినవాని।
ఁ జెనకిపోనీక నీ చేవఁ జూపించి।
చనుము వెండియు నీవు జనములయొద్ద।
ఁ దఱచునీ చెవియొగ్గి తఱలుము కాని।
యరుదుగ మాట్లాడు మందఱి మ్రోల।
నొరులయభిప్రాయ మొగిని గ్రహించు।
సరిగనీ దానినిఁ జాటుగనుంచు।
మున్న సొమ్మునుఁ బట్టి యుడుపునుఁ దాల్చు।
వన్నెతో నుండు దంభము తగదేల।

Act. iv Sc. iv.

What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event, —
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward, — I do not know
Why yet I live to say, 'This thing 's to do;
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do 't. 19

.నవఁగ-జై వేషమే .యంతయునెల్ల।
.జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్పర్చ
.నొరులకుబదులీకు. మొరులచేఁగొనకు।
.తలఁచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న।
.సంగడితోఁదప్పు.చనుచుండెడు-బడు।
.లుంగొంటపొదపునూ.డ్చుంగాన-నీవు।
.విమలచిత్తుఁడవైన.వేదమేలపల్కు-।
.లుమతియన్యులకుఁగీ.డున్నల్ప లేవు॥ 18

సీసమాలిక॥ .,మనుజుఁడనఁగ నేమి-.మతివానిముఖ్యశా
.ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ।
.కునుకుటకు-దినుట.కున్మాత్రమే-విని
.యోగపడినయెడ-,నొకిపసరము।
.గానిమతేదియుఁ.గాదునిశ్చయముగ-
.మనలఁగాలజ్ఞాన.మునసృజించు।
.నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుందివ్య
.బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజునట్టి।
.పోవుటకిడలేదు.బొత్తిగ-నిప్పుడు
.కడుఁజెడుమతి-పది.గాక-మతియు।
.సరిగనావిషయము.గుఱిచియేదోయొక
.పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట।
.గాని-యెద్దియైనంబంప.కంబువడిన।
.తలఁపువంతు తెలివి-,పంద.తనముమూఁడు।
.పాళ్ళుఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ।

JULIUS CAESAR *Act. i. Sc. iii.*

woe the while! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers spirits;
Our yoke and sufferance show us womanish. 20

Act. ii. Sc. ii.

What can bc avoided
Whose end is purposed by the mighty gods? 21

Sc. iii.

My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation. 22

Act. iii. Sc. ii.

Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 23
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them;
The good is oft interred with their bones;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious:
If it were so, it was a grievous fault;
And grievously hath Cæsar answered it,
Here, under leave of Brutus and the rest, —
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

•జెప్పుటకునింకనీపని. చేయవలసి।
•యున్నదనియిచ్చకతములా. వుండవెరవు॥ 19

గీ॥ •అక్కటాయెంతదుష్కాల.మయ్యెనిపుడు।
•మడిసెఁగామనతండ్రుల. మానసములు।
•మనసుమనయమ్మల,మదులఁ. బెనుపఁబడుచు।
•దాసులమగుటమనయాఁడు. తనముఁజూపు॥ 20

ద్వి॥ •బలవంతులైనదే.వతలవిధింతు।
ఁ.బడినట్టి,గతినిఁద. ప్పఁదరముకాదు॥ 21

ద్వి॥ •నానుదిపాక్కడు.స్దా-మంచి-యోశ్వ।
లేమి,బారిన్మన. లేదనియెపుడు॥ 22

సీ॥ •ఘనమిత్రులార-రో.మనులార-యోస్వదే
•శీయులారా-కటా.క్షించివినుఁడి।
•యేపీజరుంబూడ్వ., నేగుదెంచితి-ఁగాని-
•యిటనాతనింబోగ.డుటకుఁగాదు।
•చెలఁగునుమనుజుల. చెడ్డయవ్వారివె
•న్కను-మంచివారితో,డనౌనశించు।

He was my friend, faithful and just to me:
But *B*rutus says, he was ambitious ;
And *B*rutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason ! — Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me. 23

.నటులనీజరునకు.నగుఁగాక-మీాతోడ

.ఘనులై న్రబూటసు.గారుసీజ ।
.రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్టులైన ।
.వానియందదిగొప్పత.ప్పను-వాఁడు।
.తనదు నేరమునకుమాఱుఁ.దగినయట్టు।
.లఱదఱికిఁ దెల్లముగనిప్పు.డనుభవించె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బ్రూటసుదొర ।

.గారుర్-మీారెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్ ।
దారాజ్ఞనిడఁగ-సీజరు ।
ఁ.గూరిచిమాటాడనెట్టు.కొంటి-న్వినుఁడీ॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి ।
.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వర్తనుండు ।
.కాని-బ్రూటసయ్య.గారతఁడాసపో ।
.తనిరి-ఘనులుబూ్రిట.సయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడురోమునకు
..బందాలుగాఁదేఁగ.వారి.యప్పనము ।
.లందఱునిటవంతు.లందిరి-సీజ
.ర●దిదిపేరాస.యనఁదగునేమొ ॥

కం॥ పేదలునేడ్చిననేడ్చెఁగ ।
.దాతయతోఁగరఁగిసీజ-రాసకఠినమా ।
ఁగాదె-యతఁడాసపోతని ।
,తాతించిన్రబూటసయ్య.వారుఘనులుగా॥

First citizen.	Methinks, there is much reason in his sayings.
Sec. cit.	If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.
Third cit.	That has he, masters ? I fear, there will a worse come in his place.
Fourth cit.	Marked ye his words ? He would not take the crown :

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు ।
.త్సవమునందుమూఁడు.సార్లుసీజ।
.రునకురాజ,మకుట.మును నేనిడఁగవద్దు ।
.పొమ్మనె-నిదియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూ్రిటనయ్యా.గారతఁడాసపో ।
.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవారు ।
.బూ్రిటనయ్యగారి.మాటలకెదురుప।
.ల్కు-టకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మనుమీా-రకారణం ।
.బునసటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో ।
.చనితివెన్యాయమూపసుల.,చక్క-టి-కౌర-వివేకమూడెఁగా ।
.జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబుననంటెనాదునె।
.మ్మన-మదిమళ్లి రాఁగలుగు.,మట్టును నేమఱియాఁగఁగావలెన్ ॥
(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

సీసమాలిక ॥
.వీనిపల్కు-లనువి. వేకమెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నై నసీవు ।
.సరిగసీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు
.నెడసీజరునకెంతో.యొగ్గుకలదు ।
(మూ).అతివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని
.కంటెదుర్మార్గుఁడు.నతనిస్థాన ।
.మందువచ్చునసభ.యంపడెదను - (నా) వాని
పల్కు-లనరయుఁడీ. వాఁడుమకుట ।

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cresar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it;

It is not meet you know how Caesar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Caesar,
It will inflame you, it will make you mad.
"T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
You shall read us the will,— Caesar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Caesar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియుసీజరునెత్తుటఁ.జిఱురుమాళ్లు ।
.ముంచరే-వానికేశముల్ .ౘ్రదెంచిజ్ఞాప ।
.కమునకుందాఁచుకొనరే-ని.క్క-మ్ముగఁదర ।
.తరముమీారవ్విసొత్తుగఁ.దలఁచుకొనరే॥

(నా).యీామృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము
.చదువుమాయాంతసీ (అం) .శాసనంబు ।
.శాసనమేముసీ.జరుమృతిశాసన ॥

ద్వి॥ .తాళుఁడీజాలితోఁ.దగుహితులార ।
.వైశమదిచదున.వాటముకాదు ॥

(ఆం).మ॥ .అకటామీాపయినెంతజాలిపడెనో.యీాసీజరుండిపుచె ।
.ప్పకనేనుంటయెమంచి-వట్టిమొరడు,.ల్పాపాణముల్గారుమీా।
.రిఁకసన్మానవులౌటసీజరుఁడుమీా.కేర్పాటుగానిచ్చుప ।
.త్రికవిన్నంతనెబిట్టుమండిపడివె.ఱ్ఱింబొందకే-వానియా ।
.స్తికిమీారెల్లరువంతుదారులనినేఁ.డెల్పంగనేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటసీ.యదిచదువుమ ॥
.యాంతసీపఠియించు.నదితప్పకీవది.యీాసీజరుంచిన.శాసనంబు ॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాఁగెదరా ।
.యేలాచెప్పితినిమీాకు.నేనిప్పుడు-బల్ ।
.వాలులసీజరుఁౘ్రగుమ్మ.ద ।
.యాళురకొనరిచితినేర.మంచు జడిసెదన్ ॥

Fourth Cit. They were traitors :— honourable men !
All. The will ! the testament !
Sec cit. They were villains, murderers : The will ! read the will !
Ant. You will compel me, then, to read the will?
Then make a ring about the corpse of Caesar,
And let me show you him that made the will.
Shall I descend? and will you give me leave ?
All. Come down.
Sec Cit. Descend.
Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
Fourth Cit. A ring; stand round.
First Cit. Stand from the hearse, stand from the body.
See. Cit. Room for Antony,— most noble Antony.
Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
Citizens Stand back! room! bear back!
Ant. If you have tears, prepare to shed them now.
You all do know this mantle : I remember
The first time ever Caesar put it on :
'T was on a summer's evening, in his tent,
That day he overcame the Nervii ;
Look, in this place ran Cassius' dagger through :
See, what a rent the envious Casca made ;
Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారైరిదోహులు- .గౌరవపాత్రులు(అందఱు)
.శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।
(రెం) .వారెల్ల రుంగడు. .వంచకుల్ .ఘాతకుల్
.శాసనముచదువు .శాసనంబు ।
(ఆం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బఱచబల్మి ।
.పెట్టెదరయైన నీజరుచు.ట్టురండు ।
.ప్రతికంజేయువానిఁ .గ.న్నబర్చనిండు ।
.దిగుదునా- మీసెలవయిన.దికదనాకు ॥
(అందఱు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .సమ్మతినదితి
(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టు ।.నుండుఁడుపీనుఁగు
.బండికి దవ్వుగ- నిలువుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ।
(రెం) .చోటాంతనికి- ఁగడు.మేటియాంటని (ఆం) సరే-
.పడఁబోకుఁడట్లు నా.పై-నెడముగ ।
.నిలిచియుండుఁడుమీరు (అంద.ఱు) .తొలఁగుఁడీ వెక్కు-
.స్థలముకావలయునుఁ .జనుఁడవలికి ।
సీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిష్టు .కలిగినపంచుఁడీ-
.యీముద్దుటంగి మీ.రెఱిఁగిరదియొ।
.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీజరుం
.డత్తఱిజ్ఞాపక.మయ్యెనాకు।
..నెర్వియుద్ధములోన.నెగ్గిగుడారంబు
.నందువేసఁగి.సంజ.యపుడుదీని।
ఁ..గై చేసికొనియె- న.క్కటచూడుఁడిచోట
.నెట్లుకేసనుకత్తి.మేగిరదియొ।
.కఠినుఁడౌ కాస్కఁ డెంతటి.గాయమిచట।

And, as he plucked his curse'd steel away
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !
This was the most unkindest cut of all ;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him : then burst his mighty heart ;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell,
O, what a fall was there, my countrymen !
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep ; and I perceive, you feel
The dint of pity : these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded ? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

ఁ.జేసెనో - .కాంచుఁడీతన్ను .సీజరుండు ।
.బిట్టునమ్మినబ్రూటసుఁ.డెట్టుపొడిచె ।
.నయ్యయోయిదికడు ఘోర.మైనదికద ॥

ఉ॥ .బ్రూటసుఁడట్లు.పెన్నరియఁ.గ్రుమ్మితటాలునఁబై కిలాగు న ।
చ్చోటఁ.గడంగిసీజరుని.చొక్కపునెత్తురు.మట్టుమీఱి - యా ।
.బ్రూటసుఁడా నొకాదొయిటు .క్రూరతఁజేసిన వాఁడఁటంచు.బా
.హాట మొనర్చితీరునఁగ.టాచసు దెంచుచునుండెఁ . గంటిరే ॥

కం॥ మీరంద ఱెఱిఁగినటుసీ ।
.జారునకుంబ్రూటసుండు..సగప్రాణం ।
.బారయుఁడీవేల్పులు - సీ ।
.జారాతనితోడ నెంత .స.ఖ్యముఁగొనెనో ॥

సీసమాలిక :—

.అన్నిటికంటెని.య్యదికడుఁగ్రూరమౌ.దెబ్బ
యేమన-వాని.దిక్కుమిగుల ।
.ఘనుఁడైనసీజరు..కన్గొన్నయప్డు
.స్వా.మిద్రోహమునకన్న..మేటియౌ.కృ ।
.తఘ్నత.కరమునా.తని.నోర్చ
ఁదరువాత.గొబ్బుననవ్వాని.గుండెపగిలె ।
.బదపడిఁదనదుదు.ప్పటితోడఁ
.దనమోము.వాఁడుమూయుచునంత.వఱకునెత్తు ।
.రొలుకు.పాంపసుబొమ్మ.యొద్దనాసీజరు.పడియె
నయ్యోయెంత.పాటుకలిగె ।
.నప్పుడోయయ్యలా.రా నేను-మఱిమీర
.లందఱముం బాటుఁ.జెందినాము ।

First Cit. O piteous spectacle !
Sec Cit. O noble Caesar !
Third Cit. O woeful day !
Fourth Cit. O traitors ! villains !
First Cit. O most bloody sight !
Sec Cit. We will be revenged,
Citizens. Revenge! about,—seek,—burn,—fire, kill, slay,—let not a traitor live !
Ant. Stay, countrymen.
First Cit Peace, there ! Hear the noble Antony.
Sec. Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not stir you up
To such a sudden flood of mutiny.
They that have done this deed are honorable :—
What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోర్చుచునుండె.మఱికూళ.దుండగం
.బక్కటామీరిప్పుపొ..కుక్కచుందు।
.రేఁ.బరికించితి..సీరు.నెనరుమయిఁ
.గరఁగుట-యిదెతగు.కంటనీళు।
.లేద్చెదరదేమికరుణార్ద్ర.హృదయులార।
.మీరు-మనసీజరుఁడుతన.మీఁదఁగప్పు।
.కొన్నదుప్పటిపోట్లుక.న్గొన్నయంత।
.వంచకులచే.నిహతుఁడైన. వాఁడెయిదిగో॥

(తో) .అబ్బబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ
(రెం) .నక్కటక్కటఘనుఁడో.సిజారు।
(మూ)ఁ.డయ్యయోదద్దిన (నా).మహహస్వామి
ద్రోహు.లా.తతాయుల(తో)కటా.యతికఠినపు
.పనియిది(రెం)మనమెల్లఁ.బగఁదీర్చుకొందము
(అం).కసిఁదీర్చుకొందుచ.క్కన వెదకుఁడు।
.కాల్చివేయుండగ్గి-.కూల్చుఁడు-చంపుడు
.బ్రతుకనీకుఁడొకడు.దుర్మార్గులైన॥

(ఆం) .ఆఁగుఁడోయయ్యలా.రా(తో)సద్దుమానుఁడీ
.ఘనుఁడైనయాంటని.న్వినుఁడుమీరు।
(రెం).వానినివిందుము.వానివెంబడిపోదు
.మవ్వానితోఁజత్తు.మందఱమును॥

సీసమాలిక :-

(ఆం) .తగినస్నేహితులార.దయగలహితులార
.యంత.యాకస్మిక.మైనతిరుగు।
.పాటునకున్నిమ్ము.వడినన్నుఁబ్రోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts:
I am no orator as Brutus is;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood: I only speak right on:
I tell you that which you yourselves do know;
Show you sweet Caesar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me: but were I Brutus.

.పర్చనీకుఁడియిట్టి.పనినొనర్చు ।
.నవ్వారుఘను-లక్క-.టా-వారికేమన.స్తా
పమున్నదియొయి.ద్దానిసల్ప ।
.నేనెఱుఁగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
.తులు-తలఁపగమజెం.తోమహితులు ।
.నిశ్చయంబద్ది-వెం.డియు-మీకునవ్వార
.లిడెదరుత్తరము.స.హేతుకముగ ।

.నిచ్చటనేనుస్నే.హితులారరాలేదు
..తోడరిమీహృదయము.ల్దొంగలింప ।
.బూ్రిటసువలెనేను.మాటకారిన్గాను
.మీజెరుంగుదురునే.మిగులమొరటు ।
.గాఁబల్కు-వాఁడ-ని.ష్క-పటుఁడ-నామిత్రు
.బ్రెమించువాడ-మ.ఱియు-ను-వాని ।
ఁ.గూర్చి మాటాడనా.కుసెలవొసంగిన
.వారికదియొఱుక-.బాగుమీఱ ।
ఁ.బాండిత్యముంగాని-.వాక్చమత్కృతి.గాని
.యభినయధోరణు.లైనఁగాని ।
.నరులమనంబులఁ.బురికొల్పుటకునాకు
.బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు ।
.నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కు-వాఁడను
.మీరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు ।
.చున్నవాఁడను-ఁగనుపర్చుచుంటినేను ।

.మఱియుఁ.గడు్రగొత్తలైనసీజ.రునిపోటు ।
.లక్క-టా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-వాని ।
.నడిగెడనా్నకుబదులు.ప.న్యాసమిడఁగ ॥

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Caesar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen; yet hear me speak.

Citizens. Peace, ho ! Hear Antony,—most noble Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not what.

Wherein hath caesar thus deserved your loves ?
Alas, you know not,— I must tell you, then :—
You have forgot the will I told you of.

Citizens. Most true;— the will:— let 's stay and hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Caesar's seal:–
To every Roman Citizen he gives,
To every several man, seventy–five drachmas.

Sec. Cit. Most noble Caesar ! — we 'll revenge his death.

Third Cit. O rayal Caesar !

Ant. Hear me with patience.

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బ్రూటసుఁడు నే.నయినని।
.ప్పాటునమిము,వశ మొనర్చి.,బలు,రోముస రాల్।
పోటాడునట్లుసీజరు।
.పోటులమాటాడఁ జేసిపోకుండుదు నే॥
(అం) .తిరుగఁబడెద మేము (రె) .సరిగ బ్రూటసు
కొంపఁ.గాల్చెద (మూ) ,మరుగుఁడు-.కాని-రండు।
.వెతకుఁడా ద్రోహులఁ
(ఆం) .వినుఁడింక మీరో హో.ప్రజలార నేఁ జెప్ప.వలయుఁ గొంత॥
(అం) .,శాంత మోహో విను.ఁడాంటని
మీర-లెం.తేఘనుఁడాంటని (ఆం) .యోమిమిత్రు।
.లార-మీ రెఱుఁగని.తీరు చేయుట
,కేగు.చున్నార-లెందు,క.ర్ణ్వాండుసీజ।
.రయ్యెనో మీ ప్రేమ.కయ్యయో మీ రెఱుఁ
.గరు-చెప్ప వలయు నేఁ.గనుక మీకు।
.నేముందు,నొడవిన.మృతి శాసనముఁగూర్చి
.మఱచితిరి (అం) నిజము-.మరణశాస।
.నము-మనమాఁగుద.ము-మఱి
యునాలింత.మామృతి శాసనం.బే మొసరిగ।
(ఆం) కం॥ ఇదిగో మృతి శాసన-మి।
.య్యది సీజరుము ద్రనలరు-.నఁతడొసఁగెం డె।
బ్బదిరూకలు ప్రతిమనుజున।
.కుదయ,నో ర్విముపురిని నెల.కొనునాతనికిన్॥
(రెం) .జౌరసీజారుం,డు.దారుండు-మిక్కిలి
.పగఁదీర్చుకొనెదము.వానిమృతికి।
(మూ) .,చాగు రేఘనుఁడసిజారుఁడ (అం) వినుఁ
డు శాం.తంబుగమీరు (అం) శాం.తంబొ హో హో।

Ant. Moreover, he hath left you all his walks,
His private arbours, and new – planted orchards,
On this side Tiber : he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.
Here was a Caesar ! when comes such another ?
First Cit. Never, never ! — Come, away, away !
We 'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses.
Take up the body.
Sec Cit. Go, fetch fire !
Third Cit. Pluck down benches !
Fourth Cit. Pluck down forms, windows, anything !
Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt. 23

HENRY IV— *Part II. Act III. Sec. 1.*

O sleep, O gentle sleep,
Nature 's soft nurse, how have I' frighted thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steap my senses in forgetfulness ?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon unensy pallets stretching thee
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ .ఇంతియెకాక-.తైబరున. కీవలనున్న విహారభూములన్।
..గ్రంతలఁదోటలన్దరత .రంబుయథేష్టసుఖంబుమీాఱ-న
.త్యంతముదంబుతో నొసఁగె.నాతఁడుమీాకుసమానుభూతిగా।
నింతటనుండి-సీజరిదె-.యాతనిసాటియిఁకెప్డువచ్చెడున్॥

(తో) .ఎన్నఁటికినార్రిఁడిఁ.కెన్నఁటికినార్రిడు-
.రండుమీారు-పదపదండు-మనము।
.వాని దేహమునకుఁ ..బావనస్థమైన
.నగ్ని.సంస్కా-రంబు..నాచరించి ।
.యాకొఱవులతోనె .యాదొసకారుల
.యిండ్లుకాల్చెదము-లెం-.డెత్తుఁడుశవ।
.మరుగుఁ-డగ్గితెండు..సరగున (మూ) బల్లలు।
.పెఱకివిఱిచివేయుఁ- (నా) .డుఱికిపగుల ।
ఁగొట్టుఁడెల్లదొరకి.నట్టిమంచంబులు ।
.ఘాలుచుఁడుమఱికిటి.కీలెవైన॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇప్పుడాపని జర్గసీ-నఁచెదవు।
ముప్పనీ యిష్టమాపొంతఁగైకొమ్ము॥

సీసమాలిక॥ .ఓహోయియానిద్ర-.యో.ప్రకృతికిమృదు
.వైనదాదీ-నిన్ను.నకటయెట్లు।
.వెఱపించినాఁడనో-మఱినాదుకనుఱెప్ప
.లంగొంచెమైనవాల్చి.లంగనీవు ।
.నాననీఁబోవీవు.నాయింద్రియంబులు
.మఱపులో-నేమెని.ద్దుర-సుఖమగు।
.పాటలు-మెత్తని.పాన్పులు-గఽదొర
.మేడలలోఁగంటు-మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common' larum.bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boys' eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown. 24

చెప్పడు-కుక్కి-మంచము-పొగవాఱిన
గుడిసెలలో నెల కొందువీవు।
ఔరయో మొద్దు, వేల్పా- యసహ్యములగు
ప్రక్కలనీవేల పడుకొనియెదు।

నీచులతోడ- వెండియు-రాచసెజ్జనుఁ
గావలివానిదా గది,వితాన।
మఱియుమేల్కొనుటకల్లరిచేయుగడియార
మటులేలవిడిచెద హా-పొడవుగ।
నుండినిల్కడలేని యోడకంబముమీఁద
ఁగలసిల్ల, యోడంగి కన్నదోయొ।
మూసెదుగట్టిగ- మోటదుడుకుటల
యుయ్యెలలో మఱి యఱుముకరడ।

ములచివరంబట్టి ముమ్మరముగఁగాచె
కొన మొఱలిడువాని గొప్పతలల।

మెలివెట్టిదిగజాఱు దళములుగావాని
బట్టఁపియొకగంట, పిలుకుమారి।
మేలుకొనెదునల గాలి,విమర్శలో
నూఁచెదవాతని యూహలీవు।
కడునంతగడబడఁగలకాలమందునఁ
దడిసినయోడంగి బుడుతకీవు।
పెట్టఁగలెదవసీ విశ్రాంతి- యో,పక్ష
పాతి-నిదుర-యెల్ల ప్రార్థనములు।
ఫలముపొందఁగఁజేయును పాయములును।
రిత్తగా-సద్దుదొఱఁగిన- రేయి-తేని।
కిడవ-ధన్యులు క్రిందివా రుపడుకొనెదరు।
తల్లడిల్లుకిరీటంబుఁ దాల్చుశిరము।

HENRY V.— *Act IV. Sec. I.*

Even as men wrecked upon a sand, that look to be washed off the next tide. 25

HENRY VI— *Part II. Act III. Sc. I.*

And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when lt strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house ;
Even so, remorseless, have they borne him hence ;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss ; 26

PART III— *Act. ii. Sc. i.*

Now, my soul's palace is become a prison :
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest !
For never henceforth shall I joy again 27

KING JOHN *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you. 28

Arth. Good morrow, Hubert,
Hub. Good morrow, little prince.
Arth, As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ ..దెబ్బనమలియల.ద్దెగనున్నయిసుక।
.డెబ్బపైఁబజలు,బం.దింబకునట్లు। 25

త॥ ..తొడరికటికవాఁడు.దూడనుఁబట్టి
.దారిఁదప్పినదానిఁ.దాఁగట్టికొట్టి।
.కడు,బెడిదంపుటం-గడికిఁగొంపోవు-
.నాలేఁగతల్లియు.నట్టిట్టు పర్వు।
లిడుచార్చుచున్నెర.మొద్దియు లేని
.తనపిల్ల యేఁగిన.దారికన్గొంచు।
.దడఁబడియొద్దియుం.దాఁజేయలేదు 25
.బుడుతఁగోల్పోకకై.పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ .ఈయెడ,బందిగంబయిన.దెంతయునాదగు,జీవసాధము।
.యో్యి-యది,యీడనుండివిడి.యుండిన-నల్లరిశేకనాదుమై।
.మూయఁబడంగవచ్చునిది. .భూమినిఁకేనుసుఖింపఁగా-నహా!
.హాయిని నేమ తెప్పటికి.నై ననుఁజూడగబోవవెండియుఁ॥ 27

సీసమాలిక :- (హ్యూబర్టు)
పై కిరమ్మా చిన్న.వాఁడసీతో తెంత.న్పల్కు-వలయు నేను
(ఆర్థరు) ..వంగనంబ।
.యాహ్యూబర్టా (హ్యూ) డండ.మయ్యా,చిఱుత,తేఁడ 28

Hub. *Indeed, I have been merrier.*
Arth. *Mercy on me*
Methinks no body should be sad but I :
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wantonness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is afraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geffrey's son ?
No. indeed, is 't not; and I would to Heavents
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate,
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden and despatch.

(ఆ) .చిన్న రాజా- యంత. పెద్దబిరుదు।
.,కలిమి మైబలు తేఁడు. గావచ్చు- ,నుం టెవి. చారంబుతోడ
(హ్యూ) ని.శ్చయము నేనుఁ। .గడుహాయిగానుంటి

(ఆ) ఁ.గరుణించునాపయి-
.వలదుచింతింపనె. వ్వారలైన।
.నాకువిడిచి-కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెను-
.ప్రాన్సులో నేనున్న. పట్ల-ఁజిన్ని।
.తగుమనుష్యులు .కుండె.దరునవ్వులాటకై-
.బలు,ప్రమాణంబుగాఁ.బల్కు-వాఁడ।
.నీ చెఱలోనుండి. నేఁదప్పకొనిగొఱి
.యలకాపరిగనుంది.మైనమిగుల।
.హాయిగానుండెద- .నట్టులేయిచ్చట
.నుండెదఁగాని- నా.కొదవుశంక ।
.నాదగుపినతండ్రి.నాకుమఱింతబా
.ధన్నల్పనని-నాక.తండు- నేను।
.వానికనోన్యంబు .భయపడెదము-
.జెఫ్రి. తనయుఁడనౌటనా .తప్పు-కాదు।
.నిజముగనది కాదు- .నేమఱి-దేవునిఁ
.గొల్చెదనీకు నేఁ.గొడుకగుటకు।
.నీవట్టులైనన.స్నేమింతువుహ్యూబట్ల

(హ్యూ) .యేపీనితోఁబల్కు-.నెడనితండు।
.తనదుముద్దుపల్కు-.ల- ,నిహతమైపోలి।
.వాఁలునాదుదయను .మేలుకొల్పు।
., వెండి.యేనుఁ.గాన .వేగిరపడియెద।
.నీక్షణంబె .నిర్వ.హింతుఁబనిని॥

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you :
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
Read here, young Arthur. (showing a paper (aside)
How now, foolish rheum,
Turning dispiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it ? is it not fair writ ?
Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes ?
Hub. Young boy, I must.
Arth. And will you ?
Hub. And I will.

Arth. Have you the heart ? when your head did but ache,
I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you ?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

(అ) చ॥ .తనువుసుఖంబుగాఁజెలఁగ.దా- తెలఁబోయితివోహర్యబర్తు-నే।
.జెనిజముగాఁగనీవునుఁగ.సింత జ్వరంబునఁగాిఁగనెంతు.ఁ.గూ।
.ర్మినినిను రాతిరంతయును.మేల్కొని నేఁ గనిపెట్టవచ్చుఁగా।
.వున-ననునీవు నెమ్మిఁగనఁ.బోవిఁకి నేనినుఁ జూచినట్టులన్॥

(హర్యబలుని తనలో) సీ॥

.ఈతని,నుడులునా.యొదనుస్వాధీనము.సల్పకొన్న వి-...వి.చదువుచిన్న।
.యార్త (పత్రముఁజూపి తనలో)-రేమియిప్పు.,డవివేకి శాప్పంబు।
.తజె మెడునిర్దయ.స్దా నవలికి।

ఁ.ద్వరపడిఎద నేను.దబ్బునవానిశ్చ.యముజాలు.,నాడంగి.యద్రశ వులుగ।
ఁగావున-నిద్దాని.నీవు,పఠింపలే.వా-యిదిసాగసుగ.వ్రాయఁబడద।
(అ) గీ॥ .అంత,దుష్కార్యమున కెంతో.యందముగ-హర్య।
.బర్తు-నా రెండుకనులు,త. ప్తమగునినుము।
.వలననీవుతగులఁబెట్టవలయు నె (హర్య) యవు।
ఁ.జిలుత (అ) నీవట్టుచేసెదే (హర్య). చేయుదునటు॥

సీసమాలిక (అ):—

.అటువంటిగుండెకె.ద్దానీకు-నీతల.,గొక్కి-ంతనొప్పిగ.నున్న యపుడు।
.గట్టిగ నేనీదు.కన్నుబొమలఁగట్టి.నాఁడనునా చేరు.మాలు-దాని।
..రాచకూఁతురొక తె.,రచియించెనాకయి-. నేనష్టలేదది.నిన్నుఁదిరిగి।
..నడిరేయినీతల.న్నా చేతఁబట్టితి-ఁ.,గావలినిముసము.ల్గంటకువ తె
.నుల్లాసపర్చితి-.,నొగిబరువగు,తఁజెఁబలుమఱు నేమికా.వలయునీ।
.నీచింత ఎటనుం డె. నేనేమియుపచార.మునుఁజేయవచ్చునే.కనిపలుకుచు।
.నెటువంటినెఱ పేద.యేనియూరక పడు.కొనెడు-నీతోఁగూర్మి.ననఁ
డొకను,డి
.యైన-నీవొక్క-రా.జాత్మజుఁగ్రా కొంటి,నీదుసంకట సేవ.,నెఱపుటకును।
ఁ.గాని-నా ప్రేమ,స.కపటమనుచునీవు తలఁపవచ్చున్-దానిఁ
.బిలువవచ్చు

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning : do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes ?
These eyes that never did, her never shall,
So much as frown on you ?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah ! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, cónsume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron ?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Cume forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.
Arth. O, save me, Hubert, save me ! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men
Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియేనీ .ు చ్చకుఁ .దోఁచినట్లనుకొను-
..తోడరినాకు।
.నీ వెగ్గుసల్పఁగ.దైవమెంచిన నెఱ.వేర్చెదపీవట్లు..విధిగ-నాదు।
.కనులుమాపెద- యవియెన్న .డునిదివఱకు।
ఁ.గాని-యిఁకముందుఁగాని-నిన్గాంచఁబోవు
.కోపమున (హ్యూౠ) నొట్టునేఁబెట్టు.కొన్న వాఁడ ।
ఁ.గాఁగినయినుముతోఁ పీనిఁ. గాల్చుటకయి
సీసమాలిక (ఆతఁడు): —
.అయ్యో యోయి.క్కలి.యందీవుతప్ప నె.వ్వరయునననీపని. నెఱపఁబోవ।
.రిమమదితా నెంత.యొఱ్ఱగఁగాలిన.నిక్కనుల.దరికి. నేగినంత।
.నాకంటినీళుల.ద్రావెడు-మఱియు-నా.ని.రపరాధిత్వంబు నెఱఁగి-తనదు।
..నగ్ని కోపంబుఁజ.ల్లార్చకొనెనుఁదరు. వాతనాకన్నుంగ.వకుజెఱుపును।
.సలుపఁజాలెడునగ్గిఁ.గలిగియుంటకుఁగుంది.చప్పుననశియించుఁ.
ద్రుప్పవట్టి।
.కాల్చినట్టియినుము.కన్నుగ్రూరుఁడపునీ.నైతివా- వేల్పవఁ.దైనవచ్చి
.కాల్చునాకన్నులఁ హ్యూ.బర్టంచుఁజెప్పి ।
.నంత నేనమ్మఁబోవఁగ.సింతయైన ।
ఁ..బదరియేనాటికైన.హ్యూ.బర్టుఁనకుఁగ ।
.లట్టినాలుకఁదప్ప (హ్యూబర్టుకాల్నెలఁగొట్టుచు) మీా.రరుగుదెండు।
(తాఁళ్ళఁగాల్చినయినుముంబట్టు కొన్న భటులతోఁ హ్యూబర్టు
వచ్చును) చేయఁడీ నేనుమీాకాజ్ఞ.చేసినట్లు।
(ఆ)ద్వి॥ .కాపాడుహ్యూబర్టు-.కాపాడునాదు ।
.చూపులీకూర్రిరుల ..చూడ్కులజ్జెడియె ॥
సీసమాలిక (హ్యూ)
.ఇనుమునాదగు చేతి.కిందు- నేఁజెప్పెద - ఁ.బదపడిఁగట్టుఁడీ.వానినిచట।

Arth. Alas! what need you be so boisterous-rough?
I will not struggle; I will stand stone-still.
For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
Nav. hear me, Hubert; drive these men away,
And I will sit as quiet as a lamb;
I will not stir, nor wince. nor speak a word,
Nor look upon the iron angerly.
Thrust but these men away, and I'll forgive you,
Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within: let me alone with him.
First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
[Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have child away my friend:
He hath a stern look, but a gentle heart:–
Let him come back, that his compassion may
Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.
Arth. Is there no remedy?

Hub. None but to lose your eyes.
Arth. O Heaven,–that there were but a mote in yours,
A grain, a dust, a gnat a wandering hair,
Any·annoyanee in that precious sense!
Then feeling what small things are boisterous there,
Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise? go to, hold your tongue.
Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
Must needs want pleading for a pair of eyes:
Let me not hold my tongue; let me not, Hubert:

ఆ) .అక్కటానీవెందు.కట్లుప్రకోపింతు-. వేఁబెనఁగాడఁబో.నించుకైవ।

.నిలువఁబడెదజాతి.,చెలువున.దేవుని.వైపైనఁజూచిహ్యా.బర్టు-నన్ను

.బంధింపఁబడనీకు-.వద్దు-వినుమహ్యాబ-.ర్టిటనుండనీకుమా.

యి,మ్మను

ఁ.గూర్చుందునూరక.గొట్టెపిల్లట్టుల-ఁగదలను మెదలనే.వదిరిపడను।

(జుల।

.నోరెత్తకుందు-ని.నుముపయి నల్కతోఁ.దిలకింప-నీమను.ష్యులనవలికి।

.దఱిమివేయుము- నిన్ను నే.మఱిక్షమింతు।

.నెట్టిబాధయయిననాకుఁ.బెట్టుమీావు।

(హ్యు) .పొందుమనన్నొంటిగాసుండ .నిందుమిారా।

(సేవకుఁడు) .లిట్టిపనినె,డయుటకునా.కిష్టముకడు॥

(ఆ)సు॥.అకటా-నా,హింతుఁబారఁదోలితిగదా-.యవ్వానికిన్నాళ,చూ॥

.డికిగల్గున్-మఱిమెత్తనైయలరెడు .న్డెందంబు-రానిమ్ములో।

.నికివాఁడుక్-గడువానినెమ్మిమ్ముఅ.లక్,జీవింపఁగాఁ జేయునీ।

.దుక్ృపన్గావున- (హ్యు) ఁగుట్టు-సిగ్గపడు (ఆ) లే.దో,సాధనం

బెద్దియున్॥

సీసమాలిక (హ్యు)

.లేదెద్దియైనను .నీదుచూపులఁ,గోలు.పోవుటతప్ప (ఆ) నో.దేవదేవ।

యొక,యణువొక్కగింజయొక యిసుమొకనలు.సాకగాలినెగరువెం.డ్రుక

యొదైన।

.బాధనీకనుఁ కుఁ.బ్రాపించునెడ-నెట్టి.,యా ్వవస్తువులైన.నచటనెంత।

.,యిక్కట్టునేయ నో.యొఱఁగిన పెమ్మట.నీకుాళతేఁ పెంత.భీకరంబొ।

.తెలియవలయునీ (హ్యు) ి.దియనీప్రమాణం-బిఁ.కాఁచు నీనాల్కర

.మ్మా (అ) హుబర్టు।

.కావలయు నునాలు.కిలజోడవాదింపఁ.జూడికెదోయిఁగా.పాడుటకయి।

.నన్నాఁపనీకునా.నాల్కవద్దుహ్యుబర్టు-.కానిచో-నాదునా. ల్కె-ననీవు।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes ;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself ;
There is no malice in this burning coal ;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make in blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes :
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునాకనల్- .గనుకమిగుల్చునా.కన్నులయ్యె

.కాదుమతెందుకు ౘ.గానినింజూచుట.కొఱకైన-నీవుక.న్గొను-నిజముగ।

ౘ.జల్లారెఁబనిముట్టు-.సలుపదునాకింక.హాని (హుు)నోయబ్బాయి-నేనుఁ
దిరిగి।

.కాఁగింపఁగల (ఆ) నటుకాదు-వాస్తవముగ .హాయికై నాయగ్గి
.చేయఁబడియు ।

ౘ.దగనిచోఁ గడుఁగూర్ర .ముగనుపయోగింపఁ .బడుటకై మిక్కిలి
.వ.నటతోడ।

ౘ..బోలసెను- ౘగానిచో- ౘ.ని.లకింపు మీావెఱా.మందుబోగ్గున లేదు
.దుం.డగంబు ।

.నద్దానియగ్గిఁజ.ల్లార్చి .దేవునియూర్పు - ..నగపుని గుఱుదాని
.పైఁబఱచెను ।

(హుు) .బ్రతికింతు నద్దానిఁ .గ్రమ్మఱ నాయూర్పు. చేతఁ బిల్లఁడ
(ఆ) యట్లు.చేసెదేని।

.యదిచిన్నఁబుచ్చి చె.న్నారఁజేసెదవు-నీ.పూనికకదిసిగ్గు
.పొందిమెఱయు ।

.నటునల్పెదుహుబర్ట- .యంతియ కాకొక .షదినీదు కన్నుల
.యందునమిఁబఁ ।

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱిము- ౘబోట్లాటకు .బలిమిమైనుసికొల్పఁ
.బడినకుక్క ।

.తనయజమానుఁ .బై.కొనునట్లు-నాకుఁజె .ఱుపుఁజేయుటకు నీ
.వుపచరించు ।

.వస్తువులెల్లన .వ్యానికారణంగల .ని.రసించును-న్గాని- .సెవుమాత్ర ।
.ము-నెనరు.మాలిన.పనులకుఁ గోర్వడు.భీకరాగ్నియునిన్ను.ని. స్త ని హు,
.దయ- .మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
For all the treasure that thine uncle owes :
Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
With this same very iron to burn them out.
Arth. O, now you look like Hubert : all this while
You were disguised.

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead :
I 'll fill these dogg'd spies with false reports.
And, pretty child, sleep doubtless, and secure
That Habert, for the wealth of all the world,
will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.
Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR *Act. IV. Sc. III.*

Patience and sorrow strove
Who should express her goodliest. You have seen
Sunshine and rain at once ; her smiles and tears
Were like a better May ; those happy smilets
That played on her ripe lip, seemed not to know
Wnat guests were in her eyes, which parted thence
As pearls from diamands dropped.—In brief,
Sorrow would be a rarity most beloved,
If all could so become it.

(హ్యు) స.రియె-బ్రతుకంజూడు- .నీపిన్నతండ్రియెం. తేధనంబు ।
-నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యిన్మతోఁగాల్చుటకేఁ,బ్రమాణ ।
మొనరించిపనిఁబూని-యున్నప్పటికి ,బుడు. తా (ఆ) యూరసివిప్పా
-డగపడితివి ।

-హ్యాబట్టవలెఁ. గాని-యొంది తేమాఱు వే. సంబింతవఱ (హ్యు)
కిఁకి-సద్దువద్దు ।
నిన్ను దేవుఁడుగాచు-.నీపినతండ్రీవు, తెగటార్చినట్లు ఽ ఁ. దెలిగాసవలయు।
నీ క్రూర, చారుల. నేనబద్ధములగు. వార్తల, వాక్రుచ్చి. పంపి వైతు।
వెండియునో ముద్దు. పిల్లఁడ ని, శ్శంక. నిదురించుమా -మఱి. సివునమ్ము।
,మఖిలజగతిఁగల.,యర్థంబునకునై న. నీకుహ్యాఁబట్ట,హా . నిసలుపఁడని
(ఆ) భళిరదైవమా-హ్యుబట్టుదండముసీకు ।
(హ్యు) శాంతమింకవద్దు.సద్దు-నీవు ।
కడురహస్యముగనుఁ.గలియుచుండుమునను
నేనునీకయిబలు. హానిఁగందు ॥

త॥ ఓరుపువంత-యొం.డొంటితో, వాదు
.లొనరించెదమలోన.,సుగ్మలి నెద్ది।
,సొరుమిాఱిపఁగఁ.జాలునం
చొక్క-సారియెండయువాన. జతపడుటీవు ।
,నారసినాఁడ-వా.,యతివచిఱునగ
.,పలముకన్ని ర్మలి.,యామనింబోలె।
.,గారు,మించినయూపె.,కావి, మోవిపయిఁ
.గడునాడునాసో,య.గపు, మొల్క-నగులు।
,సారెకు,మగటాలజా.ఱుముత్యాల

RICHARD II. *Act. III. Sc. II.*

As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands. 30

Act. IV. Sc. I.

Give me the crown.— Here cousin, sieze the crown ;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another :
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water :
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high 31

.చొం.దుప్పననాముద్దు..చొనకన్ .జంట ।
c.బెరుచు చెటువంటి..విందులున్నారొ
.వీసమైనంగాను.పించ వెర్గిసలు ।
.లారాటము.వలయు ..సపురూపమంత
.సొ నేనియద్దాని.కనురివెరొంగ్యల ॥ 29

గీ॥ పిల్లతో c.జిరమె.డసిన.తల్లి-దాసి ।
cగె ని-న్నెళ్ళcజఊనగ.పుం cడన మైా ।
.వనరుచు.నగు చు-ని cనట్లు.పల్కరింతు ।
నాదు దేశంబ-నీకుమ.న్న నన న స్త్రు ॥ 30

సీ॥ ఇమ్మునాకుcగికిట-.మిదె.జ్ఞాతి.కొను-
నీని.చెత్తినె పుసన్మన.చేతులుంటె ।
నీ. హెంగికిటమిా..యెడస న్న . దొండొంటి
.ముంచుచుండెడు రెండు. మోటబాన ।
లుంగలిగినగొప్ప లోcతునా యిపగిది
.నీ ర్వెల్పునదియాడు..నింగినెపుడు ।
తక్కినయదియు cగిం.దల వట్టికన్బడ
..కప్పాలతో సొడి యాణcగియుండు ॥
నడుగుపట్టినట్టి.యాబాస-మజియును ।
cగనులనీళ్ళనిండు.కొనిన నేను ।
కలcగినాదుదుఃఖ.ముల cదాపుచుండెద ।
.నెల మినీవుమిాcది. కెక్కుచుంటె ॥ 31

You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those. 32

Give me that glass, and therin will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face. 33

Act. V. Sc. V.

I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.
My brain I' ll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort, — 34

గీ॥ ఈవునాకుఁగల్గు నెల్లమర్యాదలు।
మఱియు నా యొసంగు దొరతనంబు।
బాయునట్లు చేయ వచ్చు నాదుఃఖముల్।
తప్ప వానికేల్క నిప్పటికిని॥ (32)

సీసమాలిక- (33)

ఇమ్ము నా కాయద్ద-మెంతయు దానిలోఁ జదివెదనంత వలుదముడుతలు।
నింకనుఁబడలేద-యీనా మొగంబున వలవంత యెన్ని దెబ్బలనుఁగొట్టి।
జేయలేదాలోఁతు గాయంబులట మఱి- యూరముఖస్తుతి నాచరించు।
నద్దమా-సంపద యందునా పరివారముు వలెనన్నునోమ్మఁబుచ్చినావె।
ఈ మొగమాతన యింటిలోఁబది వేల జనుల నెల్ల పృవ్దుం చిన మొగంబు।
ఈ మొగంబా-తను నెల్లరు సూర్యుని యటుకనఁ జేసిన యట్టి మొకము।
ఈ మొగమ-యన్ని చెట్టల కెదిరినిల్చె।
గడకు నెదిరించఁబడియె నా జ్ఞాతిచేత।
వెలయు నీ మోమునందునఁ బెళుచుగొప్ప।
ముఖముక్షణభంగురంబు బల్బోతరమటు॥

సీసమాలిక :— (34)

ఏనరయ చునుంటి నెటుపోల్చవచ్చునో యేమున్న యీచెఱ ఈజగతికి।
జనులతో నిండుగ జగమున్న యది-కాని- యేఁదప్పనిచటమ తెవలేరు।
గాన-నేనటు చేయలే-నైన-నెట్టులో తంటాలు పడియెద దానికొఱకు।
నాబుద్ధి నేర్పర్తు నాయాత్మ కాలుగ-నీ రెండు-తలఁపులె న్నెనో
కనెదు।
ఈతలంపులెనల్పు నీచిన్ని జగమును జనుల చేనిండుగ జగతియందు।
గలజనమ్ముల ప్రకృతులనెల్లఁ దెల్పుచు- నేతలఁపునకైనఁ దృప్తిలేదు।
కనుక-మంచివిదైవ మునుఁగూర్చి తెలుపుతలఁపులు సందేహంబులఁ
బెనఁగొనియె।

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus "Come. little ones;" and then again,
"It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle's eye."
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders : how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls ;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune's slaves,
Nor shall not be the last ; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there :
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented : sometimes am I king ;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am : then crushing penury
Persuades me I was better when a king ;
Then am I kinged again, and by-and-by
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate'er I am.
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing — (MUSIC) Music do I hear ?
Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept !
So is it in the music of men's lives.
nd here have I the daintiness of ear

ఁ.పిల్లలారారండు. వెండియుఁదరువాత.దిరిగిలొట్టియనుసూ.దిబిల
మందు।

ఁజొప్పించునట్లువ.చ్చుటయసాధ్యంబగు-ఁబేరానసెంతయుం.బెంచు
నూహ

పన్నుఁగుట్రిల.నసం.భావితాద్భుతములిఁ.కెట్టుల.శక్తివి.హీనమైన।
కొఱమాలినట్టియీ.గోల్లీకఠినలోక.ముదగుతా.ప్రక్కయె.ముకలనాఁగ।
నుండునా చెఱసాల. మొండిగోడలఁజీల్చి
.చొప్పానరింపవ.చ్చునొమఱియును।
ఁగారణమేమన-.సేరవాయవ్వియు
-.,ఖరివోవువానిగ.ర్వంబునందు।
సంతోషము:కఁగొన.సాఁగుతలంపులు
.మొట్టమొదటఁగాని.తుట్టతుదను।
ఁగాని-భాగ్యమునకు.బానిసలై తాము
.పొగలకుండుటకయి-.,బొండలోన।
ఁగూర్చుండి-సిగ్గునఁ.గుందకతమవలె
.దురదృష్టవంతులు.తొల్లి యిట్టి!
యిడుమలకోర్చి-రిం.కెందఱో యిటు
లుండు.రనుచొకతీరుత.న్వినిఁజెలంగు।
వట్టితిరపుగాంఁడ.భంగినాత్మ స్తవం.బు
నుఁజేసికొనెడు-ని.వ్వోలిక- నేను।
నొక్కఁడనయ్యనఁ.బెక్కండు్రగానాడు
.కొనియెద-మఱియు నొ.,కోఁకునుఁదృష్టి!
వడలేదు- సేనొక.ప్పుడుదొరకఁ-బిదపన
.న్విచ్చఁగాఁడగుటకు.నిచ్చగింప।
ఁబూన్చిస్వామిద్రోహ.మున్ మఱియిట్టింటి
.వెనుకకడఁగద్రొక్కుఁ-బేదఱికము।
,నొడఁబర్చురాజుఁగ.సున్న పైనేలుగ
ఁ.బరఁగితినంచు-నా.పైనిఁజేఁడు।

To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar
Their watches to mine eyes. the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell : so sighs and tears and groans,
Show minutes, times and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more:
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me !
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world

మఱలఁగాఁబడినాఁడ-. మఱియునొక్కింతలో
. దాయాదు చేదోర. తనవాఁనుండి।
యేఁదోఁ ప్రియుఁగాఁబడు. టుంచెద- నెండయు-
. నేనుఁదోడ్తోడ నె. య్యుదయుఁగాఁ ।
గానిఁ నేనేమైన- నేనెకాదెవఁడో
. మానవుండగువాఁడు. దేనిచేత।
నైనసంతోషితుఁ. డై యుండ నేరఁడు
. కడకుఁదా నె. ద్దియుం. గానియు న్కి-।
వలనసుఖంపడు. వఱకు-(పాట) నాలింతునా
. పాట- హోహో. లయ. వదలఁబోకు।
సంగీతమెంతయు. సహ్యంబుగానుండుఁ
. దాళంబుతప్పి సందర్భముచెడి।
యాతీరుగానుండు. నదిమనుష్యులఁ బ్రతు
. కుల. యొద్దికకై-మఱి. యులవరుసగ।
ఁదప్పితిఁ గనిచటఁ. దాళంబు చెడెనని
. చెప్పఁగ ల్గెదఁ జెపి. చేతఁగాని।
నాయవస్థయు మఱి. నాదుజీవితమును
. గూరిచి-నామునిఁ. కన్ను-నపు బ్రతుకు।
. కాలముఁదప్పెలు. యాలించు చెవిలేక
. పోయె-ఁగాలము వ్యర్థ. మ చ్చినాఁడ।
ఁ. గావునని ప్పున. న్గాలము వ్యర్థ చేసె-ఁ
. గారణమేమన-ఁ. గాలమిపుడు।
సలిపెదన్నెక్కించు. గడియారమగనన్ను-
.. మొనయునాదు తలంపు. లునిమునిమాలు।
నెండియు నవి చెప్పు. వేఁడుప్రు ల్పెల. తో
ఁదమునీళ్ళనుఁ. దుడిచిబ కు।

సలుపని దివసంబులు పోల్కి - నా వేళ్లు
నగవు మూలె పై గడి యారమైన।
నాదు కన్నోయికి న్నావలి హద్దుల -
నిప్పు డేగంట యో చెప్పు ధ్వనులు।
నొక ఘంట తీరున నున్న నా డెందము పై
గొట్టు మూల్గులై పరగుచుండు।
నిట్టూర్పులును గంటి నీళ్లును మూలుగు
లిటు నిమునంబు లా వృత్తులు మఱి।
చప్పుడు హోరలు - గాని నా కాలము
నాజ్ఞాతి గర్వము నన్ని లచుచు।
బరుగిడు చున్నది - వానిగంటలు కొట్టు
వాడనై నేబచ్చి పనులు పలుప।
నన్ను వెఱ్ఱిగ జేయు చున్న యీ గానము -
మఱి వద్దు - తెల్వి వెం బడుల కద్ది।
పొడమించుటకు దోడు పడినప్పటికి - నాకు
గన్పట్టు చున్నది జ్ఞాన... సను।
ముమ్మరముగ వెఱ్ఱి బుట్టించు నని - యైన
నది నాకు విన్పించు సతతమిదికి।
నిచ్చ దైవంబు సంతోష - మేమనంగ।
గుఱుతుగా నుండునది ప్రేమ కు - న్మఱియును।
నాపయిం జూపు ప్రేమ విం తయగు తోడవు
సర్వమున సహ్యమైనయి జగమునందు।

RICHARD III *Act IV. Sc IV.*

Ah, my young princes ! ah, my tender babes !
My unblown flowers, new-appearing sweets !
If yet your gentle souls fly in the air
And be not fixed in doom perpetual
Hover about me with your airy wings
And hear your mother's lamentation. 35

MACBETH *Act. IV Sc. III.*

Give sorrow words : the grief that does not speak
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break 36

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. III. Sc. II.*

We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices, and minds,
Had been incorporate. So we grew together
Like to a double cherry, seeming parted,
But at an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart; 37

ద్వి॥ తో అంగిరాయకటన న్దొరబిడ్డలార ।
పరువడి నాముద్దు పసికూనలార ।
నావిడకుండిన ననలా రక్కొత్త ।
గా వెలసిననుంచి గంధపుబ్బలార ।
సంకెళ్ళు వడంబోకు జ. మునిపే గాలి
నింకమీ యాటుమిటె గురు మమున్న ।
మాగాడ్పు తెక్కలన్మెనలి నామీంగ ।
మూంగ మమీంతల్లి మొజ్ఞపిను గను॥ (35)

ద్వి॥ పలుకులీవంతను [illegible] తేనెనగ ।
బలువుమీంజిన మొద [illegible]॥ (36) (1)

సీ॥ మనము నెచ్చెలి సృష్టి నొనరు మవేల్పుల
వలె నిర్వ్వరమునొక్క ప్రక్క మీంద ।
గూంచుండి మొక రాయి జేచి జోడుగ నొక
పాటంబాడుచు మన పార్శ్వములును ।
గరములు గొంతులు మఱియు మనంబులు
నొక్కటై యున్నట్టు లొక్క పూవు ।
నెలకొల్పినాము సూదులతో డనాలుగు
నెడంబడినట్లుగ నృడియా గలిసి ।
యుండు వింతగు దొంతర పండుపోల్కి ।
రెండుపండ్లొక్క తొడిమొను సుందరాంగ ।

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I.*

Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me. 37

OTHELLO *Act. III. Sec. III.*

O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others uses. Yet, it is the plague of great ones
Prerogatived are they less than the base;
'T is destiny unshunnable, like death :
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken. 38

Act. IV. Sec. II.

What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him; for, by this light of heaven, 39

బొందులలోల్వారు రెండుచూపునకుమాత్ర !
మనకు వేర్వేఱఁగాని, నెమ్మనమొకటియె ॥

ద్వి॥ వనటలో నేఁదేలు వాఁడఁగాఁబట్టి !
ననుసన్న దారమై నన్నడ్పవచ్చె । 37

సీ॥ అక్కటక్కట పెండ్లి యాపద యీముచ్చ
టైనజంతులు మనవనుచుఁ జెప్ప ।
వచ్చను మఱియు నవ్వారల వాంఛలు
కావు మనవి యొక్క కప్పనగుచు ।
నేలయడఁగు చెఱసాలగాలింబిల్చి
బ్రతికెదఁగాని నా వలచినట్టి ।
వస్తువులో నొక భాగము పరులఖో
గంబునకిడ నొల్లఁ గాని గొప్ప ।
వారికున్న యిడుమ కొద్ది వారికన్న ।
గేవలము భాగ్యహీనత చావటులది ।
వదలవిల్పడనిగతి యాపంగమారి ।
బ్రతుకుతోడ నెవిధియింపఁబడెను మనకు ॥ 38

సీ॥ తిరిగినా విభునిస్వాధీనపర్చుకొనుట
కేనేమిచేయుదు హితుఁడ వాని।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
If ever my will did trespass 'gainst his love,
Either in discourse of thought, or actual deed ;
Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
Delighted them in any other form;
Or that I do not yet, and ever did,
And ever will—though he do shake me off
To beggarly divorcement—love him dearly,
Comfort forswear me. 39

ROMEO & JULIET *Act. I. Sec. II*

My child is yet a stranger in the world;
She hath not seen the change of fourteen years :
Let two more summers wither in thier pride,
Ere we may think her ripe to be a bride. 40

Act. V. Sec. III:

How oft, when men are at the point of death,
Havc they been merry ! which their keepers call
A lightening before death : O, how may I
Call this a lightening ? O my love ! my wife !
Death, that hath sucked the honey of thy breath,
Hath had no power yet upon thy beauty : 41

యండకీవేగుమే. మన - నేనెఱుంగనే
నెట్టులనతనిఁబోఁ. గొట్టుకొంటి ।
నో - సాక్షియా. వియ. జ్జ్యోతి - మోఁరిలెడ -
వానియిష్టమునకుఁ .. ప్రతిఘటించు ।
నేనినా. యుల్లము. మానసవ్యాపార
మునఁగానినిక్క - మా. పనినిఁగాని ।
గాక - నాకన్నులు. కర్ణముల్ - లేక - మ
తేయింద్రియములైన. నితరరూప।
మందువేశుకపడెనేని. యతఁడానన్న ।
ఁదుచ్ఛమైనట్టివిడుదల. న్బొల్చె నేని.
వానినెప్పైననేబిట్టు. వలవనియెడ ।
ఁగల్లయగుఁగాతనాకుసౌ. ఖ్యంబుమిగుల॥ 39

కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।
లోపలఁగడుఁగ్రొత్త - యోడు. లోఁపసునాల్గా।
దాపు - మఱిరెండు, పంటల ।
క్రీపై జతఁగూఁపఁదగిన. యీడున వెలయున్॥ 40

సీ॥ మనుజులు. ప్రాణోత్క్రమణ వేళనగు మొగం
బులనెంతతచ్చుగ. నలరుచుందు।
రదిచావు తెల్పెందు. రక్క - టాయిద్దాని
నెటు. ప్రకాశంబని. యెంబలచెద ।
నోసినాప్రియురాల. యోనాదునిల్లాల
నీయూపుఁతేనియ. న్బిల్చినట్టి। 41

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there. 41

What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative 42

TEMPEST *Act. V. Sec. I.*

His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds. 43

TROILUS AND CRESSIDA *Act. IV. Sec. IV*

O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking, 44

మృత్యువిప్పటికినీ మేటిసౌందర్యముఁ
జోఁగొట్టఁగలశక్తిఁ బొందకుండె
నోర్వఁబడలేదునీవు నీ యొప్పిదమ్ము
చెక్కుటయంబింతవఱకునీ చెక్కులందు
మఱియు నీ మోవి నెఱ్ఱగఁ బరఁగుచుండె
నచ్చటికిమిత్తి వెలిసిడమరుగలేదు॥

గీ॥ ఏమిదిచోఁట నొకగిన్నె నామనోహ
రకరసంలగ్నమైన దా రా విషంబు
వానికపమృత్యుకతమయ్యెఁ బరమలుబ్ధ
క్రోలితివయంతయు మఱిమిగుల్చలేద
ప్రణయబిందువు నాకుఁదోడ్పడుటకింక
ముద్దుఁబెట్టెద నేనునీ మోవినిప్పు
డంటుకొనియుండవచ్చునే మైనఁగొంత
విసము నన్నదిచంపు నిర్వృతి చెలంగ॥ 42

ద్వి॥ కాఱుఁగన్నీర్వాని గడ్డము దడుపు
జేరి తెల్లునమందు చిన్కులు పూడ్కి॥ 43

గీ॥ అక్కటా డెందమాఁబరు వగుహృదయము
ముక్కలై పోవనిట్టూర్పు పుచ్చెదేల
చెలిమిచేఁగాని పలుకుట వలనఁగాని
నీవు నీ నొప్పిఁ దక్కించ లేవు కనుక 44

Act. V. Sec. II.

Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
The error of our eye directs our mind :
What error leads, must err. O, then conclude,
Minds swayed by eyes are full of turpitude. (1)

WINTERS TALE *Act. V. Sec. III*

I an old turtle,
Will wing me to some withered bough, and there
My mate. that's never to be found again,
Lament till I am lost. (2) 45

VENUS AND ADONIS

Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean
"Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
To stifle beauty, and to steel his breath,
Who when he liv'd, his breath and beauty set
Gloss on the rose, smell to the violet ?
If he bi dead, — O no ! it cannot be,
Seeing his beauty, thou shouldst strike at it :—
O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
But hatefully at random dost thou hit.
Thy mark is feeble age : but thy false dart
Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.(1) 46

సీ॥ ఔరమా పాపపుంజాతి. నేరమిద్ది।
కనుఁగొనియెదమాలోన - మా. మనసునఁగుపు।
మాకనుంగవతప్పు - వే. మాఱుదోస।
మునడిపించెడునదిఘోర. పోవవలయు।
భళిరయట్టులైనన్ని వి. టులుసూగించు।
నేత్రములనేఁబడుమడు. లీన్నచములని 1 45

గీ॥ ఏనొకముసలిపాపురా. యి - నెగిరెదను।
. గొండొకెండినకొమ్మను - . వెండియు నట।
ఁబొగలుచుండెద నెన్నఁగు. నొబ్బందరాని।
నామగనిఁగూర్చి నేను . నం. తమగువఱకు 2

సీసమాలిక :—

పాడుమొగముకూళ. తేఁడ - . విస్మృతరూప-
కడునసహ్యముగఁ బేర్చి. . నుడి వెడపెదు।
. బక్కచిక్కినపంద - . . పండ్లిగిల్చెడుఘోర
. భూతము - . మృత్యువుం. . బూవుఁబోడి।
నిందించునిట్టుల - నే. . లపుర్వా - యొవఁ
. డున్నఫ్లువానిదా. నూర్పుసొగసు।
పా. రిజాతమునకుఁ . . బరిమళమున్ - . గులా
. బునకుఁదళ్కు-న్ స్థిర. ముగనొసర్చె।
నటువంటివానిసో. యగముహ చుటకు-
నెం. తో - వాయియూపిరి. దొంగిలించి।
పోఁదలంచితె - వాఁడు. పొలసిన మొహ-

If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so. (2) 46

"Wonder of time," quoth she, "this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light. 47

RAPE OF LUCRECY

O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done,
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms. 48

నయ్యా. యో కాదదుట్టుల .నుండఁబోదు।
చూచిచూచియు వాని. సొగసునీవుంబాడు
.నలువుట- ... -నటు. జరుగవచ్చు।
.కనుగొనటకునీకుఁ. గన్నులు లే- వై న-
.నెట్టులో చీఁదఱ. నొట్టినావు।
వెలయునీగుణి.లావణు.. పెద్దతనము।
కాని-యూ.లక్ష్యము నకునీ.. కడిఁదిమాయ।
కోల. పెడఁబడి మొక పసి.కుఱ్ఱ వాని।
గుండె వెండియు బ్రద్దలు. గొట్టుచుండె॥ 1

గీ॥ .వాఁడు వాని మోముఁ..బరికించె నేనియు।
నేల వేయుమాట. లేనెఱుఁగుదు।
వాఁడుతలఁచినాఁడు. వానిముద్దాడగ।
ననఁగ-వానిఁజంపె.న త్తెఱఁగున 2

కం॥ కాలముదగుచోద్యం-చెటు'
.లా.లలనయుఁబల్కె--విద్ది... .వాయిడుమీ।
వీలోక మెడసినఁగా।
.నేలా వెల్లడిగనుండె.వింకన్నవలున్॥ 47

తె॥ .కడఁగొద్దెమంచిచే.గటకటా.నుడ టఁ
.బడుహో ।। నీవొక.పట్లఁజే.సూర।
.వడితోఁ దెకెడు ప్రొద్దు.బంగరుకుంపఁ
.గాయ వేకువ వెండి.కరఁగునుంచునలె।
.మడిసెదు.తేది.క్రమ్మఱ మొదలిడక 48

My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensure me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,
49

Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos batch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, inquity devours :
We have no good that we can say is nours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality. 50

.మునుముందె తాఁదుడుపు. నొంబందు-ఁబరుపు
నొడలిసొగసుమణి.యుంజెందువారు
.కావజాలరుకాని.,గడగండ్లనుండి॥ 48

ఉ॥ .నాదుమగండునీకు,జెలి-
.నన్ను మిగుల్చ్చమువానిఁగూర్చి-నీ।
.,వాదటగొప్పవాఁడవది.యైనఁ
దలంచుము-విద్వనన్ను నెం।
.తో,దయ-మోసకానివలెఁ
దోఁచవు-నన్నిటు మోసపుచ్చ-కేఁ।
.జేదను-బల్మిఁబట్టి-కొకపెట్టిన
నావలియూర్పునిన్నుఁబై।
ఁ.గాఁ,దెగఁదీయడాయె-నిటు
.,కాటియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్॥ 49

ఉ॥ ,కన్నియ మొగ్గ నేలచోరఁ.గావలయుణ్ బురు-గేలపిచ్చుకల్।
వన్నెనగూళ్ళఁగుడ్లుపొద.వంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్।
,క్రన్ననవీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలదేల విసంబుఁగల్పెదుణ్।
సన్నగమంచిడెందముల .,నక్కడుఁగొంటెతనంబదేల- తేఁ।
,డెన్నకతప్పనేలతన .యిచ్చిన ,యానతిఁ- గాని-దేనికిన్।
దిన్నగనుండదంతయు గణింపఁగఁ-గొండొకలోపమంటెడున్॥ 50

ఉ॥ ఎంతయులేఁతమొక్కలప.యిఁబడఁ ,దుంటరిగాడ్పుపొంచు-ఁ,బై।
,గ్గంతనుగాబుమొల్చు- బుస.కొట్టెడుఁ బిట్టలుపొడఁ,జిల్వయా।
పొంతనె- దోషముండొడరి.పుణ్యము,గా,చినదానిఁమింగు-దా।
నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెర్పఁగ రానిదేశిక॥

The patient dies while the physician sleeps;
The orphan pines while the opperssor feeds;
Justice is feasting while the widow weeps;
Advice is sporting while infection breeds;
Thou grant'st no time for charitable deeds:
Wrath, envy, treason, rape and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages: 51

O, hear me then, injurious, shifting Time:
Be guilty of my death, since of my crime. 52

Poor hand why quiver'st thou at this decree?
Honour thyself to rid me of this shame;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame:
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afear'd to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so. 53

At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins "What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent?
Why art thou thus attir'd in discontent?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress, 54

తె॥ ..ఒలయు నుగోగి వై ద్యుఁడు నిదురింప..నవద యొండెడుఁగూళ
.హాయిగ మెక్క।
..నలివిందుఁగుడిచెడు.న్యాయాధికారి .యల.వితంతువు నేడ్వ-
..నాలోచనయును।
ఁ.గలిగియాటాడు కేఁ .గఁగనంటు తెవులు- .మంచిపనులకు
స.మయమునీ.వీవు।
.కొలుచునీగంటల్లు .కోపమునుబ్బ- .మోసమున్- జెఱను-
జం.ఫుటను- బంట్లవ తె॥ 51

ద్వి॥ విసుఋనిల్క-డలేక.పీడించు వేళ
..పౌనరుచునా నేర.ముపలెనాచావు॥ 52

తె॥ .ఏఁ నేచేయి-నీ.విట్టికేర్వనకు వడఁకెద-సిగ్గు.వలననిన్ని ష్టు।
.కేలంచిపరువుసఁ..దివ్రసుము నేనుఁ..దఱలినినాగొప్ప. దక్కునునీకు।
.వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా .అవ్వ సోగనిల్చును-
.నీ.చెలి-స్పగతు।
ఁ.జీలిచికావకి ..చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచేఁ .బోల.యుము
దానితోడ॥ 53

సీ॥ .నాఁ .డెట్టకేలకుఁ ..జాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
యి.ట్లనఁగఁ.దొడఁ౯।
.నేవింతకీడునీ.కెసఁగెసు- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
.వాలుఁగంటి।
.నీసొగసైనవ.న్నెఁజెఱచె నేవంత- .యెందుకీవిటులుంటి
.వింపుఁదొఱఁగి'
.వెల్లడియొనరించ .వేయక్క-టకటనీ .వనటి. దానిం
దీర్ప.వచ్చునేము।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe:
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe: 54

As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in range, being past:
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw. 55

SUNNETS

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected;
But when I sleep, in dreams they look on thee, 56

.అనఁగముమ్మాలుఁదన.పొక్కు.టగ్గియూరు।
.పులనురగిలించెనొకజాలి.పలుకనుటకు।
ఁ.దొల్లిమిక్కిలి యణఁకువ.తోడఁదెల్పె।
.మగనికిన్.దుట్టతుదకుస.మ్మగువతనదు।
.పరువుపగవానిచేఁదీయఁ.బడెనటంచు॥ 54

సీ॥ .ఇఱుకు.తూమునఁగడు.నుఱుముచుండెడునల
.తఱవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి।
.పరువిడు. నింకనె.గుదుచుండుసుడివడి.
.యెంతయుంబోడవుగ.నెదిగి. వెనుక।
ఁ.దన్నంతదబ్బునఁ.దఱిమినయాసీటి
.పాయకెంతబిఱానఁ.బంపఁబడెనొ।
.యంతకంటెనెక్కిట్టి.యల్కమున్మరమునఁ
.గ్రమ్మఱునదిపిల్వఁ.గాఁబడియెడు।
.నారహింసరిగనవ్వాని .యూరుపులును।
.వానివంతలుసలుపుఱం.పంబుచెలువు।
.మొనసిముందుకు వెతనుదొ్రి.బ్బుటకుమఱియు।
.దానినేలాగుటకు. వెనుఁ.దట్టుమఱల॥ 55

ఆ॥ కనుతెప్పమూసినప్పుడె।
.కనెదునన్నాకన్నుదోయి.కరమేమన.ఁబ్రొ।
ద్దునఁగాంచువానిసరకు।
.న్గానవవినినుఁజూచునేనుఁ ..గూర్కెడఁగలలోన్॥ ౫౬

ప్రసగియంయది జీవితాపహా హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్।
విషమప్యమృతంక్వచిద్భవే। దమృతంవా విషమీశ్వరేచ్ఛయా॥
రఘువంశేసర్గః 8 శ్లోకః 46. 1

ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా। విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః ।
గతమాభరణప్రయోజనం। పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే॥ శ్లో 66. 2

కామంజీవతిమేనాథ। ఇతిసావిజహౌశుచమ్।
ప్రాఙ్మత్వాసత్యమస్యాన్తం। జీవితాస్మీతిలజ్జితా॥ స 12 శ్లో 75. 3

ఉపమానమభూద్విలాసినాం। కరణంయత్తవకాంతిమత్తయా।
తదిదంగతమీదృశీందశాం। నవిదీర్యేకఠినాఃఖలు స్త్రియః ॥
కుమార సంభవే. స 4. శ్లో॥ 5. 4

అహమేత్యపతంగవర్త్మనా। పునరంకాశ్రయిణీభవామితే।
చతురైస్సురకామినీజనైః ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి॥ శ్లో 20. 5

తమవేక్ష్యరురోదసాభృశం। స్తనసంబాధమురోజఘానచ।
స్వజనస్యహిదుఃఖమగ్రతో। వివృతద్వారమివోపజాయతే॥ శ్లో 26. 6

వంత

గీ॥ .ఈపువులదండయుసుఱెడఁ.బాపినయెడ ।
.నాయె.డఁదనిడగానన్గ. జంపదేల।
.యగువిసము బతికించుమం.దుగనొక్ఁడు ।
..కాచునదివేల్పుటిచ్చె.నొ.కటవిసమవు॥ 1

గీ॥ .చనియె.దిట్టతనము..జాఱెను.ఁదగులము। పాట.చెల్లెను.ఁదఱి.. పండువుడిగె ।
ఁ..దొడవులపనియిపుడు.. కడముట్టె.నాదగు । .మె_త్తపానుపెల్ల. .రి_త్తవోయె॥ 2

గీ॥ .నాదుమగఁడు బతికి.నాఁడనిమిక్కిలి। యాపెతనదు. వంత.నవల ఁద్రోసె।
.నతని.పిలుకుమారుటా..రసి ఁఁ ందొల్లి ।
. బతికియుంటిననుచుఁ.బడసెసిగ్గు॥ 3

గీ॥ ..సౌరుకె.తనహాయెల్లను.వారికెల్ల ।
.నీదునె.మ్మేనుపోల్కియై.నెగడుచుండె।
.నట్టిదిదిగోయిపుడుపొందె.నిట్టి.పాటు।
.. వయ్యఁబడకుంటి.ఁగడుగట్టి.వార.తివలు॥ 4

గీ॥ .ఏనుమిడుత.జాడ.నిప్పడే.యరుదెంచి। మఱల నీ.మోడియెడ..నిరవుకొందు।
.నే_స్తకాఁడనీవు.నెఱజాణలౌవేల్పు।
.చెలులచేతఁజూడఁ బడకె ముందె॥ 5

గీ॥ .అతనిఁజూచియే డ్చె.న.చ్చెల్వమిక్కిలి।
..గుబ్బలదరబాఁదు.కొనియెగుండె।
.తలుపు తెఱవఁబడిన..చెలువునఁ దనవారి ।
.యెదుటను. వలవంత..యొద వెసఁగద॥ 6

శశినాసహయాతికౌముదీ। సహమేఘేనతటిత్ప్రలీయతే।
ప్రమదాఃపతివర్త్మగాఇతి। ప్రతిపన్నంహివిచేతనైరపి॥ శ్లో 33॥ 7

నూనంతస్యాఃప్రబలరుదితోచ్ఛూననేత్రంప్రియాయా।
నిశ్వాసానామశిశిరతయాభిన్నవర్ణాధరోష్ఠమ్।
హస్తన్యస్తంముఖమసకలవ్యక్తిలంబాలకత్వా। [శ్లో 23 8
దిందోర్దైన్యంత్వదనుసరణక్లిష్టకాంతేర్బిభర్తి॥ మేఘసందేశే స. 2

విశ్వాసేనాధరకిసలయక్లేశినావిక్షిపంతీం।
శుద్ధస్నానాత్పరుషమలకంనూనమాగండలంబమ్।
మత్సంభోగఃకథముపనయేత్స్వప్నజోఽపీతినిద్రా।
మాకాంక్షంతీంనయనసలిలోత్పీడరుద్ధావకాశామ్॥శ్లో 30॥ 9

ప్రాయస్సర్వోభవతికరుణావృత్తిరార్ద్రాంతరాత్మా ॥శ్లో 3[illegible]॥ 10

ఆశ్వాస్యైవంప్రథమవిరహోదగ్రశోకాంసఖీంతే।
శైలాదాశుత్రినయనవృషోత్ఖాతకూటాన్నివృత్తః।
సాభిజ్ఞానప్రహితకుశలైస్తద్వచోభిర్మమాపి।
ప్రాతఃకుందప్రసవశిథిలం జీవితంధారయేథాః॥ శ్లో 53॥ 11

విలోచనేందీవరవారిబిందుభిః। ర్నిషిక్తబింబాధరచారుపల్లవాః।
నిరస్తమాల్యాభరణానులేపనాః। స్థితానిరాశాఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥
ఋతుసంహారే. స 2, శ్లో 12. ॥

గీ॥ వేలుపులబువ్వతోడ నే. వెన్నెలచను
మొగిలితోడుతఁగూడన. డఁగెడు మెఱపు।
పొలఁతుకలు పెనిమిటిజాడఁ. బోవుగురని।
తెల్వి లేకున్న వాసిచేఁ. దెలియఁబడియె॥ 7

చ॥ పొరిఁబొరి నేడ్చుచుండుఁగడుఁ
బొంగినకన్గవ-నూర్పు వేఁడిచేఁ।
బరిసినవన్నియల్గలుగు. వాతెఱతోడుత-నీపుగప్ప-డాల్।
పిఱువడుచందమామ. వగ-వేరెగానుంగురులండడంగి-నా।
మురిపెపుముద్దరాలి చెయిఁ. బొందు మొగంబు భుజంబు తాల్చెడున్ 8

గీ॥ మోవిచివురుఁగందించునూ. ర్పు మెయి-నచ్చు।
తానమునబరుసై చెక్కు-నాని నేలు
కురు లెగచుదానిఁగన్నీటఁ. దెరలునిగుర।
గోరికలనై నఁగల్గునా. కూటమియని॥ 9

ద్వి॥ తరచు మెత్తనిగుండెఁ. దగు నెల్లవాఁడు।
పరఁగుచుండు నెనరు. పై కొనునడత॥ 10

గీ॥ తొలి. యెడయిక. వన రెడునీ. చెలియనిట్టు
లూరడించి-తిరిగివచ్చి-యానిద. సేమ।
మనుపుపల్కులనానవా. లలర-బ్రొద్దు।
నసడలెడు మొల్లవంటినా. యుసురునిలుపు॥ 11

గీ॥ నీలికల్వచూపు. నీటిచుక్కలఁదడ్పఁ।
బడినదొండమోవి. బెడఁగుచివురు।
గలిగిమగలనెడయు. గరితలు-సింగార।
ముడిగియాసఁదొలఁగి. యున్న వారు॥ 12

హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సశల్యమిదం తతః ।
కథముపలభేన్నిద్రాం స్వప్నే సమాగమకారిణీమ్ ।
నచసువదనామాలేఖ్యేఽపి ప్రియామసువాప్య తాం ।
మమనయనయోరుద్బాష్పత్వం సఖేన భవిష్యతి ॥ విక్రమోర్వశీయే ॥ 13

మధుకర మదిరాక్ష్యాశ్శంస తస్యాః ప్రవృత్తిం ।
వరతనురథవాసౌ నైవదృష్టా త్వయా మే ।
యదిసురభిమవాప్స్యస్తన్ముఖోచ్ఛ్వాసగంధం ।
తవరతిరభవిష్యత్పుండరీకే కిమస్మిన్ ॥ 14

సర్వక్షితిభృతాంనాథ । దృష్టాసర్వాంగసుందరీ ।
రామారమ్యేవనోద్దేశే । త్వయావిరహితామయా ॥ 15

రతిఖేదసముత్పన్నాం । నయనేయామన్యసే ప్రవాసగతమ్ ।
సాత్వమిహైతదనష్ఠా । కిం కథం హే ధాత్రిర్విరహయోగం ॥ 16

రత్నమితినచేతస్మిన్ । మత్ప్రియయాసోపిహంగమాక్షిప్తే
ప్రియయా తేనాస్మి సఖే । సంగమనీయేన సంగమితః ॥ 17

యస్సుప్తవాన్మదంకే । శిఖండకండూయనోపలబ్ధసుఖః ।
తంమేజాతకలాపం । ప్రేషయ మితికంఠకం శిఖినమ్ ॥ 18

వ॥ ..ము నవవి ల్తు.తూపులను దసూ టికిగాయములందుచుండగా।
.నిను రెలుపోవఁగాఁగలను.. నెచ్చెలినింగల నై నఁబొందఁజా।
.లుసనన-బోని-చిత్త రవు.లోనయునన్నరివాసిచూడఁగ।
ల్గుదునననీరునాకి నుల.లో నెటునిండక మానూ.సంగడీ॥ 13

గీ॥ ..మంపు కినులదాని.మాటఁదెల్పుమ తేఁ.టి।
. లేక-చె.లునజూడ.లేదోనీవు।
.దానిమోవికిమ్మ.. తావినానిలి వేని।
..తగులు లుగు పెట్లు..తమ్మిసి ౦ 14

ద్వి॥ ..వుడము తాలుపుమిన్న-..ముద్దులగుమ్మ ।
ఁ..బోడఁగంటివేయాఁ.పుం.గానలోన॥ 15

గీ॥ .కూటమిబడలికనిపురిఁ గొన్న నన్ను ।
ఁ.బానుపంద్దె న.దవ్వున్న.పగిదిఁదలఁతు।
.నట్టినీ నెట్టులిచ్చ్చట.నిట్టి డుమ।
ఁబెంగు.నిడు నెడఁబాటున్కె .ఠంచుచుందు॥ 16

గీ॥ ..పక్కి చేతనుఁగొంపోవఁ.బడినయట్టి ।
..మానిక మానందు.రతనమం..బాద లేదు।
.నాను-నద్దానినా. ఁ.నాగతోడ।
ఁ. కూడసంగడీ కాఁడ నే.నూర్చఁబడితి॥ 17

గీ॥ .జుట్టుగోనుటచేఁబుట్టు..సుకవుతోడ ।
. నేదివిద్దురఁజెందెనో.నాదుతోడను।
ఁ..బోషమింగు న్న.పురియు నల్పు. మెడనుగల్గు।
..నట్టి.నట్టునట్టు.నాకుఁబంపు॥ 18

సర్వాఃకల్యేవయసియతతే భో స్తుమర్థాన్కుటుంబీ ।
పశ్చాత్పుత్రైరపహృతభరఃకల్పతేవిశ్రమాయ।
అస్మాకంతుప్రతిదినమిదంసాదయిస్త్రీప్రతిష్ఠాం।
సేవాకాకుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽధికారః॥ 19

అవిణామపుణవిఊలఅఆరిణాం ఏదం ణేక్ఖిస్సం ॥

సహి - జదో పహుదిఇమహాదం సణపహాంగదో తవోవణ । ణిక్ఖిదా రాఏసి తతో ఆరహింఅత్తగ్గదేణ ఆహోళాసేణ ఏసఅవత్థమ్మిసంవుత్తా ॥ అభిజ్ఞాన శాకుంతలే। 21

తంజదివో అణుమదంతహావట్టు హాజహాతస్సరాఏసిణో అణుఅంవణిజ్జా హాోమిఅణ్ణహాసించహామేఊవలం ॥ 22

నఖలునఖలుబాణస్సన్నిపాత్యోఽయస్మిన్ ।
మృదునిమృగశరీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః ।
క్వబతహరిణకానాంజీవితంచాతిలోలం ।
క్వచనిశితనిపాతావజ్రసారాశ్శరాస్తే॥ 23

కింణిమిత్తం వాసు ఉమారదవో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా పదం ఉవణీదో ॥ 24

దిఅలమా ఉత్తస్మ - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంఅణసూ ఆఃమంతేది॥ 25

కింపిఅఅన్తిసంసహేాఓ ॥ 26

గీ॥ ..పాయమున గే.స్తుభోగము.ల్వడయఁగడఁగు।
.సూరకుండుఁగొడుకుల.బర్వించిపిదప।
.ముదిమినాపర్వతీసిపో.ప్రొద్దుఁగొలువు
. వెఱపుఁగొను-ఁజెలులంబని-పి.ఁకులాట॥ 19

వ॥ మేల్నేయ నితనిఁదిరిగిచూడఁగల్గుదునా॥ 20

వ॥ చెలీతపసికానఁబ్రోచు.రాచరుసినాకంటఁబడినప్పటినుంచియు వాని యందలికోర్కె-చే నాకీ.దెసకలిగెను. 21

వ॥ కనుకమీాకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెల్లా రాచరుసికి నే గనికరింపఁబడఁ దగుదానననోదునో యట్లానర్చుఁడు-లేకున్న నాకునీళ్ళదార విడువుఁడు॥ 22

గీ॥ ..వలదువలదయ్యాయీాయిజ్ఞో.తలిరుమేన।
ఁ.బూవుప్రోవునఁ.జిచ్చట్లు.ము.లికినపూట।
లేడిపిల్లలనిలుకడ. లేనిబ్రతుకు।
లకటయొచ్చటనీవాఁడి..యలుగులెచట॥ 23

వ॥ .నవకముకలవారయ్యెఁదామేలతపసికానం.బడల్పడఁదేఁబడిరి॥ 24

వ॥ డెందమా.యు త్తలపడకు-నీతలంచినదిపుడీయ నసూయ-యడుగుచున్నది॥ 25

వ॥ సకియలారానాకేందుకువిసరెదరు॥ 26

యాస్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా।
కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుషశ్చింతాజడందర్శనమ్
వైక్లబ్యంమమతావదీదృశమహో స్నేహాదరణ్యౌకసః।
పీడ్యంతేగృహిణఃకథంనుతనయావిశ్లేషదుఃఖైర్నవైః॥ 27

పాతుంనప్రథమంవ్యవస్యతి జలంయుష్మాస్వపీతేషుయా।
నాదత్తేప్రియమండనాపి భవతాంస్నేహేనయాపల్లవమ్
ఆద్యేవఃకుసుమప్రసూతిసమయే యస్యాభవత్యుత్సవః।
సేయం యాతిశకుంతలా పతిగృహం సర్వైరనుజ్ఞాయతామ్॥ 28

వచ్ఛ-కింసహవాసపరిచాఇణంమంఅణుసరసి- అచిరప్పసూదాఎజణ
ణీఏ విణావడ్ఢిదోఎవ్వ- దాణింపితుమంమఏ విరహిదంతాదో చింతఇ
స్సదిణివట్టేహిదావ॥ 29

ఉగ్గలిఅదబ్భకబలా మిఅపరిచ్చత్తణచ్చణా మోరా।
ఓసరిఅపణ్డుపత్తా। ముఅంతిఅస్సూవిఅలదాఓ॥ 30

శమమేష్యతిమమశోకః కథంనువత్సే త్వయారచితపూర్వమ్
ఉటజద్వారవిరూఢం నీవారబలింవిలోకయతః॥ 31

తll ఎడఁబాటు నెవ్వగ నెదఁ దాఁకఁబడియె
నరుగు శకుంతల యనుచిప్పు డెల్లు
కడు నాఁపఁబడినట్టి కన్నీటఁ గలఁగెఁ
బనిఁజూడ గంగ నవ్వల వంతమైఁ జూడ్కి
యడవినుండెడి నాకె [illegible]రా వితాకు
కూరిమి విట్టిది కూఁతులనుండి
విడికొత్త వనటఁ వేఁగింపఁబడుచు
సెట్లుందు వారలో యెల్ల గేస్తులును 27

ఉll ఎవ్వతె ముందు మిమ్ముఁ దనియింపక త్రాగదు నీరు దాల్చఁబో
దెవ్వతె మీపయిం జెలిమి నింపుచు నంజివురాకు సొమ్ము మీ
పుష్ప సమతఁ యెవ్వతెకుఁ బొల్పగు పండువు చెల్వు నింటనా
జవ్వని యా శకుంతల మొగి నేఁగు నౌ సంగుడి యానతీరె॥ 28

వll కుత్సా సాహసముఁ దోలఁగు నన్నేల వెంబడించెదవు - సుంతసేపు లో నీ కన్నతల్లి విడసియుం బెరుఁగుదానవే - నన్నుబోలె నిన్నిపుడు తండ్రి పెంచెడున్గనుక నుల్లసము॥ 29

గీll నోళ్ల తెల్లుజార్చె లేళ్లు నాటుల నాడ
కుండి నెమలి గములు పండుటాకు
లెల్లరాల్చుకొనుచు నెల్లెడఁ దీఁగెలున్
గంటినీరు గార్చు కరణ నయ్యె॥ 30

కంll పట్టియొటుసా వగకడ
ముట్టున్ నా వంటెగుమ్మ మానఁ దోలిసి చే
ఁ బెట్టంబడి యుప్పతికిఁ
బుట్టినటులఁ జెవరకున్న పుట్టిన మన్నన్॥ 31

ఇదమశిశిరై రంతస్తాపాద్వివర్ణమణీకృతం।
నిశినిశిభుజన్యస్తాపాంగప్రసర్పిభిరశ్రుభిః।
అనతిలులితజ్యాఘాతాంకం ముహుర్మణిబంధనా।
త్కనకవలయం స్రస్తం స్రస్తం మయా ప్రతిసార్యతే॥ 32

ఇతః ప్రత్యాదేశాత్స్వజనమనుగంతుం వ్యవసితా।
స్థితా తిష్ఠేత్యుచ్చైర్వదతి గురుశిష్యే గురుసమే।
పునర్దృష్టిం బాష్పప్రసరకలుషామర్పితవతీ।
మయి క్రూరే యత్తత్సవిషమివ శల్యం దహతి మామ్॥ 33

ఆలక్ష్యదంతముకులాననిమిత్తహాసై।
రవ్యక్తవర్ణరమణీయవచఃప్రవృత్తీన్।
అంకాశ్రయప్రణయినస్తనయాన్వహంతో।
ధన్యాస్తదంగరజసా మలినీభవంతి॥ 34

వసనే పరిధూసరే వసానా నియమక్షామముఖీ ధృతైకవేణీ।
అతినిష్కరుణస్య శుద్ధశీలా మమ దీర్ఘం విరహవ్రతం బిభర్తి॥ 35

గీ॥ చేయితలగడగా రేయి రేయిగంటి।
వేఁడిసీగ్గారుటనగ్రింగు వెలియుమాని।
కములతో నారికాయలఁ గడువక మని।
కట్టుజాఱుకడియమెగఁ బెట్టుచుందు॥ 32

గీ॥ ఇటుఁజె నకఁదన వారితో నేగఁదలఁచె।
నాఁగుమనియటుఁదనయయ్యా యల్కఁబల్క।
ఁ గూళనౌనన్నుఁదిరిగిక నీళ్లు లలమ।
ఁ గనినది విసపుములికియై కాల్చునన్ను॥ 33

గీ॥ కతము లేనినవ్వు కతనఁగొంచెముతోఁచు।
పల్మొగడలముద్దు పలుకులఁదొడ।
విడియఁగూర్మిఁగొనెడి కొడుకునెత్తుకొనిన।
ముఱికినంటువాఁడె పునెముసల్పె॥ 34

గీ॥ నుకిలదుస్తుల కట్టి నేనుముసవాడు।
నెమ్మొగంబున జడఁగట్టు నెఱులతోడ।
సుద్దమానడవడిఁగల్గి పెద్దతనపు।
తాలుచు నెనరుడుగునావి రాళినోము॥ 35

LOVE

—

AS YOU LIKE IT— *Act II. Sec IV.*

If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved ·
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.— 1

Act iii. Sec. ii.

Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave. 2

Alas the day! What shall I do with my doublet and hose? What did he when thou saw'st him? What said he? How look'd he? Wherein went he? What makes he here? Did he ask for me? Where remains he? How parted he with thee, and when shalt thou see him again? Answer me in one word. 3

శృంగార రసము

సీ॥ ఉరువడి నవవిల్తుఁడు సిగొల్పగా నీవు నెఱపిన యోపాటి నేరమైన।
మఱచిపోయితి వేని మఱి నీవు వలచియుండఁగ లేదు- నీవిప్డు నాతె
అంగున।
కూర్చుండి చెలి నగ్గారిచిపోగ చూచు విను వారలకు నెల్ల విసుకు
కలుగ।
సలుపసిచో నీవు వలచియుండఁగ లేదు కొంచెమైనం బరికించిచూడ।
చెలఁగినా మురళి పుడు నంజేసినట్లు।
కతము చెప్పనీ చెలి కాంక్షనుండి।
ఈవు దబ్బన విడఁబడి యేఁగవేని।
ఎందియు స్నేహము వలచియుండ లేదు॥ 1

ద్వి॥ ఆపెకీసుగుణంబు లజుఁడు విధించె।
నాపెదానునిగన వ్వతఁడు సృజించె॥ 2

వచనము॥ నేడయ్యో నా మగనేసముతో నేనేమి చేయుదును- నీవు వానింజూచినపుడు నాఁడేమి చేసె- వాఁడేమి పల్కె- వాఁడెట్లు కాన్పించె- వాఁడెట్టిదు స్తుదాల్చె- వాఁడిచ్చటికేల వచ్చెను- వాఁడు నన్నార్పియడిగెనా- వాఁడెక్కడనుండెను- వాఁడు నిన్నెట్లుచూచె నెను- ఇటెప్పుడు నీవు వానిం దరిగి చూచెదవు నాకొక్క మాటలోఁ దెల్పుము॥ 3

A lean cheek, which you have not; a blue eye, and sunken, which you have not; an unquestionable spirit, which you have not; a beard neglected, which you have not: — but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue — Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shœ untied, and every thing about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man: you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other. 4

Sc V.

Think not I love him, though I ask for him
'T is but a peevish boy: — yet he talks well:—
But what care I for words? yet words do well,
When he that speaks them pleases those that hear.
It is a pretty youth — not very pretty: —
But, sure. he 's proud! and yet his pride becomes him.
He' II make a proper man; the best thing in him.
Is his complexion: and faster than his tongue
Did make offence, his eye did heal it up.
He is not very tall; yet for his years he 's tall,
His leg is but so so; and yet 't is well.
There was a pretty redness in his lip;
A little riper, and more lusty red [rence
Than that mixed in his cheek: 't was just the diffe-
Betwixt the constant red and mimgled damask.

వ॥ చొక్కుఁ దాఁడ నీకగ లేదు- గుంటవడిన కన్నదినీకు లేదు- మా
ట్లాడుటకుత్సాహము లేనిమన- సదినీకు లేదు- పేక్షింపఁబడిన గడ్డ-
ముదనీకు లే- గందుకునిన్నుక్షమించెద నేమన నదివచ్చి రానిదికనుక-
(గాని- నీ చెల్లెడము బిగింపఁబడ రాదు- నీ బొమిడికము కట్టఁబడఁ
గూడదు- నీచొక్కాయి చేయి గుండీలు తగిలింపఁబడఁజనదు- నీ
జోడు బంధింపఁబడఁగగదు- మఱియు -నీ రొమ్ము డన న్న ప్రతివస్తువుం
గూడ నసహ్యసేయఁబడిన వాఁడ్సిని, నిరూపించఁ యుఁగాని నీవ
ట్టివాఁడవు గాఁవు- కలుగ నా చినట్లు నిను మటు నన్న నిన్నే నీవు వల
చినట్లు నిను హసించు నట్లానటించెను॥ 4

సీసమాలిక :—

తలఁపకుండ వాని నా చింతించు నే నడుగనప్పటికైన నతఁడు గూర్చు ।
సరికాని వాఁడు నుచును నున్నవాఁడై సహింపలరమాట్లా
డువాఁడు ।
కానిముఖ్య మాటలతో నాకుఁబని గోమి- వినువారిసంతస పెట్టువాని ।
పలుకులైనంగడు బాగుండు నతఁడు నో యాగమైనపద్దు వాఁడుండం
తయంద ।
గాఁడు కాఁడైన నిక్కము నా వరము లే వాఁడు- వానిపొగరు
వానికిఁదగు ।
వాఁడు చక్కని మగవాఁడగు- వానియందున్న యొక్కువవాని
వన్నె- మఱియు-
నతని నాలుగు నేర మాచరించినన్న నడిగ దానికి గుదుర్చు వాని
చూడ్కి ।

Act v. S c.ii.

Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no soone knew the reason. but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage. 6

HENRY VI PART—III *Act II. Sec.*

See, How the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun .
How well resembles it the prime of youth,
rimmed like a younker, prancing to his love ! 7

యతఁడంత పొడవుకాఁడు. .దైన- నీడునకుఁద .గినయంతయొ త్తునఁ
.దనరువాఁడు।

వానిదౌ కాలొకఁ ..పాళముగానుండు- ఁ.గాని- యూయది సరి.గా
నెసఁగెడు।

నాతనివా తెఱ.నల రెనెట్టుఁదనమ్ము.చొక్క-గ-నదివాని.చెక్కు-లందు।
ఁ.గలుపఁబడినదాని .కన్నదళమ్మగు।
.పండుకావి-నుఱియు ..నిండు కెంపు।
.నను వెలితిగుఁలాబు.నను నెట్టాలుండునో।
.వానిలోనసట్టె.,నాసి నెగడు॥ 5

వ. నీయన్నయు నాకోఁబుట్టువున్నారసిల్లినతోడనే యొండురుం బరికిం
చిరి- చూచుకొన్న నెంటనే గౌరకరినొకరు వలచిరి- మోహించిన
తత్క్షణమె నిట్టూర్పునిగుడించి - కూర్పుపుచ్చినంతనే యన్యోన్య
ముంగారణ మునుగుకొనిరి- కతము తెలిసిన వెంబడినేయుపాయము
వెతకుకొనిరి- మఱియు నీవనునన్నెంబ్లికి మెట్లుకట్టి-రవి వెంటనే వా
రెక్కడను- లేక- వివాహమునకు ముందుగానే కట్టు తప్పికవఁ
గూడెదరు॥ 6

మ॥ .కనుమూవేళున చొట్టుఁ స్దనసాబం.గార్గిమ్మ ముట్దిసి. వె।
.ల్గునవొప్పారుమినున్న పొర్గ్విసెలవున్గొన్చున్నదో - వల్పాక।
.త్తైనుఁగూడ.స్గ చేసికొంచువషి వెం. తే(త్రుఖ్యి చుంబోవ్రుపి.
.ల్లనిలేఁజవ్వనసే.సౌతా నసరిపో.న్జాలెనో - వెండియున్॥

LOVE'S LABOUR'S LOST *Act. IV Sec. III.*

So sweet a kiss the golden sun gives not
To those fresh morning drops upon the rose,
As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
The night of dew that on my cheeks down flows :
Nor shines the silver moon one half so bright
Through the transparent bosom of the deep,
As doth thy face through tears of mine give light ;
Thou shin'st in every tear that I do weep:
No drop but as a coach doth carry thee,
So ridest thou triumphing in my woe.
Do but behold the tears that swell in me,
And they thy glory through my grief will show :
But do not love thyself. then thou wilt keep
My tears for glasses, and still make me weep.
O queen of queens, how far thou dost excel,
No thought can think, nor tongue of mortal tell. 8

Act v. Sec. ii.

Fair ladies masked, are roses in their bud :
Dismasked, their damask sweet commixure shown;
Are angels vailing clouds, or roses blown. (1) 9

సీ॥ .మిగులనాచెక్కిళ్లు. దిగజారువలనంత. నెనయ నీనిడువాలు.గనుల
చూపు।

.పోల్క-నంతటితీయ.ముద్దిడఁగాలేదు. తెలవారినగులాబు. నలరు
నఁబడు।

.కొర్కిమ్మంచుచిన్కుల.కుం.బైడి. లేఁబ్రొద్దు-.నిం పనాకన్నీళ్ల .నుం
డినీదు।

.మోము వెల్తురొసంగు.పోఁడిమిగా-.నీడ. నెఱకెఁషులోఁను.ము.న్నిటి
యెదను।

.వెండిచందురుఁడట్లు వెలుగఁడునగమైన-. నేనేర్చి నెల్లక.న్నిటియందు।
.మెఱయుదువీవు-ని.న్మఱియు గుట్టుపుబండి..కరఁకె మోయని
బొట్టొ.కటియు లేదు।

.నాదు.వనటయందు.నన్గెలుపందుచుఁ.దిన్నగఁగూర్చుంకి.తిరిగినట్లు।

.నాలోనఁబొంగు క.న్నీళులఁగొంచెము .చూడుము - మఱి - యవి
చూపునీకు।

.నావంతనుండినీ.దొదన్ని యన్-సరి.కాని-య బ్బకుముసీ.లోనినీవు।
.నునిచెదపుడద్దములటునా.కనులనీళ్ళు।
.వెండియన్ -నన్ను నింక నే.ర్పింతువీవు।
.రాణులకు రాణి- నీదు.వి.న్నాణము- .మది।
.తలంపఁజాలదు- నాలుక .తెలుపలేదు॥ 8

గీ॥ ..కొమరుగలస్త్రీలు మాఱుము.ఖములఁదాల్చు।
.నపుడు.మొగలొ.గులాబుల.యట్టివారు।
.వేసములవిప్పి తమవన్నె.వెల్లడించు।

MERCHANT OF VENICE— *Act III. Sec. II.*

Like one of two contending in a prise,
That thinks he hath done well in people's eyes,
Hearing applause, and universal shout,
Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
Whether those peals of praise be his or no ;
So, thrice fair lady, stand I, even so,
As doubtful whether what I see be true,
Until confirmed, signed, ratified by you. (2)

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act V. Sec. I*

The iron tongue of midnight hath told twelve.
Lovers, to bed : 't is almost fairy time. 10

PERICLES *Act. IV. Sec. VI*

Here comes that which grows to the stalk ;— never plucked yet, I can assure you.— Is she not a fair creature ? 11

తఱినిమబ్బులదిగెడు నచ్చరలు మఱియు ।
నందముగ వికసించుగులాబిపువ్వులు॥ 9 (1)

గీ॥ పంచెముసంబోరుసిద్ధులన్ బ్రస్తుతింపుచు।
యుందఱు యేలుంగువినుచుదా నఖిలజనులు।
కనులయెడ భాగోన్నతి ననుచుమిగుల।
జపలచిత్తంబుతోడనా సన్నుతిధ్వ।
లుతనయవిహారకావాయ నచ్చనీకనంత।
యంబునంబరికించెడి యతనిమాడ్కి।
నేనుజగదేకసుందరి నిల్తునిచట।
జూచునదినిక్కమోయను చునరమరిక।
బెనచి సీవలనన్నిరూపింపఁబడుచు।
బఁ పరచఁబడీసమ్మతిం పఁబడువఱకు॥ 9 (2)

కం॥ నడిరేయియినుపనాలుక ।
నుడివెంబన్నెండు వలపు నూలొక్కనుమీరల్ ।
పడుకొండుసెజ్జలంది ।
ప్పుడుఁగడు గంధర్వవేళ పౌనరుచునుండెన్ ॥ 10

వ॥ తొడిమెన్నెలగునదిచటికివచ్చుచున్న దెవుడుం గోయఁబడలేదు. సకురూషిగాఁజెప్పెర నాపెసాగసైనదికాదా ॥ 11

ROMEO AND JULIET *Act. I Sc. I.*

Love is a smoke made with the fume of sights;
Being purged a fire sparkling in lovers' eyes;
Being vexed, a sea nourished with lovers' tears :
What is it else ? a madness most discreet,
A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

If I profane with my unworthiest hand ;
This holy shrine, the gentle sin is this,
My lips, two blushing pilgrims, ready stand
To smooth that rough touch with a tender kiss. 13

Act ii. Sec. ii.

See, how she leans her cheek upon her hand !
O ! that I were a glove upon that hand,
That I might touch that cheek !

THE TAMING OF THE SHREW— *Act. I. Scc. I.*

I saw her coral lips to move,
And with her breath she did perfume the air : 15

TEMPEST — *Act III. Sec I.*

Full many a lady
I have eyed with best regard, and many a time
The harmony of their tongues hath into bondage
Brought my too diligent ear; for several virtues
Have I liked several women; never any

గీ॥ వలపనఁగ వెచ్చనూర్పులఁ గలిగినపొగ।
కాముకులకన్నులందునఁ గ్రాలునగ్గి।
నాయికానాయకాశ్రితులన్ బ్రబలు కడలి।
వెఱ్ఱియున్ జంపఁ బెంపఁగ విషమమృతము॥ 12

గీ॥ నాతగనిచేత నీ పావనమగు గుడిని।
నేను శుచిఁగావించితి నేనిఁదగిన।
దండనంబిదినాడు పెదవులు రెండు।
సిగ్గుగల తైర్థికులివ్వుండె సిద్ధముగను।
చలిరుముద్దునా కర్కు తాకుదువ్వ॥ 13

ద్వి॥ చేతఁజెక్కిలిఁ జేర్చు చెల్వముచూడు।
చేతోడవైనను చెక్కిలంటుదును॥ 13

ద్వి॥ వెలఁదిపగడపు మోవి కదలఁగంటి।
గలికి యూర్పులగాలిఁ గమ్మనసల్పె॥ 14

సీ॥ పలుకులఁ బోఁతుల బాగుగనే నార సినవాఁడ నావాఁడి వినికివారి।
మాటతేనియ పెక్కు మాఱ్లుదాసింజేసె నానావిధస్త్రీల కేను వివిధ।
గుణములఁ బట్టి ముక్కవడినాఁడను గాని యెవ్వతెకైనఁ గల్గినట్టి

With so full soul, but some defect in her
Did quarrel with the noblest grace she owed,
And put it to the foil : but you, O you,
So perfect and so peerless, are created
Of every creature's best. 16

TROILUS AND CRESSIDA *Act. sec I.*

O, that ; her hand !
In whose comparison all whites are ink
Writing their own reproah : to whose soft seizure
The cygnet's down is harsh. 17

TWELFTH NIGHT *Act. I Sec. I*

Love - thoughts lie rich when canopied with bowers. 18

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. I Sec. I*

His little speaking shows his love but small
Fire that 's kept closest burns most of all.
They do not love that do not show their love.
O, they love least, that let men know their love 19

చెలువుతో జగడము చేసిదానిన్నాబడు చేయులోపంబెద్ది యో
యొనరెడు।

గనుక నామనసార నేకల్కినైన।
నేను మోహించలేదన్న డైన గాని।
నీవెపరిపూర్ణరాలవు నిరుపమముగ।
సలుపఁబడితి వెల్లరి ఘోషుఁగుల మొనవయి॥ 16

గీ॥ దానిపోల్కి కెల్ల ధనలిమ ల్మసియగు।
వానిసిగ్గుపాటు వ్రాసికొనుచు।
అంచపిల్ల తెక్క యదితాఁకుటకు బెఱు।
సద్దిరయ్యా యద్ది యాపెచేయి॥ 17

ద్వి॥ వలపుతేఁఫులు ప్రబలుచునుండు।
నలఁగుపొదలచాటు నందున్న యపుడు॥ 18

ఉ॥ తన్కు వెవానివల్పనిమితంగునాతనిమాట తెల్పెదుర్।
మిక్కిలిమాయఁగాఁబడిన నిప్పదియొంతయు మండుచుండెదర్।
మన్కు వచెంక లేరుతము మన్నగపర్చఁగఁబోనివారలు।
మ్మక్క గొంకింత యేవలతు నన్యలసున్దుముఁ బ్రేమఁజూపువార్॥

Nay, would I were so angered with the same !
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ,—" kind Julia. "— unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ —" love-wounded Proteus. "—
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly
healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down ·
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock;
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ,—
"Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : " that I 'll tear away :—
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will. 20

సీసమాలిక :— సరికాని- దానిపైఁ..గినుకనొట్టులం.బొడమె- నంతటి
ముద్దు..నుడులఁబట్టి।
.చించినా రేపాడు.చేతులారా- హానీ.కరమగుకందకెఁగ- ఉటువంటి।
.తీయతేనెన్ గ్రోలి- .తెంపున- కద్దానిఁ గూర్చినతేంట్లలనుఁ.గుట్టి
కుట్టి।
..పొలయించునటు- నేను.ముద్దుఁబెట్టెదబదు .గ్గాఁగఁ .బ్రత్యేకంబు.
కాగిదంబు।
.ముక్కలకున్ -జూడు- .మిక్కడ వ్రాయఁబ.డియె "దయఁగల్గు
జూ.లియ" దయావి ।
.హీనజూలియ-.తావ.కీన.కృతఘ్నత.కున -ఒగపీరుచు.కొనుట- కేను।
..హేయతతోడుతనీయు పేక్షన్ -గాలఁ.ద్రొక్కు మనీపెరు.ఆోటదంతు।
.నిట వ్రాయఁగాఁబడి.యెౘ " .స్మరకరవిద్ధ.ప్రోియన్ " పాపము
.పోటుపడిన।
.పేర-నాయెదనిన్నుఁ.జేరుచుకొనుసెజ్జ.యెసీదుగాయము.ల్మాను.దనుక।
.వెండియు-నిట్లునే.వేటాడెదన్ దీని..మోనసియెన్ని కఁగల.ముద్దుతోడ।
ఁ.గాని-రుండో-యటు .గాకనూడో .సారు .లీయెడం బోరిటియన్
.వ్రాయఁబడియె।
.నూరకనీవుండు.మోమంచిగాలి-నే.నా.కమ్మలోని.ప్రత్యక్షరంబు।
ఁ.బరికించు వఱకొక ..పదమైన- నాదు .నా. సుముతప్ప- నెగురఁజి
.మ్మకు ము పై కి
.సుడిగాలి-యద్దాని..నొడసి-జంపునసూఁగుక. క్కలుగల.బండడ.
కెఁక్క జేసి।
.మఱియటనుండిభీ.కరసముద్రంబున .దిగద్రోయ -చూడు.మద్ది
ర.యిచటను।

Act. iii. Sec. i.

That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman. 21

Act v. Sec. iv.

O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved. 22

VENUS & ADONIS

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff 'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin, 23

.వాని పేరొకపట్టీ.లోన వ్రాయంబడె. రెండుమార్లు "కనికరిం
చఁదగిన।
..దీనుఁడు (ప్రోటియస్. తెగనేడ్చు) ప్రోటియస్..సొగసైనముద్దుల
జూలియాకు"।
.దాని నేఁజించెద..నైన.మానెద.నంత.చక్కగా తద్దాని.జతపఱచెను॥ 19

.వాఁడుపో.గలెడుతన పేర్ల.తోడఁగాన।
.వానిని క్రూరుగానొక.దానిమీఁద।
.నొకటిఁ జేర్చి వ.విభుఁడుము. స్వంచు.కౌఁగి।
.లించు.,కలహించు.,మిచ్చఁగా.వించుమీవు॥ 20

ద్వి॥ .మాటాడువాఁడెల్ల.మగవాఁడు కాఁడు।
.మాటలచేతఁజా.మలగెల్వకున్న॥ 21

ద్వి॥ వలచినవారిఁజె.ల్వ ..వల్వకుంట।
వలపునకిదితెం.వంపునకిక్రముగ॥ 22

గీ॥ .ఎట్టు.లాఁకటడేగనె.ట్ట త్రి.ముక్క
.చేత.మాంసమ్ము.నెమ్ములు.చించివైచి।
.తెక్కలాడించుకొను.చెఱ.భ్రమింగు.నటది।
..యఱీముఱీనె ముద్దిడియె వాని..యవయవములు॥ 23

What seest thou in the ground ? hold up thy head:
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ? 24

The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet mays't thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip;
Beauty within itself should not be wasted:
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time 25

"Ah me !" — quoth Venus "young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs;
If they burn too I 'll quench them with my tears. 26

What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain. 27

Sometimes he scuds far off, and there he stares;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings, 28

గీ॥ .ఎందుకటుకిఁ౯ందుఁజూచెద. వెత్తుసిరము।
.చూడునాకంటిపాప-లచ్చోటనునీదు।
.సొగసునెలకొను-ఁజూపుఁఁజూపులుండ।
.నేలపెదవులుపెదవుల. నెనయరాదు॥ **24**

మ॥ ..మరులున్గొ.ల్పెడునీదు.వాతెఱ-ఁదలం.పన్నిదులేయీా. డెగ।
.న్బఱచున్గావి-చవిన్గొనంబడుటకు.న్బాళంబుగానుంటి-వి।
.త్తఱిఁబోఁగొట్టకు-మొంచె.మైదొరికినంతన్ జాఱిపోనీకుమేల్
మాఱుగ[నాపాతనంతసోయగముఫ్రాఁ.బోల్కి-వ్వడి[నిత్తగాన్ **25**

మ॥ .అకటా-పిల్లఁడవంత.మొక్క-లుఁడవా-.యా రా.నెపంబేలయీా।
.రకకావించెదుదాఁటిపోవుటకు-వేఁ.డ౯ంబైనయీాయెండ-నే।
.నీఁకఁజల్లార్చెదనిా ర్పు.గాఢుపుఁ-నెం.తేనా.నెఱుల్విప్పినీ।
.డకునిన్దార్చెద-వానికిన్గనులనీ.టఁ.డప్పిపోఁదీర్చెడఁ॥ **26**

చ॥ .ఎవతెనుఁదూలనాడెదవ.ఇట్టులన-న్నటుగాకిఁ కేమిగొ।
.ప్ప.వగచెఁంగునానునవి.పట్ల-దిచే-ల-కసింతముద్దు పె॥
.ట్టవఁ దెనీదు.వాతెఱ-.క.ంగా-పలుకఁంపగుమంచియందగాఁ।
.డవినుము-ముద్దునీనొకటి.డఁ-గొనెది.న్మదివడ్డితోడుతఁ॥ **27**

సీసమాలిక ___ .పారిపోవునొక ఫ్రు.దూరముగా-మఱి.యటఁ దేఱిచూచె
డు-.నదిరిపడును।
ఁ..జీమచిటుకుమన్న-సిద్ధపడునుఁ.జెచ్చె.రన్గాలివడిచేఁది.రస్క-రింప।
.నెటుపర్వెడెడునొలే.కెగురునోయెవ్వార.లెరుగరు-దానికే.సరముల
యెడ।
.మఱితోఁకనుండి-.ము.మ్మరమగుగాడ్పు-ఆ.క్క-లటులాడెడు వెందు౯.
కలనువిసరి।

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
He looks upon his love and neighs unto her;
She answers him, as if she knew his mind
Being proud, as females are, to see him woo her,
She puts an outward strangeness, seems unkind;
Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
Beating his kind embracement with her heels
Then, like a melancholy malcontent,
He vails his tail, that, like a falling plume,
Cool shadow to his melting buttock lent :
He stamps, and bites the poor flies in his fume.
His love, perceiving how he is enrag'd,
Grew kinder, and his fury was assuag'd. 28

Hot, faint and weary with her hard embracing,
Like a wild bird being tamed with too much handling,
Or as the fleet-foot roe that 's tir'd with chasing,
Or like the froward infant still'd with dandling
He now obeys, and now no more resisteth,
While she takes all she can, not all she listeth. 29

When he did frown, O ! had she then gave over
Such nectar from his lips she had not suck'd
Foul words and frowns must not repel a lover,
What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
Were beauty under twenty locks kept fast,
Yet love breads through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- .వెండియు-సకలించు-ఁ .వెంటకూడ
.నెఱఁగినట్టులదాని.యెద-బదులార్చు- ఁదా.వలచినందునకుగ.ర్వంబుతోడ
ఁ.దావింతపడ్డట్టు-.దయమాలినట్టుల- .నెగిరితన్నుకా-.దమి..నీసడించు।
.నేలికపద్ధతి.,సేవగించివగచు.ప్రజవలెఁబోతుగు.ఱ్ఱంబుతోఁక।
.ముడఁచుకొనెడు-నద్ది-.పగుచున్న ,కలికితు.రాయిపోల్కిఁజెమట.వోయుపిఱుఁదు।
.లకునుఁజలువనీడ.లనొసఁగఁ-దన్ను నే.లను-ఁజలమునసీఁగ.లనుఁగఱచెడు। 27

.నెట్టులద్దియలుక.నెనయ చునున్నదో।
.కాంచిదాని.గోడి.గయుఁబిగప।
.నెనరుతోడమిగులఁ..దనరారె-ఁజల్లారె।
ఁ.గోపమంతయుఁమగ.గుఱ్ఱమునకు 28

[వ్యాఁడు।]

త॥ ..లేనుదాబిగికౌఁగి.లింపుచేవేఁడి ..సొమ్ములయలసటలఁ.జొక్కియ
.వేనుఁజేతిరా.పిడిచేతఁనుచ్చి.కంబడుపిట్టటు.కడువెంటఁదఱుము।
..నేనుఱి.డస్సిన..యుఱ్ఱిపోలిక- ..బుజ్జగించినపెంకె.బుడుతని
.మాడ్కి।
.నామెచే.కొనుదాని.కంతనునొప్ప.కొనెనామెకోరిన.కోర్కెకుఁ
దప్పు॥ 29

త॥ ..చెలువుఁడాతనిమోము.ఁ..జిట్టించుకొన్నఁ-. జెలితనపనివిడి.చిన
యె.డ-నాట।
.పొలఁతియుతనిపెద.వులనుండి క్రోలి.యుండదమ్మె.,యుఁదేనె.నొ
క్కింతయైన।

When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing. some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries 31

RAPE OF LUCRECY

Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is. beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ? 32

పెళుచగుమాటలు- వెండియు -మూతి.ముడుపులాఁపగలేవు..పో-వ
లుచ్చవాని।
.నలరుముండ్లున్నఁగో.యఁబడెడు - .సొగసు.దాఁగవలవుదా.నితాళ
ముల్దెఱచు॥ 30

గీ॥ .వాఁడు నేటఁదనదు.నీడఁజూడ-ఁదమ.పు।
.వ్వారదానిమీఁదఁ..బఱచుమీ.లు।
.వాఁడు తారసిల్ల.వేడుకన్నిట్టలు।
.కొన్ని పాడుఁబండ్లు.కొన్ని యిచ్చు॥ 31

సీ॥ .సరియో- తెలివిమాలు.జంక-..సీ లేచిపో - ..త-ంచుకొనుచుసం
.తంబుచెందు।
.ముడుతెలువడునీడు.కడ వే.చియ ం - న్యా.యముపఱియున్విచా.
రమునునాడు।
..మది నెన్న టికినై న.మల్లింపరాదునా.కన్ను -పొ.గలునిలు.కడయు
లోఁతు।
.తఁపునుమా.నికిఁ.దగు-నాదువంతుజ.వ్వన - మిదివానినిఁ.బాఱఁ
దోలు।
.వడిగ.రచ్చనుండి.నడిపించుననుఁగోర్కె-।
.నాకుఁ జేతఁజిక్కె-.నయదియంద।
.మిట్టిసమయమందు.నెవఁడుభయంపడు।
జొరుటకట్టిసొమ్ము..పరగుచోట॥ 32

Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes. 33

Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
An canopied in darkness sweetly lay

Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out. 35

The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine. 36

తే॥ .తనకుముద్దిడనీక-. .తలిరుకై .-. లేమ. చెక్కొటికడ్డంబు. చేరుటకలిగి
..కొనకొని,యిరుకెలం.కుల మీఱిపొంగె.దలగడ-పొందఁగఁ.దన కోర్కెనసఁగ.
ఁ.ననుచునా,మిట్టిఁ.దగఁబూడ్వఁబడియెఁ. బూవుఁబోడిశిరంబు.పొలపుగ-నచట।
ఁ..బొనరెడు-,సతిగుండ. మావలెనా,కల్కి-..పోకిరికనులన.బ్బురముపడంగ॥ 33

ఉ॥ ప్రక్క-గమించివచ్చసతి. వాసిపయింజెలువారు కల్కిఁడా।
.తెక్కనచే-పుత్తియపు.తళ్కునఁజెమ్మటఁగమ్మివచ్చెకన్।
.. నెక్కొని రేయిమంచు,ఁబయి.నిండినతుమ్మిపువట్టులొప్పెడుఁన్।
.మిక్కిలిచీఁకటెన్ముడిఁగె. నెచ్చెలికన్నులతమ్ములోయనన్॥ 34

తే॥ .నీలంపుబిరడాల. నెగడునంతమ్ము. కాయలట్లుండుచ.న్గవ-గెల్వఁబడగ:
..ప్రకాలెడు,కన్నలో.బులజోడు-.లాఁతినాజంటకో.ల్వఁగలేదు తనదు।
. నేలిస్తప్పు-నెం. గారవించుఁ-బడువానిచేతనుఁ.బొసనుఁబొంది।
.చాలఁగ్రొత్తాసను.సలుపగనది,యొ.డసెతేఁడు. దాని,యొ.డయవెలినేయు॥ 35

ద్వి॥ .ఈయెడఁదప్పనీ-దేమన-నాకు।
.నీయలమాపులే.నిన్నప్పగించె॥

శృంగారరసః

రఘువంశే. స 6. శ్లో 81 ॥

సాయూనితస్మిన్నభిలాషబంధం । శశాక శాలీనతయానవక్తుమ్।
రోమాంచలక్ష్యేణసగాత్రయష్టిం । భిత్త్వానిరాక్రామదరాల
కేశ్యాః ॥ 1

శ్లో 82 ॥

తథాగతాయాంపరిహాసపూర్వం । సఖ్యాంసఖీవేత్రభృదాబభాషే।
ఆర్యేవ్రజామోఽన్యతఇత్యథైనాం । వధూరసూయాకుటిలందదర్శ ॥ 2

స 18. శ్లో 52 ॥

అథమధువనితానాంనేత్రనిర్వేశనీయం । మనసిజతరుపుష్పంరాగబం
ధప్రవాలమ్ ।
అకృతకవిధిసర్వాంగీణమాకల్పజాతం । విలసితపదమాద్యంయౌవనం
సప్రపేదే ॥ 3

కుమారసంభవే. స 3. శ్లో 66 ॥

హరస్తుకించిత్పరిలుప్తధైర్య । శ్చంద్రోదయారంభఇవాంబురాశిః ।
ఉమాముఖేబింబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాని ॥ 4

స 5. శ్లో 8 ॥

తంవీక్ష్యవేపథుమతీ సరసాంగయష్టి । ర్నిక్షేపణాయ పదముద్ధృత
ముద్వహన్తీ ।
మార్గాచలవ్యతికరాకులితేవసింధు । శ్శైలాధిరాజతనయానయయౌ
నతస్థౌ ॥ 5

సింగారము

గీ॥ .,ఉవిదయా,కోడెకానియుం.దాన్న వఁపు।
.ఁదెలుపఁజాలకయుండెను.,దిటవు లేమి।
.బయలువడెగగుర్పాటు,నె.పంబుతోడ।
.నొక్కనెఱాలుఁగలాపైమె.నుండియదియు॥ 1

గీ॥ .వేఁదియట్లగుఁజూక బల్కె-.వెండిబెత్తి।
.మూను చెలి-యమ్మపోవుద.,మొండెడకి౧।
.నవ్వులాటకు-ఁబెదపనా.పువ్వుఁబోడి।
.కోలచూపుల-దాఁగ.న్గొనియొనల్గి॥ 2

గీ॥ .అంతఁజెలువలకన్గవ.లానుకల్లు
.చిగురువిల్తుఁడస్త్రములఁగుప్పా-.,తగులుతలిరు।
.తోడవాడలికెల్ల-ఁడనకుఁదాఁ.దోఁచు,గడన।
.హాయలు,తోలికొంకి-జవ్వన-.మొందెనతఁడు॥ 3

గీ॥ .,విసపుమేతరికూడ-,జా.బిల్లి,పొడుచు।
.,తతిఁగడలివలెనొక్కింత.,యుఁతిదితగ్గి।
.పరపెఁదనచూపులన్దొండ.పండు,మోవి।
.,నెగడు,వలిమిడిమలకూఁతు.మొగమునందు॥ 4

గీ॥ .వానిఁజూచి-చెమట.పట్టి-వడఁకుపుట్టి।
.యడుగుపెట్టలేక-.యూఁగలేక।
.దారినడ్డుకొండ.తాఁకునసుడివడు।
.,వంకవలె,నలిమఁ.,పట్టియుండె॥ 5

స 6. శ్లో 83 ॥

ఏవంవాదిని దేవర్షౌ । పార్శ్వే పితురధోముఖీ
లీలాకమలపత్రాణి । గణయామాస పార్వతీ॥ 6

స 7. శ్లో 74 ॥

తయోస్సమాపత్తిషు కాతరాణి । కించిద్వ్యవస్థాపితసంహృతాని।
హ్రీయంత్రణాం తత్క్షణమన్వభూవ। న్నన్యోన్యలోలాని విలోచనాని॥ 7

స 8. శ్లో 2 ॥

వ్యాహృతా ప్రతివచో న సందధే । గంతుమైచ్ఛదవలంబితాంశుకా।
సేవతే స్మ శయనం పరాఙ్ముఖీ । సా తథాపి రతయే పినాకినః ॥ 8

స 9. శ్లో 30 ॥

నేపథ్యలక్ష్మీం దయితోపభుక్తాం । సస్మేరమాదర్శతలే విలోక్య।
అమంస్త సౌభాగ్యవతీషు ధుర్యా । మాత్మానమస్మాద్భృతపలక్ష్యభావా 9

మేఘసందేశే. స 2. శ్లో 21 ॥

తన్వీ శ్యామా శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ।
మధ్యే క్షామా చకితహరిణీ ప్రేక్షణా నిమ్ననాభిః ।
శ్రోణీభారాదలసగమనా స్తోకనమ్రా స్తనాభ్యాం।
యా తత్ర స్యాద్యువతివిషయే సృష్టిరాద్యేవ ధాతుః ॥ 10

శృంగారతిలకే॥

గీ॥ .చెప్పుచుండనిట్లు.,జేజేలరుసిమిన్న।
.తండ్రిచెంతవాంచి.తనమొగంబు।
.కేలఁబట్టుకొన్న. కెందమ్మిరేకుల।
..జగముతల్లి లెక్క.సలుపుచుండె॥ 6

గీ. .కూడుకొనుటయందుఁ.,గొంకునందుచు–సుంత।
.నిల్వఁబడుచు–మఱిమఱల్పఁబడుచు।
.నోరచూపులప్పు.డొండొంటఁదవులుచు।
.,నానకట్టుచేన.ణంగఁజొచ్చె॥ 7

గీ॥ .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు।
..పొదువఁబడినపైటఁ.బోవనెంచు।
..మొత్తమార్మొగమున..నత్తమిల్లెడునైన।
.నాపె.మిత్తిగొంగ..హాళికయ్యె॥ 8

గీ॥ .పెనిమిటియొనర్చు సింగారముఁజిఱునగు।
.తనరుచుండగనద్దముం దానఁగనుఁగొని।
..యైదువ..మేలుబంతితా .నంచుమిగుల।
..సిబ్బితితనంబునందెఁ .చెమరిలోన॥ 9

సీ॥ .పల్చనిపైఁదీగఁ.బరగెడునెలనాఁగ
.నడుజవ్వనంబున.న్దనరు.చామ।
.సూదిపల్చలున.సొంపగుముద్దియ
.[illegible]ండారఁబండిన.దొండపండు।

ప్రాణేశవిజ్ఞప్తిరియమ్మదీయా । తత్రైవ నేయాదివసాఃకియన్తః।
సంప్రత్యయోగ్యస్థితిరేష దేశః। కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి॥
11

దూతిత్వయాకృతమహో నిఖిలమ్మదుక్తం ।
నత్వాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే ।
శ్రాన్తాసిహన్తమృదులాంగిగతామదర్థం ।
సిధ్యన్తికుత్రసుకృతానివినాశ్రమేణ ॥ (1)

దష్టంబింబధియాధరాగ్రమరుణం పర్యాకులోద్ధావనా ।
ధమ్మిల్లస్తిలకంశ్రమాంబుగళితంభిన్నాతనుఃకంటకైః
ఆః.కణ్టజ్వరకారిశంకణరుణత్కారం కరాధూన్వతి ।
కింభ్రామ్యన్నటవీకాయకుసుమాన్యేషాననాద్గ్రహీత్ ॥ (2)

మానమ్లానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్।
నిర్వ్యాతేదయితే నిరన్తరమియంబాలావరంతష్యతే।
ఆనీతేరమణేబలాత్పరిజనైర్గ్మనమాలంబతే ।
ధత్తేకంఠగతానసూన్ప్రియతమష్షు నిర్గంతుకామాఃపునః॥ (3)

నగడువా తెఱఁగల నసఁబోడి
సన్నని కౌనుకు లెక్కఁడు మచ్చె కంటి బెదురు।
లేడిచూపుల వన్నెలాఁడి లోఁతైన పొ
క్కిలిఁ గల్గు చిలుకల కొలికి పిఱుఁదు।
బరువుమైనదచ్చ మెల్లన వంగుసుంత
చన్నుఁగవ క్రేఁగుతోడ నే యన్నుమిన్న।
యలరుచుండెడు చెలువల సలుపఁదలఁచి।
నలువ యొనరించు తొలిమచ్చ నాఁగ నచట॥ 10

గీ॥ ఇదిగో నా విన్నపంబును తేలువాఁడ।
గడపునది కొన్ని పూఁటల కక్కడ నెసీవు।
ఇప్పుడిత్తావు సరివడ డించుకయును।
బొనరుచున్గాఁక చలి వెల్గు మిసుకులైన॥ 11

గీ॥ ఏను చెప్పినదెల్ల చెలీ నలిపితి।
వారసీలాగు మేల్సేయు వారు లేరు
కోమలీ డస్సితకటనా కొఱకుఁబోయి।
పాటుపడకున్నఁ బున్నెముల్వచ్చు నెచట॥ 1

గీ॥ దొండపండనికొఱికెనీ తొగరుమోవి।
చెమ్మటం బొట్టుపరుగున జెదరెఁ గొప్పు।
ఒడలు ఱక్కువడె న్మొండ్లఁగడెములసడి।
నడరక డవిచిల్కకి దెపూల్వాడ సెవదినె॥ 2

చ॥ చెలువుఁడు ముక్కునన్గసదు చిన్నది సుంతయునైన నెంతయున్।
బొలయలుకన్ మగం డెడయఁ బొక్కుచునుండెదు నీవు యెప్పుడున్।
బలిమిసిఁ జెల్వునింజెలులు పజ్జకుఁ దెచ్చిననూరకుండునా।
తఁడరుగ నిచ్చగింపమఱితాల్పెడుఁ గుత్తుకనంటు పానముల్॥ 3

కర్ణారుంతుదమేవకోకిలరుతం తస్యాః శ్రుతే భాషితే।
చంద్రే లోకరుచిస్తదాననరుచేః ప్రాగేవ సందర్శనాత్।
చక్షుర్మీనమేవతన్నయనయోరాగే సుభృగీణాంపరం।
హైమీనవ్యశిఖాన దేవలలితా యాపన్నసాలక్ష్యతే॥ 4

విక్రమోర్వశీయే ॥

సాల్యానురాగపిశునం లలితార్థబంధం।
పత్రే నివేశితముదాహరణం ప్రియాయాః।
ఉత్పక్ష్మలం మమ సఖే మదిరేక్షణాయాః।
స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన॥ 12

గాఢం స్నానపురశ్శబ్దమాత్రమపి మేకాంతం ప్రశాంతౌ పాతమేత్।
పశ్చాదేత్య శనైః సరోత్పలపత్రే తే కుస్వేతవాలోచనే।
హా కేశ్రుగ్రస్మిన్నవతీర్ణసాధ్వసవశా న్మందాయమానాబలా।
దాసీయే తపద స్పర్శం చమురయోగ్భ్యామమోహాన్తికమ్॥ 13

అనధిగతమనోరథస్య పూర్వం। శతగుణితేవగతా మమ త్రియామా।
యది తు తవ సమాగమే తథైవ ప్రసరతి సుభ్రు తతః కృతీ భవేయమ్॥ 14

ఇదం రుణద్ధి మాం పద్మ। మంతఃక్వణితషట్పదమ్।
మయా దష్టాధరం తస్యాః। ససీత్కారమివాననమ్॥ 1

గీ॥ ముగుదవల్కెఁ గోయిల నుడి యగుచు నెగటు।
చాన మొగము గపడుదాఁక చందురు పస।
కన్న మూయుమే ల్లెళ్ళపై కనుమొగుటు।
చేతఁ గనకున్న వలకింపు పైఁడితీఁగ॥ 4

గీ॥ తెలుపు చుసరివలప నుఁగు తేఁపుఁగల్లు।
నాచెలువ మాటయియ్యాను నందాను రెడు।
నెగయుకే నెప్పలుగ నా యింతి మోము।
నాగు మొగముతోఁ గూడిన మరిరిఁ కెలి 12

తే॥ ఘన తనా సుందరమఁ గ యింతినము నందం దెచప్పడా వంతయు నైన।
నడితేకె నెనా వెన్నెఁ జను కించి మూయఁ గాత నోక్కవఁ గైదా మరలను।
జడ ఫుమైని మేడ చక్కటికి నిగి వడియంతయు ండగ్గ బలిమిమైనాడు।
కడకు నేర్పగు చెలికి త్తై చేఁదేఁవ వెడునడుగడు గున డ్పింపగఁ బడుచు॥ 13

గీ॥ నాదుకోరిక తీరకున్న తఱిమునుపు।
రేయినాక బ్బెడున్నా రెట్టులగుచు।
నీదుకూటమియందట్లు నెగడు నేని।
పునెము నాదె చక్కనికను బొమలదాన॥ 14

గీ॥ లోన జమిలిముక్కాలియె లుంగుఁగలిగి।
నట్టియా తమ్మినన్నరి కట్టుచుండె।
నడిగ నాచేతఁగ అవగఁ బడిన పెగవి।
మొరయు నెగయు ర్పుఁగలదాని మోము వలెను॥ 15

యదృచ్ఛయాత్వం సకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితా సుందరి యస్య నేత్రయోః ।
త్వయా వినా సోఽపి సముత్సుకో భవేత్ । సఖీజనస్తే కిము రూఢసౌహృదః॥ 16

అమ్మో-లదావిడ వేపఅవలీవై జలంతిఅ మేలగా-సహిమో ఆవేహిందా। వణమ్। సమరేసిక్షుపదం అత్తణో వలణమ్॥ 17

ప్రియమాచరితం లతే త్వయా మే। గమనేఽస్యాః క్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాః। యదియం పునరప్యరాళి నేత్రా। పరివృత్తార్ధముఖీ మయాద్య దృష్టా॥ 18

కిదవలహులిహిఆలక్ఖిఆహం-అణుణఅంణగేణ్ హోమికి స్తాదక్షిణస్స దేకిద పచ్చాత్తావస్స భాఆమి॥ 19

కార్యాంతరితోత్కంఠం । దినం మయా నీతమనతికృచ్ఛ్రేణ।
అవినోదదీర్ఘయామా । కథం ను రాత్రిర్గమయితవ్యా॥ 20

కుసుమశయనం న ప్రత్యగ్రం న చంద్రమరీచయో।
న చ మలయజం సర్వాంగీణం న వా మణియష్టయః।
మనసిజరుజం సా వా దివ్యా మమాలమపోహితుం।
రహసి లఘయేదారబ్ధా వా తదాశ్రయిణీ కథా। 21

ఇదం తయా రథక్షోభాత్ । అంగేనాంగం నిపీడితమ్।
ఏకం కృతి శరీరేఽస్మిన్ । శేషమంగం భువో భరః॥ 22

గీ॥ ..ఏకతమున నయ్యె.నీవొక మారైన।
.నెవనికంటఁబడెదో..ఓ.గురుఁబోఁడి।
..బాళిఁ జెందునీ.వి.రాళి వాఁడున్నాఁడ।
.చెలులమాట.వేరె.చెప్ప నేల॥ 16

వ॥ అమ్మో- నాపేరు తెఁగెచివురునఁ దగులుకొన్నది- చెలీ దీనిని విడిపించు- నెచ్చెలీ యీ నామాటఁ దలంచుచుందువు గదా. 17

గీ। .ఆపె.పోకకొకని మ్రుస.మద్దుపొచ్చి
.తీఁవ మేలొత్తఁ గూరిచి.తీవనాకు।
..ఱెఁగమ్మ అన్నాలుఁ గంటెసి.కతననిపుడు।
.కన్పడెసగ ముద్రిప్పె మొ.గంబుతోఁడ॥ 18

వ॥ మోసగాఁడ- చూఁచుని డెందము గలదానఁగదా నేను- వేడికొల్లైకొనకున్నాను- గాని- పలువురను విదలన్గు డివగచు నీకు జడిసెదను. 19

గీ॥ .మునివడుట చేనడంగిన..బాళిఁ గల్గు।
.పవలునడుపఁబడెఁగడుని.బ్బంది లేక
.పొడవు జాముల వేడుక. లెడయు రేయి।
.యొటులనా చేఁగడుపఁబడు.నింక మీఁద॥ 20

గీ॥ .అలరుపానుపుగాని వె.న్నెలయుఁగాని।
.గందమున్మ్రానికపు పేర్లు.గాని నాడు।
..మరుని వెతఁదీర్పఁ జాల.వ.చ్చరయఁగాని।
.దాని.కతగాని తప్పె.మం.తనమునందు॥ 21

గీ॥ .అరద మొరగఁగనా పై.నొరయఁబడియొ।
.నిచోటునా మేనియందున-.విద్దిగొకటి।
..పునెము.పొనరించె-నా గోడ.లునమింగిలిన।
..తాపునంతయుఁ.బుడమి కెం.తయు నుబరువు॥ 22

అనేనకల్యాణిమృణాలకోమలం। వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్।
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సుకః।సకింత్వయాదాసజనఃప్రసాద్యతే॥
23

అభిజ్ఞానశాకుంతలే॥

ఇసిచుంబిఆఇంభమరేహిం । సుఉమారకేసరసిహాఇం।
ఓదంసయంతిదఅమాణా । పమదాఓసిరీసకుసుమాఇం ॥ 24

అధ నికిసలయరాగః । కోమలవిటపానుకారిణౌబాహూ
కుసుమమివలోభనీయం । యౌవనమంగేషుసన్నద్ధమ్॥ 2[illegible]

హళాసఉంతలే-ఇఅంసఅంవరవహూఆసా శసహఆరస్సతుఏకిదణామహే
హావణజోసిణి త్తిణోమాళిఅఖుణంవిసుమరిదాసి- తహాజఇఅత్తాణం వివి
సుమరిస్సం- హళారమణీయేక్ఖుకాలే ఇమస్సలదాపా అవమిహుణస్సవ
ఇఅరోసంపుత్తో-ణవకుసుమజోవ్వణావణజోసిణీ సిణిద్ధపల్లవదాఏ ఉవ
భోఅక్ఖమో సహఆరే-హళాఅణసూయే అవిజాణాసికింత్తిఇమిత్తంస ఉం
గళావణిజోసిణీం అతిమెత్తంపెక్ఖది- ణఖువిభావేమిసహిహి- జహావణ
జోసిణీ అణురూవేణపా అవేణసంగదా- ఏవంణ్ణామఅహం విఅత్త
ణో అణురూపం వరంళహేఅత్తి- యేసోణూణంతుహఅత్తగదో ము
ణోరహో॥ 26

గీ॥ ..కతములేక-తూఁడు..కరణిమెత్తనిమేను।
.నోఁచుచుంటివిట్టి.నోముచేత।
.నెవఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు।
.కనుఁగొనఁబడునేమొ..నెనరునఁ.జెలి॥ 23

పాట—బేగడ—జంపె

“ఎత్తుగడ” ..కోదమతుమ్మెదలొకింత గ్రోలు .నూఁ.గుజడలతు
దలుగలదిరిసెనపువ్వు.లు।
“తీరుగడ” .విదలు కనికరంబలరారందవు..వీనులఁ.గై సేయుచు
నుంద్రు.24

కం॥ తలిరు.జిగిమించువాతెఱ।
.పొలుపగు లేఁగొమ్మజోడుఁ.బోలినచేతుల్।
.చెలువముగమేనియంతట।
..నలరువలెన్ జవ్వనంబు..నలరుచునుండెన్॥ 25

వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ విరజాజి- నీచేఁదోఁటవెన్నెలయను పేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అల్లైనన న్నే నే మఱచితినమ్మా ॥ మంచితఱి నీ తీఁగమ్రాఁకు జంటకుఁ బొందుకలిగె- .గ్రొన్ననపాయమునఁ .గొమరారునీతోఁట వెన్నెలం .బొడము చివురునీతీయమావిగున్న .కుడువఁజెల్లు -నమ్మా యనసూయా - శకుంతలయొందుకుఁ దోఁటవెన్నెల నంతగాఁజూచుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోఁచలేదు నీవుచెప్పుము- ఎట్లుతోఁటవెన్నెల తగినమ్రానితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ దగుమగనిఁ బొందుదునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీలోనికోర్కె. 26

యతోయతఃషట్చ్వరణోఽభివర్తతే తతస్తతః ప్రేరితలోలలోచనా।
వివర్తితభ్రూరియమద్యశిక్షతే। భయాదకామాపిహిదృష్టివిభ్రమమ్॥ 28

చలాపాంగందృష్టఃస్పృశసిబహుశోవేపథుమతీం ।
రహస్యాఖ్యాయీవస్వనసిమృదుకర్ణాంతికచరః।
కరంవ్యాధున్వత్యాఃపిబసిరతిసర్వస్వమధరం।
వయంతత్త్వాన్వేషాన్మధుకరహతాస్త్వంఖలుకృతీ॥ 28

తదోవసందోదారసమవితా ఏఉమాద్రదఇత్త ఆంరూవంపెక్ఖి — అణ సూఏగమిస్సందావలఅహ-ఇమంఅసంబద్ధపళావిణీం పిలవదం అజ్జాఏగోదమీాఏణివేదేదుం॥ 29

స్రస్తాంసావతిమాత్రలోహితతలౌబాహూఘటోత్క్షేపణా।
దద్యాపిస్తనవేపథుంనజహాతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।
బద్ధంకర్ణశికీషరోధివదనే ఘర్మాంభసాంజాలకం ।
బంధేస్రంసినిచైకహస్తయమితాః పర్యాకులామూర్ధజాః॥ 30

గీ॥ ఎచ్చ టెచ్చటఁ దుమ్మెద యెదురుతగులు ।
నాయెడ నదురుచుండుక న్ద్రోయిఁ గౌలిపి
యీమె-తిరిగెడు బొమలతో నిపుడు నేర్పు ।
తలపులేకయుఁ జూపు హొయలు వెఱపున ॥ 27

త॥ కనియద రెడు కడకన్ను - ఁ బల్మెఱుఁ
దడఁబాటుఁ గలదానిఁ దాఁకుచునుందు ।
వానరుతు మెల్లన నులిపు- మంతనము
చెప్పెడుతీరునఁ జెవియొద్దఁ జేరు ।
కొని-త్రావుచుందువు కూటమియసల
యిన మోవి-నాపెచే యివిదల్చుచుండ ।
బునెముకల్గిదాన వుగద తేఁటి- నిజ
ము వెదకుట స్మెమె మోసపోయితిమి॥ 28

వ॥ పిదప నామని తఱి వెత్తెత్తించు సోయగముఁ జూచి (శ) నేవెళ్లి పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ దన్గూర్చి గౌతమితోఁ జెప్పుటకు ॥ 29

త॥ పొలపుగవంగిన మూఁపులు-మిగుల
నెఱ్ఱనియుఱ చేతు లెసఁగుబుజములు ।
కడవెత్తుటన్జన్నుఁ గవదం కెడయఁ
బోవదిప్పటి-కూరు పులుమెరమీఱు ।
గులుకుఫూవంటు పో గులఁజిగిమించు
మోమునఁ జెమ్మట ముత్తెములల్లు ॥
ముడిపీడనొక కేల ముసుఁగు బట్టెడు
విరియఁబారినతల వెంట్రుకలెల్ల ॥ 30

వాచంనమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।
కర్ణందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।
కామంనతిష్ఠతిమదాననసమ్ముఖీనా ।
భూయిష్ఠమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥ 31

అనాఘ్రాతంపుష్పంకిసలయమలూనంకరరుహైః ।
రనావిద్ధంరత్నం మధునవామనా స్వాదితరసమ్ ।
అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచతద్రూపమనఘం ।
నజానేభోక్తారంకమిహసముపస్థాస్యతివిధిః ॥ 32

అభిముఖేమయిసంహృతమీక్షితం। హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।
వినయవారితవృత్తిగతస్తయా । నవివృతో మదనోనచసంవృతః ॥ 33

దర్భాంకురేణచరణఃక్షతఇత్యకాండే। తన్వీస్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా
ఆసీద్వివృత్తవదనాచవిమోచయన్తీ। శాఖాసువల్కలమసక్తమపిద్రుమాణామ్ ॥ 34

క్షామక్షామకపోలమాననమురః కాఠిన్యముక్తస్తనం।
మధ్యఃక్లాంతతరఃప్రకామవినతా వంసౌఛవిఃపాండురా ।
శోచ్యాచప్రియదర్శనాచమదనక్లిష్టేయమాలక్ష్యతే ।
పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥ 35

గీ॥ మాటఁగలపదు- కాని నే మాటలాడు।
చుండఁ జెవి యొగ్గి యాలించు చుండు- నాదు
మోమున కెదురుగాఁ దన మొగమునిడదు।
కాని- మిక్కిలి వేగ్రాదు దానిచూపు॥ 31

ఉ॥ క్రోలని క్రొత్తతేనె- మొనఁ గ్రుచ్చని మాని కె- గోరువాటులన్।
దాలచనట్టి లేఁజివురు తావిగొనంబడనట్టి పూవునుం।
బోలిన దానిపోయగము- మునటినోముల మేటిపంటగా।
బోలును- దాని నేలుటకుఁ బుట్టెనఁ యా తని దెంతపున్నెమో. 32

గీ॥ చూపునుఅలింపఁబడు మోము జూడ నేను।
నొండుతలఁపున నగఁబడుఁ హొయలు మీఱ।
నడఁకువ మెయి నడ్డఁబడిన నడతఁగల్గి।
పడఁతి చేడాఁగఁడు- బయల్పడఁడు మరుండు. 33

గీ॥ కతము లేక కాలు గాయమువడె ఉబ్బు।
మొలకనను చుఁగొన్ని యడుగు లరిగి
చెలువ మోము ద్రిప్పి నిలిచె విప్పుచు నార।
చీరఁ దగలకున్నఁ జెట్ల కొమలు. 34

త॥ కడువాడు చెక్కిళ్ళుల్ గల మోము- గట్టి
తగ్గిన చన్దోయిఁ దన రెడు నక్క।
బడలిన లేఁగౌను- వంగిన మూఁపు।
లెంతయు వెల్లన యిన మేనిచాయ।
వెడవిల్తు చేఁగుంది వెలఁదుక కనిక
రింపఁబడఁదగు- మ ఆ- సొగసు మీఱు।
వడగాలిచేఁ దాఁకఁ బడు నాకులుగల
తీయమావిడి తీఁగె తీరునఁ దోఁచు॥ 35

హళా మఅణలేహో సకీఅదు- తం సుమణోగోవిదం- కరిఅ దేవదాపసాదవ్వవదేశేణ తస్స రంణో హత్థం పావఇస్సం— 36

తుజ్ఝ ణఅణేఅలఅం । మహ ఉణ మఅణో దివా వి రత్తివి ।
నిగ్ఘిణ తవేఇ బలిఅం । తుఇ జంత్త మణోరహాఇ అంగాఇ— 37

కింశీతలైః క్లమవినోదిభిరార్ద్రవాతాన్।
సంచారయామి నలినీదలతాలవృంతమ్।
అంకేనిధాయ కరభోరు యథాసుఖం తే।
సంవాహయామి చరణావుత పద్మతామ్రౌ॥ 38

లదావళఅ నందావహారఆమం దేమి భూ ఓపరిభోఆఅ 39

ముహురంగుళిసంవృతాధరోష్ఠం । ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్।
ముఖమంసవివర్తి పక్ష్మలాక్ష్యాః। కథమప్యున్నమితం న చుంబితం తు॥ 40

తస్యాః పుష్పమయీశరీరలులితా శయ్యా శిలాయామియం ।
క్లాంతే మన్మథలేఖ ఏష నలినీ పత్రేనఖైరర్పితః।
హస్తాద్భ్రష్టమిదం బిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో।
నిర్గంతుం సహసా న వేతసగృహాచ్ఛక్నోమి శూన్యాదపి. 41

వ॥ ఏమో- వలపుజాబు వ్రాయుము- దానిం బువులలో దాచి- వేల్పు
ప్రసాదమను నెపంబున- జేనిచేతం బెట్టెదను ॥ 36

గీ॥ నీదు డెంద మొకింతయు నేనెఱుంగ ।
మావుబవలును నీపయి న్మరులుకొన్న ।
నాదునెమ్మనమిక్కిలి నవవిలుతుండు ।
కనికరముం దొఱంగినవాండ- కాంచుచుండు ॥ 37

గీ॥ నీదుబడలిక వాయగ నీటిగాలి ।
వీతునా, తమ్మిరేకుల వీవనలను ।
దొడనుంగూర్చుండం బెట్టెను న్దొడలదాన ।
యడుగులొత్తుదునా నీకు హాయిగాను॥ 38

వ॥ కాకంబోంగొట్టిన తీంగజొంపమా తిరిగి కూటమికై పిల్చెదను॥ 39

గీ॥ పలుమఱు వ్రేళ్లతో మూయం బడిన పెదవి ।
వలదనెడి వ్రాలు-మై చొక్కు- పాటు- తనరు ।
క్రాలుంగంటి మాఱ్మొగ మెట్ట్ కేలకెత్త ।
బడియె- నైనను-ముద్దిడం బడంగలేదు ॥ 40

తరువోజ :—ఇదెయాపెమే ని చేనెంతయు రాతి.
పై నలింగనపూల. పానుపు-గోళ్ల ।
పదనుల వ్రాయంగం బడు మరు కమ్మ
తగునిదె వాడిన. తామరాకుపయి ।
నిదెతూండుగవవడి. యొ జ్జేతినుండి-
యంతట నేనిట్టు. లరికట్టంబడుక ।
నుదుగతో దబ్బున. న్బోంజాల-రిత్త
వారినప్పటికిం బబ్బలియిల్లువిడిచి॥ 41

తపతితనుగాత్రిమదన । స్త్వామనిశంమాంపునర్దహత్యేవ ।
గ్లపయతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివసః ॥ 42

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతం స్తనయోః ।
అత్యాయతంనయనయో । ర్మమజీవనమేతదాయాతి ॥ 43

క॥ చెలియాననవి ల్తుడునిను ।
..గలఁచె- నయిన - నన్ను నెపుడుఁ .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।
..జెలువడఁచినయట్లు ..తొవలఁ .జేయుదుసుమ్మీ ॥ 42

క॥ .వెడలపుపిఱుఁదులయొడ- నె ॥
.న్నడుమున , నకనకలు- బిగిత.నమూ .గుబ్బల బల్ ।
నిడుపున్ జూపులయందున ।
..నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా .యుసుజిదిగో ॥ 43

MERRIMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I. Sc. I.*

Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly. 1

Sc. iii.

I have been, madam, a wicked creature, as you and all flesh and blood are : and, indeed I do marry that I may repent. 2

Act iii Se. ii.

Why, he will look upon his boot, and sing ; inend the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick his teeth, and sing. I know a man, that had this trick of melancholy, sold goodly manor for a song. 3

AS YOU LIKE IT *Act I. Sc II.*

The more pity, that fools may not speak wisely, what wise men do foolishly. 4

Act. ii. Sc. vii.

Call me not fool, till. Heaven hath sent me fortune. 5

హాస్యరసము

ద్వి॥ కడు వెఱ్ఱిబానిసగా మొద్దుబుద్ధి ।
కడచుట తఱచుగఁ గందుము మనము ॥ 1

వ॥ అమ్మా నీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడనొక తెల్వి మాలినజంతువునుఁ గాని- నిశ్చయముగాఁ బెండ్లాడెద- నందుచేఁ బశ్చాత్తాపపడవచ్చుఁ గనుక. 2

వ॥ ఎందుకు- వాఁడు తనజోడువైపు చూచుచుఁబాడును- మఱియుఁ గుచ్చెపెట్టి కుట్టినతన మెడ గుడ్డ సవరించుకొనుంబాడును- ప్రశ్నము లడుగున్నాఁడును- వెండియుం బల్లుకట్టుకొనుంబాడును— ఈతీరు పిచ్చిగల యొకఁడొక పాటకై తనమేలైన మాన్యమమ్ము కొనుట నేనెఱుఁగుదును. 3

వ॥ బుద్ధిమంతుల, వివేకముగాఁ జేయుదాన్ని వెఱ్ఱులు వివేకముగ వివరింపరాదనుట మఱింత ఘోరము. 4

ద్వి॥ పిలువకు నన్ను వివేకియంచీవు।
కలిమి దేవుఁడు నాకు గలిగించువఱకు॥ 5

Act iii. Sc i.

Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic. 6

Act iv. Sc. i.

Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss. 7

వ॥ వలపుబోత్రిగవెఱ్ఱి-మఱియు- నీకుఁజెప్పెద-చిచ్చువానివలెఁజీ
ఁకటిగదికిఁ జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
ఁబడి కుదర్చఁబడకుంటకుఁ గారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
లపుననుండు నంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న - దైనను - నే
నుపదేశమున నదికుదర్చఁగలనని చెప్పెద- నౌను- నేనీలాగొకని
కాపిచ్చికుదిర్చితిని - వాఁడునను దనవలపుకత్తెగాఁ బ్రాణనాయి
కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్నుఁ బ్రతిదినము బ
తిమాలుకొనునట్టు లేర్పరచెదను - చాపల్యముఁగల పడుచునై
నేనాసమయమునకేడ్చెదను- మెత్తఁబడి-చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
తిఁగొని- వాలకము వేయుచు- గర్వపడి లేనిపోనియూహలతోఁ
గోఁతిచేష్టలుసల్పుచు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనిండి- చిఱు
నగవుల మెండుకొని యుండెదను. ప్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
నేమనో వ్యథయు లేకున్న నేమాత్రమైనను- ముత్తముపై -బిల్లకా
యలున్ స్త్రీలునిట్టిజాతి పశువులు. గాన- వానినపుడే ప్రేమించెద-
నప్పుడే యసహ్యించెదను. వెంటనేవానిన్నంతోషపెట్టెద- దోడ
నే ప్రమాణముచేసి వానిన్ని రాకరించెద- నప్పుడే వానిఁగూర్చి
విలపించెద- దత్క్షణమె వానిపై నుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
పిచ్చివలపునుండి తీవ్రోన్మాదప్రకృతికిఁ బాఱఁదఱిమెద- ననఁగా-
వాఁడొట్టువైచికొని- యీమనుష్యసంఘముని్విడనాడి- మునియై
యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనర్చెదను. 6

వ॥ మంచిమాటకార్లు తడఁబడినపుడుమియు దురు- వలపుకాంద్రో-ప
న లేనప్పు డనరాదు కాని-మిగులనేర్పుగ నఁజేయుటకు--ముద్దానుట.

Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new- fangled than an ape : more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep. 8

O, that woman that cannot make her fault her hus - band's occassion, let her never nurse her child her- self, for she will breed it like a fool.

Act v. Sc iii.

Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice. 10

CORIOLANUS— *Act IV. Sc iii.*

I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is where she's fallen out with her husband. 11

CYMBALINE— *Act V Sec.V*

By medicine life may be prolonged, yet death
Will sieze the doctor too. 1

వ॥ మగవాండ్రుతముఁబెండ్లాడని కన్నియలబతిమాలు కొనునప్పుడు చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెండ్లియైనపిదప,శూన్య మాసమువలెనుందురు- కన్నియలుతమ,కన్యాత్వమందు వైశాఖముంబోలెదరు-కాని-వారిల్లాండ్రైనపిమ్మట నాకాలము మాఱును- మగపావురముతన పెట్టన్ శంకించుటకన్న నెక్కువుగనిన్ను నేననుమానించెదను- వానకఱచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొదపెట్టెద- ఁదిమ్మనికన్నమిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోఁతికన్నఁగొఱమాలియుందును-శోకదేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱియునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్ఛగించినపుడే నేనట్లుచేసెదను - దుమ్ములగొండిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేనట్లొనర్చెదను. 8

వ॥ భళీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాఁడుది- తనంతనాపెతన బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపె, వెంగలివలె దానికినడతమప్పను. 9

వ॥ చెడుకంఠమునకుఁబీఠికలైన, కేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొంతుకువెల్లురాసినదని చెప్పుటగాని-మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.10

వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమిటితోసరిపడకున్నపుడనివింటిని. 11

ద్వి. బ్రతుకుపొడ్గింపగఁ.బడుమందుచేత।
మృతివైద్యునింగూడ.మ్రింగెడుఁగాని॥ 12

HAMLET— *Ac. I. Scc. V.*

But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage. 13

Act ii. Sec. ii.

Fare you well, my lord.
These tedious old fools ! 14

Act iii. Sec. i.

If thou dost marry, I'll give thee this plague for thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs marry, marry a fool ; for wise men know well enough what monsters you make of them, 15

Sec. ii.

None wed the second, but who killed the first· 16

The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed. 17

గీ॥ అలమి పోకిరితనము స్వర్గాప్తిఁ గొని ।
కోరినఁ జలింపఁబడదు సుగుణ మొకఁడు ।
దివ్యమూర్తినిఁ గలిసియున్ దృష్టిపడక ।
గుహ్యచాపల్య మెంగిలి కూళ్లు గుడుచు ॥ 13

ద్వి॥ ఎసఁగుముహోయిగా నీవ్వు నా ప్రభువ ।
విసిగించు నీ ముది వెంగలివారు ॥ 14

వ॥ నీవు పెండ్లాడినయెడ నీకీ వ్యాధి నే నరణమిచ్చెదనుమంచుగడ్డవలె మెచ్చలేకుండు-మంచువలెనిర్మలముగనుండు-మైనవిశ్చయముగా- నిందెండవ్వకొన నేరవు-సన్యాసినులమర మానకుఁబోవమ్ము-సుఖముండు. మటుగాక- నీవు పెండ్లాడఁగోరినచో నెట్టివానిం బెండ్లాడు- మేమన-ఁదెలియఁగలవారు- నీవు వారినెట్లు పాడొనర్చెదవో తెలిసికొందురు. 15

ద్వి॥ తొలివానిఁ జంపిన తొయ్యలి తప్ప ।
మలివానిఁ బెండ్లాడి మనదెవతైన ॥ 16

గీ॥ సంపదన్ వృద్ధిపరచునీ చపుతలంపు ।
గాని రెండవ పెండ్లికిఁ గలము వలపు ।
కాదు మలిసారి నాదుమ గనిఁ గెడపెద ।
మెత్తనన్మార్పనిమిటి చుంబించునపుడు ॥ 17

I do beleve you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of voilent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The voilence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hallow friend doth try,
Directly seasons him his enemy
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead. (1) 18

సీ॥ .నీవిష్టుపల్కు_దా.నిసరిగ, నరసెద. వనితలంచెద-గాన-. మన
మతలచు।
.నిశ్చయించినదిమా. నెదము-బల్మినో, దవి.కడుc గొంచెమువిలువ.
గలుగు,స్మృతికి।
.బొత్తిగనుద్దేశ.మున్దాసియగు-నద్ది-. చెట్టున, దొరగా.యట్టులుండు।
.నింతవఱకు-cగాని-. యిcక,నారముగ్గి నc.బడియెడుcగదిలింపc. బడ
క-మిగుల।
.ముఖ్యముగా-మన.ముందీర్చ మఱచెద. మెయ్యదిమనకగు.ఋణ
ముదాని।
.దుఃఖసమయమునం. దునమనమనుకొన్న .దావంతముగియcగా.
ర్యంబుతేప్ప।
.శోకంబునకుcగాని,జోకకుcగాని యుం.డినశక్తియవ్వాని. నిశ్చయ
ములు।
.తోవానిcబొలయించు_నే. వcకcదుర్లైడు. నానందమున్గడువచట
వంత।
..దురటిల్లు-వనటసంతోషించు-,మోదమ్ము., వనరెడుగా జిన్న .
యు.పాయమందె।
.జగమిదికాదు,శా.శ్వతమింతెకాక-మ.నయదృష్టములతో మ.నవ
లపులును।
.మారుట,బ్రముకాదు-. కారణమేమన-.నడుపునోవిధినిమ.న్మ ధుc
డు_లేక।
..కామునినడుపునో. కడు,భాగ్యదేవత-.యాయంశము బరీక్ష నేయ
నీంక।
.మనకువిడువcబడి. యెను-గొప్పవాcడు, క్రుం.గిలినసీవున్బరి.కింతు
వతని।
..ప్రియు.cడుపరుగువెట్టు-c. బేదహెచ్చినయెడ-. సలిపెడుశత్రుల
.సంగడులుగ।

Why, let the strucken deer go weep,
The hart ungalled play;
For some must watch, while some must sleep:
Thus runs the world away. (2) 18

Act. iv. Sc. iii.

We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves for maggots: your fat king and your lean beggar is but variable service, two dishes, but to one table: that 's the end. 19

.నిదినఅనుమతియ.దృష్టమన్గొలిచెదుc., బెరిమయేమన.c గోర్కు.
దొఱcగువాcడు॥

.హితులసcగా అcతపడ. జెప్పటికైన-వెం.డరి నుc-గావలసియు .ండి
ననతండు'

.కి పటిదియ నసేస్త.కానిననుభవించు.. స్పష్టముగా- వానిcబగతుc
జేయు।

c.గాని-వసిన గనె.కిక్కడ మాదిరి రెలిన. స్వాదము రియుని-మన.c ప్ప
లుమఱి।

.యనదా సలి న .స్వానంబు కాcబడునత..ప్రబంధాలను గ నసిం
.బరుగు నెట్టు।

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-cగావువా।
.నిఫలితములుమనవి-.నీవుతెcతు।
.కేసుకి-మ అమను పుc.గానమి-సీతొలిభ క్తి।
.చెల్లు నపుడె.నీదు.చింతలు తెగు॥ (1) 18

గీ॥ పోటుతిన్న జింక పొగలుచుంబోనిమ్ము।
యక్షతముగనిత్తి.యాకనిమ్ము ।
కొందఱునిదురించcగ పదఱుమేల్కొనీ
వలయు-నట్లు-జగము.పరుగు నెట్టు॥ (2) 8

వ॥ మనక్రొవ్వునకై జంతువుల నెల్ల మనము క్రొవ్వింతుము-పురుగులకొ
ఱకై మనంతటయునము క్రొవ్వుదుము-నిబలిసిన రాజును- మఱియు నీ
బక్కచిక్కి-నకలిచ్చ్నగాcడునుం గేవలముమాఱు చుం చెడు కించములు
రెండుకు ళ్ళోకి.భోక్తకే-యది-ఫలితార్థము. 19

HENRY IV—PART I— *Act III. Sec. I.*

Mincing poetry ;—
'T is like forced gait of a shuffling nag. 20

PART II:— *Act I. Sec. II.*

Have you not a moist eye ? a dry land ? a yellow cheek ? a white beard ? a decreasing leg ? an increasing belly ? Is not your voice broken ? your wind short ? your chin double ? your wit single ? and every part about you blasted with antiquity ? and will you yet call yourself young ? fie, fie. 21

But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common. 22

Act. iv. Sec. i.

Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution. 23

Sec iii.

If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack. 24

ద్వి॥ ..కోతికి-యీడుపుకాళ్ల.గుజ్జుపుతట్టు।
.గతి-బల్మిలాగిన. కవనముండెడును ॥ 20

వ॥ తడికన్ను-నీర్లేని మొగము-పచ్చనిబుగ్గ- తెల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న కాలు- బలిసియున్నకడుపునీకు లేదా- నీకంఠముచెడలేదా-నీశ్వాపముతగ్గలేదా-నీగడ్డము రెట్టింపలేదా- నీబుద్ధినీరసిల్లలేదా-నీస్థితియంతయున్మదిమిచేధ్వంసముకావింపఁబడెను - నీవింకనుబడాచువాఁడవనెదవు-ఛీఛీ॥ 21

వ॥ మాయాంగ్లేయుల,ప్రకృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువు,అభించినచో దానింబాడుసల్పుట॥ 22

గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు.తన పెనిమిటుకల్క-।
ఁ.బుట్టఁజేసి-తన్ను.మొత్తునతని।
.చేతికడ్డువాని.చిఱుతనిప్రేలాడ।
ఁబట్టుదుష్టభార్య.పగిదినుండె॥ 23

వ॥ నాకు వే, గురుకొడుకులున్నప్పటికివాండ్రకు నేను మొదటమప్పామా ,నవనీతిపల్చని, పానములుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు సారాయి,కలవడుటయును ॥ 24

HENRY VI—PART—I *Act II. Sec. III.*

And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone. 25

PART II *Act. IV. Sec. IV.*

How now, madam?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldest not have mourned so much for me. 26

PART III *Act III. Sec. I.*

Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust:
Such is the lightness of you common men. 27

Sec. II.

Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way:
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it; 2

ద్వి॥ .పిలువని.విందులు వెళ్ళినవెన్క- ।
..నెలమినింపొదురం.చేవిన్న వాఁడ॥ 25

గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు.చుం టినీయిష్టుఁడొ!
.వానికొఱకు తైలఁ.బట్టుచుం టి।
.యే నెమడసియున్న.నింతగాఁ బ్రియురాల।
.శోకమందవంచు:నాకుఁదోఁచు॥ 26

[..నూకెదునా.దె।

త॥ .కనుఁగొను-మే-వెంద్రడు .కన్నా మొగంబు.నుండియూదన్- గాడ్పు
.స-నదిమఱియు నేవి.సరి వైచినంత.లొంగు-నాగాలికి.లోఁబడు- వెండి
యును-.లాఁతికయ్యాది.యూనెగయునప్పా-..డురవు.కర్వలి దెబ్బ.కొ
.డఁబడుచుండు।

..ననయంబు-నటువంటి.దొఁఱల్క-ఁదనము-..నలఁతులారామిాకు
..నలవడుచుండు॥27

త॥ ..వారిధిచేర్పగు..పర్వతశిఖర .మందుండి-.దవ్వుల.కగపడునవల
..తీరముఁగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తన.దృష్టి నేగునం.తవడి-ఁద
న.గతి।

.మిాఱఁగోరుచు-నడ్డు.మించిన.కడలి. నెండించితన త్రోవ. నెనయ
ఁ.గొం తెమ్మ।
.కోరికఁబడు వాని..కొమరున-.మాళిఁ .గోరియడ్డగు వానిఁ.గుత్సిం
తు నేను॥ 28

Act. iv. Sec. i.

And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well. 29

Sec. vii.

But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow. 30

Act. v. Sec. vi.

The owl shrieked at the birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees,
The raven rocked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mothers pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world. 31

ద్వి॥ .పొందు స్వేచ్ఛన్ బ్రభు.వువుగాన-గాని।
.తొందర పెండ్లియ.ద్దుగ.నచ్చివచ్చు॥ 29

ద్వి॥ .తనమూతిమూరిన.తరువాతనక్క।
.తను వెల్లదూర్చు.సా.ధనమందు వేగ ॥ 30

సీ॥ .పులుఁగుపిట్టఁ జెనీ.పుట్టుక-నొకచెడు
.గుర్తు-.తీతువయింకఁ.గుటిలమైన ।
.సమయమ.బ్బుననిసూ.చన సేయుచార్చెఁగు
.క్కలుకూసెఁ బెకలిచెం.గాలిచెట్లు।
.గూర్చుండెఁబొగగూటి.కొనబొంతకాకి-య
.పస్వరముగఁబాడె.వదరుఁబోతు।
.పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ-.నసా
.ధారణముగ నీదు.తల్లి.ప్రసవ।
.వేదనఁబొందియు-.వెండియుఁగోరిన
.దానికన్నగ్గడుఁ. దక్కు-వుఁగనె।
.ననఁగబాగుగనేర్పడ. నట్టిముద్ద।
.యంత మంచిమ్రానికిఁదగ.నట్టిపండు।
.నీవు.మునిరుండ్లతోఁబుట్టినావు-జగము।
ఁ.గఅచుదులునీవువచ్చితెం.చెఃలుకె వడగ ॥ 31

KING JOHN— *Act. IV. Sec. II.*

To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess. 32

KING LEAR *Act. I. Sec. IV.*

Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so old, to dote on her for anything ; I have years on my back forty-.eight. 33

RICHARD III *Act I. Sec III.*

But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil :
And thus I clothe my nacked villany
With old odd ends stolen out of holy writ ;
And seem a saint, when most I play the devil. 34

ద్వి॥ .బంగరుపూఁతమే.ల్బంగారమునకు।
ఁ.జెంగలువకురంగు.సేఁత-.నెత్తావి।
..సురపొన్న కెరవు తె.చ్చుట-మంచుగడ్డ।
మఱినున్పు సేయుట-.మఱియొకరంగు।
..నగవైరివింటనో.నర్చుట-పట్టు।
.పగలువెలింగెడు..భానునికాంతి।
.హెచ్చింపఁజే.వత్తి.నెత్తిపట్టుటయు॥
..నచ్చపు.నగుఁబాటు-..నధికము-వృథయు॥ 32

వ। అంతపడుచువాఁడన్నానయ్యా పాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ అంతముసలివాఁడఁగా నెందుకైన నాపైపైనంతగా భ్రాంతిపడుటకు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి. 33

గీ॥ ..వెచ్చనూర్తు.శ్రుతిఁజదివి-.వేల్పుమనకు।
.నాజ్ఞయిడెఁజెద్దనకుమంచి.యాచరింప।
.ననెదదొంగిలి శ్రుతిఫలి.తార్థములను।
.గప్పినాకీడ.మునివరేఁ..గానిఫింత॥ 34

Sec. iv.

I'll not meddle with it ; it is a dangerous thing : it makes a man a coward : a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him ; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him : 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom ; it fills one full of obstacles : it made me once restore a purse of gold that by chance I found ; it beggars any man that keeps it : it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing ; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live *without it.* 35

MEASURE FOR MEASURE— *Act. II. Sec. IV.*

So play the foolish throngs with one that swoons ;
Come all to helf him, and so stop the air
By which he should revive. 36

Act. iv. Sec. i.

Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking ? 37

వ॥ దానిజోలినొక్కఁడలే-దదియు.పద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిఁబిఱికి గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవుఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును- మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వానిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తిగాబైటఁబెట్టు-నదొక వెలవెలఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్యె- మదినరునిహృదయములోఁ దిరుగుచాటొనర్చు- నదిజనునాటంకములతోఁనించును- నాకొకప్పుడుతనంతదొరకినయొక.బంగరుమూటనిచ్చివేయనట్లదినన్జేసె- నది తన్నుంచుకొనుప్రతిమనుష్యునింబిచ్చఁగానిసల్పు- నదియాపత్కరమైనదని యెల్లపట్టణములనుండితఱిమివేయఁబడెను-హాయిగాఁబ్రతుకఁగోరిన ప్రతిజనుండున్దన్నుఁదానమ్ముకొనియదిలేకజీవించును. 35

గీ॥ .మూర్ఖునున్న వానిఁ.బోషింపఁగోరి-వి
.వేకహీనులెల్లఁ.,బిండుగట్టి।
.వానిచుట్టుమూఁగి-.వానిఁదేర్పఁగలిగి।
నట్టి,గాఁడుపునరి.కట్టుదురటు॥ 36

ద్వి॥ .తాసల్పుతప్పులొ.దవువారి-హింస।
.చేసినవానిని.సీయనవలయు ॥ 37

Sec. II.

O place and greatness, millions of false eyes
Are stuck upon thee ? volumes of report
Run with these false and most contrarious quests
Upon thy doings ! thousand escapes of wit
Makes thee the father of their idle dreams.
And rack thee in their fancies. 38

Silence is only commendable
In neat 's tongue dried, and a maid not vendible 39

MERCHANT OF VANICE— *Act I. Sec I.*

His reasons are as two grains of wheat did in two bushels of chaff : you shall seek all day ere you find them ; and when you have them, they are not worth the search. (1) 40

Act. iii. Sec.v.

This making of Christians will raise the price of hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not shortly have a rasher on the coals for money. (2) 40

ద్వి॥ .ఓయధికారమూఢ్యో.గొప్పతనము।
.నీయందుఁదగిలెడు.న్బెక్కులన్యాయ
వృష్టలు-వార్తలెంతే..సంపుటముల।
.పుష్టిగనీదుచె..య్యులమిఁదికీన.।
.యమలేని ప్రతికూల.మైన.యన్వేష।
.ణములతోఁబర్విడున్.-బలునేర్పుమిఁఱు।
.కొంటెచేష్టలుశమకు..న్మాలమనుచు।
..బంటింపకే.కువి.న్బత్రములందు॥ 38

వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోధుమగింజలవలె- వానిత లంపులున్నవి-వానినీవుకనుఁగొనుముందు ప్రొద్దెల్ల వెదకెద- వవినీకు దొరికినపుడు- వెదుకఁదగినవికావు॥ 39

ద్వి। .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు।
..నెఱిఁజెల్లఁబోనిక న్నెకు.మాన మొప్పు॥ 40

వ। క్రిస్తుమతస్థులసంఖ్య హెచ్చించుటే పందుల.క్రియమూల్యమును హెచ్చించును-మనమంకలముసు. సూకరమాంసాశనుల మైనచో బొగ్గులకంటునొకపందిమాంసపుముక్కయైనఁగొంచెపుకాలములో వెలకుమనకుఁజిక్కదు॥ 40

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act. iii. Sc. i.

I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair - faced,
She would swear the gentleman should be her sister;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot : if tall, a lance ill - headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never gives to truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth. 41

Act. v. Sec. i.

't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself, 42

There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently, 43

సీ॥ ఎంతటిమతిమంతుఁ డెంతయు దారుండు
పడుచువాఁ డెంతయు బ్రమగునంద।
గాఢైనఁ గానిమ్ము-కాన-నిప్పటికాపె
హాస్యము చేయఁబో నట్టినరుని।
దెల్లగనున్న చోఁ జెల్లెలుగాఁదన
కతఁడున్న బాగుండు ననెడునాపె।
నలుపైనయెడ-భళి భళి-విధూషకునకుఁ
బ్రలిగాఁ జెడుగుమచ్చఁ బ్రకృతిసల్పె।
బొడవైన-నిచ్చెన గడ-పొట్టిగానున్న
యెడఁ గురూపిగఁ జెక్కఁ బడినగుజ్జు।
వక్త్రయానేనియు-బాపురెనలుదట్ల
గరువలి నెగిరెడు గాలిపడగ।
యూరకుండినయెడ-నౌర-యేరికి
జలిం పఁబడరాకున్నట్టి వట్టిమొద్దు।
ప్రతిజనునకిట్టులాపెలోపంబు నెంచు।
గరము సరళత-మఱియు యోగ్యతచెలంగి।
యొద్దికొనియెడు-దాని-నొక్కింతయైన।
మంచిగానామె యెన్నఁడు నెంచఁబోదు॥ 41

కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । వనటబరువుక్రిందబాధ పడువారలకో।
ర్పునుఁ గఱపుట-కాని-యెవం । డునోర్చుకొనలేఁడు తాను నో
చ్చినపట్లన్॥ 42

ద్వి॥ పలునొప్పికిన్బాధఁ బడఁబోక సైఁప।
గలిగిన వేదాంతి కలుగఁడిప్పటికి॥ 43

OTHELLO— *Act. ii. Sec. i.*

Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them. 44

Sec. iii.

O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil. 45

Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains ? that we should with joy, pleasance, revel, and applause, transform ourselves into beasts ! 46

Act. iv. Sc. i.

't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one. 47

Sc. iii.

I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps ;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us ; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite :
Why, we have galls ; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them ; they see and smell
And have their palates both for sweet and sour, 48

వ॥ నీచులువలపుననుంటచేఁదమకు, నిక్కముగనున్నదానికంటె, బెచ్చుగనొకగొప్పదనముందమన్న భావములంగలిగియుందురు॥ 44

వ॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుండ-నిద్దెలుపు పేరులేనిచో-
దయ్యమనినిబ్బలువనిమ్ము॥ 45

వ॥ నరులుతమనోళ్ళద్దమ తెల్వి దొంగలించు శత్రువులనుసుచుకొనుట -
యానందముల్లాసముత్రుళ్ళింత పొగడ్తలతోఁ బసులుగా మనము
మాఱవలసియుంటయు॥ 46

ద్వి॥ ..కులటకుఁగలుగు తె.గు.లొమ్మ సేఁత।
.తలువుల కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥ 47

సీసమాలిక:—

.నామూహ-భార్యలు.నాయమ దొఱఁగిన
.యెడవారిభర్తల.యెగ్గులన్వ।
.వారుపేక్షింతురు.వారికర్తవ్యము
.తొకవేళ-మనసొమ్ము.తొరులయొడుల।
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మైసందియంబులన్
.మకలనిర్బంధమ్ము.లనుఁగడించి
.తామువిరోధించె.దరు-లేక-మనలఁద
.న్నెదరొకప్పుడు-లేక-,కొందువసత్ప।

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is 't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so. 48

PERICLES *Act. ii. Sc. i.*

Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right in the law ; 't will hardly come out. 49

Act. iv. Sc. vi.

What would you have me do ? go to the wars, would you ? where a man may serve seven years for the loss of a leg, and have not enough money in the end to buy him a wooden one ? 50

.దరుమనకిచ్చెదు.ధనమసహ్యముతోడ
-.బాపురే-మనమునం.గోపగుణము।
ం.గలవారము-దయనా.కపించుచెలువము
ం.గాంచియు-మనకుంబ.గయునుంగొంత।
.కలదు.తెలియనీమ.గలువారి.యాంధ్రుడుకు
.న్దమ.కరణిద్దెల్వ తనరుననుచు।
.వారుకన్గొనెదరు-.వాసనంగందురు
.చేందుతీపులెరుంగు..జిహ్వలుండు।
.వారలకున్నాడం.,బతుల తెఅంగున
.మగవారికిన్మద.మార్పుంగోరు।
.సూహాయేమో-వేడ్క-.యో-యద్దియనుచుందద
.లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొ-।
.యూ-నదియటుసల్పునని యెంతు-ంజాపల్య
.మాయి.విధానంద.పాదిరించు।
..వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క-।
.లందుకోర్కెలు-చపలత-.యుండంబోతె।
.మనయెడన్దిన్న గాలేని.మగలు-వారి।
.యొగ్గు-మనతప్పనేర్పునం.చెఱుంగనిమ్ము॥ 48

వ॥ .తగవునందున్న పేదయాస్త్రివలె నాచేపవలంజిక్కి-నది- పైకివచ్చుటకష్టము. 49

వ॥ నీవునన్నేమిచేయమనెదవు - జగడములకుంబొమ్మందువా - యచట నొకండేడేండ్లు కాలొడ్డింగొట్టుకొనుటకుంగొల్లవచ్చును- మఱియుం దుదకొక.మరగాలైనంగొనజాలినంత డబ్బుతనికుండదు. 50

ROMEO AND JULIET *Act. ii. Sc. iii.*

Women may fall when ther's, no strength in men. 51

THE TAMING OF THE SHREW *Act. ii. Sc. i.*

Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
She sings as sweetly as a nightingale :
Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
As morning roses newly washed with dew :
Say, she be mute, and will not speak a word ;
Then I'll commend her volubility,
And say, she utterth piercing eloquence :
If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
As though she bid me stay by her a week;
If she deny to wed, I'll crave the day
When I shall ask the banns, and when be married ; 52

TEMPEST *Act. ii. Sc. ii.*

Were I in England now (as once I was) and had but this fish painted, not a holiday fool there but a ould give a piece of silver : there would this monster make a man, any strange beast there make a man. When they, do not give a doit to relieve a lame beggar, they will lay out ten to see a dead Indian. 53

ద్వి॥ .పురుషులలోబలం.బుతొలఁగినపుడు।
.,తెలివలొక్క-ప్డునీ.తిన్దప్పవచ్చు॥ 51

సీ॥ .ఆపెతిట్టినయెడ.నందుకిప్పుడు నేను
ఁ.గోయిలవలెనాపె.గూయునంచు।
.నాపెతోఁజెప్పెద-.నాపెమొగంబుచి
.ట్లుంచుకొనుననుకో-మంచువలన।
.నప్పుడే.క్షా...ప్పియుదయంబున
.నలరుగులాబిపు.వట్టులాపె।
.స్వచ్ఛముగానున్న.దనియెద-నాపెప
.ల్కొక్కటైననఁబోక.యూరకున్న।
చో.నాపె.వాగ్ఝరి. నేను మెచ్చెద-మఱి
.యాపెచుర్కు-గనుప.న్యాసమిచ్చె।
.ననెద-నన్నాపెపొమ్మన.నాపెకేను।
.వందనములిత్తునన్నాపె.వారముతన।
.దండనుండుమనునటు-న.న్బెండ్లియాడ।
.నొప్పుకున్నఁ.బ్రధానమిం.కెప్పుడనెద॥ 52

వ॥ మునుపటివలె నేనాంగ్లేయదేశమందుండి యీచేపఁ బ్రతిఁదీయించి నయెడ- నుల్లాసముఁగల ప్రతియవివేకియు నచటనొకరూక యిడక మానఁడు- మఱి యక్కడనీక్రూరజంతువుమానవుఁడుగా- ఁబరిగణింపబడు- నెట్టివింతపశువైన నచటమనుష్యుఁడగు- నొకకుంటితిరిపగానిఁ బ్రోచుటకు వారొకకాసైనఁబెట్టరుగాని యొకచచ్చిన యిండ్యదేశీయునిఁజూడఁబడియైన వెచ్చపెట్టుదురు. 53

TIMON OF ATHENS *Act. iii. Sc. iv.*

Who can speak broader than he that has no house to put his head in? such may rail against great buildings. 54

TROILUS AND CRESSIDA *Act. ii. Sc. ii.*

'T is mad idolatry
To make the service greater than the god 55

Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting; 56

వ॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁడట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లనూహించును. 54

ద్వి॥ ..దేవునికంటెను.ధికముతన్నేవ।
ఁ.గావించుటయవివేకంబగుభక్తి॥ 55

ద్వి॥ .పాడుచుండెడు.నభ్రమ..భ్రమరము వేడ్క।
.తోడఁదేనెయుఁ.గొండెఁ.దొలఁగెడువఱకు॥ 56

హాస్యరసః

కుమారసంభవే ॥

గృహ్ణాన్విషాణే హరవాహనస్య । స్పృశన్గుహో మా కేసరిణా సలీలమ్।
సభ్రూభంగిణాస్యస్మితతరం శిఖాగ్రం । కర్ణన్బభూవ ప్రముదాయపిత్రోః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

ఆంలఇదఘంఖులగ్గా-ససక్కణోమి మోఅవిదుం॥
అందుమొ్మో ఆవిలమే పడిహాద- తధావియో ఆవిస్సందావ॥ 2

శాకుంతలే॥

కావలం పరిత్తాదుం-దుస్సందం అక్కంద- రాఅరక్ఖి ఆయిత
వోవణాఇణాము॥ 3

కింపుణ పివత్తుకా మోవిలఅజ్జ॥ 4

శహజే కిల జే విణిందిఏ । ణహు శే కమ్మ వివజ్జణీఅఏ।
పశుమాలణకమ్మదాలుణే । అణుకంపామిదూ ఎవ్వ శొత్తిఏ॥ 5

నవ్వులాట

గీ॥ కొసుచుముక్కంటి యొక్కడు కొమ్ముదోయి।
జగముతల్లి సింగరబు నో జంబుడుకుచు।
బెంగికడుసన్న మాజుట్టు పిలకిలాగు।
చాతఁడుసద్దలిదంద్రుల హోళికి యొ॥

వ॥ ఆ- యోసీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నదిగదా- విడిపింపనేరను- సత్తే విడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోఁచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడిపించెదను॥ 2

వ॥ మేమెవరము శాపాదటకు - దున్నంతునిఁగూర్చి తెలుఁబెట్టుకొనుము- తపసికాశల రాచప్రాపుగలవికదా॥ 3

వ॥ అయ్యా మీరు మతేమో పల్కఁగోరినట్టున్నారు॥ 4

గీ॥ తెగడఁబడియును సాజమై నెగడునెద్ది।
యట్టిపనినెంతయు విడిచి పెట్టరాదు।
కడుఁ బసరములఁజంపెడు బెడిదుఁడయ్యె।
చాలిసంపెయువాఁడెపో జన్నగట్టు॥ 5

శృంగారతిలకే॥

ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య।
ఖేదంవృథావహసికింహరిణాయతాక్షి।
స్తబ్ధోవివేకరహితో జనతాపకారీ।
యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమంత్రచిత్రమ్॥ 6

అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞాయాంధకారేగతిం।
భీమంయామిక మప్రతార్యమహతీం భిత్తీనుల్లంఘ్యచ।
అప్రాప్యాపిశిఖానికృంతనమునా రుహ్యాధికం సాహసం।
కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రీయోనిధువనం మార్గోఽవిటానామయమ్॥
ప్రహసనే॥ 7

గీ॥ పడినగుబ్బదోయిఁ బరికించియిద్దాని।
వాలుఁగంటియూర కేలపొగల।
తెలివిలేని మొద్దు బలుదుండఁగీడయి।
యెదుగువాఁడుకూలు టేమివింత॥ 6

గీ॥ చెలియ మంతనమెఱుఁగక చీఁకటినడ।
గొనక బెడిదుఁడగు తలారిఁగను మొఱఁగక।
గొప్పగోడదాఁటక జుట్టుకోఁతవడక।
పెరచెలింగూడు నెవఁడు పోకిరి తెరువిది॥ 7

MARVEL

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. i Sc. i.*

Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven : the fated sky
Gives us free scope : only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull. 1

Act. ii. Sec. iii.

From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none
It is a dropsied honour. 2

Sec. iv

A young man married is a man that's marred 3

Act. iv. Sec. iii.

The web of our life is of a mingled yarn, good and ill together : our virtues would be proud if our faults whipped them not ; and our crimes would despair if they were not cherished by our virtues. 4

అద్భుతరసము

గీ॥ మనసు వలయుతోడు మనయందె తఱచుగ।
నలరు దాని దైవమందిడెదము।
మనము బద్ధకింప మనయత్నముల వెన్క।
కీడ్చెదున వకాశమిచ్చియు విధి॥ 1

కీ॥ సుకృతము లొదవఁ దక్కువ చోటునుండి।
కర్తృకృతి చేతన త్త్రాపు ఘనతకెక్క।
పెద్దబిరుదులు దాని సుబ్బంపమఱియు।
మంచిలేకున్న నది వాపు మించుపరువు। 2

ద్వి॥ లేఁజవ్వనంబున లేమనుఁగూడు।
నాజనుఁడన్ని చాయలఁ జెడిపోవ॥ 3

వ॥ మంచి చెడ్డలన్నలిసిన కలగలుపునూలితో మన బ్రతుకు నేఁతయగుచున్నది. మనదోషములు తమ్ము దూషింపకున్నచో మనసు గుణములు గర్వించును. మఱియు మనసుగుణములు పోషింపని యెడ మనదోషములు నిరాశచెందును॥ 4

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. i. Sec. iii.*

Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I hence fleeting, here remain with thee. 5

Act. ii, Sec. i.

We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers. (1) 6

The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes. (2) 6

గీ॥ మనవిరహమట్లు నిలుచుఁ గ్రమ్మఱఁ బరువిడు
నిచటనుండియు నాతోడ నేగదీవు।
మఱియు నిచ్చోటనుండి నేఁ బరుగుఁ గొనుచు।
నిందు సీతతోడు తన్నిల్చి యుందుగాన॥ 5

గీ॥ మనల నెఱుఁగలేక మానకీడుల న్దఱి।
చెఱుగుచుందురు మన మద్దియుండరు।
బుద్ధిగలుగు వేళ పులుమనమంచికై।
కనుక గోరికలు చెడిన నణంబు॥ 6(1)

సీ॥ ఆపెకూర్చున్న విహారనౌకప్పుల।
గాలిలెను మెఱుఁగిడ్డ గద్దియవలె।
తళుకు బంగరుఱెక్క తాసిన తండెలు
గది కెంపు చాపలు గాడ్పుతమ్ము।
వలచునంతటికమ్మ వలపుఁ జిమ్ముదు-
దండుగోలలు నచ్చ వెండివయ్యె।
లయవేయ నవ్వి పిల్లంగ్రోళ్ళ పాటకుఁ
గాలము తూఁచిన కరణి మఱియు।
దాముగొట్టు నీరు తమనూటి దెబ్బలఁ।
చవిని మరగి విడుపఁ జాలకడు।
ముందుకేఁ బెట్టు వేళ మునపూట మాటికి।
మఱలి వచ్చునప్లో నరుచుచుండె॥

Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appitites lhey feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish. 7

Act iii. Sec. vii

Celerity is never more admired
Then by the negligent. 8

Sec. x

Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal. 9

Sec. xi

I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike. 10

Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it. 11

తరువోజ :—.వడలింపఁజాలదు .వార్థక్యమూపె-
ఁ.బాఁతగిలదు.దాని..వైచిత్ర్య .మొండు।
వెలఁగుల తాముసే.పెడుకోరికలసు
.పసిగింతు)- కాని- యూ.బిడతన్వ నెచట।
ఁ.గడునట.నంగడఁ .గలిగించుచుండు-
ఁ.గతమేమనఁగ-నింపు.గాఁదోఁచునామె।
.యెడవస్తువుల వెంత హే ..యముఃయ్యు-
.మునులు.దీవింత్రాపె. .పోకిరితనము॥ 7

ద్వి॥ ..జాగరూకత లేని.జనములఁచేత।
.వేగ మెంతయును.ని.వ్వాలపొందఁబడును॥ 8

ద్వి॥ .గరితవె త్తింబడుఁ.గడుఁగల్మిఁగూడ।
..నెల పేదతికముక.న్నియనైఁనజెలచు॥ 9

గీ॥ ।జరుగు చుంపువిధిన.శంబు మానవు।
.లాచరించు నెల్ల.యత్నములును।
..లాగఁబడెదరొక్క-.లాగందఱున్దమ॥
.సరసనున్న వస్తు..సమితిచేత॥ 10

ద్వి .తెలివి- దైవము- పోర- ఁ..దెగఁబడునపుడు।
.తొలిదాని- ఁగెపుపలే .దువిధిసుంతైన॥ 11

When we in our viciousness grow hard,—
O misery on 't !—the wise gods seel our eyes ;
In our own filth drop our clear judgements ; make us
Adore our errors ; laugh at's, while we strut
To our confusion. 12

Act. iv. Sec. iv.

This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes. 13

Sc. ix.

The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off. 14

Sc. xii.

Sometime; we see a cloud that 's dragonish,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air ; thou hast seen these
They are black vesper's pageants. 15

గీ॥ .మనము.పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱఁగిన।
..సురలు-మనకన్నులన్మన .ముఱికియందె।
.మూయు దున్- మాపెదరు మన .నాయమఃలను।
ఁ.బూజసలిపింతుర్మనదు త .ప్పులనుమనల।
.నగదరు .గొడవలోపల .ద్దగులుపునకు॥ 12

ద్వి॥ ..ఖ్యాతిఁగొను .నేలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి।
..భాతివేగమెయీ .ప్ర-భాతము.తోడఁగు॥ 13

ద్వి॥ ..ఘనతతొలఁగిపోవు .కాలమందువలె।
ఁ .దను.వాత్మయంతబ్రి .ద్దలుకావెడయుచు॥ 14

సీ॥ .మనమొకప్పుడుకనుఁ.గొనెదముమబ్బును
.రెక్క-లుండినపాము..రీతి-వింకొ।
.కప్పడెలుఁగుబంటి..చొప్పన-లేక-సిం
.గముచె.ల్వునన్ -గోపు.రములకోట।
..రహివి-వ్రేలాడెడు.రాతి.కొప్పెరవలె-
ఁ..బంగలుగః కొండ.పగిది-లేక।
.నాలుకకరణి.సం.ద్రింబునఁజొరఁబాఱి
.చెట్లనిండినకోన.సీమపోల్కి-।
.జగముఁగూరిచి-యది- తలఁ.జక్క-నూఁచి।
.వెంటియున్మనచూపుల.న్వాక్కి-రించు।
..వికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి।
..సన్న -లవి-నల్ల.సంజవే.సములసరిగ॥ 15

Sec. xiii

All, 's but naught;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad: then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us? 16

AS YOU LIKE IT *Act I. Sce. II.*

'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly 17

Can I not say, I thank you? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block. 18

He calls us back. My pride fell with my fortunes;
I 'll ask him what he would.- Did you call, sir?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies 19

What passion hangs these weights upon my tongue?
I cannot speak to her, yet she urged conference. 20

గీ॥ .అంతయున్నన్ని-మాలిన- .దరయ-నోర్పు।
.తెలివితక్కువ-.సై రణఁగలుగమితగు।
.ఁబిచ్చికుక్క-కు-మఱి-చావు.వచ్చువరకు
.మఱుఁగువడియున్న.మిత్తియిల్.చొరుటకీడె॥ 16

వ॥ అదినిజ-మేలన. న-దైవమెవరినందముగఁ జేయునో వారిశరుదుగ మంచివారినొనర్చును. మఱియు - నెవ్వరి.నోగ్యగ్యలుగా సల్పునో- వారిన్గురూపులఁ గావించును. 17

గీ॥. మీకువందనమనుచునే.,నాకొనంగ।
ఁ.జాలనా-నాగుణములన్ని.నేలఁగలిసె।
.నక్కటాజీవమెడలిన.యొక్క మొద్దు।
.నిక్క-ముగమఱియునిచట.నిలువఁబడియె॥ 18

గీ॥ .తిరిగిపిల్చినతఁ-డ.దృష్టముతోడుత।
.నడఁగెనాదుగర్వ-.మతనికోర్కె।
ఁ.దెలిసికొందు-ఁబి,లిచి.తే-.పోరితిసరిగ।
ఁ.,బగఱకన్న నెక్కు-.వఁగెలిచితివి॥ 19

గీ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్కపై।
.మోపినదియొ- కాని- యూపెతోడ।
.బలుకనేరకుంటి- ఁ.బలుమాఱుక్ .బోరితాసహ।
.పర్చెనన్నుమాఱు .వల్కనామె॥ 20

Act ii. Sec. iii.

Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies ?
No more do yours: your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it ! 21

Sec. vii

All the world's a stage,
And all the men and women merely players :
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and pucking in the nurse's arms.
And then. the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice,
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances ;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slippered pantaloon,
With spectales on nose and pouch on side;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank ; and his big manly voice.
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything. 22

చ॥ .ఎఱుగవయయ్యా- కొందఱు.వహించినగొప్పయె వారిశత్రువౌ।
.నరయఁగ-నీకుఁగూడనటు.లయ్యెను నీసుగుణంబులెగ్గునీ ।
..కురువడిఁజేసె-నేమిజగ.మోయిది-యెవ్వనికేదియందమ ।
.ద్దిర-యది వానికిన్విషము.తెన్నుననెంతయు బాధపెట్టెడున్ । 21

చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాట్యశాల జగ.మంతయు- నందలినాటకుల్నరుల్ ।
.పొరిఁబొరివారికిన్గలుగుఁ .బోకలు రాకలు- నొక్కడొక్కఁడే ।
..త్తెరఁగున నేడు వేషములఁ .దెల్పెడునాతనికాలమందు- ఁగ ।
.న్దెఱవక.దాదిచేతులఁ..గదించిన నేడ్చెడు.కందు.ముందు-ఁ.బై ।
..మురియుచు లేఁతయెండఁబడి.మోమునఁ.జెన్నలరారఁజంకలన్ ।
.జరుపుచుఁ బుస్తకంబులిడి- .సాగని డెందముతోడ- .నత్తరా ।
.య.రహిని-బ్రాకుచుఁబడికి.నగ్రెడుకుఱ్ఱఁడు- వెన్క--ఁ.గొల్మిపై ।
..నొరసినమాడ్కి .వేంద్రమగు నూర్పులువుచ్చుచు--ఁజొక్కిఁ చొక్కియె।
.త్తఱి-దన లేమకన్బ్రమఁబ.దంబునఁ బాడెడువన్నెకాఁడు-పై ।
..దురమునఁ.గోరమీసమెగ.దువ్వుచు- .బల్బిరు.దండ.బాసల।
..న్నెఱపుచు- నీటిబుగ్గవలె ..నెగ్గెడుకీర్తిఁబిరంగినోటిలో।
.నఱిముఱిదేవులాడు.మగఁ- .డాపయి-ఁగుంఱడనిబొజ్జయందమై।
.తఱచుగఁ గ్రొవ్వు చూపుముడు .తల్వడ-దిద్దినగడ్డమొప్పగా।
..విఱివిగఁగన్నులందున .గ.భీరత.మించగ మంచిపద్ధతిన్।

Song

Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

..గఱకుచు .లక్ష్యముల్దెలుపు. న్యాయవిచారణాకర్త- యంత-
.cబెం।

..పఱివదులై నవల్వ తోడు.గట్టిటు ౹ వేలగ-ముక్కు-నందుడా।
.లు.రలుసులోచనంబులిర.వొందగ-c౹బక్క-నుసంచియుండ-.న।
.క్క-ఱమెయిcజన్నవాటనిడు.కాల్తొడుగొక్క-డనొప్పమిాఱ-.cశె
.చ్చెరమగగొంతునన్నగిలి.చిన్నతనంబునునుండుపోలికన్।
.మఱిమఱికీcచుకీచనుచు.మాఱగనాఱవవేషమేగు-నం।
.త-రయముతోడుతన్-బసిత.నంబుపదంప డివచ్చె.నా-మయిన్
.దొరcగినకన్ను-పల్లు-చవి.తోcదుదకెవ్వియు లే-కిcకేవిధయు ౯ ।
గుఱుతులెఱుంగని-కలమిగొ..బ్బన నేడవవేషమిట్టులం।
.దఱుcగడువింతగాcదనకి.ఫల్గుడువంగముగింపుcబొందెడున్ ॥ 22

దరువు- ధన్యాసిరాగము -౹త్రిపుటతాళము.

పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడదంత దయమాలి।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్పు౹కూరమైన- నీవగపడమిc .గృతఘ్నుని
వలె - .నీదుకోఱవాcడికానేర ॥

మిత్రమము ॥ .దోహాపచ్చిక బయలుపై - మీా - .రుత్సవంబునc
బాడుcడీ। .యాహా-యతిస్నేహమునహ్యాం.బొ - వలపవివేకమా॥
నోహా॥ 23

చరణము॥ .౹కూరమైన యాకసమా- మంచునc .బేరుకొనుమ -
పేర్కొ-నుమా। ..సారెకీవటు- కఱవcబో- ఫుప. కారములు మఱి
వcబడుతీరున ! .నౌర-హితుcడుపరాకుcగొనcబడు. నంతచుఱుకు
గాదునీకు కా। టోహా॥ 1

Act. .ii. Sec. ii.

Time travels in divers paces with divers persons. I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pray thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time 's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain; the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there. 24

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawers in the vacation ; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i.

I have neither the scholars's melancholy,which is emulation; nor the musician's, which is is fantastical ; nor the courtier's, which is proud ; nor the soldier's, which is ambitious, nor the layer's; which is politic ; nor the lady's, which is nice ; nor the lover's which is all these. 25

వ॥ కాలము ,వివిధజనులతో ,నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు
గున ,కంచెలుగొనునో- యెవరితో,గునగుననడుచునో- యెవరి
తో నాల్గుకాళ్లునెగురవైచిపరుగిడునో- యెవరితోఁ గదలకుండు
నో తెల్పెదను- ఁ,ప్రధానమైనది మొదలుకొని పెండ్లి లగ్న
మువఱకు న్గాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు
గొను- ,నవధియైన యేడుదినము తేడేండ్లయితోఁచును- సం
స్కృత భాషాపరిచయము కొఱఁతవడు గురువుతోడ-మఱియు
బోటుతిమ్మిరి వాతములేని ,శ్రీమంతునితోడుత నదిగునగున
నడుచు- నేమన- ఁజదువలేఁడు కనుక మొదటివాఁడు హాయిగ
నిదురించును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవాఁ డుల్లాసముగాఁ
బ్రతికెడు- ఁబనికిమాలిన వ్యర్థమగు చదువుబరువుతోలువాని
కి మిగులతగ్గును- మలువానికిఁ ,భయానకరమగు,దారిద్ర్య భా
రము తెలియ- గద్ది- యురికొయ్యకు నడుపఁబడు దొంగతో నా
ల్గుకాళ్లెగురవైచి పర్విడు- నేమన - వాఁడెంత మెల్లగనడచిన- న
తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరెనని తలంచు- నద్ది - న్యాయవాదుల
తో -విచారణలేనిదినములు న్గదలకుండు - నేమన - వారలుగడువు
గడువునకు నడుమఁబసుకొందరు - కావున - ఁగాలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు॥ 24

వ॥ ,విద్యార్థికి,మాత్సర్యము- ,గాయకునకు,విపరీతకల్పన - రా
జసభాసదునకు గర్వము- ,యోధున ,కత్యాశ- ,న్యాయవాది
,కెత్తుగడ- స్త్రీకిఁ ,గొఱగామితనము- ,కాముకునకి వన్నియు
,స్వీకారము- లివెవ్వియు నాకులేవు॥ 25

A woman's thought runs before her actions 26

Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement : shut that, and 't will out at the key-hole ; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney. 27

Act. v. Sec. i.

The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool. 28

COMEDY OF ERRORS— *Act. ii. Sec. i.*

Why should their liberty than ours be more ?
Because their business still lie out o'door. 29

A wretched soul, bruised with adversity,
We did be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain ; 30

The jewel best enamell'ed
Will lose his beauty : and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold ; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame. 31

Act iii. Sec. i.

Slander lives upon succession ;
For ever housed where it gets possession. 32

వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్విడును. 26

వ॥ ఆడుదానిచమత్కారమున్దలుపులమూయుఁ - డది - కిటికీదూరిపో
వు- నాకిటికీమూసినచో - నది- తాళముకన్నమునుండి బైలు వెడ
లు - నాకన్నముగ్గప్పినయెడ - నద్ది - పొగతోఁ గలసి - పొగ
వెలుపుసందునుండి పైకివచ్చును. 27

వ॥ అవివేకి తావివేకి నని తలంచుఁగాని - వివేకి తానవివేకి నని తెలిసికొ
నును. 28

ద్వి॥ మనకంటె, మఱిస్వేచ్ఛ మగలకు నేల।
పనివారికుండు నిలైబ్బటనుగనుక ॥ 29

గీ॥ దిక్కుమాలినవారి డ్మత్రొక్కుడువడి।
యేడ్వ-విని-యూ అడిలుఁడని యెదముకాని।
యట్టినొగులుబరువు మనకబ్బినయెడ।
మనముమఱియింత మొఱపెట్టుకొనవలయును ॥ 30

గీ॥ మిగులమోఱుఁగిడ-నగ-దాని సొగసుఁదఱుఁగు।
కనకము పెరరా పోర్చెడుఁగాని-ఱాపు।
నకదిగూడఁదర్చర్గ- ఁగాన-మఱిలేఁడు।
కల్లసిగ్గుసర్చనిపేరు గలమనుజుఁడు ॥ 31

ద్వి॥ అంచెలబ్రతికెడు నపనింద- నెలవు।
ఁగాంచునెన్నఁటికి-నో క్కటఁజొరుచోట ॥ 32

Act. v. Sec. i.

The venom clamours of jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth. 33

CORIOLANUS— *Act. I. Sec. I.*

Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil. 34

Act. ii. Sec i.

All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your parttling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him : the kitchen malkin pins
Her richest lockram bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him:stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phoebus, burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture. 35

ద్వి॥ లలి వెట్టెకుక్క పల్కన్న మచ్చరము
గలచెలిచెడు మొఱ ల్కడు విషమించు॥ 33

గీ॥ అరయనీకుఁగల్గి, నట్టికోర్కెలు రోగ
వంతునాఁకలివలెఁ బరఁగుచుండు
వాఁడు వానివ్యాధిఁ బ్రబలింపజేసెడు
వస్తువునకు మిగుల వాంఛపడును॥ 34

సీసమాలిక :— వానిఁ గూరిచి యెల్లభాషలు పలికెడు—
మఱి వానిఁ గనుటకు మందదృష్టు
లుంబెట్టుకొనిరిసు లోచనంబుల వానిఁ
గనుచునీ ప్రేలుడు గాయదాది
యేడ్పించెబిడ్డని స్మృతిఁదప్పి యవ్వానిఁ
బరికించుటకువంట పానిసయును
వడితోడగోడలఁ బ్రాఁకుచుఁదనదగు
ముతుకగుడ్డనన ముఱికిమెడకు
బిగియించుకొనెడు నూపిరి వెల్వనీకయం
గళ్ళరుంగులు గవాక్షమ్ము లింటి
కొప్పులు వానిఁగ న్గొనుటకు వేడ్కతోఁ
బలుతెఱంగులగు చూపులవింత

Act. iii. Sec. i.

My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other. 36

Act. iv. Sce. i.

extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating. 37

Sec. iv.

O world, thy slippery turns ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise, 38

పడిక్రిక్కిఱిసి యుండి- కడునరుదుగఁ గనఁ
బడు పురోహితులు బ్రముఖ్యడిజనములు॥
గుంపులఁ జొచ్చిరి తెంపున సర్వసా
ధారణదుగు తావుఁ జేరుకొనఁగ।
మొగములఁ దెరలూడ్చి- సొగసగు రంగుల
నల రెడుతమ చెక్కిళులఁ దగుపువు।
ఁ బోండ్లు- మండు ప్రొద్దు ముద్దుల కెంతయు।
నప్పగించి- రట్టిడా గలిబిలి।
పొడమె- నెట్టి నాలి ముచ్చ వేలుపు- వాని।
యందుఁ జూఱివాని కాపొలుపిడె॥ 35

గీ॥ నామదిపొగ లెడు- దొరత నములు రెండు।
సరిగ లేచినయడ్డెంత త్వరగ రెంటి।
మధ్య భేదము పుట్టెడు- మఱియు నొక్క।
దానిఁ బాడు సలుపు నొక దానిచేత॥ 36

గీ॥ ధైర్యమిడు మళోధించు- సాధారణాప।
దలఁ దమంత సామాన్యజ నులుభరింప।
ఁ గలరు- సంభ్రమము నెమ్మది గా-దనచుణ।
నెడసరిగఁ దేలఁ జాలెడుం బడవలెల్ల॥ 37

సీ॥ చొగు రేజగమ-నీ జొలుసమయము-లె
వ్వరిజోడుగుం డెలే డైఅవషించుచు।

Are still together, who twin; as 't were, in love
Unseparable, shall within this hour,
On a dessension of a doit, break out
To bitterest enemity : so, fellest foes,
Whose passions and whose plots have broke their sleep
To take the one the other, by some chance,
Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
And interjoin their issues. 38

CYMBALINE— *Act. ii. Sec. iii.*

't is gold
Which makes the true man killed and saves the thief;
Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
Can it not do, and undo ? 39

I do think
I saw 't this morning : confident I am,
Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
I hope; it be not gone to tell my lord
That I kiss aught but he. 40

Sec. iv.

Let there be no honour
Where there 's beauty ; truth, where semblance ; love
Where there's another man : the vows of women
Of no more bondage be to where they are made
Than they are to their virtues, which is nothing. 41

..నేకమానసము-నిం.కెవ్వరిగంట- లె
.వరిపాన్పు- లెవరి.సా.పాటు- లెవరి ।
.యలవాటు- .లిందాఁకఁ.గలిసియున్నవా - మఱి -
..కవలునానెవరు .మ.క్కువనెడపఁగ ।
ఁబడఁజాలకుందురో- .వాఁడీగడియలోఁ
.గలహింతురల్పసం .గతిఁగఁరించి ।
.యటులఁబగతుఱ్ఱొండొరుఁ గెల్వ .. నదును వేచి ।
.పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని -కిన్క- ।
.గుట్టలఁ దమనిదురఁబోఁ .గొట్టుకొనిరి ।
.సలుపుదుర్చట్టరికము- వా.రలెచెలులయి ॥ 38

సీ॥ .మంచివాని-బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।
ఁ.గాచెడున్దొంగ-నింతియొ.కాకొప్పు ।
.డిద్దఱన్నాడ నఁరిదీయ - .నెద్దిబాగు ।
.నేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెఱుప లేదు ॥ 39

గీ॥ .తలఁతునదిగంటినేనీ . యు.దయమునందు ।
.నిన్న రాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।
.నమ్మెద- నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।.
..నుడువనేగనొ .లాఁతిము. ద్దిడితినంచు 40

గీ॥ .పరువు లేకుండెడు .న్వన్నెపరఁగుచోట ।
.సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।
.వలపుబోనిమ్ము పెరమగఁ .డలరుపట్లు ।
.స్త్రీలకొట్లు విభులయెడ ..రిత్తవోవు ।
ఁ.దమకడన్దమ .పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥ 41

Act. iii. Sec iv.

't is slander,
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile : whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world : kings, queens, and states,
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
This viperous slander enters. 42

Sec. v.

I see, a man's life is a tedious one : 43

To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need ; and falsehood
Is worse in kings than beggars. 44

weariness
Can snore upon the flint, when resty solth
Finds the down pillow hard. 45

Act. iv Sec. ii.

I have heard you say
Love's reasons without reason ; 46

త॥ పేరుచుకొండెపు ప్రేరణ సురియ కంటెను
వాఁడియూ నద్దానినాల్క।
మీఱువిషంబుల మేటిసర్పముల
వడిఁజొరఁబడుగాలి పై దానియూర్పు।
స్వారిసలుపు నెల్ల జగముమూలలను
దువ్వఁగల్ల బుడమిఱేఁడుల రాణులఁజొఱ।
ఁబాఱు సభలనది పడుచులఁ బెద్ద
మగువలఁ గుప్తసమాధులన్మఱియు॥ 42

ద్వి తగఁగని పెట్టిన దానను నేను।
మగవాని బ్రతుకు ప్రేమకు నాటపట్టు 43

గీ॥ జరుగుఁబడినినీతిఁ దొఱగుట కడుఁజెట్ట।
మానులేమిఁగల్ల నగుటకన్న।
బుడమిఱేఁడులయెడ బొంకుటెంతయుఁజెడ్డ।
మానుబిచ్చగాండ్ర యందుఁగన్న॥ 44

ద్వి॥ అలసటరాతిపై నైన గుఱ్ఱొట్టు।
బలుసోమరికి మాది పరుపగుగట్టి। 45

ద్వి॥ నేమఱివిన్నాఁడ నీవువాకొనఁగ।
గామమూలముననుఁ గతములేదనుచు 46

Our courtiers say all 's savage but at court;
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish. 47

Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors : for the effect of judgment
Is oft the cause of fear. 48

O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchafed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught.
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yields a crop
As if it had been sowed !. 49

Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie. 50

Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind, 51

చ॥ ..నగరునఁదప్పఁబై గలజ. నంబులు.ముక్కుడులం ద్రుకోటలో ॥
.నిగిడెడివార-లానుడువు .నిక్కముకాదను .స్వానుభూతి-గా ।
.ప్పగు . కడ .లీను రక్కెసల..నద్దిరతిండికిఁదీయనైన .మి ।
.లఁగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి.పొరింబొరిఁగొండకాలువల్ ॥ 47

ద్వి .అవివేకమున వెలి .పఁదఁడుమనుజుఁ ।
.డవుఁదర్చుబుద్ధిభ ..యమునకుఁ .గతము ॥ 48

సీ॥ .భళిభళీదేవి .దివ్య ప్రకృతియొట్టు.లీరాచబిడ్డల. నీవలరెదు।
.తమ్మి క్రిందన్దాని. .తలసూఁపఁబోని . తె. మ్మె రవలె వారలు .మెత్తనయ్యె ।
.వారిరాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్గొనఁబట్టి .క్రిందవిసరు ।
.సుడిగాలిమాడ్కి రేఁ.గెడు- నద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ కుండు ప్రకృతి-మప్ప ।
ఁ.బడని .ప్రభుతయు-నేరుపఁ .బడనిపరు- వా ।
.రుకడఁజూడఁబోవని.నాగ.రకత- .విత్త ।
ఁ.బడినతీరునఫలమిచ్చి .వారియందు ।
..నైజముగబెర్గు .శౌర్యము ..న్బున్నచుంట । 49

ద్వి॥ .ఎల్లెడన్. శ్రుతిఁదప్పనే.డ్సు రాగములు ।
.కల్లాడుగురువులకన్న. హేయములు ॥ 50

ద్వి॥ ..లలి-మనకనుఁగవ-.ల్మన.యభిప్రాయ ।
.ముల తెలుఁగునకొక.ప్పుడుగుడ్డివాను ॥ 51

Some falls are means the happier toarise. 52

Where in I am false, I am honest; not true, to be true. 53

Act .v. Sec. iv.

Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing. 54

What an infinite mock is this, that a man should have the best use of eyes to see the way of blindness ! 55

Sce. v.

O most delicate fiend ;
Who is 't can read a woman ? 56

HAMLET *Act.* **I.** *Sec. I*

I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ; 57

ద్వి॥ కొన్ని పాట్లరయన గున్నా స్వధనమ్ము
లెన్నిక నెత్తిన దృష్టవంతులను॥ 52

ద్వి॥ దబ్బఱినాచోటఁ దగుమనుష్యుఁడను।
నబ్బద్దినుంటకై నిజమఱిన్గాను॥ 53

గీ॥ తవిలిగొప్పతనము దయకులోఁబడియున్న।
కనికరించఁదగిన యనదలెల్ల।
కలనునన్నుఁబోలి కెవదరు మేల్కొంద్రు।
మఱియు నెద్దియైనఁ బొఱయకుండు॥ 54

వ॥ గుడ్డితనము తెరువుఁజూచుటకత్యంతోపయోగములగు।
చూపులన్మనుష్యుఁడుకలిగియుండుట దెంతమితిమీఱినదగు బాటు 55

ద్వి॥ ఔరచమత్కారమైన యవ్యాంబ
వేరు తెలియగలరే నాగమనసు॥ 56

ద్వి॥ నేఁడుదిక్కుంబుగ నేవినినాఁడ।
గోడినయ్యాదియొ వేకువఁజాటువాఁడు।
ఖంగనితనగొప్ప కంఠంబుతోడ
బొంగుచు లేపెడు నొబ్బుద్దు వేల్పులను॥ 57

But, look, the morn, in russent mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill, 58

Sce. ii.

Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes. 59

Sce iv.

The dram of eale
Doth all the noble substance often doubt
To his own scandal. 60

Sce. v.

There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy. 61

Act. ii. Sce. i.

By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion. 62

Act. iii. Sce. i.

To the noble mind,
Rice gifts wax poor when givers prove unkind. 63

గీ॥ కాని-కనుమునీవు-.,కావిపచ్చడమును
(.గప్పకొని,ప్రభాత.మొప్పమీాఱ।
.నదిగో తూర్పుదిక్కు-.నందలిపొడవగు
.పర్వతంబు.మంచుపై(.దిరిగెడు॥ 58

ద్వి॥ .మనుజులకనులకుం.బాపపుపనులు।
.కనుపడు,మన్నెల్ల(.గప్పినన్గాని॥ 59

ద్వి॥ సుంతయయ్యుఁ జెఱచు.న్గొప్పతనము
.నంతయు నిండె,మైన.వగుణమెపుడు। 60

ద్వి .కలవు-శాస్త్రములనీ. కలఁగన్న వస్తు
.వులకన్న, నధికము,.పుడమిని, మింట॥ 61

గీ॥ .దైవమానమామదుసలి.తనము,నైజ
.ము-తలఁపులయెడ సంశయముఁగొనునట్టు।
.లెల్లసాధారణంబుగా. నెల్ల,పిన్న
.వయసు,రకము,వివేకంబు.వడయకుండు॥ 62

ద్వి॥,ఇడువారుక్రూరులౌ.నెడగొప్పమదికి
(.గడుమేటియిావులుం.,గరముఁజేదఁగు॥ 63

Sec. i.

Madness in great ones must not unwached go. (1)

Sec. ii.

Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love. grows
there. (2) 64

Sec. iii.

Words without thoughts never to heaven go. 65

Act iv. Sec. v.

When sorrows come, they come not single spies, 66
But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough hew them how we will. 67

ద్వి॥ ఘనులైనవారలన్. గలిగినవెట్టి॥
ఁ బెను శోధఁజేయకు పేక్షింపరాదు॥ 64 (1)

గీ॥ అక్కజంపు బ్రేమ యెక్కడనుండునో।
యచటఁ గొద్ది శంక లగుభయంబు।
ఎచటఁ జిన్న వెఱపు లెదుగుచునుండునో।
పెరుఁగుచుండు గొప్ప ప్రేమయచట॥ (2)

ద్వి॥ వంతలఁ దొఱఁగిన పల్కులు వేల్పు।
చెంతకుఁ బోలేవు చెలఁగి యెన్నఁటికి॥ 65

ద్వి ఇడుములు వేగుల ల్లో తేరవొంటి।
నడ తెంచుఁగాని క్రన్నన జట్టుగట్టి॥ 66

చ॥ మనయవివేకి మొక్కపుడు మంచియగున్మనవాఁడికుట్రలున్।
బనుపడనష్ట వెండియును బాగుగనేర్పుచునుండునద్దియున్
మనకొకదైవమేయెదియొ మానుగదిద్దుచునుండుమాటికిన్।
మనపనులెంత మొద్దుగనొ నర్చఁగ నీమన మంచునెంతయుః॥

'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites. 68

To know a man well, were to know himself. 69

JULIUS CAESAR— *Act. i. Sec. ii.*

He reads much;
He is a great obeserver, and he looks
Quite through the deeds of men; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything.
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves;
And therefore are they very dangerous. 70

Act. ii. Sce. i.

But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face:
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend. 71

ద్వి॥ కడుబలవంతులు కలహింపనడుమ।
బడినసీరసులకు బాధలువచ్చు ॥ 68

వ॥ తనుఁదా నెఱుఁగుటయే యొరులఁ దెలియుట- వానినే తెలిసికొన్నచో నొకమగవానింబాగుగఁ దెలిసికొనుటయగు. 69

సీ॥ చదువునాతఁడు విశేషమ్ముగ-గొప్ప
పరీక్షకుఁ-డరయు నెందేనిజనుల।
కార్యములంబట్టి-కాంక్షింపఁదాటలు
-నీపోల్కి-గానము-న్వినఁడతండు।
నరుదుగన వ్వాడు-మఱి-తన్నుఁదానెక్కి-
రించుకొనునటు-మఱియను-వాఁడు।
దేనిపై నెపెననెం తేనినవ్వగఁబురి
కొలుపఁబడినతన యెడఁద నీస।
డించునటులనవ్వు-నెంచగ-నటువంటి।
వారుతమ్ము మీఱు వారిఁగాంచి।
మనసునందుసుఖము నెనయరుకావున।
వాస్తవముగఁగడు న పాయకరులు॥ 70

త॥ అదిసర్వసాధారణానుభవంబె।
యడఁకువలేఁ తానకగునిచ్చైన-యట।
నెఱుఁ రెక్కు-వాడుపై కెత్తుమొగంబు।
కానిచివర మెట్టు కడముట్టునతఁడు॥ 71

Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection. 72

Sce. ii.

When beggars die there are no comets seen;
The heavens themselves blaze forth death of princes. 73

.పిదప.నిశ్రేణికిఁ..బృష్ఠముద్రిప్పఁ
..బోడఁగాంచుచుండు..నంబుదముల
ఁదుట్టుతుదకు.నారోహించి.తోఁ జఁగినయట్టి
..నీచసోపానముల్..నిరసించుచుండు॥ 71

సీ॥ .కడుభీకరంబగు.కార్యము నేయుట
.కంతకుముందున్న.యట్టితలఁపు।
.నకు.నడిఁగల్గు.నం.తరమంతయున్ మాయ
.పోల్కి..ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు।
.దేహమందుడి.యెంతే.శస్త్రంబు యుక్
ఁ.బోలపుగనకుపుశీఘ్రంగు-పదప।
.డియ.నింద్రియంబులా.పయసభఁగూడి
.కార్యా.లోచనంబున.నమరియుండు।
.మఱియు మానవునకు.దరువాతఁగల్గిన।
.యట్టిస్థితియ మిగుల.ననుభవమున।
-.ఁదివిరితిరుగుఁబాటు. తెన్నునవేపారు।
.నొక్క-చిన్నరా.ష్ట్ర. మోయునంగ। 72

క॥ కనుపడవుతోఁకచుక్కలు॥
..మినుచక్కి-న్బిచ్చగాండ్రు..మృతులై నయెడన్।
.పనివడిరాజులచావున్।
.జనము లకుఁదనంత.బయలు.చాటుచునుండున్ 73

Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come. 74

Act. iii. Sce. i.

As fire drives out fire, so pity pity— 75

Act. iv. Sce. iii.

Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith :
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur.
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trail. 76

There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat;
And we must take the current when is serves ;
Or lose our ventures.

గీ॥ . ఏనువిన్న, యబ్బురములు . నింతవఱకు ।
. నాకుఁగనుపడుగొప్పవిం . త-తనయిచ్చె ।
ఁ . గలుగుఁదప్పని, గతిచూపు- . కనియదెల్ల ।
. వారలుస్గడు వెఱపున . నడఁకుచుంట ॥ 74

ద్వి॥ .. మొనసివేఁడినివేఁడి . పోఁద్రోలునట్లు ।
కనికరమున్గని . కరమెడఁబాపు 75

త॥ . అరయుమ నీవెన్నెఁ . డైననుఁ
ప్రేమ కృశియించి చెడిపోవు .. నెడనదివింత ।
మరియాదజూపు-ఁజ . మత్కృతులుండఁ
. బోవచ్చనమ్మకం . బున-ఁ గాన- వెల్తి ।
. నరులు-పనిపడసం, తకుఁ జుఱుకైన
. గుఱ్ఱములట్లు తను . గోఁటుఁగన్పర్తు ।
.. రొరగెదరు పరీక్ష . నోర్వకపోట్లు -
. తలలువాలిచి దొంగ . తట్టువలవలె ॥ 76

త॥ . నరులకార్యంబుల . న్ద నరునొక్కయల -
. పోటునదానిని . ఁబొందినదుప్పు ।
. సిరికి నద్దానిని . ఁజేకొనలేని . యువ్వారిదాలీవ . యాత్రంతలోఁతు ॥
. తఱిగినయెడ నావ . దలఁగట్టబడు -
ని . ఘుడుతేలుచుంటి మా . పూర్ణ వార్నిధిని ।
. మఱియునా, నెల్లువ . న్మ స సుంకవలయు-ఁ
. దప్పినచోనోడె .. దము, పన్నదముల ॥ 77

Act. v. Sec. iii.

O hateful error, melancholy's child,
Why dost thou show to the apt thoughts of men
The things that are not ? O error, soon conceived,
Thou never com'st upto a happy birth,
But killst the mother that engendered thee. 78

HENRY IV – PART I *Act. I. Sce II.*

If all the year were playing holidays,
To sport would be as tedious as to work ;
But when they seldom come, they wished–for come
And nothing pleaseth but rare accidents. 79

Act. iii. Sce. ii

When he had occasion to be seen,
He was but as the cuckoo is in June,
Heard, not regarded ; 80

PART II— *Induction.*

Open your ears : for which of you will stop
The vent of hearing when loud Rumour speaks ?
I, from the orient to the dropping west,
Making the wind my post-horse, still unfold
The acts commenced on this ball of earth ;
Upon my tongues continual slanders ride,
The which in every language I pronounce, 81

మ॥ .అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపా.టా-
చింతదాపిల్ల-యెం॥
.దుకుఁగన్బర్చెదు లేని వస్తువుల
నెం.తోయర్థ్వా మాయామానుషా।
.హాకు-ఁదప్పా-సులభప్రసూత-
సుఖజ.న్మార్థణంబు రాఁబోవు-మా
.నకనీవుంబరిమార్చి పోయెదునిఁ. గన్నట్టియా తల్లినిఁ॥ 78

గీ॥ .తలపనేడెల్ల యాటాడు.. సెలవు ప్రొద్దు।
.లయిన- ఁ బని చేయు నటులాడు ..టయును విసుగు।
.సలుపు-నవియరుదైన-మి.క్కిలిహితమగు।
..సంతసముఁగొల్ప దెద్దియు న్ ..వింతమాడ్కి॥ 79

ద్వి॥ .కనబడునపుడు . లక్ష్యము సేయఁబడఁడు।
వినఁబడియతఁడు .కో. వెలటు జ్యేష్ఠమున॥ 80

సీ॥ ..ఈరువీనులవిప్పు ..డీ యేమన-.
వదంతి..బిగ్గరమాట్లాడ..విన్కి-మూయు।
.నెవ్వఁడుమీాలోన-. నేఁడూర్పునుండి
ప్రవే..లా డెడు పడమర..కనవరతము।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace while covert enemity.
Under the smile of safety, wounds the world. 81

Act. i. Sce, i.

Contention, like a horse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him, 82

See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
hath, by instinct, knowledge from others eyes
That what he feared is chanced. 83

Act. iv. Sce. iv.

She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health ; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not. 84

.నాటపాగుజ్జము.న్గా.డుపుగాఁజేసి
..భూకింతుకంబునం ..బుట్టుపనుల
.ఁదెఱ.చు.చుండెద- నెడ.దెగనట్టినిందలు
స్వారినానాళ్ళల..న్నలుపుచుండు।
..కల్లవార్తలుజనముల. కర్ణములకు।
..ఁజొనిపియొల్లభాషల నవి.యనుచునుందు।
..ఁగ వలిచిఱునగవు క్రింద.గడునడంగి
.జగముఁనొప్పించెడి పగసం.ధిగఁబలికెద॥ 81

ద్వి॥ .ముంగటిదెల్ల. ద్రో..బ్బునక్ గ్రొవ్విపడిచె।
..లంగఁబర్విడు తేజి.లాగుమచ్చరము॥ 82

గీ॥ .సంశయమునకెంత ..సన్నద్ధమానాళ్ళ।
.కలదో.చూడు తనకు.దెలియనట్టి।
.దానికడలు వాఁడి..తరులచూపులనెర్గు।
.నదియుసంభవించె..నని నిజముగ॥ 83

గీ॥ .ఆ.ఁకతెంతో గొలిపి దైవ.మన్నమిడదు।
.వెలయునారోగ్యమునఁ గడుఁ.బేదవాఁడు।
.కడిసిబువ్వనొసంగి యం..గదఁజెఱిచెడు।
..ఁగుడువఁజాలఁడు భాగ్యవం..తుడు-కలిగియు॥ 84

HENRY V— *Act. i. Sce. ii.*

For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music. 85

So work the honey-bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent - royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civll citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to exectors pale
The lazy yawning drone. 86

గీ॥ క్రమత నుత్తమ మధ్యమాధమవిభాగ।
ములయెడన్దొరతనము సంపూర్ణ సహజ।
కాలవ్యాసమున కనుకూలముగను।
గానమట్లొకమూర్ఛన న్గదలుకుండు॥ 85

సీ॥ పట్టునకై పాటుపడుచున్నతేనెటీఁగలుసహజంబుగాఁ దెలుపురాజ్య।
పాలనపద్ధతి వానిలో రాజగు నొకటి తక్కినవియు ద్యోగిజనము।
లందు దండనవిధి నాచరించును గొన్ని వాణిజ్యమున గొన్ని పైకిఁబోవు।
మఱికొన్ని యోధుల మాడ్కి వసంతపు మొగ్గలదోఁచి సమ్మోదలీల।
నరిగి రాజునకు సమర్పించు నాతఁడు రాజవైభవమునఁ దేజరిల్లి।
కనుఁగొను చాటలఁ దనరి బంగరుకప్పలల్లు శిల్పులను రవంతయైన।
ఁ గుడువఁబోవక తేనెఁ బిడిచెడి పౌరుల బరువులతో వంగి ద్వారమందు।
గుంపులఁగూడెడు కూలివాండ్రను గాంచె మైనఁ బాటొనరించ కావులించు।
కొనుచుమై తెల్లఁబడియున్న పనికిరాని।
నిండుబోతుపరిపోతుపై మండిపడుచు।
వానినెంతయు నురిదీయు వాండ్రచేతి।
కప్పగించెడు గొప్ప న్యాయాధిపతిని। 86

't is ever common
That men are merriest when they are from home. 87

Act. ii. Sce. i.

O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart, — 88

Act. iv. Sce. i.

There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward conciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end. 89

Act. v. Sce. ii.

Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on. 90

HENRY VI—PART 1— *Act. i. Sce ii.*

Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought. 91

Act. v. Sce. ii.

Of all base passions, fear is most accursed. 92

ద్వి॥ .,తలఁగిజనంబులు.తమయున్కిపట్లు।
.,మెలఁగుచునుందురు.మిగులవేడుకను॥ 87

ద్వి॥ .,మేలితెల్విఁగలచి.క్రిమ్మెయింగ్లాఁతు।
.నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి.వచ్చు॥ 88

చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగా।
ఁ.బొరుగుననున్న.దుష్టు .కదు.పున్మనలగ్గడుఁ.బెందలాడ-య
.త్రెరువుశకీరసౌఖ్యముఁగ.దించు-ఁ.గృపి-న్మనకోర్కెలెల్లఁజే।
.కురునటువాఁడుమే.లితెఱ.గున్గరువైకనుపర్చవెండియున్॥ 89

ద్వి॥ .సరియౌనొడఁబడికల్ .జతపడకున్న।
.నెరపుమేల్కొంతవ.నితపల్కొకష్టు॥ 90

ద్వి॥ .నీటిలో.గిటివలె.నెగడెడుగొప్ప।
.నూటిగఁజివరకు.,సున్నయౌవఱకు॥ 91

ద్వి॥ .అన్నిదుష్టగుణంబు.లందునభయము।
.కన్నఁబాడైనది .కన్గొన-లేదు॥ 92

Sce. iii.

beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough. 93

Sce. v.

The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit : 94

So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship. 95

For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace. 96

PART II— *Act. ii. Sce. iv*

Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet. 97

ద్వి॥ అందపుందొరతన మట్టిది-నాల్క ।
ఁగ్రిందికిలాగు నింద్రియములఁ గలఁచు॥ 93

గీ॥ సోయగంబైన యీయమ్మ సుగుణములను ।
దెలుపఁగల నేర్పు నాకును గలిగెనేని ।
నెట్టి ముద్దుబుద్ధినైన నీడ్యజాలు ।
సరసమగు పెక్కు గ్రంథము లరచియింతు ॥ 94

గీ॥ చేరమాడెదరు మ్మోఘులు పెండ్లములకొ ।
అకుఁబసులకయి సంతవర్తకులు పూడ్కి ।
మధ్యవర్తులతగవులం బడుటకన్న ।
బెండ్లి నిజముగ నెక్కువ విలువగలది ॥ 95

గీ॥ బలిమి నొనరింపఁబడిన పెండ్లి నరకము ।
కలఁత బ్రతుకును-మఱియు నిచ్చలు జగడము ।
సలుపు-నిష్టానుసారము జరిగిన-నది ।
సంతసము-దివ్యశాంతిని-సంతరించు ॥ 96

గీ॥ ఇట్టులనొకప్డు వెల్లడి నెసఁగు పగలు ।
మబ్బునఁ జెలంగు-వేసవి మగుడ-గఱచు ।
చలిమెయి నొడ్డ శీతువు లఁగు-నట్టు ।
లేగువంతలు-జోకలు-ఋతువులవలె ॥ 97

Act. iii Sce. i

Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason. 98

what 's more miserable than discontent. 99

Act iv. Sce. ii.

O miserble age ! Virtue is not regarded in handi -
craftsmen. 100

PART III. *Act. I. Sce.IV.*

' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem devine ; 101

Act. ii. Sce. i.

To weep is to make less the depth of grief : 102

Act. iv. Sce. viii.

when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him. 103

ద్వి॥ మనుపుగాంచాతడు మ్లోకతైనసీరు।
మునిరూపధారుణ్ణ ద్రోహముద్దాంచువాడు॥ 98

ద్వి॥ ఒందిలి తనివిలేకుండుటకన్న।
నెందైనమంజేయుండు వేయించిచూడ॥ 99

వ॥ ఆహా దుష్కాలము-శిల్పాల యోగ్యత సరకు సేయఁబడలేదు.100

గీ॥ స్త్రీలందఱు చూడగ గర్వింపఁజేసెడునది।
సొగసు-వారల మిక్కిలి పొగడఁబడఁగ।
నలుపునదిసద్గుణంబు- వేల్పులుగవారు।
తెలియఁబడఁజేయునది జతేం ప్రియతమఱియు॥ 101

ద్వి॥ వా తెఱచుచు దుఃఖపడుట-శోకంబు।
లోఁతుఁతగ్గించుటా లోచించిచూడ॥ 102

ద్వి॥ సింగమిచ్ఛకముచేసిన-గొఱ్ఱెపిల్ల।
పంగలఱడానివెం బడఁబోకపోదు॥ 103

Act. v. Sce. vi.

Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer. 104

HENRY VIII— *Act. i. Sce. i.*

Anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him. 105

Sce. iii.

New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed. 106

Act. iii. Sce. i.

Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung , as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die. 107

ద్వి॥ ..దారితంబుఁ గలమది ..న్దోడరు సందియము।
..బరి- య్యెల్ల పొద- రాజ .భటునిగ వెలిచు॥ 104

ద్వి॥ .చెం రెఁగుగ జ్జమ .చెలువగునల్క।
.యేం యుఁ డనంతట .నాఁపనియొడల॥ 105

ద్వి॥ ..రింపఁబడ, నా.త్నాచార.మహహా।
.నన ఏకుడు వ్ర- .సి.చంబగు నేని॥ 106

సీ॥ .వీణవాయించుచా ..ప్రియసు పాటంబాడి
.వృక్షంబులన్నించు .పేరుకొనిన।
..నగశిఖరంబుల ..న్న ద్రమములుగఁజేసె-
.నతనిపాటకు మొక్క-.లలరు.లొదవె।
.జగముకన్నన్యాన.జల్లులు గావించె
శాశ్వతంబై నవ.సంతము వు।
.వానివాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువుర్ణ
సముద్రఘతరంగములు, నై .తమ్మువాని।
తం లువాల్చె- మఱియు.దాఫునఁబండెడు।
.ఁబరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు।
.ఁగెడఫువంత-మఱియు. నెడఁచదుఃఖమ్మును।
..ఁ.గుసుకు-నదియుఁగాక- .వినుచునమయు।

Sce. ii.

The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms. (1)

My lord, we have
Stood here observing him Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple : straight,
Springs out into fast gait : then stops again,
Strikes his breast heard , and annon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself. (2 108

Act. iv. Sce. ii.

Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water. 109

Act. v. Sce. iii.

Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best. 110

ద్వి॥ ..అరుసులయెదలు ము.ద్దాడునడకుఁవ।
..మొరటులయెడఁగోప.మునరేఁగునవియు॥ 108 (1)

సీ॥ ..విభుఁడ-వానింగని.పెట్టుచుమేమిట
.నున్నార-మెద్దియో.నొక్క-వింత।
..తిరుగుఁబాటతనిబు.ద్ధి,న్నెలకొనియె-
నా.తం,డౌడుగఱచెడు-. వెండి,- యులికి।
.పడెడు- దబ్బుననాఁగు-ఁ.బరికించునేలను-
ఁ.బిమ్మట-నాతని .ప్రేలునతని।
..కణఁతపైఁ జేర్చి-,నొ.క్క-టఁద్రుళ్ళుపాటున
.వడినడచున్దరు.వాతనిలుచు।
ఁ.దనదు గుండెబాఁదు.కొనెడుగట్టిగ-మఱి।
.యునొకతఱిని జందు.రుని దెసఁదన।
.కన్నువైచుచుండు-ఁ.గడువిచిత్రములగు।
..గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము॥ (2)

ద్వి॥ జనులచెడుగు ,శిలా.క్షరమయి ,మనెడు।
.మనముసీటన్వారి .మంచివ్రాసెదము ॥ 109

ద్వి॥ .సైఁపలేనట్టి దు.ర్జనములు మిగుల।
ఁగాపాడువారినే .కఱవఁదెగింత్రు ॥ 110

’t is a cruelty,
To load a falling man. 111

KING JOHN— *Act. i. Sce. i.*

For new-made honour doth forget men’s names 112

Act. iii. Sce. iv.

Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil 113

A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up. 114

Act. iv. Sce. iii.

Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum ;
And he, long-traded in it; makes it seem
Like rivers of remorse and innocency. 115

ద్వి॥ పడిపోవుచుండిన వానిమఱింత ।
యడఁగఁద్రొక్కుచునుంట యది కూళతనము ॥ 111

ద్వి॥ కొత్తగా నబ్బిన గొప్పతనమ్ము ।
మత్తిల్లి మఱచెడు మనుజుల పేర్లు॥ 112

గీ॥ కఠినమౌ సంకటంబు చిక్కఁబడకమును॥
ముందు నారోగ్యమబ్బుని మునమునందు ।
గూడి వడియగు నెడఁ బాయు కీడులెల్ల ।
వానిమళ్ళు దలఁగిడె కానిపించు॥ 113

గీ॥ న్యాయముఁ దొఱంగు చేయిచే నపహరింప।
బడిన నృపదండ మెటుపొందఁబడెనొ యట్లు।
నిర్వహింపఁబడునది వెంటడియును జాఱు।
నట్టిచో నున్నతఁడు దేని నైనఁ బట్టు॥ 114

గీ॥ వానిమోసపుచ్చె బాష్పముల్ నమ్మకు !
దుడుకుకూడ నట్టి తడిఁ జెలంగు ।
అందుఁ జిరమలవడు నతఁడు నేరము లేమి ।
నెనరు లేళ్లుగనది కనుఫలఅ చెడు ॥ 115

KING LEAR— *Act. I. Sec. I.*

Time shall unfold what pleated cunning hides;
Who cover faults, at last shame them derides. 116

Act. ii Sce. iv.

All's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so. 117

Sce. v.

O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master. 118

Act. iii. Sce. iv.

Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy fiight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear I' the mouth. 119

Sce. vi.

He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a horse's health, a boy's love, or a whore's oath. 120

ఉ॥ తఱివిప్పమోసము దాఁచిన దెగ్గు ।
మఱుఁగిడువారివే మఱుసిగ్గుఁ దెగడు ॥ 116

ద్వి॥ అవివేక మరపెన దట్టులశ్రద్ధ ।
తవివరించిన దెల్లఁ దప్పగాఁ బోదు ॥ 117

ద్వి॥ ములుచేలకుఁ దమంతఁ బోరను నిక్కట్లు ।
బడి మొజ్జలుగనుండ వలయునో యయ్య ॥ 118

సీ॥ భల్లూకమునుఁ జూచి పరుగిడుచుందువు ।
తానిఁ దప్పకొనఁగఁ గాని ఘోష ।
మీఱు కడలినీదు పాటిపోత్రుటకడ్డ ।
పడిన నెల్లు సైదురఁ బాటెదీవు । 119

వ॥ తోఁచేటిమ [illegible] గ్యము ।
[illegible]
నమ్మకొనువాఁడు వెంగలి ॥ 120

When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers must i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow
121

Act. iv. Sce. i.

Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities. 122

As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport. 123

Sce. iii.

The stars above us, govern our conditions ;
Else one self mate, and mate could not beget
Such different issues. 124

సీ॥ మనకన్న నెక్కుడు మనుజులయెడ
మన శోకములుండుటఁ జూచునపుడు
మనకున్న యాపదల్ మన శత్రులుగ
మన మెంచెద మరుదుగ నెవ్వఁడొంటి
మఱటిల్లునాతఁడెంతో కుందుచునుండె
కాని దుఃఖముకట్టు లోననున్న
సమయమునన్ సైచు సహవాసమబ్బిన తఱి
నిడుమన్నది దాఁటు మఱియు
నెంతచూలకన మఱి యెంతయల్పముగనా
బాధయిప్పుడు కన పడుచునుండె
నన్ను నెపుడు వంచుచున్నయయ్యాది తేని॥
గూడసరిగఁబట్టి క్రుంగఁదీయ 121

ద్వి॥ మన సాధకంబులే మఱికించుమనల
మనలో నిల్లనునకు మే ల్మఱినిత్రపించు 122

ద్వి॥ వేలుపులుమనలఁ జిల్లలీఁగలను॥
గూలుచునటులాట కొఱకుఁజంపెదరు॥ 123

గీ॥ మనస్స్వభావమేలు మనమెంతయు నెఱుంగ
రాని దైవ మట్లు కాని యెడల
మాఱకుండునాలి మగలంతభేదమున్
గలుగుపిల్లలనియు కాంచునట్లు॥ 124

Sce vi.

Come on, sir, here's the place ; stand still —
How fearful
And dizzy 't is to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs; that wing the midway air.
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock, — her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong. 125

సీసమాలిక॥ .అయ్యారమ్మిద్ది యో.యచోటు_కకఁక

.నిలుచుండు_నంత[క్రింగి .కిని జూపు।

.(బటి..చుటరొంత.త్రీ.కర మొంత

తల[తిప్ప.గాగం కు_న . వె.గంక చుసుస్న।

.కాకులు_నుఱిసిటి.కా (ల నొద్దం .ఱల్లు

చిన్నవిగఁగ.న్పట్టుచుండె।

.నూరుఁగాయ టు.లు వ యో గపడు

నొక.విధము గు మొక్క_లం.జె_ను వాఁగ ।

.క్రిందినకముతో ్రివ. (్రిలాంజె కన్_

.ఘోర.వృత్తి_నేనన కొని.నె. నతంగు।

.తనతలకం టెఁబె.ద్దగఁగాపించఁగ_

..మున్నిటి గెన్లెనఁ .బో ర

..చుంచువిధమునఁదోఁ. తెంచెదం_

.లంగరు. వేయుచుండిన యల్ల. పెద్దయోడ।

.దాని.దోనె.వితానఁ .దుక్కవకాబ తె_

.నదియు లంగరు గుఱు.తట్టుకంటి।

.కందకకడుఁజిన్న.దయ్యె_ .నల్లా గెడు

.గులకరాలనొరసి .ఘోషఁబెట్టు

..కరడమంతపెద్ద గావినఁబడఁజాల।

.కుండె_నింకఁజూడ .నొల్ల నేను।

.మిగులనాకుఁదల తి.రిగెడు_గొ ఱఁతవడు ।

.దృష్టిదొర్లుఁదల్ల .[క్రిందుఁగ న॥

When we are born, we cry, that we are come
To this great stage of fools. 126

Act v. Sce. iii.

The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us. 127

Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman. 128

The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long. 129

RICHARD II *Act. i. Sce. i.*

The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay. 130

Sce. ii.

That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts; 131

ద్వి॥ .చేనుదెంచితిమిపిచ్చి.జనుల.రంగమున।
.కనియేడ్చెదముపుట్టి.నప్పుడుమనము॥ 126

ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు।
..ననువువన్నెదరు.నా.యమగు.దేవతలు॥ 127

ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె।
..కుత్తుక-(స్త్రీ)కది.గొప్పగుణంబు॥ 128

గీ॥ .మనము.కఠినావసర.భర.మునకులొంగి।
.పల్కు-నదితోఁచినది చెప్ప.వలయుదాని।
.నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు।
.మనముపిన్నలమంతగాఁ..గనముమనము। 129

గీ॥ ..మర్త్యకాలంబులోసఁగుని.ర్మలధనంబు
.తనరుచుండెడుమచ్చపొం.దనియశంబు।
.జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు।
.పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నసరివారు॥ 130

ద్వి॥ .అధములలోమన.మనుకొనునోర్మి।
.యధికులయెడభయ.మనిపించుకొనెడు॥ 131

Sce. iii

Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity. 132

Gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light. 133

O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summers's heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but launceth not the sore. 134

Act. ii. Sce. i.

the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain
He that no more must say is listtend more. 135

ద్వి॥ చక్కనినీయవసరముతలంచు।
మక్కువకంటెయోగ్యతమఱిలేదు॥ 132

ద్వి॥ కలవఁజాలదుగుణ్ణుగావించువంత।
సరకుసలుపకహాస్యము సేయుకరుని॥ 133

సీ॥ మంచుకొండతెవండు మదిలోనఁదలపోసి
యూరారతనచేత సగ్గిదాల్చు।
నాఁకలియంగద నటునంచునకు
మొగంబుమొత్తించు— లేక బలువిందు।
గూరిచియూహించు కొనుమాత్రమున।
లేక—మండువేసవివేడి మనసుననిడి।
మార్గశీర్షంబు హిమంబునదినమోలం
బొర్లాడు—నటుకాదు పొమ్ముమంచి।
నెన్నుకొనుటచెడ్డ నెంపించెడుమఱింత।
క్రూరమైనవంత కోఱబాధ।
గఱచునప్పటివలెఁ గావింపనేరదు।
పుండ్లుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు। 134

ఉ॥ చచ్చెడువారినాలుకలు శ్రద్ధసుగానముపోల్కి—లాగు—వా।
క్రుచ్చుట శక్తితగ్గునెడ గొంచెము రిత్తగఁజెల్లు—బాధను
ళ్ళుచ్చరియించువారునిజ మూర్తురు—చెప్పుటకెద్దిలేనివాఁ।
డెచ్చటనైన మచ్చికను ఱంలవినంబడుచుండుఁగాపునన్॥ 135

The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past. 136

Small showers last long, but sudden storms are short.
137

Should dying men flatter with those that live?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii. 138

know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here;
But when from under this terrestial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves? 139

గీ॥ క్రుంకుచున్న ప్రొద్దు కొసముట్టుపాటయు
వెనుకకుఁ జవిఁ గొనెడు పిండివంట
కరణి మిగుల నింపుగా మనుఁ గడు వెదన్
బ్రాయఁబడుఁ గడిచిన వానికన్న॥ 136

ద్వి చిన్న ముసురు మన్నుఁ జిరము కాని వడి
ఁ బన్ని నట్టి తుపాను త్వరఁ గడతేఱు॥ 137

ద్వి॥ ప్రణుతింత్రె బ్రతుకువారలఁ జచ్చువార
లు నహా బ్రతుకువారలనుతింత్రు మృతులఁ॥ 138

సీ॥ ఎఱుఁగవా దేవుఁ బరీక్షించుచూడికి
భూగోళము వెనుక డాఁగి మఱియు
గ్రిందిజగము వెలిఁగించుచున్నప్పుడు
దొంగలు న్వొండియు దోఁచువాండ్రు
కన్నుడకేఁధికము గాఁ జెరలాడదన్
హత్యలు సగ్రాగ్రులై హరమ్ములిట
గాని యీయాక్షా కందు కముక్రిందు
నుండి వాఁ డెప్పుడు ప్రాచీన వృక్షదృప్త
శిఖరములన్ బ్రకాశింపించి ప్రతిదుష్ట
వితతము నడ్డన వెల్గుఁబోడుచు
జెంపుటల్ ద్రోహము లపుడ నహ్యాపాత
కంబులు దవమప్పష్ఠ భాగములనుండి
మాపుపచ్ఛదము తొలఁగింపఁబడ నిలుచు
వడఁకుచుం దమంత బోడిగ బట్టలేక 139

Act. v. Sce. i.

The love of wicked friends converts to fear;
That fear to hate; and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death. 1 0

RICHARD III— *Act. i. Sce. iii.*

The world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch :
Since every Jack became a gentleman,
There's many a gentle person made a jack. 141

Sce. iv.

Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night. 142

Act. ii. Sce. ii.

That deceit should steal such gentle shapes,
And with a virtuous vizor hide foul guile ! 143

Act. v. Sce. ii.

True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings. 144

సీ॥ చెనఁటి చెలికాండ్ర నెమ్మిమాఱును వెఱపున।
కాభయము సహ్యమున కసహ్యంబొకనికి।
గాని లేకి దుర్వరకుఁగాని కట్టకడకు।
మఱియు హానికిఁదగునట్లు మరణమునకు॥ 140

సీ॥ జగముచెడె డేగవ్రాలగ సాహసింప।
కున్నచో జీనువయొరతిస్పందె నెల్ల।
నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే నెరుకఁబడిరి।
తక్కువారుగఁబల్వురు తగుమనుసులు॥ 141

ద్వి। ఋతువులమార్చుని ద్రించుగంటలను।
వెతరేఁబవళ్ళఁగావించు నట్టిట్టు॥ 142

ద్వి॥ వంచనసాధురూపంబులనుండు।
మంచివేషమునదు ర్మార్గముండాఁచు॥ 143

ద్వి॥ పఱచు నేంట్రంత జవముతోడనాస।
దొరలవేల్పాల నలంతుల తేండ్లఁజేయు॥ 144

Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe : 145

LOVES LABOUR'S LOST— *Act. i. Sce. i.*

Why, all delights are vain, but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain. 146

Study is like the heaven's glorious sun.
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name. 147

ద్వి॥ భీరులవాడుల పితమెధమణంబు ।
ధీరులనాఁప విధింపఁబడెఁదొలి ॥ 145

గీ॥ జారవితలు వేడ్క లన్నియు నోఁగాని ।
యొద్దియిడుమతోఁ గ్రయింపబడుచు ।
నెగులుకలుగఁజేయు నిచ్చలునద్దియొ ।
మిగులవ్యర్థ ముగఁబ అఁగుచునుండు ॥ 146

సీ॥ మిగులవెల్గుచునుండు జగముకన్నుంబోలుఁ
జదువదిలోఁతుగ వెదుకఁబడదు ।
దుడుకైనచూపుల తోడ నొరులపుస్తకముల
దప్పనిదర్శనములఁదప్ప ।
పడసిరియెంతయుం బాటుబడిన
యట్టివారలుస్వల్ప లాభంబు తాము ।
కదలనియెల్లచుక్కకుఁ జేరొసంగు
జ్యోతిషికులుమెఱయు రాతిరులనుండి ।
కాంచ రెక్కడు మేలున క్షుత్రములను ।
జూచుచవ్వి తెలియని యజ్ఞులకుమించి ।
పెచ్చుఉుంగుట తెలియమి పేరుతప్ప ।
మఱియు నన్నామ కరణమొనరుచునెల్ల ।
గురువునేదైనఁ జేరజత పరచఁగలఁడు ।

Fast paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits. (1)

Act. ii Sce. i.

Beauty is bought by judgement of the eye ,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues (2)148

Act. iv. Sce. iii.

Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility. 149

Act. v. Sce. ii.

The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness. (1)

Folly in fools bears not so strong. a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity. (2) 150

కం॥ కడుపులు బలిసినవారికి !
గడుఁగొంచెపు మెదడులుండు-ఘనరుచ్యములౌ ।
కడులుబలిపించుఁ బ్రక్కల ।
వడి నైనన్- బుద్ధిపాటవముఁ జెడఁగొట్టున్ ॥ (1) 148

ద్వి॥ కనువిమర్శ పోయ గమకొనఁబడెదు ।
ననదవర్తకునాల్క ననఁబడబోదు ॥ (2)

గీ॥ కలముముట్టఁ దెగించెదు కయియెప్పుడును ।
వ్రాయుటకు- వల్వనిట్టూర్పు లాయన తన ।
మసిఁగలుప-కౌర- పిదప రక్కసచెవులను ।
లాగువానిపద్దెములు- కూళగరఁగించు ॥ 149

ద్వి॥ చిఱుతపాయముకన్న సింగారమునకు ।
మరగుగభీరత స్మండించువలపు ॥ (1) 150

గీ॥ తెల్విమితిమీఱి పిచ్చియె త్తినటువంటి ।
ప్రాజ్ఞులందలి యవివేకమజ్ఞులదగు ।
చెట్టుకంటెను మఱియొకమెట్టుమీఱు !
వెంగలితనంబు నంగూట నెలకలదని ।
జ్ఞానశక్తినిరూపించఁ గలదుకసుక ॥ (2)

The tongues of mocking Wenches are as keen
As is the razor's edge invisible,
Cutting a smaller hair than may be seen;
Above the sense of sense; so sensible
Seemeth their conference ; their conceits have wings
Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
[things. (3)

Your wit makes wise things foolish:
With eyes best seeing heaven's fiery eye,
By light we lose : light : your capacity
Is of that nature, that to your huge store
Wise things seem foolish, and rich things but poor (4)

MACBETH *Act. ii. Sce. ii.*

The Innocent sleep:
Sleep, that knits up the ravelled sleave of care,
The death of each day's life, sore lobour's bath,
Balm of hurt minds, great nature's second course,
Chief nourisher in life's feast. 151 (1)

గీ॥ కంటికి గపడనంత సూక్ష్మంబు వెండ్రుక।
కయు నుఁ దెగవేయు మంగలి కత్తి మొనకు॥
మించివాఁడియగు న్వాక్కి రించుపడుచు।
చెలుఁ నాల్కలు వారల పలుకులు మఱి।
తెలిసికొనుటకు సాధ్యముల్ కలవు వారి।
తలఁపులకు ఆక్కలవ్విము ల్కులఁదు పాకి।
రవలగాలి మనసు మించు రయము చేత॥ (3)

గీ॥ అజ్ఞులం జేయఁ బ్రాజ్ఞుల నైన నీదు
తెల్వి బాగుగఁ గన్నులఁ దెఱచి మనము।
జగమునకు న్నఁగనుంగొన్న సమయమందు
వెల్తురుం గోలుపోదుము వెలుతురు మెయి।
నట్టి నైజము నీకొకి కమరియుండె।
తెలివిమాలిన విగఁ దెల్వి గలయవి మఱి।
కానిపించుఁ బేదవిగ శ్రీ గల్గునవియు
నెల్ల నీ మహాజ్ఞాన సమృద్ధికిట్లు॥ (4

గీ॥ సేగి నెఱుఁగని నిద్దుర చిక్కువడిన।
జాలివడుకనిమాలిని సరిగసల్లు।
ప్రతిదివసజీవి తంవు మరణము పెద్ద।
బడలుపాటు స్నానము గంటు వడు నెదలకు।
మందు బ్రతుకు విందున మేటి మనుపుఁ గూడు।
ప్రకృతి గుణముల రెండవ పథము మఱియు॥ 151 (1

Act. v. Sce. vi

Life's but a walking shadow ; a poor player,
That struts and frets his hour upon the stage,
And then is heard no more : it is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury,
Signifying nothing. (2)

MEASURE FOR MEASURE— *Act. i. Sce. i.*

Heaven doth with us, as we with torches do,
Not light them for themselves ; for if our virtues
Did not go forth of us, 't were an alike
As if we had them not. Spirits are not finely touched,
But to fine issues ; nor Nature never lends
The smallest, scruple of her excellence
But, like a thrifty godess, the determines
Herself the glory of a creditor,
But thanks and use. 152

Sce. v,

Our doubts are traitors,
And make us lose the good we oft might win,
By fearing to attempt. 153

గీ॥ బ్రతుకునడుచు నీడ‒రంగమునంగింజూ ।
కొనితనగడువుమఱి వినగఁబడని ।
పాటుపాత్రము‒ గడబడ మెందుకాన్పుత ।
తుక్కువుగ వెడగుచేను దువఁబడుకత ॥ (2)

సీ॥ ఒనరుచుద్దైవము మనయెడఁ ‒
దివిటీల గుఱిచి మనము సేయు కరణి‒వాని ।
కై వాని వెలిఁగింపఁగడగము‒
మనసద్గుణములు బయల్వడక‒మనలోన ।
నడఁగుటయును‒మన కవియు లేకుంటయు‒
నొక్కటే‒బ్రతుకులు నొప్పమిాఱ ।
జేయంగఁబడవుముంచి ప్రయోజనములకుఁదక్క‒
ప్రకృతియు నద్దానిమహిమ ।
వంతనంబు మఱియులాభంబుఁగొనుచు ।
బోదువుఁగలదేవత వితానదియునప్ప ।
లిడెడు‒గొప్పందుటకు నిశ్చయించి యెరవు ।
పెట్టఁబోవదు తానొక్క వీసమైన । 152

ద్వి॥ తెక్కసిండ్లుమనసం దియపులుమనకు ।
నెక్కొలుపవుమేలు నివ్వొలుఁబన్ని ॥ 153

Act. ii. Sce. i.

Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe 154

Sce. ii.

Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy. 155

Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves. 156

Sce. iv.

wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself. 157

Act. iii. Sce. i.

The miserable have no other medicine
But only hope. 158

And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies. 159

ద్వి॥ కూర్మిలాగున్నది కూర్మికాఁబోవ।
దోర్మి రెండవవంత నొదవించుచుండు॥ 154

మధ్యాక్కర :- పరిహాసమాడవచ్చు మునివరులనైనఁ బ్రభువులఁద్ది
సరసంబువారిలో - గాని - స్వల్పాలనెంతయో తప్పు।
విరసంబుమాత్రమానెద్ది వాహినీనాథులపట్ల।
బరఁగు సన్మహోపవాదమయి భటులగు వారియందదియె॥ 155

ద్వి॥ న్యాయాధికార్లు చౌర్యము సల్పినపుడు।
నాయమా దొంగతనము తస్కరులకు॥ 156

ద్వి॥ ఎప్పుడు తెలివిగోరు నెంతయు వెలుఁగ।
నప్పుడు తనుండదానె యది దూఱుకొనెడు॥ 157

ద్వి॥ వసటపొందినయట్టి వారలకెందు।
ననులేదుసుంతయు న్మందాసతప్ప॥ 158

ద్వి॥ త్రొక్కినఁ జేఁడపురుపునొప్పిఁ జెందు।
నక్కజముగఁ జచ్చు నప్డసురవరె॥ 159

Sce. ii.

No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ? 160

MERCHANT OF VENICE *Act. i. Sce. i.*

You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care. 161

Sce. ii.

If to do were as easy as to know what were good to do, chapels had been churches, and poor men's cottages princes' palaces It is a good divine that follows his own instructions : I can easier teach twenty what were good to be done, than be one of the twenty to follow mine own teaching. The brain may devise laws for the blood ; but a hot temper leaps o'er a cold decree. 162

Sce. iii.

An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart,
O, what a goodly outside falsehood hath ! 163

గీ॥ కడిమిగానిగొప్ప గానిమానవులందు।
దాఁటలేదునిందె- జాఁటునుండి।
చాడికొట్టఁజూచు స్వచ్ఛమానసితిని।
దూఱునాల్కఁగట్టు దొరకలండె॥ 160

ద్వి॥ రాగమునీకుగా రవమున మెండు।
జాగ్రత్తఁగొనునది జారవిడ్చెదరు॥ 161

వ॥ చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలెఁ జేయుట సులభమైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల మేడలగును- చెప్పునట్లుచేయువాఁడే మంచిగురువు- చేయఁబడుటకు మంచియేదియో యిరువదుగురకునే సుళువుగాబోధించఁ గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానైన నుండఁజాలను-మనుజునింద్రియ ప్రవృత్తివివేకముచే నడ్డఁబడుఁగాని- కామమువివేకమునోర్చును॥ 162

గీ॥ పరమపావనసాక్ష్యంబుఁ బల్కుదుష్టు।
చిఱునగవుమోముఁగల్గు టక్కరికిసాటి।
లోనఁగుళ్లియుఁ బైకందమైనపండు।
కల్లబయటికి నెంతసొగసుగనుండు॥ 163

Act ii. Sce. vi.

All things that are,
Are with more spirit chased than enjoyed.
How like a younker or a prodigal
The scarfed bark puts from her native bay,
Hugged and embraced by the strumpet wind !
How like the prodigal doth she return,
With over-weathered ribs and ragged sails,
Lean, rent, and beggared by the strumpet wind! 164

Sce. ix.

Who shall go about
To cozen fortune and be honourable
Without the stamp of merit? Let none presume
To wear an undeserved dignity:
O! that estates, degrees and offices,
Were not derived corruptly, and that clear honour
Were purchased by the merit of the wearer!
How many then should cover that stand bare ;
How many be commanded that command;
How much low peasantry would then be gleaned
From the true seed of honour; and how much honour
Picked from the chaff and ruin of the times,
To be new-varnished ! 165

॥ .అనుభవింపఁగఁబడ. వా.స్థితో నెట్లు.
వస్తువుల్వేఁటాఁ. బడెడునో యట్లు ।
.తన.తాపునుండికి.దలుపన్ని మీాఱు.నా.వ-
.మాఁబఱేఁదిండి.నాఁగో.డెకాని ।
..యనువున నెటుబిగి.యన్ గాఁగిలింపఁ.
బడెడునో ల.ంజెక ర్వలిచేత-మఱల ।
ఁ.జను దెంచు నెట్టు లెల్ల చా..యలవిగుల
..ధ్వంసంబుగావింపఁ.బడుచునయ్యాదియు । 164
సమాలిక. ॥ .ఎవరుయత్ని ంతుర.దృష్టము.న్వంచింప-
..నహా త లేకమ. ర్యాదఁబొంద ।
ఁ.దగనిగారవమునొం.డఁగనెవ్వరైన
.స్వ.తంత్రింపఁజనడు-.స్వా.స్థ్యములు-పర్వ।
.లు-మఱియుద్యోగముల్ -.దుమార్గము
గనందఁ.బడనిచో- వెండియు.స్వచ్ఛమైన।
.వాసి-యోగ్యతఁగ -.వానిచేఁ గొనబడె. నేని-
.దిగంబరు.లైనయోఁద।
..ఆచ్ఛాదితులవుదు-.రాజ్ఞకులోఁబడి
యుందు రెందఱొ యాజ్ఞ.నొసఁగువారు।
..సత్ప్రతిష్ఠోద్భవ.స్థానంబులోనుండి
యొందఱధములు.లే.కేఱఁబడుచు॥
నుంద్రొ-కాపులు-మఱి.యనుగొప్పతనమెంత।
తఱులొనచిన నట్టి.చెఱుపుచెత్త।
.ప్రోవునందునుండి.క్రొత్తగావన్నియ।
.వింకఁ బెట్టఁబడుట. కెన్నఁబడునొ॥ 165

The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny. 166

Act. iii, Sce. ii.

And yet a maiden hath no tongue but thought. (1)

Song

Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?
  Reply, reply.
It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the cradle where it lies. (2) 167

Act. v. Sce; i.

Soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony. 168

ద్వి॥ పొరపాటుకాఁబోదు పూర్వపుమాట।
పరిణయంబురిరియునె భాగ్యముకతన॥ 166

ద్వి॥ ఇప్పటికిన్గన్నె కెందేనిఁదలఁపు।
దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైన బాస॥ (1)

ఖరహరప్రియ రాగము - రూపకతాళము

పల్లవి॥ సస-గామపధని- రిసనిధాపమగరి॥ సస॥
అను-రాగమెచట-బొడము తెల్పుమానా॥ కను॥

అనుపల్లవి॥ సనిధనీస- గమపమగారి॥ సస॥
మనమునంద-మొగమునందా॥ యను॥ (2) 167

చరణము 1. పామపపప- నీసరిసనిధప- పధనిధాప మగారి మగారి।
కాంచఁబడియో-నెట్లులెటుల-బెంచఁబడియోఁజెప్పుచెప్పు॥

2. గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరిగరి।
కనులఁబుట్టింపఁగాబడియె నదిమేపఁబడేఁజూపున।
ససనీధనిసారిగమా- సానిధాపమగరిసా॥ సస॥
నను రాగము తానుండును యాలయందుఁబోలసెడుఁ॥ అ॥

ద్వి॥ తగుజేష్టలేమి- ప్రదంపడికోయి।
మిగులఁదీయనిపాట మేలందములకు॥ 168

do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons strategems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted. 169

How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world. 170

సీసమాలిక ॥ .అరయుము చెరలాడు .నడవిపసు లమంత.నైన-
వెట్టిగ దాటు .చఱచుచున్న
.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుఱ్ఱపు
పిల్ల., కదుపునఁగాని .,బాఁకా,రొదనవి।
.వినిన-లేకవ్వాని .,వీనులకే పాట.యైన
దబ్బునఁదాఁకి.నంతసీవు।
.పరికించెదా పాట. .వలననయ్యావి
నిలఁ.బడుటయు- నవ్వాని. వాఁడిచూడ్కి-।
.కడు మెత్తఁబడుటయు-.గనుక నే-
కవి,పన్నె., మోల్లుచిగిర్చెడు. రాల్లుగరఁగు।
.నం-చెటువంటి మొద్దైన- నెంతటికూళ.యైన-
మఱియు నెట్టి., యలుకువఁగల।
వా.డైన-ఁబాటయ.ప్పటికి మార్చకపోడు
.వానిస్వభావంబు. ,గానవిద్య-।
.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని
.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు।
.ద్రోఁపుడులు- .గుట్రలును- నృప.ద్రోహములును।
సల్పెఁదగువాని,భావము.ల్చావుమాడ్కి-।
.,ప్రాణగోడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు।
.నరకమటు,ఘోర-మాతని.నమ్మరాదు ॥ 169

గీ॥ .ఎంతదూరమాచిఱత మ.యినపువత్తి।
.పఱవుచుండెడుఁదనదగు .,కిరణములను।
.మంచిపనియట్టులన్ ప్రకా.శించుచుండు।
.మిగులఁదుర్మార్గ మయినట్టి. జగమునందు ॥ 170

The crow doth sing as sweetly as the lark
When neither is attended ; and, I think,
The nightingale, if she should sing by day,
When every goose is cackling, would be thought
No better musician than the wren.
How Many things by season seasoned are
To their right praise, and true perfection ! 171

This night, methinks, is but the daylight sick ;
It looks a little paler ; 't is a day,
Such as the day is when the sun is hid. 172

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II.Sce.II.*

Love like a shadow flies when substance love pursues ; (1)

Act. iv Sce. ii.

Wives may be merry, and yet honest too : (2) 173

Sce v.

Money buys lands, and wives are sold by fate. 174

తే॥ .కిడుఁదీయగాఁబాడుఁ. .గాకియేటిఁత
.,వెరవున- రెండును వినకున్నయపుడు ।
తేఁతు, వెన్నెల పుల్లు .తాకాతులార్చ
.పగలుపాడిన- ,జీను.వసుమించిపాడ ।
.ఁగలవానిలోపల .గణుతికెక్క-గా-
.,తరుణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని ।
ఁదిలకింపనెన్నియో .,మనుసులు
వాని.నిండుపోగడ్తకు .నిజముగఁజెల్లు ॥ 171

గీ॥ .అనుకొనియెదసి రేయి-,జ.బ్బు నపగలు।
.బొత్తిగానద్దియుంగొంచె.ముమజీ-వాలి।
నట్టుగపడుచున్నది- యదొకపొద్దు।
.తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాఁగినపుడు॥ 172

ద్వి॥ .వలపుపర్విడుసీడ.వలెనెక్క-మయిన ।
.వలపుతందఅమివెం.బడివకొలంది॥ (1)

ద్వి .,అందుకొవేడుకకత్తె.లైయుండవచ్చు।
.వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు॥ 173 (2)

ద్వి॥ .సౌమ్యభూములఁగొను .జోద్యముగమత్తి।
.యమ్మఁబడియెదరి.ల్లాండుకొ, దైవమున॥ 174

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

Ay me ! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, either it was different in blood,
O cross ! too high to be enthrall'd to low !—
Or else misgraffed in respect of years,
O spite ! too old to be engaged to young !—
Or else it stood upon the choice of friends,
O hell ! to choose love by another's eyes ! 175

Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass. (1)

Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity :
Love looks not with the eyes but with the mind (2) 176

త॥ . అయనొము నేఁజదివిన. యంతటన్గాని
-. నావిన్నకతలలో. నంగాని-నిక్క- ।
.మయిన వలపుత్రోవ. యంతయు .సునుఘ
..గానుండఁబో-దది.-కడు వేఱుజాతి।
..మయి.నొండెఁజెలఁగెడు-..మాయు రెయిడుసు
.గొప్పచిక్కఁ-దవుట.కొద్దివారల-క ।
.దయనుఁగాకీడుకు. దిరికలే-మకట
..విపరీతము-ముసిలిఁ. బిన్నతోఁగూర్చ ।
.టయు-లేకమిత్రులో.డంబర్చుట
..-హాహా..నరక-మొరులచూపు. నవరించుకొనుట॥ 175

గీ॥ .పొద్దువేల్పుతనదు.. వెండిమొగంబుఁదా।
..నరయుచుం డెనీటి.యద్దమందు।
..వెండియుఁ.గయిసేయ .చుండెము త్తెపునీటి।
తోడమిగులగడ్డి.కాఁడ లెల్ల॥ (1)

కం॥ కొఱమాలినట్టి.దినుసులఁ।
.గరమరుదుగవలపుమార్చఁ.గలిగెడు-సొగసున్।
.మఱిపరువుఁగలుగువానిగ।
..మరులుకెనులఁగనదుకాని..మదితోఁజూచున్॥ (2) 176

Act. iv. Sce. i.

that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes,
Like tears that did their own disgrace bewail 177

Act. v. Sce. i.

The lunatic, the lover and the poet,
Are of imagination all compact :
One sees more devils than vast hell can hold ;
That is the mad man: the lover, all as frantic,
Sees Helen's beauty in a brow of Egypt :
The poet's eye, in a fine frenzy rolling
Doth glance from heaven to earth, from earth to heaven ;
And as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet's pen
Turns them to shapes, and gives to airy nothing
A local habitation and a name. 178

Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears,
And, in conclusion, dumbly have broke off,

గీ॥ మొగ్గలందొక్కతఱి నాణిముత్తియముల
తెన్ను సంబొంగనలవడి యున్న మంచు
నిలిచెనిప్పుడు సొగసగు నలరుకనుల
స్వావమానంబునకు నేడ్చు నశ్రులవలె 177

మ॥ వెడఁగు గ్రామకుఁడుం గవీంద్రుఁడు
మనో విభ్రాంతిమూర్తుల్గదా
వెడఁగెందుం గనరానిదయ్యములఁ
గన్పట్టున్ గురూపిద్దగుల్
వడి రంభన్నిర సించుఁ గ్రామకుఁ
డహో స్వర్గంబునందుండియి
క్కడికిందుండికవీంద్రుదృష్టి దివికి
న్గాంచున్ యథేచ్ఛమ్మునా
తఁడు చింతించు నవీనవస్తువుల
కంత న్వాని గంటమ్ముపే
ర్లిడి యాకారములున్ గపట్లొసఁగు
నెం దేమైన లేకుండనీ ॥ 178

సీ॥ ఏనువచ్చిన చోట నెంతయుఁ బండితుల్
నన్నెదుర్కొని స్తుతి సల్పుటకయి
తలఁచియున్నారు సిద్ధపఱచుకొన్న
సత్కృతి వాక్యములఁ గాని యేనువారి 179

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ; 179

MUCH ADO ABOUT NOTHING – *Act. I. Sce. I.*

How much better is it to weep at joy than to joy at weeping ! 180

Act. iii. Sce. i.

And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter, like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it — 181

Sce. ii.

Well, every one can master a grief, but he that has it. 182

.వణఁకుటయుగా వెల్లఁ.బాఱుటయుగా
.పద.ములమధ్యమున నాఁగి. పోవుట-తమ ।
..యులుకుననలవడు..నుచ్చారణమ్ముఁబి
.సుకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।
ఁ.బల్కఁబోవకమన్న న.పల్కు-. మూఁగ ।
.లట్టులూఱకొనుటఁగంటి-.నిట్టి.మౌన ।
.మందుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేర్చి ।
.కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మనీవు ॥ 179

వ॥ ఏడ్పునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయము॥ 180

ద్వి॥ ..అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లి నతీఁగె ।
.పొదరింట-నట-నొక. పోలిక పూలు ।
.దొరలచేఁబొగరు పో.తులుచేయఁబడిన ।
..నరవర ప్రియు.లాత్మ .నాథులమీఁద ।
ఁ.దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-ఁదమ్ము !
ఁ.బెరిఁగించు నెండ నే., వెలిపుచ్చుచుండు ॥ 181

వ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁ బతిమనుష్యుఁడు
నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ॥ 18-

Act iv. Sce i.

That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find.
The virtue, that possession would not show us
Whiles it was ours. 183

OTHELLO *Act ii. Sce III.*

Pleasure and action make the hours seem short. 184

Act iii Sce. iii.

Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse steals trash ; 't is something, nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed. 185

క॥ .మనకుఁగలదానివిలువను।
.మనమున్గొనియాడ-మద్ది.మన చెయిజాఱన్।
మనకదికావలసినచో।
.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్॥ 183

ద్వి॥ .కడువడి-వేడ్క-- మి.క్క-టమగుపనియు।
.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గన్పట్టఁజేయు॥ 184

సీ॥ .మగవానియందున- .మఱియును స్త్రీయెడ-
.మంచిపేర్వారియా.త్మలకు వెలయు।
.భూషణం-బెవఁడునా.ముళ్ళను దొంగిలు-
.ఁబనికిమాలినదాని.వాఁడు,ముచ్చి।
.లించెడు-నదియేమొ.కొంచె-మేమియు
నుఁగా-.దదినాది-యదివాని.దంతెకాక।
.వెండియు-నది పెక్కు-.వేలజనంబుల
.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాదు।
.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు।
.తానుదోఁచుకొన్న.దానిచేత।
.సుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।
.జముగ-నన్నుఁబేద.సల్పునింక 185

O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts; suspects, yet soundly loves! 186

trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ. 187

Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur. 188

He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all. 189

Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe. 190

Act. iv. Sce. i.

Hang her ! I do but say what she is — So delicate with her needle !—An admirable musician ! O,she will sing the savageness out of a bear — Of, so high and plenteous wit and invention ! 191

గీ॥ మరులుకొనియు నెవండు సంశయము చెందు।
మిగులమోహించు ననుమానముఁగలిగియును।
ఔర-యెటువంటి చెడ్డవ్యాఖ్యానములను।
బన్నుచుండెడు నట్టులనున్నవాఁడు॥ 186

ద్వి॥ మచ్చరులకు నిగమప్రమాణముల।
మచ్చగాడ్పట్టి సూక్ష్మపు సంగతులగు॥ 187

గీ॥ హానికరమగునూహలు వానిగుణము।
లందువిషములవి తొలుత నరుడుగాన।
సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై జరపుకొద్ది।
పనిమెయిన్గందకెపుగన్ల వలెనుమండు॥ 188

గీ॥ దోఁచబడినవాఁడు- దొంగిలఁబడినట్టి।
దానికొఱంతఁదానుఁ గానకున్న।
మొనసియద్ది తెలియఁ బోకుండనీ-వాఁడు।
కొల్లఁబోవలేడు కొంచమైన॥ 189

ద్వి అడుగడ్గునకెఱుంగు మాయాజగంబ।
కడు యథార్థత నుంట కాదు సేమంబు॥ 190

వ॥ దానికేమిగాని-యూపెయథార్థస్థితిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో నంతయద్భుతమ్రబమైనపాటకర్తె- యాహో-పాటచేనెలుఁగు బంటిన్గాడ మచ్చికవడఁజేయ- నంతప్రశస్తామిత జ్ఞానమూహయును. 191

Act. v. Sce. ii.

But, O vain boast !
Who can control his fate ? 192

PERICLES— *Act. i Sce. i.*

Few Love to hear the sins they love to act. 193

One sin, I know, another doth provoke ;
Murder's as near to lust as flame to smoke :
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets, to put off the shame. 194

Sce. ii.

They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin ;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings ; as they are men, for they may err. 195

'T is time to fear when tyrants seem to kiss. 196

ద్వి॥ కననేలనూరక గర్వమయ్యయ్యొ ॥
తనవిధి నెవ్వఁడు తప్పఁగలిగెడు॥ 192

ద్వి॥ తమరాచరింపఁగ దలఁచిన కిల్బి ।
షమునాలకింప నాసఁగొసునర్ద్దు । 193

గీ॥ ఒక్క పాతకమింకొక యోగు రేఁచు ।
బొగకుమంటల్లు హత్యవల్వనకుఁ జేర్పు ।
ద్రోహముమఱి విషమ్ము చే తులఘుమునకు ।
నౌను వెండియు డాల్లు సిగ్గడగింప ॥ 194

త॥ అరుసునెదుటఁగొని యాడెడువార లతని
నెగ్గించెద రదియేలననఁగ ।
దురితమున్గొల్మితి త్రులమాడ్కి నూఁదుఁ
బొగడికమిణుఁగుఱు పొగడఁబడినది ।
కరువలిదానికిఁ గాఁకనొసంగి
మఱి వెలిఁగించుము మ్మరముగఁగాని ।
మరియాద నడఁకువ మొమందలింపు
తగుదొరలకు దారి తప్పెదరేని॥ 195

ద్వి॥ ముద్దిడునటు క్రూర భూపతితోఁప ।
నద్దియే భయపడ నవసరమగును ॥ 196

Sce. iv.

This Tarsus, o'er which I 've the government,
A city, on whom plenty held full hand,
For Riches strewed herself even in the street ;
Whose towers bore heads so high : they kissed the clouds,
And strangers ne'er beheld, but wondered at :
Whose men and dames so jetted and adorned,
Like one another's glass to trim them by :
Their tables were stored full to glad the sight,
And not so much to feed on as delight ;
All poverty was scorned, and pride so great,
The name of help grew odious to repeat. 197

Who makes the fairest show means most deceit. 198

Act. ii. Sce. ii.

Opinion 's but a fool, that makes us scan
The outward habit for the inward man. 199

who hates honour hates the gods above. 200

సీ॥ ..ఈపురివీధుల.నెల్లెడలన్ గల్గి
.వేలుపుతనయంత.విస్తరిల్లు।
.దానిగోపురముల.తలలంతయెత్తయి
..మొయిళులకుందాము.ముద్దువెట్టు।
ఁ.గావునఁ.జూపఱు.గనుఁగొనలేదైనఁ
.బల్మఱునబ్బర.పడుచునుంద్రు।
మగవారలచ్చట..స్మగువలొండొరులద్ద
.మైసరిగాఁ.గయి.జేసికొందురి।
.వారిభోజనశాలకే.న్పండుఁవగుచు।
ఁ.గాంచినంతనెయెంతయు.న్గడుపునిండు।
..లేమి.చీరికిఁగొనఁబడలే.దు..పొగరు।
.సాయమనుమాటరెట్టింప.సైపకుండు॥ 197

ద్వి। .అతిమర్యాదపై.కగపర్చువాఁడ।
.మితవంచనన్నేయ..మేకొనుచుండు॥ 198

ద్వి॥ .వెడఁగగు.వంచన..వేసముంబట్టి।
..గడనఁజేయించు.లోఁ.గలనరుమనల॥ 199

ద్వి॥ .ఏవాఁడుమరియాద..కీసడపడును।
ఁ.బై వేలుపులఁగూడ.వాఁడేవగించు॥ 200

Time's the king of men ;
He 's both their parent, and he is their grave,
And gives them what he will not what they crave. 201

Act. iii. Sce. i.

O you gods !
Why do you make us love your goodly gifts,
And snatch them straight away ? We here below
Recall not what we give, and therein may
Vie honour with you. 202

Act. v. Sce. i.

truth can never be confirmed enough,
Though doubts did ever sleep. 203

ROMEO AND JULIET *Act i. Sce. iii.*

I was your mother much upon these years
That you are now a maid. 204

Sce. v.

O, she doth teach the torches to burn bright !
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
Beauty too rich for use, for earth too dear !
So shows a snowy dove trooping with crows,
As yonder lady o'er her fellows shows. 205

గీ॥ .కాలదేవుఁడుమనుజుల. కేలి-కతఁడు ।
.వారలకుఁదల్లియుందండ్రి-. వారలకు,స ।
.మాధియున్ -వారు.ప్రార్థించు.నద్దిగాక ।
.యిచ్చువారికాతఁడుతన,.యిచ్చకొలఁది ॥ 201

గీ॥ .ఔరమీారలో దేవత.లారయేల ।
.మమ్ముమీామంచియీావుల ,మరగనిచ్చె ।
.దరు-మఱియవిలాగుకొనియె.ద-రిటుఁగ్రింద ।
.వదులుకొన్నదిమేమురాఁ.బట్టఁబోము ।
.మిముఁదిరస్క-రింతుముగౌర.వమునసందు ॥ 202

ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప.ర్చఁబడదునిజము ।
.,తూలిననెపుడుని.ద్దురసంశయములు ॥ 203

ద్వి॥ .నీయీాడునకునేను .నిన్గంటి-ఁగన్నె ।
.వై యుంటివింకనీ .,వారసిచూడ ॥ 204

గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేర్పు ।
ఁ.గలికివజ్రంబుపగిదిఁజీఁ.కటెనిమెఱయు ।
.,నందమందనత్యధికంబు-.నవనికరుదు।
.కాకులం,దంచయదితోడి.,గరితలందు ॥ 205

Act. ii. Sce. ii.

Love goes toward love, as school boys from their books
But love from love, toward school with heavy looks ;
206

Sce. iii.

Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometimes by action dignified. 207

Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie :
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign. 208

Young men's love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes. 209

Sce. vi.

These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and fowder,
Which, as they kiss, consume. 210

గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపు.పొత్తమ్ముల।
.విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె।
ఁ.గాని-దానినుండి.కదలెడునదిబడి।
.కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥ 206

గీ॥ .గుణమెదోషంబుగామాఱుఁ.గొన్నిచోట్ల
.శర.మప్రయుక్తంబగు.కారణమున।
..విరచనాకౌశలంబున.మఱియనొక్క-।
.కాలమందునదోషమే.గణుతికెక్కు-॥ 207

ద్వి॥ ..చింతకాపుండుదృ.ష్టిన్మ్రదుసలికి।
.వంతకిరవగుచోఁ.బట్టదునిద్ర।
.కాని-యొచ్చటనలు.ఁగనిజవ్వనంబు।
.తానింఘుకొనని.మె.దడుతోడఁదనరు।
..నంగకంబులనెల్ల.సత్తమిల్లించు।
బంగరునిసురటఁ..బాలించుచుండు॥ 208

ద్వి॥ .పడచువారలదగు.వలపునిక్కముగ।
.నెదఁదలనుండదు.దృష్టులన్దప్ప॥ 209

గీ॥ .బలిమినోదవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల।
ఁ.గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు।
.నందునశియించు-మఱి-యగ్గి-.మందుమాడ్కి-।
.నవియుముద్దిగుసంతలో.నంతమందు॥ 210

Act. iv. Sce. v.

All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral:
Our instruments to melancholy bells:
Our wedding cheer to a sad burial feast:
Our solemn hymns to sullen dirges change;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary. 211

When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress. (1)

TEMPEST *Act. ii. Sce. i.*

This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep. (2) 212

Act. iii. Sce. i.

There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off; some kinds of baseness
Are nobly undergone; add most poor matters
Point to rich ends. 21:

తII మనముత్సవమునకుం. బన్నినయట్టి
.వస్తులుమాఱు.న.పరకర్మమునకు।
.మనవాద్యములువంత.మనఁగుగంటలకు_
.నగుఁ_బెండ్లి విందు.శ్రా.ద్ధాశనమునకు।
.మన.గభీరశుభసం.ప్రార్థనగీత
.ములుమూతిముద్పు టే.ద్పులకుబదులగు।
మన.యుద్వహసుమముం.బనిపడుఁబీన్గు
..భూషింప_.విపకీతే.మునకలమాను॥ 211

గీII .ఎపుడు.కుట్టువంత.యెదకుగాయముచేయు।
.మఱి.యుఘోరచింత.మదినొగుల్చు।
.తీయ.నులివుతోడ.దెబ్బన.గేయంబు।
.సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు॥ (1)

గీII వింతయైనయొక్క..విశ్రాంతియియ్యది ।
.పండుకొనుట తెఱవఁ.బడినకనుల ।
.నిలువఁబడుచుమఱియుఁ.బలుకుచుండిరుగుచు ।
.నైన.గాఢనిద్ర.నానియుంట ॥ (2) 212

చII .పరఁగెడుఁగొన్ని వేడుకలు
.బాధలుగా_మఱి_కాని_కష్టముల్ ।
.దఱిమెడువానిలోఁగలుగు
..తన్వినొకప్పుడు_కొన్నికొంచెపుల్ ।
..వెరవుల వెంబడింపఁబడు
ఁ..బెంపు మెయిన్_గడు పేదసంగతుల్ ।
.గుఱుతుగ_వెండియున్_దుదకు
.గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుండెడుల్ ॥ 213

Act. iv. Sce. i.

These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air :
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep. 214

Act. v. Sec. i.

as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason. 215

Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy. 216

.ఈమనపాత్రము.లేను నీకన్నట్టు
లన్నియుభూతము-.లవ్విగాలి।
.గానంతకన్న సూ.క్ష్మస్థితిగామాఱి
.పోయెనిరాధార .మాయసృష్టి।
.రీతినీయంబుదా.వృతమైన కోటలు
.దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు।
.నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందుఁ
.గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు।
పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి
.నవలనుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచదు।
.మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కినుంటి।
.మెల్లమనజీవితము నిద్ర.నిమిడియుండె॥ 214

గీ॥ .మఱి.ప్రభాతంబు చీఁకటి.న్వీరియఁబుచ్చి।
.రేయిపైనన్నగావచ్చు .రీతిదోఁప।
.వారి.యుదితేంద్రియంబు ల.వ్వారిబుద్ధి।
..నలము.మోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె॥ 215

గీ॥ .వారితెల్విపొంగఁ. బ్రారంభమొనరించు।
.మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మట్లు।
.వేళ.నించెదు.న్వి. వేకతీరము-లవి।
.బురదమీఱియుంపుఁ .దొలఁగెనిప్పుడు॥ 216

TIMON OF ATHENS *Act. i. Sce. i*

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసఁగుఁజిత్రమునరుఁడు గానించుమించు ।
వ్యవహరించుమనుష్యుని ప్రకృతితోన ।
గౌరవము కావునఁ బయి భాగంబెవాఁడు ।
పైకిఁగాన్పించునట్టులీ పటమునందు ॥ 217

గీ॥ వెల్లి పడిమనము మనంత వెంబఱులను ।
సలుపుకొందుము మఱిమన సంస్తవముల ।
ప్రియముచేయుచునెవరి నిర్భాగ్యవేళ ।
గినియుచుందుమొ వారి లోఁగొనుటకొఱకు ॥ 218

ద్వి॥ ఎన్నఁ బగఱమించు హితుఁడున్న వాని ।
కన్నమిత్రుఁడులేని యాతండె మేలు ॥ 219

ద్వి॥ స్తవమునవికసించు జనముల చెవులు ।
చెవిటివై యుండును చిరబోధములకు ॥ 220

తే॥ మనమేవిధమునస మాధిఁద్రోయఁబడు
మన సహచరునుండి మనతలల్ ద్రిప్ప ।
కొనెదమో వానివెన్నొకానువారువాని
కూలినసిరినుండి గునికెరరట్లు ।
తనతోవిడిచెదరె త్రొంబడువట్టి తప్పువఘుల్లెల్లవలెఁ
దమగొయొట్లు మఱియు । 221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored : place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again; 222

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something. 223

.జనునొంటిగాఁదిర.స్కారరూపమున
.,సకలైహ్యదారిద్ర్య. సంకటంబుమెయి ॥
ం.బనివడియలవాఁటు .పడుబిచ్చఁగాని
.,వడువునఁగనికరిం.పఁదగునాతండు ॥ 221

సీ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా- యిదిమీ.ప్రక్క-
.నుండిమీపూజార్ల .ను-మఱి- సేవ ।
.కులదిగఁబీఁకును-.బలవంతులతలల
.క్రిందున్నతలగడ .లందిలాగు ।
.నీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టుఁ
.జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబ్రోచు ।
ం.బొడలుతేలినకుష్ఠుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
.దొంగలకు,చ్ఛిష్టి.తింగుదుర్చు।
.వారలకువెండియుఁబరి, పాలనాధి ।
.పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
.నిచ్చు-బిరుదులు- ప్రతిక- .లిద్దియిదియె ।
.,ముదురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుర్చు ॥ 222

ద్వి॥ .ఎంతయుద్వేషింతు .నే,మర్త్యజాతి ।
ం,గొంతనిన్నేమింతుఁ,గుక్కపీనైన ॥ 223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian' s lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire ! 224

I 'll example you with thievery :
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft. 225

సీ॥ ఓ రాజఘాతుక - యోపితాపుత్రవి
ద్వేషకారణ - కులస్త్రీలనైన
చెఱుపఁగలేదవీవు - దురము వేల్పవు -
నిత్యయౌవనబలశాలి - వీర్యనిధివి
సన్నసేయఁగరాని - కన్నియలేదు -
ప్రత్యక్షదేవతవు - నీవంటఁగలుప
జాలెదవెట్టియసంభవంబులనైన -
బ్రతివాదులంబరస్వరముఁ గలియఁ
గూర్చి నాటించు - వో మనఃకోశసక్త
యరయ నీదాసమర్త్యుల తిరుగుపాటు
వారినొంచోరుఁ బొందనీ - వద్దెవుడను
నీదుశక్తి నెఁబసులేల నీజగంబు॥ 224

సీ॥ అగపర్తుమీను దృష్టాంతములన్దొంగ
తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ
కడలినీరతఁడు దోఁచెడు - చంద్రుఁడుం గూడఁ
గడుఁ జెడ్డదొంగ - యాతఁడును దనదు
పాలినవెల్గును - బద్మబాంధవునుండి
గొబ్బున దాఁ దీసికొను - సముద్రుఁ
డును - మఱిదొంగ యతనిద్రవరూపమా
నలచంద్రుఁడు నుప్పని యశ్రువులుగ
గరఁగఁగాఁ జేయు - నెంతయు ధరణిదొంగ
భూతసామాన్యమలముల నుమ్రిచ్చిలింప
బడిన యెరువును దిని కను - బ్రతిపదార్థ
మునొకదొంగ - మీకున్నిక్ష పొనరుచు విధు
లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు నవశేములయి॥ 225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time; it opens the eyes of expectation: performance is ever the duller for his act; and, but in the plainer and simpler kind of people, the deed of saying is quite out of use. To promise is most courtly and fashionable: performance is a kind of will, or testament, which argues a great sickness in his judgment that makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA *Act i. Sce. ii.*

there is no man hath a virtue that he hath not a glimpse of; nor any man an attaint but he carries some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth. 230

వ॥ ఎట్టియాపదలో నున్నప్పటికి మనుష్యుఁడు యథార్థముగా నుండవచ్చును॥ 226

ద్వి॥ ఎక్కువమనముల హీనమౌస్థితికిఁ
ద్రొక్కుసఖులకన్న దుష్టులిఁ కేరి॥ 227

వ॥ మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము-ప్రతీక్షా నేత్రమునని తెలుచును-ఆచరణమెన్నఁటికిని వానిక్రియను మిగులమెద్దు- కాని- యసహాయసుల యెడ మాట యిచ్చుట బొత్తిగావాడుకలో లేదు-వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును నాగరికమును- మాట చొప్పున నడచుట మాట యిచ్చినవాని కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము॥ 228

వ॥ ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో నణుమాత్రమైన వీనికిఁగల- దెవనికైదుర్గుణమున్నదో దానిలో లేశమైన వీనికున్నది॥ 229

సీ॥ నృపులార వంతయె యెన్నెమీదు చెక్కిళ్ళ
పై వెలవెలపాటుఁ బొడకొల్పె
బూనుకొన్న ప్రయత్నములనన్నిఁటిం గోర్కె
నెఱపునిర్ణయమువి నిశ్చితముగ
గొప్పతనంబునం దప్పను- ఘనకార్య
ములయెడనడ్డిడు ముల్లు పెరుఁగు
గడుగట్టిదైన వృక్షంబు నుఁ బెరుఁగుట
నుండితప్పించియెం తో మెలియుషి

Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself. 231

.మఱియునద్దానిమేటివం.కరగసల్పి ।
.దాని.బీజస్వభావముం .దప్పఁద్రోవ ।
ఁ.బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జ్జీవనంపు ।
మూలశక్తిఁజెఱచు గుంపు.బొట్టులవలె। 230

సీసమాలిక॥ .తప్పించు .క్రమము మా.త్రము-శ్రుతిడించుమా
..తంత్రికి- మఱివిను.మెంత వెలితి ।
.వచ్చునో- బొత్తిగాఁ ..ప్రతిబంధమున్నాఁడుఁ
.ప్రతివస్తువున్- హద్దు.పరఁగుసీళు ।
.లొడ్డులకంటె, న.త్యున్నతముగ నెత్తు.నలయునఁ
దమ.యురం.బులను- మఱియు ।
.నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము.న్నానఁ
.బ్రాల్సెయ వలయును- .బలముచెలఁగి ।
.దుర్బలత్వమునకు .దొరగనుండవలయు-
ఁ.గూళకొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।
ఁ.దనతంత్రిని-మఱియు .ధర్మముకావల
.యున్ .బల్మి - లేక - త.ప్పొప్పఁగలిసి ॥
.తమమితిలేనియు.ద్ధమ్ము నఁజిక్కిన
.న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।
ఁ.దమపేర్లుగూడ- ఁబ.దంపడిఁగావున-
ఁ.ప్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।
.బలముతలఁపునందు- ఁ.దలఁపాసయందున ।
ఁ.దలఁపుబలములమొయి.బలపడాస ।
.బలిమిజగమ్ముమ్రింగ .వలయును- వెండియు ।
ఁ.గొనకుఁదన్నుఁదానె .తినవలయును ॥ 231

Act ii. Sc. ii.

Pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision. 232

What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband ? 233

Act iii. Sc. iii.

pride hath no other glass;
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance and are the proud man's fees. 234

Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth ! 235

they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look. 236

ద్వి॥ .అవు౯ జెవిటివి,తుట్ట .కన్నసుల్లాస।
.ము,.వగెట్టినిజముతీ.ర్వ .సడకినై న॥ 232

ద్వి॥ మానవులందెల్ల- .మగనికిఁ జేరు।
.వై న,ఋణంబెద్ది .యూలికిమించి॥ 233

గీ॥ .గర్వమునకు లేదు .గర్వంబుతప్ప వే।
.ఱదమెదియుఁ దన్ను .నగపఱచఁగ।
ఁ.బోతరమును,వంగు .మోఁకాళ్లు,తనిపెడు।
.నవియుఁ,బ్రితిఫలముఁ ,ల.హంయువునకు। 234

గీ॥ .,నహాజ- మేపనులుమదికి .సహ్యాములగు।
ఁ.జెలఁగునవివాడుకయెడమి.క్కలి,ప్రియముగ।
.ప్రక్రియలులక్ష్యమందున.నింపగుమఱి।
.పనికి రావవిసుంతయు,.ననుభవమున॥ 235

కం॥ చనిరవ్వారలునాదా।
.వునన్దిరిపగాంధ్రడపజ్జఁ.బోవు,విసినిగో।
ట్లన- మంచిమాటనాతో।
.ననలే- దొక్కింతమాడ.రై రి మఱినునన్॥ 236

time is like a fashionable nost,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly,
Grasps in the comer : Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue seek
Remuneration for the thing it was;
For beauty, wit
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time. 237

O then beware;
Those wounds heal ill that men do give themselves :
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger;
And danger, like an aguel subtly tain's
Even then when we sit idly in the sun. 238

సీ॥ తినిపోవువానిచే దిన్మన్న నకొంత
తనకరమున నూఁపి తినఁగవచ్చు।
వానికై పర్విడు వానిచందమునఁజా
చిన చేతులం బట్టుకొనెడు నిపుణుఁ
డౌ పూఁటకూళ్ళ వాఁడనఁదగుఁ గాలంబు
పదపడిఁ గ్రొత్తగా వచ్చు వాని।
యెడఁ జేయు సత్కృతి యెలనవ్వ నవ్వెడు
నెన్నఁడు న్నెలవుఁ గై కొన్న యతని।
పట్లనొనర్చెడు వందనంబరిగెడు
నూర్చుచు నద్దిరా యోగ్యత తన।
యున్నట్టి సితికిఁ బ్రత్యుపకారము వెదుక
కుండనీ యేమన నొప్పు నేర్పు।
గొప్పపుట్టుక కడిమియుఁ గొల్వునందు।
నెరపు నర్హత ప్రేమమ్ము స్నేహ మీవి।
యెంతయు న్లొంగియుండుని వెల్ల మచ్చు।
మున నపవాద మొనరించు సమయమునకు॥ 237

శా॥ ఔరా మిక్కిలి జాగరూకతగనీ వశ్లైనచో నుండు చే
యారన్నాము తమంతఁ జేసికొను గాయంబుల్వడిన్మానునే।
చేరం బిల్చుట కీడ వశ్యకృతిఁ దాఁ జేయంగఁ బోకుంట వే।
పొరులొస్మసము చేసివచ్చుఁ జలియుష్ణంబట్టు లాకష్టమున్॥ 238

Act iv. Sc. iv.

sometimes we are devils to ourselves,
When we will tempt the frailty of our powers,
Presuming on their changeful potency. 239

Act v. Sc. iii.

The gods are deaf to hot and peevish vows :
They are polluted offerings, more abhorred
Than spotted livers in the sacrifice 240

TWELTH NIGHT *Act I. Sc. III.*

I am a great eater of beaf, and I believe that does harm to my wit. 241

Sc. v.

one draught above heat makes him a fool, the second mads him ; and third drowns him : 242

Act ii. Sc iv.

(1) For women are as roses, whose fair flower,
Being one displayed, doth fall that very hour. 243

గీ॥ .మనయెడల మోసగాండ్రమై.మన మొకప్డు।
.చెలఁగెదముమన.సామర్థ్య.ముల.చపలత।
.మనముశోధించుచున్నాని .మాఱుచుందు।
.బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పర్చుకొనుచు॥ 239

గీ॥ .వాఁడి వెఱ్ఱిమొక్క- .బడులకు వేల్పులు।
..బధిరులౌదురవ్వి .భ్రష్టమౌ.ని।
.వేదనములు- .యజ్ఞ.వేదికఁబోడల.కా।
.ర్జములకన్నఁగడు న.సహ్యములగు॥ 240

వ॥ మిగులగోమాంస భక్షకుఁడనౌట నాబుద్ధినది చెఱుచు
చున్నదనినానమ్మకము॥ 241

ద్వి॥ .మతివోవు- వెఱ్ఱెత్తు- ..మైకంబుగ్రమ్ము।
మిఱిమీఱి .మద్యము.స్బల్చినకొలఁది॥ 242

ద్వి॥ .నెలఁత.గులాబువం..టిదిదాని.కొమరు।
.టలరొక్క-మార్దోఁచిఁ.నంతనెపడెడు॥ (1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA— *Act I.Sc. II.*

maids, in modesty, say, "No" to that
Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
Fie, fie, how wayward is this foolish love,
That, like a testy babe, will scratch the nurse,
And presently, all humbled, kiss the rod 243 (2)

Sc. ii. i.

He cannot be perfect man.
Not being tried and tutored in the world :
Experience is by industry achieved
And perfected by the swift course of time. 244

Act. iii. Sc. i.

Dumb jewels often, in their silent kind.
More than quick words do move a woman's mind. 245

Sc. ii.

falsehood, cowardice, and poor descent ;
Three things that women highly hold in hate. 246

Act. v. Sc. ii

Black men are pearls in beauteous ladies eyes.

Sc. iv.

In love
Who respects friend? 247

'Mongst all foes that a friend should be the worst 248

గీ॥ కన్నియలు సిగ్గుపెంపునఁ గాదనియెద
కౌన నెడనర్థమిడువారలరయుఁ దలఁచి
యీ నెడఁగు వలపిస్సిగో యెంత పెంకె
గోఁకి దాడిఁ జెబుకు ముద్దుఁ గొనుచుఁ దెలుపు॥ (2) 243

గీ॥ ప్రజలలోనఁ బక్షింపఁబడక నేర్పఁ
బడక కానేరఁడు తేఁడు లో పరహితుండు
పాటు చేసను భవమొందఁబడెడుఁ బూర్ణ
ముగ నలుపఁబడు శీఘ్రకాలగతి చేత॥ 244

ద్వి॥ మూఁగనగలులాగుఁ బోలఁతులమనసు
బాగుగ సరసపుం బలుకులకెన్న॥ 245

ద్వి॥ పిటికితనము శల్లె పేదపుట్టుకయు
గరితలీమూఁడిటి సగము నేవగింత్రు॥ 246

ద్వి॥ పొలఁతిచూపుల ముత్తెములు నల్లవాండ్రు॥
వలపున లక్ష్యమె వడఁ జేయు హితుని॥ 247

ద్వి॥ మీఁటు నదిమి గుల మేటియై మిత్రు
డారయ శత్రువు లందఱిలోన॥ 248

were man
But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults; 249

Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth, 250

WINTERS TALE— *Act II. Sc. II.*

The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails 251

Act. iii. Sc. ii.

innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience. 252

Act iv. Sc. i.

Kings are no less unhappy, their issue not being gracious, than they are in losing them when they have approved their virtues. 253

Sc. iii.

Prosperity 's the very bond of love.
Whose fresh complexion and whose heart together.
Afflication alters. 254

VINUS AND ADONIS

Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide
High crest, short ears, straight legs,and passing strong.

ద్వి॥ నరుఁడుస్థిరుఁడయిన సంపూర్ణుఁడగును ।
బొరపాటదొకటె తప్పులనించునతని 249

ద్వి॥ అనుతాపమునఁదన్వి నందనియట్టి ।
జనుఁడిహపరములఁ జక్కనపడఁడు ॥ 250

ద్వి॥ తెలుచు నిరపరాధితనము మానంబు ।
నెఱవేఱెడున్మాట నెగ్గనియపుడు ॥ 251

ద్వి॥ నేరములేమినిం దెన్నిగ్గుపఱ్చు ।
సైరణకుమఱి దార్ఢ్యమువడఁకు ॥ 252

వ॥ తమపిల్లలు గుణవంతులని తామెఱింగిన పిదప వారిందొలంగుట
కన్న వారుగుణవంతులుకాకుంటకు రాజులుతక్కువకుందరు ॥
253

ద్వి॥ సంపద ప్రేమ పాశంబగు దాని ।
సొంపు చెందము గూడఁ జూకురుమార్చు ॥ 254

సీ॥ కుండ్రడని దెక్కలు గుచుచేగణువుటనుఁ బొడుగుమడి మెబొచ్చె-
వెడఁదలొమ్ము ।

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back. 255

An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said .
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit. 256

Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong. 257

వలుదకీనులు-చిన్న తల-వెడలపు ముక్కు- కన్నములును-నిక్కి-
యున్న జుట్టు।

సన్న పొట్టి చెవులు-తిన్ననికాళ్ళును-మిగులఁ జేవఁగల మై-మెడను
బలుచ।

నైన నెఱులు-నల్లని గుత్తుకకు-విఱిపియూ-పిఱుఁదులు-
మెత్తని మెఱుఁగుతోలు।

కనుమఱఁగు జ్జము నమఁగానఁసిన సొగ .సంతదానియందె. యమరి
యుండె।

కాన గానఁ గొఱంతె దానికిఁ బోగరునఁ గ్రాలుపేఁపునెశ్క-
కౌతుతప్ప॥ 255

గీ॥ ఆవమున్మాయఁబడి-యేఱు నాఁపఁబడియు।
ముందుకంటెను మండెడున్-బొంగువడిగ।
బలుకఁబడవమ్మనటు దాఁపఁబడిన సంత।
గుఱిచి-కామాగ్ని యూఱు వాగ్ఘరి చెలంగ।
గాని-జెందపు వ్యవహార కర్త-యుందు।
తానె మూఁగవాఁడైనచో-వాని పాపు।
మిగుల నమ్మికొనినవాడి-తగవులోజ।
యంబుఁగ నఁజాలనంచున్న-వ్యాఁబడుచుండు॥ 256

గీ॥ పని కొఱంత నీచోకాయి నె వండు దొడగు।
దుర్గించు మొగ్గ నెవఁడు తేకు దోఁపకమును।
బెఱఁగెడుస విసుంతయు చుట్టు పఱచినయెడ।
నెదుగుటకు జెడిపనికి రా వెందుకైన॥ 257

ద్వి॥ పసిగుట్టముం బెద్ద బరువుంచినడుప
బసచెడి ప్రబల దెప్పటికైనఁగాని.

Lock, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light
Do summon us to part, and bid goodnight 258

What was so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression ? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choice is forward
259

But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again. 260

O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other 261

తె॥ .కను.జగదానంద.కరుఁడలసిన
.నె.డందనపగటివేం.డ్రంబగుపనిని।
ఁ.గొనకొనిపడమట.న్గొనముట్టఁజేసె-
.రాత్రివేగులవాఁడ అచ్చెగుడ్లగూబ।
.చనియెగొట్టెలుదొడ్డి। చక్కకి-మఱియు
.గూళ్ళలోపలఁజేరు కొనియెఁబిట్టలును।
..మిను వెల్గునీడఁగ్రిమ్మినపొగనల్పు
.మబ్బులొండొరుఁబాయ.మనకానతిచ్చె. 258

తె॥ ..కరుడంతగట్టినఁగానిమైనంబు
.కరఁగదా. వెచ్చచేఁ.గడకులోఁబడద।
.చిఱునొక్కనఘనైన-ఁ. జే.కూరుమఱియు
.నాసకుమించిన.యవిచా.రవమెయి।
.దఱచుగవలపున.దాసిదొసెఁవు
.హద్దునమీఱు-డ.య్యాదు వెల్లమోము ।
.పిఱికిపోలిక.నురు.ల్వొంటాడుఁగాని
.తానెఁచుకొన్నదెం.తయు మొండిదైన. 259

ద్వి॥ .అప్పుడెగాలిమ.అప్పుడెవాన।
.రొప్పగాడుపువాన .ప్రొద్దుచందాన।
ఁ.బడతిచెక్కిళులెండుఁ.బదపడిఁదడియు।
ఁ.గడు వెచ్చనూర్పుఁ.గ్గన్నీళ్ళచేత. 260

గీ॥ .శౌరనిర్మలదైవత.మూ-సమస్త।
.తేజముగ్నాం చునుద్యోగి-.దీపములును।
ఁ.దారలున్నీవలన.రమ్య.దశనుఁబొందు।
ఁ.గాని-కలఁడునివ్వెలిగించు.మానవుండు॥ 261

Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
As one with treasure laden hemm'd with thieves:
Trifles, unwitnessed with eye or ear
Thy coward heart with false bethinking grieves 262

For oft the eye mistakes, the brain being troubled 263

They that love best, their loves shall not enjoy. 264

RAPE OF LUCRCEY

Now leaden slumber with life's strength doth fight,
And every one to rest, themselves betake,
Save thieves, and cares, and troubled minds, that wake 265

The aim of all is but to nurse the life
With honour, wealth, and ease, in waning age;
And in this aim there is such thwarting strife,
That one for all, or all for one we gage:
As life for honour in fell battles rage;
Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
The death of all, and all together lost. 266

I see what crosses my attempt will bring ;
I know what thorns the growing rose defends
I think the honey guarded with a sting:

గీ॥ సీ-తెలివిలేనిమక్కువ-చెందెదుకడు
వెఱపుదొంగలకుంజిక్కి-సిరిగలాని।
వలెను-నీజంకుమదికల్ల-తలఁపుతోడ।
వనరుఁగననివినని-చిల్లరసుఁగుఱించి॥ 262

ద్వి॥ తరుచుగాఁజూపులు-తప్పొనరించి।
నరులకుబుద్ధితి-న్నఁగలేనియప్పుడు. 263

ద్వి॥ మేరమీఱిన-బాళి-మెలఁగెడివారు
కోరినయట్లులఁ-గుడువఁగలేరు. 264

గీ॥ ఇపుడుబలుపునిద్ర-యెదిరించిబ్రతుకుబ॥
లంబుతెల్విఁతోఁజె-లంగిపోరు।
పరగనెల్లవారుఁ-బడుకొనసాగిరి।
దొంగలున్-వ్యసనయు-తులునుఁదప్ప. 265

చ॥ జనులతలంపు-గౌరవము
సంపదసౌఖ్యమువార్ధకంబునం।
బెనుచుట-కిట్టియూహయెడ
మీఱెడున-డ్డిడఁబోదుమొక్కటిన్।
గొననొకదానిఁబందెముగ-గొప్పకు
ఁబ్రాణముఁబోరునం-బలెన్।
ధనమునకంతపర్వును-ధనంబె-విపత్తులకెల్లమూలమౌ॥ 266

త॥ కనుచుంటినెట్టి-యిక్కట్టులునాదు
కడఁకతెచ్చునో-యెట్టికఱకుముండ్లనుగు॥

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty. 267

I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course control,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enemity;
Yet strive I to embrace mine infame 268

But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified. 269

Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit· bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in mens nativity
Are nature's faults, not their own infamy. 270

ననఁగాచుచుండునో. నాకెర్క
కుట్టునందేనెదాఁచుకొ. నఁబడుటఁదలఁతు।
మనుముందెయిదియంత. బుద్ధి యొఱుంగు
బొత్తిగాఁగోర్కెచె. వుడుచెందుఁగాని।
వినదది-మంచి. నె. న్వ్యాయ. దానికిని
విన్నాణముంగని. వెజ్జి హానదియు॥ 267

త॥ తలపోసినాఁడ నెం. తయు నెట్టియొగ్గు
తగులునోసిగ్గువం. తయునాకు-నైన।
వలపుతోఁ బ్రియకునడ్డ. పడఁజాల దదియు
ఁబరుపడినద్దాని. వడినాఁప లేదు।
సలిపిన చెట్టకై. నాఁగకిస్నిటి
జాడనాపనినాకు. జరుగునంచెఱుఁగి।
కెలగునిందెయనడ్డ. కిడఁజెడ్డపగయు-
ఁగానినాచెడు ఫేగె. కౌఁగిలించెదను॥ 268

మంజరి॥ నీవొప్పున్నచో. నీకునేఁజాటు. నె. చ్చెలినయ్యెదన్-
దెలియంగఁబడని। తప్పుపనికిరాని. తలఁపట్టులుండు-
గొప్పమంచిఫలము కొఱకుఁజేయంగ। ఁబడుచిన్న నేరము
పరఁగునీతిగను-. విషమూలికయె యొక్క. వేళలోసరిగ।
ఁగొన్ని యౌషధములు. కూడి జ్జేరి. శు. ద్ధిసేయఁగఁబడి
సుగుణంబునిచ్చు. 269

తం॥ కనుకనీ పెనిమిటి. నన్నపిల్లలనుఁ. గనియైననాకోరి. కం
దీర్చుమీవు। కొనకొని పొలసిమి. గుల్చకు
వారి. కొఱకు. బానిసవాఁత. కుంబుట్టుమచ్చు।
కు. నుమించి తుడుచుట. కున్ మర్వఁబడుట. కున్వ్రాలు
కాక. నె. కొక్కసునట్టిమఱికి। మనకుఁబుట్టుకతోన. మ
రుజాడతప్పు. మన. దికాదదిమన. మన్కదికాని. 270

And wilt thou be the school where Lust shall learn?
Must he in thee read lectures of such shame?
Wilt thou be glass, wherein it shall discern
Authority for sin, warrant for blame,
To privilege dishonour in thy name?
Thou back'st reproach against long living laud
And mak'st fair reputation but a bawd 271

Think but how vile a spectacle it were.
To view they present trespass in another
Men's faults do seldom to themselves appear,
Their own transgressions partially they smother.
This guilt would seem death worthy in thy brother
O, how are they wrapped in with infamies,
That from their own misdeeds askance their eyes. 272

Alas, how many bear such shameful blows,
Which not themselves, but he that gives knows 273

O Opportunity ! thy guilt is great-
'T is thou that execut'st the traitors treason:
Thou sett'st the wolf where he the lamb may get :
Whoever plots the sin, thou point'st the season:
'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
And in thy shady cell where none may spyhim,
Sits Sin to seize the souls that wander by him. 274

త॥ .బడిగనుందువనీవు. ప్రజయటందు.చ్ఛ.కామ
చేష్టలు నేర్పఁ.గదిసిసీయందుఁ జెడు.త్రపాపార
ములఁ జే.ద్పడంజదాన వలయున_నీవుద.ర్పణము
గనుం డి.వడినచ్చలన్ బ్రభ.త్వము పాత
కంబు.గా. శాసనమునిం డె.గాఁగనీ చేర।
గడఁగునమర్యాద.కరం ధర్మముగను.. మొగి
జనా.ల్విహసిత.ముగఁజూచుకొనఁగ. 271

చ॥ .అరయు మాసీదు నేర మొరు.నందునమం డుల దెంత
.చెట్ట యో। .తలుచుగనెల్ల వారుతమ.తప్పాంఁ
గానగు_ వానిమా పెకర। .పరువడిఁ.బక్షపాత
మున_ ఁ.గాతిక మియ్యా విచంప నీ.సహో।
.దరు_జనుఁ డెంత.పా అనుఁ.దాఁదనయొ
గ్గులు కేక్షచేసినన్. 272

గీ॥ .కం కటా యుట్టి.యవమాన.కరములైన॥
.తన్ను దెంకరుసైరించు.చున్న వారో।
.తెలియఁగాఁజాలరెవ్వాని.తీరుతాము।
.వానినొకఁగెదానట్టియ. వ్యాజతప్ప. 273

సె॥ .ఓ వేళసిదగు.నో.గుదనంబు_.ద్రోహమునీవొన
ర్తువు_గొ త్రాపిల। ..క్రేవసుఁదోఁ డెలుం..గ
డ పెదవీవు_.పాపముప. న్నెడు.వారల.కిదును।
.సివుకిన్బర్తువు ..నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
..సీటఁగల్పెదవు। .పోవువారఁబట్టఁ.బొంచికూ
ర్పుండు ఁదొడరిసీచాటునం .దురితభూతంబు, 274

When Truth and Virtue have to do with thee
A thou sand ornsses keep them from thy aid.
They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee :
The gratis comes and thou art well appay'd
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me.
When Tarquin did, but he was stay'd by thee 275

The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or be gets him hate :
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list 27(

సీ॥ .తివిరిస.త్యమునఁ .బా.తి్రవత్యమున్నీదు .సంబంధమున నెప్డైజ
రుగఁదలఁచు।
.నప్పుడునీదుసా.హాయ్యమునుండి వే.ర్సెయునువానిని.వేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని-పాపమె.య్యేదియును నీకుఁగూలీ.,।
దుమఱియు।
.నదితనయిచ్చెగా .నరుదెంచె మఱినీవు నెంతయు న్సంతుష్టి.నె
ననిసమ్మ।
.తింతువయ్యదిచెప్పన.దివిన టకును।
.వెండియునదియడుగుదానిఁ.బెట్టుటకును।
ఁ.గానిచో-జేసితో నామ.గండువచ్చె।
.నైన-నాతఁడునీచేత.నాఁపఁబడియె. 275

సీ॥ .దొరగ నుండియుఁగడుఁ .దుచ్ఛకార్యంబులన్.దన కోర్కె-సిగ్గు
మా.లినెఱవేర్చు।
.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడో యంత
.గొప్పదగును।
.మనుజునకున్నాని .మర్యాదయైన లే.కవమాన మైన-నే.మ
నఁగమిగుల।
ఁ.బెద్దదౌస్థితినిఁగ.న్పెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపదునప.కీర్తిగూడ।
చెందుఁరుడుకప్పబడినపుడు.జనులకెల్ల।
ఁ.గడు.విశదముగఁదెలియగఁ.బడును-ఁగాని।
.మిక్కిలియుఁజిన్న వై మిన్కు-.మిన్కుమనెడు।
ఛుక్కలకుఁగల్గుమాఱుపుం.జూడరెవరు. 276

The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow:whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night. kings glorious day.
Gnats are unnoted wereso e'er they fly.
But eagles gaz'd up on with every eye. 277

Sad souls are slain in merry company ;
Grief best is pleas'd with grief's society. 278

T' is double death to drown in ken of shore ;
He ten times pines that pines beholding foed ;
To see the salve doth make the wound ache more ;
Great grief grieves most at that would do it good ;
Deep woes roll forward like a gentle flood ;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows ;
Grief dallied with nor law nor limit knows. 279

సీ॥ .బురదలోపలఁగాకిఁ బొ.గ్గు నల్లనితన .ఱెక్కల ముంచియా.రీతి తెలియ॥

ఁ.బడనీక యెగిరి పో.వచ్చునుఁగాని-యా. తెన్ను గోరినమంచు. తెల్లయంచ।

.మిగిలెడునా, వెండి. మెయిమీఁదనామచ్చ-. నెఱపేదలైనబా. నిసలు, గుడ్డి।

.రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియుఁ .గడువెల్ల డియెనర్ప ఁ.గలుగుపగలు

.ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా. మెచటనేని। ఁ.బరుగులిడుచున్న నలుసులే. పాటియైన।

ఁ.గానరాక చెలంగెడుఁ .గాని- డేగ.చూడఁ బడుఁదెల్లముగనెల్ల .చూడ్కి-చేత. 277

ద్వి॥ .వంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేరు।
.సంతసిల్లుజనుల,సహవాసమునను
.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు।
.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినఁయపుడు. 278

సీ॥ .ఒడ్డుచెంతనెతోఁచు.చుండఁగముగ్గిపోవుట
.,యినుమడిచావు-.బువ్వఁగనుచు।
ఁ.బస్తుపడెడువాఁడు.పదిరెట్టులెండెడు-
.మఱియుఁదీపిడుబుండు.మందుఁగాంచి।
.వనటయుమిక్కిలి.వగచెడుఁదనకుమే
.ల్చెసెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల।
.గాఁబాఱుసెలయేటి.కైవడిలోఁతగు
.వలనంత,లల్లనఁ.బరఁగుచుండు।

I hough men can cover crimes with bold stern looks
Poor women's faces are their own faults books ; 280

Deep sounds make losser noice than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.281

they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame ; 282

sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell. 283

Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps ;
And they that watch see time how slow it creeps. 284

.నడ్డుగట్టఁబడిన.యప్పుడా యేటిరు।
ప్రక్కనున్నయొడ్డ.పైకివచ్చి,
.నదరి,తడవుమీఁద.నాడింపఁబడువగ।
.హద్దుపద్దులేకుఁగ.దెద్దియైన॥ 279

గీ॥ .దిట్టకూళచూపు.నెట్టినేరములను।
.మఱుగుపచన్ఁగలరు.పురుషులైన।
.నకట-స్త్రీలమొగము.లవ్వారియొగ్గులు।
.తెలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను॥

గీ॥ .లోఁతుమడుఁగు సేయు,లొజ్జగఁజూప్పుడు।
ఁ.గడు వెలితిగఁబాఱు.కాల్వకిన్న ।
.మాటగాలిచేతఁ.బైటఁద్రోయఁగఁబడి।
.వట్టిపోయెడు వల.వంతమఱియు॥ 281

ద్వి॥ మనసునద్దమతప్పు.మాటెనవార।
.లనుకొందురెల్లర.య్యాదిగాంతురంచు॥ 282

గీ॥ .మొనసియొక్కసారి.ప్రేమగింపఁబడిబరు।
.పు మెయినూఁగుగంట.పోల్కివంత ।
.తనదుబళువుతోడఁ.జను-నష్టుకొంచెము।
.లావుప్రేమాయఁజేయుఁ,.జావుదరువు॥ 283

త॥ .పోటుపాటులనిట్లు.పొందెడునాపె
.వనటయే-ర్మఱియాకె.వలవంతతోడ।
..గీఁటునఁదఱివిసి.గించెడుఁదడవు-
ఁ.గనునామె రేయికై-కనిపెట్టుఁబ్రొద్దు।
.తేఁటకు-నారెండుఁ.,దెఱవతలంచు। 284

It easeth some, though none it ever curd,
To think their dolour others have endur'd 285

Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares :
Her eyes, though sod in tears, look'd red ; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares
He hath no power to ask her how she fares ;
Both stood like old aquaintance in a trance,
Met far from home,wondering each other's chance 286

SONNETS—

Who is it that says most ? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you ?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew. 287

.దనయున్కి తోనిడు.దలనుచుమిగుల
.మాటికి నాఁడియి.డ్మనైనచునపుడు
.కనుపట్టుఁబోడవు.గాఁగొద్దిసే పు॥
..మేటిబర్వానవంతఁమించినఁగాని
.కడునరుదుగనది.కన్నాఁత వెట్టు। 284

గీ॥ ..తమవలెన్దుఃఖభారము.తరులుగూడ
నెంతనిభరించినారని.యోఁజిగికొనుట
యెవరినైనఁగుదుర్చలే.దెన్నఁటికినిఁ
.గాని.కొండజినోదార్చఁ,గలుగునదియు॥ 285

సీ॥ .విన్ననౌచెలిమోము , వెలఁగునఁగనుఁగొనె
.నప్డుకలఁతవడి.యాపెమగఁడు।
కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చూపులు.కడుఁ
బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె।
ఁ.,బడఁతుక మెఱుఁగుమై.నన్నియయెంతయు
.జంపువంతలబోల.యింపఁబడియె।
నాయతివను సేమ,మడుగుటకతనికి
.సత్తువబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥
.ఇరువురున్నిల్చియుండి రెం.తేనియున్కి।
.తావునకుదవ్వనందు,వి.తాకుమెయిని।
.దారసిలిపాఁతయొఱుకనుఁ.దనరువార।
.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు॥ 286

ద్వి॥ .పరికింతుపేచెడు. వారలుమజియు।
ఁ.దజియెంతమెల్లగ.దాఁటఁబోఁకునదియొ॥

గీ॥ .ఈపొగడ్తఁకన్న.నెవ్వఁడెక్కువఁజెప్పు।
ఁ.దరము-నికునీవె..పురుడునీదు।

They that have power to hurt and will do none;
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches fron expence;
They are the lords ond owners of their faces.
Otheis but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet.
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed out braves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds. 288

As on the finger of a throned queen
They basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd, 289

Fair. kind and true, have often liv'd alone,
Which three till now, never kept seat in one. 290

పోల్కి. జూపం. జాలు., పోడిమిని నీయందె।
మిగులంబందియగుచు. నెగడుచుండు॥ 287

సీసమాలిక—

చెల్లియుండియుఁ గీడు. సేయని వారలు-
పనిసల్పునట్లుకే. నృ డెడు వార।
లోరులనుఁగరపి తా. మొక్కంతయుం జెక్కు-
చెదరక, అాపోల్కిఁ. జెలఁగు వారు।
చెడుగు మాటలకు లోఁ. బడకుండు వారలు
తగియుందు రెంతయు. దైవకృపకు।
తమయంతవచ్చు భా. గ్యములన వ్వారలు
ప్రియమందనీకొ. పాసుమంత్రము।
వారెదిట్టలు-తక్క. వారు వారలగొప్ప
తమకున్న తీరునఁ. దారు వారు।
కోయువారలకింపు. గూర్చుమల్లియతన
పాలపెఱుంగక పుట్టి. పాలయుఁగాని॥
యదియుఁ దెవ్వులంటుపట్లగా. బైన లెస్స।
దానికంటెను-జేఁదగుఁ. దమ, చెయువులఁ
చీయనివి-మఱ్ఱిపోయిన. తెల్లకలువ
కన్నె నేచెత్తపూవైన. వన్నె కెక్కు॥ 288

కం॥ దొరసాని చేతికుంచిన గరమరుదుగ గాజుమాని. కంబనఁ జెల్లున్॥
మఱినీ యెడఁగలతప్పులు। పరఁగెడు నొప్పులుగనిన్ను. వలచిననాకున్.

ద్వి॥ నీటు-నెనరుమఱి. నిజమొక్కని యెడ।
నేటివఱకుఁ గూడి. నిలుచుట లేదు॥ 290

O cunning Love ! with tears thou keep'st me blind
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find 291

PASSIONATE PILIGRIM—

O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told. 292

What fool is not wise.
To break an oath to win a paradise, 293

Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lime :
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee : 294

ద్వి॥ .కన్నీటనను గ్రుడ్డిఁ.గావింతువలప।
.కన్నులునీతప్పఁ. గననీక,కొంటె॥ 291

ద్వి॥ .అలవడఁదబ్బఱ.కబ్బబ్బవలపు॥
.పలుకరీడు,విరాళి.పడి,ముదివారు॥ 292

ద్వి॥ .ఎట్టివెంగలియైన .నెటుతప్పకుండు।
.నొట్టస్వర్గసుఖంబు .నొందుటకొఱకు॥ 293

సీసమాలిక॥

.మూతిముడుచుకొన్న .ముదిమిజవ్వనమును
.గూడిమనఁగలేవు-.కోడెయీడు।
.నిండుసంతసమున.నెగడు-ముసలితన
.మెంతయువంతతో.నెవసియుండు।
.వయసువేసవివేకు.వకుసాటి-
పెద్దఱికముముదిరిన సీతుఁ.గాలిపోల్కి-।
..యెలఁబ్రాయమామని.వలెనింపు.
వృద్ధత్వ.ముంబట్టు చలికాల.మువలెబోడ।
.యౌవనమును వేడ్క-.నలరారు-వార్ధకవ్యా
.యామమున్గొంచె.మౌనుమఱియు।
..దరుణత్వముచుఱుకు-..జరకుంటె-
తారుణ్య.మున్వాఁడియుం యుందిట్ట-..ముజరఠతయు॥
.జబ్బు-వెండియు-నతివిర.సము-.తరుణత।
.పెంకె-వార్ధక్యమెంతేని.పెంపుడు-నిను
..వృద్ధతాయేవగించెద.నేను-.యౌవ।
.నంబనిన్గార్మితోడుతం .దలచుచుందు॥ 294

Inconstancy
More in women than in men remain. 295
The wiles ond guiles that women work,
Dissembled wit an outward show.
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know. 296
Every one that flatters thee
Is no friend in misery.
Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend :
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flattering,
" Pity but he were a king"
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commendment :
But if Fortune once do frown,
Then, farewell his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe. 297

ద్వి॥ మగవారికన్నను మగువలయందు।
నెగడుమిక్కుటముగ నిల్కడలేమి॥ 295

ద్వి॥ మగువయొనర్చెడు మాయమర్మములు।
మగఁడైనసుంతయు బరికింపలేఁడు॥ 296

కం॥ నినుఁగొనియాడెడువాఁడే। ల్లనీకు
మిత్రుండు కాఁడు లంపటయెడఁ బ।
ల్కునెగడుసులువుగ గాడ్పటు।
కనుటయెకష్టంబునమ్మ కన్గలహితులన్॥ 297

ఉ॥ ఎంతయునీదుమిత్రులుగ నెల్లరునుందురునీకడన్నసు।
న్నంతకుఁగాని యద్దిచన నక్కఱగాఁడెవఁడైననీకునౌ।
క్కంతయు నీవుదాతవను చెంతురుదూఁబఱదిండివైన దూ।
షింతురునిన్నుభూపతిగఁ జేయనిదేవునిఁ బెక్కుభంగులన్॥

సీ॥ చెడుగునకీవల వడినచోనిన్వలం బడఁ
ద్రోయుదురువారు భ్రమలుగొల్పి।
వాలుఁగంటలనీవు వలచిననిద్దను
చెప్పచేఁతలలోనఁ ద్రిప్పకొంద్రు।
కానినీసిరిమళ్లె నేని నీకుండినవాసి
యొంతయుమచ్చమాసిపోవు।
నీకడఁదొల్లి నెంతేనక్కనైచ్యము
సేయువార్నిన్మఱి చేరఁబోరు।
నీకునెవ్వఁడునిక్కపుస్నేహితుండౌ
వాఁడుతోడగునీకుఁగావలసినప్పు।
డీవుదుఃఖించునపుడాతఁ డేడ్చు

MARVEL

నీవు. తెలిసియుండిననతఁడు ని.ద్రింపఁబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లునీయెదలోనున్న.యెల్ల.వంత।
.వాఁడునీతోడుతన్వంతు .పంచుకొనును।
.మంచివిహితుని-మాయఁగా.వించుపగతు।
నెఱిఁగికొనుటకునివికొన్ని .గుఱుతులగును॥ 279

WRATH

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sec. I.*

Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he; yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so. much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about. 1

CYMBELINE *Act. II. Sec. V*

Is there no way for men to be, but women
Must be half-workers ? We are all bastards.
And that most venerable man which I
Did call my father was I know not where
When I was stamped; some coiner with his tools
Made me a counterfeit : yet my mothor seemed
The Dain of that time; so doth my wife
The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance!
Me of my lawful pleasure she restrined,
And prayed me oft for bearance; did it with
A pudency so rosy, the sweet view on it
Might well have warmed old Saturn; that I thought
her. 2

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు

రౌద్రరసము

వ॥ నేనిప్పుడీపోకిరిం బరికొల్పెదను-వాని యంతముంజూడఁగోరెద నేమన-నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కువదేనినైన నస హ్యించుకొనదు-కాని- వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మఱియు నెన్నఁ డుం జక్కవుకొనలేదైనం బండితుఁడు- గొప్పతనమాసించువాఁడు- సహచరులకందఱికెంతయో యిష్టుఁడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగవాని నెఱిఁగిననా వర్గమందుగూడ నిక్కముగా నే నలక్ష్యము సేయఁబడితిని-గాని- యదెంతోకాలముండ- దీజెట్టి యంతయుం జక్కపరుచ- నెద్దియు నిగులదు-సరియే - యాపిల్ల కాయన్నె నిక్కడనుసికొల్పెద- నిపుడాకుట్రపన్నెదను. 1

సీసమాలిక—

చానలతో నవసరమెద్దియు న్లేక
పురుషులోదవమఱి తెరువు లేదె॥
చీఁకటితప్పన కేకల్గినారము-
నాతండ్రియనిపిల్చి నాఁడనెవని।
మిగుల మర్యాదఁగలిగినయమ్మనుజుఁడే
ముద్రింపఁబడిన యప్పు డెటనుండె।
నేనెర్గదప్ప నా నెముఁజేయువాఁడెవ్వఁడో
వానిపనిముట్ల నొనరిచెనను॥

As chaste as unsunned snow :—
Could I find out
The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part : be it lying, note it
The woman's; flattering, hers : deceiving, hers ;
Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slaaders; mutability,
All faults that may be named, nay, that hell knows,
Why hers, in part or all : but rather, all ;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that I'll write against them,
Detest them, curse them:—Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will :
The very devils cannot plague them better.

ననుకృతిగాఁగాని యాకాలమందు
నా యమ్మ పార్వతిగఁ బ్రఖ్యాతినందె।
నెనలేనిగుణవతి యిపుడు నా యిల్లాల
హాహా యెంతదుర్మార్గ మావెలంది।
నన్నుఁదప్పించెనా న్యాయభోగమునుండి
నన్నుసైఁచుకొనియుండు మనుచుఁదఱుము।
ఁబ్రార్థించె వెండియు నంతటియడఁకువ
నాసొంపుఁగని దయ్యమైనఁగరంగు।
మఱుఁగుపడినమంచు తెఱఁగున
మచ్చుపొం దనిదాపెయంచు నేఁ దలఁచినాఁడ।
నాలోనఁగల్గిన నారీస్వభావమే
నొదవిన నెంతబాగుండునొక్కొ।
మగవానియందుదుర్మార్గ గుణము లేదు
నానిశ్చయంబు దానిదద్ది।
దబ్బరయేనచో దానిది చ్ఛకమును
దానిది మోసంబు దాని దెక్కు।
వైన కామంబును దాని దత్యాశయు
దానిది పగఁగొంట దానిది మఱి।
గొంతెమ్మకోర్కులు కుత్సితవాంఛలు
మిగులనిల్కడలేని పొగరసద్దు।
కొసవెఱ్ఱి భ్రాంతియు గొండెముల్ చపలత
పేర్కొనఁబడిన కిల్బిషము లెల్ల।
మఱియునింతేకాక నకరమెఱుఁగునవి
దానివి కొంతయం తయును గాని।
కా కేమి యంతయుం గట్టడికీడగున్

HAMLET *Act. I Sc. II.*

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed! things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much; not two !
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,— Frailty thy name is woman !—
A little month: or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;— why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle.[3]

.జెడుగునై తంబుమా.టెడు.ననయము
.ప్రతినిమిషము ప్రాఁత.వడుపాతకం-
బందు- .సగము ప్రాఁతగిలుదో.సంబుగాఁగ।
.వారికివిరోధముగ నేను .వ్రాతు-వారే।
.ఁదిట్టెదన్-గాని-వారినిం.దించునేర్పు।
.వారుస్వేచ్ఛగనుంటకై .కోరుకొనుట।
.వారి-.దయ్యంబులుంజేర్ప .నేరవింక 2

సీసమాలిక—

కటకటాయిాబొంది.కడముట్ట దబ్బునఁ
.జెడిమంచుమాడ్కి-న.శించుటకయి।
మిక్కి-లిఁగోరెద.నక్క-టతనశాస
.నంబాత్మహత్యక..నర్హ్వరుండు।
.ప్రతికూ.లముగనుస.ల్పకయున్న నెంతమేల్-
దేవుఁడా-యాజగ.తిన్గలిగిన।
.యెల్లనడతలునా.కెంత చీఁదఱగఁ
.జ.ర్విత చర్వణముగ మ.ఱికడుఁజప్పఁ।
.గానిష్ఫలంబుగాఁ.గనుపడెన్-సీ
యద.కట-యిసీరో-యది.కలుపుతీయ।
ఁ.బడవట్టితోఁటయై.వ్యర్థముగాఁజెడున్
బనికిమాలినచెడు.వస్తుసమితి।
.నయ్యదిసిండియు.న్నది కేవలమ్మెంత.
.కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు।
..మడిసెను- రెండునె.లలుమాత్రమే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flusihing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed. to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యటు. కాదు- కాలేదంత. కావు రెండు।
.నంతటిగొప్ప రా-జ. తఁడుండెదీనికి
. ఁగంధర్వుఁడొక్క. రాకాసికివలె।
న.ంత మోహించునా. యుష్మనతం-
డాపె. పై వాఁడిగాలి ం. బాణసీఁగు।
.అక్కటా నే. జ్ఞప్తి. నంగఁగనలఁను నా-
.మిక్కిలియాపెయు. పే కఁబడిన।
.దానిచేనభివృద్ధిఁ. జనరునాఁకిలివలె
.నాతనిఁబట్టిప్రే. లాడుచుండు।
.సరిగాని- నొక్క మా. సములోన-
నాకాత. ంఘావం -దు. చాప. ంబ-సీదు।
.మాపంబు నెఁత. వి. మాషిక-నొకచిన్న
.నెల-లేకమిగులఁగ. న్నీటమునిఁగి।
.శోక దేవతవలె..నాకె-నాతండ్రిదే.హ
ము వెంగడిచెడు. నష్టతోడఁగు।
.కొనినజోడొక్కంత. యునుఁబ్రాఁతగిలకముం-
.దాపెయేమినిశ్చ. యముగనాపె।
యోద్దైవమా-పుంత. యున్వివేకములేని
.పశువైనమటికొంత. వఱకుదుఃఖ।
.మునఁగ్రాఁగుచుండు-నా. పినతండ్రితో
వివా. హంబయ్యె-నాతండ్రి..కనుజుఁడతఁడు।
.కాని-నాతండ్రి.వై.ఖరిలేఁడు-నేను
.భీ. మునిపోల్కిగానట్లు-.. మొనసినొక్క ।
.నెలలోపెయు బ్బకే. నెలయందుదుష్టా
.ప్రశు. వులకారమెఱుపును. సలుపకమును।

Act. ii. Sc. ii.

O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion.
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wanned ;
Tears in his eyes, distraction in is aspect.
A broken voice, and his whole function suiting
With foims to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba.
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing : no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన.పొలఁతి-యాహో-
కడుఁ.బాపపు వేగము-.,వావి కాని।

.,కూటములకంత నేర్పుతోఁ.జాటుటకయు।
.యయ్యాదియుఁ గాదు-కా నేర.దద్ది మేలు।
.కాని-పగులుమనా గుండె కాయనీవు।
.ముందునానోరు నేమూసి. కొందుఁగాన॥

సీసమాలిక॥

.,బాపురే నేనెట్టి.,వంచకుండనిఁ కెంత
.మోటయడిమెనటీ.నాటకుండు।

.బొత్తిగఁగల్పనం. బొగలుకలనిచటఁ
.దనశక్తిఁదనయూహ.,కనుగుణముగ।
.బల్మిఁ.,బ్రవర్తింపఁ.బడె-వాని మోమొల్ల
.కళతప్పె-జూపులఁ.గంటెనీరు।
.వాని యాకృతిఁ.,గల.వరము-.,డగ్గుత్తిక-
.మఱివాని దేహ.,ధ.,ర్మంబదంత।
.యును వాని తలఁపున.,కనురూపముగనుండు
.,యంత్రము కాదె.,స.,మస్తమిద్ది।
.తేనిదానిఁగుఱించి-.,లేమకై-వానితో
.నాపెకునాపెతో.నతనికేమి।
.వాఁడా మొకాఱికేద్వ.వలసినపని-వాఁడు
.నాదు.,చింతాకార.ణంబుతనకు।
.నుండిననేమి నే.యునొ-.,రంగముద్దవ
.కన్నీళ్ళఁదడుపు-భీ.కరవచనము।
.వలన నెల్ల చెవింబ.గలఁగొట్టు-.,బోషికిఁ

As deep as to the lungs ? Who does me this ?
Ha !
'swounds ! I should take it : for it cannot be
But I am pigeon-livered, and lack gall
To make oppression bitter, or, ere this,
I should have fatted all the region kites
With this slave's offal-Bloody, bawdy villain,
Remorseless, tracherous, lecherous kindless villain !
O, vengeance !
Why, what an ass am I ! This is most brave ;
That I, the son of a dear father murdered,
Prompted to my revenge by heaven and hell ;
Must, like a whore, unpack my heart with words,
And fall a-cursing, like a very drab.
A scullion !
Fie upon't ! foh ! About, my brain !—I have heard
That guilty creatures, sitting at a play,
Have by the very cunning of the scene
Been struck so to the soul, that presently
They have proclaimed their malefactions !
For murder, though it have no tongue, will speak
With most miraculous organ. I'll have these players
Play something like the murder of my father
Before mine uncle : I 'll observe his looks :
I'll tent him to the quick : if he but blench
I know my course. The spirit that I have seen
May be the devil : and the devil hath power
To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
Out of my weakness, and my melancholy,
As he is very potent with such spirits
Abuses me to damn me, I 'll have grounds
More relative than this :—the play's the thing,
Wherein I 'll catch the consience of the kings. 4

.బిచ్చివుట్టించు-.జడ్పించు,నిరప ।
.రాధుల-ఁదాఋమా.ర్సలుపునజ్ఞానుల-
.నిజముగఁజూపువి.న్కిఁదొలగించు ।
.గలఁగనుసోమరి.వలెను నేనొక మొద్దు
.,పంద ,తుంటరినినా.పనిని,సరకు ।

.గొనఁబోకతడఁబడి.యనఁజాలనెదియు నె
.వ్వనియర్థప్రాణము.ల్పొడొనర్చ ।
ఁ.బడియెనో యటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన
.లే-దేనుపిఱికినా-.,లెంకయనుచు ।

ఁబిలుచునన్న వఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి
-.నాగడ్డముంబీఁకి.నా మొగమున ।
.బాఱవై చెడు-ముక్కుఁ.బట్టినుల్పెడు
-.నను.మిగులదబ్బఱియంచుఁ.,దెగడఁజొచ్చు ।

.విటునాకెవఁడొనర్చుఁ.గటకటాయెందుకే
.నదిపై పవలసిన.దహహా నేను ।
లేశమైనఁ ధృతి.లేనట్టివాఁడను-
ఁ.గానియెడస్దిని.కంటెముందె ।
.యీనీచుపీన్గుచే.నేనెల్లనింగ్రగ.ద్ద
లనుఁగ్రొవ్వింపఁగ.వలసియుండు ।
.కూళ.సిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డు,కట్టడిపోకి.రి
.,కంటికితుంటరి.యకటచ,లము ।
.భళిభళీనేనెట్టి.పనికిమాలినగాడ్దె
.నిదిమేటిశూరత్వ.మేను జంప ।

ఁబడు మంచితండ్రికిఁ గొడుకును —
బగఁదీర్చుకొన దయ్యమునఁ బురికొల్పఁబడితి।
మాటల నా యభిమానములం జె
మాదిరిఁ దెల్పవలయు నా — నుఱియుఁ దొత్తు
నటు తిట్టవలయు నా — యంట్లఁ దోమెడు వాఁడు
— నీదానికయియు నీ నాదుబుద్ధి।
లెమ్ము రంగంబునం — గ్రుమ్మరు దోషులు
— విన్నాఁడ — నాట్యప్రవీణత మెయి।
ఁదమ నేరములఁ బ్రచురము సేయునంత తాఁ
కంబడి రంతరంగమున నంచు।
ఁ గతమేమనఁగ — హత్య కడు నాల్క — లేకయు
బహులాద్భుతావయవమునఁ బల్కు —।
నా పినతండ్రి ముందఱ నేను నాడింతు
నీ నాటకుల చేత నెద్దియైన।
నాతండ్రి వధ సూచనము సేయునట్లు।
నే నరయుదు వాని వైఖరులు — శోధ।
సేయుదు నాతని చిత్త — మాతఁడు జంకు
నేని, నా మార్గము నే నెఱుంగుదు।
నేనుఁ జూచిన మూర్తి కానోపు దయ్యము —
దయ్య మింపగు రూపుఁ దాల్పఁగల్గు।
సరియె — వెండియు — నొక్క — తఱి నాతఁ డున్నడు
నటువంటి శక్తుల నలరియుంట।
నా యశక్తి మఱియు నా విచారముఁ బట్టి।
నన్నుఁ జెఱుపఁ మాయ వన్నుచుండు।
వింతకన్నఁ దగిన వేఁగాంతుఁ గతములీ।
యాటమిషను జేని యఘముఁ గందు॥

HENRY V— *Act III. Sc I.*

In peace there 's nothing so becomes a man
As modest stillness and humility :
But when the blast of war blows in our years,
Then imitate the action of the tiger;
Stiffen the sinews, summon up the blood,
Disguise fair nature with hard-favoured rage;
Then lend the eye a terrible aspect;
Let it pry through the portage of the head
Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
As fearfully as doth galled rock
O'erhang and jutty his confounded base,
Swilled with the wild and wasteful ocean. 5

HENRY VI—PART III— *Act II Sc. II.*

To whom do lions cast their gentle looks?
Not to the beasts that would usurp their den.
Whose hand is that the forest bear doth lick ?
Not his that spoils her young before her face.
Who' scapes the lurking serpent's mortal sting ?
Not he that sets his foot upon her back.
The smallest worm will turn, being trodden on ;
And doves will peck in safeguard of their brood. 6

సీ॥ సంధియెడన్మంచి శాంతియునడఁకువ
యటనరునకుఁదగు నద్దిలేదు ।
కాని యెప్పుడుమన వీనులఁ గల
హతూర్యరవముచొఱఁబడు నప్పుడుమన ।
మనుసరించవలయు వ్యాఘ్రముచేష్టన్ -
నరములనెల్లబిగియింప వలయుఁ గూర్చు ।
కొనునది యుత్సాహమును సాగసగు
మన ప్రకృతి వక్రముగమార్చుకొనవలయు ॥
గంటికిభీకరాకారమీవలయు
న యాదితలకిటికీల యందునుండి ।
యిత్తడిపిరంగివలెఁజూడ నిండు పొంచి ।
కనొ్బమయు దుష్టవిధ్వంస కరసముద్ర ।
ఘర్షణవినష్టనిజపీఠికన్ ప్రజీర్ణ ॥
శిలవలెఁ ఘోరముగదాని నలమనిండు ॥

సీ॥ వేనిపై సింగము ల్వేదఁజల్లుఁజల్లని
చూపులు దమలోవఁజొచ్చుపసుల ।
పైఁగా దెవనిచేయి వట్టియడవి
యెల్లు నాకెడు దనదుకూ నలఁదన మొగ ।
మునకుఁగ ట్టెదురుగఁ బొలయించు
వానిని గా దెవండుఁ దప్పఁ గలుగుఁబొంచు।
త్రాఁచుకాటడుగున దానిపీఁపుం
ద్రొక్కు నతఁడు కా దటిమటి నలఁతిపుఱుగు।

KING JOHN *Act. II. Sc. I.*

What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?— 7

THE MERCHANT OF VENICE *Act. III. Sc. I.*

If it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine enemies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same dieseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us,
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Christian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction. 8

.తిరుగఁ బాటొనరించునెం. తేనిమట్టఁ
ఁ.బడినయప్పుడు వెండియుం. బావురాలు
.కడువడిగఁదమపిల్లలం. గాచుకొనఁగ।
ఁ.బొడుచుముక్కులతోడఁద.బ్బునెదిర్చి॥ 6

ద్వి॥ ఎవఁడీ.వికత్థనో.ద్ధతుఁడుమాచెవుల।
ఁ.జెవుడువచ్చెడును.చ్ఛ్వా.సితముమితముగ॥ 7

వ॥ అదిమఱి దీనిన్మేఁపకున్న నాపగన్మేఁపును- వాఁడునన్నవమానప
ర్చెను- నాకైదులక్షలడ్డెను- నానష్టములయెడనవ్వెను నాలాభ
లవెక్కిరించెను- నాజాతిన్దిరస్కరించెను- నాబేరములుచెడఁగొట్టె
ను- నామిత్రులనడఁచెను- నాశత్రులరేఁపెను- వానిప్రయోజన
మేమి- నేనుయూదియాదేశస్థుఁడను- యూహూదీయునకు నేత్ర
ములుండవా- యహూదీయునకు హస్తములవయవములు కొలత
లింద్రియములకోర్కులు కామక్రోధాదులుండవా- క్రిస్తుమస్థు
నివలెనాయన్నమున మేపఁబడియె- నాయాయుధములచేతనే హిం
సింపఁబడియె- నారోగములకేలోఁబడియె- నామందులచేతనేకు
దుర్చఁబడియె- నాపీతావేసఁగిచేతనే చల్వెక్కింపబడితపించఁబ
డియె- నీవుమమురక్కినచో మాకునెత్తురుకాఱదా- నీవుమాకుఁజ
క్కిలిగింతలిడినమేమునవ్వమా- నీవుమాకువిసమిడిన మేముచావ
మా- మఱియు నీవుమాకన్యాయముచేసిన మేముపగదీర్చుకొన
మా- నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందులోనిన్నుఁబో
లుదుము- యహూదీయుండు క్రిస్తుమతస్థునకు హానిచేసెనేని

TIMON OF ATHENS *Act. IV. Sc. III.*

Consumptions sow
In hollow bones of man ! strike their sharp shins.
And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
That he may never more false title plead,
Nor sound his quillets-shrilly : hoar the flamen,
That scolds against the quality of flesh,
And not believes himself : down with the nose,
Down with it flat ; take the bridge quite away
Of him that, his particular to foresee.
Smells from the general weal : make curled-pate ruffians bald;
And let the unscarred braggarts of the war
Derive some pain from you. Plague all,
That your activity may defeat and quell
The source of all erection.— 9

Enscar thy fertile and conceptions womb,
Let it no more bring out ingrateful man ? 10

వాఁడగపర్చవలసిన దయయేమి క్రైస్తుమతస్థుఁడు జహూదీయు
నకపకారమొనర్చినయెడ క్రైస్తుమతస్థునినిదర్శనమున వాని
కెట్టియోర్పుండవలయు- నేమి - పగ- నీవునాకు నేర్పుదుమార్గ
మునెఱవేర్చెదను- మఱియది కఠినముగానుండుఁగాని నేనాము
ప్పబడిన్మఱిఁత వృద్ధిచేసెదను. 8

సీ॥ నరులయెముకలెల్ల నఱుము సేయఁడు-
వారి మోఁకాళ్లనఱుకుఁ- డిప్పడెపుడిమెల।
నరముల ద్రెంచుఁడు- న్యాయవాదికి
గొంతు బ్రద్దలు సేయుఁడు వాఁడఁబద్ధ।
పత్రములంబట్టి వాదించనీక
సూక్ష్మాంశములకిఁ కెన్నఁ డఱువనీక।
మతగురువుంబట్టి మైచర్మమొలచుఁడు
వాఁడందఱికిఁదప్పు వట్టుఁగాని।
తానుదిన్నఁగనుండఁడెంతయును వాని।
ముక్కుఁగోయుఁడు మఱి-వాని డొక్కఁజీల్చు।
డెవ్వఁడందఱిజనముల కెగ్గుసలిపి।
మైనమిక్కిలితనలాభ మరయుచుండు 9

ద్వి॥ వంగినకురులున్న వన్నెకాండ్రనుఁగ।
డంగిబోడిగఁజేయు టకుఁ, దలకొనుఁడు॥

కం॥ అనిలోన దెబ్బలకుఁద।
ప్పినకతనఁ బొగడుకొనెడు బిరుదు మగలఁజేఁ।
తనయినయిడుములఁ బెట్టుఁడు।
జనములఁదుదముట్టఁ బాడు సలుపుఁడుమీరల్॥

ద్వి॥ పుడమి-ఫలించు,నీజొన్నెండించు।
పాడమనీకచటనె పుట్ట గృతఘ్ను నరు। 10

Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape : for there boundless theft
In limited prefessions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to forth,
And so scape hanging. Trust not the physician :
His antidotes are poison , and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen 11

Act. v Sc. iv.

now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And pursy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight. 12

సీ॥ మృగములఁబక్షుల మీాలనేకాదు నరులను భక్షించఁగ వలయు మీార
లింతియే కాక మీా కేను వందనములు సేయఁగ వలయు బ్రసిద్ధులైన
దొంగలు మీార లెంతో పూజ్యవేషంబు లంది చేయరుపని హద్దులేని
దొంగతనంబు చెలంగెడుఁదగునట్టు లేర్పాటు కాఁబడు వృత్తులందు

బంగరిదెకొండుతుంటరి దొంగలార
పొందు ద్రాక్షాసవంబు మీా పొట్టలుబ్బ
దారిఁ బోఁడాజ్యరమునను మీా రక్తముడికి
నురుఁగ కానిండు తప్పకొండు రికినటుల. 11

కం॥ నమ్మకుఁడీ వెజ్జున్ మీా
వెంబడి వాఁడిచ్చునట్టి విరుగుడు విషమా
ముమ్మరముగఁ జంపునతఁడు
దొమ్మిగ మాని సులమీారు దోఁచుటకన్నన్.

గీ॥ ధనము ప్రాణంబులన్నూడఁ గొనుఁడు కలిపి
చేయుఁడీ కీడు చేయుఁడీ చేయుటకయి
బెట్టిదంబుగ మీారొట్టు బెట్టుకొన్న
వారు కావున బనివాండ్రవ లెఁగ డంగి..

గీ॥ మీా సుఖాసనములనిప్పుడా సరేఁగి
యూపిరందని తప్పగూర్చుండవలయు
రోఁత యగు పర్వు మెయిమఱి భీతితోడ
దినిబలసినట్టి గబ్బవెళ్లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS *Act. V. Se. I*

As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent. and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with theirs tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly :
Aud nothing grieves me heartly, indeed,
But that I cannot do ten thousand more 13

సీసమాలిక.—

మనుజుఁ జంపుట - లేక - తనిఁ జంపుటకుఁ గుట్ర చేయుట -
కన్నియం జెఱచుట - యది।
కా. దేనియుట్టులఁ గావించుటకు నెత్తు పన్నుట - కీడు లేకున్న నొకని॥
నెగ్గించుటయు - మఱి - నే మాటఁ దప్పుట -
ఘోరవైరంబిరుగుపొరుగులకు।
గల్పించుటయుఁ - బేదకాపుల పశువులఁ ద్రోవ
దప్పించి గొంతులు విఱచుట।
యర్ధరాత్రమున ధాన్యపు కొట్లకుం
గడ్డి కుప్పలకున్ మఱి నిప్పువెట్టి।
తమదుకన్నీళ్ల నెంతయు వాని నార్పఁగ సాత్తు
దారులఁ బిలచుటయుఁ - దఱుచు।
నేను సమాధుల లోనుండి మృతమానవులఁ
ద్రవ్వితీసి వారల విహితుల।
తలుపుల పజ్జ వారల శోకములు మఱ్వఁ
బడునంతనిట్ట నిల్వఁ బడఁ జేసి।
చచ్చినప్పటికేమి. చావనీ వద్దుమీ
వనటల నని వారి తనువులందు।
చెట్ల పట్టలవలెఁ జెక్కినాఁడన్నాడు కత్తిచేఁ
బ్రస్ఫుటాక్షరములు - లాఁగు -।
మొక్కడిఁగనెట్టు లుక్కడండీచునో వేడ్క।
నేను వేయి ఘోరకృత్యములటు।
జరిపినాఁడఁ - గాని - మఱి పది వేల్సేయ।
లేమి తప్పనన్నుఁ బ్రామ దెదియు.

RAPE OF LUCRECY

"Lucrece, quoth he,'' this night I must enjoy thee;
If thou deny. then force must work my way.
For in thy bed I purpose to destroy thee :
That done. some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay ;
And in thy dead arms do I mean to place him.
Swearing I slew him. seeing thee embrace him. 14

Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort ,
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly; and his time of sport :
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time. 15

Out, idle words ! servants to shallow fools.
Unprofitable sounds, weak arbitraters !
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators :
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law, 16

త॥. .ననువిను- వాఁడిట్ల.నఁదొాడఁ గె-ని,న్నె.నసినేటి
మాపున.ంద,నియఁగవలయు।
.నినుబల్మిఁగూడెద-నీవొొప్పకున్న-
.నిద్నె,గటారిచి.నీబంటునొొకని।
ఁదుని,మినీయు,సురుల .తోడనీపర్వ్వ
.తొొలఁగినటుల వాని.తోడనిజ్వేరు।
.నొొ.నరనేఁజాటెుధ. నొొట్టిడిమీార.లున్న
తీర్గనిమిమ్ము.నొొ, డిచితినంచు. 14

త॥ .తనచె,లు లెల్లరుం.దనపగవారు.గాఁ
జూడనీవాఁడు.క,రము,కో,ణంగి।
వె.నుకొొనితనుమ్త్రి .వెక్కి-రించఁగను
.సిగ్గొొందనీ.వంత.చెందెడుపట్ల।
.గనిపెట్టని ప్రొద్దు.గడచిపోకుంట-
,తన వేడ్క-వదివడి.న్దాఁటుచునుంట।
పనివడియిఁకదిద్దఁ.బడిని నేరంబు.గా,రింప నీ
రి,త్తగా. నెష్డు వాని. 15

సీ॥ .పోపొొండు సోమరి.పోతు మాటలు-తెల్వి.లేనివారలకెల్ల. బాని
సీండ్లు। [లి.వినిగుఱించి।]
కొొఱమాలిన రొొదల.క్క-ఱఁ గానితగవరుల్ - ప.నిఁగొొనుఁడీ తె
పో.రాడుబడులకుఁ.బోయి-వాదాడుఁడు.బుసుపోని మొద్దుల.పొొం
తఁజేరి। [.బారులుగను।
.జగడంబులాడి ర.చ్చకునెక్కి- వడఁకెడు.వారి కుండుఁడురాయ
.సరకు సేయఁగనొొల్ల,వి.చారణ-నిపు।.డరయఁగా నేనునొొకగడ్డి.పరకపాటి
.యైననాదగుసంగతి.కవసరంబు।.పద్ధతులతోడుతోడఁ గ.న్బడదుగాన.

రౌద్రరసః

సరోషదష్టాధికలోహితోష్ఠై।
వ్యక్తోర్ధ్వరేఖా భ్రుకుటీర్వహద్భిః।
తస్తార గాం భల్లనికృత్తకంఠై।
ర్హుంకారగర్భైర్ద్విషతాం శిరోభిః॥ రఘువంశే- స7. శ్లో58. 1

ణత్థిపభవత్తస్స అపరాహో అహంజ్జేవ ఏత్థఅబ
రద్ధా జా పలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గదోభవామి।
ణిఉణిఏఇదో ఏహి॥ విక్రమోర్వశీయే॥ 2

అణజ్జ-అత్తణోహిఅ అణుమాణేణపే
క్ఖసి-కోదాణిం అణ్ణోధమ్మకంచుఅప్పవేసి
ణోతిణచ్ఛణ్ణకూవోవమస్సతవ అణుకిదిం
పఢివదిస్సది॥ శాకుంతలే॥ 3

కి సు క.

గీ॥ ఁకిసుక మోఁగర్వఁబడి కడుఁ గెంపుమిగులు।
ఁపలుదెఅలు_మీాఁది రేకలఁ దెలుపుబొమము।
డులు-ములుకులఁ దెగినకుత్తు కలును-బొబ్బ
లొప్పఁపగఅతలల నేలఁ గప్పెనతఁడు॥ 1

వ॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీాకుఁగిట్టని నేనుమీాయెదుటనుంటచే నా దే నేరమిటు రా వేనిపుణికా. 2

వ॥ దోసకారి_సీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-దమ్మిపుం దొడవునుం డి గడ్డిందాఁగిననూతినోర్బలు నీ వాలకమిపుడింకెవఁడు దెలుపఁగ లఁడు. 3

AUSTERITY

KING HENRY IV PART I *Act III. Sc*

He is as tedious
As is a tired horse, a railing wife;
Worse than a smoky house. 1

HENRY VI PART II *Act III. Sc. I.*

Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand;
Foul subornation is predominant.
And equity exiled your highness land. 2

RICHARD III *Act V. Sc III.*

Give me another horse,—bind up my wounds, –
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream —
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack. I love myself. Wherefore ? for any good
That I myself have done unto myself.
O, no ! alas, I rather hate myself.
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool. of thyself speak well :....food, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీబత్సరసము

—o—

ద్వి॥ .పొగఁజిమ్మునిల్లునె.ప్డుండిట్టునాలి।
..బెగ.డుఁగుజ్జమువలె.విసిగించువాఁడు॥ 1

గీ॥ ..బీరమత్యాశచేగొంతు .పిసుకఁబడియె।
ఁ.దఱుమఁబడెఁ.జలమున మంచి.తనము-మఱియు।
ఁ.దగిలిదురోభ్రధనంబు .ప్రధానమయ్యె।
.న్యాయమేలినవారి రా.జ్యమునువిడిచె॥ 2

సీసమాలిక—

.ఇంతొకగుజ్జము.నీవునాకుందెమ్మ
.కట్టుమునాదగు.గాయములను।
.దయచూడుమానన్ను .దైవమా-
యాగుము- .కలఁగంటి-నింకెద్ది.శాదుగాని।
.పిఱికిబుద్ధియెట్లు .పీడించితివినన్ను-
.వెలవెలఁబాఱు.ది.వ్యోఘుపుఢు-నడి।
.రేయి-వడంకునా.మైయెడనిలిచెను.
.జడు.పుగ్గడించెడు..చలువబొట్లు।
.దేవికివెఱచెద- ..నానిమిత్తమ-
మఱి.నాచెంత నెవ్వరు.న్గానరారు।
.నను నేనుఁబ్రేమింతు- .ననఁగ.నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree :
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—"Guilty ! guilty !"
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ? 3

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతుకుండు।
.లేఁ-డౌను నేనైన. లేలెమ్ము పరుగెత్తు-
.మేమి-నన్నుండియే-. యేకతంబ।
.నేనెనాపైఁబగందీరుచుకొందు
నే. మాయని-నన్న య్యో. యోవలచెద।
.నేకారణంబున-.నాకు నేనేయొద్ది. యో
మేలునొనరించి. యుంటచేత।
నోహో యటుల కాద. యోనన్న
సహ్యించు. కొనెదఁ గుత్సితములౌ. పనులుసల్పి।
.నాఁడఁగావున మోస. గాఁడను నేనిప్డు
.కల్ల వల్కుచునుంటిఁ. గాన నేను।
.నవివేకినిగ్గూర్చి. యనుకొనుమంచిగ-
. వెడఁగనిన్నీ పెపా. గడుకొనకుము।
.నావివేకము వేయి. నాల్కలుగలయది
.యెల్లనాల్కయుఁ జెప్పు .,నెక్కటికత।
పాపాత్ముని గనన్నుఁ బ్రతికథయుం
దప్పు.వట్టెదుఙ-మిగులన.బద్ధమప్ర।
.మాణముహత్యయుఙ-.మఱిగణింపఁగ
రాని.క్రూరఘాతుకతయుఁ. జేఱియిట్టి।
.వివిధపాపము లెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము
న్యాయసభన్మ్రాఁగి.నన్ను దోషి।
.,దోషియనిఘోష వెట్టనె.ంతోని రాశ।
ఁ.గొనెద -నన్గరుణించ రే.రును-సరిసరి।
.వారలెందుకటులఁ జేయ. వలయు-నన్ను।
,నేనెసుంతకనికరించఁ.బూనఁగాన॥

PERICLES— *Act. i. Sc. iv.*

But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread and beg for it :
Those mothers who, to nousle up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's s teeth. that man and wife
Draw lots who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ? . 4

సీసమాలిక—

అయినను బరికించి చూడ దైవమేమి సేయఁగలఁడో మామాట పగుటవలన।
నీవొళ్లు వీని నెంతేనిన్న మొన్నటిదాఁక భూమియు సముద్రంబు గాలి।
వానిజంతువులను వాడుక లేమిచే నిండ్ల ముఱుగునంత హెచ్చఁగనిడి।
యైనఁ దనుపఁ గొంచెమయ్యెనో యిప్పుడభ్యాసంబులే కివి పస్తుపడియె
గ్రొంజవ్వుల ల్పింపఁ గోరిన నాల్కలిప్పుడు రొట్టెకే కడుముదముపొందు।
మఱిదాని యాచించుఁ జీఁకుతలఁ బెంచుట కెంతయో శ్రద్ధవహించినట్టి
తల్లులేతముకన్న పిల్లలందిన సిద్ధపడెద రాఁకలిపలు వరుసయెంత।
వాఁడిగనుండెను భార్యయుం బెనిమిటి తమలోన నెవరు తొల్తఁ దెగటారి।
బ్రతుకుననుఁ బొడిగింప వలయునోయని చీట్లు తీయఁ దొడంగిరి తెన్నుననొక।
దొరయును మఱియొక దొరసాని యచ్చోట నిలఁబడి రేడ్చుచు నీరసిల్లి।

కూలుచున్నారు పెక్కండ్రు సోలియచట।
కాని వారల పాటునుఁ గాంచునట్టి॥
వారువారలఁ బూడ్చెడు బలము లేక।
నిలిచియుండిరిదంతయు నిజముకాదె.

WINTER'S TALE— *Act III. Sc. II.*

But, O thou tyrant !
Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked fasting
Upon a barren mountain, and still winter.
In storm perpetual. could not move the gods
To look that way thou wert. 5

RAPE OF LUCRECE

He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
She, like a wearied lamb' lies panting there ;
He scowls, and hates himself for his offence ;
She desperate with her nails her flesh doth tear :
He faintly flies, sweating with guilty fear
She stays, exclaiming on the direful night;
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite
She there remains a hopless cast—away.
He in his speed looks for the morning light :
She prays she never may behold the day ;
"For day," quoth she, "night's" scrapes doth open lay,
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow. 6

సీ॥ .సరియె-యోౣక్రూరరా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ
బశ్చాత్తాపము.వడఁబోకు।
.కతమేమనంగ-ని.న్గలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి
కవిభార.మగుచునుండు।
ఁ.గానసీవెద్దియున్గావించుటకు . నెట్టు కొనకు
మానందొఱఁ.గుటకుఁదప్ప।
.భక్తితోనొకవేయి.. పర్యాయములునీవు
.సా.ష్టాంగ మెరఁగుట.యైన-లేక।
..యొక్క పెట్టునఁబదివేల .యుగములీవు।
.దిసమొలన్గొడ్డు.కొండపైఁ.దెఱపిలేని।
.బలుతుపానున సీతునం.బ. స్తుపడిన।
ఁ.గానినీకీడు వేల్పులః.స్గరఁచలేదు. 5

సీ॥ ఆతడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి
..యలజడింౣబ్రాకెఁడు-.నాపెయచట।
ఁ.గడు.రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొత్త
.పిల్లకై వడి-వాఁడు..బిట్టునొచ్చ।
.కొన్చుఁదన్నుందిట్టు.కొంచుండెఁ
దనతప్పుఁ.గుఱిచి-.యాకెయుఁదన .గోళ్లతోడ।
..మైజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునాసఁదొఱంగి-
.నేరముజంకుల.జైమటపట్టి।
.యతఁడుపర్విడుమెల్లన .నామెనాటి।

As the poor frighted deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debter. 7

బెడిదమా రేయికై మొత్తఁ బెట్టుచుండె।
వాఁడు పరుగెత్తుచుం ద్రోతఁ బడుచునుండె।
సుంతలోన ముగియ తన సుఖముఁ గూర్చి॥

ఉ॥ చేసినదానికై వగవుఁ జెందుచు నక్కడనుండి రాజువి।
చ్చేసె నిరాశఁ బొందియటఁ జేడియయుండెను భ్రష్టకాలుఁగా॥
వేసరి ప్రొద్దుజాడఁగని పెట్టునతండును వెల్లడించు రే।
దోసములన్నవల్ మఱియుఁ దుంటబొమ న్దొసగుల్ ముఖుంగునన్
ద్రోసెడు నేర్పునాదుకనుఁ దోయికొకప్పుడునైన లేదటం।
చాసతి కోరుచుండు నన యంబు దినంబునుఁ జూడకుండుటన్॥ 6

సీ॥ తా వేటకానికి దారసమైయెటు
పారిపోవుదునంచు వలను మిగుల।
జంకునఁ జూచెడు జింకకై వడి లేక
కడుఁ జిక్కు తావునఁ బడిబిత్తాన।
ద్రోవయెయ్యదియైనఁ ద్రొక్క లేకుండిన
దానిపోలిక దనలోనఁ దానె।
గుంజులాడుచుఁ దన్ను కొనుచుండెనచ్చెలి
బ్రతుకు సిగ్గునకులోఁ బడ్డినయట్లు।
మఱియు నెంతయు నష్టపం బడినవాని।
డెల్ల ముగఁ జావు వేలుపు తెగడునపుడు।
బ్రతికియుంటయో యటు కాసె పట్లఁ జావ।
దివురుట యొ లెస్సయీ రెండు తెఱఁగులనని॥ 7

భీ బ త్స ర స ః

తృషామహితా్యాహతవిక్రమోద్యమః।
శ్వసన్ముహుర్దూర విసారితాననః।
నహంత్యదూరేపిగజాన్మృగేశ్వరో।
విలోల జిహ్వాశ్చలితాగ్ర కేసరః॥ ఋతుసంహారే స। 1. శ్లో 14

సముద్ధృతా శేషమృణాలజాలకం।
విపన్నమీనం ద్రుతభీతసారసమ్।
పరస్పరోత్పీడన సంహతైర్గజైః।
కృతంసరస్సాంద్ర విమర్దకర్దమమ్॥ 2 శ్లో॥19

సఫేనలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వముమ్ముఖమ్।
తృషాకులంనిః సృతమద్రిగహ్వరా।
దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥ 3 శ్లో॥27

శా కుం త లే

రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిర్నప్రత్యహంసేవ్యతే।
శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।
దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
గోత్రేషుస్ఖలితస్తదాభవతి చ వ్రీడావిలక్షశ్చిరమ్॥ 4

ఏవ

గీ॥ .,కడిది,దగఁదున్మఁగాఁబడు .,కడిమి,యోజ।
.నూరుచుచుమాటికిన్గడు .నోరుదెఱచి।
.నాల్కయల్లాడుచుండ_ఁగ.నజడకదల
.సింగమేన్గులఁజంపదు,చేరువయ్యు॥ 1

గీ॥ .మెండుగాఁబెరఁబడు తమ్మి.తూండ్లునిడుమ।
ఁ.బడినమీలు-వెఱచిపాఱు.,తెలిపులుఁగులు॥
.కలిగియొండొంటఁదాఁకు ,చే.గలమెకముల।
.పోరుచేదట్టముగ ,రొంపి.మీఱుమడుఁగు॥ 2

గీ॥ .నురుఁగునఁగదలుపొడవగు .నోటిదొప్ప।
.లెంతయుంబైకిఁజాపిన .యెఱ్ఱనాల్క।
.లెనసి-కడుడప్పిఁగుంది- నీ.టిని వెదకుచు।
.ఁ.గొండపల్లముఁగార్దున్న .,పిండు వెడలె॥ 3

చ॥ .సొగసులనేవగించు.ఁదొలి.దొప్పున ,మంతురులన్దనందు-,రే।
.లుగడుపుఁ,గూర్కులేక-పొర.లున్-నగరిల,బోటతోడని॥
.మ్మగమొగమోటమిన్ బలుకఁ .బోవునెడన్దడఁబాటుఁజెందిత।
.ప్పగనని పేర్లుఱిచ్చవడి.పొందుచునుండెడుసిగ్గు నెంతయుఁ॥ 4

TIMIDITY

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. III.*

Alas, what danger will it be to us.
Maids as we are to travel forth so far,
Beauty provoketh thieves sooner than gold. 1

CORIOLANNS *Act. I. Sc. III.*

But had be died in the business,
madam, - how then ?

HENRY VI PART II *Act. III. Sc. II.*

Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world. 5

KING GOHN *Act. III. Sc. III.*

I had a thing to say,—but let it go :
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds
To give me audience : if the midnight bell
Did, with his iron tongue and braven month,
Sound on into the drowsy ear of night :
If this same were a churchyard where we stand.
And thou possessed with a thousand wrongs;—
Or if that surly spirit, melancholy.
Had backed thy blood, and made it heavy thick ;
Which, else, runs tickling up and down the veins
Making that idiot, laughter, keep men's eyes. 4

భయానకరసము

గీ॥ అకటమనకిఁకేమి యాపదకల్గునో।
యంతదవ్వనడుచు నపుడు మనము।
పడుచుకన్నియలము బంగారుకన్నదోం।
గలనురేచు సోయగంబువడిగ. 1

వ॥ కాని యతఁడాపనిలో మడిసినచోనమ్మాయపుడెట్లు॥ 2

ద్వి॥ నీకనుపాపల నెలకొనుమృత్యు।
భీకరక్రౌర్యము ర్వెం బెగడింప. 3

సీసమాలిక—

నేఁజెప్పవలయును నీకొక్క సంగతి
యైనఁబోనిమ్మది యాకసమున।
ఁబ్రొద్దువెలయుచుండె ఁగ్రొవ్వినట్టి
పగలు కూడుకొని జగము వేడుకలను।
మిగులభోగంబున మిక్కిలిడాబున
మించెడునన్నాల కించుటకయి।
యలవడిరేగడి యారముతనయున్న
నాలుకతోడుత నమ్మతియుఁదనదు।

And strain their cheeks to idle merriment.
.A passion hateful, to my purposes —;
Or if that thou couldst see me without eyes;
.Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
.Then, in despite of brooded-watchful day,
.I would into thy bosom pour my thoughts.—
But ah, I will not :— 4

MEASURE FOR MEEASURE— *Act III. Sec. 1,*

Ay, but to die, and go we know not where !
To lie in cold obstruction, and to rot ;
This sensible warm motion to become

.నిత్తడినోటితో .నెంతయుంగుం క్క-
రా.తిరిచెవిలోపల.మొ.రసె నేని।
.మనమున్నచోటు. స.మాధి నేనియు
.నీకుఁదప్పులు వేయి.నెగడెనేని।
.యటుగాని యెడ- .నాదు.రాగ్రహాభూతము-
..పిత్తజ్వరమనీదు.నెత్తురుకు।.
ఁ.బెట్టిచిక్కనఁజేసి.నల్లిన-లేనిచో-
.గి.లిగింత.నాళ్లకు .సలిపియద్ది।
.పర్విడు నెగదిగ.ఁబ్రజల నేత్రంబుల
.విప్పెడునట్టులా వెట్టి-నగవు।
.నొనరించుచున్-మఱి.యు.ను-
వారిబుగ్గలన్. .సోమరి వేడ్కకు.జొన్పనట్టి।
.గుణమునా.పూన్కల.కుంగిట్ట-
దదిగాక-.కన్నులు లేకీవు .నన్నుఁజూచె।
.దేని యాలించెద.వేని వీనులు లేక-
.నాల్కలేక.బదులు.పల్కెదేని।
.యూహామాత్రమె యుప.యోగపర్చుచుఁ
గనుల్ . సెవులుకీడ్సల్పా.ను.డువులసద్దు।
.నెదసియుండెదవేని నీ.యె.డఁదలోన।
ఁ.బోయుదు న్నేను నాతలఁ.పుల-.సకలము।
.మిగులఁగని పెట్టుచుందునీ.పగటియందు।
.నైన-ఁగానియటు లేనియ .నహాహా నేను.

సీ॥ .సరికానిచచ్చుట-.మఱియుఁబోవుట యెట.కో-
తెలియఁగ నేర-.ముంట-పేరు।

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick ribbed ice ;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world ; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling ;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death. 5

.కొనినచెలువ నెత్తు.టను-మఱిముఱుగుట-

. మెలఁకువఁగల వెచ్చ. మెయిపిడిచిన।

.ముద్దయుగుట- మోద.ముంబొందియెంతయు -

.,ననవరతమునున్న .యట్టి,జీవు।

ఁ.డగ్గియేళ్ళం,దాన.మాడుట,కొఱదు

పా.ఱించెడు దళసరి.మంచుదెబ్బ।

.పై నెలకొనుటయున్-.గానిపించని

గాడ్పు.లంజెఱవోయి ని.ల్కడఁగలుగక।

.వడితోడసోఁగులా. డెడు జగమునకుఁ

జొ.ట్టునెగురఁగొట్టఁబ.డుటయు-లేక।

.హద్దుమీఱు చెమఱే.యుఱమరతీఱ,ని

.తలఁపులనుకొనెడు.దానికన్న।

.నెక్కువ యిడుములఁ.బొక్కుట-యిదికడు

.,గోరము-ముదిమినొ.గులును లేమి।

.,బందిమఱియుమనల .నందించిబడలిక।

.చీఁదఱలనుమిగులఁ.జేయునట్టి।

.యీబ్రతుకెయరయఁగ .నెంతయుమేలగు।

ఁ.జచ్చిపొందెడు ,నగ,చోట్లకన్న। 5

భ యా న క ర స ః

గ్రీవాభంగాభిరామంముహురనుపతతిస్యందనేబద్ధదృష్టిః
పశ్చార్ధేనప్రవిష్టశ్శరపతనభియాభూయసాపూర్వకాయమ్।
దర్భైరర్ధావలీఢైఃశ్రమవివృతముఖభ్రంశిభిః కీర్ణవర్త్మా।
పశ్యోదగ్రప్లుతత్వాద్వియతిబహుతరంస్తోకముర్వ్యాంప్రయాతి॥ 1

అమ్మో-సళిళసేలసింభముగ్గదోణోమాలిఅండఉజ్ఝిఅ
వఅణం మేమహుఅరో ఆహివట్టఇ-హాలాహరిత్తాఅ
హామంఇమిణాదువ్విణీదేణ దుట్టమహుఅరేణ
పడిహాఅదిమణం-ణాఏసోదుట్ఠోవిరమది-తాఅణ్ణ।
దోగమిస్సం-కహంఇదోవిమంఅణుసరది 2

ముంచమం-అజూపసఆసంగచ్ఛమ్మి॥ 3

వె ఱ పు

ఉ॥ .వెంబడు తేరు-వంక మెడ. వెట్టి షా.రింబొరిఁజూచు-.నమ్మపై।
.నింబడునంచు వెన్దలకు .నివ్వోరముఁండటి మేసుకుంచు-ఁ.బొం।
.తంబఱుపున్నగంబు తిను.ద.బ్బను.డయ్యుచు నోరువిప్పి-యే।
.గుంబరికిం మఫ్రాదిగువఁ.గొద్దిగ మెండుగమింటదాఁటులన్. 1

వ॥ చెలీ-నీటిపోఁతన్గదిలి- జాజిన్వాడిచి-తుమ్మెదనామోము నెదుర్కొ-నుచున్నది- చెలులారా యీచెడ్డతుమ్మెద నిమమ పెట్టంబడునన్గాపాడుడీ- యీతుంటరియాఁగకున్నాఁడు కనుకనొండుచోటికేగెదను- ఇఁక నె-ట్లిచటికిఁగూడ నన్వెంబడించుచుండెడిఁ. 2

నన్ను విడువుమమ్మ గొద్దకుఁబోయెదను. 3

అద్భుతరసః

మందఃకవియశఃప్రార్థీ గమిష్యామ్యుపహాస్యతామ్।
ప్రాంశులభ్యేఫలేమోహాదుద్బాహురివవామనః। రఘువంశే-స.

శ్లో॥ 3. 1.

ఆకారసదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞయాసదృశాగమః।
ఆగమైస్సదృశారంభః ఆరంభసదృశోదయః॥ శ్లో॥ 15. 2.

శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా।
ముఖేన సాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా।
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా।
ప్రభాతకల్పాశశినేవశర్వరీ॥ స. 3. శ్లో॥ 2. 3

దినేషు గచ్ఛత్సునితాంతపీవరం।
తదీయమానీలముఖం స్తనద్వయమ్।
తరశ్చకారభ్రమరాభినీలయో।
సుజాతయోః పంకజకోశయోశ్శ్రియమ్॥ శ్లో॥ 8. 4

తమంక మారోప్య శరీరయోగజై।
సుఖైర్నిషించన్తమివామృతంత్వచి।
ఉపాంతసమ్మీలితలోచనోనృప।
శ్చిరాత్సుతస్పర్శరసజ్ఞతాంయయుః॥ శ్లో॥ 26. 5.

అబ్బరము

కం॥ వెడగున్ గయి పెంపున్నే। బడయంగా
గోరినవ్వఁ బడియెదనాసన్।
బోడవగు నతనికిఁ బొంకం। బడుకందువకుఁ
గయిబాచుమ ఉగుజ్జవలెన్॥ 1

గీ॥ సొగసునకుఁదగునట్టి తెల్విఁగలవాఁడు।
తెలివికిందగు చదువుల వెలయువాఁడు
చదువుకుఁదగినపనిని సల్పువాఁడు।
పనికిఁదగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు. 2

గీ॥ ఒడలుచిక్కఁ గొంచెము తోడవుల మెయి।
నామెలొద్దుగపూఁదెల్పు మోముతోడ।
వేసవన్నెల్గుతగ్గు జాబిలినదగు।
చుక్కలుగలుగుచూపు సూడఁబడియె. 3

గీ॥ ప్రొద్దులున్నొండబలిసిన బోటినల్ల।
ముక్కలచమంగవయుఁ దేంట్లఁ బొదుగఁబడిన।
పొల్పుమీఱెడు తామర మొగ్గనోయి।
దగుసి రిస్మఁ కుమిక్కిలి దెగడుచుండె. 4

కం॥ కడునొడలు బెరయఁబొడమిని। గుడుపోయిం
బాలవానఁ గురియించెడునా।
బుడుతఁదొడవిడికొడుసుతా. కుడుచవిఁ
దడవొందెదొర మొగుడు కందోయిన్. 5

శాపోఽప్యదృష్టతనయాననపద్మశోభే।
సానుగ్రహో భగవతా మయి పాతితోఽయమ్। [స 9 శ్లో॥ 74.

కృష్యాం దహన్నపి ఖలు క్షితిమింధనేద్ధో
బీజప్రరోహజననీం జ్వలనః కరోతి। శ్లో॥ 80. 12

సమాపన్నసత్త్వాస్తా రేజురాపాండురత్విషః।
అంతర్గతఫలారంభాః సస్యానామివ సంపదః॥ స 10. శ్లో॥ 59. 13

సుతౌ లక్ష్మణశత్రుఘ్నౌ సుమిత్రా సుషువే యమౌ।
సమ్యగారాధితా విద్యా ప్రబోధవినయావివ॥ శ్లో॥ 71. 14

తావుభావపి పరస్పరస్థితౌ।
వర్ధమానపరిహీనతేజసౌ॥
పశ్యతి స్మ జనతా దినాత్యయే।
పార్వణౌ శశిదివాకరావివ॥ స॥ శ్లో॥ 82. 15

సా సీతాసన్నిధావేవ తం వవ్రే కథితాన్వయా।
అత్యారూఢో హి నారీణామకాలజ్ఞో మనోభవః। స 12. శ్లో॥ 33. 16

.తప్పదారినడుగుఁ.జొప్పింత్రుచ.దువరు।
.లయ్యు.రాయసమున.నడఁగువారు. 11

గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొ.గము.దమ్మిసిరిగల।
.నాకుమేగ్గఁదిట్టి.నాఁరుమీారు।
.నె.అయ నగ్గిదుక్కి.నేఁగాల్చుచుదాని।
.విత్తనంబుల మొల.పించునట్లు. 12

గీ॥ .ఒక్కమాఁటెఃనూాలు.నొందినయవ్వార।
.లించుకంత తెల్పు.మించులలర।
ఁ.బొట్టఁ అత్తోడఁ.బొలుపాఁచుండెడు।
.పై.రుసిటులమాఁడిక్కఁ.బరగుచుందు॥ 13

గీ॥ .కనియె.లచ్చనసతురుగ్గు.లనుకొడుకుల।
ఁ.గవలవారల సుమితర.మివ్వులఁ.బాటు।
.తోడనేర్చనవిద్దియ.దొడ్డ.యెఱుక।
.మేటియడఁకువఁగాంచిన.సాటిమీాఱ. 14

గీ॥ .ఒంవొరువులనెదిరి.యుండినవారల।
ఁ.గనఁగొనియెనిరువుర.మనిసిగుంపు।
.హెచ్చుతగ్గువెలుఁగు.లెనసి.సంజనల్లు।
.పున్నము.కలువదొరఁ.బొద్దులవలె. 15

గీ॥ .ఆపెనీతసాపు.నందెయవ్వానినిఁ।
.గోరుకొఁ యెఁదనదు .కొలముఁజెప్పి।
.మిగుఁ.బెంపుఁజెంది .మెఁతల.వలరాజు।
.తెఱుఁగుంచిచెడ్డ .లెఱుఁగకుండు. 16

ఇతస్తతశ్చ వై దేహీ మన్వేష్టం భర్తృచోదితాః।
కపయశ్చేరురార్తస్య రామస్యైవమనోరథాః॥ శ్లో॥ 59. 17

ప్రవృత్తావుపలబ్ధాయాం తస్యాఃసంపాతిదర్శనాత్।
మారుతిస్సాగరంతీర్ణ స్సంసారమివనిర్మమః॥ శ్లో॥ 60. 18

దృష్టావిచిన్వతా తేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా।
జానకీవిషవల్లీభిః పరీతేవమహౌషధిః॥ శ్లో॥ 61. 19

పరిత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదర్శయత్కృతీ।
హృదయంస్వయమాయాతం వైదేహ్యాఇవమూర్తిమత్॥ శ్లో॥64.

సైషాస్థలీయత్రవిచిన్వతాత్వాం।
భ్రష్టంమయానూపుర మేకముర్వ్యామ్।
అదృశ్యతత్వచ్చరణారవింద।
విశ్లేషదుఃఖాదివబద్ధమౌనమ్॥ స 13. శ్లో॥ 23. 21

ఏతద్గిరేర్మాల్యవతఃపురస్తా।
దావిర్భవత్యంబర లేఖిశృంగమ్।

గీ॥ ..ఒడయచేతనుఁబంపఁగాఁ .బడినకోఁతు।
.లిచటనచటను వైదేయి .నెమకుటకయి।
..త్రిప్పటన్బడుచుండిరెం .తేనియిడుము।
ఁ.గుందుచుండినసీ.రాము.కోర్కెలనఁగ. 17

గీ॥ ..హనుమయాపెదయిన.యునికియు.సంపాతి।
..దరిసెనంబువలన .నెఱుఁగఁబడఁగ।
.దాఁటిపోయెనొకట .మేటిమున్నీటిని।
ఁ..దగులుజాఱువాఁడు ..తగులమువలె॥ 18

గీ॥ .చూడఁబడియెరక్క. సులఁ. బొందువంబడి।
.నట్టి.జానకి-తను.న.రయుచున్న।
.వానిచేత-విసముఁ.బరఁగించుతీఁగెల।
ఁ.గలసియున్న.జీవ.గఱ్ఱమాడ్కి. 19

గీ॥ .మఱియుఁదనదుపనిని.నెఱవేర్చుకొనియాతఁ।
.డానవాలురతన.మప్పగించె।
ఁ.ద.విలిరామునకునుఁ.దనయంతరూపును।
ఁ.బొందివచ్చుసీత.డెందమువలె. 20

కం॥ ఇదియచ్చోచ్చెరచ్చటని। .న్వేదకెడునాకంటఁ
బడియె.నీయడుగుంద।
మ్మిఁదో.అఁగు.కతనన్వనటం। .బో.దవినటుల
నొక్కయందె.మూఁగతనమునన్. 21

గీ॥ .ముందుఁ.దోఁచుచుండె.మొ.యిళులొరయుచునీ।
.మాలెమంతమనెడు.మ.లఁగలకొన।

నవంపయోయత్రఘనైర్మయాచ।
త్వద్విప్రయోగాశ్రుసమంవిసృష్టమ్॥ శ్లో॥ 26. 22

త్వయాపురస్తాదుపయాచితోయః।
సోయంవటశ్శ్యామఇతిప్రతీతః।
రాశిర్మణీనామివగారుడానాం।
సపద్మరాగఃఫలితోవిభాతి॥ శ్లో॥ 53. 23

అనంతరత్న ప్రభవస్యయస్య।
హిమంనసౌభాగ్యవిలోపిజాతమ్।
ఏకోహిదోషోగుణసన్నిపాతే।
నిమజ్జతీందోఃకిరణేష్వివాంకః॥ కుమారసంభవే॥ శ్లో॥ 3. 24

తాంహంసమాలాశ్శరదీవగంగాం।
మహౌషధీంనక్తమివాత్మభాసః।
స్థిరోపదేశాముపదేశకాలే।
ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః॥ ॥ 30. 25

పుష్పంప్రవాళోపహితంయదిస్యా।
న్ముక్తాఫలంవాస్ఫుటవిద్రుమస్థమ్।
తతోనుకార్యాద్విశదస్యతస్యా
స్తామ్రోష్ఠపర్యస్తరుచేస్స్మితస్య॥ శ్లో॥ 44. 26

స్వరేణతస్యామమృతస్రుతేవ।
ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి।
అప్యన్యపుష్టాప్రతికూలశబ్దా।
శ్రోతుర్వితంత్రీరివతాడ్యమానా॥ శ్లో॥ 44. 27

.క్రొత్తనీరెచట.నో.కొటమబ్బుల- న్నినున్న।
.నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె. 22

గీ॥ .మునుపునీచేత వేడఁబ.డెనెదియదిది।
.చామయనునట్టి.వాడికఁ. జనెడుమత్తి।
.పండులన్నిండికెంపుల.మెండుకొన్న
.గరుడపచ్చలప్రోవటు. మెఱయుచుండె. 23

గీ॥ .కోలఁదికిన్మిఱినరతన.ములగనియగు।
.దేనికిన్మించుసొగసు.గు.దింపలేదు।
.దోసమొకటైన.గొనముల.రాసిలోన।
.మునుఁగు-మచ్చ.వెన్నెలతేని.మినుకులవలె. 24

గీ॥ .వేల్పుటేటిఁగా.ద్రుదనంచ.చాల్పులవలె।
.రేయిఁబెన్మందునద్దానిచాయలట్లు।
.మిగులఁజాఱుకైనబుద్ధింగ .లిగినయాపె।
ఁ.దెల్పుతఱిఁదోలిబాముపి.ద్దియలుపొందె. 25

గీ॥ .ఇ.గురులోననునుపఁబడు.నేనిపువ్వు।
.పవడమునముత్తియముతాపఁ.బడినయెడల।
.నప్పుడాపెకెమ్మోవియం.దలరునచ్చు।
.చిఱునగవునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు. 26

గీ॥ .తీయపల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి।
.యెంతయుంబాటకై యె.లుఁ.గెత్తినపుడు।
.వినెడువారికిసుతిచెడు.వీణియవలె।
.మిపులఁగోయిలకూఁతగూ.డ వెగటగును. 27

ప్రవాతనీలోత్పలనిర్విశేష।
మధీరవిప్రేక్షితమాయతాక్ష్యాః।
తయాగృహీతంనుమృగాంగనాభ్య
స్తతోగృహీతంనుమృగాంగనాభిః॥ శ్లో॥ 46. 28

సర్వోపమాద్రవ్యసముచ్చయేన।
యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
సానిర్మితావిశ్వసృజాప్రయత్నా।
దేకస్థసౌందర్యదిదృక్షయేవ॥ శ్లో॥ 19. 29

శామ్యేత్ప్రత్యపకారేణ।
నోపకారేణదుర్జనః॥ స 2. శ్లో॥ 40. 30

తస్మిన్నుపాయాస్సర్వేనః క్రూరేప్రతిహతక్రియాః
వీర్యవంత్యౌషధానీవవికారే సాన్నిపాతకే॥ శ్లో॥ 48. 31

ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
ప్రాయశ్చలంగౌరవమాశ్రితేషు॥ స 3 శ్లో॥ 1 32

వర్ణప్రకర్షేసతికర్ణికారం
ధునోతినిర్గంధతయాస్మచేతః।
ప్రాయేణసామగ్ర్యవిధౌగుణానాం।
పరాఙ్ముఖీవిశ్వసృజఃప్రవృత్తిః॥ శ్లో॥ 28. 33

అలోకసామాన్యమచింత్యహేతుకం।

గీ॥ .బలుక.రువలియందలినట్లు.కలువమాడ్కి।
.వెలయుచుండెడువాల్గంటి.బెదురుమాడ్కి।
.యాఁడుజింకలనుండియా.చే.కొనెనో।
.యాపెవలన నేర్చుకొనెనో.యాఁడులెల్ల.

గీ॥ .ఒప్పఁగాఁదగుతావుల.నుంచఁబడిన!
.సా.టిదినుసుగమికఁబలు.జ.తనము మెఱు।
.నలుపఁబడియెనా వెలఁదాక.నలువచేత।
.నొ.కటఁగలసా.రుఁజూచుకో.రికననంగ. 29

ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ.కృఁబడఁడు మేలు।
.గె.డఁగూర్చుటన్మాలు .కీడునఁగాని. 30

గీ॥ .వీ.నరములయ్యేమాచేయు. వె.రవులెల్ల।
.వై.శమెంతయుఁగూళయా. వానియెడల।
.సారెసారెకుఁజెలరేగు.జ.న్ని యందు।
.మంచిసత్తువుఁగలిగిన.మందులవలె. 31

ద్వి॥ .పనికావలసినప్డు.ప.జలకుగా.ర।
.మ.నుఁగులయెడఁగ.ద.లాడుఁదఱు చుగ. 32

గీ॥ నిండువన్నియఁగలిగియుఁ.గొండగోఁగు।
.తావిలేకున్కి చేతడెం.దమునొగిల్చు।
.తర్చుగగొ.నములన్నియుఁ.గూర్చుపట్ల।
.పెడమొగంబిడువేలుపు.పెద్దనడత. 33

ద్వి॥ .క.తము తెలియఁబడ.క జగములో.స।

ద్విషంతిమందాశ్చరితమ్మహాత్మనః   స 5. శ్లో॥ 74.   34

అపమేఘోదయంవర్ష మదృష్టకుసుమంఫలమ్।
అతర్కితోపపన్నంవో దర్శనంప్రతిభాతిమే॥ స6.   శ్లో 53   35

మూఢంబుద్ధమివాత్మానం హైమీభూతమివాయసమ్।
భూమేర్దివమివారూఢం మన్యే భవదనుగ్రహాత్॥   శ్లో॥ 54.   36

అంగుళీభిరివకేశసంచయం।
సన్నిగృహ్యతిమిరంమరీచిభిః।
కుడ్మలీకృతసరోజలోచనం।
చుంబతీవరజనీముఖంశశీ॥   స 8. శ్లో 63.   37

రక్తభావమపహాయచంద్రమా।
జాతఏషపరిశుద్ధమండలః।
విక్రియానఖలుకాలదోషజా।
నిర్మలప్రకృతిషుస్థిరోదయా॥   శ్లో॥ 65.   38

ఉన్నతేషుశశినఃప్రభాస్థితా॥
నిమ్నసంశ్రయపరంనిశాతమః।
నూనమాత్మసదృశీప్రకల్పితా।
వేధసాహిగుణదోషయోర్గతిః॥   శ్లో॥ 66.   39

.వతు లేని పెద్దన.ద్వాడిఁ .దుల్వా తెగడు. 34

గీ॥ .కారుమబ్బు గమ్మ.క యొకురిసెడు వాన।
.పువ్వు కాన రాక. పొడముపండు।
.తలఁతుమీరలిట్లు.దరిసెనమిచ్చుట।
.యూర-నాకుఁగోర.నట్టికో ర్కె. 35

గీ॥ .వట్టి మొద్దు తెల్విఁ.బడసినచందాన।
.నౌర-యినుముబంగ.రై నకరణి।
.బువినివిడచినేను.ది.వికెక్క నల్లెంతు।
.ననుఁగురించిమీదు. నెనరువలను. 36

గీ॥ .కురుల.గుంపు వ్రేళ్ల. వె.రవున- మిన్కుల।
ఁ.జేలువుమీఅనిరులఁ .దోలఁగఁ ద్రోసి।
.మొ.గడు.తమ్మిచూడిక్క .నెగడు రేయి మొగంబు।
.క.డలి వెన్న ముద్దు. లిడెడుమాడ్కి. 37

గీ॥ .త.మ్మిపగతుఁ డెట్టఁ.దనమునువిడనాడి।
.క.రము.సుద్దరూపుఁ.గలిగెడు-ఁదతి।
.సేగినొదవుమూర్పు.చెలఁగదుతిరముగ।
.నచ్చమా.గొసంబు.నందు.పజల. 38

గీ॥ .చందురు వెలుంగు.మిఱ్ఱుల.యంగునుండె।
.మాపుచీఁకటిపల్లంబు.ప్రాపుఁదవిలె।
ఁ.దమకుఁదగినట్టిగొనముదో.సములనడత।
.నిక్కముగఁ.దమ్మిచూలిచే. నె.రపఁబడియె. 39

సుకాంత కాంతామణితానుకారం।
కూజంతమాఘూర్ణితరక్తనేత్రమ్।
ప్రస్ఫారితోన్నమ్రవినమ్రకంఠం।
ముహుర్ముహుర్న్యంచితచారుపుచ్ఛమ్।
విశృంఖలంపక్షతియుగ్మమీష।
ద్దధానమానందగతిమ్మదేన।
శుభ్రాంశువర్ణంజటిలాగ్రపాద।
మితస్తతో మండలకైశ్చరంతమ్।
రతిద్వితీయేనమనోభవేన।
హ్రాదాత్సుధాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।
తంవీక్ష్య ఫేనస్యచయంనవోత్థ।
మివాభ్యనందత్ క్షణమిందుమాలీ॥ స 9. శ్లో॥ 2-3-4 40

అహేతుహాసచ్ఛురితాననేందు।
ర్గృహాంగణక్రీడనధూళిధూమ్రైః।
ముహుర్వదన్కించిదలక్షితార్థం।
ముదంతయోరంకగతస్తతాన॥ స శ్లో॥ 43. 41

భవన్తి వాచోవసరప్రయుక్తా।
ధ్రువంఫలావిష్టమహోదయాయ॥ స 12. శ్లో॥ 43. 42

వీచీక్షోభస్తనితవిహగశ్రేణి కాంచీగుణాయా।
స్సంసర్పంత్యాఃస్ఖలితసుభగం దర్శితావర్తనాభేః।
నిర్వింధ్యాయాఃపథిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।
స్త్రీణామాద్యంప్రణయవచనం।
విభ్రమోహిప్రియేషు॥ మేఘసందేశే॥ స. 1 శ్లో॥ 29. 43

సీ॥ .కూ.టమి.న్మానిసి .కుత్తుకనొదవెడు
.ను.లివటుముద్దుగ.బలుకుదాని।
.నెంతయు.దిరిగెడు.నెఱ్ఱకన్నులదాని-
.బొలపుగ.గ్రిందుమీ.దులకు.జాప
.బడుగొంతు.గలదాని- .మడిచెడుతో.ం.
గ.ల్గినదాని-సంకెల.లేనిదాని।
.సుంతతెక్క-మొదళ్ల .జోడు వెలయు దాని-
.మత్తునహాయిగ .మలయుదాని।
.చందురుని.డాలలరుదాని-.జడలుగట్టు।
.కొనయడుగుదాని-.బ.ల్లటీ.ల్గొనెడుదాని।
.ద్రచ్చ.బడుపాలనుర్గు.వి.తమగుదాని।
.గని.చిటికసంతసిలెబుడు.తనెలతాల్పు. 40

గీ॥ .క.తము లేనినగు మొ.గంబు.జాబిలి-నింటి।
.ముంగిటూటనంటు.బుగ్గిచాయ।
.మాటికించుకంత.మాటాడు చెద్దియో।
.వారి.హాళి.బెంచె. జేరితోడను. 41

ద్వి॥ .తగిన.యదును వే.చి. తగిలించుమాట।
.లగుని.కు్క-వముగ మే. ళ్లమరు పెం.పునకు. 42

గీ॥ .తె.రలునల మ్రోయుపిట్ట.బం.తి.మోసులు।
.నే.రుపడుసుడిబొడ్డుతో. జాతినడుము।
.వ.ంకచవి.గొనుమాత్రో వ-.బ.డతులతొలి।
.వలుపు పలుకుమగల.గద. వారిహాయులు. 43

జ్ఞాతాస్వాదోవివృతజఘనాం కోవిహాతుంసమర్థః శ్లో॥ 45. 44

కేవానస్యుఃపరిభవపదంనిష్ఫలారంభయత్నాః ॥ శ్లో॥ 58. 45

కాంతోదంతస్సుహృదుపనతః।
సంగమాత్కించిదూనః । స 2. శ్లో॥ 39. 46

నన్వాత్మానంబహువిగణయన్నాత్మనైవావలంబే।
తత్కల్యాణిత్వమపినితరాంమాగమః కాతరత్వమ్।
కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।
నీచైర్గచ్ఛత్యుపరిచదశా చక్రనేమిక్రమేణ॥ శ్లో॥ 49. 47

ప్రత్యుక్తంహిప్రణయిషుసతామీప్సితార్థక్రియైవ॥ శ్లో॥ 54. 48

కేషాంనస్యాదభిమతఫలా ప్రార్థనాహ్యుత్తమేషు॥ శ్లో॥ 65. 49

పటుతరదవదాహోచ్ఛుష్కసస్యప్రరోహాః।
పరుషపవనవేగోత్క్షిప్తసంశుష్కపర్ణాః।
దినకరపరితాపక్షీణతోయస్సమన్తా।
ద్విదధతిభయముచ్చైర్వీక్ష్యమాణావనాన్తాః।
ఋతుసంహారే స॥ 1 శ్లో॥ 22. 50

జ్వలతిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందరీషు। 51

ద్వి॥ .పసయెఱింగినవాఁడె.వఁడువిద్యఁగలుగు।
.దినమొలతోనున్న.తీఁగియఁబోడి. 44

ద్వి॥ .కొఱగానిపనిఁబూను.కొన్నట్టివారె।
.వరునిక్కముగనవ్వ.పాలుగాకుంద్రు. 45

ద్వి॥ .చెలివలనఁదెలియు. చెలువునిమాట।
.క,లయికకంటెనుఁగ,డమయొక్కంత. 46

గీ॥ .బి,ట్టుతలపోసినాయంత.దిట్టనైతి।
ఁ.,బున్నియముకలదానని.వున్న్యఅవకు।
.స,తమ-,సుక-మెవనికయిన-.వె,త-దె,స-,కలు।
.కమ్మివలెఁగ్రిందుమీఁదునై.క,డచుఁగాని. 47

ద్వి॥ .బలుమంచివారలు.బదులువాకొనుట।
.యడుగువారికిఁగోర్కె.యందించుటకద. 48

ద్వి॥ .ఏవారికోరిక.లీడేఱకుండు।
.వా,విరిమేలైన. వారలయందు. 49

గీ॥ కారుచిచ్చునఁగ్రాఁగిన.పైరుమొలక।
.లెక్కడాగాలికెగరెడు.నెండుటాకు।
.లెండకింకిననీళులె-ల్లెడలఁగల్గి।
.యడవులెత్తునఁగన్బడి.జడువుగొలుపు. 50

గీ॥ .మెట్టపల్లంబులన్గాలి.మీఱిమందు।

స్ఫుటతిపటునినాదైః శుష్కవంశస్థలీషు।
ప్రసరతితృణమధ్యేలబ్ధవృద్ధిఃక్షణేన।
గ్లపయతిమృగవర్గం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్నిః   శ్లో॥ 52. 51

నితాంతనీలోత్పల పత్రకాంతిభిః।
క్వచిత్ప్రభిన్నాంజనరాశిసన్నిభైః।
క్వచిత్సగర్భప్రమదాస్తనాభైః।
సమాచితంవ్యోమఘనైస్సమంతతః॥   స 2. శ్లో॥ 2. 52

ప్రభిన్నవైడూర్యనిభైస్తృణాంకురైః।
సమాచితాప్రోత్థితకందలీదలైః।
విభాతిశుక్లేతరరత్నభూషితా।
వరాంగనేవక్షితిరింద్రగోపకైః॥   శ్లో॥ 5. 53

పయోధరైర్భీమగభీరనిస్వనైః।
స్తడిద్భిరుద్వేజితచేతసోభృశమ్।
కృతాపరాధానపియోషితఃప్రియాన్।
పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్॥   శ్లో॥ 11. 54

వివత్రపుష్పాం నలినీ సముత్సుకా।
విహాయఃభృంగాః శ్రుతిహారినిస్వనాః।
పతంతిమూఢాః శిఖినాంప్రనృత్యతాం।
కలాపచక్రేషునవోత్పలాశయా॥   శ్లో॥ 14. 55

కాశాంశుకావికచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా।
సోన్మాదహంసరవనూపురనాదరమ్యా।
ఆపక్వశాలిరుచిరాతనుగాత్రయష్టిః।

c. బెనురొదలc,గ్రాలునెండిన. వెదురుపొదల।
c.గడ్డిcదిరుగునొ,క్కుమ్మడి.న్గ,సిమసంగి।
.క,డcదగిలికొరుచిచ్చు, మె.గములc,గలcచు. 51

గీ॥ .ఉ,రవు,కఱికల్వయాకు,డా.లొకట-,మిన్ను।
.ముక్కలొమసికుప్పరం.గొక్కచొం।
.నొ,కొటనిండుచూలాలుచం.టికొనచాయ।
c.గలుగుమబ్బులనిందందుc.గ్రమ్మcబడియె. 52

గీ॥ .తునకలా,పిల్లికన్నుర.తనమువంటి।
.గఱిక మొలకల-వెలువడు.నరటియాకు।
.ల,మయి-నారుద్రపురుగుల-.నమరుcబుడమి
.తెలుపుకానితొ,డ్డులనొప్ప.చెలువవలెను. 53

గీ॥ .అ,డలుcగొల్పుచుబిట్టుఱి. మెడుమొ,యిళుల।
.మెఱపుల,న్గొయ్యలులుకడు. వెఱపుcజెంది।
.నేరమొనరించినట్టిపె.న్వటులనైన।
c.కౌగిలింత్రుకొందురుబిగి.గాcబఱపున. 54

గీ॥ .త,మి-నలరుతేకుcదొఱcగిన.త,మ్మినెడసి
.చెవులకుగ్గహాయిగారొదc.జేయుతేటు।
.లాడునెమళులపురికన్ను.లందుcబడెడు।
c.గ్రొత్తకల్వాసచేc దెల్వ.,cగొ,లుపొయి. 55

గీ॥ .తెల్లువలువ-,నెరవి.రియుతమ్మిమోము-మ।
.త్తిలు,తెలిపులుcగురొద.ను,లియునందె।
.పండినవరిబె,డcగు.పల్చనిమ్మెcదిగె।

ప్రాప్తాశరన్నవవధూరివరూపరమ్యా॥ స 3. శ్లో॥ 1. 56

కాశైర్మహీశిశిరదీధితినారజన్యో।
హంసైర్జలానిసరితాంకుముదైఃసరాంసి।
సప్తచ్ఛదైఃకుసుమభారనతైర్వనాంతాః।
శుక్లీకృతాన్యుపవనానిచమాలతీభిః॥ శ్లో॥ 2. 57

చంచన్మనోజ్ఞశఫరీరసనాకలాపాః।
పర్యంతసంస్థితసితాండజపంక్తిహారాః।
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబబింబా।
మందంప్రయాంతిసమదాఃప్రమదాఇవాద్య॥ శ్లో॥ 3. 58

వ్యోమక్వచిద్రజతశంఖమృణాలగౌరై।
స్త్యక్తాంబుభిర్లఘుతయాశతశఃప్రయాతైః।
సంలక్ష్యతేపవనవేగచలైఃపయోదైః।
రాజేవచామరవరైరుపవీజ్యమానః॥ శ్లో॥ 4. 59

మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః।
పుష్పోద్గమప్రచయకోమలపల్లవాగ్రః।
మత్తద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేక।
శ్చిత్తంవిదారయతికస్యనకోవిదారః॥ శ్లో॥ 6. 60

తారాగణప్రవరభూషణముద్వహంతీ।
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రా।
జ్యోత్స్నాదుకూలమమలంరజనీదధానా।
వృద్ధింప్రయాత్యనుదినంప్రమలా॥దేవబా 61

.కూడెం.గారు.క్రొత్త.కోడలువలె. 56

గీ॥ .నేలతెల్లు-రేయి.సెల-యేళ్ళనీళులు।
ం.దెలివులుంగులు-కొలంకు.వెలికలువలు।
.వీంటితోట.గముల.విరజాజు-లేడాకు।
.పొన్నలడవులం దెలు.పుగనొనర్చె. 57

గీ॥ .అందముగనెగురు.పరిగి.యమొలనూళ్లు।
..దండనుండినయంచము.త్యాలపేర్లు।
.నెడలుపయినయిసుకదిన్నె.పిఱుందులుగల।
.యేళ్ళు.మత్తిల్లుచెలులట్లు.మెల్లనంజను. 58

గీ॥ .తెండిసంకుతూండు.వెలిచాయతో-నీరు।
ం.దొఱంగి-పిన్నలగుచుం గ.రువలివడి
.నూర్ల కొలందిం గదలి.త.ర్లుమబ్బుల-మిన్ను
సురటులవిసరంబడు.దొరయటుండె. 59

గీ॥ .పిల్లగాలింగదలు.బె.డంగుముంగొమ్మలు।
.వుపులందోంచు లేంత.చివురుతుదలు।
.తేంట్లంగ్రోలంబడిన.తేనె.యూటలుగల్గి।
.కొట్టదెవనియొడందం.గో.విదారి. 60

గీ॥ .మే.లిరి.క్క-.తొడవుం.దాలిచిమబ్బుల।
ం.కొలంగు.జాబిలి మొగ.మలరుచుండ।
.వ.లిపె వెన్నెలవలు.వన్గట్టుకొని రేయి।
.పూంటంబూంటంబడుచు.పోల్కి- నెదుగు. 61

నచందనంచంద్ర మరీచిశీతలం।
నహార్మ్యపృష్ఠంశరదిందునిర్మలమ్॥
నవాయవఃసాంద్రతుషారశీతలా।
జనస్యచిత్తంరమయంతి సాంప్రతమ్॥ స 5. శ్లో 3. 62

ద్రుమాస్సపుష్పాః సలిలంసపద్మం।
స్త్రియస్సకామాఃపవనస్సుగన్ధిః।
సుఖాఃప్రదోషాదివసాశ్చరమ్యా।
సర్వంప్రియేచారు తరంవసన్తే॥ స 6. శ్లో॥ 63

ఆకంపయన్కుసుమితాఃసహకారశాఖా।
విస్తారయన్పరభృతస్యవచాంసిదిక్షు
వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్నరాణాం।
నీహారపాతవిగమాత్సుభగోవసంతే॥ శ్లో॥ 22. 64

ఇన్దీవరేణనయనం ముఖమంబుజేన।
కుందేనదంత మధరంనవపల్లవేన।
అంగానిచంపకదలైస్సవిధాయవేధాః।
కాంతేకథంఘటితవానుపలేనచేతః॥ శృంగారతిలకే. శ్లో॥ 3. 65

సమాయాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా।
కథాభిర్దేశానాంసఖిరజనిరర్థంగతవతీ।
తతోయావల్లీలా కలహకుపితాస్మిప్రియతమే।
సపత్నీవప్రాచీదిగియమభవత్తావదరుణా॥ శ్లో॥ 9. 66

శ్లాంఘ్యంనీరసకాష్ఠతాడనశతం శ్లాఘ్యాఃప్రచండాతపః।
క్లేశఃశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచయైశ్లాఘ్యోతిదాహోనలైః।

గీ॥ .చందమామ,మినుకు.చల్వగందముగాని।
.యచ్చ మేడ పాల.గచ్చుగాని।
.చలువతుంపరు వెద.చల్లుగాడ్పులుగాని।
యిపుడు,పజలయెదల.కింపుగావు. 62

గీ॥ .తనరుఁబువులఁజెట్లు-.తామరలన్నీరు।
.కం,తుతోడ,నువిద-కమ్మతావి।
.గాలి-సుకము,సంజ-.కడుహాయియా పద।
.లం-దమంతయు నగు.నామనిఁజెలి. 63

గీ॥ .మంచుపాటుమచ్చమాయగ-,నామనిన్
.గొ,మరుగాలిమాని.కొమ్మలూఁపు।
.నలువుఁగోయిలపలు.కులపెంపు దెసలందు॥
.వీచునెల్లరిమదు.లాఁ,ఁచికొంచు. 64

గీ॥ .నల్లఁగలువఁజూడ్కి--.నగు మోముఁదమ్మిచే।
.మొ,ల్లచేతఁబల్లు-.మోవిగురున।
ఁ.గ,డమమేనుసంపె.గలఁజేసియా,బమ్మ।
.చెలువఱాతనెట్లు.సలిపెనెడఁద. 65

గీ॥ .ఎంతయుం బ్రొద్దునకుమగఁ.డెట్లొ రాగ।
ఁ.గడిచెనరరేయి-సకి-,నాళ్లక,తలతోడ।
ఁ.బొ,లయలుకఁజె,ల్వపై నేను.దెలుపునంత।
.నీ,తొలిదెసనవతివలె.నెఱ్ఱనయ్యె. 66

గీ॥ .బడితె దెబ్బలునూరుమేల్-.వాసియెండ।
.క, స్తిన,యమ,డునుల-నగ్గి.కాల్పులెస్స।

యత్కాంతాకుచపార్శ్వబాహులతికా హిందోలలీలాసుఖం।
లబ్ధంకుంభవరత్వయానహిసుఖం దుఃఖైర్వినాలభ్యతే। శ్లో॥ 10. 67

క్షరతుషారశీకరాః ప్రబుద్ధకైరవాకరాః।
తతోజజృంభిరేకరాజగత్సుశార్వరీకరాః॥నలోదయే.స2.శ్లో॥53.68

మధుప్రపీయచాభవన్నతానతానతానతాః
రమారమారమారమా కులేజనేత్రహాలయా॥ శ్లో॥ 56. 69

స్వయోనిభక్షధ్వజసంభవానాం।
శ్రుత్వావినాథంగిరిగహ్వరస్థః।
తమోరిబింబప్రతిబింబధారీ।
విరాతికాంతేపవనాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే. శ్లో॥ 9. 70

విక్రమోర్వశీయే.

అపిర్భూతేశశినితమసారిచ్యమానేవరాత్రి।
నైశశ్యార్చిర్హుతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠధూమా।
మోహేనాంతర్వరతనురియం లక్ష్యతేముచ్యమానా।
గంగారోధఃపతనకలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదమ్। 71

ఏషామనోమేప్రసభంశరీరా।
త్పితుఃపదంమధ్యమముత్పతంతీ।
సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రా।
త్సూత్రంమృణాలాదివరాజహంసీ। 72

.నా.తిచనుకడబుజముతీఁ.గూఁతహాయి।
.వడయు దేనికడవ_లేదు_.పడక_.సుగము. 67

గీ॥ .తొరఁగుచుం డెదుమంచుతుం.పరలఁగల్గి।
.మిగులఁగల్వాల.తొగలను. మేలుకొల్పి।
.తొ.గలరాయని చేతులు జగములందు।
.నేపుమీఱుచునుం డెదు.నాపిదపను. 68

గీ॥ .వె.త్రినీళులనాయా.యు.విదల్చ్రదావి।
.వంగివంగక తార్మాఱు.వడకపోరు।
.కల్లుకతమునమిగులఁజీ.కాకువడిన।
.వారల_మరుకలిమి_వింత.వన్నెమించె. 69

గీ॥ .గా.లిమేపరిపగ_.తన.కతముఁదిండి।
.పడగభూళ్ల యురుము_ఁగొండ.పరియనుండి
.యూలకించి_.చీఁకటిగొంగ.యచ్చుమచ్చు।
.దారియోముద్దుగుమ్మ_రొ.దన్నలిపెడు. 70

గీ॥ చ.ందొ.డుమ_ని.రు లెడయు రే.చం.దముగను।
.మాపునఁబొగఁదొఱఁగునగ్గి.మంటమాడ్కి_।
.నీచెలువసొ.మ్ముఁబాయుచుఁ.దొ.ఁచఁబడియె।
.గట్టొఱగుకలఁకద్దేఱు.గం.గవలెను॥ 71

గీ॥ .చ.దలనెగురుచునీవేల్పు.సానినాదు।
,డెందమున్లాగుబల్మిమైఁబొందినుండి। 72

అథవాతణలగ్గంవిఅజీసా అసలిలంణాతస్సింరా।
అరహాస్సంచిరంచిట్ఠిస్సది త్తితక్కేమి। 73

ఆదర్శనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకసుందరీహృదయమ్।
బాణేనమకరకేతోః కృతమార్గమవంధ్యపాతేన। 74

ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేః ప్రసాధనవిశేషః।
ఉపమానస్యాపిసఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః। 75

ప్రియవచనకృతోపి యోషితాం।
దయితజనానునయోరసాదృతే।
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం।
మణిరివకృత్రిమరాగయోజితః॥। 76

ఉష్ణాలుశ్శిశిరేనిషీదతితరోర్మూలాలవాలేశిఖీ।
నిర్భిద్యోపరికర్ణికారముకులాన్యాలీయతేషట్పదః।
తప్తంవారివిహాయతీరనలినీం కారండవస్సేవతే।
క్రీడావేశ్మనిచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే. 77

అవధూతప్రణిపాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోపి।

.తుఱించఁబడినట్టికొనఁగల.తూఁడునుండి।
.యూఁడురాయంచదారము.న్డోఁడునట్లు 72

వ॥ అట్లుకానిచో గడ్డిపోఁచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
వానియందు రాచమంతనముతడవుండదనితలంచెదను. 73

గీ॥ ,పచ్చవిల్తునితప్పిపో.వక తగిలిన।
.తూపుచేఁజేయఁబడినట్టి.తోఱ్వఁగల్లు।
.నాదుడెందంబులోపలన్పొదుకొనియె।
ఁ.గన్నయంతనెయూవేల్పు-ట.,న్నుమిన్న. 74

కం॥ తొడవులకుఁదొడవు వేసం।
.బులచందంబునకు వేస.ములచందంబో।
చెలికాఁడ_దానియందం।
.బలరారెడురూపు-పోల్కి-.యాఁబోలికకుఁ, 75

గీ॥ .మగలవేఁడుకోలు.మక్కు-వకలుగక।
.మంచినుడులనైన.మగువలమది।
.కెక్క-ఁబోవదు-గుఱు.తెఱఁగినవారికి।
ఁ.గల్లరంగుమాని.కంబుమాడ్కి-. 76

చ॥ .ఉ,డుకున,కోడిజు,ట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాదునం।
.డెడఁబడఁజేసిగోఁగుమొ,గ.లెంతయులోననణంగుఁదేఁటి-బి
.ట్టుడికినవీటఁబాసిచను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మికంచ-,సి।
.రడిగెడుగూటిచిల్క-,దగన,ల్లలనాడుచునాటపట్టునన్. 77

గీ॥ .మంచియెడఁదఁగల్గు.మ,గువలు-మొక్కలు।

వివిధై రనుతప్యన్తే దయితానునయైర్మనస్విన్యః॥ 78

పాదాస్తఏవశశినస్సుఖయంతిగాత్రం।
బాణాస్తఏవమదనస్యమనోనుకూలాః।
సంరంభరూక్షమివ సుందరియద్యదాసీ।
త్త్వత్సంగమేన మమతత్తదివానుసీతమ్॥ 79

యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయా తప్తస్యహివిశేషతః॥ 80

ఆరక్తకోటభిరియం కుసుమైర్నవకందళీమలినగర్భైః
కోపాదంతర్బాష్పే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥ 81

పద్భ్యాంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ।
మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
పశ్చాన్నతాగురునితంబతయాతతోస్యాః।
దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరలక్తకాంకా॥ 82

హృతోష్ఠరాగైర్నయనోదబిందుభి।
ర్నిమగ్ననాభేర్నిపతద్భిరంకితమ్।
చ్యుతంరుషాభిన్నగతేరసంశయం।

.సరకుగొనరు.కాని-.చాలనొచ్చు।
.కొనుచుఁబలు తెఱఁగుల.గుపెనిమిటుల వేఁడు।
.కోళ్లఁదలఁచిపిదపఁ.దల్లడింత్రు. 78

గీ॥ .సలుపునొడలికిపోయినా.నెలమినుకుల।
.యెదకునామరుతూపులే.యింపుఁగొలుపు।
.బెడిదమైసైఁపరాకుండు-ఁజెలువ.యెవ్వి।
.మెత్తఁబడియెడునీ.కూట.మినవినాకు. 79

గీ॥ .కదియుచుండు నద్ది.కడువంతగా-నదే।
.మూతెడున్నుకముగ. మఱొకలాగు।
.పోయిని డెదుమ్రాని.చాయ-మెండుగనెండ।
..తీండ్రమైన దెబ్బ.తిన్నతనికి. 80

గీ॥ .కడుపునెడనుసల్పు-ఁ.గడునంచులందున।
.నెఱుపుఁగలుగుపువుల.నీయనంటి।
.యలుకచేతలోన.న.ప్పలనిండిన।
.దానికన్నుదోయిఁ.దలఁపఁజేయు. 81

గీ॥ .ఆ.యతివ నేలనడుగుల.నంటు నేని।
.వానఁదడియునిసుకచోట్లఁ.గా.నలోన।
బరువుపిఱుఁదుల వెన్కకు.వంగి-యూపె।
.ల.త్తుకంబొల్చునడ్గుజా.డకనఁబడును. 82

గీ॥ .మోవియొఱుపానుకన్నిటి.బొట్లుకలుగు।
.నీచిలుకకడ్పుపచ్చన.నెసఁగుచంటి।
.వలువజాఱను-దిచ్చయుం-.బలుకతోడ।

శుకోదరశ్యామమిదం స్తనాంశుకమ్॥ 83

ఆలోకయతిపయోదాన్ ప్రబలపురోవాతనర్తితశిఖండః।
కేకాగర్భేణశిఖీ దూరోన్నమితేనకంఠేన॥ 84

ప్రభుతారమణేషుయోషితాం।
నహిభావస్ఖలితాన్యపేక్షతే॥ 85
తద్వియోగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।
దిష్ట్యాప్రత్యుపలబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా। 86

అసౌముఖాలంబితహేమసూత్రం।
బిభ్రన్మణింమండలశీఘ్రచారః
అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ।
స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి॥ 87

ఆభాతిమణివిశేషోద్దూరమిదానీం పతత్రిణానీతః।
నక్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదసంపృక్తః॥ 88

ఇయంతేజననీప్రాప్తా। త్వదాలోకనతత్పరా।
స్నేహప్రస్రవనిర్భిన్న। ముద్వహన్తీ స్తనాంశుకమ్॥ 89

ఁ.దడఁబడు చులోఁతుపొక్కి-లి.గలచెలిజన. 83

గీ॥ ప్రబలునెదురుగాలి.వలననాడెడుపురి।
.తనర-ఁగేకినిండు.కొనినగొంతు।
.నెత్తి-,దవుగమీఁది.కెంతయునట్టువ।
.పులుఁగుచూచుచుండె.మొయిళులదెస. 84

ద్వి॥ .మగలయందుఁగల,యు.గ్మలు యేలుబడి।
.తగులఁబోకుండు డెం.దముతాఱుమాఱు. 85

గీ॥ .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడ వి,రుల।
.ముంచఁబడినాఁడనో,యల్క-.పోతనేనః।
.నుసుఱువోయినవానిచే.నుసుఱుమాడ్కి-।
ఁ.బదపడియుపోయిగాఁబొందఁ.బడితిపీవు. 86

గీ॥ .నోట్ర వేలాడుబంగరు.నూలుగల్గు।
.మానికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మరి-బిఱాన।
ఁగొఱవిగిఱివలెనద్దాని.మెఱుపురేక।
.కడియమీఁపుల్గుమిక్కి-లి.గానొనర్చు- 87

గీ॥ .పులుఁగుచేతనుద,వ్వాకొం,పోవఁబడిన।
.వింతనూనికమిప్పుడు. వెలయుచుండు।
. రాతిరిదట్టమౌమబ్బువ్రి,య్యాలోన।
ఁ.గప్పఁబడియున్నయట్టికెం.గామవలెను. 88

గీ॥ .ఏగుఁదెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయీమె।
.కన్నులారంగనిన్నుఁదాఁ.గాంచఁగోరి।

శమయతిగజానన్యాన్గంధద్విపఃకలభో౽పిసన్।
ప్రభవతితరాం వేగోదగ్రం భుజంగశిశోర్విషమ్।
భువమధిపతిర్బాలావస్థో౽ప్యసౌపరిరక్షితుం।
నఖలువయసాజాత్యైవాయం స్వకార్యసహో గుణః॥ 90

నద్యా ఇవ ప్రవాహో।విషమశిలాసంకటస్ఖలితవేగః।
విఘ్నితసమాగమసుఖో।మనసిశయశ్శతగుణో భవతి॥ 91

శాకుంతతే.

సుభగసలిలావగాహాః।పాటలసంసర్గసురభివనవాతాః।
ప్రచ్ఛాయసులభనిద్రాదివసాః పరిణామరమణీయాః 92

ముక్తేషురశ్మిషునిరాయతపూర్వకాయా।
నిష్కంపచామరశిఖానిభృతోర్ధ్వకర్ణాః।
ఆత్మోద్ధతైరపిరజోభిరలంఘనీయా।
ధావంత్యమీమృగజవాక్షమయేవరథ్యాః॥ 93

.కూర్మియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి।
.చన్నుఁగవమీఁదికొంగును.సర్దుకొంచు. 89

త॥ .మఱలించుఁ బిల్లయ్యె.మదపుటేనుంగు మిగిలిన-
.యెక్కుడు.మొకములనెల్ల।
.కె..గువలిమేఁతరి.కం.దువిసంబు।
.వడి వె.క్క-సంబుగఁ..బ్రబలుచునుండు।
.నరు.సుపిన్నతనంబు.నందుండియైన।
ఁ.బ.ంటవలంతిఁగా.పాడగఁజాలు।
ఁ.గ.రముఁదనపనిఁజ.క్కంబెట్టు
ఁబుట్టు.కన్గాని యీాడునఁగానిట్టిగొ.నము. 90

గీ॥ .ఇఱుకురాతిచోటఁ.దొఱఁగినవడిఁగల।
.వాఁగుపొ.ర్లి కవలె.నాఁగఁబడిన।
.పొందుహోయికలుగు పు.వ్వులుతుఁడునూఱు।
.రెట్టులెంతయుఁజెల.రేఁగుచుండు. 91

కం॥ చల్లనినీ.రాటములన్।
.మెల్లగఁ.బాదిరులతావి.మెలఁగెడుగాలుల్।
.మొల్లపునీడలపడకలు।
.నెల్లడముగిసినకొలంది.నింపగుపవళుల్. 92

గీ॥ .విడుపంబడఁబగ్గములు-కడు.నిడుదమొయిలు।
.ని.చ్చలపు.సురఁటిసిగలు-సిక్కు-వీను।
లొనర-లేడివడికిసైఁప.కున్నకరణి।
ఁ.ద.త్తుడులుతమదు.మునకం.దక-పరువిడు. 93

యదాలోకేసూక్ష్మంవ్రజతిసహసాతద్విపులతాం।
యదర్థేవిచ్ఛిన్నంభవతికృతసంధానమివతత్ ।
ప్రకృత్యాయద్వక్రంతరపిసమరేఖంనయనయో।
ర్న మేదూరేకించిత్క్షణమపినపార్శ్వేరథజవాత్ ॥ 94

నీవారాశ్శుకగర్భకోటరముఖభ్రష్టాస్తరూణామధః।
ప్రస్నిగ్ధాఃక్వచదింగుదీఫలభిదఃసూచ్యంతఏవోపలాః।
విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయశ్శబ్దంసహన్తేమృగా।
స్తోయాధారపథాశ్చవల్కలశిఖానిష్యందరేఖాంకితాః॥ 95

శాంతమిదమాశ్రమపదంస్ఫురతిచబాహుఃకుతఃఫలమిహాస్య।
అథవాభవితవ్యానాం।ద్వారాణిభవన్తిసర్వత్ర॥ 96

శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య।
దూరీకృతాఃఖలుగుణై।రుద్యానలతావనలతాభిః॥ 97

సరసిజమనువిద్ధంశైవలేనాపిరమ్యం।
మలినమపిహిమాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి।
ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితన్వీ।
కిమవహిమధురాణామ్మండనంనాకృతీనామ్॥ 98

ఏషోవాదేరిదపల్లవంగులిభిహింతువరేదివి।
అమరకేసరరుక్షఓజావణంసంభావేమి॥ 99

కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడి।
.యున్నదికలసినటు-వంక.ను.రునదిసరిగా
(జెన్నారు-దవున(జెంగట।
(.గన్నులఁబడదెద్ది. తేరు.కడువడిఁబోవన్. 94

ఉ॥ .క్రిందికిరాలుచుండువరి.గింజలుచెట్టులచిల్క-తొట్టిలన్।
.మందటగారపండ్లుచిదు.మన్గడునున్నగనుండురాలు-బల్।
.సందడికోర్చ్యమచ్చికల.సాఁగుచునిచ్చకోలందినిట్టులున్॥
.బొందెదునీటిపట్టు తెరు.వుల్తడికోఁకలచిన్కు-జాడలన్. 95

గీ॥ .ఈతపసిపల్లె నెమ్మది.నెనయు-బుజము।
.నదురు-దీనికిచట నెట్టు.తౌనొమేలు।
.అటులఁగాకున్న యెడల-నం.తటనుముందు।
(.గాఁదగిన వావి తెరువులు.కలుగుచుండు. 96

గీ॥ .అంతి.పురమునకందని.యందమిద్ది।
.తపసిపల్లియమనిసికిఁ.దనరునేని।
కానయందలితీఁగల.న్గడుగొనముల।
.నగరుపూఁదోటఁదీవలు.నగఁబడుఁగద. 97

గీ॥ తమ్మిపొలుపారునాచునఁ.దగిలియైన।
.మెఱుఁగునిడునలుపయ్యుఁజం.దురునిమచ్చ।
.నారచీరైననీమెచె.న్నారు-నంద।
.మైనరూపులకుఁదొడవు.కాని దెద్ది. 98

వ॥ గాలింగదుపఁబడు చివురుల్వేళ్ళనన్దొందర పెట్టుచున్నట్లున్న దీపా
న్నగున్న-కావున మన్నించెదము. 99

కదమో అజ్జేణ రాఏశివంసో అళంకరిఅది. కదమో వా
విరహమజ్జాస అజణో కిదో దేసో-
హాళాసఉంద ళే ఎత్థ ఎవ్వ దావ ముహుత్తం చిట్ఠ జావ తు-
ఏణివగదా ఎళ దాసణాహో విలఅలం కేసరరుక్ష ఓర- 100

భగవాన్కశ్యపశ్శాశ్వతే బ్రహ్మణిస్థిత ఇతి ప్రకాశః-
ఇయంచవస్సఖీ తదాత్మజేతి కథమేతత్ ॥ 101

మానుషీషు కథం వా స్యాదస్య రూపస్య సంభవః।
న ప్రభాతరళం జ్యోతిరుదేతి వసుధాతలాత్ ॥ 102

భవహృదయ సాభిలాషం సంప్రతి సందేహనిర్ణయో జాతః।
ఆశంకసే యదగ్నిం తదిదం స్పర్శక్షమం రత్నమ్॥ 103

అనుయాస్యన్మునితనయాం సహసా వినయేన వారితప్రసరః।
స్థానాదసుచ్చలన్నపి గత్వేవ పునః ప్రతినివృత్తః॥ 104

గచ్ఛతి పురశ్శరీరం ధావతి పశ్చాదసంస్తుతం చేతః॥
చీనాంశుకమివ కేతోః ప్రతివాతం నీయమానస్య। 105

స్నిగ్ధం వీక్షితమన్యతో పి నయనే యత్ప్రేరయంత్యా తయా॥ 106

వ॥ తమచే నేరాచవంగడము తోడువఁబడియె - నే. సీమ. తమయె
డఁబాలునవోగులుపడకలది గానోసర్చఁబడియె - యేమోసకుం
తల (•)యచ్చట నేనొక్కింత సేపంత వఱకుండు మెంతలోఁ గూడి
కన్బొందనినీతోడఁ దీఁగెనాడునటులిపొన్న నొప్పనో ॥100

వ॥ కొన్నపుడనుతపసి - పెండ్లిమాని ముత్తైకె డఁగుజోగికదా - యీ
మీచెలియాతనికూఁతు రెల్లగును. 101

ద్వి॥ .అగు పెట్టు. మానిసు. లంటిటిరూపు।
.నగడఁబోవగు. జోతి. నేఁ లోనుండి. 102

గీ॥ .డెండమానిసుకోరిక ందుకొను-ము.
.దేమనఁగ - స డియము వాసె-.నిపుడు దేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని. నావాయదియె।
.కై కొనంజాలురతనము. గాఁజెలంగు. 103

గీ॥ .వెంబడించితపసి. పిల్ల - నేవడితోడ।
నడఁకువ మెయినాడు. నడకనడ్డి।
.యున్నచోటుకదల. కొండిమైన న్వెళ్ళి।
.మళ్ళివచ్చినట్టి. మాడ్కి నైతి. 104

కం॥ .బొంవిమునునడుచుచున్నది।
.డెంద మెఱుకలేక పారె. డిన్నెను వెన్కన్
దొందరగ - నెదురుగాలిన్।
.జెంది. పడగనున్న పట్టు. చీర. వితమునన్॥ 105

త॥ .కనుఁగొనె. నిద్దము. గా - నాపె -

యాతంయచ్చనితంబయోర్గురుతయా మందంవిలాసాదివ।
మాగాఇత్యుపరుద్ధయా యదపిసాసాసూయముక్తాసఖీ।
సర్వంతత్కిలమత్పరాయణమహో కామీస్వతాంపశ్యతి॥ 106

కృత్యయోర్భిన్నదేశత్వా ద్ద్వైధీభవతిమేమనః।
పురఃప్రతిహతంశైలే స్రోతస్స్రోతోవహంయథా॥ 107

తవకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో।
ర్ద్వయమిదమయథార్థం దృశ్యతేమద్విధేషు।
విసృజతిహిమగర్భైరగ్నిమిందుర్మయూఖై।
స్త్వమపికుసుమబాణాన్వజ్రసారీకరోషి। 108

స్మరఏవతాపహేతుర్నిర్వాపయితాసఏవమేజాతః।
దివసఇవాభ్రశ్యామస్తపాత్యయేజీవలోకస్య॥ 109

యాత్యేకతో స్తశిఖరం పతిరోషధీనా॥
మావిష్కృతో రుణపురస్సర ఏకతోర్కః।
తేజోద్వయస్యయుగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం।
లోకోనియమ్యతఇవాత్మదశాంతరేషు॥ 110

తనదు. చూడికిఁగవ వేఱు. చోటఁబఱపియు।
ఁ.జనె,బటువుపిఱుందు.జంటబరువున।
.నోయన నెంతయు.నోయారమలర।
ఁ.దనుఁబోకుమనియడ్డు .తన చెలికత్తెఁ।
.గాంచెనలుకనిట్టి.కతములఁబట్టె॥
.ననుఁగూర్చియేయిదం.తయనితలంతు।
..ఁదగులమందినవవాఁడు.తనుఁజూచునహాహా॥ 106

గీ॥ .పనుల వేఱు పాటు. వలన నాడెందంబు।
.రెండు తెఱఁగులగుచు.నుండెనిపుడు।
,తనకు నెదుటనడ్డు ,తగిలినకొండచే।
ర్వన నెగడెడు నేటి .పొర్లువలెను॥ 107

ఉ॥ పూవులయమ్ములంగలుగు .ప్రోడవునీవట-చల్లనైనవాఁ।
.డా,విరితమ్మిగొంగయట- .యచ్చెరువౌ-ననుఁబోలునట్టివా।
.రీవెడమాటనమ్మఁగల. రే-యల రే,దొరచల్లునిప్పులన్।
.నీవునుఁబూలముల్కులును .నింతువుగాఁ మదిమాసిపోవగన్॥ 108

కం॥ వలరాజెకాఁకతత-మా।
.తఁడెనాకున్దానిమాన్పఁ.దలచూపెక-మ।
బ్బులఁగారుక్రిమ్మినట్టిప।
.గలుచొప్పన వేసఁగితఱి.కడముట్టునెడక॥ 109

గీ॥ .ఒక్కవై పుగ్రుంకు .చుండెనుజాబిలి।
.నెగడునొక్కప్రక్క ..జగముకన్ను।
..మించుజంటకీడు.మేలులచేఁబజ।
,తెలుపఁబడునటుతన.,దెసలమార్పు॥ 110

అంతర్హితేశశినిసైవకుముద్వతీమే।
దృష్టింననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
ఇష్టప్రవాసజనితాన్యబలాజనస్య।
దుఃఖానినూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని। 111

ఏసావిపివణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహఅరం।
గరుఅంవివిరహదుక్ఖం ఆసాబంధోసహావేది। 112

రమ్యాణివీక్ష్యమధురాంశ్చనిశమ్యశబ్దాన్।
పర్యుత్సుకోభవతియత్సుఖితోపిజంతుః।
తచ్చేతసాస్మరతినూన మబోధపూర్వం।
భావస్థిరాజననాంతరసౌహృదాని॥ 113

అభిజనవతోభర్తుః శ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
విభవగురుభిఃకృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
తనయమచిరాత్ప్రాచీవార్కం ప్రసూయచపావనం
మమవిరహజాంనత్వంవత్సే శుచంగణయిష్యసి॥ 114

ఔత్సుక్యమాత్రమవసాదయతిప్రతిష్ఠా
క్లిశ్నాతిలబ్ధపరిపాలన వృత్తిరేవమ్।
నాతిశ్రమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥ 115

కింకృతకార్యద్వేషో ధర్మంప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
మూర్ఛంత్యమీవికారాఃప్రాయేణైశ్వర్యమత్తేషు॥ 116

గీ॥ .కడలి వెన్నగుబ్బిoక.గా- నాకలువయెనా।
.చూడ్కి-కింపుగాదు .సొంపుఁదొఱఁగి।
.వలచినట్టివారి. యెడఁబాటునంబుట్టు
.జాలిఁదీఁగెఁబోండ్లు.సై ఁపరాదు॥ 111

గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగని నెడఁబాసిఁవలవంత।
ఁ.బొడవుసాఁగురేయిఁ.గడుపుచుండె।
.నెంత పెద్దదైన. నెడఁబాటు నెవ్వగ।
.నడఁచిపుచ్చఁగాదె.యాసవోడమి॥ 112

గీ। .అందములఁజూచి-తీయసద్దాలకించి।
.వనరుసుకమున్న పజదేని.వలన-నాక।
.తంబుచేఁదొలిపుట్టులందలి,యితములు।
ఁ.దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥ 113

గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచే మెప్పంది।
.పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి॥
.దొడ్డకొడుకుఁబొడ్డుఁ.దూర్పువలెంగని।
.బుడుతనన్నుఁబాయు.స,డలు.కనవు॥ 114

గీ॥ కోర్కె-నొకటియై నెరవేర్పు.గొప్పదనము।
.కలిగినది కాచుకొను తెన్ను .కలఁచువీని।
.కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదు వె,తకు।
.నే,లుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు. 115

గీ॥ ఏమి,తీఱినవనిమీఁద.నే,వగింపు।
,పెడమొగము,దమ్మముఁగుఱించి-.కడునసడ్డ। 116

అంతర్హితే శశిని సైవ కుముద్వతీ మే।
దృష్టిం న నందయతి సంస్మరణీయశోభా।
ఇష్టప్రవాసజనితాన్యబలాజనస్య।
దుఃఖాని నూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని॥ 111

ఏసావిపిఏణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహాలరం।
గరుఅంవివిరహాదుక్ఖం ఆసాబంధో సహావేది। 112

రమ్యాణి వీక్ష్య మధురాంశ్చ నిశమ్య శబ్దాన్।
పర్యుత్సుకో భవతి యత్సుఖితోపి జంతుః।
తచ్చేతసా స్మరతి నూనమబోధపూర్వం।
భావస్థిరాణి జననాంతరసౌహృదాని॥ 113

అభిజనవతో భర్తుః శ్లాఘ్యే స్థితా గృహిణీపదే।
విభవగురుభిః కృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
తనయమచిరాత్ప్రాచీనార్కం ప్రసూయ చ పావనం
మమ విరహజాం న త్వం వత్సే శుచం గణయిష్యసి॥ 114

ఔత్సుక్యమాత్రమవసాదయతి ప్రతిష్ఠా
క్లిశ్నాతి లబ్ధపరిపాలనవృత్తిరేవమ్।
నాతిశ్రమాపనయనాయ యథా శ్రమాయ।
రాజ్యం స్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥ 115

కిం కృతకార్యద్వేషో ధర్మం ప్రతివిముఖతా కృతావజ్ఞా।
మూర్ఛంత్యమీ వికారాః ప్రాయేణైశ్వర్యమత్తేషు॥ 116

గీ॥ కడలి వెన్నగుఱింక గా నాకలువయెనా
చూడ్కికింపుగాదు సొంపుదొఱఁగి
వలచినట్టివారి యెడఁబాటునంబుట్టు
జాలిదీఁగెఁబోండ్లు సైఁపరాదు॥ 111

గీ॥ ఇదియుఁగూడమగని నెడఁబాసి వలవంత
బొడవుసాఁగు రేయిఁ గడుపుచుండె
నెంత పెద్దదైన నెడఁబాటు నెవ్వగ
నడఁచిపుచ్చఁగాదె యాసవాడమి॥ 112

గీ॥ అందములఁజూచి తీయసద్దాలకించి
వనరుసుకమున్న పజదేని వలన నాక
తంబుచేఁదొలిపుట్టులందలి యితములు
దెలియకెదనాటినవి మదిం దలఁచుచుండు॥ 113

గీ॥ మంచికొలముఁగల్గు మగని చే మెప్పంది
పలుమఱతనికలిమి పనులఁదగిలి
దొడ్డకొడుకుఁబొద్దుఁ దూర్పువ లెంగని
బుడుతనన్నుఁ బాయు సడలక నవు॥ 114

గీ॥ కోర్కెనొకటియై నెరవేర్చు గొప్పదనము
కలిగినది కాచుకొను తెన్ను కలఁచుపీని
కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు కాదువె తకు
నేలుబడి తనచేఁగొని యెడుగొడుగటు. 115

గీ॥ ఏమి తీఱినవని మీఁద నేవగింపు
పెడ మొగము దమ్మముఁగురించి కడునసడ్డ 116

స్త్రీణామశిక్షితపటుత్వమమానుషీషు।
సందృశ్యతేకిముతయాః ప్రతిబోధవత్యః।
ప్రాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత।
మన్యైర్ద్విజైఃపరభృతాఃఖలుపోషయన్తి॥ 117

స్వప్నోనుమాయానుమతిభ్రమోను।
క్లిష్టంనుతావత్ఫలమేవపుణ్యమ్।
అసన్నివృత్త్యైతదతీతమేవ।
మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః॥ 118

జ్వలతిచలితేంధనోగ్నిః।
విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకురుతే।
ప్రాయస్స్వంమహిమానం।
క్షోభాత్ప్రతిపద్యతేహిజనః॥ 119

శైలానామవరోహతీవ శిఖరాదున్మజ్జతాంమేదినీ।
పర్ణాభ్యంతరలీనతావిజహతిస్కంధోదయాత్పాదపాః।
సంతానైస్తనుభావనష్ట సలిలావ్యక్తింవ్రజంత్యాపగాః।
కేనాప్యుత్క్షిపతేవపశ్యభువనం మత్పార్శ్వమానీయతే॥ 120

ఉదేతిపూర్వంకుసుమంతతఃఫలం।
ఘనోదయఃప్రాక్తదనంతరంపయః।
నిమిత్తనైమిత్తికయోరయంక్రమః।
తవప్రసాదస్యపురస్తుసంపదః॥ 121

.కలమికతమునమిగులము. త్రిలినవారి
.కిట్టిమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు. 116

కం॥ చెలులకుమప్పునినేరుపు।
.వలనగుమానిసులుకాని.వానిన్-నెఱజా।
ణలఁజెప్ప నేల-తమపి।
.ల్లలఁగోయిల,లొండుపిట్ట.లంబెంపించున్. 117

గీ॥ .కలయొ-గారడీయో-యటు.గాక బమరొ।
.పున్నెమామేలుతోడనే.ముగిసినదియొ।
.మళ్లివచ్చుటకయ్యెది. వెళ్లెఁగాదె।
.యెల్లలుండవుకోర్కెల. వెల్లువలకు. 118

గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెదుఁగట్టి.యలుకదల్ప।
ఁ.బొడుచునంతటవిసదారి.పడగనెత్తు।
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్పఁ.దనముతఱుచు।
.కలఁత పెట్టఁబడినయప్డు.కనఁబఱచెడు. 119

గీ॥ .తే,లుకొండలతుదనుండి. నేలదిగెడు।
.నాకునందులుతోఁచక.ప్రమాఁకులుండు।
.నీళ్ల,కల్మితొలఁగునట్లు. లేళ్ల గపడు।
.జగమునా వెంట నెగిరెడు.జాడఁజూడు॥ 120

గీ॥ .పరఁగెడున్దొలిపుపుతరు. వాతఁబండు।
.మొ,యిలిపుట్టుకతో త్రనా.పయినినీరు।
.క,తము,కర్జంబులకునిట్లు.కలుగువరుస।
.నీదు నెనరునకుమునుముం. దే,కలుములు. 121

మాలవికాగ్నిమిత్రే

పాత్రవిశేషేన్యస్తం గుణాంతరంవ్రజతిశిల్పమాధాతుః।
జలమివసముద్రశుక్తౌముక్తాఫలతాంపయోదస్య। 122

అచిరాధిష్ఠితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిల స్తరురివసుకరస్సముద్ధర్తుమ్॥ 123

సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురధిగంతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంతమసినపశ్యతి దీపేనవినాసచక్షురపి॥ 124

ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రవాగ్వ్యవహారేణ॥125

మందోప్యమందతామేతి సంసర్గేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః॥ 126

అవ్యాజసుందరింతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాత్రా బాణఃకామస్యవిషదిగ్ధః॥ 127

గీ॥ .పా,తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు।
.తనరుచుండెడునొకవింత.గొనముపొంది।
.కడలిముత్తెఁపుఁజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు।
.నీరుసుప్రాణియౌచుఁదా.మాఱునట్లు. 122

గీ॥. .క్రొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన,సూడు।
.రాచఱికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి।
.నప్పుడేపాఁతుటన్గద.లాడుచెట్టు।
.తెఱఁగునంబెకలించుట.కొఱకు,సులువు. 123

గీ॥ .అడ్లుగలకర్దముఁబ,బు.వైనఁగాని।
.సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు।
.కన్నులుండియుఁజీఁకటి.న్గలుగుదినుసు।
.చూడలేఁడెవ్వఁడున్దివ్వె.తోడులేక. 124

గీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమువలన
.నెఱుకఁబొందుఁదెల్విఁ.దొఱఁగువాఁడు।
,.కేజునూడ్చుచి,ల్ల,గింజరాపిడిచేత।
ఁ.చేటమీఱునూబి.నీటివలెను. 125

వ॥ అటపాటవాయిదములకట్టుబాటు - పనిచేయుటచేతనే బయల్ప
డుఁగాని-వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు, 126

గీ॥ .నెపములేనిసొగసు.నెగడునాయింతిని।
.హాయియైనవిద్దె.నలరఁజేసి।

శరీరం త్వామాం స్యాదసతి దయితాలింగనసుఖే।
భవేత్సాస్రం చక్షుః క్షణమపి న సా దృశ్యత ఇతి।
తయా సారంగాక్ష్యా త్వమపి న కదాచిద్విరహితా
ప్రసక్తే నిర్వాణే హృదయపరితాపం వ్రజసి కిమ్॥ 128

అహో కుంభీలకైశ్చ కాముకైః పరిహరణీయా చంద్రికా॥ 129

—o—

.నలువచేతవిసము.నంబాయఁబడునట్టు।
.లలరువిలుతుములికి.నలుపఁబడియె. 127

గీ॥ .చెలయకౌఁగిలిదొరక.క.చిక్కు మేను।
.నెలతఁగానకకన్నులు.నీరునించు॥
ఁ.గానిసుంతయుఁ బాయవు.గదకలికిని।
.డెందమానీవువలవంతఁ.బొంద నేల. 128

వ॥ ఔరా దొంగలకున్నిటకాండ్రకున్వెన్నెలకిట్టదు 129

షేక్స్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము

---

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగనునాటకమునందలి వేషములు.

1 ఫ్రాన్సుదేశపు రాజు
2 ఫ్లానర్సి ప్రభువు
3 బర్ట్రీమను రౌసిల్లన్గ్రామాధిపతి
4 లాపేయనుముదిసేనాని
5 పెరోలియస్సను బర్ట్రీము వెంటనుండువాడు
6 రౌసిల్ల న్గ్రామ యజమానురాలి సేవకుఁడు.విదూషకుడు నుద్యోగియు
7 బర్ట్రీమునితల్లి యా రౌజిల్ల న్గ్రామయజమానురాలు
8 బర్ట్రీముతల్లి చేఁ బెంచఁబడు హెలీనాయనునొకచిన్నది.
9 ఫ్లారిన్సు వితంతువు
10 డయానాయను ఫ్లారిన్సు వితంతువుపుత్రిక
11 వయోలెంటా మెరియానసలను నిర్వురు ఫ్లారెన్సువితంతువు యొక్క స్నేహితురాండ్రు, ఫ్రాన్సుఫ్లారిన్సుల సేనాధిపతులుద్యోగులు, భటులు మొదలగువారు.

ఫ్రాన్సులోను మఱిటుస్కానీలోను రంగస్థలమును— కథ.

ఫ్రాన్సుదేశపు రాజునొద్ద బర్ట్రీమునభాసదుఁడౌటచే హెలీనా తావలచిన యాబర్ట్రీముని విదేశగమనమునకై చింతించి తనయజమానురాలి సెలవుపై ఫ్రాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్ప వైద్యుని కూఁతురగుటచే యతనికఠినరోగమున్గుదిర్చి యతని సభాసదులలోకిఁ దాఁగోరిన వానిం దనకుఁ బెండ్లిఁ గావింప ననుజ్ఞనందుట - బర్ట్రీము పెరోలియసు లాపేలుముష్వురు హెలీనా రాజురోగమున్గుదిర్చి

నందున కార్చర్యపడుట-రాజు హెలీనాతో నారోగ్యమునంది సభకు వచ్చి పెండ్లికాని తన సభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్టమువచ్చిన వాని నెంచుకొమ్మనుట-హెలీనా బర్ట్రము నెంచుకొనఁగా నతండు తొల్త నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకు రాజునాజ్ఞకు జడిసి యాపె న్దన భార్యఁగాఁగైకొని మతగురువుచే నాపెకుఁ బెండ్లి గావింపఁబడి యాపె తోఁ గాపురము సేయనొల్లి కాపెఁ న్గొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెద నని చెప్పి తనతల్లి యొద్దకంపివేయుట - ఇఁకఁ దిరిగియింటికి నే రాఁ బోవ నాకు హెలీనా పెండ్లి గావింపఁబడెఁగాని యాపెపైన నాకెంత మాత్ర మిష్టములేదని తనయత్తకును మఱియు నాచేతియుంగరము న్సంపాదించుకొని నాకు నీవు కన్నకొడుకు నగపర్చినఁగాని నిన్ది రిగికూడ నొల్లనని తనకును జాబులంపిన తన భర్తందలంచి పొగ లుచు నతఁడు ఫారిన్సు దొరయొద్ద సేనానిగాఁ బ్రవేశించి శత్రులతో యుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనా తనయత్తకుఁ దాఁ దీర్ఘయాత్ర కుఁజనుచున్నానని యుత్తరము వ్రాసి యదృశ్యయౌట - యత్త యా వృత్తాంతము తన కొడుకునకు వ్రాసిపంపుట - హెలీనాతీర్థవాసినీవేష ముతో యుద్ధమునజయించివచ్చుచున్న బర్ట్రిమునుం జూచుట కచ్చె రువున నిరీక్షించుచున్నడయానా వయోలెంటా మెరియానాలయొద్దకు వచ్చి బర్ట్రము న్జూచి వారిచే సత్కరింపఁబడుట-డయానాను బర్ట్రము వలచి ప్రతిదినమామెన్వలపించుటకై పాటలుపాడుచుఁ దారుచుంట యెఱిఁగి వితంతువునకుఁ గొంత సొమ్మిచ్చి యాపెకూఁతుచే నా రాత్రి బర్ట్రిము వ్రేలియుంగరమునందుకొను నట్లొడఁబర్చి యాపెకు మాఱుగాఁ జీఁకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశపెట్టుమని చెప్పి తానతని భార్యనని వెల్లడించెను. హెలీనా తనభర్తన్గవఁగూడి ఫ్రాన్సురాజుచే డయానాను విడిచిన తప్పునకై బందెకావింపఁబడిన తన భర్తన్విడి పించుటకు డయానాపేరితో రాజున్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని కోరుట-బర్ట్రిము తన తల్లివలన హెలీనామృతి చెంధినట్టువిని హెలీనాకు

ఫాస్ట్రిన్సు రాజిచ్చిన యుంగరము తన చేతనుంట కాశ్చర్యపడుట - హెలీనాకుఁ దానిచ్చినయుంగరి మెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్ట్రా మును మఱియు డయానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట- హెలీనా తనభర్త యొక్క యుంగరమతనికగపర్చి యతఁడు తనకు వ్రాసిన యుత్తరముజూపించి రాజసభలో మెప్పొంది తన భర్తతో సుఖముందుట యును-

(2) ఆంటనీ-మఱి క్లియోపేట్రాయను నాటకమందలి భూమికలు.
మార్కంటనీ-సీజారు-లెపిడస్సు-పాంపియస్సను రోమను రాజ్యమేలు నధికార్లు
ఎనాబరస్సు - వెంటిడియస్సు, ఈరస్సు - స్కారస్సు - డెర్సెటస్- డెమెట్రియస్సు-ఫైలోయును ఆంటనీకి మిత్రులు
మెసీనస్సు-అగ్రిప్ప - డోలాబెల్లా - ప్రొక్యూలియస్సు-థైరియస్సు గాల్లస్సును-సీజారుని - మిత్రులు
మీనస్సు - మెనిక్రేటిస్సు - వరియస్సు పాంపేయొక్క మిత్రులు.
టారస్సు - కనీడియస్సులు ఆంటనీచేతిక్రింది యధికార్లు
సిరియస్సు-వెంటీడియస్సుక్రింది యధికారి
యూఫ్రోనియస్సు - సీజారునొద్ద కాంటనీచే నంపబడినదూత
అలక్సస్సు-మర్డియను- శల్యూకస్సు-డయామిడస్సులు-క్లియోపేట్రా కు భృత్యులు
క్లియోపేట్రా యీజిప్టుదేశపురాణి
ఆక్టేవియా-సీజారునకు సోదరి ఆంటనీకిభార్యయు
చెర్మియను-ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు
అధికార్లు-భటులు-దూతలు-మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమనురా జ్యములో.

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ

డెమిట్రీయస్సు ఫైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మముల మాని క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోము నుండి తన యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియువినక క్లియో పేట్రాతో వేడ్కలంజొక్కుట-దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయా ఫుల్వియామృతి చెందుటయు పాంపే సీజారునకు వ్యతిరేకముగా మఱి కొంత రాజ్యమాక్రమించుకొనుటయు విని యీజిప్టు దేశమువ్విడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి ప్రతిక్షణము ఫుల్వియాపై సహాయగన పర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న క్లియోపేటాౄతో సంతఃకలహములు వారించుటకై తా రోమునకు వెళ్ళక తీఱదనియు ఫుల్వియా మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట-సీజారుతో నెడతెగని మైత్రినందు టకై యాంటనీ సీజారుని తోఁబుట్టవగు నాక్టేవియానుఁ బెండ్లియాడి యుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీజిప్టు దేశమునకుఁ దిరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాక్టోవియాను సీజారు నకున్ననకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కబర్చుమని మిషపెట్టి యాతెన్సు పురినుండితిరిగి రోమునకు బంపివైచి తా నీజిప్టునకేఁగి యథేష్టముగాఁ క్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట-సీజారునితో నావికాయుద్ధమున నెదిరిపోరి యాంట్రనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయి పారిపోవుట-అలెగ్జాం డ్రియాయొద్దనాంటనీ సీజారుని సైన్యము న్బాఱదఱిమి క్లియోపేటాౄ తో సంతోషమునఁగూడుట-ఆంటనీనివిడిచి సీజారుస్జేరిని ఈనోబర్బ స్సు తన కృతఘ్నతందలంచి శోకించుచుమృతుఁడౌట - సీజారునకు లోనైన క్లియోపేట్రా నాంటనీగద్దించుట-క్లియోపేటాౄ తానాత్మ హత్యఁగావించుకొన్న ట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట - ఆంటనీ తన పేరు మాటిమాటికుచ్చరించుచుఁ గ్లియోపేటాౄ మృతిచెందినదని [illegible]కెంతయు స్గందుఘువిరుసుద్ధమవొక్కటఆకువఁశంపుమని [illegible]

ప్రార్థించఁగా నతఁడాంటనీని మొగముఁ ద్రిప్పుకొన్న యెడల నఱకె
దనిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రిప్పుకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడుచు
కొనిచచ్చుట-ఆంటనీ యీ రాసాహసముగుటఁ బరికించి తాఁ దనకత్తిపైఁ
బడిప్రాణావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యునిఁ దన్ను సంపూర్ణముగఁ
జంపుమని ప్రార్థించుట-క్లియోపేట్రా భృత్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి
యామెబ్రతికియున్నదనియు నతనికోపము చల్లార్చుటకుఁ దామడిసి
నట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని స్థితిఁ దెలిసికొనఁ
దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ జూడనేగి
యామెతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీల్లుటు-సీజారు తన యిష్టాను
సారముజఱిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమునకుఁ
బోనొల్లక కాలసర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట-సీజారాపె.
నాంటనీ చెంగటనెంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చి తనసేనతోఁగూడ
రోమునకరుగుట.

(3) నీయిష్టానుసారమను నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభ్రష్టప్రభువు

ఫ్రెడరిక్కు-పైచెప్పఁబడిన ప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నతనిసోదరుఁడు- అమియన్సు- జాక్వెస్సులు రాజ్యభ్రష్టుఁడౌ ప్రభునివెంబడినున్నవారు లిబో రాజ సభాసదుడు

ఛార్లెస్సు-మల్లుఁడు

ఆలీవరు-జాక్విస్సార్లాండో లుమువ్వురు సర్రోలెండీబో కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలివరునిభృత్యులు

టచ్ స్టోను విదూషకుఁడు

సరాలివర్మార్టెక్సు-మతగురువు

కారిన్ సిల్వియస్సులు-గొల్లలు

విలియము ఆడ్రేనువలచినవాఁడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు-రాజ్యభ్రష్టప్రభుపుత్త్రి
సిలియా-ఫ్రెడరిక్కుకూఁతురు
ఫీబీ-గొల్లత
ఆడ్రే-పల్లెటూరిపడుచు

ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కిన భృత్యులు రంగము- ఆలివరునియిల్లు- ఫ్రెడరిక్కుసుసభ- ఆర్డెను అడవి- కథ.

ఆర్లెండో తన్నెల్లగతులఁ బాధ సేయుచున్న తనయన్నతో విరోధించుట-ఆలివ రార్లెండోనుఁ జంపుమని చార్లెస్సునిబురికొల్పుట-తండ్రికై చింతించు రోజలిండు స్సిలియా యోదార్చుట-మల్లయుద్ధమున చార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజలెండుస్సిలియాలెంత చెప్పినను వినక ఆర్లెండో పోరి శత్రువునోడించుట-రోజలెండార్లెండునకుఁ దన మెడలోని గొలుసుఁ బారితోషిక మిచ్చుట- సర్లీయార్లెండునకు ఫ్రెడరిక్కు దురుద్దేశముఁ దెల్పి దేశము విడిచి పొమ్మని యుపదేశించుట ఫ్రెడరిక్కు రోజ్లెండుపైఁ గిట్టక యామెం దనపురము విడిచి పొమ్మనఁగా నామె న్వీడువజాలనిసిలియాతో మగవేసము వేసికొని టచ్‌స్టోనుని వెంటనిడుకొని తనతండ్రి యున్న యడవికి బయలుదేఱుట-రాజ్యభ్రష్టప్రభు వారణ్యజీవనమే సుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసించుట- ఫ్రెడరిక్కు పారిపోయిన రోజ్లిండుస్సిలియాల న్వెదకించుట - ఆడము తనతో నాలివరు తన్ను జంపనుద్దేశించినాఁడని చెప్పఁగా నాడముతో నార్లెండడవికేగుట- రోజ్లిండుస్సిలియాటచ్‌స్టోను లార్డెను నడవికిఁ జేరి కారిన్నను గొల్లనికి బొమ్మిచ్చి పొలమునిల్లు గొఱ్ఱెలమంద యున్నొనిపించి యందుంట-ఆర్లెండాడములు రాజ్యభ్రష్టప్రభునిఁ గలిసికొనుట - ఫ్రెడరిక్కాలివరు నార్లెండు న్వెదకి తోడితెచ్చినందప్పఁ దనపురమునకు రాఁదగదనియాజ్ఞాపించుట-ఆర్లెండో రోస్లిండున్న యడవిచెట్లయందా పైపైఁ బద్యములు కాగితముల వ్రాసియంటించగా రోస్లిండ్సిలియాలు చదువుకొనుట - మఱియు నార్లెండుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుదేఱఁజూచుట

రోస్లిండార్లాండుతో ముచ్చటించుట - రోస్లిండు తన తండ్రితోఁ దన సంగతిఁ దెల్పక మాట్లాడుట- ఫీబీ రోడ్లిండున్మోహించి తన్వలచు సిల్వియస్సుచే వలపుజాబంపుట. రోజ్లిండార్లాండోనుఁ దన్రోజ్లిండుగా భావించినచో వాని మోహజాడ్యమునుఁ గుదిర్చెదనని చెప్పి ప్రతిదినము న్వానిం దనయొద్దకు రావించుచు సల్లాపము సల్పుచుంట- ఆర్లాండో తన్వెనుకవచ్చిన యాలివరొకపొదలోఁ బడుకొన్నపుడు వానిఁబట్టఁ బోవుచున్న సింగముతోఁ బోరాడి దానిఁ జంపి తనయన్నఁ గాపాడి వానిచేఁ దన బుజమునందు సింహముచేఁ జేయఁబడిన గాయపునెత్తురుద్దడుపఁ బడిన తనచేరుమాలు న్రోజ్లిండు నామముగల గొల్లనికిమ్మని యంపుట- రోజ్లిండాలివరుచే నార్లాండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానెట్లు మూర్ఛన్నటించెనో యాసంగతి మఱలఁబంపుట- టచ్‌స్టోనాడ్రేను వలచి పెండ్లాడ నెంచుట - ఆలివర్సిలీనాను వలచి వలపించుకొని యార్లాండుతో నాసంగతి చెప్పుట - రోజ్లిండార్లాండుతోఁ దన చెల్లెలాలివరును వలచి మఱునాఁడు పెండ్లాడ నెంచినదనియు నప్పుడే రానేర్చిన విద్యామహిమచే రోజ్లిండున్గూడఁ దెచ్చెదననియుఁ జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీని పెండ్లికి సిద్ధపడుమని చెప్పుట- రోజ్లిండు తనతండ్రి తారోజ్లిండున్దెచ్చినచో నాపె నార్లాండోకుఁ బెండ్లియొనర్చుమనియు నార్లాండో నాపెం బెండ్లాడుమనియు నొప్పించినపిదప స్వవేషమునఁ దాబయల్వడుట- ఫ్రెడరిక్కు పశ్చాత్తప్తుఁడై తనయన్నకు మఱల రాజ్యమప్పగించుట- ఆర్లాండో యాలివరు టచ్‌స్టోను సిల్వియస్సులు క్రమముగా రోజ్లిండ్సిలియా యాడ్రేఫీబీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభ్రాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈపెనస్సు దేశప్రభువగు- సోలినస్సు

ఈజియసు- సైరాకన్దేశవర్తకుడు

ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సు- సైరాకస్సాంటిఫోలస్సులు- కవలసోదరులు ఆమీలియా యీజియసులపుత్రులు- మఱియు నన్యాయ మొఱుఁగనివారు

ఈపెసస్ట్రోమియాసైలాకస్ట్రోమియో కవలసోదరులు- అంటిపోలస్సుల భృత్యులు

బాల్తజారు వర్తకుఁడు

ఆంజేలో కంసాలి

సైలాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుఁడగువర్తకుఁడు

ఆంజేలాతో వ్యవహారించువర్తకుఁడు

పిన్చి మాయకాఁడగునొజ్జ

ఈమిాలియా ఈజియనునిభార్య

ఆడిరియానా ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడిరియానాసోదరి

లూసీ ఆడిరియానాయొక్క-దాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లు మఱియుఁదక్కినభృత్యులు రంగము యీఫెనస్సు-కథ

కారాధికారిచేఁ బట్టుబడిన యీజియను నీఫేనస్సుప్రభుఁడు వేయిరూప్యములు చెల్లించినఁదప్ప బ్రతుకరాదనియుఁ దన దేశమునకు శత్రుదేశమునుండి వచ్చిన వర్తకులు కిట్టిశిక్షవిధింపఁబడునని యుంజెప్పి వర్తకునివల్ల నతఁడు తానుఁ దనభార్యయుఁ దన కవల పుత్రులున్నవలైన శిశుదాసులున్నూడ సముద్రములోఁ దుపానున నెడబడిరనియుఁ దనయన్న నృఱియుఁ దల్లి నృఱియుఁ దనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తన కనిష్ఠపుత్రుఁడు బయలుదేఱెననియు వానిన్వెదకుటకై తాబయలుదేఱెననియుఁజెప్పి యూరనెచట నైన వేయిరూప్యములుతెచ్చెదననుట - సైరాకస్సాంటిఫోలస్సు సైరాక స్ట్రోమియోనుఁ దనద్రవ్యమునకొకచోఁ గావుందుమనిచెప్పి యీఫె సస్సునగల వింతలుచూచుచు యీఫెనస్ట్రోమియోనుఁగాంచి తన భృత్యుఁడని భ్రమసి ధనము విడిచివచ్చితేమిరాయని యడిగి వాఁడ సందర్భములు పల్కఁగాఁ దాధనముంచినచోటికిఁబోవుట-అడ్రియా

నాలూసియానాతోఁ దనభర్త యింకను రాలేదేల తడసెనో యనిచిం
తించుచు యూఫెనస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాధుఁడేల రాలేదెందు
న్నాఁడని యడుగఁగా నతఁడు వెర్రెత్తి యసందర్భములు పలుకు
చున్నాఁడని చెప్పగాఁనమ్మక వానికడకుఁ బోయిరమ్మని చెప్పమని
మఱలఁబంపి చింతించుచుంట సైరాకస్సాంటి ఫోలిస్సు తనధనము
సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వెనుక నేగిన తనభృత్యునికెదు
రూచుచు వాఁడు వచ్చితనతో నసందర్భములు పల్కుచుండఁగా
నాడ్రియానా లూసియానాలు వచ్చి తన్ను భర్తయని పిల్చి
నసందర్భముగఁ బల్కుచు భోజన శాలకుఁగొంపోవుట సైరాకస్ట్రో
మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినా్రసీక కావుండఁగా నీఫెన
స్సాంటో ఫోలస్సీ ఫెనస్ట్రోమియో యాంజీలో బత్తుజార్లువచ్చి తలు
పెంతపిల్చినను లోనివారలుహాస్యములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది
యద్భుతాగ్రహములతోఁదిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసియానా సైర
కస్సాంటి ఫోలస్సుతో నాపెయప్పనతఁడట్లు లక్ష్యముసేయరాదనిచెప్ప
గాఁనతఁడాపెయెవతో యెఱుఁగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నొండా
డుమని వేడుచుఁదనసేవకునితో నా యూరువిడిచిపోవ నిల్లువెడలుచు
నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబంగారు గొలుసిచ్చి రాతిరిసొమ్ము తీసికొని
పోయెదనని చెప్పిపోవుట బరికించియచ్చెరువంది తనసేవకునితో నోడ
సిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుదమనుట అధికారిన్వెంటనిడుకొని యొక
వర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనఋణముతీర్చుమని నిర్బంధింపగా నతఁడోర్చు
కొను మాంటిఫోలస్సునుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని సాయంత్రమి
చ్చెదననుచుండగా నీఫెనస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెనస్ట్రోమియోలు ప్రవేశిం
చుట యీఫెనస్సాంటి ఫోలసాంజీలోనుజూఁచి యిదిగో కనివాఁడు
గొలుసు నాభార్యకుసరిపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొని
రమ్మని యంగడికిఁ దనసేవకునంపుట ఆంజీలోయీ ఫెనస్సాంటి
ఫోలస్సున్గొలుసు తనకుముట్టలేదని తన్నోసపుచ్చినందు కధికారికప్ప

శించుట సైరాకస్ట్రోమియో యీ ఫెసస్సాంటః ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి
యోడసిద్ధపర్చినానని చెప్పఁగా నతఁడు కొలత్రాడు తెమ్మనఁగాఁ
బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీ పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళ
మడ్రియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమూటపట్టుకొని రాయని
పంపించుట లూసియానా యడ్రియానాతో నాపెభర్తతన్వాలచి యు
న్నాఁడనిచెప్పుటసైరాకస్ట్రోమియోయడ్రియా నాతో నాపెభర్త
కారాధికారి వశమునఁనున్నాఁడనియు బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁ
బంపినాఁడనియుఁజెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట సైరాకస్సాంటిఫోల
స్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధగౌరవములు సల్పుట కాశ్చర్య
పడుచుండఁగా సైరాస్ట్రోమియోవచ్చి సిభార్యనీకంపిన ధనమిదిగో య
నఁగా నబ్బురపడియన్యోన్యము తార్మారుపడుచుండఁగా నొకవేశ్య
వచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొలుసిదేగదాయన నాపైపై మండి
పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి యూషిగఁబిచ్చెత్తి
నదని యడ్రియానాతోఁజెప్పనేగుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్సధికారితోఁ
దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱునాఁడిచ్చెద
ననియు బతిమాలుచు నీఫెసస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతో రాగా
సొమ్మేదనియడిగివాఁడసందర్భములుపలుక వానిందన్నుచు నడ్రియానా
లూసియానాలును వేశ్యయు మాయదారిపైజ్ఞయును రాగావారితో
నసంబద్ధములు పల్కుట వారందఱునిశ్చయముగా వెఱ్ఱెత్తినదని
యీ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీఁకటి
గదిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని సహాకారి యిర్వు
రుపిచ్చివాండ్రింగొంపోవుట సైరాకస్సాంటిఫోలస్సును సైరాకస్ట్రో
మియోయునుఁ దమకత్తులఝళిపించుచు బ్రివేసించుట తనభర్తయు
సేవకుఁడున్నట్లు తెంచుకొనితమ్మునటుక వచ్చుచున్నారని యడ్రియా
నాజడిసి లూసియానా కారాధికారులతోఁబర్విడుట— ఆంజెలో మఱి
యొక వర్తకుఁడు సైరాకస్సాంటిఫోలిస్సు నతనిసేవకుంజూచిఁవిపరీత

ముగా మాట్లాడుచుండఁగా నాడి్రియానాలూసియానాలు వేశ్యయు వచ్చి కట్లు తెంచుకొనివచ్చి నారి వెట్టివాండు్రపట్టుఁడు కట్టుఁడని కేకలు వేయుచుండఁగా సై రాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో నొక మఠములో దాఁగఁజొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెట్టివాండ్రి న్దానంరక్షించెదనని వారినప్పగించుమన్న యాడి్రియానుఁ దిరస్కరించుట మఠమునకు సమీపముగా సీజియను నఱికిదీయింపుటకై వచ్చుచున్న నగరీశ్వరునితో నడి్రియానా తనభర్త్రందాఁచిన యోగినిపై నేరముచెప్పుచుండఁగా నీఫెసస్సాంటి ఫోలస్సతనిసేవకునితో వచ్చి ప్రభునితోన్యాయమిమ్మని ప్రార్థించుచుండఁగా సీజియను వారిరువుర న్దనకొడుకు వానిఁ సేవకునిగాఁబోల్చుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్సు న్వాని సేవకుఁడు మఱియునడి్రియానా లూసియానాలు నాంజీలోవర్తకులు ప్రిభువుమఱియు సీజియనుఁకూడ నొకరితోనొకరికి సరిపడకన్యోన్య విరుద్ధభాషణము లాడుతే సుచుండఁగా యోగిని సైరాకస్సాంటిఫోలస్సు నతనిసేవకునితోఁజెచ్చి ప్రిభునియెదుటఁ బెట్టగాఁనందరు నన్యోన్యవిలోకనముల నచ్చెరువందుట యోగినిగానున్న యెమిలా యాజియనునిఁబోల్చి యతనిసంగతియంతయుఁ దెలిసికొనియు తనకిఁదన్నుఁ దెలువు కొనినపిదపఁ బ్రిభువున కందఱికియథార్థస్థితి తెలియుటయును.

(5) కొరియోలేనస్సను నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయస్మార్షన్స్కారియోలేనస్సు రోమనుఘనుఁడు

లార్టియస్సుకమీనుయస్సులు వర్షియనులశతు్రసేనానాయకులు

అగ్రిప్పా కొరియోలేనసునిహితుఁడు

వెలూటసు బ్రూటస్సులధికారులు

మార్షియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు

రోమనావర్తావహుఁడు

అఫిడియస్సు వరిషియనుల సేనాధిపతి

అఫిడియసునిక్రింది యుధికారి

అఫిడియసునితోఁ జేరి కుట్రపన్ను వారు
అంటియంపౌరుఁడు
ఇద్దరువల్షియను కూలివనివాండ్రు
వలమ్నియా కొరియోలేనస్సుని తల్లి
వర్జీలియ్యా కొరియోలేనస్సుని భార్య
వలేరియా వర్జీలియాకు హితురాలు

వర్జీన్‌లియా చెలికత్తెలు రోమను వలీషీయన్సభ్యులు కులీనులు కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అఫీడియస్సుని సేవకులు తక్కిన భృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దాని వమీపమునందు గొన్ని స్థలములు కొరియోలియందు మఱి దాని సమీపమునఁ గొన్ని స్థలములు అంటియమున గొన్ని స్థలములు — కథ .

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యము చౌకగా నమ్మించ నందునకై కొరియోలేనస్సునఁ జంపుట కొఱకాయుధపాణులై వచ్చుట వారినగ్రిప్పా కొరియోలేనస్సులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట. కొరియోలేనస్సుతో దూతలు వలీషియనులు దండెత్తుచున్నారనుట కమీనియస్సు- లారిటెయస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెలూటియస్సులు తప్పఁ దక్కినవారందఱు న్వొలీషీయనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు కొరియోలేనస్సునిపై నోర్వలేమిఁగన్పర్చుట అఫీడియస్సు మఱియు సభ్యులు ప్రోమనులతోఁబో రసిద్ధపడుట వలమ్నియా వర్జీలియా వలీరియాలు యుద్ధవార్తలన్గూర్చి ముచ్చటించుకొనుట కొరియోలేనస్సొంటిగ వేలకొలది శత్రువుల నెదిర్చి పాఱదఱిమి వచ్చినందునకై తనతోడి సైన్యాధిపతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును బిరుదులందుట కొరియోలేనస్సునుఁ బౌరులందరు మిక్కిలి యద్భుతామోదములఁ గొనియాడి సత్కరించుట బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు

కడుపుమంటనందుట సభలోఁ బ్రజాధి నాయకులంకలు కొరియో లేనసుని పరాక్రమమును న్మిగులఁ గొనియాడి యతని రోమునందు ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట బ్రూటన్వెలూటసులు కొరియోలేనసుం కబ్బిన గొప్పకోర్వక ప్రజలకతనిపై ద్వేషము కలుగఁజేయుట పూర్ణ స్తుతి యిచ్చకము సక్క-వినయములు నెఱుఁగక నిష్క-పటుఁడు మాట పడనొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనస్సు దుష్టులగు బ్రూటన్వెలూటసుల కుటిలచేఁ బ్రజావిద్వేషితుఁడై దేశమునుండి వెడలగొట్టఁబడుట కొరియోలేనస్సు తనతల్లికి భార్యకు విహితులకునోర్పు బోధించి తనిదేశము విడచి యాఫీడియస్సుతోఁ జేరి తనదేశముపై దండెత్తివచ్చుట తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడున్దనకు సాష్టాంగపడి యనేకవిధములఁ బ్రార్థించి వలీషియనులకు రోమనులకు సంధిజేయుమని బతిమాలగా విని కొరియోలేనస్సాఫీడియస్సు స్సంధిచేయుట కొప్పించుట ఆఫీడియస్సు కొరియోలేనస్సుని గొప్పకోర్వక కొందరి దుర్బోధనలచే నతనిపైఁబడి వధించుటయును.

(6) సింబలైనను నాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబలైనను బ్రిటన్ దేశపురాజు

క్లోటెను రాణికిఁ దొలిభర్తవలనఁ గలిగిన కొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగఁడు

బెలేరియస్సు మోర్గను పేరుతోనున్న దేశభ్రష్టనాయకుడు

గైడేరియసు ఆర్విరాగస్సులు పాలిడోరు కాడ్వలను పేర్లతో బెలేరియసు కొడుకులనఁబడువారు సింబెలైనుని ప్రథమ భార్యాపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయాచిమో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాటసుని మిత్రుఁడు. రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు,

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ఫ్రెంచితగుమనుష్యుడు

లూసియస్సు రోమసేనానాయకుఁడు

ఒకరోమసేనాపతి

ఇద్దరు బ్రిటిష్ సేనాపతులు
పైసానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు
కార్నెలియసు వైద్యుఁడు
ఇర్వురు సింబెలైనుని సభాసదులు
ఇద్దరు పెద్దమనుష్యులు
ఇర్వురు కారాధికారులు
రాణి సింబెలైనుని భార్య
ఇమోజ్ఞ సింబెలైనుని ప్రథమభార్యపుత్రి
హెలెన్ ఇమోజ్ఞ చెలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు రోమనుద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు సోదె చెప్పువారు ఒకడచ్చిఘనుఁడు ఒక స్పెనిష్ఘనుఁడు గాయకులు అధికార్లు సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పిశాచములు
రంగము ఒకప్పుడు బ్రిటన్‌లో మఱొకప్పుడిటలీలోను— కథ.

రాణియొక్క కుట్రచే లియోనాటస్సు స్వదేశమునుండి వెడలఁగొట్టఁబడుట లియోనాటస్సు తనభార్యసాధ్వియని పరిసంగవశమునఁ గొనియాడినపుడియాచిమో యతనితో నీవధరియుంగరమునకు వేయి మొహరీలొడ్డెదను నీయుంగరమునాకిమ్ము నేనీభార్యం జెఱచినట్లు నీకు నమ్మకముపుట్టింపనియెడ నీయుంగరముతో నావేయిమొహరీలునీవి లేనిచో నీయుంగరము నాది యనియనంగాలియోనాటస్సియాచ్మోతో నీవుతప్పినయెడనాకత్తితోనిన్నునఱికెదననెను. రాణికార్నెలియసునినుండి విషము సంగ్రహించుట కార్నెలియస్సు ప్రాణాపాయము చేయనివిషముమాత్రమే రాణికొసఁగుట రాణిపైసానియోకు విషద్రావకముగలచిన్న పెట్టెను వాఁడుదానివిప్పి యాసువాసనంబట్టి తాగినచోఁజచ్చుటకై మోసమునిచ్చుట ఇయాచ్మో ఋమోజన్ చెంతకు వచ్చిలియోనాటస్సు తన్నాపె సత్కరించవలయునని యిచ్చినయుత్త

రముచూపించి యాపెభర్తపై మొదటఁగొన్ని కొండెములు చెప్పియా
పెపైఁదనమోహము న్గనపర్చి యాపెచేఁదిరస్కరింపంబడియాపెన్బరీ
క్షింపనిట్లు చేసితినని యాపెనుక్షమాపణమడిగికొని యాపె పడక గదిలో
నాపెభర్తయిటలీప్రభునకై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొక రేయివఱకు
మాత్రముదాఁచుటకు సమ్మతింపఁజేసి యాపెగదిలోఁదానుపంపించిన
పెట్టెలోదూఱి యాపె నిదురించినతరువాతలేచివచ్చి యాగదిమూలల
గుర్తులువ్రాసుకొని యాపెపోఁచీదొంగలించి యాపెగుబ్బపైనున్నమ
చ్చ గుర్తుంచుకొని తిరిగి పెట్టెలోఁ దూఱియుంటక్లోటెనుతన తలిదం
డ్రుల యుపదేశముపై నిమోజినుతో మాట్లాడి యాపెన్వలచి యా
పెచేఁ ద్రుశీకరింపబడుట ఇయాచ్మోలియోనాటస్సునకతని భార్య
పోఁచీచూపించి మఱియుగుబ్బ మచ్చ యానవాలుజెప్పి తానాపెన్గూ
డఁగల్గితినని నమ్మకము పుట్టించి పందెమిడిన యుంగ్రముగెల్చు
కొనుట లియోనాటసు తనభార్యపైఁ బగదీర్చుకొన నిశ్చయించుటపై
సానియోయిమోజనుని వధించుమని తనయజమానుఁడు తనకువ్రాసిన
యుత్తరముఁజూచి మిగుల దుఃఖించుట యిమోజిను తనభర్త తనకు
వ్రాసిన యుత్తరముఁగాంచి పైసానియోను వెంటఁబెట్టుకొనిభర్తయుండె
దనన్న మిల్ఫర్డునకుఁబోవుచుంటపై సానియో సద్ధతనైభసానియోచంపు
వలయునని తనభర్త యాజ్ఞాపించిన యుత్తరము నిమోజక చదువు
కొని తన్జంపుమని ప్రార్థించు నిమోజనుని మగ వేషముతో లూసి
యసు కొల్వుఁజేరుమని యుపదేశించిపైసానియోసింబెలైనియొద్దకేగుట
క్లోటను ఇమోజనునిఁ గలిసికొనుటకై లియోనాటసుని యుడుపు ధరిం
చుకొని మిల్ఫర్డునకుఁబోవుట మగవేసమూనినయిమోజన్కు సెలీరి
యసుకొండగుహాలోసత్కరించుట లియోనాటిసునిఁ జంపుటకు మిల్ఫర్డు
కొండగుహాన్సమీపించితన్గాఱులుపల్కిన క్లోటెసుని గైడీరియస్సు
చంపుట పైసానియోతనకు రాణెయొసంగిన విషమూలికన్బడలికఁ
గొన్నప్పుడు భుజించినారోగ్యమిడునని చెప్పి కదాయిమోజినుకర్పించె

నాపెదాన్నిగొండగుహలో నుఱయోగించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగా
భావించి గైడిరియస్సార్విరాగస్సులు మిగులశోకముతోనాపెను
క్లోటెనుశరీరమున్న చోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమోజినుమూర్ఛఁదేఱి
తననాథునియుడుపుగలక్లోటనుని దేహముఁగాంచి తననాథునిశరీరముగా
భ్రమసియందుపై బోలుట లూసియస్సుబ్రిటన్దేశముపై దండెత్తి
వచ్చుచు నిమోజనున్దనసేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమోజి
నుంజంపి యీరక్తమునముంచితనకంపించిన చిఱురుమాలుంజూచి పొగ
లుచు నిటలీసైనికులతోఁ దాఁజేరిదుస్తులుమార్చుకొని సామాన్యుని
వలె బ్రిటన్సేనతోఁ గలసి యిటాలియన్సేనతో బోరనిశ్చయించు
కొనుట గైడీరియస్సార్విరాగస్సుఁ బ్రిటన్సైనికులలోఁజేరి యిటాలి
న్సేనతోఁబోరుట ఇటాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇయాచ్మో తోలియోనా
టెస్సుపోరి యోడించుట బ్రిటన్సైనికులు పలాయితులగుచుంటయు
సింబెలైనుని విడిపించుటకై శత్రులనెదిరించి సింబెలైనుని విడిపించి
లూసియస్సుంబందిగాఁజేకొనుట లియోనాటస్సు రోమసైనికవేష
ముతో బ్రిటన్సైనికులలోఁబడుట న్యాయనిన్సింబెలైనుకారాగృహమున
నుంచియుంచుటకాజ్ఞాపించుట కార్నీలియస్సు సింబెలైనుతో రాణి విష
ముఁగోలివిస్మృతి చెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్నప్పుడు తనతప్పులొప్పు
కొనుటలో రాజుపై దనకుగసింతయు నిష్టములేకతనకీ విషమిడి చంపఁ
దలఁచెననియు నిమోజనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లోటనుకాన్పింపమి
నిరాశచెంది -తానుడిసెనసియు నాపెచెలికత్తెలసాక్ష్యముపెట్టివిన్న
వించుట రాజాజ్ఞచేమఱులఁబిలింపఁబడిన లియోనాటెస్సులూసియస్సి
యాచ్మో సోదెగాఁడిమోజిన్మొకలకు రోమనుబందెలతో రాజసన్ని
ధింజేరుట సింబెలైనులూసియస్సు మొదలగు రోమనుబందెలన్నతి
కించఁబూనినపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడు ఫైడెలును మాత్రము
కాపాడఁ బ్రార్థించుట సింబెలైను పైడెలును బ్రతుకనిచ్చి కోరినవర
మిచ్చెదఁగోరుకొనుట ఇమోజల్లియోనాటెస్సు బెలేరియస్సు గైడీరి

యస్సార్వీరాగస్సుపై సానియో ఇయాచ్మోలసంగతి బయల్వడుట లూసియస్సుతో సింబెలైను సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమ్లెట్టు ఈనాటకము పీఠికయందు వివరింపబడెను గాన నిచట వ్రాయబడలేదు.

(8) జూలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చువేషములు :-

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-ఆంటోనీ-లెపీడియస్సులు- రాజ్యాధికారులు
సిసరో-పూబ్లియస్సు-రేనాలుసభ్యులు
బూట్రటస్సు- కేషియస్సు- కాస్కా-ట్రిబోనియస్సు-లిగారియస్సు-డేసియ స్స్యూబటస్సు-సింబరు
సిన్నాలు జూలియస్సీజారు ని ద్వేషులు
ఫ్లేవియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు
అంతర్మిడోరస్సు-తాంత్రికుడు
శోదెచెప్పువాఁడు
సిన్నా-కవి-మఱొకకవియు
లూసీలియస్సు-టైటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమ్నియస్సులు బ్రూటసు కేసియస్సులకు విహితులు
వర్రో క్లీటస్సు- క్లాడియస్సు- స్ట్రాటో- లూసియస్సు - డర్డానియస్సులు బ్రూటసుని సేవకులు
పిండారస్సు - కేసియస్సుని భృత్యుఁడు
కాలిపూర్నియా-సీజారునిభార్య
పోర్టియా- బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు, పౌరులు, దావారికులు, భృత్యులు మొదలగువారు రంగస్థలము నాటకమందుచాలవఱకు రోమునందునుఁ, దరువాత సార్డిస్సుచెంత మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను—. కథ .

క్షేమియస్మెరులియస్సులు సీజారుజయమున కలరు ప్రజల నిరుత్సాహ పఱచుట-సీజారు అండోని, కాలిపూర్నియా, పోర్టియా దేశీయస్సు, సివరో బ్రూటస్సు, కేసియస్సు, కాస్కాలు కొందఱిపౌరులతో నూరే గుచుండ నొకసోదెగాఁడు సీజారునకు రాఁబోవుముప్పు న్గాచుకొమ్మనిచె ప్పుట-కాస్కా బ్రూటస్సులు సీజారునకు జఱుగుగౌరవమునకోర్వలేక పలువిధముల నొగులుట-కాస్కా కేసియసుసిన్నాలు సీజారుని గొప్పకో ర్వక బ్రూటసున కతనిపై మఱింతద్వేషము కలిగింపయత్నించుట-బ్రూ టస్సుసీజారు రాజుకాఁబోవుట కోర్వకుంట కేసియస్సు కాస్కాడేసి యస్సుసిన్నా మెటల్లసు స్మసింబగు ట్రెబోనియస్సులు రాత్రిబ్రూటసు నితోఁ జేఱుకొని మఱునాడు సీజరుని బొడుచుటకు నిర్ణయించుకొని, కాలిపూర్నియా దుస్వప్నములు వచ్చెగాన నీవుసభకుఁబోరాదని వారించుచుండఁగా వినకున్న సీజారుని బెల్లించి సభకుఁ బిలిచికొనిపో వుట-ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునకు బ్రూటస్సుకేస్తస్సు కాస్కా-సిన్నా ట్రెబోనియస్సు సింబరుడేసియస్సు లైగారియస్సులను దుష్టాష్టకము వెంటఁబోఁజనదనిపత్రము వ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు-సిద్ధముగానుండెనుఁ గాని, సీజారు నది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొంపోయి పొడిచి చంపుట - బ్రూటస్సుజనసంఘముతోఁ ప్రజాక్షేమముకై తా సీజారుం జంపవలసి వచ్చెనని యుపన్యసించుట ఆఁటనిత యుపన్యా సముచే ప్రజల న్సీజారుని శత్రులపైఁబుఱికొల్పుట-రణరంగమున శత్రు లు జయమందుచున్నారనుకొని; కేసియస్సు తనకత్తితోఁ దన్నొడుచు కొని మడియుట - కేసియస్సు టిటీనియస్సు బ్రూటస్సులు శత్రులు తమపైఁ దఱిమివచ్చినపుడు నిరాశచెంది, తమకత్తులతోఁదమ్ముఁ బొడుచుకొని చచ్చుట -ఆంటనీ బ్రూటసుని యోగ్యత న్గొనియాడుట.

(౪) నాల్గవ హెన్రీమహారాజు మొదటిభాగమను నాటకమున వచ్చు వేసములు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు

వేల్సుయువరాజగు హెన్రీ- లంకాస్టరుయువరాజగు జాను - వీరిద్దఱు నాల్గవ హెన్రీకొడుకులు

వెస్టుమోర్లెండు

బ్లౌంటు

వర్సెష్టరు ప్రభువగువర్సీ

నార్తాంబర్లెండు ప్రభువగువర్సీ

హాట్స్పురను -పేరందినహెన్రీవర్సీ నార్తాంబర్లెండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుఁడగు ఎడ్మండ్మార్టిమరు

యార్కు-గురువగుస్క్రూపు

డౌలాసుప్రభువగు నార్చిబాల్డు

ఓవెనండోవరు

సర్ రిచార్డు వరను

సర్జాన్ఫాల్స్టాఫు

సర్మిచేలు యార్కు-గురుని హితుఁడు

పోయిన్సు

గేడిల్లు

పేటో

బర్డల్ఫు

హాట్స్పురునిభార్యయు- మార్టిమరుని సోదరియునగు పర్సీదేవి,

మార్టిమరునిభార్యయు, గ్లెండోవరుని కూఁతురునగు మార్టిమర్దేవి-

క్విక్లీయను పూఁటకూళ్ళమ్మ

ప్రభువులు, ద్యోగుల, ధికారి, కల్లమ్మువాఁడు, రాజగృహాధ్య క్షుఁడు, చిల్లరపనివాండ్రు, మోఁతకూలివాండ్రు బాటసార్లు మఱియు భృత్యులు రంగమింగ్లాండు — కథ .

నాల్గవహెన్రీమహారాజు యుద్ధములన్నియు సమాప్తము లైనవి- తీర్థయాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁజెప్పి యాకస్మిక

ముగవచ్చిన కొన్ని యాతంకములవలన నాఁగిపోవుట - వేల్సుయువ రాజు ఫాల్స్టాఫు బార్డోల్ఫు పేటోగాడ్స్హిలు పోయిన్సులతోఁగలిసి త్రాగుడు, దొంగతనము మొదలగు దుశ్చేష్టలు చేయుచుంట-నాల్గవ హెన్రీ వర్సెస్టరుని తనసన్నిధికి రావద్దనుట- వర్సెస్టర్నార్తాంబర్లెండు ప్రభువులు హాట్స్పరుకలిసి, నాల్గవ హెన్రీరాజుపై దండెత్తుట కాలో చించుట-బాటసార్లం దోఁచుకొన్న ఫాల్స్టాఫు మొదలగు తమమిత్రుల చీఁకటిలో మాఱువేషములతో వేల్సుయువరాజు పోయిన్సులు దోఁచుకొనిపోవుట హాట్స్పరు మార్టిమరునితోఁ గలియఁబోవుట-వేల్సుయువ రాజు తండ్రియాజ్ఞపై యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-వేల్సుయువరాజు హాట్స్పరును యుద్ధములోఁ జంపుట-ఫాల్స్టాఫు దురమున డౌలాసెదిరించినపుడు చచ్చినట్లు పడుకొని, తిరిగిలేచి వేల్సుయువరాజు మొదలగు తనవారి న్నవ్వించుట నాల్గవ హెన్రీ యుద్ధము నజయమంది బందెలు గాఁబట్టువడిన వర్నుస్సర్వానులఁ జంప నాజ్ఞాపించుట-డౌలాసు పరాజితుఁడై కొండపైనుండి పడి, మృతినొందుటకు యత్నించుచుఁ బట్టువడుట-నాల్గవ హెన్రీ జాను వెస్టమోర్లెండ్లను నాచెంతనున్న నార్తాంబర్లెండుతోఁ బోరుటకు గ్లండవర్మార్చి ప్రభువులతో వేల్సుతోఁబోరుటకు దానును వేల్సుయువరా జేగుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాల్గవహెన్రీమహారాజు రెండవభాగమను నాటకమునవచ్చు వేసములు.

నాల్గవహెన్రీ మహారాజు

అయిదవహెన్రీ మహారాజు- కాఁబోవువేల్సుయువరాజు క్లారెన్సు ప్రభువు లాంకాస్ట జాన్యువరాజు గ్లోస్టరుహాంఫ్రీయువరాజు నాల్గవ హెన్రీమహారాజు కొడుకులు

వార్విక్కుప్రభువు - వెస్టమోర్లెండుప్రభువు - సర్రేప్రభువు - గావరు హార్కార్టు బ్లంటు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోని ముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారి వెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నార్తాంబర్లేండుప్రభువు ముఖ్యగురువగుస్క్రూపు మౌబ్రేప్రభువు

బర్డాల్ఫుప్రభువు

హేస్టింగ్సు ప్రభువు-సర్జాన్కా లెవిల్లీలు నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు

ప్రతిపక్షులు

ట్రవర్సు మోర్టన్లు నార్తాంబర్లేండ్ప్రభుని యాశ్రితులు

సర్జాన్ఫాల్స్టాఫు- వానిసేవకుఁడును

బార్డాల్ఫు

పిస్టలు

పోయిన్సు

పీటో

షాలోసైలెన్సులు-పల్లెటూరి న్యాయాధికారులు

డేవీ షాలో సేవకుఁడు

మౌల్డీ షాడో వార్టు ఫీబ్లీ బుల్కాఫులు క్రొత్తగాఁజేరిన కాల్బంట్లు

ఫేంగ్స్నేరిలధికారి యుద్యోగులు

ప్రవాద

నార్తాంబర్లేండునిభార్య

పర్సీభార్య

క్విక్లీ-పూఁటకూళ్ళమ్మ

డాల్టేర్షీటు

ప్రభువులు- పరిచారకులు - ద్వారికుఁడు - అధికార్లు, సైనికులు, దూతలు, పనివాండ్రు, బంట్రౌతులు, సేవకులు మొదలగువారు నటుఁడు, కథాసమాపకుడు—రంగము ఇంగ్లాండు—— కథ-

నార్తాంబర్లేండుప్రభువు తనకొడుకగు హాట్స్పురు యుద్ధమునఁ జచ్చెననియు, వర్సెస్టరు డౌలాసులు పట్టుపడిరనియు, నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు జయమందెననియు విని తల్లడిల్లుట-యార్కు-గురువు సేనగూర్చుకొని నాల్గవ హెన్రీమహారాజు నెదిరింపఁబోవుట - మౌబ్రేయార్కు-గురువు హేస్టింగ్సులను లంకాస్టర్యువరాజగుజాను సంధికై బాసయొసఁగి వారిసైన్యము మళ్ళిపోయినపిమ్మట మోసమున వారింజంపుట కాజ్ఞయిడుట-హార్కోర్టు నాల్గవ హెన్రీమహారాజునకు నార్తాంబర్లేండుప్రభువు, బార్డల్ఫుప్రభువు సైన్యముతోఁగూడ నోడింపఁబడిరని తెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న తండ్రియొద్దనుండు వేల్సు యువరాజు కిరీటమున్గొనిపోవఁగా మూర్ఛ నిద్దుర మేల్కని నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూర్చి యుపన్యసించుట-మఱికొంచెము సేపోర్చ లేకపోతివా యింత తొందఱపడినావే యింకొకఱగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో నీవు నామృతింగాంచి, మకుటము ధరింపఁగలవుకదా యనుతండ్రితో వేల్సుయువరాజు క్షమాపణము చెప్పుకొనుట-వేల్సుయువరాజు నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు గతించినపిదప నైదవ హెన్రీ మహారాజగుట-ఫాల్స్టాపు మొదలగు తనదుష్టస్నేహితుల నైదవహెన్రీమహారాజు దనపురమునుండి వెడలగొట్టించుట- ఎలిజబెత్తురాణికి క్షేమముగోరుచు నర్తకుఁడు నాటకము ముగింపుఁ దెల్పుటయును

(11) అయిదవహెన్రీమహారాజను నాటకమునందలి వేసములు

అయిదవ హెన్రీమహారాజు

గ్లాసెస్టర్ప్రభువు-బెడ్ఫర్డుప్రభువును అయిదవహెన్రీమహారాజునకు సోదరులు

ఎక్సెటర్ప్రభువు అయిదవహెన్రీమహారాజునకుఁ బినతండ్రి

యార్కుప్రభు నైదవహెన్రీమహారాజునకు సన్నిహితజ్ఞాతి

సాలిస్బరీ వెస్టమోరు ఆర్విక్కుప్రభువులు
కాంటర్బరీగురువు
ఎలై గురువు
కేంబ్రిడ్జిప్రభువు
స్క్రూపుప్రభువు
సర్తామస్గ్రే
సర్తామస్సెర్పింఘము- గోవరుఫ్లూయెల్లెను- మేక్మోరిసు జామా
అయిదవహెన్రీమహారాజుసేనాపతులు
బేట్సు కోర్టు విలియమ్సులా సేనాపతులక్రిందిభటులు
పిస్టలు నీము బార్డల్ఫు
బోయి
వార్తచాటువాఁడు
ఫ్రాన్సురాజు
ఫ్రెంచియువరాజు
బర్గండీయార్లియన్సు బూర్బనుప్రభువులు
ఫ్రెంచిభటుడు
దాంబూరీసుగ్రాండ్ప్రీలు ఫ్రెంచిప్రభులు
మాంటిజో ఫ్రెంచివార్తావహుఁడు
హార్ఫ్లూయెరు రాజప్రతినిధి
ఇంగ్లాండ్మహారాజు నొద్దకు వెళ్ళినదూతలు
ఇస్బెల్లా ఫ్రాన్సురాజుభార్య
కేతరైను ఇస్బెల్లా ఫ్రాన్సు రాజులకూతురు
అలీస కేతరైనుచెలికత్తె
పూర్వము క్విక్లీకి నిప్పుడు పిస్టలునకు భార్యయైన ఈష్టుఛీపు పూఁట
కూళ్ళమ్మ ప్రభువులు ఘనురాండ్రు నధికార్లు సైనికులు పౌరులు

దూతలు భృత్యులు సూత్రధారుఁడు రంగస్థలము లింగ్లాండు
ఫ్రాన్సులు —కథ .

కాంటర్బరీగురువు నెలీగురుఁడు ఫ్రాన్సుదూత లయిదవహెన్రీ మహారాజుకడకు వచ్చినారని సంభాషించుకొనుట- అయిదవహెన్రీ మహారాజు మంత్రులతోనాలోచించి ఫ్రాన్సునుండి వచ్చినదూతలతో ఫ్రెంచిరాజునకుఁ దా ఫ్రాన్సుపై దండెత్తఁబోవుట తెల్పుమనుట- కేంబ్రిడ్జి స్క్రూపుగ్రేపు ప్రభుల రాజద్రోహులైనందు కైదవహెన్రీ మహారాజు చంపించుట కాజ్ఞయిచ్చుట - అయిదవహెన్రీమహారాజు తనసైన్యము ఫ్రాన్సుదేశములో దిగి, హార్ఫ్లూయా పట్టణాధికారి న్లోఁబఱచుకొనుట- కేతరైనెలీసులు ఫ్రెంచిభాషతో నేమో మాట్లాడుకొనుట- అయిదవహెన్రీ కలేసను పట్టణముచెంత ఫ్రెంచిసైన్యము నోడించుట- ఫ్రెంచిరా జైదవహెన్రీమహారాజునకు దనకూతురగు కేతరైనుం భార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆఱవహెన్రీమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు వేషములు

ఆఱవహెన్రీ మహారాజు
గ్లాస్టరుప్రభువు రాజపినతండ్రియుం బోషకుఁడు
బెన్ఫర్డుప్రభువు రాజుపినతండ్రియు ఫ్రాన్సుదేశపరిపాలకుఁడు
ఎక్సెస్టరు రాజుమేనమామ కాఁబోవుప్రధానగురువు
జానోబ్ఫర్టు కాఁబోవుసోమర్సెట్టు ప్రభువు
రిచార్డుప్లాంటేజినెట్టు కాఁబోవు యార్కుప్రభువు
వార్విక్కుప్రభువు
సాలిస్బరీప్రభువు
సఫల్కుప్రభువు
టాల్బట్టు కాఁబోవు ష్రూస్బరీప్రభువు నతని కొడుకు టాల్బట్టును
ఎడ్మండ్మార్టిమురు మార్చిప్రభువు

సర్జానాఫ్టోల్ఫు
సర్విలిమ్లూసీ
సర్విలియంగ్లాన్సుడేలు
సర్తామస్గ్రగేవు
పెత్తనగాఁడు
వుడ్విల్లీ కోటకధికారి
వర్నను యార్కుపక్షమువాఁడు
బేసెట్టు లాంకస్టరుపక్షమువాఁడు
న్యాయవాది మార్టిమరునిగాచువాఁడు
చార్లెసు కాఁబోవు ఫ్రాన్సురాజు
రేగ్నీరు ఆంజూప్రభువు మఱియుఁ బేరునకుమాత్రముపిల్సురాజు
బర్గెడీప్రభువు
అలింకన్ప్రభువు
ఆర్లియన్సు జారపుత్రుఁడు
పేరిస్సు రాజప్రతినిధి
ఫిరంగులు కాల్చువాండ్రపై నధికారియు, నతనికొడుకును
బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు
ఫ్రెంచితలారి-ద్వారపాలకుఁడును
ముసలిగొల్లఁడు పుసల్లీతండ్రి
మార్గేరట్టు రేగ్నీరుకూఁతురు హెన్రీరాజునకుఁ గాఁబోవుభార్య
అవర్ను యజమానురాలు
పుసెల్లీ
ప్రభువులు-కోటకాఁపులు - వార్తావహులు - అధికార్లు - సైనికులు-
దూతలు-భృత్యులు-పుసెల్లీకగపడుదయ్యములు-రంగము కొంతయిం
గ్లాండులో మఱికొంత ఫ్రాంసులో — కథ .
బెడ్ఫర్డు గోస్టరు ఎక్సెటరుప్రభుఁడు వార్విక్కు ప్రభువు వించెస్టరు
గురువు వార్తావహుఁడు మొదలగువారైదవహెన్రీ మహారాజు

కాపునకు విచారించుట-ఫ్రాన్సు దేశములో ఫ్రెంచియువరాజు రాజు
కాఁబడి యింగ్లీషువారి ప్రదేశము లాక్రమించుకొని యింగ్లీషు సైన్య
మును ధ్వంసమొనర్చినని దూతలు చెప్పఁగా బెడ్ఫర్డు పదివేల
సైనికుల వెంటఁబెట్టుకొని ఫ్రాంసున కేగుట-గ్లోస్టరయిదవహెన్రీ
మహారాజు కొడుకు నాఱవహెన్రీ మహారాజుగా నొనర్చుటకుఁ
గోటకేగుట-ఎక్సెటరు కసిబిడ్డఁడగు నాఱవహెన్రీ మహారాజు రక్ష
ణమునకై యెల్తామునకుఁబోవుట-ఎల్తామునుండి బాలుఁడగు నాఱవ
హెన్రీ మహారాజు న్దొంగిలించుటకై విన్చెస్టరేగుట-ఫ్రాంసులో
చార్లెస్సు అలెంకను రేగ్నీరు లింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి
యార్లియన్సు జారపుత్రునిచేఁ బిల్వఁబడినపుడు పుసిల్లీ సాయమునఁదిగి
యుద్ధమున కారంభించుట- గ్లోస్టరు వించెస్టర్లు శిశువగు నాఱవహెన్రీ
మహారాజు న్స్వాధీనపర్చుకొనుట కన్యోన్యము వాదాడుకొనుట -
ఫ్రాంన్సులో సేలీస్బరీ గార్గ్రేవులు యుద్ధమున మడియుట - పుసెల్లి
ఘోరయుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికు లాక్రమించిన యార్లియన్సును
పట్టణము దిరిగి ఫ్రెంచిరాజున కధీనముచేయుట-ఇంగ్లండపట్టణమందలి
ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట - ఆఱవహెన్రీ
మహారాజు గ్లోస్టరు, విన్చెస్టరుగురువు, యార్కు, సఫల్కు, సోమ
ర్సెట్టు, ముర్విక్కు, ఎక్సెటరు, వర్నను, బేసెట్టు, మఱియుఁ దక్కిన
వారు ఫ్రాంసుదేశములోని యుద్ధమున కేగుట-టెల్బట్టు తన సైనికు
లతో వారింజేయుటయు హెన్రీమహారాజు టేల్బర్టును షూస్బరి
ప్రభువుగాఁజేయుట-హెన్రీమహారాజు ఫ్రాంన్సులోఁగూడ నభిషిక్తుఁడై
పాస్టోల్ఫుని యుద్ధమునఁ బిఱికియై పారిపోయినందుకై దేశమునుండి
వెడలఁగొట్టు హెన్రీమహారా జెఱ్ఱగులాబు న్దాల్చుకొనుట- టెల్బట్టు
తనకొడుకతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట - సఫల్కు - మార్గ్రే
రట్టను కన్యక స్బందిగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యామెను హెన్రీ
మహారాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కామెతండ్రి నొప్పించుట - చారల్సు

హెన్రీమహారాజునకులోనై। ఫ్రాన్సుదేశమును హెన్రీమహారాజునకుఁ బ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుట కంగీకరించి సంధిచేసికొనుట - మార్గరేటట్టునుఁ దీసికొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లిసేయుటకై హెన్రీమహారాజు సఫల్కును ఫ్రాన్సుదేశమున కంపుటయు

13. రెండవభాగమను నాటకమునదుం వచ్చువేషములు

ఆఱవహెన్రీమహారాజు

గ్లోస్టరు రాజుపినతండ్రి

విచ్చెస్టరు గురుఁడు రాజుపెదతండ్రి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డు లతనికొడుకులు

సోమర్సెట్టు సఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షము వారు

సేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపక్షమువారు

స్కేల్సుప్రభువు దుర్గాధ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫార్డుహంఫ్రీ అతనితమ్ముఁడువిల్యముస్టాఫార్డు

సజాన్స్టేన్లీ

వాల్టరువిట్మోరు

సముద్రనౌకాధికారి కర్ణధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫాల్కు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుష్యులు

వాక్సు

హ్యూము సౌత్వెల్లులు గురువులు

రోగర్బొలింగు బ్రూకు-గారడీవాఁడు-వానిచేరావింపఁబడుదయ్యము -

హార్నరు శస్త్రకారుఁడు-పీటరు వానిసేవకుఁడు

చాతాము లేఖరి

సేంటాల్బను గ్రామాధికారి

సింపికాక్సు మోసగాఁడు

కేడు-వానివెంబడినున్నవారు-జాన్సులిస్సు జాన్హాలెండు-డిక్కనుకటిక
స్మిత్తనుసాలెవాఁడు-మెఛేలు మొదలగువారు
ఛిడెను కెంటిష్షు తగుమనుష్యుఁడు
ఇర్వురు ఘాతుకులు
మార్గేరట్టు అఱవ హెన్రీ మహారాజుభార్య
ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభ్వి
జార్డేను మంత్రకర్త
సింపోకున్ వానిభార్యయు
ప్రభువులు-దేవులు-పరిచారకులు - వార్తావహులు - మనవిచేసికొను
వారు - ఆల్డర్మెన్ను-బిళ్ళబంట్రోతు-అధికారి-ఉద్యోగులు -పౌరులు-
పనినేర్చుకొనువాండ్రు-డేగవేటఁకాండ్రు-రక్షకభటులు - సైనికులు-
దూతలు మొదలగువారు- రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క నానాప్రదే
శములు — కథ.

మార్గేరట్టును హెన్రీమహారాజు పెండ్లాడుట - గ్లోస్టరు మొద
లగు కొందఱి కనిష్టమాట-మార్గేరట్టు సఫాల్కును గ్లోస్టరు మొదలగు
కొందఱి ప్రభులను ధ్వంసముకావించుటకు నిర్ణయించుకొనుట - రాజు
గ్లోస్టరుభార్య న్దేశమునుండి వెడలగొట్టుట - మఱి గ్లోస్టరుని యధికార
మును లాగుకొనుటయు, యార్కు వించెస్టరు గురువు - సఫాల్కు-
రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రోహము నేరముమోపి, యతనిం జెఱ
సాలనుంచుట-రాజు గ్లోస్టరు చెఱనుంట విధిలేకొప్పుకొని దుఃఖించుట-
వించెస్టరు గురువు సఫాల్కు యార్కు రాణియు గ్లోస్టరుని జంపుటకు
నిశ్చయించుకొనుట-ఐర్లెండు దేశప్రజను లింగ్లీషువారిపైఁ దిరుగుపా
టొనర్చి రనుమాటవిని యార్కును సేనను గూర్చికొని, ఐర్లెండుపై
వెళ్ళుమని తక్కిన ప్రభువులు పంప నుద్దేశించినవు డదేసమయమని
యార్కు తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట - సఫాల్కు గ్లోస్టరుని
నిదురించుచుండగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ

ప్రజల కోరికపై రాజు సఫాల్కును దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట కాజ్ఞయిడుట - రాణి సఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట-వించెస్టరు గురువు వెఱ్ఱెత్తి చచ్చుట-కెంటు యొద్ద నౌకాధికారి సఫాల్కుం బట్టుకొని యతని దౌర్జన్యము నత్తిపొడుచుచు జంపుట-రాజ్యముపైఁ దిరుగుబాటొనర్చిన కేడు మొదలగువారిచే స్టాపార్డతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట - కేడు మార్టిమర్ప్రభునామము వహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట - రాజు ప్రతికక్షులకుజడిసి రాణితో కిల్లింగ్వర్తునకుఁ బారిపోవుట- కేడియాజ్ఞచే సేప్రభు వల్లునితోఁగూడఁ జంపఁబడుట - బకింగాము, ముసలిక్లిఫర్డుసైన్యముతో వచ్చి కేడు సైనికులను మంచిమాటలతో లోబర్చుకొనుట- కేడు పారిపోవుట - యార్కైర్లెండునుండి సైన్యముతోవచ్చి సోమర్సెట్టును రాజునుండి తొలగింపఁ బూనుచున్నాఁడని దూతలు రాజున కెఱింగించుట - సోమర్సెట్టునెడ్మండను రాజు జెఱసాలకనుపుట - ఐడెను తన తోటలో డాగిన కేడీని జంపుట-యార్కు తనకొడుకులగు నెడ్వర్డు రిచార్డుల వార్విక్కు సేలిసబరీలను సహాయులుగాఁ గైకొని రాజ్యమాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట - యార్కురణరంగమున క్లిఫర్డుంజంపుట - క్లిఫర్డుకొడుకు తన తండ్రిదేహముం గొని పోవుట - రిచార్డు సోమర్సెట్టుం జంపుట - లండనుపురికిఁ బారిపోయినరాజు న్బట్టుకొనుటకు యార్కు నతనికొడుకులను వార్విక్కు సేలిస్బరీలు వెంటదఱుముటయును

ఆఱవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమను నాటకము వచ్చువేసములు

ఆఱవహెన్రీమహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగు నెడ్వర్డు

పదునొకండవలూయి ఫ్రాన్సురాజు

సోమర్సెట్టు ఎక్సెస్టరు ఆక్సుఫర్డు నార్తాంబర్లెండు వెస్టమోర్లెండు

క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజపక్షమువారు

యార్కు నాల్గవయెడ్వర్డురాజు కాఁబోవునెడ్వర్డురట్లేండు ప్రభువగు నెడ్మండుఁ కాఁబోవుక్లారెన్సు ప్రభువగుజార్జి కాఁబోవుగ్లోస్టరు ప్రభువగురిచార్డు యార్కుకొడుకులు నార్ఫాల్కు మాంటేగు వార్విక్కు హేస్టింగ్సుప్రభువు ౹౹ యార్కుపక్షమువారు

స్టాపర్డు సర్జానుమార్టిమరు సర్హ్యూగుమార్టిమరు యార్కుపినతండ్రులు

రిచ్మండుప్రభుఁడగు హెన్రీ యొకయావనుఁడు

రివర్సుప్రభువు గ్రేదేవిసోదరుఁడు

స్టేన్లీ

మాంటి గోమరి

సామర్విల్లీ

రట్లేండు గురువు

యార్కుసంతతి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుఁడు

ఒకఘనుఁడు

ఇద్దరుకావలివాండ్రు

ఒకవేఁటకాఁడు

తండ్రిం జంపిన కొడుకు

కొడుకుం జంపినతండ్రి

మార్గేరట్టురాణి

కాఁబోవునాల్గవయెడ్వర్డు రాణియగుగ్రేదొరసాని

జోనా ఫ్రాంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్డుమహారాజునకుం బరిచారకులు దూతలు కావలివాండ్రు మొదలగువారును రంగము ఇంగ్లాండు మఱియు ఫ్రాన్సును — కథ.

యార్కు ఎడ్వర్డు రిచార్డు నార్ఫల్కు మాంటేగు వార్విక్కు మఱియు దక్షిణవారు తెల్లగులాబీపూలు తమచేతులఁ బట్టుకొని రాజసభకువచ్చుట-యార్కు-సింహాసనముపైఁ గూర్చుండుట-హెన్రీ మహారాజు క్లిఫ్ఫర్డు నార్తాంబర్లెండు వెస్టుమోర్లెండు ఎక్సెరు మఱియు దక్షిణవారు నెఱ్ఱ గులాబీపూలు పట్ట రాజసభకువచ్చుట-ఉభయ పక్షములవారికి వాక్కలహము జరుగుట - హెన్రీమహారాజు తా బ్రతికినంతవఱకు మాత్రము రాజమకుటము ధరించుటకు న్పిదప యార్కు నతని పుత్రులు రాజులగుట కొప్పుకొనుట-ఉభయపక్షముల వారలు మైత్రిఁగొన నంగీకరించుట-మార్గరెట్టురాణి రాజు న్నిందించి తన కొడుకుతో సైన్యముఁ గూర్చుకొని యార్కుతో యుద్ధము చేయుట-క్లిఫర్డు రట్లెండుం జంపుట-యార్కుపక్షమువా రోడిపోవు చుంటయుఁ దనపినతండ్రు లిరువురుం జంపఁబడుటయుఁ గని యలసి నీరసిలి శత్రులచేఁజిక్కుట-మార్గరెట్టు యార్కును డెప్పి డెప్పి పొడిచి చంపుట-క్లిఫర్డు రణరంగమున మడియుట-యుద్ధమునఁ బరాజితుఁడైన యాఱవ హెన్రీ మహారాజు మాఱువేషముతోనుండి కాఁపుచేఁ బట్టువడుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ముగ్గురు పిల్లలుగల యొక వితంతువును వలచి, యామె న్దరాణిగాఁ జేయగోరుట-గ్లోస్టరుప్రభువు తా రాజు గాఁగోరుట - వార్విక్కు ఫ్రెంచిరాజుతో నాల్గవఎడ్వర్డు మహారాజున కతని చెల్లెలను బెండ్లిచేయుమని యడుగుట-మార్గరెట్టు తనకుమారుని కాక్సఫర్డును వెంటనిడుకొని ఫ్రెంచిరాజునుఁ దనకు సాయపడుమని యడుగుట - నాల్గవయెడ్వర్డుమహారా జాఱవ హెన్రీ మహారాజు న్గారాగృహమున నుంచుట-నాల్గవయెడ్వర్డు గ్రేదొర సానిం బెండ్లాడిన వార్త తెలిసినపిదప వార్విక్కు మార్గరెట్టులు మైత్రింబొంది ఫ్రెంచిరాజు సాయమున సైన్యము కూర్చుకొని నాల్గవయెడ్వర్డుపైకి వచ్చుట - వితంతువుం బెండ్లాడి యామె సోదరునకు మఱి యామెకుమారునకుం దాము వలచిన కన్నియలం బెండ్లిచేసినందుకు రాజుపై క్లారెన్సు గ్లోస్టరు ప్రభువు లసహ్య పడుట-ఫ్రెంచిరాజు కోపమున తనపై సేనలు పంపుచున్నాఁడనియు,

ఫ్రెంచిరాజు చెలియలు తనకై పెండ్లిమాడెదనని యొట్టు వైచు
కొనెననియు, వార్విక్కు మార్గేరట్టులు మైత్రిం బొందిరనియు,
వార్విక్కు తన్ను రాజపదవినుండి తప్పింపం బూనెననియు, వారిక్కు
కూంతు నెడ్వర్డుయువరాజు పెండ్లి యాడుచనియు నాల్గవయెడ్వర్డు
మహారాజు మాతలవలననివిని యుద్ధసన్నద్ధుడగుట - వార్విక్కు
రెండవకుమార్తెం బెండ్లాడెదనని క్లారెన్సు తనయన్నయగు రాజుతో
విడంబడి సోమర్సెట్టుతోం గలసిపోవుట - గ్లోస్టరు తనయుద్దేశము నెఱ
వేర్చుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట-వార్విక్కు క్లారెన్సుసోమర్సె
ట్టుఆక్సుఫర్డులు శిబిరమున నిదురించుచున్న రాజు నన్నసన్నగ వచ్చి
పట్టుకొనుట-చెంతనున్న గ్లోస్టరు హేస్టింగ్సులు పరుగెత్తిపోవుట-
ఎలిజబెత్తురాణి యను పేరొందిన నాల్గయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య తన
గర్భము రక్షించుకొనుటకై సోదరునితో మఠములోందాగుండుట-
గ్లోస్టరు హేస్టింగ్సులు నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుం జెఱవిడిపించి తీసి
కొనిపోవుట-ఆఱవహెన్రీ మహారాజు వార్విక్కు-క్లారిన్సు మాం
టేంగు నెక్సెరు మఱియు నాక్సఫర్డులు ఫ్రాన్సునుండి సైన్యము
గూర్చుకొని వచ్చెడు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు జయింప యుద్ధ
సన్నద్ధులగుచుండగా నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుంగ్లోస్టరు నాఱవ
హెన్రీమహారాజు బట్టుకొని చెఱసాలకంపుట-క్లారిన్సు తనయన్నలగు
నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు గ్లోస్టర్లతోంగలసి వార్విక్కు నెదిరించుట-
వార్విక్కు నాల్గవ యెడ్వర్డు మహారాజుచే యుద్ధమునం బొడవబడి
మరణవేదనలోం దన స్థితిం దలంచుకొని తలడిల్లుట-నాల్గవ యెడ్వర్డు
మహారాజు మార్గేరట్టురాణిని సోమర్సెట్టాక్సుఫర్డులను రణరంగమున
బందెంగాం బట్టుకొని యాక్సుఫర్డు సోమర్సెట్టుల నత్క్షణము చంపుట
కాజ్ఞయిడుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుం
బొడిచిచంపి, మార్గేరట్టు నటనుండి తొలంగింపంబడ నాజ్ఞయిడుట-
గ్లోస్టరు చెఱసాలకుం బరువిడి ఆఱవహెన్రీ మహారాజుం బొడిచి

చంపుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు సింహాసనముపైఁ గూర్చుండి తన తమ్ములతో ముచ్చటించుచుఁ దన రాణియగు నెలిజబెత్తుతో మఱియు నాపెయందుఁ దనకు బుట్టిన పుత్రునితోడ నానందించుచు మార్గెరట్టురాణి ఫాన్సునకుఁ బంప నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15 ఎన్మిదవ హెన్రీ) మహారాజు జీవనచరిత్రమను నాటకమున వచ్చు వేషములు

ఎన్మిదవ హెన్రిమహారాజు
వుల్సీగురువు
కాంపియస్గురువు
కాపాసియస్సు అయిదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత
కాన్మరుకాంటర్బరీగురువు
నార్ఫాల్కు ప్రభువు
సఫల్కు ప్రభువు
బకింగాము ప్రభువు
సరే ప్రభువు
రాజగృహాధ్యక్షుఁడు
గార్డినరు వించెస్టరుగురువు
లింకోలు గురుఁడు
అబర్గేవెన్నీ ప్రభువు
సేండ్సు ప్రభుఁడు
సర్హెన్రీ గిల్ఫర్డు
సర్తామస్లవెల్లు
సరాంథనీడెన్ని
సర్నికోలాస్వాక్సు
వుల్సీచేతిక్రింద యుద్యోగులు
క్రామ్వెల్లు వుల్సీ సేవకుఁడు

గ్రిఫ్ఫితు కేతరైనురాణికి ద్వారపాలకుఁడు
ముగ్గురు తగుమనుష్యులు
గార్టరు ఆయుధరక్షకుఁడు
బూటసు రాజవైద్యుఁడు
బకింగాము చేతిక్రిందిపనివాఁడు
బ్రాండను మఱియొక యాయుధరక్షకుఁడు
సభా ద్వారపాలకుఁడు
దౌవారికుఁడు వానిసేవకుఁడు
గార్డినరునిసేవకుఁడు వార్తావహుఁడు
కేతరైనురాణి ఎన్మిదవ హెన్రీమహారాజుభార్య అనీబుల్లీనురాణి చెలికత్తె-బుల్లీనుమిత్రురాలగు నొకముసలి యిల్లాలు పేషన్సు కేతరైనుదాసి

మూఁగచేష్టలనుండు ననేకప్రభువులు దొరసానులు రాణివెంబడి నుండు స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు లేఖరు లుద్యోగులు రక్షకభటులు తక్కిన భృత్యులు రంగము లండను వెస్టుమిన్స్టరులలో ముఖ్యముగా నొకప్పుడు కింబాల్టనులోను — కథ

బకింగాముప్రభువును బర్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్డినల్వుల్సీ దౌర్జన్యము నలపోయుచు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచేఁ జెఱసాల నుంపించఁబడుట-రాజు రాణుల సముఖమున వుల్సీప్రోత్సాహముచే బంకింగాము చేతిక్రింది యుద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదని ప్రమాణము చేసి చెప్పుట-బంకింగామునకు మరణశిక్ష విధించుట-వుల్సీయింట విందైనపుడు రాజు బుల్లీనుం గాంచి మోహించుట-వుల్సీ పన్నిన కుట్రవలన రాజున కిరువదేండ్లనుండి తనతోఁ గాపురముచేయుచున్న కేతరైనకు విడాకులీబుద్ధిపుట్టుట-కేతరైను రాజుతోడ స్వీడ నాడఁదగదనియు, వుల్సీదౌర్జన్యముచే నంతవచ్చెననియు విలపించుట-

మిక్కిలి యన్యాయముగ సంపదఁ బ్రోవుచేసికొని, రోమునందలి తన హితులకై ప్రయపర్చుచు మతాధ్యక్షునకు రాజద్రోహము న్వల్లడించుచున్న వుల్సీగుట్టు రాజెఱిఁగి యతనికి దానిచ్చిన యధికారముద్ర లాగుకొనుట-వుల్సీ తా మతగురువయ్యు దైవచింతన మందుండక రాజ్యకార్యములం దగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలి చింతించుట-కేతరైను వయసుమళ్ళుటచేత నాపె పలువురఁ బిల్లలఁగన్నప్పటి కొక కూఁతురుమాత్రమే మిగులుటచేత మఱియు వుల్సీ యాపెపైఁ జెప్పిన కొండెములఁబట్టియు రాజు రూపయౌవనశాలియగు బుల్లీనుం దా వలచుటచేత నాపె మిక్కిలి యోగ్యురాలని తనకు నమ్మకమున్నప్పటికి నాపె న్విడనాడుట-బిల్లీను యథావిధిగ రాజుం బెండ్లాడి రాణి యగుట-గ్రిఫ్ఫిత్తు సంకటపడియున్న, కేరైనుతో వుల్సీ తనయధికారము దొఱఁగి యాకస్మికముగా జబ్బుపడి, మృతిచెందెనని చెప్పుట - కేతరైను మృతిచెందుట-క్రామవెల్లును రాజు శత్రులనుండి కాపాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోపినవారికి సాక్ష్యము సేయుట-రాజునకు బుల్లీను రాణివలనఁ గలిగిన కూఁతునకు క్రామెల్లెలిజబెత్తని పేరిడు యాపిల్ల జగత్ప్రసిద్ధివడసి, చిరము రాజ్యమేలి, కన్నెయై స్వర్గమున కేగునని పల్కుటయును.

(16) జాన్మహారాజుచరిత్రమను నాటకమున వచ్చు వేసములు

జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు.

ఆర్తరు బ్రిటన్నీ ప్రభువు

పెంబ్రోఁకుప్రభువు

ఎస్సెక్సు ప్రభువు

సేలిస్బరీ ప్రభువు

నార్ఫోల్కు ప్రభువు

హ్యూబర్టున్ రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

రాబర్టు ఫాల్కన్బ్రిడ్జి

ఫిలిప్ఫాల్కన్బ్రిడ్జి
జేమ్సుగర్ని ఫాల్కన్బ్రిడ్జిదొరసాని సేవకుఁడు
పొంఫ్రెట్టు పీటరు
ఫిలిప్పు ఫ్రాన్సు రాజు
లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
ఆస్ట్రియారాజు
పండూల్ఫు పోపుగురుఁ డంపినగురువు
మెలూను ఒక ఫ్రెంచిప్రభువు
చాటిల్లను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
ఎలీనరు రాణి రెండవ హెన్రీమహారాజు భార్య
కాన్స్టెన్సు ఆర్థర్ తల్లి
బ్లాంచి కాస్టైలురాజుకూఁతురు
ఫాల్కన్బ్రిడ్జి దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు ఆంగీర్సుపౌరులు అధికారి వార్తావహులు ఉద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము ఒకప్పు డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన—— కథ .

చాటిల్లను రాజుతో రాజుయొక్క యన్నకొడుకగు నార్థరునకు రాజ్యమీనిచో నతని ఫ్రెంచిరాజు యుద్ధమున నోడించెద నన్నాఁడని చెప్పుట-జాన్మరాజు పిలిప్ఫాల్కన్బ్రిడ్జికి సర్ రిచార్డను పేరొసఁగి, తన యొద్దనుంచుకొనుట - జాన్మహారాజు ఫ్రెంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు యుద్ధసన్నద్ధులై బ్లాంచిమ్లూయీకి పెండ్లి చేసి, ఫ్రాన్సులోనివైయెదింగ్లీషు పరగణాలు వారికిచ్చుటకు నార్థరుని బ్రిటన్నీ ప్రభువుగాఁ జేసి యతని యాన్జీరుపట్టణ మతనికిచ్చుటకుఁ దామిరువురు మైత్రినొందుటకు సంధి చేసికొనుట - తనకొడుకును ద్రోసిరాజుచెప్పి, ఇంగ్లాండు ఫ్రాన్సు రాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలి కాన్స్టెన్సు పొగలి తనతండ్రితో

నట్లుచేయుట - ధర్మముకాదని వాదించుట - పాండలు పోవునకు విరుద్ధముగా జాన్మహారాజును గద్దింపఁగా జాన్మహారాజు పోపుసంబంధము తనకెంతమాత్రమును లేదనుట - పాండల్ఫు ఫిలిప్పును జాన్మహారాజుపైఁ గత్తి కట్టుమని పురికొల్పుట - పోపు పైఁ దనకుఁగలగౌరవముఁబట్టి ఫిలిప్పు జాన్మహారాజుతో యుద్ధముసేయుట - జాన్మహారాజార్థరు రణరంగమునఁ బట్టుకొని యతనిఁ గడతేర్చుమని హ్యూబర్టున కప్పగించి, యెలీనరు రిచార్డు హ్యూబర్టార్థర్ల నింగ్లాండునకు ముందుగాఁబంపివైచి తాఁగూడ సైన్యముతో విజయమంది యేగుట--హ్యూబర్టు కాలినయినుముతో నార్థరు కనులుగాల్చి, యతనిఁ జంపపోయి కనికరమునసట్లుజేయకుంట-జాన్మహారాజు సింహాసనమందు గూర్చున్నపుడు హ్యూబర్టుచెవిలో నార్థరు చంపబడెనని చెప్పుట-ఆసంగతి బయల్పడగా సేలును పెంబ్రోకులు మిగులఁగోపముతో లేచిపోవుట - ఫ్రాన్సునుండి దూతవచ్చి, కాన్స్టెన్సు పుత్రవిహారమునఁ జచ్చెననియు, లూయీ గొప్పసైన్యముతో వచ్చుచుండెననియునుఁ దెలియఁజెప్పగా, జాన్మరాజు భయపడుట - ఆర్థరు చెఱసాలగోడ దుమికి క్రిందపడి మృతిజెందుట - పాండోల్ఫునకు జాన్మహారాజు తనకిరీటమునొసఁగి మరల నతని యాశీర్వాదముతో దానిం గైకొనిపోవునకుఁ దా నమ్రుఁడనని వాకొని లూయీ సైన్యము మరలించుమని బతిమాలుట-రిచార్డు వలనఁ దిరిగి ప్రేరేపింపబఁడి జాన్మహారాజ యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-పాండోల్ఫు మాటవినక లూయీ యుద్ధభేరి మ్రోయింపఁజేయుట-జాన్మహారాజు రణరంగమునుండి జ్వరమునఁ గ్రాగుచు నొకమఠమునందు పడియుంట-రిచార్డు లోకైక వీరత్వముజూపి, శత్రులనుఱుముసేయుచుంట-మెలూను మడిసెననియు, సేలిస్బరి పెంబ్రోకు ప్రభులు తిరిగి జాన్మహారాజు పక్షమవలంబించిరనియు, సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచిమోడలు మునింగి

పోయినవనియు దూత లూయీతో చెప్పుట-జాన్మహారాజు కొక సన్యాసి తనకుఁ బెట్టినవిషముచే మృతిబొందుటయును

(17) లియర్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చువేషములు

లియరు బ్రిటనురాజు
ఫ్రాన్సురాజు
బర్గండీప్రభువు
కారన్వాలుప్రభుండు
ఆల్బనీప్రభువు
కెంటుప్రభువు
గ్లోస్టరుప్రభువు
ఎడ్గారుగ్లోస్టరుప్రభునికొడుకు
ఎడ్మండు గ్లోస్టరుప్రభుఁడు జారత్వమునఁగన్నకొడుకు
క్యూరను రాజసభాసదుఁడు
ఆస్వాల్డు గనేరిల్లుకార్యదర్శుఁడు
వృద్ధుఁడు గ్లోస్టరుని రైతు
వైద్యుఁడు
విదూషకుడు
ఎడ్మండుచే నుపయోగింపఁబడిన యధికారి
కార్డిలియాకు భృత్యుఁడగు నొకతగుమనుష్యుఁడు
వార్తావహుండు
కారన్వాలుని సేవకులు
గనేరీలురీగను కార్డిలియాలు లియరునికూఁతుళ్లు

లియరుతోఁ జేరినవీరులు అధికార్లు దూతలు సైనికులు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము బ్రిటను—కథ

కారన్వాలాల్బనీల న్బెండ్లాడిన గనేరిరీగనుల తన పెద్దకుమా
ర్తెలు తన్ను మిక్కిలి ప్రేమించితిమని ముఖస్తుతి చేయంగా లియర్మహా
రాజు యథార్థమాడిన కార్డిలియాపైఁ గోపించి తన రాజ్యమంత
యుం దన పెద్దకుమార్తెలకే పంచియిచ్చుట - కార్డిలియా మిగుల
యోగ్యురాలు-యథార్థము పల్కె నాపై నల్కవలదను కెంటును
రాజు దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట-ఫ్రాన్సు రాజు కార్డిలియా యథా
ర్థతకు మెచ్చి యామె న్దనరాణిగాఁ గైకొని తన దేశమున కరుగుట-
ఎడ్మండెడ్గారు వ్రాసిన ట్లొక పత్రమును వ్రాసి గ్లోస్టరున కగపరుచుట-
నీవు వృద్ధుఁడవైతి వింటి వ్యవహారము నేఁ జక్కబెట్టెద నను నర్థ
మందుఁ గాన్పింపఁగా గ్లోస్టరెడ్గారుపై నల్కఁబూనుట-కెంటు మారు
వేసమున లియరునొద్ద సేవకుఁడై యుంట-లియరు గనేరిలచేఁ దిర
స్కరింపఁబడి రీగను యొద్దకుఁ బోవుట-రీగను గనేరిలు కలిసి తన్దిరస్క
రించుట కోర్వక లియర్మహారా జెద్దియుఁదోఁచక, వెఱ్ఱెత్తినట్లు కెంటు
గ్లోస్టరు విదూషకులతోఁ బైకిఁబోవుట - రాజు కెంటువిదూషకులు
గ్లోస్టరుచూపిన సౌధమున గాలివానలోనుంట- ఎడ్మండుకారన్వాలులు
గ్లోస్టరుని రాజ్యద్రోహిగా భావించి చెఱుపఁబూనుట - కూఁతుళ్ళ
కుట్రచేఁ జంపఁబడుట కుద్దేశింపఁబడిన లియర్మహారాజును గ్లోస్టరు
కెంటు విదూషకులు డోలితో డోవరను స్థలమునకు మోసికొనిపోవుట-
కారన్వాలీరీగనెడ్మండుల దౌర్జన్యముచే గ్లోస్టరు గ్రుడ్డిగావింపఁబడి
డోవరునకు నెట్టింపఁబడుట - కార్డిలియా తన మగండగు ఫ్రెంచి
రాజుతో సైన్యము కూర్చుకొని, తనసోదరులపై దండెత్తివచ్చి తన
తండ్రిన్దన యొద్ద నుంచుకొంట - రీగను తనభర్త కెంటు సేవకునిచేఁ
జంపఁబడినపిదప గ్రనేలు వలచియున్న యెడ్మండు న్దాఁబెండ్లాడఁగోరి
యతనికి వర్తమానమంపుట-గ్లోస్టరాత్మహత్య చేసికొనుటకు మారు
వేషముననున్న యెడ్గారు సముద్రము నొరయు కొండశిఖరమున కెక్కిం
చుమని బతిమాలి యతని చేసదును నేలపై నడుపఁబడుచు వెఱ్ఱెత్తి

పోవుచున్న లియర్మహారాజు న్గాఁసికొని పొగలుట - గ్లోస్టరుం జంప వచ్చిన యాస్వాల్డుని యెడ్మండు చంపి వానిజేబులోఁ దనభర్తం జంపి తన్నేలుకొమ్మని యెడ్మండునకు గ్రనేలు వ్రాసిన జాబు చదివికొని యబ్బురపడి గ్లోస్టరుని యుద్ధభూమినుండి తొలగించి కాపాడుచుంట- కార్డీలియా వైద్యునిచే సాధనముచేయించి కొంత స్వస్థచిత్తుఁడైన తనతండ్రితో సంభాషించుట - రీగను గ్రనేలుపై మరలుకొనరాదని యెడ్మండుని బతిమాలుట-ఎడ్గారు మారువేషమున నాస్వాల్డు జేబులోని యుత్తరము నాల్బనునకిచ్చి పోవుట - లియర్మహారాజు కార్డీలియాతో రణరంగమునఁ బట్టుపడి యెడ్మండుచేఁ జెఱసాల నుంచఁబడుట - తన్ను వంచించిన తనభార్యయగు గ్రనేలుపై నాల్బను మండిపడుచు నెడ్మండుపై రాజద్రోహమును స్థాపించి, యుద్ధమున కాహ్వానముచేయుట-ఎడ్గారు డెడ్మండు దూషించుచు నేలఁగూల్చుట- ఎడ్గారుఁడాల్బనెడ్మండులలోఁ దనగుప్తచరిత్రను నొడివి, తనతండ్రి న్దాఁ బలువిధములఁ గాపాడుటయు, నొకయఱగంటక్రిందట నతనికిఁ దా దయబల్పడుటయు, గెంటు ప్రచ్ఛన్నరూపమున లియర్మహారాజునకు సేవయొనర్చుచుండుటయును దెల్పుట - రీగనుగ్రనేలు ద్వేషమునం జచ్చినట్లు లాల్బను డెడ్మండెడ్గారులతో నుండి సమాచారమువినుట - ఎడ్మండు తనకుట్రచే లియర్కార్డీలియాలు చెఱసాలలోఁ జంపబడకుండిరేని తక్షణము కాపాడవలసినదని యాల్బనుతోఁ జెప్పుట - తన కౌఁగిట న్జచ్చిన కార్డీలియాకై దుఃఖించుచు లియర్మహారా జాల్బను నొద్దం దనుసేవించుచు వచ్చిన కెంటు నొబల్చి మాట్లాడి దుఃఖవశమున అల్బనుఁడు కెంటెడ్గారుల రాజ్యమేలు కొమ్మని చెప్పుటయును.

18) రెండవరిచార్డ్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు భూమికలు రెండవరిచార్డ్మహారాజు

లంకాస్టరుప్రభుఁడగుజాన్గాంటు
యార్కుప్రభువగు లాంగ్లీయెడ్మండులు రాజపితృసోదరులు
హార్ఫర్డుప్రభువు జాన్గాంటునకుఁగొడుకును భవిష్యచ్చతుర్థహెన్రీ
మహారాజునగు హెన్రీబాలింగ్బ్రూకు
యార్కుప్రభుపుత్రుఁడగునామర్లీన్ప్రభువు
నార్ఫోక్ప్రభువగుతామస్మౌబ్రే
సర్రేప్రభువు
సేలిస్బరీప్రభువు
బర్కులేప్రభువు
రిచార్డురాజు సేవకులు బూషీ బాగట్టు గ్రీను
నార్తాంబర్లేండుప్రభువు వానికొడుకు హేన్రీపర్సీ
రాస్ప్రభువు
విల్లోబీప్రభువు
ఫిట్జువాటరుప్రభువు
కార్లిస్లీ గురువు
వెస్టుమినిస్టరుమతాధిపతి
మార్షల్ప్రభువు మఱొకప్రభువు
ఎక్స్టనుసర్పియర్సీ
సర్స్టీఫెన్స్క్రూపు
వెలిషీ సేనాధిపతి
రిచార్డుమహారాజుదేవి
గ్లోస్టరుదొరసాని
యార్కుదొరసాని

దేవిచెలికత్తె ప్రభువులు చాటువాండ్రు అధికార్లు సైనికులు ఇద్దరుతోటవాండ్రు దౌవారికుఁడు దూత కింకరుఁడు మఱియుఁ దక్కిన సేవకులు రంగ మింగ్లాండునందు వేల్సునందును — కథ

బోలింగ్బ్రూకు నార్ఫోల్కులు రాజునొద్ద స్పర్ధఁబూనుట గ్లోసరుదొరసాని గాటుకుఁబగ దీర్చుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు-బోలింగ్బ్రూకున కాఱేండ్ల వఱకును నార్ఫోల్కునకు యావజ్జీవమును విదేశవాసమును రాజద్రోహమునకై విధించుట-రాజుదౌర్జన్యమును దలఁచుకొని పలువురు ప్రభువులు రాజుపైఁ దిరుగుపాటు సేయ నిశ్చయించుకొనుట - బోలింగ్బ్రూకు నార్తాంబర్లేండులు సైన్యముఁ గూర్చుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొనుటకు సన్నద్ధులైయుంట-బోలింగ్బ్రూకు నార్తాంబర్లేండు యార్కులతోఁ బ్రజలందఱేకీభవించి తనసైన్యమును ధ్వంసముగావించుచున్నారని రాజైర్లేండునుండి వచ్చి విని పరితపించుట-రాజును బోలింగ్బ్రూకును సంధిగావించుకొనుట - రెండవరిచార్డ్మహారాజుభార్య తోఁటమాలిచే బోలింగ్బ్రూకుయొక్క యౌన్నత్యమును, రాజ్యభ్రష్టుఁడౌటకు దటస్థించిన తనభర్తదౌ దురవస్థను విని పొగలుట - బోలింగ్బ్రూకుని సైనికులన్యోన్యముఁ గలహించుట - బోలింగ్బ్రూకు రిచార్డుమహారాజు నతనియొద్దకు రప్పించి, కిరీటములాగుకొని, చెఱసాల కంపించుట-చెఱసాలకరుగుచున్న రిచార్డుమహారాజు నతనిరాణి గలిసికొని మాట్లాడి యాపెనుండి తిర్గిపోవుట - ఆమర్లేయందలి రాజద్రోహము గనిపెట్టి యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁ జెప్పనేగుట - ఆమర్లేరాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెఁ దా ముందేగి తన్ను క్షమించుమని రాజు ప్రహాస్యముగా వేఁడుచుండఁగా వలదని యార్కనుచుండఁగా నామర్లేతల్లి వచ్చి రక్షించుమని ప్రార్థించి రాజక్షమాపణ మందుట కస్టను చెఱసాలనున్న రిచార్డ్మహారాజు నాఁ జంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తాప పడుటయును

(19) మూడవరిచార్డ్మహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు భూమికలు

నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజు

వేల్సుప్రభువగునెడ్వర్డు కాబోవు నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజు యార్కుప్రభుఁడగు రిచార్డు వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకుఁ గొడుకులు క్లారెన్సుప్రభువగుజార్జి మూఁడవరిచార్డుమహారాజు కాబోవుగ్లోస్టరుప్రభువగురిచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు సోదరులు క్లారెన్సుకొడుకగు నొకబాలుఁడు

రిచ్మండుప్రభువునుఁ గాఁబోవు నేడవ హెన్రీమహారాజునగు హెన్రీ

కాంటర్బరీగురువగు బౌర్చియరు

యార్కు గురువు

ఈలీగురువగు మోర్టను

బకింగ్హాముప్రభుఁడు

నార్ఫొల్కుప్రభువు వాని కొడుకగుసర్రేప్రభువును

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రీవర్సుప్రభువు

ఎలిజబెత్తమ్మ కొడుకులగు డోర్సెట్టుయజమానుఁడు గ్రేప్రభుఁడును

అక్సఫర్డుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

స్టేన్లీప్రభువు

లోవెల్ప్రభువు

సర్రిచార్డురేట్క్లిఫ్ఫు

సర్జేమ్సుటైరెలు

సర్తామస్వాగను

సర్విలియాకాటిస్బి

సర్జేమ్సుబ్లాంటు

సర్వాల్టర్హర్బర్టు

చెఱసాలయధికారియగు రాబర్టుబ్రాకెన్బరీ

ఒకగురువగుసర్సవిక్కు మఱియొకగురువును

ఆనీదేవిపరిచారకులగు ట్రెస్సీలు బర్కేలీ
లండనుపురాధ్యక్షుఁడు
విల్ట్షైరుయజమాని
నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య యెలిజబెత్తు
ఆఱవహెన్రీమహారాజుభార్య మార్గేరట్టు వితంతువు
నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుతల్లి యార్కుప్రభ్వి

ఆనీదొరసాని హెన్రీమహారాజు కొడుకగు వేల్సుప్రభునకు భార్యయై ముండమోసి మూడవరిచార్డుమహారాజుఁ బెండ్లాడెను.

మార్గేరట్టు ప్లంటాజెనట్టను క్లారెన్సు పసికూఁతురు— మూడవరిచార్డు వలనఁ జంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు- ప్రభులు సేవకులు దూత ఋణదాత పౌరులు హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు. రంగ మింగ్లాండు — కథ.

గ్లోస్టరు తనకురూపముం దలఁచుకొని తన్నెవ్వతెయు వలవదు కావునం దనకు లోకములోఁ బ్రేమింపఁ దగిన వస్తువులేదని నిశ్చయించి యెట్లైనఁ గుట్రచేఁ దా రాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు క్లారెన్సుచెఱసాల కంపఁబడుట చూచి యాతనిఁ బైకిమాత్ర మోదార్చి లోన నాతనిఁ బొలయింప నిశ్చయించుకొని యప్పుడేఁ క్రొత్తగాఁ జెఱసాలనుండి విడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు వలన రాజు మిక్కిలిరోగపీడితుఁడై మంచముపట్టియున్నాఁడని విని క్లారెన్సునిఁ దప్పక చంపించుమని రాజుం బురికొల్పెదననియు, వార్విక్కు చిన్నకొమార్తె నాపెపెనిమిటి న్మఱియు నాపెతండ్రినిం దాఁ జంపినప్పటికిఁ బెండ్లాడెదననియు, రాజుతప్పకచచ్చుననియు, నెడ్వర్డుక్లారెన్సులు మడిసిన పిదపఁ దా లాభ మందవచ్చుననియు, నాలోచించుచు రాజుచెంగటి కేగుచు నడిదారిలో రాజశవము మోచు కొనుచువచ్చిన వారి వెంబడి నేడ్చుచుండిన యానీతో సంభాషించి

యాపెభర్త స్మృతియు నాపెతండ్రి నూడఁ దాఁ జంపుట- మఱపించి తనవాక్చమత్కృతిచే నాపెఁ దన్ను మోహింపఁజేసి యాపెయొద్దనుండి వెడలి క్లారెన్సును హంతకులచేఁ జంపించుట-ఎడ్వర్డ్మహారాజు ప్రియులగు రివర్సుప్రభుని గ్రేప్రభుని సర్ తామస్వాగనుని గ్లోస్టరు చెఱసాల నుంపించుట - గ్లోస్టరుబకింగాములు యువరాజు సతనితమ్మునితో గూడఁ జెఱసాలనుంచుట - గ్లోస్టరు తాను రాజౌట కొప్పని హేస్టింగ్సును జంపించుట-యువరాజు సతనితమ్మునితోఁ బొలయించుట -ఆనీసుఁ జంపించుట - క్లారెన్సుకొడుకులఁ జంపించుట - బకింగామును జంపింప నుద్దేశించుట - ఎడ్వర్డ్మహారాజుపుత్రికయా నెలిజబెత్తుం బెండ్లాడం దలఁచుట - బకింగాము రాజభటులకుఁ బట్టువడిఁ చంపఁబడుట-మూడవరిచార్డ్మహారాజు యుద్ధములో రిచ్మండుచేఁ జంపింపఁబడుట-రిచ్మండు రాజై మూఁడవరిచార్డుం బెండ్లాడనెంచిన యెలిజబెత్తుం బెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోద్యమము సందలి భూమికలు

నవర్రేరాజగు ఫర్డినుండు

బైరాను లాంగవిల్లి దూమను రాజసచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూఁతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్కేడట్టు

ఆర్మోడో పిచ్చిస్పేనియార్డు

నాధనీలు పురోహితుఁడు

హోలోఫర్నిసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుఁడు

కాస్టార్డు విదూషకుఁడు

మోతు ఆర్మెడోభృత్యుఁడు

ఒక యడవివాఁడు

ఫ్రెంచిరాజపుత్రి

రోసిలైను మేరియా కేతరైను ఫ్రెంచి రాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జాక్వెనెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అధికార్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు
రంగము నావెర్రిలో — కథ.

రాజులాంగవిల్లీ డూమేనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీల మొగములు చూడక బ్రహ్మచర్యము చేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట - కొట్టిడుకొని యంగానకొన్నిని బైరనునకి శిక్షవిధించుట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రి రోసలైను మేరియా కేతరైను బోనెట్టు రాజులాంగవిల్లి డ్యూమను బైరనులు కలిసి ప్రేమసంభాషణము లాచరించుట - రాజు నతని వయస్యులను ఫ్రెంచిరాజపుత్రి యాపెచెలికత్తెలపైఁ దమ వలపుదెలుపు జాబులు వ్రాసుకొనుచు మన్మథబాణ పీడితులౌట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలు దమప్రియులు తమకువ్రాసిన జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట - రాజు రాజవయస్యులును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మారువేషములు వేసికొని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడి పిదప యథార్థరూపంబుల నన్యోన్య ప్రేమముఁ దెల్పుకొనుట - ఫ్రెంచిరాజపుత్రి తనతండ్రి మరణవార్తవిని తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరము తరువాత రాజు న్పెండ్లాడెదనని రాజునుండి సెలవుపుచ్చుకొనుట-రాజవయస్కులును రాజపుత్రి చెలికత్తెలుంగూడ నట్లే యొకసంవత్సరము తరువాత నన్యోన్యము కలసికొన బాసయొనర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాయుటయును.

(21) మేక్బెత్తను నాటకమందలి వేషములు

స్కాట్లెండు రాజగు డంకను
మల్కోము డోనల్బేనులు డన్కను కొడుకులు
మేక్బెత్తు బేంకోలు రాజసేనానాయకులు

మేసిడల్ఫు లెన్నాక్సు రాస్సువెన్టీత్తు అంగస్సు కేత్నెస్సులు
స్కాట్లెండు లోని ఘనులు

ఫియన్సు బేంకోకొడుకు

సివార్డు ఆంగ్లేయసేనానాయకుఁడు

చిన్నసివార్డు సివార్డుకొడుకు

సేటను మేక్బెత్తును కనిపెట్టుకొనియున్న యుద్యోగి

బోయి మేక్బెత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుఁడు

ఒకస్కాచివైద్యుఁడు

ఒకసైనికుఁడు

ఒకద్వారపాలకుఁడు

ఒకవృద్ధుఁడు

మేక్బెత్తుదొరసాని

మాసిడల్ఫుదొరసాని

మేక్బెత్తుదొరసాని కనిపెట్టుకున్న తగుమనుష్యులు

పాకేటియు మఱిముగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుస్త్రీలు ప్రభులు ఘనులు అధికార్లు సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేంకోదయ్యము తక్కినపీడలు రంగము కొంతఇంగ్లాండు కొంతస్కాట్లెండు— కథ

డంకను నార్వేయుద్ధములోఁ దనకు జయము కలిగించిన మేక్బెత్తునకు గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింప నెంచుట-మేక్బెత్తు మంత్రికత్తెలచేఁ దా రాజుకాఁబోవు టెఱిఁగి తనభార్యతోఁ దన యింటికే విందుకు రాబోవుడంకనునిం జంపి తా రాజగుట కాలోచించుట-మేక్బెత్తు నతనిభార్యయు డంకనుతో నున్నవారికి సురపట్టి నిద్రపట్టించి ద్వారపాలకునకు సేవకులకుఁ గూడ మత్తెక్కించి నిదురించుచున్న డంకనునిఁ జంపి యానెత్తుటి నతనిభటుల పైఁజిమ్మి తామెద్దియు నెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట-మేక్డప్పు లెన్నాక్సులు డంకనుచంపఁబడుటకుఁ జింతించుట-మేక్బెత్తు నతనిభార్యయుఁ దమ

కొద్దియుఁ దెలియనట్లునటించుట-మాల్కొముడొనల్బేనులు తమకుఁ గూడ చేటుమూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు ఐర్లేండునకొకఁడు పాఱిపోగా వారలపై నానిందమోఁపి మేక్బత్తు రాజగుట-మంత్రకత్తెల వలన బాంకో మఱియు నతనిసంతతియు రాజపదవి నందుననుమాటవిని మేక్బత్తు బేంకోఫ్లీయన్సుల నదనయింటికి విందుకై రమ్మని నడుదారిలో రాత్రివేళ వారిరువుర జంపుటకై హంతకుల నేర్పర్చుట-హంతకులు బేంకోనుంజంపుట-ఫ్లీయెన్సుతప్పించుకొని పారిపోవుట-మేక్బత్తు బేంకోదయ్యముభోజనశాలయందు దనకగపడఁగా నసందర్భ ప్రలాపము లాడుట-మఱియు నచట భుజించువారు వెఱగందపోవుట - మేక్బత్తు తనకు జడిసి ఇంగ్లాండునకుఁ బాఱిపోయినమేక్డఫ్ఫుకుటుంబము నాబాలవృద్ధులం జంపించుట-మాల్కొల్ము మేక్డఫ్ఫు లింగ్లీషురాజిచ్చినసేనతో మేక్బత్తుపైకి యుద్ధమునకువచ్చుట-స్కాచ్ప్రజలనేకులు వారితోఁగలియుట-మేక్బత్తుభార్యరోగముచేఁ జచ్చుట-మేక్బత్తు మేక్డఫ్ఫుచే యుద్ధమునఁ జంపబడుట-మాల్కొల్ము స్కాట్లెండునకు రాజగుటయును,

(22) దెబ్బకుదెబ్బయను నాటకమున వచ్చువేసములు

విన్సెంటియోరాజు

ఆంజెలో రాజుపరోక్షమున రాజప్రతినిధి

ఎస్కాలసు ఆంజెలోసహకారి

క్లాడియో ఒక యౌవనుఁడు

లూసియో మతముపిచ్చికలవాఁడు

ఇద్దరు తగుమనుష్యులు

ప్రోవోస్టు తోమసు పీటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

ప్రియసు

ఎల్బో రాజభటుఁడు

[illegible]

పాంపి ఓవర్డోనుదొరసానిబానిస

అబోర్సను హంతకుడు

బార్నార్డీను బందె

ఇస్బెల్లా క్లాడియోకుసోదరి

మెరియానా క్లాడియోకుఁబ్రధానముగాఁబడినస్త్రీ

జూలియటు క్లాడియోవలపుకత్తె

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవర్డోని కొంపుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు సేవకుఁడు భృత్యులు పరిచారకులు
రంగము వియన్నా యొద్ద రాజు ప్రచ్ఛన్నవేషమునఁ దనప్రజలవర్తన
మరయఁగోరి యాంజిలోనుఁ దనకుఁ బ్రతినిధిగాఁ జేసిపోవుట-క్లాడియో
జూలియట్టను కన్యకకు గర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁ గొంపోఁ
బడుట-క్లాడియో లూసియోతోఁ దనసోదరి రాజప్రతినిధిం గలిసికొని
తన్నురక్షించునట్లు చెప్పుమనుట-ఇస్బెల్లా ఫ్రాన్సిస్కా యొద్ద యోగిని
యాటకుఁ బరిచర్యసేయుచు లూసియోవల్లఁ దనసోదరిని వర్తమాన
మును విని యాతనిరక్షింపఁ బూనుట ఆంజిలో క్లాడియోకు మఱునాఁడు
శిరచ్ఛేదముచేయుట కాజ్ఞాపించుట ఆంజిలో యిస్బెల్లాను మోహించి
యాపె తనకోర్కె తీర్చినయెడ నాపెసోదరుని రక్షించెదనని
యాపెతోననుట-రాజు సన్యాసివేషముతోఁ దనమానము చెఱుచు
కొనినయెడఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించు సహోదరుని రక్షించుటకై
యమర్యాద పొందనొల్లనియిస్బెల్లాతో పెండ్లికై మాట్లాడి మాన
మున మేరియాను విడనాడిన యాంజిలోను కొడంబడ యాతనికోర్కె
నొంటిగ నడురేయిం దీర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁ బ్రమాదము
రానీక తానుఁగాపాడెదననియు చెప్పుట-రాజు మేరియానాతో
నిస్బెల్లానుసమకూర్చి యిస్బెల్లాకు మాఱుగా మేరియానా ఆంజిలోతో

నడురేయి చీఁకటిలో నా తేఁడేర్పఱిచిన పూఁదోటలోఁ మౌనమున సంభోగించుట కొప్పించుట - చెఱశాలలో నాటిరాత్రి నాల్గు గంటలకుఁ దప్పక క్లాడియోశిరస్సును నరికించవలయునని ప్రోవోస్టున కాంజెలోయంపిన యాజ్ఞను రాజువిని ప్రోవోస్టుతో నదివఱకుఁ దనకుఁ గల పరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోతలకుమాఱుగా నదివఱకే జ్వరముచేఁ జెఱసాల మృతుండగు నొకనితల నతనికి యాంజెలోనికిఁ జూపించుమని రాజు తనకిచ్చిన యాజ్ఞచూపించి రాజు రెండుదినములలో నచటికివచ్చు నీసంగతి యంతవఱకు మఱుగుపఱచుమనియుఁ దా నెల్లవిధముల నతనిఁ గాచెదనని యొప్పించి తనసోదరునకు క్షమాపణ పత్రిక వచ్చెనేమోయని కనుఁగొనవచ్చిన యిస్బెల్లాతో క్లాడియోతల నఱుకఁబడి యాంజెలోనొద్ద కంపఁబడెననియు, మఱి విలపించిన సార్థకములేదనియు, రాజు మఱునాడు రానున్నాఁడనియు, నీవపుడు తానిడిన యుత్తరమును బీటరునకు జూపుమనియుఁ, జెప్పి పంపుట లూసియో ప్రచ్ఛన్నవేషమునన్న రాజుతో రాజవివేకి యనియుఁ, దామోసకాఁడనియుఁ దెల్పుట-ఆంజెలో మఱునాడు తన్నూరి వెలుపలఁ గలసికొమ్మను రాజాజ్ఞనుఁ జదివికొని క్లాడియోను బ్రతుకనిచ్చినచో నతఁడాపెసోదరిం జెఱచినందుకుఁ దనపైఁ బగఁ బట్టునేమోయని శంకించి యతనిం జంపించినందుకు నొచ్చుకొనుట- రాజు తనయథార్థరూపముతోఁ బీటరునిం గలిసికొని యతనికిఁ గొన్ని యుత్తరము లిచ్చి యవి వలసినపుడు తనకిమ్మని చెప్పి వెలింటినస్సు రోలెనడు క్రాసను వెరియస్సులఁ దనయొద్దకు రప్పించుమని యుత్తర మిడుట రాజుసభచేసి యాంజెలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజూలి యట్టును దనకి స్బెల్లాను భార్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుఁడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెనిస్ప్రభువు

మొరాకో యారగాను రాజులు పోర్షియాను వలచినవారు

అంటానియో వెన్నిస్వర్తకుఁడు బెసానియో యతనిచెలికాడు పోర్షియా వలచినవాడు
గ్రాటియానో సలానియో సలారినో సలేరియా ఆంటియానో బెసేనియో లకుమిత్రులు
లోరెంజో జస్సీకాను వలచినవాఁడు
షైలాకు వకయూధుఁడు
టూబలు షైలాకుని హితుఁడు
గోబ్బో మొదట షైలాకునకు సేవకుఁడై పిదప బెసానియోకు సేవకుఁడైన విదూషకుఁడు
ముసలిగోబ్బో లాన్సిలట్టునకుఁదండ్రి
బల్తజరుస్టీఫానో పోర్షియాకు సేవకులు
పోర్షియా యొకభాగ్యవంతునికూఁతురు నెరిస్సా యాపె చెలికత్తె
జస్సీకా షైలాకు కూతురు
వెన్నిస్భాగ్యవంతులు న్యాయాధికారియుద్యోగులు కారాగృహాధికారి పోర్షియా సేవకులు మఱియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగము కొంత వెన్నిసులో మరికొంత బెల్మంటులోను—కధ.

షైలాకునకాంటియో తనమిత్రుఁడగు బెసానియో దూరదేశమున నున్న పోర్షియాను జూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోఁ దనయొడలి మాంస మఱనేరిచ్చుట కొడంబడిక వ్రాసి మూఁడువేలవరహా లప్పు తీసికొనుట జస్సీకాలోరెంజోను వలచి యతనితోఁ దనతండ్రి ధనము నుఁ గొంతహరించి పారిపోవుట షైలాకు తనకొమార్తె పోకకు వగచుట- మఱియు నాంటానియో యోడలు నష్టమైనందుకు సంతసించుట బెసానియో పోర్షియానుఁ జేఁబట్టి యాపెవలన నెవ్వరికైన నీఁబోనని మాట యిచ్చి యొకయుంగ్రముం బుచ్చుకొని యాంటనియో తన్నుఁ దక్షణము రమ్మని వ్రాసినజాబు చదువుకొని యతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోర్షియాకుఁ జెప్పి స్వదేశమునకు నెరిస్సాను వరించిన గ్రాంటియా

నోతో నర్తుగుట-పోర్షియా నెరిస్సాలు మగవేషములతో వెన్నిస్సు పురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంసముకోయ నెత్తురుం రాకూడదనియు, నొకమనుష్య జీవముం దుర్మార్గముగాం దీయనెంచినవాని యాస్తిలో సగము రాజునకుం దక్కు సగ మామనుష్యునకు బ్రాణవలలయునని వద్ధరిచూపించి యాంటెనోనుం గాపాడి రాజుచేం జిక్కింది బెసానియోకుం దానిచ్చిన యుంగరము స్వహుమతిగాం బొంది యింటికి వచ్చి వెంటనే వచ్చినబెసానియోతో ముచ్చటలాడుచు నచట బెసానియోతో వచ్చినయాంటోనియోతో నతని యోడలు సేమముగా రేవు చేరినవని సంతోషవార్త చెప్పుట నెరిస్సాకూడ తన నాథునిం గలసికొని సుఖించుట-లోరెంజో జస్సీకాలు పోర్షియాచేసిన యేర్పాటుచే షైలాకునియాస్తికి యజమానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుకకత్తెలను నాటకమునందలి వేషములు

ఫాల్స్టాఫు
పెన్టను ఒకపడుచువాండు
షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి
స్లెండరు షాలోకు దాయాది
ఫార్డు పేజీలు విండర్సులోని తగు మనుష్యులు
విలియంపేజి పేజికొడుకులు
ఈవన్సు వెల్ష్ పురోహితుండు
కేయస్ ఫ్రెంచివైద్యుండు
సత్రాధికారి
బార్డల్ఫు నిమ్మలు పిస్టలు ఫాల్స్టాఫుని వెంటనుండువారు
రోబిను ఫాల్స్టాఫుని సేవకుండు
సింపిలు స్లెండరునిభృత్యుండు
రగ్బి కేయసుని సేవకుండు
ఫార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆపెకొమార్తెయగు పేని
క్విక్లీదొరసాని కైయసునకు సేవకురాలు
పేజీఫార్డుల సేవకులు రంగము విండ్సరు మఱియు దానిచుట్టుపట్లు—కథ.

ఫార్డుదొరసానిని ఫాల్స్టాపువలచి సందేశమంపుట—ఫార్డుదొర తనభార్య ననుమానించి బ్రూకను పేరుపెట్టుకొని ఫాల్స్టాపుతోఁ బరిచయముచేసి తనభార్యసిద్ధిఁ గనిపెట్టుచుంట—ఫార్డుదొరసానియు క్విక్లీదొరసానియు ఫాల్స్టాపుదార్ఢ్యమునకుఁ దగు శాస్తిఁ జేయఁ గుట్రవన్నుట—క్విక్లీదొరసాని ఫాల్స్టాపు చెంతకేగి ఫార్డుదొరసానియు, పేజీదొరసానియు నతనియుత్తరములు చూచుకొని యతని వలచి యున్నారనియుం, దరుచు నాయిద్దరియొద్దకు నతనిసేవకు నంపుచుండు మనియు సరిహాస్యముగాఁ జెప్పుట—బ్రూకు పేరుపెట్టుకొని తనయొద్దకు వచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్స్టాపు తన్ను ఫార్డుదొరసాని పదిపదు నొకండు గంటల మధ్యరమ్మన్నదని చెప్పగా ఫార్డుదొర తనభార్యపై మఱింత యనుమానపడి యాసంగతి కనిపెట్టుటకుఁ ద్వరపడుట—ఫాల్స్టాపు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపె తనపై ననుమానపడి, తనసంగతి శోధించుటకై కొందఱి తగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నాఁడని పేజీదొరసాని చెప్పఁగా విని దిగులుపడుచున్న ఫాల్స్టాపు నొకగంపలో నిఱికించి వానిపై మైలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నాగంప పడవైచిరండని తనసేవకుల కాజ్ఞాపించుట—ఫార్డు తనయింట నెవరు లేకుంటఁ జూచి సిగ్గుపడి భార్యను-క్షమాపణము వేడుకొనుట పేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్స్టాపునకు క్షమాపణ వ్రాసి కొని యింకొకసారి తొమ్మిదిగంటలకు రమ్మనిక్విక్లీదొరసానిచే వర్తమానమంపుట—ఫాల్స్టాపుఫార్డుదొరసానియొద్దకు వెళ్లెదనని బ్రూకుతోఁ జెప్పి యాపెతో మాట్లాడుచు ఫార్డుదొర వచ్చుచున్నాఁడని పేజీదొర సాని చెప్పఁగా జడసి యాస్త్రీలు తనకు ముసలియాఁడు వేసము వేయఁగా నిలువడలిపోవుచు ఫార్డుదొరచేఁ దాపులుతినియు బయల్పడక

తప్పించుకొనుట-ఒకవిధమైన యాటలో ఫాల్ట్సా నందఱచేఁబట్టువడి నవ్వఁబడుట-ఫెంటనుతనయుపాయముచే నేనీఁ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయనునాటకమందలి వేషములు

ఎథెన్సుప్రభువగుధీసను
ఈగను హెర్మియాతండ్రి
లైసాండరు డెమిట్రియసులు హెర్మియానువలచినవారు
ఫైలాస్ట్రేటు ధీసనునివేడుకలకధిపతి
క్వీన్సు వడ్రంగి
స్నగ్గు కొయ్యపనిచేయువాఁడు
బొట్టము సాలెవాఁడు
ఫ్లూటీ కొల్మితిత్తులుబాగుచేయువాఁడు
స్నౌటు కంచరి
స్టార్వెలింగు కుట్టుపనివాఁడు
హిప్పోలిటా ధీసనువ్వరించుకన్య
హెర్మియా లైజాండరున్వలచుకన్య ఈగనుపుత్రి
హెలీనా డెమెట్రియసునివలపుకత్తె
ఒబీరను గంధర్వరాజు
టీటేనియా గంధర్వరాజ్ఞి
పక్కు
పీసు కాబ్వెబు మాతుమస్టర్డులు గంధర్వస్త్రీలు - గంధర్వరాజరాజ్ఞుల సేవకులగు గంధర్వులు ధీసనుహిప్పోలిటాలభృత్యులు రంగము ఆథెన్సు మఱి యాచెంగటియడవియు— కథ.

హెర్మియాతండ్రి డెమిట్రియసుని పెండ్లాడుమనఁగా నామె యొప్పక లైజాండరునిఁ బెండ్లాడఁగోరినపుడు తండ్రియంగీకరింప నాతండ్రి రాజుతోఁజెప్పఁగా, రాజు తండ్రియిష్టానుసారము నడువని కన్యకకు మరణముగాని సన్యాసినీత్వముగాని శిక్షయని నుడువఁగా నామె డెమిట్రి

నిను మోహించిన తనస్నేహితురాలగు హెలీనాతోఁ దనవర్తమానము చెప్పి లైశాండరుతోఁగూడ నాథెన్సుపురమునుండి పారిపోదలంచుట-కిన్సుస్నగ్గు బొట్టమ్ముఫ్లూటీ స్నౌటు స్టార్వెలింగులు రాజునెదుట నొక నాటక మాడఁదలంచుట-హెర్మియాకై యడవికేగెడు డెమిట్రియసు వలదనుచుండ, హెలీనా వెంబడించి యొక యడవిలోఁ దను దప్పించుకొనిపోయిన డెమిట్రియసుని వెదకుచు హెర్మియా చెంత నిదురించు లైశాండరునిఁగాంచుట-లైశాండరు గంధర్వులు తన కనులకు రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర మేల్కాంచి తొల్తఁ దనకుఁగన్పడు హెలీనాయందు మోహపడి యామె న్వెంబడించుట - హెర్మియా తన్నెడబాసి నలైశాండరుని వెదకుకొంచుఁదలడిల్లుట లైశాండరున్న యడవిలోఁ గంధర్వరాజు తనకనుల రాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర లేచి యెదుట నాటకమును వల్లించుచున్న బొట్టమ్మున్వలచి తనవశమున నుంచుకొనుట-డెమిట్రియసు హెర్మియానుంజూచి బతిమాలి యామెచే దిరస్కరింపబడి నిదురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొని తనయెదుట నున్న హెలీనాను మోహించుట-డెమిట్రియసు లైశాండర్లు హెలీనాకై పరస్పర ద్వేషమూనుట - హెర్మియా హెలీనాలు కలహించుట-డెమిట్రియసు లైశాండర్లు ద్వంద్వ యుద్ధమునకై పూనుట-హెర్మియా హెలీనా లన్యోన్యద్వేషముతో నొండొరు నెదయుట-గంధర్వ మాయచే నానల్వురు నిదిరించుచు వేటకువచ్చిన థీససుచే మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁ దొలఁగి తొల్లింటి ప్రేమలంబొంది పెండ్లి చేసికొని సుఖముంటయును.

(౨౬) ఉత్త గడబడయను నాటకమందలి వేసములు

పెడ్రో అరగన్ప్రభువు

జాను వానిసోదరుఁడు జారజుఁడు

క్లాడియో ఫ్లారెన్సుపడుచువాఁడు

బెనిడిక్కు పాడువా పడుచువాఁడు

లియోనెటో మెస్సీనాపాలకుఁడు ఆంటోనియో వానిసోదరుఁడు.
బల్తజరు పెడ్రోసేవకుఁడు
బోరాచియో కన్రేడులిర్వురుజాను వెంబడివారు.
డాగ్బెర్రి వర్జిసులిద్దరధికార్లు
ఫ్రాన్సిసు సన్యాసి
ఒకయధికారి
ఒక సేవకుఁడు
హీరో లియోనెటో కూతురు
బీట్రిసీ లియోనెటో మేనఁగోడలు
మార్గరెటు ఉర్సులాలిద్ధరు హీరోచెలికత్తెలు దూతలు కావలివాండ్రు భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ

యుద్ధమందు విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనెటో యొద్ద నున్న హీరో బీట్రిసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను మోహించుట-బెనిడిక్కు బీట్రిసీలు విరసములాడుకొనుట - లియోనెటోయింటి విందారగించి, యీనాటకమునఁ జేర్కొన్న స్త్రీ పురుషులొకరివేస మొకరూని యాటపాటల న్వినోదించి సంభాషించుకొనుట-హీరోను క్లాడియోకుఁ బెండ్లి సేయుటకు పెడ్రోలియోనెటోలు నిశ్చయించుట-బెనిడిక్కు బీట్రిసీలన్యోన్యనిగూఢ మోహములఁ దలడిల్లుట-జానుబోరాచియోక స్నేహితులచేఁ గుట్రపన్నించి గుడిలో హీరోనుఁ బెండ్లాడ సిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరో గతరాత్రి యొంటిగంట వందాన నొకపురుషుచువానితో గిటికీలోనుండి మాట్లాడుచుండెననియు, నాపె కులటయనియుం జెప్పి యొప్పించి, నల్వురులో నతనిచే హీరోనుఁ దూలనాడించుట-హీరో క్లాడియో తన్నుఁ దిరస్కరించుటకు సైఁపక బిట్టు మూర్ఛిల్లుట-అంద తేగినదిదప లియోనెటో సన్యాసి బీట్రిసీ బెనిడిక్కులు హీరో మృతిచెందినట్లు ప్రచురింపనిశ్చయించుట-బీట్రిసీ బెనిడిక్కును క్లాడియోనుఁ జంపుటకుఁ బురికొల్పుట-క్లాడియో హీరో

యపరాధరహిత యని తెల్పఁబడి దుఃఖించుట-లియోనటో హీరోను వరిగాకోఁలిన తనసోదరుని కుమారిని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట - కతనినొప్పించి హీరో నతనికగపర్చి యథాస్థితియంతయు వెల్లడించి నల్వురిలో నతని కాపె న్బెండ్లి యొనర్చుట - బెనిడిక్కు బీట్రిసీలా పెండ్లాడుట-పెడ్రో జార సోదరుడు తగినట్లు శిక్షింపఁబడుటయును

(27) ఒథెల్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్నిసురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కినధికారులు

గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుఁడు

లోడోవికో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒథెల్లో వెన్నిసు రాజకీయోద్యోగియగు సిద్దీ కేషియో అతనిక్రింది యుద్యోగి

అయాగో అతనిజండామోయువాఁడు

రోడిరిగో వెన్నిసుధనుఁడు

మొంటానో సైప్రసురాజ్యమున నొథెల్లోకంటె పూర్వోద్యోగి

విదూషకుఁడు ఒథెల్లో సేవకుఁడు

డిస్డెమోనా బ్రాబంటియోకూఁతురు నొథెల్లోభార్యయు

ఎమిల్లా అయాగోభార్య

బియాంకా కేషియో యుంపుడుకత్తె

నావికుఁడు దూత వార్తావహుఁడు అధికార్లు ఘనులు గాయకులు సేవకులు రంగము మొదటియంకము వెన్నిసు తక్కిన నాటకమంతయు సైప్రసుదందలి యోడరేవు — కథ

యాగోరోడరిగోలు ఒథెల్లోను ద్వేషించి యతఁడు డిస్డెమోనా నెత్తుకొనిపోయి పెండ్లిచేసికొన్నాఁడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట - బ్రాబంటియో రాత్రియొంటిగాఁ దనతోఁ జెప్పక యొథెల్లోనుఁ దగులుకొనిపోయిన తనకూఁతు న్వెదకి యొథెల్లోను నిష్ఠురములాడుచు నతనిఁ బిల్వవచ్చిన రాజభటులతోఁగూడ రాజసభకుఁబోయి

యొథెల్లో యొనర్చిన దౌర్జన్యము రాజుతోఁ జెప్పుట - రాజు డిస్డెమోనా యంగీకారముం దెలిసికొని యొథెల్లో కామె నప్పగించి యాతని సైన్యసహితుయుద్ధమున కంపుట - అయాగో రోడరిగోలు కేషియోనుఁ ద్రాగించి సైప్రసు ప్రజ కతనిపై ద్వేషముపుట్టించుట - కేషియోను ఒథెల్లో యుద్యోగమునుండి తప్పించుట - అయాగో డిస్డెమోనాను కేషియో వేడుకొని తిరిగి యుద్యోగమును సంపాదించుకొను సహాయము నన్ని యాతనికి దనభార్యను సాయపడఁ బ్రేరేపించుట - డిస్డెమోనా తనభర్తతో కేషియోపై నల్కమానుమని పలువిధములఁ బ్రార్థించుట - అయాగో యొథెల్లోకు డిస్డెమోనా కేషియోల న్యోన్యమోహముల నున్న ట్లనుమానము పుట్టించుట - డిస్డెమోనా కొథెల్లో పెండ్లియాడిచ్చిన చిఱురుమాలుం దనభార్యచే నయాగో తెప్పించుకొని కేషియో యింట జాఱవిడిచి డిస్డెమోనా కేషియోను వలచి యతని కారుమా లిచ్చినదని చెప్పుట - ఒథెల్లో డిస్డెమోనా నారుమాఁ డిగి యాపె యదెట్లో పోయెనని చెప్పుటకు మఱింత యాపెపై ననుమానించుచు నయాగో దౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా డిస్డెమోనా కేషియోలకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలం బొలయింప నిశ్చయించుట - ఒథెల్లో రాజునొద్దనుండి సైప్రసునందలి తనయధికారము కేషియో కొసఁగి తన్ను వెన్నిసునకు రమ్మను నాజ్ఞ లోడోవికోనుండి పుచ్చుకొని చదువుకొనుచు చెంతనున్న తనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంపకాయకొట్టుట - అయాగో డిస్డెమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగోను భ్రమపెట్టి యాతనినుండి డిస్డెమోనాకొఱకని సొమ్ములు పుచ్చుకొనుచుఁ దుద కాతనిని గేషియోనుఁ జీఁకటిరాత్రియందు నఱుకుటకుఁ బురికొల్పగాఁ గేషియో రోడరిగో లన్యోన్య శస్త్రక్షతులు కాఁగాఁ దా కేషియో కాలు నఱికివైచి రోడరిగోనుఁ జంపి యెవరో దుర్మార్గు లీపని చేసినారని నల్వురితోఁ జాటుట - ఒథెల్లో సగముసిద్దురనున్న తనభార్య

స్లేపి కేషియోతో వ్యభిచరించితివా యని నిష్ఠురములాడి యాపె యెంత బతిమాలి తననేరములేమి తెల్పినను వినక తుద కాపెమెడ పిసికి చంపుట-ఎమిల్లా యీహత్యం గాంచి డెస్డెమోనా నిష్కల్మషయనియు, నయాగో యన్యాయముగా నాపెయందుఁ బాపము పన్నెననియు స్పష్టముగా నందఱిలో వెల్లడించుట - అయాగో తనభార్యను సహింపక పొడిచిచంపి పరుగిడుట - ఒథెల్లో తా నన్యాయముగఁ దన భార్యం జంపుటకువగచి పొడిచికొని చచ్చిపోవుట - లోడోవికో యయాగోనునకుఁ జిత్రవధ విధించి కేషియోను సైప్రసున కధికారిఁ గావించుటయును.

(28) పెరిక్లిసను నాటకమందలి వేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు
పెరిక్లీను టైరుయువరాజు
హెలికానసు ఎస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దరుఘనులు
సైమోనుడీసు పెంటాపొలిసురాజు
క్లీయోను టార్ససుపాలకుఁడు
లైసిమేకసు మిటీలెనీ పాలకుఁడు
సీరిమను ఇఫీసస్సుప్రభువు
తలియార్డు ఆంటియోకు నందలి యొకప్రభువు ఇతనిసేవకుఁడు ఫిలీమను
లియానైను డయోనిజా సేవకుఁడు
సేనాధిపతి
ఒక బడవా వానిసేవకుఁడు
ఆంటియోకసు కూఁతురు
డయోనిజాక్లీనుభార్య
థైసా సైమోనుడీసు కూఁతురు
మెరినా పెరిక్లీసు థైసాల కూఁతురు
లైకొరిడా మెరీనాదాది

ఒకతుంటెనకత్తె
ఒకపాతివ్రత్యదేవత
పల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనులు నావికులు నౌకా తస్కరులు బెస్తలుదూతలు రంగము నానా దేశములందు—కథ.

తనకుమార్తెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకసుఁ డాపెను వరింపవచ్చువారల కొక విడికథ పొడిచి యందు కుత్తరమీయఁ జాలని వానినెల్ల జంపించుట - పెరిక్లిసు ఆవిడికథకు సమాధానము సూచించి తన్నాంటియోకసు చంపించునేమోయని జడిసి పారిపోవుట- ఆంటియోకసు పెరిక్లిసుం జంప థాలియార్డు నంపుట - పెరిక్లిసు నాంటియోకసు తనరాజధానిపై దండెత్తి ప్రజాపీడన మొనరించి తను న్దంపునని శంకించి తారసస్సునకుఁ బారిపోవుట- థాలియార్డు టైరులో పెరిక్లిసు లేకుంటఁ జూచి తిర్గి తనదేశమునకేగుట- క్లియోనుడయోనిజాలు తమదేశమునఁ బెట్టిన కరువునకై తిండిలేక వగచుచుండఁగా పెరిక్లిసు వారలకు సమృద్ధిగాఁ దనయోడలోని భోజనసామగ్రి యిచ్చుట - పెరిక్లిసు పెంటాపోలీసువకు గాలివానవలనఁ దన యోడలు చెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టుకొని వచ్చి యచటిరాజగు సైమోనుడీసుని యనుగ్రహము వడయుట - టైరునందలి ఘనులు పెరిక్లిసుని వెదకుటకై సముద్ర యానముచేయుట - పెరిక్లిసు థైసాను నాపె తండ్రి యిష్టానుసారమునఁ బెండ్లాడుట - పెరిక్లిసు థైసాతో మఱియు నాపెయందుఁదాఁగన్న కొమార్తెతో టైరున కాంటియోకసు కూఁతుతోఁ జచ్చుటవిని యోడపై వచ్చుచుఁ దుపానున నోడ చెడఁగా నాలుబిడ్డలనుండి విడఁబడుట- పెరిక్లిసు మృతినొందినదని తనభార్య నొకపెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితి వ్రాసి సముద్రమున విడువఁగా దానిని సిరిమనుపట్టుకొని యందు సజీవురాలైన థైసాను గాపాడుట - పెరిక్లిసు మెరినాకై కొరిడాలను క్లీను చెంతనుంచుట -

మెరీనా తెల్వితేటలకు డయోనిజా యోర్వక లైకొరిడా మృతికి వగచు నాపె జంపుటకై లియోలైనున కప్పగించుట - నౌకా తస్కరులు లియోనైనునిఁ బాఱఁదఱిమి మెరీనానుఁ దమవశమొనర్చిన [illegible] మితిలేనియను పురమున నాపె నొకబడవాకమ్ముట - మెరీనా వేశ్యావృత్తి కొప్పక చటిపాలకుని సంరక్షణమున నాటపాటలచే గౌరవముగా జీవించుట - పెరిక్లీసచటికి వచ్చి తన యోడలోని కచటి పాలకుడిఁ చేఁ దనతో మాట్లాడుటకు రప్పింపఁబడిన మెరీనా [illegible] న్దెలిసి కొని యాపెను పోల్చి సంతసించుట - పెరిక్లీసునకుఁ బా [illegible] త్రివత్య దేవత కలలోఁ జెప్పిన ట్లీఫెసస్సునందున్న యాపెగుడికేగి యచటఁ దన భార్యం గాంచి యాపె చరిత్రము విని తన కూతుఁ లైసిమేకసునకుఁ బెండ్లి చేసి తన రాజ్యమున భార్యతో సుఖముండుట్లయును.

(29) రోమియో జూలియట్టులను నాటకమందలి జనములు

ఎస్కాలసు వెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుఁడు
మాంటేగు కేపులెట్టులన్యోన్యద్వేషమూను [illegible]
కేపులెట్టు పినతండ్రి
రోమియో మాంటేగుకొడుకు
మర్క్యూషియో రోమియోమిత్రుఁడగు రాజబంధువు
బెన్వోలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంటేగుభ్రాతృవ్యుఁడు
టైబాల్టు కేపులెట్ట దొరసానిమేనల్లుడు
లారెన్సు జానులు సన్యాసులు
బల్తసరు రోమియో సేవకుఁడు
పీటరు సెమ్సను గ్రిగరీలు కేపులెట్టు సేవకులు
అబ్రహాము మాంటేగు సేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
ముగ్గురు గాయకులు
ఇద్దరు భృత్యులు ఒకయధికారియు

మాంటేంగుదొరసాని

కేపులెటు దొరసాని

జూలియట్టు కేపులెట్టుకూఁతురు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపౌరులు మాంటేంగు కేపులెట్టుల జ్ఞాతులు వేషధారులు భటులు దౌవారికులు భృత్యులు పల్లవి-తంగమను నామంటువారు—— కథ

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులు కలహమాడుచుండగా రాజు వారల నార్పించుట-రోమియో కేపులెట్టింట జరుగు విందునకుఁ బోయి ప్రచ్ఛన్న వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట-జూలియట్టురోమియోను వలచి యతఁడు తనతండ్రి విరోధి యౌటకుఁ జింతించుట-రోమియోజూలియట్టున్న మేడ చెంతకు గోడదాఁటి దిగి చెట్టుచాటునఁ బొంచియుండ నామె మేడకిటికీ యొద్దఁ గూర్చుండి రోమియోనుఁ బేర్కొని తలఁపోయుచుండ నతఁడు తన్ను బైలుపర్చుకొన నామె యతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడు తొమ్మిదిగంటలకు వర్తమాన మంపెదనని చెప్పిపోవుట-రోమియో గుడియొద్దనున్న సన్న్యాసి యొద్దకుఁ బోయి జూలియట్టుం దనకుఁ బెండ్లి సేయుమని చెప్పి యది వఱకుఁ దావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁ దాఁదొలఁగినందున కతనిచే జీవాట్లుతినుట-జూలియట్టు తనదాది న్రోమియోచెంత కంపియు నతని వర్తమాన మెఱిఁగి రహస్యముగా గుడిలో లారెన్సుచెంత నతనిఁ బాణిగ్రహణము చేసికొనుట-తనహితుఁడగు మార్క్యూషియోచంపి రాజునకు జడిసి పలాయితుఁ డౌట రాజు రోమియోకు విదేశవాసము విధించుట-రోమియోతో జూలియట్టు తెలవాఱువఱకు సల్లాపసుఖ మనుభవించి, సెలవుతీసికొనిపోవుట-జూలియట్టు తలదండ్రు లాపెకు పేరిస్సుతో రెండుదినముల గడువులోఁ బెండ్లిచేయ నిశ్చయించుట-జూలియట్టులారెన్సు నొద్దకేగి యటనున్న పేరిసు వ్యథోచిత ముగ

మాట్లాడి పంపి రహస్యముగా లారెన్సు న్గ ర్తవ్యమడిగి యతఁడు తన కొసఁగిన యొకవిధమగు సమ్మోహనౌషధమునుఁ దీసికొనిపోవుట-జూలియట్టు బంధువులచేఁ బూడ్పఁబడుట-తన సేవకుడువచ్చి జూలియట్టు మృతి చెంది సమాధినుంచఁబడినదని విని రోమియో యొక వైద్యునకు ధనమొసఁగి విషము కొని జూలియట్టున్న సమాధి కడ కేగుట-లారెన్సు రోమియోయొద్దకు వర్తమాన మంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుఁ కించును పాయు మరయు చుంట - రోమియో జూలియట్టు సమాధిచెంత పూలుచల్లుచున్న పేరిసిస్సుం జంపి జూలియట్టున్న పెట్టెం దెఱచి యామె స్మృద్ధుగొని యామె మృతిచెందుట కోర్వక విసము గ్రోలి చచ్చుట-జూలియట్టు మత్తువిడిగినపిదప లేచి తనకయి విసముఁగ్రోలి మృతిచెందిన తననాథునిఁజూచి యతనిచేతిలోనున్న కైజారుపుచ్చుకొని చచ్చుట-రాజు జరిగిన సమాచార మంతయును లారెన్సువలన విని మాంటేగు కేపులెట్టులతో విచారించుట-యును

(30) వెంకెన్నచ్చిక చేయుట యను నాటకమున వచ్చు వేసములు

ఒకప్రభువు స్లై (కంచరి) పూటకూళ్ళమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు

వేటకాండ్రు భృత్యులు

బేప్టిస్టా పాదువాలోని శ్రీమంతుఁడు

విన్సెంటియో పైసాలో ముసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుకు

పెట్రూషియోఁ కేరీనానువరించు వెరోనాపురుఁడు

గ్రీమియో హార్టెన్సియోలుఁ బయాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బయండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గ్రూమియోకర్టిస్సులు పెట్రూషియో సేవకులు

ఒకపండితమ్మన్యుఁడు

కేతరీనా బయాంకా వితంతువులు బేప్టిస్టాకూఁతులు

కుట్టుపనివాఁడు దుస్తులమ్ముకొనువాఁడు బేప్టిస్టా పెట్రూషియోల
సేవకులు

రంగము పాడువా పెట్రూషియో యిల్లు ప్రభువుత్రాగి పడి యున్న స్లైనునకుఁ ప్రభువేషమువేసి వానికిఁ ప్రభుఁడను భ్రమగల్పించి వానియెదుటఁ బెంకెన్మచ్చిక సేయుట యను నాటకమాడించుట— కథ.

పాడువా యనుపట్టణమున బేప్టిస్టాయను నొక ధనవంతుఁడు కలఁడు-వానికి ముగ్గురుకూఁతులందు కేతరీనా బయాంకాలు కన్యకలు-దక్కునదివితంతువు - కేతరీనా మిగులగయ్యాళి యాపెకుఁ బెండ్లియైన పిమ్మటఁగాని బయంకాకు బెండ్లి సేయునని యాపెతండ్రి నిశ్చయించెను - పెట్రూషియో యనువాఁడు తననేర్పుచే కేతరీనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లిచేసుకొని సాదుగావించెను - బయంకాను లూసెన్షియో వితంతువును హార్టెన్షియో పెండ్లాడిరి.

(31) గాలివానయను నాటకమందలి వేసములు

అలన్సో (నేపిల్సురాజు) ఆతని సోదరుఁడు సెబాస్టియను
ప్రాస్పెరో మిలనుకునిజమైనప్రభుఁడు అతనిసోదరుఁడాంటోనియో
మిలను కన్యాయప్రభుఁడు
ఫర్డినందు నేపిల్సురాజకొడుకు
గొంజాలో వృద్ధుఁడగున్యాయోపదేష్ట
అడ్రియను ఫ్రాన్సిస్కోలుఁ ప్రభువులు
కాలిబను అడవిమనుష్యుఁడును మఱుగుజ్జునగు నొక బానిసీఁడు
ట్రింకూలో హాస్యగాఁడు
స్టీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణపువాఁడు
నౌకాధిపతి
తండేలు
ఓడంగులు

మిరాండా ప్రోస్పెరోకూఁతురు
అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెరీసు జూనో మొదలగుదయ్యములును ప్రోస్పెరోను సేవించు తక్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడిసంద్రము ఒక దీవియును — కథ

అలనో్స సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలో లున్న యోడ ప్రోస్పెరో మంత్రనుహిమ స్థలుగుతుపానున మున్గుట - ప్రోస్పెరో మిరాండాతో నోడలోనివారలు తనశత్రువులని తెల్పుట - ఫర్డినందు ప్రోస్పెరో ప్రేరేపించిన యరియలు మాయచే ప్రోస్పెరోమిరాండాల యొద్దకువచ్చి మిరాండాను మోహించుట - మిరాండా కూడా ఫర్డినందు న్వలచుట - అలనో్స సెబాస్టియను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియను ఫ్రాన్సిస్కో మొదలగువారు భూమికెక్కి యత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డినందుని వెదుకుచుండగా నాంటోనియోసెబాస్టియను ఆంటోనియోసెబాస్టినులు తప్ప దక్కు వారలు అరియలుమాయచే నిదురింపఁగా లాలనో్స గొంజాలోలను జంపి నేపిల్సురాజ్య మాక్రమింప సన్నద్ధులుకాఁగా వారు భయులు లేచి శస్త్రధారణమునకుఁ గతమడుగఁగా వీరలు సింగము లగపడినవని బొంకుట-కాలిబను కట్టెలుమోసికొని వచ్చుచు ట్రింకోలూను జూఁచి జడిసి నేలపై బోరిగిలఁ బడుకొనఁగా ట్రింకోలా గాలివాన వచ్చునేమోయని కార్మోయిలుం గాంచి భయపడి కాలిబను చొక్కాయిలో నొదిగినపుడు కాలిబ న్నతని దయ్యమనుకొని వడఁకుచుండగా స్టీనో త్రాగి జంటగాఁ బ్రాఁకుచున్న కాలిబను స్టీఫానోల నోళ్ళలో సారాయిపోయఁగా వారలు తమస్థితి తెల్పఁగా స్టీఫానో ట్రింకోలా అలనో్స మొదలగు తమవారందఱు సముద్రగాములయినందుకు వగచుట-ఫర్డినందు మిరాండా లన్యోన్యముం బ్రేమించి పెండ్లాడ నిశ్చయించుకొనుట-కాలిబను స్టీఫానో ట్రింకోలాలకు ప్రోస్పెరోస్థితి చెప్పి

యతనింజంత నుపాయముచెప్పుట-ఆలనొప్సెబాస్టియను అంటోనియో-గొంజాలో ఆడ్రియను ఫ్రాన్సిస్కోలు వివిధగతుల నడియులు యొక్క-మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట - ప్రోస్పెరో మిరాండా ఫర్దినందుల పెండ్లికొప్పుకొనుట-కాలిబను స్టీఫెనో ట్రింకోలాలు ప్రోస్పెరో గుహకు సమీపించి పలువిధముల దయ్యముల బాధనందుట-ప్రోస్పెరో వారలపైఁ గరుణించి వారలకుఁదా బయల్పడి తనస్థితి దెల్పి ఫర్దినందును, మిరాండాను వారల కగపర్చి యోడలోని మిగిలిన వారలఁగూడ రప్పించి యోడ భద్రముగ నున్నదనియు నిదంత తన మాయాశక్తి యనియు వారలతోఁజెప్పి మఱునాఁడు వారలతోఁగూడ నేపిల్సుదేశమున కేగ నిర్ణయించుటయును.

(32) ఆతెన్సుటైమనను నాటకమందలి వేషములు

టైమను (ఆతెన్సుపురమందలి యొకధనుఁడు)
లూసియను లుగూలోసు సెంప్రోనియసులు (ముఖస్తుతిచేయు ప్రభులు)
వెంటిడియసు (టైమనునిదొంగమిత్రులలో నొకఁడు)
ఎపిమెంటసు (ఒకమొరటువేదాంతి)
ఆల్సిబయాడిసు (ఆతెన్సులోనియధికారి)
ఫ్లేవియసు లుసీలియసు సర్వీలియసులు (టైమనుని సేవకులు)
కాపిసు ఫైలోటసు టీటసు లూసియసు హార్టెన్సియసు మఱికొందరు (టైమనుని కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)
ముగ్గురుకొత్తవాండ్రు ఒక సేవకుఁడు ఒకవిదూషకుఁడు
కవి చిత్రకారుఁడు నగలమ్మువాఁడు వర్తకుఁడు-
ఒకముసలి
ఫిర్నియా టైమెండ్రా (ఆల్సిబయాడిసుని యుంపుడుకత్తెలు)
మన్మథుఁడు వేసకాండ్రు
ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు రంగము ఆతెన్సు మఱియు నాచెంగటి యడవులును-కథ.

కవిచిత్రకారుఁడు నగలమ్మువాఁడు - వస్త్రకుఁడు పట్టులమ్ము వాఁడు మొదలగువారలన్యోన్యము సంభాషించుకొని, టైమనునిచెంత కేగుట-టైమను వెంటిడియసునకు డబ్బిచ్చి వాని చెఱవిడిపించుట-టైమనులుసీలియసునకు ధనమొసంగి పెండ్లి చేయించుట-టైమనుకవి చిత్రకారుఁడు మొదలగువారి సన్మానించుట-ఎపిమాంటసుటైమనుని యవివేకము నూఱుచుంట-ఆల్సిబయాడిసుప్రభులు దొరసాను లుద్యోగులు గాయకులు మొదలగు నానాజనుల కెంతో వేడుకలో టైమను విందుచేయించి బహుమతు లిచ్చుట-టైమను కప్పిచ్చినవాండ్రతని యొద్దకుఁ గాలదోషము పట్టుచున్న పత్రము ఫ్లేవియసు టైమనునితో నతనియాస్తికి మించి యప్పుతని కున్నదని స్పష్టపరచుట-టైమను తన యొద్ద మిత్రులమని భోజన భాజనము లందుచుఁ దనుఁ బొగడు చుండు ప్రభుల యొద్దకు సాహాయ్యార్థము సేవకుల నంపెనుఁగాని యొకఁ డింట లేననిపించుకొనియె-నొకఁ డిప్పుడు వీలులేదనియె - నింకొకఁ డంత కన్నుఁగాన కప్పులపాలు కానేలయని చీవాట్లు పెట్టఁ దొడఁగె-నిట్లెల్లవారు తప్పించుకొనిరి-కాని యొక్కఁడైనఁ దనకు సాయపడకుంటకు నప్పులవాండ్రంపిన సేవకులకు జడిసి తా నిల్లువెలు వడ లేకుంటకు వెఱ్ఱికోపమున మండిపడుచుంట - ఆల్సిబయాడిసు రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి స్వశత్రులతోఁ గలసి తనదేశముపై దండెత్తి రాఁదలఁచుట-టైమను పూర్వము తనవిందుల నారగించి తనుఁ బొగడుచుఁ దనకొకింతయుఁ బనికిరాని తనకపట మిత్రుల నందఱ విందుచేసెదనని మిషపెట్టి రావించి యందఱిపై వేఁడినీళ్ళుచల్లి పడఁదిట్టఁగా వారెల్ల రతనికిఁ బిచ్చెత్తినదని నొచ్చి కొనుచుఁ బోవుట-టైమను మనుష్యుల దౌర్జన్యముఁ దలంచి మానవ సంఘము ద్రోసి యడవికేగుట-ఆల్సిబయాడిసుఫిర్నియా టైమెండ్రా లతో నాథెన్సుపై దండెత్తి పోవుచు నడుదారిలో టైమనునిఁ జూచి మనుజుల ననహ్యించుకొను నతనిచే జీవాట్లుతిని యతనివలన బంగారుం

బొందిపోవుట-దొంగలు షైలాకువలన నీతినేర్చుకొని యతఁడిచ్చిన బంగారుం గొంపోవుట-ష్లేపియసును షైలాకు ప్రియముగా సంభాషించిఁ బంగరిచ్చి పంపుట-బంగరుబొంద నాసించి మిత్రులవలె వచ్చిన కవి చిత్రకారుల నిర్వుర నైలాకు కొంతబంగ రిచ్చి తిట్టి తన్ని పాఱఁదఱుముట-షైలాకు రాజ్యాధికారులతో నసందర్భముగా మాట్లాడి తన గుహాలోని కరిగి మృతిచెందుట-

(33) టీటసు ఎండ్రోనికసను నాటకి మండలి వేషములు

సాటర్నినసు రోముచక్రవర్తి

బెసియానసు సాటర్నినసుని సోదరుఁడు లెవీనియాను వలచిన వాఁడును టీటసేండ్రోనికసు గాతుల నదిరించిన సేనాధిపతియగు నొక రోమనుఘనుఁడు

మార్కసాండ్రోనికసు ప్రజాపతినిధియు టీటసునిసోదరుఁడును

లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు టీటసునికొడుకులు

చిన్నలూసియసు లూసియసునిపసిబిడ్డఁడు

పబ్లియసు మార్కసునికొడుకు

ఈమిలాటసు ఒకరోమనుఘనుఁడు

అలార్బసు డెమిట్రియసు చీరనులు తామోరాకొడుకులు

ఆరాను తామోరాజారుఁడు

ఒకయధికారి ప్రజాప్రతినిధి దూతపరిహాసకుఁడు గాతులు రోమనులు

తామోరా గాతులరాణి

లెవీనా టీటసునికూఁతురు

ఒకదాది యొకనల్లనిశిశువును

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు సైనికులు భృత్యులును రంగము రోము మఱి సచ్చెంగటి ప్రదేశమును — కథ

సాటర్నినసు బేసి యానసులు రాజపదవికై కలహించి ప్రజా
భిప్రాయ మడుగుట-టీటసు గాతులను జయించి యుద్ధమందు మృతు
లైన తన యిరువది యొక్కండు౹ కొడుకుల పీనుంగుపెట్టెలతోను
బందెలుగాఁ దేఁబడిన తామోరా ఆలార్బసు చీరను డెమిత్రియసు
ఆరాను మొదలగువారితోఁడను జయభేరీలుమ్రోయ నేతెంచుట-టీటసు
నకుఁ బ్రజాప్రతినిధులు రాజమకుటము పెట్టెదమన యతఁ డంగీకరింప
కుంట-తామోరా పెద్దకొడుకును రోమనులు తమదేవతులకు బలి
యిచ్చుట-టీటసు సాటర్నినసునకు రాజమకుట మిడుట-సాటర్నినసు
తామోరానుఁ దనరాణిగాఁ గైకొంట- బెసియానస్సు లెవీనియా
నెత్తికొనిపోవుచుండగాఁ నతనికి మార్కసు లూసియసు మ్యూటియసులు
తోడ్పడుట-టీటసనందు కొప్పక వారివెంబడింపుచు ఁదన్నడ్డిన మ్యూటి
నసునిం జంపుట టీటసుని సాటర్నినసు తూలనాడి తనకు లెవీనియా
యక్కర లేదని తామోరా రాణితో దఁనసగరున కేగుట టీటసు తన
కొడుకులచేతను మఱియుఁ జక్రవర్తిచేత నవమానింబబడి యొంటినేగు
టకు దుఃఖించుట - మార్కసు లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు
టీటసుని వేడి యతని యంగీకారముపై మ్యూటియసున కుత్తరక్రియలు
యధావిధిగఁ జేయుట సాటర్నినసు తామోరా డెమిత్రియసు చీర
నారాన్లతోఁగూడి బెసియానస్లెవీనియా మొదలగువారిం గలిసికొని
లెవీనియాను బలాత్కారముగా గొంపోవుటనందుకు బెసియానసును
మఱియుఁ దనకనిష్టులౌ టీటసును వానికొడుకులను గద్దింపఁగా
తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలపని పట్టించెదనని చెప్పి
పైకివారలతో నతనిసఖ్యపర్చుట-డెమిత్రియసు చీరనులు లెవీనియా నా
క్రమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నారనువారలతో రేపుద్యానవన
ములో జక్రవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తినిం గలిసికొన లెవీనియా
మొదలగు నాడంగులు వచ్చెదరపుడు మీతల్లితో నాలోచించి లెవీని
యాతో మీయిష్టము తీర్చుకొనవచ్చు నని చెప్పివారల కనహూనా

చెప్పుట - ఒక లోయలో తామోరా యారనులు క్రీడించు
చుండఁగా బెసీయానస్లెవీనియా లచటికి వచ్చి వారల న్వేటఁ జూడ
రమ్మన తామోరా కుట్రవలన డెమిట్రియసు చీరనులు వచ్చి బెసి
యానసుం బొడిచి చంపి యొక గోతం బడవైచి లెవీనియాను బల్మి
చెఱఁబట్టుటకుఁ గొంపోవుట-ఆరను కుట్ర వలన మార్టియసు క్వింట
సులు బెసియానసు త్రోయంబడిన గోతఁ గూలుట-తామోరా
సాటర్నిన న్డ్రోనికసుల నచటికి రావించి మార్టియసు క్వింటసులు
బెసియానసుంజంపినారని చెప్పుట- ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁ దోచక
లూసియసు న్క్వింటనిడికొనిపోవుట-ఒకలోయలో డెమిట్రియసు చీర
నులు లెవీనియాను చెఱబట్టి యామె చేతులను నాల్కను ఖండించి
యేగుట-మార్కసు లెవీనియాను వెదకుచు నొక లోయలోనున్న
యామెం జూచి వగచి యామె నింటికిఁ గొంపోవుట-లూసియసు విదేశ
వాసశిక్ష న్వాధింపఁ బడుట-లూసియసు టీటసు మార్కసు లెవీని
యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరి చేయికోసి
పంపినను రాజుటీటను కొడుకులం గాచెద నన్నాడని చెప్పఁగాఁ
దక్షిణవారు తమతమ చేతుల నిచ్చెద మనుచుండఁగా టీటసు తన
చేయిగోసి యారనుకిచ్చుట-ఒకదూత టీటసు కొడుకుల శిరస్సును
మఱియుతని నరకఁబడిన హస్తము నతని యెదుటనిడిపోవుట- లూసి
యసు గాతులం బురికొల్పి రోముపై దండెత్తి వచ్చెదనని తనతండ్రి
నోదార్చి యేగుట- లెవీనియా యిసుకపై నోట నొక పుల్ల పెట్టు
కొని తన మొండిచేతుల సాయమున డెమిట్రియసు చీరనులు తన
భర్తంజంపి తనుఁ జెఱచి తన చేతులు నఱికి నాల్కఖండించి నారని
తెల్పుట-చక్రవర్తిని యారను పోల్కిఁగా నొక నల్లనికొడుకు న్గని
యాబిడుతని చంపుమని దాదిచేత నతనియొద్ద కంపఁగా డెమిట్రి
యసు చీరనులతో నున్న యార నాబిడ్డని గాతుల దేశమునఁ గాపాడ
నెంచి దాదిని బొడిచి చంపి యొక తెల్లని శిశువుం జక్రవర్తిని

కప్పఁజెప్పుడని డెమిత్రియసు చీరసుల కుపదేశించుచు టీటియసు విదూష
కుని చేతికి విజ్ఞాపనపత్రిక నిచ్చి చక్రవర్తికడిచూపి యతఁడేమనునో
తిరిగి తనకుఁ జెప్పుమనుట-చక్రవర్తి విదూషకుఁడిచ్చిన యుత్తరమునుఁ
జదివికొని విదూషకున కుఱిశిక్ష విధించి టీటసునిఁ దనచేత నఱకుటకై
యతనిఁ బట్టితెమ్మనుట- ఈమీలియస్సు గాతులసే నసగూర్చికొని
లూసియసు రోముపై దండెత్తి వచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిసి లూసి
యసుని టీటసు నింటద గలిసికొమ్మని యిమీలియసు నంపుట గాతుల
సైనికులచే నారను పిల్లనితోఁ గూడఁ బట్టువడుట-తామోరా టీటసు
నికి వెఱ్ఱెత్తినదని నిశ్చయించి డెమిత్రియసు చీరసులతో నడురేయి
బయలుదేరి టీటసుని యింటికి వెళ్ళి యతనితోఁ దాఁ బగదయ్యా
మనియుఁ, దనకొడుకు లిరువురు నొకఁడు చెఱదయ్యామనియుఁ
దమ్మును యథేచ్ఛగా నియోగించినచో నభీష్టము తీర్చెద మనియుఁ
జెప్పుట-టీటసాపెమాటలు నమ్మినట్లు నటించుచు నాపెను మఱి
యాపెకొడుకులనుఁ బోల్చి చక్రవర్తిని దన యెదుటఁ బెట్టుమని
కోరుట-సరియె లూసియసుని మఱి ముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
నీ యింటికి విందుకై రప్పించుము; చక్రవర్తిం జక్రవర్తినిని మఱి
యాపెకొడుకులను నీయింటి విందునకు వచ్చునట్లు చేసెదనని
తామోరా చెప్పిపోవుట- టీటసుమార్కసునితో గాతుసేనాధిపతు
లను వెంటనిడుకొని లూసియసుని వెంటనే రమ్మనుమని చెప్పిపంపి
పబ్లియసుని బిలిచి డెమిట్రియసు చీరసులను విఱిచికట్టి వారలకు
నోళ్లుమూసి లెవీనియాచేత నొకగిన్నెనిడి వారలుచేసిన నేరములు
వారలతోఁ జెప్పి వారిగొంతుకలఁ గోసి యానెత్తు రాగిన్నెలోఁబట్టి
వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుట నుడికించి వండుట- చక్ర
వర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్కసు లూసియసు లెవీనియా
గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁ గూర్చుండఁబెట్టి తా వంటవాని వేస
మూని తా వండిన పదార్థము నెదుటనుంచి లెవీనియాను పొడిచి

చంపుట- చక్రవర్తి కారణమేమని యడుగ, డెమిట్రియసు చీరనులు బెసియానసుని చంపి లెవీనియానుఁ జెఱబట్టి యాచేతుల నఱికి నాల్కను ఖండించిరనియు, నదియెఱుఁగక నీవు నాకొడుకులఁ జంపించి నావనియు, నారను తనచేయికూడా నఱుకుకొనునట్టు కుట్రపన్నినాఁ డనియుఁ జెప్పుట - చక్రవర్తి డెమిట్రియసు చీరనులను బిలిపించుఁడని చెప్పినపుడు టీటసిదిగో వారలనీ తామోరాతిన నుంకించుచున్నదని యాపె దార్ఢ్యన్యము న్వెల్లడించి యాపెనొప్పడిచి చంపుట - అందు కొన్పక చక్రవర్తి టీటసుం బొడిచికూల్చుట - లూసియసు చక్రవర్తిం బొడిచి చంపుట - ఆరసునికిఁ దగుశిక్ష విధించి రోమనులు లూసియసు నిఁ దమకు రాజుగాఁ జేసికొనుటయును.

(34) ట్రోయిలసు క్రెసీడాలను నాటకమునందలి వచ్చు వేసములు

ప్రియాము ట్రోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు ట్రోయిలసు పేరిసు డీఫోబసు హెలీనసులు

ఈనీసు ఆంటీనరు ట్రోజను సేనాధిపతులు

కల్చసు గ్రీకులతోఁ జేరినట్రోజనుగురువు

పండారసు క్రెసీడా పినతండ్రి

మూర్గరిలను ప్రియామునిజారపుత్రుఁడు

ఆగమెమ్నను గ్రీకుసేనాధిపతి మెనిలాసు వానిసోదరుఁడు

అచిల్లెసు అజాక్సు ఉలిసిసు నెస్టరు డయామెడీసు పెట్రోక్లసులుగ్రీకు సైనికులు

తర్సిటిసా మఱుగుజ్జుబంటుఁడు

ట్రోయిలసు పేరిసుడయొమిడీసుల సేవకులు

హెలెను మెనిలాసునిభార్య

ఆండ్రోమేకీ హెక్టరునిభార్య

కసాండ్రా ప్రియామునికూఁతురగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కసునికూఁతురు

ట్రోజనుసైనికులు గ్రీకు సైనికులు రంగము ట్రోయి గ్రీకు శిబిరమును — కథ.

ట్రోయిలసు క్రెసీడాపైఁ దనవలపును పండారసుతోఁ దెల్పుట - క్రెసిడా తనచెంగటి నుండి యుద్ధమునుండి పోయెడు వీరుల పండారసుతోడనుండి పరికించుట - గ్రీకువీరులు ట్రోయిను జయింపఁ బోక రిత్తగా నేడేండ్లనుండి యుంటకై విచారించుట - హెక్టరు గ్రీకులలోఁ దనతో ద్వంద్వయుద్ధముచేయఁగల వాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు సైన్యములోఁ జాటించుట - గ్రీకుసైనికులు కోరినట్లు హెలెను గ్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁ దగునా లేదా యని ప్రియాము కొడుకులతో నాలోచించుట - గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయినట్లే పేరిసు గ్రీకుసేనాధిపతి భార్యయగు హెలెనుం దెచ్చెఁ దెచ్చుకొన్నదాని విడువనేల యని కొందఱు విడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమునకుఁ జేటు వాటిల్లు నేమోయని మఱికొందఱు నభిప్రాయ మిచ్చుట - కెసాండ్రా హెలెనుం గ్రీకుల కప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగునని చెప్పి పోవుట ట్రోయిలసు క్రెసీడాల న్యోన్యము వలచి కవగూఁడుట - గ్రీకులచేబట్టువడిన యాంటీనరుని దిరిగి ట్రోయిసైనికుల కిచ్చి వానికి మాఱుగ క్రెసీడాను గ్రీకుల కిచ్చుటకు పేరిసు మొదలగు ట్రోయి సైనికు లొప్పుకొని ట్రోయిరసుని దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట - పేరిసు ట్రోయిలసునితో క్రెసీడాను గ్రీకుల కర్పించుమన నాతఁ డాలాగా యని యలుకం బోయి క్రెసీడాకుఁ దా రహస్యముగా గ్రీకుసైన్యములోఁ గలసి కొంచుందునని చెప్పి యాపెను గ్రీకుల కప్పజెప్పుట - గ్రీకు ట్రోయిసైనికు లొకచోట నొకరేయి కలసి భోజనముసేయ నిచ్చగించుట - ట్రోయిలసు క్రెసీడా డయోమెడుతో రహస్యసల్లాపము లాడి వానికి తానిచ్చిన చౌకట్టాయి చేతి నిచ్చి పంపుట - కనులారఁ జూచి మండిపడుట - శకునములు బాగుగలేవు, నేఁడు యుద్ధమునకుఁ బోవలదని తల్లిదండ్రులు సోదరియుం భార్యయును వారించు

చుండగా హెక్టరు వినక ట్రోయిలసుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట-అకిల్లెసు లసిశస్త్రములు విడిచి కూర్చున్న హెక్టరుం జంపుట-ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చుట తెలిసి యుద్ధము నాటికిఁ జాలించి తమతమ విడుదుల కేగుటయును.

(55) పన్నెండవరాత్రి లేక నీయిచ్ఛగించునదను నాటకమందలి వేషములు

ఆర్సీనియో ఇల్లీరియా ప్రభువు

సెబాస్టియను వయోలాసోదరుఁడు

అంటోనియో నౌకాధికారి సెబాస్టియను మిత్రుఁడు

నౌకాధికారి వయోలామిత్రుఁడు

వెలెంటైను కూరియో లు ప్రభుసచివులు

బెల్చి ఒలివియాపినతండ్రి

ఆగ్చీకు

మాల్వోలియో ఒలివియాకుబండారు ఫేభియను విదూషకుఁడగు ఫెస్టి

ఒలివియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురులు నావికులు అధికార్లు గాయకులు భృత్యులు రంగము ఇల్లీరియాలోని పట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము——కథ. ఆర్సీను తన చెలికానితో నొలివియా యాపెసోదరుని గూర్చి చింతించుచు బురుషులం జూడకుంట వినుట-వయోలా సముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన తన సోదరునికై చింతించుచు నార్సీనుని మగవేషమున సేవించుట-సెబాస్టియను నాంటోనియోతోఁ దనతో నొకసారిఁబుట్టి తన్నుసరిగాఁబోలిన తన సోదరి సముద్రమునఁ గొట్టుకొని పోయిన

కనియు, నాపె న్వదకుట్లై కోడరిగోపేరు పెట్టుకొని యార్సీను
చెంతకుఁ దా నే గద వనియు, నందుకు నీసాయము కావలయుననియుఁ
కోరుట—ఒలివియాయొద్దకు వయోలా ప్రభునిచేఁ బంపఁబడి యాపెచేఁ
ప్రేమింపఁబడి యాపె చెలికత్తెచే నంపిన యుంగ్రమందుకొని యాపె
తెల్వితేమికిఁ జింతించుట-ఆర్సీను వయోలాచేతి కానుకగ యిచ్చి
యొలివియా కిమ్మని చెప్పుట-ఆర్సీనుని వయోలా వలచి పరితపించుట-
ఒలివియా వయోలాతోఁ దనవలపు తెల్పఁగా నాపె తప్పించుకొనుట-
మరియా యొలివియా వ్రాసిన ట్లొకయుత్తరము కల్పించి మాల్వోలి
యో చెంత నవ్వులాట కిడఁగా నతఁ డొలివియాను వలచిన దనుకొని
వికారపడుట-తాగుబోతగు బ్లెంచితనతాగుడు చెలికాఁడగు నాగు
చీకుతో నొలివియా నిన్ను వలచినది కాని నీశౌర్యగుణ మాపెకుఁ గన్ప
ట్టుటకై యాపె యొద్దకు రాజాజ్ఞచే రాకపోకలు సేయుపడుచు
వానితో నీ వెదిర్చి పోరాడి గెల్చితివేని నీయెడల నాపె యనురాగ
మధిక మగునని పురికొల్పఁగా నతఁడు వయోలాను నడుమార్గమున
నాహ్వానము చేయుటకోర్వ కతఁడు సెబాస్టియ ననుకొని యాత్రోవ
నేగడు నాంటోనియో యాగుచీకు నెదురించు నపు డతఁడు రాజ
శత్రువుఁడుగాన రాజభటు లతనిం జెఱకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడ
తఁడో సెబాస్టియనుఁ డానీయొద్ద నాదాఁచిన ధనముగాని నన్నుఁగాని
రెఱుంగ ననెద-వింత యన్యాయము తగదు నిను సంద్రమునుండి
రక్షించి యిటకు సురక్షితముగాఁ దీసికొని వచ్చినందుకా యిట్లాడు
చుంటివని వాపోవుచు బోవుట-కనిపెట్టి వయోలా యాహా నన్ను నా
సోదరుఁ డనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటి ముప్పునుండి బ్రతికి
యిచటనుంట యాథియని సంతసించుట-సెబాస్టియనుని ఫెస్టరు నాదొర
సాని నిన్ను శీఘ్రముగ రమ్మన్నదనఁగా నాపెను నేనెఱుంగ నీవెవఁ
డవో కాని నీత్రోవను నీవు పో యని యాతని యాగుచీ కిడిగో దోఁకి
నాకా యని యొక చెంపకాయ గొట్టఁగాఁ వయోచ్యో యిచట

వార లెల్ల పిచ్చివారే యని యతనిఁ బట్టి మర్దించుచుంట-యాండ్రి కనిపెట్టి యతని పైకొనఁగా పెస్టుకువలన నానమాచారము విని యొలివియా యడ్డుపడి బ్లెంచి యాగ్చికులం దగిలివైచి యయ్యా నా యింటికి రమ్మా యని పిలువ నతఁడు నిస్సంశయముగా నిదంతయు మాయగాని కలగాని యగు ననుకొనుచు నామె నెంబడించుట-చీఁకటి గదిలోఁ బిచ్చివాఁడని తలంపఁబడి యొలివియాచే నుంపించఁబడిన మాల్వోలియోతో ఫేభియను బ్లెంచియున్నాఁగు చీకు పెస్టెమరియాలు హాస్యమాడుట-ఒలివియా యొుగుగువు చెంతఁ దన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనుని గుడికిఁ గొంపోవుచుండ నతఁడద్దియుఁ దోఁచక విస్మితుఁడై యనుగుట-ప్రభువు వయోలాయొలివియా సెబాస్టియను బ్లెంచియాగ్చికు ఫేభియను పెస్టనుమాల్వోలియో మరియా లోకచోఁ గూడుటచే యాధార్థసిథి బైలువడుట-రాజు వయోలాను సెబాస్టియ నొలివియాను యథావిధిం బెండ్లాడుటయును

33 వెరోనాయందలి యిద్దరు తగు మనుష్యులను నాటకమందలి వేసములు

సిల్వియా తండ్రియగు మిలెనారాజు
వెలంటైను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
ప్రోటియసుని తండ్రి యాంటోనియో
తూరియో వెలంటైనుని ప్రతికక్షి
ఎగ్లమూరు సిల్వియా సహకారి
స్పీడు వెలంటైనుని సేవకుఁడు
లౌన్సు ప్రోటియసుని సేవకుఁడు
ఆంటోనియో భృత్యుఁడో పాంతినో
జూలియా శరణుగొన్న పూటకూళ్ళమ్మ
వెలంటైను శత్రులు

ప్రోటియసు వలచిన జూలియా
వెలంటైనని వలచిన సిల్వియా
లూసెట్టా జూలియా చెలికత్తె

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి యాచెంగటి యడవియును — కథ

వెలంటైను తనచెలికాడగు ప్రోటియసుతో మాట్లాడి స్పీడు న్వెంటనిడుకొని మిలెన్రాజాస్థానసభాసదుఁ డౌట-ప్రోటియసు జూలియాను వలచి జాబంపి ప్రత్యుత్తర మంది, చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రి యాతని న్మిలెన్రాజ సభాసదుఁడవు కమ్మని పంపుట-వెలంటైను సిల్వియాను వలచి యాశ్రయించుట-ప్రోటియసు జూలియాకుఁ దనయుంగర మిచ్చి యాపె యుంగరము న్దాఁ గైకొని లారెన్సు న్వెంటనిడికొని మిలెన్రాజు నొద్ద కరుగుట-ప్రోటియసు రాజ్యాధ్యక్షచే వెలంటైను దరిఁ జేరి యతఁడు వలచిన సిల్వియాను దా వలచి జూలియానుమఱచి యతనిపైఁ గిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచే నతనిదేశమునుండి వెడలఁగొట్టించుట- వెలంటైను నొకయడవిలో బలాత్కారముగా లౌన్సతోఁ గూడ దొంగల గురువగుట సిల్వియాను రాజాజ్ఞపై తూరియోకు జతపర్చెద నని మిషపెట్టి తా నాపె ప్రేమను సంపాదింపఁగోరి యాపె మేడ చెంత యాపె స్తోత్రముం బాడుచున్న ప్రోటియసు వైఖరిం బూట కూళ్ళ వానివెంబడి మగ వేషమునను్న జూలియా కనిపెట్టి దుఃఖించుట-సిల్వియా యెగ్లమూరు వాయమున వెలంటైను యొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట-ప్రోటియసు జూలియానుఁ దన సేవకునిగాఁ గుదుర్చుకొని యాపె తనకుఁ దల్లియిచ్చిన యుంగరము సిల్వియా కిచ్చి యాపె చిత్రముం దనకుఁ దీసికొని రమ్మని పంపుట-రాజు తూరియో ప్రోటియసు జూలియా లెగ్లమూరుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియాను వెదకఁ బోవుట-దొంగలు సిల్వియాను వెలంటైను చెంతకుఁ గొంపోవుట-రాజు తూరియో ప్రోటియసు జూలియా వెలంటైను [illegible] కల[illegible]

కొనుట-సిల్వియాను వెలంటైనునకు జూలియాను ప్రోటియసునకు రాజు పెండ్లి సేయుటయును

(37) శీతుకతయను నాటకమందలి వేషములు

లియొంటీసు సిసిలియారాజు

మమిల్లియను సిసిలియాయువరాజు

కమిల్లో యాంటిగోనసు క్లియోమినీసు డయాను లు సిసిలియాలోని ప్రభువులు

రోగరో సిసిలియాలోని తగుమనుష్యుఁడు

పోలిక్సేనసు బొహిమియారాజు

ఫ్లోరిజల్లు బొహిమియాయువరాజు

ఆర్చిడేమసు బొహిమియాలోని ప్రభువు

ఒకనావికుఁడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టాతండ్రియగు ముదుసలిగొల్లఁడు వానికొడుకువిదూషకుఁడు

ఆటోలికసు మోసగాఁడు

హెర్మియోనీ లియొంటిసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూఁతురు

పౌలీనా అంటీగోనసునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచెలికత్తె

మొప్సాడోరకసులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గొల్లకులు గోపికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు రంగము సిసిలియ- యొకపుడు బొహిమియా యింకొకపుడును — కథ

లియొంటీసు తన భార్యతో పోలిక్సేనసునకు సంబంధమున్నదని తలఁచి వానిని విషమిడుమని కెమిల్లోతో [illegible]

క్సెనసున కది తెలియఁజేసి యతని నాతని దేశమున కంపుట - రాజు తనరాణిపై ననుమానపడి యాపెం జెఱసాల నుంచుట - యాపె కొకయాఁడుపిల్ల పుట్టఁగా నాపిల్లను పౌలీనా రాజునకుఁ జూపించి నప్పు డతఁడాపిల్ల నడవిలో విడిచి రమ్మని యాంటీగోనసున కాజ్ఞయిడుట - రాజున్యాయసభలో బాహాటముగా రాణియందు వ్యభిచారదోష మారోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమినీసు డయానుల పొల్లో యనుదేవతా సన్నిధినుండి రాణి నిష్కల్మషురా లనియు పోలిక్సెనసు నిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజద్రోహి కాఁడనియు లియో టీసు లేనిపోని యనుమానములుగల క్రూరుండనియు నతని కడ న్వడిచిన యాఁడుపిల్లదక్క వేఱేసంతాన ముండదనియు నభిప్రాయముం దెచ్చి చదువునప్పు డది రాజు నమ్మకుండు నంతలో నాకస్మికముగా రాజ కుమారుఁడు మృతుఁడైనట్లు తెలియఁగా రాణి మూర్ఛిల్లుటఁ గని రాజు తనపై దేవత లాగ్రహించినారని తెలిసికొని పశ్చాత్తప్తుఁడై రాణియు పోలిక్సెనసు కేమిల్లోలు నిర్దుష్టులని నిశ్చయించికొని వెంటనే మూర్ఛఁ దేలించుటకై కొంపోఁబడిన రాణి మృతి జెందినదని పౌలీనా తెల్పఁగాఁ వగచుట - ఆంటిగోనసు రాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రిని బొహీమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండఁగా నతనిపై నొకయెలుఁగుబంటి పడుట - ఆంటిగోనసుని యోడ గాలివాన తాఁకునఁ జెడుట - ఒక గొల్లఁడు రాజపుత్రి న్గాపాడి యాంటిగోనసుని స్థితిని దన కొడుకువలనఁ దెలిసి యతనిఁ గావనేఁగుట - దార సంతాన వియోగమునఁ దలడిల్లు నాప్రభుఁడు నన్ను రమ్మని వర్తమానము చేసె నిప్పటికిఁ బదేనేండ్లు కావచ్చినవి - స్వదేశముఁ జూడనేగద సెలవిండని కేమిల్లో మనవిసేయఁగా పోలిక్సెనసు సరియే వెళ్లెదవుగాని కొంచె మాగుము యొక గొల్లని యింటికిఁ దఱచు చేగడు తనకొడుకు స్థితి తెలిసికొనుటకు కెమిల్లోను వెంటఁబెట్టుకొని మాఱు వేసమునఁ బోవుట - ఆటోలికసు తాను జేబుకత్తిరించి మోసమున డబ్బుసంపాదిం

చుట-ఫ్లోరిజెల్లు పెరిడిట్టాతో ముతకయుదువు వేసికొని సల్లాపించుచు
నా పెద్దర్వ కందాఁ బెండ్లి చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చి యానాటి
రాత్రి కవఁగూడ నెంచి యప్పటి వేడ్కఁ జూడవచ్చిన గొల్లఁడు
మాఱువేసములనున్న పోలిక్సేనసు కేమిల్లో కాను మిప్పా డోరకను
మొదలగువారిం బరికించుట-పోలిక్సేనసు పెరిడిట్టా చేయిపట్టుకొని
యాపెం బెండ్లాడెదనని ప్రమాణమునర్చుచున్న తనకొడుకు
న్నింత్షించెదనని చెప్పిపోవుట-కేమిల్లో యుకుదేశముపై ఫ్లోరిజెల్లు
పెరిడిట్టాతో సిసిలియా రాజసందర్శనమున కేగుట- ఆటోలికసు
మానమున గొల్లని వానికొడుకును ఫ్లోరిజెల్లు పెరిడిట్టాల వెంటఁ దీసి
కొనివచ్చుట- పోలిక్సేనసు తనికొడుకును వెదకుటకై లియోంటీసు
చెంతకువచ్చుట-ఆటోలికసాంటి గోనసునుండి సంపాదించిన గుర్తులం
జెప్పుటచేతను గొల్లల సాక్ష్యముచేతను పెరిడిట్టాతన కూఁతురని
లియోంటీసు సంతసించుట- ఆనందమగ్నుఁడగు లియోంటీసునకు
పౌలీనాతోఁ దాచిన హెర్మియోనీ నగపర్చఁగా నతడు గ్గాగిలివవారు
నాశ్చర్యానందాబ్ధి నోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమఱియడోనిసను కావ్యమునందలి— కథ .

ఎడోనినను దేవత వీనసను దివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడు
కామకేళి యెట్లుండునో తెలియ కాపె నద్దర్పించుకొని వందిన్వేఁటా
డుచు దానికొమ్ము పోటున మఱియఁగా నడోసు విలపించుచు దివ
మున కేగుటయును.

2 ల్యూక్రసీ చెఱయను కావ్యమునందలి కథ .

టార్క్వినియుసను రోమురాజు కొల్లేటినసు తవసేనానాయకుని భార్య
వతని పరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపె తనభర్తతో నారాజు కార్య

న్యమురఁజెప్పి పొడుచుకొని చావఁగా నాపె భర్త యా రాజాంౘదేశము నుండి వెడలఁగొట్టుట.

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారము వర్ణింపఁబడినది.

4 విరహాదీన తీర్థవాసియందు విరహవర్ణనము

5 ఫోనిక్సనునొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నావపక్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములో

1 శాకుంతలమున దుష్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁ డను వానింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజూర్వశియను దేవదాసి స్గవఁగూడుట.

3 మాలవికాగ్నిమిత్రమను నాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడను రాజా మాలవికయను రాజకుమారిఁ బెండ్లాడుట.

4 కాళిదాసప్రకాశనము నందు బండబూతు పంచాంగ మున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశరాజుల చరిత్రము కలదు.

2 కుమారసంభవమునఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు కవఁగూడి కుమారస్వామిం గని, యతనిచేఁ దారకాసురుం బ్రోలయించుట

3 మేఘసందేశమున నొకయక్షుఁడు మేఘముం దనభార్యం గని తనస్థితి యాఁపెకోఁజెప్పి రమ్మని బతిమాలుట.

4 ఋతుసంహారమున ఋతువుల వర్ణనము.

5 శృంగారతిలకమున శృంగారరస వర్ణనము.

6 నలోదయమను కావ్యమున నలమహారాజు చరిత్ర మున్నది.

7 రాక్షసకావ్యమున శృంగార మున్నది.

8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికా శృంగార వర్ణన మున్నది.

— • —

షేక్స్పియరుని కవిత్వమందలి సొగసుల వివరము

—o—

వీరరసమున

1 1 నాటకములో మెకీనాదయానా కుపదేశించుట

2 బట్రీము తన నేరములకు పశ్చాత్తప్తుడై తను క్షమించు మన రాజనుట

3 2 నాటకములో ఈనోబర్బస్సు ఆంటనీశౌర్యముం దలంచుకొని యనుకొనుట

4 ఆంటనీ మృతుండైన పిదప క్లియోపేట్రా సీజారునకు లోంబడ నొల్లకనుకొంట

5 క్లియోపేట్రాదాసీలచెల్లాలో ఆంటనీ వీరత్వముం బొగడి చెప్పుట

6 సీజారునకు లోంబడనొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతో ననుట

7 3 లో॥ ఆర్లెండు మల్లయుద్ధమునకుం బోందగదను రోజలిండు సిలియాల కనుట

8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుం గూర్చి ప్రజాప్రతినిధులతో ననుట

9 వలమ్నియా వర్జీలియా నోదార్చుట

10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుని స్వభావ మొకనికిం దెల్పుట

11 వలమ్నియా కొరియొలేనస్సునకు ప్రజలతో క్షమాపణము చెప్పుకొమ్మని బోధించుట

12 ఆఫీడియసుని సేవకుం డింకొక సేవకునితో ననుట

13 అగ్రిప్పాకమీనియసు మొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతో కొరియొలేనస్సు ఘాతము చేయనిచ్చుటం జూ పతనిం గలిసికొందుమని చెప్పుట

14 అగ్రిప్పా ఆఫీడియస్సునిలతో కొరియొలేనస్సు తనమాట విన పోయినప్పుడనుట

15 6 లో॥ అయాచిమోతామోతెనతో నాపె ధర్మం గూరి చెప్పుట

16 7 లో॥ హేమ్లెట్టు హొరషియోతో దనతండ్రి వర్ణించుట

17 తనతండ్రి రూపమునఁ దన కగపడిన దయ్యము తన్ను రమ్మ చేసన్న జేసినప్పుడు తన్ను వారించెడు హొరషియోకు హేమ్లెట్టు పలుకుట

18 పొలోనియస్సు రాణి యొద్ద ఒఫీలియాకు హేమ్లెట్టు వ్రాసిన వలపు జాబునందుఁ జదివిన పద్యము

19 వెఱ్ఱివానివలెఁ దనతో మాట్లాడిన హేమ్లెట్టుఁ గూర్చి ఒఫీలియ తలంచుట

20 నాటకమందలి రాణి తనభర్తతోఁ దా మార్మను వాదనసు యొట్టు పెట్టుకొనుట

21 8 లో॥ సీజారుని గొప్పకోర్కెకు తాఁపై వైరము బోధింపనెంచిన కేషియస్సుతో బ్రూటస్సనుట

22 కాల్ఫూర్ణియా శకునములు బాగులేవిల్లు బయలుదేల వద్దన సీజారనుట

23 సీజారుని జంపిన పిమ్మట బ్రూటస్సు పురజనులతోఁ దాఁ జేసిన పని న్యాయమనిపల్కుట

24 యుద్ధరంగమున బ్రూటస్సు తన్నుఁదాఁ బొడుచుకొని చచ్చి పడియుండగా పరులఁగూర్చి యాంటొనీ పల్కుట

25 11 లో॥ అయిదవ హెన్రిమహారాజు రణరంగమున వెస్టుమోర్లెండు ఋషిఘనితోఁ బల్కుట

26 12 లో॥ రణరంగమున టాల్బట్టునకు ధ్వజియుతని కొడుకున కయిన సంభాషణము

45 27లో కెప్టెనుగారితో తనకళత్రం తన్నుం గలుపుమని యయా చోన్మనుం బ్రార్థించి చనుట

46 28లో పైమనిషిను రాజాశింగట నౌకరూరుడు పెర్గినుతో ననుట

47 30లో జాలిఅట్టు మృతుండైన రోమియోగారియొద్దం రోదుచు గాని మృతిచెందుచుం బల్కుట

48 31లో పర్తినండు ప్రొస్పెరోతో నతనికూతు మ్నిరాండ వివాహంబునం దప్పంగ వలగూడదని ప్రమాణ మొనర్పుట

49 32లో కవియనుకొంట

50 సైనియన్ను తనయజమానుని యయిత దాతృత్వముం దలంచి యనుకొంట

51 అల్సిబయాడీసుతో గొలి నశ్యుండనుట

52 33లో శామారాటీట సాంప్రోనికస్సుతోం దన పుత్రుని రక్షించుమనిపల్కుట

53 [illegible] తనకు లవీనాను పెండ్లి జేసెద ననియన్నదని ననుట

54 ఆసియన్ను మొండిచేయంబడిన లవీనాను జూచి యనుకొంట

55 ఆసియన్నుమాట

56 34లో తండారన్ను క్రసీడాతో ననుట

57 హెక్టరు ప్రియాముతో ననుట

58 హెక్టరు కస్సాండ్రతో ననుట

59 ట్రాయిలస్సు హెక్టరుతో ననుట

60 36లో అగాసెట్టాతో జాలియా ప్రొటీయస్సుం గూర్చి యనుట

61 37లో పొలిక్సినీసుతో కేమిల్లో యనుట

62 గోల్డను పెరిడిట్టానుం జూచి [illegible] [illegible]

పీనస్సు మఱియు అడోనిస్సను కావ్యములో

63 పీనస్సు అడోనిస్సుతోఁ దన్నుఁ గూడుట ధర్మమని బోధించుట

64 ఆమె వానితోఁ బంది వేటకుఁ బోవద్దని చెప్పుట

65 ఆమె వాని సౌందర్యము మొదలగు గుణముల వర్ణించుట

ల్యూక్రీసీ చెఱయను కావ్యములో

66 ల్యూక్రీసీ రాజుం దనుఁ జెఱపట్టరాదని బోధించుట

67 రాజుచేఁ జెఱపట్టఁబడిన పిమ్మట ల్యూక్రీసీ తన భర్తం బిలిపించుకొని తలపోయుట

68 ఆమె చింతించుట

69 ఆమె తన భర్తతోఁ దన భంగపాటు చెప్పుట

కాంతరవమందు

---

1 2లో క్లియోపాత్రాను సీజరు లోఁబఱచుకొనుటకు రాయబారమంపి నపు డామె యందు తన లొంగువ ట్లగపడఁగా ఏనోబర్బ సనుకొంట

2 3లో రాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడివారితోఁ బల్కుట

3 ఆతని ఆర్లెండుతో నడవిఁ బనుచనుట

4 అమియన్సు శాక్విస్సులపాట

5 కారిమటచ్ స్టోనుతో బల్కుట

6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యము అధికముగా నుండవలయునను ఆద్రియానాతో లూసియానా పల్కుట

7 6లో బెలారియస్సు గిడేరియస్సార్విరాగస్సులతో బల్కుట

8 ఇమోజను లూసియస్సునొద్దఁ దన పేరు మార్చుకొని [illegible] చెప్పుకొంట

9 రణరంగమున నిమోజినుడౌన మెజెంగదని రాజుతో నయాచ్చో, చెప్పుచుండఁగా పోస్తమనస్సు బయల్వెళ్లి తానిమోకీను జంపించినట్లు బాహాటముగా నొప్పుకొని చనుట

10 7లో హేమ్లెట్టు నరసింగల్లి తలితండ్రి చావునకు దుఃఖంప నలిని తో దార్చుచుం బలుకుట

11 హేమ్లెట్టుకోకిన్ గ్రాస్ఫుతో నీలోక మంతయు జెరసాలయే యనిచెప్పుచుం బలుకుట

12 గిల్డెన్ స్టెర్నుతోఁ హేమ్లెట్టు తనకు లోకముం దభితబిపోయెనని పలుకుట

13 హేమ్లెట్టు పిల్వఁబడి తనపినతండ్రి యొద్దకేగునను కొంట

14 హేమ్లెట్టు పినతండ్రి పశ్చాత్తప్తుఁ డగుట

15 8లో కేమీయస్సు నీజారుం బొడువ నిశ్చయించుకొని తల పోయుట

16 9లో హోల్డన్సురు రణమున జిప్పుటివి యొరగు చనుకొంట

17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో ననుట

18 నాల్గవ హేస్రిమహారాజు తనవ్యాధిలోఁ దా మూర్ఛిల్లి నపుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముం దీసికొనఁగాఁ దనకొడుకులతో ననుట

19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనకుమార్తెమును గ్లాస్టర్కుతో నైధన హెన్రీమహారాజ జనుట

20 ఐదవ హెన్రీమహారాజు రణరంగమున కేథరీనుతో సంభాషించుట

21 12లో జాత్యంధుఁడనైనా దైవశక్తి వలన దృష్టినం బొదిఁ చితి నని కల్లాడువాని నమ్మి వానితో నారవ హేన్రిమహారాజు ఁనుట

22 చంపబడుటకుఁ గొంపోవఁబడుచున్న సే ప్రభువు కేటుతో ననుట

23 13 లో మార్గెరెట్టు రాణిచే రణరంగమునఁ బొడువఁబడి యీల్గుచు యార్కుప్రభుఁ డనుట

24 యార్కు చావునకుఁ జింతించుచు నాఱవ హెన్రీ మహారాజు తనరాణి మొదలగువారితో ననుట

25 14 లో ఆఱవ హెన్రీ మహారాజొక గుట్టపైఁ గూర్చుండి యుద్ధముం బరికించుచుఁ దలపోయుట

26 ఆఱవ హెన్రీ మహారాజు చెఱసాలలోనుండి యచట కావలివాడుఁ నీ కిరీట మేదని యడుగఁగాఁ బల్కుట

27 వార్విక్కుప్రభువు యుద్ధరంగమున ఎడ్వర్డు రాజుచే బొడువఁబడి మడియుచు ననుట

28 15 లో యేసి యెన్మిదవ హెన్రీ మహారాజుచే విడనాడఁబడిన కేతరైన్ మహారాణిం దలఁచి యొకముదుసలిదానితోఁ బల్కుట

29 వుల్సీగురువు చెరసాలకుఁ బోవు చనుకొంట

30 గార్డినరు తన్నూషించునపుడు క్రాన్మరనుట

31 16 లో ఆలెగు రణరంగమున జాన్ మహారాజుచేఁ జిక్కుట కేద్చుకాన్స్టెన్సు నోదార్పఁ జాలక రణముం దోడిన ఖాంయా పరితపించుట

32 17 లో తనకూఁతురైన గ్రనీకిగన్లు తనకు భృత్యులఁ బంపుటకు లేదన్నప్పుడు లియర్మహారాజు పల్కుట

33 లియర్మహారాజు గాలివానదెబ్బతిని కెంటుగృహముఁ జేఱుచుఁ దలపోయుట

34 గ్లోస్టరు ప్రభువు కెడ్గారునకుఁ బల్కుట

35 లియర్మహారాజు వెఱ్ఱెత్తి గ్లోస్టరెడ్గార్లచెంత వాపోవుట

36 18లో రాజాయుద్ధమున కై ఫాల్కన్స కేగఁగా నంతఃకలహములు రేఁగఁగా రాణిక్షేమవార్తల నడుగుమా యన్నకన్వాకు యార్కుప్రభువనుట

37 నీయాజ్ఞానుసారము బోర్డోరి చార్డుం జంపినానని యెక్సెటరనఁగా బొలింగ్బ్రూకు పల్కుట

38 19లో గ్లోసరుని యాజ్ఞానుసారము తన్ను జంపుటకుఁ గొంపోవు కేట్లికన్వాతో హేస్టింగ్సనుట

39 రిచ్మండు నిద్రింపఁబోవుచు శిబిరమున దైవప్రార్థనము చేయుట

40 22లో ఆంజిలో తన్నవ కూడు మను నర్థమిచ్చునట్లు పల్కుచున్నపుడు ఇస్బెల్లా యనుట

41 క్రిశ్చను వేషమునున్న రాజు క్లాడియో కుపదేశించుట

42 23లో మరిస్సాఫోర్షియాతోఁ బల్కుట

43 ఎద్దియుఁ జేయలేక తనకై వగచు బెస్సానియోతో ఆంటోనియో న్యాయస్థానమునఁ బల్కుట

44 25లో హెర్మియా తనమాట వినక లైసాండరుని వలచుట కొప్పక థీసస్సుతో ఈజస్సు చెప్పుకొనఁగా థీసస్సు హెర్మియాతోఁ బల్కుట

45 2[illegible]లో రాజుతో బ్రబన్షియో తన కూఁతు నోథెల్లో కిచ్చినానని యంగీకరించి నపుడు రాజనుట

46 సైప్రసుద్వీపమునకుఁ దనకంటె ముందుగా వచ్చియున్న డిస్డెమోనాను జూచిన సంతోషముచే ఓథెల్లో యాపెతోఁ బల్కుట

47 డిస్డెమోనాను వలచి యాపెకడ కేగుచు నియాచ్మో కుట్రవలన కేషియోచేతఁ దాపులుతిని వగచు రోడెరిగోతో నియాచ్మో యనుట

ల్యూక్రెసీ చరలో

కరుణారసము

---

2 లో ఈనొబర్బాస్సు ఆంటనీపక్షము మాని శత్రుసైన్యము లలో జేరినందుకై పశ్చాత్తప్తుఁడై పొడుచుకొని మడియుచుఁ బల్కుట

3 చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీఁజూచి క్లియోపేట్ర యేడ్చుట

4 3వ లో తనతండ్రి రాజ్యపదవినుండి తొలఁగింపఁబడి దేశము నుండి వెడలఁ గొట్టబడినందుకై దుఃఖించు రోజలిండున్ సిలియా యోదార్చుట

5 ఆర్లెండో మల్లయుద్ధమున కరుగుచున్నపు డతనితో రోజలిండనుట

6 ఆర్లెండో రోలెండు కొడుకని తెలిసినపిదప రోజలిండు సిలియాతోఁ బల్కుట

7 ఆర్లెండో మల్లయుద్ధమున జయమందిన తరువాత నతనితో రోజలిండు తనమెడలోని బంగరుగొలుసిచ్చుచుఁ బల్కుట

8 రాజ్యభ్రష్టుఁడౌ రాజడవిలో ఆర్లెండోనుఁ గలిసికొన్న పిమ్మట జాక్విస్సుతోఁ బల్కుట

9 ఆలివరుసిలియాల పెండ్లి రేపగునని చెప్పిన రోజలిండుతో ఆర్లెండోయనుట

10 లో ఇమోజను లియోనాటస్సు దేశమునుండి వెడలిపోవు చింకేమి చేసెనని పైసానియో నడుగుటయు నతఁడు చెప్పుటయును

11 ఇమోజను పైసానియోతోఁ దననాథుని పోక తానెట్లు చూచెనో యాసంగతి చెప్పుట

12 ఇమోజను తనభర్త దేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతించుట

13 తా జారిణియనియుఁ దన్నుఁజంపుమనియుఁ దనభర్త పైసానియోకు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోజను చదువుకొని వగచుట

ఇమోజెను తనభర్త వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపించుట

పైసానితో తనకిచ్చిన విసముఁగ్రోలి మూర్ఛిల్లిన మగవేసముననున్న ఇమోజెనుని బూటకసమాధినుంచి గైడేరియస్సార్విరాగస్సులు పాడుట

హేమ్లెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడైన పిదపఁ దనతల్లి తన్నునీయందంత దుఃఖము కనుపట్ట నేలనని యడిగినప్పు డుత్తరమిచ్చుట

లార్టీసు ఒఫీలాకొసర్చు నుపదేశము

విదేశమేగెడు లార్టీసుతో పొలోనియస్సుపదేశించుట

తనపినతండ్రి పగదీర్చుకొనక తా వ్యర్థకాలక్షేపము సేయుచుంటకై హేమ్లెట్టు తేఁపోయుట

8లో సీజారుని గొప్ప కోర్కెకు కేసియస్సు కాస్కా [illegible] నసుటతో

కాల్ఫూర్నియా దుశ్శకునములకు జడియుచున్నా నన్నప్పుడు సీజారనుట

ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునితోఁ గుట్రసంగతి చెప్పుటకై యతఁడువచ్చు దారిలో నిలువఁబడి యనుకొంట

ఆంటనీ సీజారుఁడు చంపబడిన పిమ్మటఁ బ్రజలను సీజారుని శత్రులపైఁ బురికొల్పుటకిచ్చిన యుపన్యాసము

10లో నాల్గవ హెన్రీమహారాజు నడిరేయి లేఁచి యనుకొనుట

11లో హెన్రీమహారాజు మారువేసముతో బేట్సు-కోర్టు-విలియమ్సులను తనసైనికులతో వారలు రాజెట్లున్నాఁడనఁ బల్కుట

13లో గ్లోస్టరు ప్రభువు చెఱసాల కంపఁబడినప్పు డాఱవ హెన్రీ మహారాజు వగచుట

14లో నాల్గవ యెడ్వర్డు రాజు కాఁబోవు ఎడ్వర్డు యార్కు-రణమునఁ జాలిన పిదప దుఃఖించుట

28 16లో హ్యూబర్టు ఆర్థరుం జెఱసాలలోఁ జంపసిద్ధపడినపుడు వారల కుభయుల కయిన సంవాదము

29 17లో కెంటు ననయుత్తరము కార్డీలియా చదువుకొన్న పిమ్మట నెట్లున్నదని యడుగఁగా నొకతెగుమనుష్యుఁ డనుట

30 18లో రెండవరిచార్డు మహారా జింగ్లాండునకువచ్చి యనుట

31 బాలింగుబ్రూకు కిరీటముం దనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచార్డు మహారాజనుట

32 రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగ్బ్రూకుతో ననుట

33 రాజపదవినుండి తొలఁగింపఁబడి రెండవరిచార్డు మహారాజద్దము చూచుకొనుచు ననుట

34 చెఱలోనున్న రెండవరిచార్డు మహారాజు తలఁపోయుట

35 19లో ఎలిజబెత్తురాణి తనకొడుకులు మూడవ రిచార్డు మహారాజుచేఁ జంపఁబడఁగా దుఃఖించుట

36 25లో గంధర్వమాయచేఁ దన్నాడసిన లైసాండురునకు హెర్మియా ప్రోత్సాహపర్చెననుకొని యాపెతో నాపెహితురాలగు హెలీనా పల్కుట

37 26లో సన్యాసి తనపన్నిక కంగీకరించు మన్నపుడు లియోనాంటోపల్కుట

38 27లో అయాగో కెషియాతో డిస్డెమోనాకుఁ దగులాట మున్నదని స్థిరపర్చినపుడు ఒథెల్లో విచారించుట

39 తన్ను శంకించి తనభర్త కోపించుటకు శంకించుచు నయాగోతో డిస్డెమోనా పల్కుట

40 29లో కెపూలెట్టు తనకూతురగు జూలియట్టుంగూర్చి పారిసుతోఁ జెప్పుట

41 సమాధిలో నిద్రమందు త్రావి మూర్ఛిల్లి యుంచఁబడిన జూలి యట్టుగ మృతిచెందినదానిఁగా దలంచి రోమియో యేడు కొంట

42 జూలియట్టు మూర్ఛఁదేఱిన పిదప విషము త్రాగి మృతి చెందిన రోమియోనుఁ జూచియేడుట

43 31 లో అరియలు ప్రోస్పెరోతో నాతని మంత్ర మహిమచే గొంజేలోను స్థితి వర్ణించుట

44 37 లో పౌలీనా తనభర్త మృతుఁడౌటకు వగచుట

వీనస్సు మఱి ఎడోనిస్సను కావ్యములో

45 అడవిపందిచేఁ జంపబడిన ఎడోనిసుని వెదకుచు నడవిలో వీనస్సుమృత్యుదేవత న్నిందించుట

46 ఆపెపందిచేఁ జంపఁబడిన ఎడోనిస్సుఁ జూచి యనుకొంట

47 ఆపె ఎడోనిస్సుం దలంచుకొని దుఃఖించుట

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

48 ల్యూక్రెసీకిఁ గాఁబోవు దశం దలఁచి కవియనుట

49 ల్యూక్రెసీ తనుబల్మిఁబట్టిన టార్క్వినుతో ననుట

50 ల్యూక్రసీ రాజుచేఁ జేయఁబడిన పిదపఁ బలవించుట

51 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట

52 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట

53 ల్యూక్రెసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేరితోఁ బల్కుట

54 ల్యూక్రెసీభర్త యాపె వర్తమానముపైవచ్చి యాపెతోఁ బల్కుట

55 ల్యూక్రెసీ రాజుచేఁ దాఁ జెఱపట్టబడితినని చెప్పినపు డాపె భర్త యున్న తీరు

చాటుపద్యములలో

56 విరహి తన ప్రియురాలింగూర్చి పల్కుట

శృంగార రసము

1 3 లో సిల్వియస్సు కాకినతోఁ బల్కుట.

2 ఆర్లెండు వ్రాసిన కాగితమునందు సీలియా చదివినవాక్యము.

3 ఆర్లెండో నడవిలోఁ బాచితినని సిలియా చెప్పినపుడు రోజ్లిండనుట

4 ఆర్లెండో రోజ్లిందు న్వలచియున్నానని చెప్పినపుడు మగవేసమునను న్న రోజ్లిండనుట

5 ఫీభీకా రోజ్లిందు న్వలవలేదని సిల్వియస్సుతోఁ జెప్పుట

6 ఆర్లెండుతో రోజ్లిండు తాఁ బయల్పడి చెప్పుట

7 14 లో రణరంగమున రిచార్డు ఎడ్వర్డుతో ననుట

8 20 లో రాజు ఫ్రెంచిరాజు కూఁతునకు వ్రాసిన వలపు పద్యము

9 25 లో తీసనునాటక మాడించి లైసాండరు డెమిట్రియసు హెర్మియా హెలీనా మొదలగువారిని నిదురించుమని చెప్పుట

10 23 లో బెస్సానియో పోర్షియానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన సీసపు పెట్టెనెంచుకొని యందులోని జయపత్రికం జదివికొని యామెను ముద్దిడి యామెతో ననుట

11 28 లో లిసి మేకస్సుతో మెరీనానుఁ జూచి రొక్కకుంటినకాఁడు తావుకాగుల్ల యనుట

12 29 లో రోమియో బెనివాల్లోతో ననుట

13 రోమియో తోఁటలో డాఁగి కిటికిలోనున్న జూలియట్టుం జూచి యనుకొంట

వీనస్సు మఱి ఎడోనిస్సను కావ్యములో.

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

84 ఏమిరా తప్పెందు కొనవచ్చెదవని ల్యూకెన్షిసీ యడిగినప్పుడు టాచ్‌క్స్టననుట

హాస్యరసమునందు

—*—

1 1 లో బర్ట్రాము ప్రాన్సునకేగిన పిదప హెలీనా చింతించుచు పెరోలిసుం జూచి యనుకొనుట

2 బర్ట్రాముని తల్లితో విదూషకుం డనుట

3 విదూషకుండు బర్ట్రాముని తల్లితోఁ బల్కుట

4 3 లో టచ్‌స్టోను రోజలిండుతో ననుట

5 జాక్విసు అవివేకియగు టచ్ స్టోనుఁ బిలుచునప్పు డతఁ డిచ్చిన ప్రత్యుత్తరము

6 ఆర్లెండోతో నడవిలో మగ వేసముననున్న రోజలిండనుట

7 నేనే నీరోజలిండనైనచో నీవేమి సేయుదువని మగ వేసముననున్న రోజలిండ అడవిలో ఆర్లెండో నడిగినప్పు డతండు మాటాడక మునుపె ముద్దుకొనెదనని మాఱనగా నాపెయనుట

8-9 రోజలిండ స్వామిక్కులి వలచి యున్నానను ఆర్లెండుతో మగ వేసమున నున్న రోజలిండార్లెండుతోఁ బల్కుట

10 ఒక సేవకుఁడు టచ్‌స్టోనుతో ననుట

11 5లో ఒక గోమను దేశీయుఁడు వాలీసు దేశీయునితో ననుట

12 6 లో రాణిమృతి చెందెనని కార్నిలియుస్సు చెప్పగా సింబెలైననుట

13 7 లో హేమ్లెట్టునకని తండ్రియావున పగవడిన దయ్యమనుట

14 హేమ్లెట్టు పొలోనియసుల సంవాదము

15 పెట్టివానివలె నటించుచున్న హేమ్లెట్టు ఓఫీలాతో ననుట

16-17 నాటకములోని రాణి నాటకము లోని రాజున కనుట

18 నాటకములోనిరాజు నాటకములోని రాణితో ననుట

19 భోజనముసేయుచున్న రాజుతో హేమ్లెట్టనుట [రనుట

20 9 లో గ్లండోవరు తాకవిత్వముచెప్పఁగల నన్నప్పుడు హాట్స్పు

21 10 లో తానింకఁ బడుచువాడనను ఫాల్స్టాఫుతో ముఖ్య న్యాయాధికారి యనుట

22 ఫాల్స్టాఫు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట

23 యార్కు గురువు మాబ్రేతో నింగ్లాండుంగూర్చి యనుట

24 ఫాల్స్టాఫు పల్కుట

25 12 లో బెడ్ఫర్డు టాల్బొట్టుతో ననుట

26 13 లో నఫల్కు ని మృతికై యేడ్చు తనభార్యతో నాఱవ హెన్రీమహారాజనుట

27 14లో ఆఱవ హెన్రీమహారాజు లోకుల యభిప్రాయముఁ గూర్చి యనుట

28 గ్లోస్టరురాజు కాఁగోరి యనుకొనుట

29 గ్లోస్టరుఎడ్వర్డు మహారాజు చేసికొన్న పెండ్లివలన ఫ్రెంచిరాజులతనిపై దండెత్తుచున్నాఁడను సందర్భమున వలెసితో ననుట

30 ఎడ్వర్డు తనకు మహారాజు కాకున్నపు డున్న యధికారము చాలునన్నప్పుడు గ్లోస్టరనుట

31 ఆఱవ హెన్రీమహారాజు తనకొడుకుం జంపిన గ్లోస్టరుతో ననుట

32 1లో జాన్మహారాజు ఫ్రాన్సులో యుద్ధమున జయమంది యింగ్లాండునకు వచ్చి సింహాసనారూఢుడై తిరిగి సింహాసనమందుఁ గూర్చున్నాఁడ-దిరిగి మకుటముం ధరించినాఁ డనఁగా సేలిస్బరీ యనుట

33 17లో మారువేసములోనున్న కెంటులివయుతో ననుట

34 19లో గ్లోస్టరనుకొంట

35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుడు సత్యమును గుఱించి చెప్పుట

33 22లో ఆంజెలో తనయొద్దకు ఇస్పెల్లా వచ్చెనని సేవకుఁడు చెప్పినపు డనుకొంట

37 రాజు ఆంజెలీతో ననుట

38 రాజురాత్రి మరియానాను ఆంజెలోను గవఁగూడుట గంపించు చుం దనలో ననుకొనుట

39 2 లో బెర్నార్డినో ఆంటోనియోతో ననుట

40 కాన్సులట్టుబక్సీ కాతో ననుట

41 26లో ఉలిసూలాతో హీరో యనుట

42-43 లియొనటో ఆంటోనియోతో ననుట

44 27లో రాడ్రిగోతో అయాగో యనుట

45-46 కెషియో త్రాగినంతులకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట

47 బయాంకొనుఁ గుఱించి కేషియో నడిగి యానంభాషణమున సిధ్లోను మోసపుచ్చెనని ఇయాగో యనుకొనుట

48 ఎమిలాడిస్డెమోనాతో ననుట

49 28లో మీాలవాడుపలతో వచ్చిన కవచమును జూచి యనుకొంట

50 బొట్టలసన్నత్తి స్నానదించు మోకీతో ననుట

51 29లో రోమియోతో సన్యాసియనుట

52 30లో ప్రెటూషియోకేతరి నాముగూర్చి యనుకొనుట

53 3 లో త్రింకూలో కట్టెలమోపుతో బడుకొన్న కాలిబన్నుం జూచి యనుకొంట

54 31లో ఒక సేవకుఁ డింకొక సేవకను కనుట

55 3 లో డాక్టరుట్రొయిలస్సుతో ననుట

అద్భుతరసమందు.

—:o:—

18 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చిన పిమ్మట ఆర్లెండో యనుకొనుట

19 రోజ్లిండో ఆర్లెండోతో ననుట

20 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చి వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఆర్లెండోయనుకొనుట

21 రాజు చేయు కుట్రకు జడిసి యూరువిడిచి పోఁదలంచిన ఆర్లెండోతో ఆడమును ముసలిసేవకుఁ డనుట

22 అడవిలో రాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట

23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్సు పాడుట

24 మగవేసముననున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతోఁ జెప్పుట

25 మగవేసముననున్న రోజ్లిండుతో జాక్విస్సనుట

26-27 మగవేసముననున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతో ననుట

28 టచ్‌స్టోను విలియముతో ననుట

29 4లో ఎడ్రియానా లూసి యానాల సంభాషణము

30 ఎడ్రియానా లూసి యానాతో ననుట

31 ఎడ్రియానా లూసియానా కనుట

32 బల్తజరు ఆంటిఫోలస్సీ ఫెసస్సుతోఁ ననుట

33 అడ్రియానా తనభర్తకుఁ బిచ్చెత్తెననయోగిని యనుట

34 5లో ధాన్యము చవకగా నమ్మించుమని యల్లరిచేయు తొలి పౌరునితో కొరియొలేనస్సనుట

35 యుద్ధముజయించి వచ్చిన కొరియొలేనస్సునకుఁ బౌరులు చేసిన గొప్ప కోర్వక బ్రూటస్సు సిసీనియస్సుతోఁ బల్కుట

36 కొరియొలేనస్సు తన్ను ద్వేషించు ప్రజాప్రతినిధులతో ననుట

37 విదేశగమనము విధింపఁబడిన కొరియొలేనస్సు తన్నొడనాడలేక యేడ్చు తనతల్లితో ననుట

38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుట కేగుచు కొరియొలేనస్సను కొంట

39 6లో క్లోటెను ఇమోజినున్న యింటికిఁబోవుచు నాపె దాసీల స్వాధీనముచేసికొనదనని యనుకొంట

40 ఇమోజిను తనపోఁచీపోయినవుడనుట

41 పోస్తుమసు ఇమోజినుం దాఁగూడితి నని యాపె పోఁచీమాని అయాచ్మో జెప్పఁగా ననుట

42 పైసానియో యిమోజినుం జంపుమని తనకు పోస్తుమసు వ్రాసిన యుత్తరము నాపెకుఁ జూపి యనుకొంట

43_44_45 పిల్లవానివేషముతో మిల్ఫర్డునకుఁ బోవుచున్న ఇమోజినుతలపోయుట

46 అర్విరాగసు తనకు మగవేషమునున్న ఇమోజినుపై మిక్కిలి ప్రేమపుట్టుటంగూర్చి యనుకొంట

47 ఇమోజిను అర్విరాగస్సు గైడేరియస్సులు తనకుఁ జేసినయాదరణముఁ దలచి యనుకొంట

48 అర్విరాగసుతో బెలేరియస్సు వేఁటకేగి రాకాలస్యముచేయుటకుఁ జింతించి యనుట

49 క్లోటెనునితల నఱికి తెచ్చిన గైడేరియసు మఱియు నందుకు సంతసించు అర్విరాగసునిఁ దలంచి బెలేరియ స్సనుకొంట

50 విషమూర్ఛనందిన ఫైడెలీ మృతిచెందె ననుకొని వానిఁ బూడ్చుసమయమున అర్విరాగస్సుతో గైడేరియ స్సనుట

51 ఇమోజిను మూర్ఛఁదేఱి యనుకొంట

52 పిల్లవాని వేషమునున్న ఇమోజినుం దనసేవకునిఁగా దీసికొన్న లూసియస్సు తనయజమానునికై పొగలు నతని నోదార్చుట

53 పైసానియో తనయజమానునినుండియు ఇమోజినునుండియు వర్తమాన మెద్దియులేకుండుటకు క్లోటెను గతియేమయ్యెనో తెలియకుండుటకు శంకించుచు దనలో ననుకొంట

54 పోస్తుమసు చెరసాలలో నిద్దుర మేల్కొని యనుకొంట

55 కారాగృహాధికారి పోస్తుమసుతో ననుట

56 తనభార్య వినమిడి ఇమోజెనుం జంపించిన ట్లూహ్యకొనెనని కార్నీలియస్సు చెప్పగా సింబెలై ననుకొంట

57-58 7లో హొరేషియో దయ్యముం జూచిన వేళ ననుబర్నార్డోతో ననుట

59 హొరేషియోబర్నార్డో మార్సెల్లస్సులు తనతండ్రి దయ్యము తమ కగపడెనని నమ్మించి చెప్పినపుడు హేమ్లెట్టు అనుకొంట

60 హొరేషియో మార్సెల్లస్సులతోఁ దనతండ్రి దయ్యమునకై రాత్రి నిరీక్షించుచున్న హేమ్లెటు తనపినతండ్రి బయలు దేఱ్ఱకుచప్పుడు విని యతని దుర్మార్గముం గూర్చి యనుట

61 తన తండ్రి దయ్యము కాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్నపుడు హొరేషియోతోఁ బల్కుట

62 పోలోనియస్సు ఒఫీలాతో హేమ్లెట్టుం గూర్చి తెలుపుచుం బల్కుట

63 రాజు హేమ్లెట్టు వెఱ్ఱిం గూర్చి పోలోనియస్సుతో ననుట

64 నాటకములోని రాణి తన భర్తతో ననుట

65 రాజు దైవప్రార్థనము చేసి లేచిపోవు చనుకొంట

66 పోలోనియస్సు హేమ్లెట్టుచే జంపఁబడగా ఒఫీలాకు వెఱ్ఱియెత్తుట గనిపెట్టి రాజు జర్ట్రూడుతో ననుట

67 హేమ్లెట్టు ఒఫీలా సమాధిచెంత లార్టీసుతోఁ బోరాడినపిదప హొరేషియో రాజు తనపైఁ జేసినకుట్ర జెప్పబోవు చనుట

68 గిల్డెన్‌స్టర్న్ రోసెన్‌క్రాంట్సులనుఁ జంపించుటకుఁ దావన్నిన కుట్ర హొరేషియోతో హేమ్లెట్టు తెల్పుచు వారిం గూర్చి యనుట

69 లాటీసెట్టివాడో నీకు బాగుగఁ దెలిసినట్లు కాన్పించదను ఆస్రిక్కుతో హేమ్లెట్టు అనుట

70 8లో కేషియస్సుగూర్చి సీజరు ఆంటనీతో ననుట

71 సీజారు మకుటము ధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునో యని బ్రూటసు తలపోయుట

72 బ్రూటసు కేషియస్సుచే సీజరుం జంపుటకుఁ బ్రేరేపింపఁబడి నడురేయి నెవ్వరోతనతలుపు పిలువఁగా ననుకొంట

73 కల్ఫూర్నియా శకునములు బాగున్నవికావు కాఁబట్టి సభకుఁ బోవద్దని సీజారునితోఁ బల్కుట

74 చావునకు జంకరాదని కల్ఫూర్నియాతో సీజారనుట

75 సీజారుం జంపినపిమ్మటఁ బ్రజలయాదలి కనికరమున సీజారునెడఁ గనికరము మానితిమని బ్రూటసుఁడు ఆంటనీతోఁ బల్కుట

76 లూసీయలియుసుతో శిబిరముచెంత బ్రూటసు కేషియస్సుం గూర్చి పల్కుట

77 రణరంగమున నవకాశమున్నప్పుడే శత్రువుల జయింపవలెనని కేషియస్సుతో బ్రూటసుఁడనుట

78 ఒక ఘనుఁడనుట [యనుకొంట

79 9లో యువరాజగు హెన్రీ తనదుష్ట సహవాసముఁ గూర్చి

80 నాల్గవ హెన్రీమహారాజు యువరాజుంగూర్చి పలుకుట

81 10లో ప్రవాదయనుట

82 నార్తాంబర్లేండు భార్యల్పుతో ననుట

83 నార్తాంబర్లేండు మార్టనుతోఁ బల్కుట

84 నాల్గవహెన్రీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపఁబడిరని విని తనకువచ్చిన జబ్బుం దలఁచుకొని యనుకొనుట

85 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజుతో ఫ్రాన్సులోఁ గొందఱు సైనికుల యుద్ధమునకంపి స్కాట్లెండు భయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ గొందఱితో మనమిచట నుండవలయునని యుపదేశించుట

86 కాంటర్బరీగురు వైదవహెన్రీ మహారాజునకు రాజ్యపాలన క్రమముం దెల్పుట

87 ఇంగ్లాండు స్కాటిచియుద్ధమునకై ఫ్రాన్సునకు వచ్చుటయే తన కానందమని ఎక్సెటరుచే ఫ్రాన్సురాజున కైదవహెన్రీమహారాజు సందేశమంపుట

88 కల్లలిపల్కుట

89 అఱుదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున శత్రువిజృంభణముం జూచి గ్లాసెస్టరుతో ననుట

90 సంధింగూర్చి యొడంబడిక వ్రాయు ప్రభుల వెంటనే కూడ నుండుమని ఇసబెల్లా మహారాణి యైదవహెన్రీ మహారాజుతోఁ బల్కుట

91 12లో పుసెల్లీ ఫ్రెంచి దొరతో యుద్ధము కొనసాగించుము నే సాయముచేసి యింగ్లీ సైన్యము నోడించెదనని తెల్పుట

92 పుసెల్లీ కేల్బట్టు శూరతకు వెఱచి డాల్ఫిన్నుతో రణరంగమున ననుట

93 సఫల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మార్గరెట్టుం జూచి యనుకొంట

94_95_96 సఫల్కు ఆఱవ హెన్రీ మహారాజుతో మార్గరెట్టుఁగూర్చి వర్ణించుట

97 13లో గ్లోస్టరు విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపఁబడు తనభార్యం దలంచి తలపోయుట

98 సఫల్కు గ్లోస్టరుపై నాఱవ హెన్రీమహారాజుతోఁ గొండెము చెప్పుట

99 గ్లోస్టరు శిక్షవిధింపఁబడుట కోర్వక సభనుండి లేచిపోవుచుఁ దన్నెందుకు లేచెద వని యడుగు మార్గరెట్టుతో నాఱవహెన్రీ యనుట

100 శాశ్రీ బీవిమ్స్‌జాన్ టాలెంటుతో ననుట
101 14లో రణరంగమునఁ బట్టువడిన యార్కు మార్గరెట్టురాణిచే నిక్కలి తెగనాడఁబడి యాపె న్నిందించుట
102 యార్కు రణరంగమునఁ జంపబడుటకు రిచార్డు తనసోదరులతో ననుట
103 ఆఱవ హెన్రీమహారాజు ప్రజలు ఎడ్వర్డు పక్షముకాబోరని ఎక్సెటరుతోఁ బల్కుట [గ్లోస్టరనుట
104 జైలులో నాఱవ హెన్రీ దెగటార్ప వచ్చినావా యని యనగా
105 15లో వుల్సీ రాజుతోఁ మదపై కుట్రపన్నెనని యోచించి బంకింగాము రాజువద్దకు వుల్సీ కన్నముంగ గాఁ బోనెంచినపుడు నార్ఫొల్కనుట
106 సేండ్స్ ప్రభువు చేంబర్లైన్ ప్రభువుతోఁ బల్కుట
107 తన్విడనాడి ఆనీనిఁ బెండ్లాడిన యెన్మిదవ హెన్రీమహారాజుం దలంచి యలుకపున్న కేతిరైనురాణితో వుల్సీ యనుట
108 8 హెన్రీమహారాజుతో వుల్సీనుఁగూర్చి నార్ఫొల్కు చెప్పుట
1 9 వుల్సీ మృతినందుట విని యతని దౌష్ట్యము నగ్గించు కేతరైనుతో గ్రిఫిత్తనుట
1 0 రాజ శిక్షితుఁడయి క్రామ్వెల్లు సఫల్కు ప్రభువుతో ననుట
111 గార్డినరుతో క్రామ్వెల్లనుట
112 16లో ఒకజారపుత్రుఁడు జానుమహారాజుచే రిచార్డు అను పేరునఁ ప్రభువు గావింపఁబడి తనలో ననుకొనుట
113 పాండల్ఫు పరాజితుఁడౌ లూయీతో ననుట
114 పాండల్ఫు లూయీతో జానుమహారాజు తనచేఁజిక్కిన ఆర్థరుని నిశ్చయముగాఁ దొలయించునని చెప్పుట
115 సేలిస్బరీ ఆర్థరు క్షేమముగా నున్నాఁడు నేను పొరపాటుగ నని హ్యూబర్టు వగువఁగా ననుట
116 17లో కార్డీలియా ఫ్రెంచి రాజునకు భార్యయై ఫ్రాన్సుకు పోవుచు గొనెరిల్ రీగనులను తనసోదరీలతో లియరుని సంరక్షణము

బాగుఁగ జేయుఁ డన వారలు నీదారి నీవుపొమ్ము మేమెరుఁగ
మా యని ప్రత్యుత్తరమిఁగా వారితో ననుట

117 తను దిరస్కరించిన గ్రీకులు చేయిపట్టుకొని నీవు నెమ్మి నగ
పర్వ్రదాదను లియరుతో రీగననుట

118 నన్నుఁ దిరస్కరించి కూఁతులపై మండిపడి పెత్త్రి గాలి
వానలో బోవు లియరుని దిరిగి పిలువమని గోస్టరనఁగా
రీగననుట

119 తనయుఁడుఁ బొచ్చి గాలివాన బాఁధువప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
గాలివాన బాధకన్న నెక్కువుబాధ పొందు నను గాలివానకు
జడియు డనాయ సిలియఁననుట

120 సయ్యమును కట్టిటట్లు నటించు ఎడ్గారతో విదూషకు డనుట

1.1 లియరుని కెంటు శత్రులనుండి తప్పించు కొంపోయినపుడు
ఎడ్గారనుకొనుట

122_1·3 ఎడ్గ్రి కావింపఁబడిన గ్లోస్టరుకు మునుసలివానితో ననుట

124_1:5 ఎడ్గారు గ్లోస్టరుతో నలవి దొరిక చోట్లన నలవి దోవరుమెట్ట
యెక్కించితిననుచెప్పుట

126 పెత్త్రి తిన లియరు గ్లోస్టరుతో ననుట

127 రణమునఁ దనచే గూలిన ఎడ్మండు తనపే రడిగినపుడు ఎడ్గా
రనుట

1·8 తనకౌగిట మృతి చెందిన కార్డిలి యానుఁగురించి లియరనుట

129 ఎడ్గారు ఆల్బను కెంటులతో ననుట.

130 1రలో బాలింగు బ్రూకుతో స్వర్గ మూనిన నార్త్రాబర్లెండు
ప్రభువు రెండవరిచార్డు మహారాజుతో ననుట

131 గ్లోస్టరు భర్తగాంటు తలని పోదమంపిన వారిపైఁ బగఁదీర్చు
కొమ్మని చెప్పుట

1˙2 133 గాంటు విదేశవాసశిక్షనందు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట

134 విదేశవాసశిక్ష నందిన బాలింగు బ్రూకు గాంటుతో ననుట

135_136_137 వ్యాధిగ్రస్తుఁడైన గాంటు యార్కుతో ననుట

157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని ఏంజెలో ఇస్బెల్లాతో ననఁగా నాపె యతనితో బల్కుట

158 మారువేసమున నున్న రాజుతో క్లాడియో పల్కుట

159 ఇస్బెల్లా క్లాడియోతో ననుట [రాజనుట

160 రాజును నిందించు లూసియోతో ప్రచ్ఛన్న వేసమున నున్న

161 2లో గ్రాటియానో ఏమా చింతించెదు ఆంటోనియోతో ననుట

162 పోర్షియా నెరిస్సాతో ననుట

163 షైలాకుతో ఆంటోనియో పల్కుట [ననుట

164 మారువేసముల యాటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానో సలారినోతో

165 పోర్షియా తా నేర్పర్చిన బంగారు వెండి సీసములబరిణలలో నాపెం బెండ్లాడనెంచి యార్గను రాజు వెండిబరిణెం గైకొన యనుకొంట

166 ఈ అవివేకులు తప్పుబరిణల నెంచుకొనుచున్నారను పోర్షియాతో నెరిస్సా యనుట

167 పోర్షియా రెండుపూఁటలు లాఁగి మరియు బరిణ నెంచుకొమ్మని బెసానియోతో ననుచు నతనిఁబైఁ దనవలపు దెల్పుట

168_169 లారెన్సో జెస్సికాతో ననుట [స్సాతో ననుట

170_171 పోర్షియా ఆంటోనియోను గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరి

172 నీ పెనిమిటి యింకొక క్షణములో వచ్చునని లారెంజో చెప్పఁగా పోర్షియా యనుట [ద్వారపాలకుఁ జెప్పిన నీతి

173 21లో పోల్బానువన కాఁడు వేషమువేసి పెదద్వారపాని పార్థ

174 ఫాస్టు వరువ్వతియుఁబడిన పాల్బానుతో నల్వురిలో ననుట

175. 25లో లైసాండరు హెర్మియాలు వివాహముం గూర్చి పల్కుట

176 హెలీనా యనుకొంట

177 ఓబిరను రాణితో ననుట

173_179 తిసియస్సుహిప్పొలీటాతో వలపుగలవారింగూర్చి యనుట

180 20లో విల్లాంటో సంతోషవార్త విని యానందబాష్పము లొల్కించుట గూర్చి యనుట

181 హీరో మార్గరెట్టుతో ననుట

182 బెనెడిక్కు లియొనటోతో ననుట

183 వన్యాలిలియోనటోతో హీరో మృతిచెందినట్లు చాటుమని తెల్పుచనుట |దార్చి యనుట

184 27లో కేసియోచే దెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోతో

185 అయాగో ఒతెల్లోకుడెస్డిమోనాపై ననుమానము పుట్టించినట

187 88 అయాగో యనుకొంట

189 ఒథెల్లో అయాగోతో ననుట

190 అయాగో తా న్యాయవంతుడనని ఒతెల్లోతోఁ జెప్పుట

191 ఒతెల్లో తనభార్యయొక్క తెల్విఁ తేట తెన్నుట

192 తనభార్యం జంపి యాపె యోగ్యురాలని ఎమిలా చెప్పినపిదప ఒతెల్లో తాఁ జావనిశ్చయించుకొని యనుకొంట

193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట

194 ఆంటియోకస్సునుండి పాఱిపోఁగలంచి పెరిక్లీస్సు అనుకొంట

195 హెలికానసు పెరిక్లీసుతోఁ బల్కుట

196 పెరిక్లీసు హెలికానసుతో ఆంటియోకస్సుంగూర్చి చెప్పుట

197 క్లియోనుడయోనిజాతో ననుట

198 పెల్లజెండాలయోడలువచ్చినవని యొకప్రభువనఁగా క్లియో ననుట

199 సైమానిడీసు మూడవప్రభునితోఁబల్కుట

200 సైమానడీసు శూరులకనుట

201 థైసా పవళకుంతి పెరిక్లీసనుకొంట

202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యాపె నొకపెట్టెలోనిడి, సముద్రమున విడిచిపెట్టి యాపె కన్నెపిల్ల నెత్తుకొని పెరిక్లీసు సముద్రమున తగిలిన యోడలోనుండి యనుకొనుట

203 పెరిక్లీసు మెరినానుఁదోల్చి హెలికేనస్సుతో ననుట

204 29లో జూలియట్టుతో నాపెతల్లియనుట

205 రోమియో మారువేసపు టాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టుం జూచి వరించుట

206 జూలియసుతో మాట్లాడపోవుచు రోమియో యనుకొనుట

207 సన్యాసి ప్రభాతవర్ణనము సేయుచుం బల్కుట

208 తెల్లవారక మునుపే తనయొద్దకువచ్చిన రోమియోతో సన్యాసి యనుట [పల్కుట

209 రోజులైనునందు వలపుమానినావాయని రోమియోతో సన్యాసి

210 జూలియట్టు నాభార్య యనిపించుకొనుట చాలును నాకాపె న్వెంటనే పెండ్లిచేయుమను రోమియోతో సన్యాసియనుట

211 సమ్మోహనౌషధము తినిమూర్ఛిల్లినజూలియట్టునుమృతిచెందిన దానిఁగాభావించియాపెన్నమూధించుచునాపెతండ్రిదుఃఖించుట

212 31లో ఆంటోనియోతో సెబాస్టియను పల్కుట

813 ఫర్డినందు ప్రోస్పిరో యాజ్ఞానుసారము కట్టెలు పోగుచేయు చునుకొనుట

214 ఫర్డినందుతో ప్రోస్పెరోయనుట

215 ప్రోస్పెరో మూర్ఖ దేటెనుగొందలో మొదలగువారిం గని యనుకొనుట

217 32లో టైమనుచిత్రపటముం జూచి యనుకొనుట

218 టైమనుచెంతనృత్యము చేయవచ్చిన స్త్రీలంజూచి ఎపిమాంటస ననుకొనుట

219 ఫ్లేవియస్సు టైమనుని యవివేకస్థితి జూచి యనుకొనుట

220 తననుపదేశముం బెడచెవినిడిన హైమనుండలచి ఎపిమాంటు ననుకొంట

221 ప్లైవియసుని రెండవ సేవకుఁడు చెడిపోయిన హైమను తలంచియనుట

222 అడవిలో బంగారుఁజూచి హైమను పల్కుట

223 హైమనడవిలోఁ దన్జూడవచ్చిన ఆల్సిబయాడీసుతో ననుట

224 హైమను బంగరుంజూచి యనుట

225 హైమను బంగరాసించివచ్చిన దొంగల కనుట

226 ఒకదొంగ యింకొక దొంగతో ననుట

227_28 ప్లైవి మనడవిలోనున్న హైమనుం జూడ నేగు చనుకొంట

229 34లో అలగ్జాండరు క్రిస్సీతో అజాక్సుంగూర్చి చెప్పుట

230 ఆగమెమ్నా మనెస్టరు మొదలయినవారితోఁ బల్కుట

231 ఉలిసిస్సు ఆగమెమ్ను మనెస్టరు మొదలగువారితో ననుట

232_233 పేరిస్సు యుద్ధమే చేయవలయుగాని హెలను మరలనప్పగించ రాదనఁగా హెక్టరనుట

234 ఉలిస్సు పెట్రోక్లసుతో ననుట

235 అచీలస్సుతో ఉలిస న్సనుట

236 అచీలస్సు ఉలిసిస్సుతో తన్ను గ్రీకుసైనికులు చుల్కన చర్చిరనుట

237 అచీఁస్సుతో ఉలిసిస్సనుట

238 అజాక్సు హెక్టరుతోఁ బోరాటచేఁ దనకుఁ జన్మతనము నవచ్చునని ఇందు అచీలస్సుతో పెట్రోక్లస్సనుట

239 ట్రోయిలస్సు క్రస్సిడాతోఁ బరులవల లోఁబక్కకుమని బోధించుట

240 హెక్టరు తాను యుద్ధమున కేగక తీరదు దైవము ప్రమాణము చేసితి ననఁగా కెసాండ్రా యనుట

241 35 ఆంద్రమా కెల్పతో ననుట

242 విదూషకుఁ డనుట

243 36లో జూలియా ప్రోటియస్సు వ్రాసిన యుత్తరముం దెచ్చిన యాసెట్టాఁను దిరిగి యాయుత్తరమునకిచ్చివేయుమని యాపె న్గసిరి పొమ్మని పిదపఁ దనలో వగచుట

244 ఆంటోనియో పెంతినోతోఁ దనకొడుకగు ప్రోటియసుం గూర్చి యనుట

245 రాజానకు వెలంటైనునకు స్త్రీని వశవర్చుకొను నుపాయము చెప్పుట

246 ప్రోటియస్సు రాజుతో వతని పుత్రికతో వెలంటైనుపైఁ గొండెము చెప్పుట

247 ప్రోటియస్సు తనముఖము వల్లని దనుతూరియోతో ననుటయు మఱియు సిల్వియాను దా నంపాదించుకొనుట- వెలంటైనుని మైత్రిఁ దూలఁ గొట్టెదనని యనుకొనుటయును

248 అడవిలో సిల్వియాను బల్మి న్గూడనుంకించు ప్రోటియస్సుతో వెలంటైననుట

249 ప్రోటియ స్సడవిలోఁ దనకు కైలుబడి జూలియట్టుతో సిగ్గుపడి యనుట

250 తననేరమునకై పశ్చాత్తప్తుఁడగు ప్రోటియస్సుతో వెలంటైననుట

251 37లో పౌలీనా హెర్మియో నీకూఁతు జూచి రాజేమనుకొనునో యని ఎమిల్లాతో ననుట

252 హెర్మియోనీ తనపై వ్యభిచార దోషము మోపిన తనభర్తతో ననుట

253 పొలిక్సినీసు కెమిల్లాతో ఫ్లోరిజెలు గూర్చి యనుట

254 కెమిలో ఫ్లోరిజెలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుఁ బొమ్మని యుపదేశించు ననుట

కావ్యములందు,

వీనస్సు మఱి ఎడోనిస్సను కావ్యంలో 19ము

చాటు పద్యములలో

దీ విరహాతీర్థన్ వాసి యను కావ్యమునందు.

రౌద్రరసము షేక్స్పియరు నాటకములందు

3 7లో హేమ్లెట్టు తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపించి తనతల్లిన్ వెంటనే పెండ్లాడు టందలంచుకొని యనుకొనుట.

4 నాటకుని యభినయ వివేకముంగని పెట్టి హేమ్లెట్టనుకొనుట

5 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజు ఫ్రాన్సుదేశములోని యొక కోటకు లగ్గకెక్కుచుం దన సేనానాయకులతోఁ బల్కుట

6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుఁడగు నాఱవ హెన్రీ మహారాజుతో క్లిఫ్ఫర్డనుట.

7 16లో రణరంగమున వదరు జారపుత్రుం గాంచి ఆస్ట్రియా యనుట.

8 22లో షైలాకు ఆంటోనియో గుండె నెత్తురు తీయించి వానిం జంపించెద ననుకొనుట.

9 24లో ఫిర్నియా టైమాండ్రాలతో టైమను పల్కుట

10 బంగరుకై వచ్చిన దొంగతో టైమననుట.

11 టైమను దుంపలు త్రవ్వికొని తినుచు భూమింగూర్చి పలుకుట.

12 ఆల్సిబయాడీసు ఆతెన్సుపురముపై దండెత్తివచ్చి చాటించుట

13 33లో ఆరను తన ప్రజ్ఞలం దెలుపుట.

కావ్యములందు ల్యూక్రెసీచెఱయను కావ్యములో.

14 టార్క్విను ల్యూక్రెసీతో ననుట

15 చెఱపఁబడిన పిమ్మట ల్యూక్రెసీ యనుకొనుట.

బీభత్సము

షేక్స్పియరుని నాటకములయందు

1 9లో హాట్స్పురు హేర్టిమారుని తండ్రింగూర్చి మార్టిమరుతో ననుట.

13లో గ్లోస్టరు ఆఱవ హెన్రీమహారాజుతో ననుట

3 19లో మూడవరిచార్డు మహారాజు కలంగని కలవరించుచు లేచి యనుకొనుట

4 28లో కిరోోను దరోోనిజా తెల్పుట

5 37లో పాలీనాభార్య మృతికై వగచు లియోంటీసుతో ననుట.

6 ల్యాక్రెసీచెఱ యను కావ్యములో బలి చెఱజరిగిన పిమ్మట టార్క్విను యొక్కయు ల్యాక్రెసీయొక్కయు వర్ణనము.

7 ల్యాక్రెసీ చెఱపట్టఁబడిన పిగప నున్న స్థితి.

భయానకరసము

షేక్స్పియరని నాటకములందు

1 3లో తనతండ్రి యన్నయడవికేగఁ దలంచి రోజ్లిండిసిలియా కనుట

2 5లో కొరియోలేనసుని భార్యతినయునితో ననుట.

3 13లో ఆఱవహెన్రీమహారాజు గ్లోస్టరుచచ్చెనని చెప్పిన సఫల్కుతో ననుట.

4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆర్తరుం జంపుమనిచెప్ప సంశించుట.

5 22లో క్లాడియో మరణముఁగూర్చి యనుకొనుట

సొగసుల వివరణము

వీర రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1–2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము

3–4–5 దశరథ మహారాజు వర్ణనము

6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు సీతను విడువ నిశ్చయించుట.

శాంతరసము

కాళిదాసకావ్యములో రఘువంశమునందు

కుమారసంభవమునందు

నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమునందు

శాకుంతలమునందు

కరుణా రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు

1 అజమహారాజు పూదండపాటున మృతిచెందిన తనభార్యకై పొగలుట.

2 మృతభార్యుఁడగు నజమహారాజు వర్ణనము.

3 యుద్ధమున శ్రీరాముఁడు పడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వారిమాట దబ్బరయని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలో నున్న సీత యనుకొంట.

కుమార సంభవములో

4_5 రతీదేవి మన్మథుఁడు శివుని ఫాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.

6_7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకురాఁగా రతీదేవి యేడ్చి యనుట.

మేఘ సందేశమున

8_9_10_11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్థితింజెప్పుట.

ఋతుసంహారమందు

12 వర్షర్తు వర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

13 ఊర్వశీవిరహమున రాజువిదూషకుతో ననుట.

14_15 రాజూర్వశీవిరహమున నడవిలోఁ దుమ్మెదతో ననుట.

16 సంగమమణిస్పర్శమున పాషాణాకృతిఁ దొలఁగి నిజరూపము పూనిన యూర్వశితో రాజనుట.

17 సంగమమణి నొకగ్రద్ద యపహరింపఁగా రాజు విదూషకుని కనుట.

18 భరతుఁడు మరీచిమునితోఁ బల్కుట.

19 కంచుకి యనుకొనుట.

20 ఊర్వశి దివి కేగుచు రాజుంజూచి యనుకొంట.

శాకుంతలమునందు

21-22 శకుంతల చెలికత్తెలతో ననుట.

23 లేడి న్గొట్టుటకు బాణము వేయుచున్న రాజుతోఁ గాణ్వశిష్యులనుట.

24 అనసూయ రాజుతోఁ బల్కుట.

25 అనసూయ రాజు వలసస్థితి గతు లడుగుచుండఁగా శకుంతల యనుకొనుట.

26 విరహబాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజు కడకు శకుంతల నంపఁదలచి కాణ్వుఁడనుట.

28 కాణ్వుఁడు శకుంతల రాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూలమొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్దకేగుచు శకుంతల తాఁబెంచిన లేడితోఁబల్కుట.

30 రాజునొద్దకేగెడు శకుంతలతోఁ బ్రియంవద యనుట.

31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁ గాణ్వుఁడనుట

32 రాజు శకుంతల తనకు వలపుజాబు వ్రాయునపుడాపెకుఁ జాటుగానుండి యనుకొంట.

33 శకుంతలం దానెఱుఁగనని తిరస్కరింపఁగా నాపె పురోహితుని వెంటఁ బోవుచున్నప్పటి స్థితిం దలంచుకొని రా జనుకొంట.

35 మరీచ్యాశ్రమమునన్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంట.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజు వ్వలచిన యిందుమతిస్థితి.

2 అజమహారాజుంజూచి యాగిన యిందుమతితో నాపె చెలి [యనుట.

3 సుదర్శన మహారాజ వర్ణనము.

కుమారసంభవంలో

4 శివుఁడు పార్వతి న్వలచుట.

5 తనకుఁ బ్రత్యక్షమైన శివునిఁ గన్గొన్న పార్వతిస్థితి.

6 నారదుఁడు శివుఁడు పార్వతిం గోరియున్న వాఁడని హిమవంతునితోఁ జెప్పుచుండఁగాఁ బార్వతిచేయు చేష్ట.

7 పెండ్లిపీటపై నున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్వర్ణనము.

8 శివుని తొలికూటమిం బార్వతి యున్నతీరు.

9 పార్వతి శివునిం గూడిన పిదప నొందిన సంతోషము.

మేఘసందేశమున

10 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య న్వర్ణించి చెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకు జాబు వ్రాయుట.

విక్రమోర్వశీయమున

12-13 రాజూర్వశి వ్రాసిన జాబు చదువుచు విదూషకుని కనుట.

14 రాజూర్వశి కనుట.

15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవిలో ననుకొనుట.

16 రాజూర్వశికనుట.

17 ఊర్వశి దివికేగుచు రాజునందు చూపించి చెలితో ననుట

18 రాజూర్వశి దివి కేగుచుండ ననుకొనుట.

19 తనతప్పు మన్నించుమని తనభార్య పాదములంబడు రాజుఁ గాంచి యూర్వశియనుకొంట.

20-21-22 ఊర్వశిం దలంచుకొని రాజనుకొంట.

23 రాజు తనభార్యతో ననుట.

24 నటిపాట.

25 రాజు శకుంతలం దొలిసారిఁ జూచి వర్ణించుట.

26 పూఁదోఁటలో ననసూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ముచ్చటించుట.

27_28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలం గాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పుచుండఁగా శకుంతల యనుట.

30_31_32_33_34_35 రాజు వివిధావస్థ లందున్న శకుంతలం జూచి యనుకొనుట.

36 శకుంతలతో ననసూయయనుట

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపై దృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తన్గవఁగూడిన పిమ్మట పొదరింటితో ననుట.

40_41 రాజు తన్గవిసిన శకుంతలపొందుఁ దలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబు వ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్నిమిత్రము

43 రాజు మాలవిక సొగసెన్నుట.

హాస్యరసమునందు

కాళిదాస కావ్యములలో_కుమారసంభవమున

1 కుమారస్వామి బాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమున.

2 ఊర్వశి చీరచెంగునకుఁ దీఁగె తగులుకొన్న దనంగాఁ జిత్రలేఖ యనుట

శాకుంతలమున

3 తుమ్మెదకు జడియు శకుంతల కనసూయ యనుట.

4 అనసూయ శకుంతలం జూపి రాజుతో ననుట.

5 జాలరి రాజభటులతో ననుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవివాక్యము.

7 ప్రహసనము.

రౌద్ర బీభత్స భయానక రసములు

రౌద్రరసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెగు వీరుల వర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమున

2 రాజూర్వశి న్వలచుటచే నతనిభార్య యాతనితో ననుట.

3 శకుంతల తన్నెఱుంగనను రాజున కనుట.

బీభత్సరసము

కాళిదాసకావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-3 గ్రీష్మర్తు వర్ణనము.

శాకుంతలమున

4 రాజు శకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెం దలంచుకొని తలడిల్లుట.

భయానకరసము

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచే వెంటఁదఱుమఁబడు లేడి మొక్క వర్ణనము.

2 తుమ్మెదకు జడిసి శకుంతల చెలికత్తెలతోఁ బల్కుట.

3 రాజుతో నడవిలో నతనిగొడు కనుట.

అద్భుతరసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 కవివాక్యము

2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము

72 దివికేగు నూర్వశిం గాంచి రాజనుకొంట

73 రాణియొక్క దాసి విదూషకుం గూర్చి యనుకొంట

74_75 రాజూర్వశిం దలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట

76 రాజూర్వశిం దా వలచినందున కలిగి తనభార్యం దలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట.

77 మధ్యాహ్న వర్ణనము.

78 రాజల్గిన తనభార్యం దలంచుకొని యనుకొనుట.

79_80 రాజూర్వశితో ననుట.

81_82_83_84_85 రాజూర్వశీ విరహమున నడవి యందనుకొంట.

86 సంగమమణి తాఁకునఁ బాషాణరూపము విడిచి నిజరూప మందిన యూర్వశితో రాజనుట.

87_88_89_90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.

91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.

శకుంతలమున.

92 వసంతర్తువర్ణనము.

93 గుఱ్ఱముల వర్ణనము.

94 రథవేగ వర్ణనము.

95 తపోవన వర్ణనము.

96 తపోవనమునఁ జొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97_98 రాజు సఖీయుతతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంట.

99 శకుంతల చెలులతో ననుట (.) చెలిశకుంతల కనుట.

100 అనసూయ రాజు నడుగుట.

101 రాజనసూయ నడుగుట.

102_103 శకుంతల మేనకకూఁతురని తెలిసిన పిదప రాజనుకొంట.

104 శకుంతల తనచెంగటినుండి యేగిన పిదప రాజనుకొంట.

105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మళ్ళిపోవు చనుకొంట.

106 రాజు శకుంతలం దలఁచి యనుకొనుట.

107 రాజు విదూషకునితోఁ బలుకుట.

108 రాజు చంద్రమన్మథుల నెగ్గించుట.

109 తనయందలి మోహము నృకుంతల చెలులతోఁ దెల్పు చుండఁగా రాజనుకొనుట.

110_111 శార్ఙ్గరవశిష్యుఁడు ప్రభాత వర్ణనముచేయుట.

112 అత్తవారింటి కంపకము పెట్టు ననసూయ శకుంత లతోననుట

113 రాజు సంగీతమువిని యనుకొంట.

114 అత్తవారింటికేగు శకుంతలతోఁ గాశ్యపుఁడనుట.

115 రా జగ్నిహోత్ర గృహమున కరుగుచు నధికార ఖేదముం దలంచుకొని యనుకొనుట.

116 శకుంతలన్నేఁ బెండ్లాడితినా యని సంశయించు రాజుతోఁ గాశ్యపశిష్యుఁడనుట.

117 తపోవనజుల న్గెలిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.

118 రాజు తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి నంతనే శకుంతల జ్ఞప్తికి రాఁగాఁ బలవించుట.

119 ఇంద్రుఁ డీరథ మెక్కి నిన్ను రమ్మన్నాఁడన మాతలితో రాజ [నుట,

120 వియద్గమన వర్ణనము.

121 మచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున

122 రాజుతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.

123_124 అగ్నిమిత్రునితో నతని మంత్రి యనుట

125_126

127 నృత్యము చేయు మాలవిక నగ్నిమిత్రుఁడు వర్ణించుట.

128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవికా విరహమును దలంచుకొని యనుకొ

129 చంద్రికా వర్ణనము. [నుట

— • —

గుత్తుగల శబ్దముల కర్థములు

అ

అంగద - ఆఁకలి
అంగన- స్త్రీ
అంచ- హంస
అంచన- ఇట్లుండునని యూహించి కొలఁత చెప్పుట
అంచెలు- ఆఁగియాఁగిపోవుట- టపా
అంటి- అరటికంబము
అండకు- చెంతకు
అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు
అంతము- నాశము
అంతరంగము- మనస్సు
అంతరము- ఎడము
అంతిపురము- రాణివాసము
అంద- పొంద
అందమంద నత్యధికము- వాడుటకమితమూల్యముగల సొగసు
అందములు- పాటలో వాఁడు నిచ్చు సంగతులు
అంబుదము- మేఘము
అంశము- సంగతి
అక్కజంపు- అధికమైన
అక్కటా- అయ్యో
అక్కఱ- చేయవలసినపని
అక్కు- రొమ్ము
అక్షతము- గాయముపడని
అఖిల- సమస్తమైన
అగచాట్లు- ఆపద
అగడువర్చలేదు- తిరస్కరింపఁజాలదు
అగణితాధిక్రియ- అమితాధికారము
అగౌరవము- అమర్యాద
అగ్నికోపంబు- అగ్గియునలుక
అఘములు- పాపములు
అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన
అచ్చపు- కేవలమైన
అచ్చతానము- శుద్ధస్నానము
అచ్చర- వేల్పుసాని
అచ్చివచ్చు- అనుకూలించు
అచ్చోట- అక్కడ
అచ్చోటు- తనభర్తతోఁ దాఁబడుకొను శయ్యపై
అజుఁడు- బ్రహ్మ [యదృష్టము
అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియఁబడని

అజ్ఞలు- మాధులు

అట్టిట్టు- కార్యాలు

అడకువ- వినయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమొ- దానుడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- కడుకొనెడు

అతిపరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- (స్త్రీ)

అత్యధికము - మితిమీరిన ఘనతకలది

అత్యాశ - తీరకుండగని కోరిక

అదనము - కావలసిన దానికన్న నెక్కువ

అది - ఆమె - వలయును

అదును - సమయము

అద్దిర - భళిర

అధముని - నీచుని

అధికము - కావలసిన దానికన్న నెక్కువ

అనంతము - హద్దులేనిది

అనద - దిక్కుమాలినది

అనయంబు - ఎల్లప్పుడు

అనవరతము - ఎల్లప్పుడు

అని - యుద్ధము

అనుకంప - దయ

అనుకృతి - పోలిక

అనుగు - మిత్రుడు-ముఖ్యమైన

అనుగుణముగ - తగునట్లు

అనుజుడు - తమ్ముడు

అనుతాపము - పాపమెందుకు చేసితినని నొచ్చుకొనుట

అనువు - వంపు

అనురూపము - సరిపడుతీరు

అనువు - ఉపాయము

అనుసరింపబడు - చేయబడు

అన్న - (స్త్రీ)

అన్నువమిన్న - ఉత్తమ(స్త్రీ)

అన్వేషణము - వెదకుట

అపప్రయుక్తంబగు - తప్పుగా నుపయోగింపబడు

అపమృత్యుకరము - బ్రతుకవలసినంత కాలము బ్రతుకనీనిది

అపరకర్మము - చచ్చినవారిం గూర్చి చేయు కర్మము

అపహరింపబడిన - తీసికొనం బడిన

అపహాసనకరము - నగుబాటు చేయునది

అపాయము - కీడు

అపాయకరులు - హానిచేయువారు

అపురూపము - అరుదు
అపూర్ణములు - వెలితివి
అప్పనము - కప్పము
అప్పులతో - నీళ్ళతో
అబ్బు - పొందు
అబ్బురము - ఆశ్చర్యము
అబ్రము - ఆశ్చర్యము
అభినయము - లేనిదున్నట్లు కన్పఱుచుట
అభిప్రాయము - ఊహ
అభిమానము - ప్రేమ
అభ్యాసము-అలవాటు
అమరపదవి - చావులేనిస్థితి
అమరి - ఒప్పి
అమాయికుల - నిష్కపటుల
అమితప్రియభరము - హద్దులేని వెచ్చమునఁ గల్గుబాధ
అమృతపదము-చావులేనిస్థితి
అమ్ము - బాణము
అయిన - కూడ
అరమర - సంశయము
అరయ - గ్రహింప
అరయఁబోవ - చూడ - బోవ
అరయు- చూచు- వెదకు
అరయుఁడీ- చూడుఁడీ
అరసెదవని - ఆలోచించెదవని
అరుగు - పోవు

అరుదెంచి - వచ్చి
అరులకు - శత్రువులకు
అరసుల - రాజుల
అర్థము - ధనము
అర్ధరాత్రము - నడిరేయి
అర్హత - యోగ్యత
అర్హమానమానసోహ - తగు మంష్యాని తలంపు
అర్హుఁడ - తగినవాఁడ
అతిమాత్ర - మిక్కిలి
అఱుత - కంఠమున
అల - తరంగము
అలంతుల - నీచుల
[illegible]లారా - అక్కలారా
అలజడి - చింత
అలత - అలసట
అలము - కవియు - కప్పు ఆక్రమించు - వ్యాపించు
అలరింప - సంతోషపఱచుటకు
అలరు - పువ్వు - ఒప్పును
అలవడుట- అభ్యాసపడుట
అలసట- బడలిక
అలుకువ- కోపము
అలుఁగు- బాణము
అల్కపోత- కోపస్వభావము కలదానా
అల్పముగ- కొద్దిగా

అల్పవేళ - కొద్దిసేపు
అల్లన - మెల్లఁగా
అల్లాడదు - కదలదు
అవకాశము - సమయము
అవతరించిన - భూమికిఁదిగిన - ఆకారమందిన
అవధి - గడువు
అవమానకరములైన - పరువు పోఁగొట్టెడు
అవశ్యకృతి - చేయవలసినపని
అవసరము - అక్కఱ - ఇష్టము నెరవేర్చుకొను వేళ
అవివేకము - మంచిచెడ్డ తెలియఁగమి
అశుచి - మైల
అశ్రులు - కన్నీళ్ళు
అసంభవము - కలుగఁబోనిది
అసంభావితము - అసందర్భము
అసడ్డ - నిర్లక్ష్యము - అశ్రద్ధ
అసదు - అల్పుఁడు
అసలు - సారము
అసాధారణముగా - అందఱికన్న ఎక్కువగా
అసుగ - శ్వాస
అసులకు - కత్తులకు
అహంయువు - గర్వి

ఆ

ఆ - ఔను
ఆండ్రకు - భార్యలకు
ఆఁకట - ఆఁకలిచేత
ఆఁచికొను - అపహరించుకొను
ఆఁడంగి - పిఱికి
ఆఁపకుండు - పొందకుండు
ఆకర్షించి - లాగి
ఆకస్మికముగా - అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన
ఆకారములు - రూపములు
ఆకృతి - రూపము
ఆకె - ఆమె
ఆచరణము - చేయుట
ఆచరించి - చేసి
ఆచారానుసార సూతక శ్యామ వేషము - వాడుకననుసరించి మైలపట్టుట ద్దెలుపు నల్లనివస్త్ర భరణాద్యలంకారము
ఆచ్ఛాదితులు - బట్టలచేఁ గప్పఁబడినవారు
ఆటపట్టు - నాట్యస్థానము
ఆణి - కుంద్రని
ఆతతాయులు - దుర్మార్గులు
ఆతుములు - సూక్ష్మదేహములు
ఆతురపడక - వెఱ్ఱిచూపరు
ఆత్మ - తనమనసు - ప్రాణము జీవుఁడు

ఆత్మహత్య - తన్నుఁదాఁ జంపు కొనుట

ఆదట - ఎల్లచోట్ల

ఆదినరునకు గురిశిక్ష - విదేశవాన శిక్ష - ఆదమను మొట్టమొదటి మనుష్యుఁడు నిషిద్ధఫలముం దినుటచే పతని దేవుఁడు స్వర్గో ద్యానమునుండి భూమికిఁ దగిలి వేసెనని హూణవేదమునందలి గాథ

ఆన - ఆజ్ఞ - ఒట్టు

ఆనతి - ఆజ్ఞ

ఆనవాలు - గుఱుతు

ఆపత్తుసామాన్యానుభవము - ప్రాణులందఱికి సమానముగాఁ గష్టము ననుభవించుట

ఆపద - కష్టము

ఆమని - వసంతఋతువు

ఆయుధనిగూఢుఁడు - ఆయుధ బలముకలవాఁడు

ఆరముగ్గిన - నిండారఁబండిన

ఆరయుఁడీ - చూడుఁడీ

ఆరసి - ఆలోచించి

ఆరసినాఁడవు - కనిపెట్టినావు

ఆరాటము - శోకము

ఆరోహించి - ఎక్కి

ఆర్చెనే - ఆడించెనా

ఆర్ఫియస్ - ఒక దివ్యగాయకుఁడు

ఆలు - భార్య

ఆలోచనయునుఁ గలిగి

యోచించాడు - ఇట్లుచేయవలయు నను సువదేశము బయల్వెడ

లుగులాడు

ఆవృత్తులు - తడవలు

ఆస - కోరిక

ఆస్యము - మొగము

ఇ

ఇంచుమించు - రమారమి

ఇంతి - స్త్రీ

ఇందాఁక - ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు - విని-చూచు మొదలగు నవయవ గుణములు

ఇక్కట్టు - బాధ

ఇగిరిక - హావిస్సు

ఇగురు - చిగురు

ఇగురుబోఁడి - చిగురువంటి శరీరముకలదానా

ఇచ్ఛ - చిత్తము - కోరిక

ఇడుము - కష్టము

ఇడుములు - కష్టములు

ఇడువారలు - కోర్కె తగ పర్చు వలపుకాండ్రు

ఇతము - ప్రియము

ఇత్తడిసమాధి - ఇత్తడితోఁ గట్టఁబడిన గుండము

ఇమ్మడి - రెండుమార్లు - రెండు రెట్లు

ఇరువుకొనుట_ఉండుట
ఇరుకెలంకుల - రెండువైపుల
ఇరుమన్కుల - రెండిండ్ల
ఇరులు - చీకట్లు
ఇర్వురు_ఇద్దరు
ఇఱ్ఱి - లేడి
ఇల_భూలోకము
ఇల్లాలు_భార్య
ఇహపరములు - దేహముతో నున్నప్పుడు దేహము విడిచి నప్పుడు స్థితుండు క్రమముగా నుండు లోకములు

ఈ

ఈడ - ఇక్కడ
ఈదు - ఒసంగదు
ఈను - ప్రసవించు - ఒసంగను
ఈభంగి_ఇట్లు
ఈయెడ - ఇక్కడ
ఈరు_మీరు_ఒసంగరు
ఈర్ష్య ఓర్వలేమి
ఈల్గుట - చచ్చుట
ఈవి - దానము
ఈవు - నీవు - ఒసంగవు
ఈసడకుడు - అసహ్యకుడు
ఈసడించు - తిరస్కరించు
ఈసగాండు - ఈశ్వరుండు

ఉ

ఉలకించుట_ప్రయత్నించుట
ఉంటె ఉన్నావా
ఉక్కడంచు - చంపు
ఉగ్గడించెదు_తెలియపర్చెదు
ఉగ్మలి - స్త్రీ
ఉచితబోధము_మంచితెల్పుట
ఉచ్చరియించు_పల్కు
ఉచ్చస్థితి - గొప్పపదవి
ఉచ్చారణము - పలుకుబడి
ఉచ్ఛ్వసితము - బైటవిడుచు [నూపిరి
ఉడుకు_వేడి
ఉడుపు - దుస్తు
ఉత్తమప్రజ్ఞ - గొప్పజ్ఞానము
ఉత్తమ మధ్య మాధమ విభాగములయెడ - కాలముకంచుట యందను కూలముగనుండు నప్పుడు
ఉత్తలపడకు - చింతించకు
ఉత్సాహము - ఉబలాటము
ఉదయము - ప్రొద్దుదూరు
ఉదారుడు - దాత [సమయము
ఉదితేంద్రియములు - పనిచేయ కోంచు చూపు మొదలగు నవయవములు

ఉద్యోగిజనము - కార్యనిర్వాహకులు
ఉద్వాహనమము - పెండ్లి
కలంకరించుకొను పువ్వు
ఉపద్రవకరము - చేటు తెచ్చునది
ఉపన్యాసము - దేనిగూర్చియైన విస్తరించిచెప్పుట
ఉపేక్షింగా - నిర్లక్ష్యముచేయు
ఉరంబులను - హృదయములను
ఉరలు - విడిచిన
ఉరవు - పెద్ద - మిక్కిలి
ఉరు - ఒప్పు
ఉరువడి - త్వరగా
ఉర్వి - భూమి
ఉలిది - దట్టము, దార్ఢ్యము
ఉలివి - సద్దు
ఉలుకు - భయము
ఉల్లాసము - వేడ్క
ఉవిద - స్త్రీ
ఉసికొల్పెద - పురికొల్పెద
ఉసురుల - ప్రాణముల

ఊ

ఊర్చుచు - ఊపిరితీయుచు
దుఃఖించుచు
ఊరురు - నిట్టూర్పువిడుతురు
ఊరడిలుడు - ఓర్చుకొండు

ఋ

ఋతువులు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచగా - ఆలోచింపగా
ఎంతే - మిక్కిలి
ఎందేని - ఎక్కడనైనను
ఎకిమీడు - రాజు
ఎక్కటి - ఏదోయొక
ఎక్కుడు మొకములు - వస్తువులు
ఎగ్గించుట - నిందించుట
ఎగ్గు - అపకారము - దోషము
ఎట్టకేలకు - కొంతసేపటికి
ఎడ - హృదయము
ఎడద - హృదయము
ఎడపని - విడువని
ఎడయిక - విరహము
ఎడయుట - మానుట
ఎడసి - విడచి
ఎడ్డి - పిచ్చి
ఎత్తుగడ - కుట్ర
ఎదిరి - శత్రువు
ఎదిరించు - నిరసించు
ఎద్దియుంగాని యున్కి -
నిర్మాణము
ఎనయు - కలియు

ఎన్నక - ఆలోచించక

ఎన్నిక - కొత్త కీర్తి వచ్చునట్లు- గొప్పస్థితికిఁ దెచ్చుటకు

ఎర - ఆహారము

ఎరఁగుట - పడుట

ఎరవు- ఒకటి రెండు దినములు వాడుకొనుట కడిగి తెచ్చుకొను సొమ్ము

ఎఱుక - జ్ఞానము

ఎల - లేత

ఎలనాఁగ - స్త్రీ

ఎలమి - సంతోషము

ఎలుంగు - ధ్వని

ఎల్గు - గొంతు - భల్లూకము

ఎల్లభాషలు - అందఱినాల్కలు

ఎసంగు - ఒప్పెడు

ఏ

ఏఁపు - బాధ

ఏకతమున - ఒంటిగా

ఏకమానసము - ఒక్కరీతిగా మనస్సులుంట

ఏచు- నిందించు

ఏగుచున్నారు - పోవుచున్నారు

ఏగుదెంచు- వచ్చు

ఏడ్తెఱ - మిక్కిలి

ఏతెంచినాఁడ - వచ్చినాఁడ

ఏతేరవు - రావు

ఏది - పోఁగొట్టుకొని - లేక

ఏను - నేను

ఏమఱి - పొరపడి

ఏరు - ఎవరు

ఏలుబడి - పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క - రాజు

ఏవ - అసహ్యము

ఏవగించెద - అసహ్యించెద

ఐ

ఐదవ - పుణ్యస్త్రీ

ఒ

ఒంటిమై - రహస్యముగా

ఒండు - వేఱు - ఒకటి

ఒండె - అయినను - కాని

ఒండొంటిచే - అన్యోన్యము

ఒండొరుమిక - పొత్తు

ఒందిలి - ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తత్క్షణము

ఒకపట్ల- ఒకప్పుడు

ఒకొఁడు- ఒకఁడు

ఒకొట- ఒక్కచోట

ఒకొమ్మడి- ఒక్కమాఱు - తత్క్షణము

ఒక్కట- దబ్బున- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు
ఒడఁగూడె- లభించెఁగా
ఒడఁబఱ్చె- ఒప్పించె
ఒదవన్- పుట్టఁగా
ఒడమి- ధనము
ఒడయుని- అధికారిని
ఒడసి- పట్టుకొని
ఒడి- అంకప్రదేశము
ఒడిచిరి- పొడిచిరి
ఒత్తడి- బాధ
ఒదవన్- పుట్టఁగా
ఒదవిన- పొందిన
ఒద్దిక- చేరిక
ఒనరవలయు- తగియుండ
వలయు- ఉండవలయు
ఒనరుతు- చేయుదు
ఒరగాదరు- ప్రకాశెదరు
ఒరపిడి- రాపిడి
ఒరసిన- ఢాదిన
ఒలయు- చచ్చె
ఒసంగి- ఇచ్చి

ఓ

ఓగు- తప్పు
ఓగుదనము- తప్పు
ఓటమి- అపజయము
ఓడంగి- ఓడవాఁడు
ఓడి- భయపడి
ఓపెదు- రక్షించెదను
ఓర్చె- జయించె
ఓర్వ- సహించఁగా

ఔ

ఔదు- పెదవిక్రిందిచోటు
ఔదల- ముఖ్యకారణము
ఔన్నత్యమునఁదోఁచుచు- పొడవుగాఁ గానఁబడుచు

క

కంటిరే- చూచితిరా
కంతు- మన్మథుని
కందర్పుఁడు- మన్మథుఁడు
కందు- పసిబిడ్డ
కక్కులు- రంపపుకోఁతలు
కటా- అయ్యో
కటకటా- అయ్యో
కటిక- అధికమైన- క్రూరమైన
కట్టడి- అధికమైన- క్రూరమైన
కట్టు- చదరంగములోనిరాజె చెలికఁడుట
కథినావసథము- అవకాశము
కద- కొన
కదంగి- బయలుదేఱి
కడఁక- ప్రయత్నము
కడఁగి- ప్రయత్నించి
కడగండ్లు- కష్టములు

కడను - జరుగు
కడతేలు - తుదముట్టు
కడమ - కొలతకు తక్కువ
కడముట్టు - చచ్చు - ముగియు
కడలి - సముద్రము
కడలివెన్న - చంద్రుడు
కడి - అన్నకబళము
కడిది - కఠినమైన - గొప్ప
కడిమి - బలము
కడు - మిక్కిలి
కణత - కడకంటి చెంగటిచోటు
కత - కథ
కతన - కారణమున
కతము - కారణము
కదలాడు - చలించు
కదించిన - పట్టుకొనగా
కదువున్ - రేపుమన్
కన్ - కన్ను
కనకము - బంగారు
కను - కన్ను
కనుమొఱుంగక - మానవుచ్చక
కనెదు - ప్రసవించెదు
కన్గొన్న - చూచిన
కన్నెలోకములు - ఒరు లొక్క
మించని జగములు

కన్యాత్వమునందు - పెండ్లి
మిటితోఁ గలుగూడిన పుత్రుడు
కప్పులకు పిప మున్న నయిము వాని
తలల మణులుండు నయినట్టి
బూర్వపాశ్చాత్య నతము
కమ్మ - జాబు
కమ్మన - తీయన
కయి - నగి - కవి - చాయి
కరంగించు - జాలిపడజేయు
కరచలేదు - కరగజేయలేదు
కరకరన్ - క్రూరభావము కలిగి
యుండుటచేత
కరడము - తరంగము
కరణి - రీతి
కరము - మిక్కిలి - చేయి
కరుడు - ముద్ద
కరువలి - గాలి
కర్జములు - కార్యములు
కర్ణములు - చెవులు
కర్త - చేయువాడు
కర్తవ్యము - చేయవలసినపని
కర్తృకర్తృతి - చేయువానితనము
కర్వలి - గాలి
కఱపులు - నేర్పులు
కఱవఁగ - నేర్పుకొనుటకు

కఱి - నల్లని

కలఁగుట - దుఃఖించుట

కలఁగు - క్షోభపెట్టు - బడలించు

కలఁతి - క్షోభాంగమైన

కలయిక - సంయోగము

కలవరము - కలఁత [శోకధ్వని

కలహాతు స్థలము - యుద్ధ

కలహంసు - పోఁటేడ .

కలి - కష్టకాలము

కలికితురాయి - సొగసగు
శిరోభూషణము

కలిమి - ఐశ్వర్యము

కలిమిపై - కలిగియుండుటవేళ—

కలుగు - కలిగియుండ

కలంకపు బొట్టులు - చంద్ర
సూర్యులం

కల్పనాచణ కవనాసక్తుల -

అల్లికనేర్పు కల్గి వన్నెపుట్టించు
కావ్యములు జాన్నవారు

కల్పింప - పన్నుటకు

కల్మషము - పంకవలతు

కల్లవార్త - అబద్ధపుమాట

కల్లనిగ్గు కర్పునిపేటు - అబద్ధ
మాడువారిచే నవమానింపఁ
బడనికీర్తి

కళ - కాంతి

కవలు - ఒక్కమారూ ఒకకడు
పున బుట్టినవారు

కసిమసంగి - కలరేగి

కస్తి - ఆపద

కా

కాంక్షింపఁడు - కోరఁడు

కాంచరు - పొందరు

కాంచిన - ప్రసవించిన - కన్న

కాంచుఁడీ - చూడుఁడీ

కాంచు - తెలిపింపఁజేయు

కాపులు - సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించె - కాఁగవచ్చె - అగపడు

కానియోలికపోటు - దుష్టరాజు
చేయు నపకారము

కాపుంచిదెట్టు - ద్రాక్ష

కామము - వలపు - కోర్కె -
రతివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకార
ణము

కామునకు - వలపుకానికి

కాముని - మన్మథుని

కారింపనీ - బాధించనిమ్ము

కాలు - కాలము

కార్దమము - కడుపునీటి తిత్తిక్రింద
నుండుమాంసఖండ విశేషము

కారుద - శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు-బాధించకు
కాం కాడవతిరస్కారములు
కాలమువలనఁగల్గు బాధలు నవమానములును
కాలముతప్పుట-అవస్థమూటుట
కాలునికి-యమునికి
కావరము - క్రొవ్వు
కావలిచేయునగవు-రక్షణము సూచించు పిన్ననవ్వు
కావలినిమునముల్గంటకువలె
కదలికగల నిమిషములు జరిగి
పోవు గంటయొక్క-బర్వుతగ్గించు నట్లు
కాపి-ఎత్తుని
కాస్యపుఁడు-కాశ్యపుఁడు

కి

కినియు-కోపించు
కిన్క-కోపము
కిరణములు-మిన్కులు-కాంతులు
కిల్బిషము-పాపము

కు

కుందరు-దుఃఖించెరు
కుటిలమైన-చెడ్డ
కుట్టినన్-బాధకలిగించుచోట
కుడుచువంతకు-అనుభవించు నమస్త భోగముల కంటెను
కుడుపఁబడఁగల్గు - అనుభవించఁబడఁగాలు
కుత్సింతు-నిందింతు
కుత్సితవాంఛలు-నీచములగు కోర్కెలు
కుందింప-తగ్గింప
కుప్పసము-కూనము
కులట-వ్యభిచరించు స్త్రీ
కులస్త్రీల-మగవాండ్రను

కూ

కూటమి- సురతము
కూటమిన్వాసి కుత్తుకన్ దవి
నలివు- వలి గుక్క- రతికూ తము
కూఁతులు- కొమార్తెల
కూర్కు- నిద్ర
కూర్మి- ప్రేమ- స్నేహము
కూళ- క్రూరమైన- కఠినుఁడు
కూళతనము- క్రూరత్వము

కృ

కృతఘ్నత- మేలుమఱవు
కృత్యము- పని
కృప- దైవకరుణ
కృతి- పాట

కె

కెంగాము- అంగారకగ్రహము

కెంపు- ఎఱ్ఱని

కెడపెడ- చంపెడ

కెలంకుల- వైపుల

కే

కేకరింత- గోరతుక సవరించుకొనుట

కేణా- బురద

కేవలము- లోతిగా

కేశములు- తలవెంట్రుకలు

కేసరములు- పూదవెంట్రుకలు

కై

కై- చేయి- అలంకారము

కైవడి- తీరు

కొ

కొంకె- వంకె

కొండి- తేలు తుమ్మెద మొదలయినవాని తోక

కొండొక- ఏదోయొక

కొరికి- సంకోచించి - అక్షర లోపమై

కొంకుకునిద్దుర- కట్టికట్టని నిద్ర

కొదమ- ఈడువచ్చిన- లేత

కొదువ- తక్కువ

కొనకొని - ప్రయత్నపూర్వకముగా

కొను- పుచ్చుకొను

కొప్పెర- బాన

కొమరు- సొగసు

కొమల- కొమ్మల- స్త్రీల

కొఱంత- నష్టము

కొఱగానితనము- పనికిమాలిన తనము

కొఱడుపాటించెదు - కొయ్య కట్టు నట్టుచేసెదు

కొఱమాలి- పనికిరాక

కొలది- హద్దు

కొలము- కులము

కొల్పెదు- పుట్టించెదు

కొల్లి- కమ్మరివాడు నిప్పుంచు పల్లము

కో

కోడెకాని- చిన్నవయసువాని

కోణంగి - హాస్యగాడు

కోరికలుచెడిన - కోరినట్లు కాకున్నవాడు

కోణవితానము - కొన సన్నగా నుండు వితానము

కోలుపోయి - విడనాడి

కోవిదారి - దేవకాంచన వృక్షము

కౌ

కౌను - నడుము

కావు - రంగు

ఘ

ఘన-గొప్ప
ఘనత-గొప్పతనము
ఘనతకెక్కు-ప్రసిద్ధిచెందు
ఘనము-కంచుతోఁ జేయఁబడిన వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు-గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్-చంపెడుస్వభావము కలవారు

ఘో

ఘోరము-భీకరము-అన్యాయము-చెడ్డ
ఘోరవృత్తి-కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము-ఎడతెగని విరోధము
ఘోష-ధ్వని

చ

చంద్రగతి-చంద్రుని నడక
చపల-నిల్కడలేని
చమూనియంతృగద-సేనాపతియాయుధమగు నినుపగుద్దు
చర్వితచర్వణము-నమలఁబడిన దానినే తిరిగి నములుట

చా

చాంచల్యము-నిల్కడలేమి
చాపలము - నిల్కడలేమి
చారుల్-రహస్యముగాఁ దిరుగుచు రాజునకు లోకవార్తఁ దెల్పువారు

చి

చింతరుచిహీనతా-విచారముయొక్క కాంతిమాసిన
చింతాకారణము-విచారహేతువు
చింతించు-ఊహించు
చింత్యము-ఆలోచింపవలసిన సంగతి
చికిత్సకులు-వైద్యులు
చిచ్చు-అగ్ని
చిటికె-చిటికెవేయునంత కాలము
చిట్లించుకొన్న-కోపవికారములోఁ గూర్చిన బొమల
చిడిముడి-కోపము
చిత్రము-చిత్తరవు
చిరము-దీర్ఘకాలము
చిఱుత-చిన్న-బిడ్డ
చిలుకలకొలికి-అందమగు-స్త్రీ
చిల్లగింజ-నీటికలఁక దేర్చు నొక విధమైన వృక్షబీజము
చిల్లర-కొంచెము
చిల్వ-పాము

చివుకలు-బేడమొదలగు కొద్ది నాణెములు

చిహ్నము-గుర్తు

చీ

చీఁకటిగొంగయచ్చుమచ్చు దారి - చీఁకటికి శత్రువగు చంద్రునియొక్క ప్రతిబింబము పోల్కిగల కన్నులందు పించెము ధరించిన నెమలి

చీఁకటితప్పు - రంకు

చీఁకటినడఁగనక - చీకటిలో నడుచు విధము తెలియక

చీట్లుతియఁదొడఁగిరి - ఓను కాదనెడు మాటలు కాగితపు ముక్కలపై వ్రాసి యొక పెట్టెలోఁ గలిపియుంచి చేతికి వచ్చిన చీటినిఁ దీసికొని దాని ప్రకారముచేయం బ్రారంభించిరి

చీడలు - వ్యాధులు

చీమచిటుకుమన్న- ఏమాత్రము చప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు - ముద్దిడు

చె

చెచ్చెర - త్వర

చెట్ట- కీడు

చెడుగొట్లు - దుష్టులు

చెనక - తిరస్కరింపగ - ఎదిరింపగ

చెనటి - కఠినులైన

చెయిదములు- ఇంద్రియవ్యాపారములు

చెలంగ - ఒప్పఁగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుడు- (స్త్రీ)

చెలిమిచే - హితులోదార్చుటచే

చెలియఁ - (స్త్రీ) - చెలికత్తె

చెలువ - అందకత్తె

చెలువడఁచు - రూపుమాపు

చెలువు- అందము

చెలువుఁడు - మగడు

చెలువున - తీరున

చెల్లరే - భళీ

చెల్లెను - తీరుండెను

చెల్వము - అందము

చెల్వుగ - మగని - రీతిని

చే

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

చేగలమెకములు- ఏన్గులు

క్ర

క్రంతల - త్రోవలసందుల
క్రన్నన - త్వరగా
క్రమతన్ - వరుసగా
క్రమము - సప్తస్వరముల యారోహణావరోహణవిధము
క్రమ్మఱ - మఱల - తిరిగి
క్రయమూల్యము - కొనువెల
క్రయింపఁబడుచు - కొనఁబడుచు

క్రా

క్రాలుఁగంటి - బెదరుచూపుల యాఁడుది
క్రాలెడు - ప్రకాశించెడు - మండెడు

క్రి

క్రియ - పని

క్రు

క్రుంగిలిన - పేనపడిన

క్రే

క్రేవకు - చెంతకు

క్రొ

క్రొంజవులు వింతరుచులు
క్రొన్ననపాయము - లేత జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము - క్షణములో నశించునది
క్షణికంబా - మిక్కిలి యస్థిర మగుదానా
క్షుద్రము - నీచము

క్షా

క్షాళితమై - కడుఁగఁబడి

క్ష్మా

క్ష్మాకందుకము - భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి - కీర్తి

గ

గంగ - గంగానది
గంటమ్ము - వ్రాతకునిముట్టు
గంటూవడు - గాయముపడు
గంధర్వవేళ - అర్ధరాత్రము
గడన - సంపాదనము
గడనపెట్టించు - లెక్కపెట్టించు
గడువు-నిర్ణయింపఁబడిన కాలము:అవధి
గతి-పడక-అవస్థ
గబ్బి-పొగరుఁబోతు
గభీరత - లోఁతు

గణికశుభ- సంప్రార్థనగీతములు హాయికలుగఁజేయుటకై దేవుని వేడుచుఁ బాడెడు వేడుక పాటలు
గమి - సమూహము
గరితలు - స్త్రీలు
గలిబిలి_సందడి
గవాక్షమ్ములు_కిటికీలు

గా

గాడుపు_గాలి
గాఢనిద్ర_ఒడలెఱుఁగనినిద్దుర
గానము_పాట
గాయకుఁడు_పాటకాఁడు
గారము_గారవము
గారాబు_గారవము
గాలిమేపరికగ_గాలిందిను పామునకు శత్రువగు నెమలి

గి

గిఱి_కుంద్రనిరేఖ
గిలిగింత_చక్కిలిగింత

గీ

గీఁటున_అనాదరమున

గు

గుంత_కల్లము
గుంపు_కట్టెవిరాదియొత్తైనప్రదేశము_సమూహము
గునగున_త్వరగా
గునికెదరు_మెల్లగాఁ బరువిడి పోయెదరు
గుబ్బలు_చన్నులు
గుఱ్ఱెట్టు_గాఢనిద్రచెందు
గులాబి_ఒకవిధమగు నెత్తావి సువాసనగల పూవు
గువ్వాచాపల్యము_పోకిరితనము

గె

గెడఁగూర్చుట_జతఁగూర్చుట
గెడవు_నడువు

గే

గేయము_సంగీతము
గేస్తు_గృహస్థు

గొ

గొంకు_జంకు
గొంతెమ్మకోర్కెలు_అందరానివానిపై నాశలు
గొడవ_ఆపద
గొద్దు_నిష్ఫలమైన
గొనము_గుణము
గొబ్బున_త్వరగా

గో

గోఁటు_ఒయ్యారము
గోడిగ_ఆఁడుగుఱ్ఱము
గోరము_ఆపద

చేడ - (స్త్రీ)
చేద్పడ - తొట్రుపాటు చెంద
చేతొడవు - చేతికిఁ దొడఁగి
కొను దుస్తు
చేయివినరవచ్చుఁ తెలఁగినాయ
ముకడ - న్యాయవంతులవలెఁ
జరిగిపోవచ్చు
చేవత్తి - చేత బట్టుకొన్న
దీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము - దొంగతనము

చ

చందము - తీరు
చందానన్ - తీరునన్
చందు - చంద్రుఁడు
చందురోయినులు - చంద్ర
రోహిణులు
చక్కటికి - ఒద్దకు
చక్కవచ్చు - కుదుర్చు
చక్కాడు - బాగుచేయు - నాశ
నము చేయు
చక్కిలిగింతలు - నవ్వుపుట్టించు
నట్లు వయవము తాకుట
చదల - ఆకాశమున
చదువర్ల - విద్వాంసుల
చనదు - కూడదు
చబుకు - కొరడా
చయ్యాన - దబ్బున
చలము - కోపము - పగ
చలివెల్గు - చంద్రుఁడు
చలువబొట్లు - చెమ్మట
చల్లడము - నగముతోడ వలకుఁ
దొడఁగికొను లాఁగు

చా

చాగురే - భళిరా
చాడి - కొండెము
చాద్పున - తీరున
చాన - (స్త్రీ)
చామ - (స్త్రీ) - శ్యామ యను
పేరుగల యొకమట్టి పాట్టు
చాయల - విధములు
చాల్పులు - వరుసలు
చావుదరువు - చచ్చినవారిం
గొంపోవునపుడు వాయించు
వాద్యము

చు

చుంచు - చిట్టెలుక
చువక - మెత్తనిసన్నని చిఱుపాటి
చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకారు - దుఃఖము
చూడికి - చూపు

చూపట్టదు- తోఁచదు

చూపఱులు- చూచువారు

చొ

చొక్కు-పాటు- పరవశత్వము

చొప్పు- మార్గము

చొకవ- సోపానము

జ

జగదానందకరుఁడు- సూర్యుఁడు

జనని- కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జరఠత- ముదిమి

జవము- వేగము

జా

జాగరూకత- కాలజ్ఞానము

జాగ్రత్త- మెలకువ

జానకి- సీత

జి

జింక- లేడి

జిగి- కాంతి

జితేంద్రియత- ఇంద్రియముల స్వాధీన పఱచుకొనుట

జిగ్రైఫె- జాన్మహారాజుయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుఁడు

జీ

జీనువ- ఒకపక్షి

జీవగఱ్ఱ- జీవనౌషధము

జీవసౌధము- జీవము లుండు చోటు

జీవింపు- బ్రతికింపు

జీవుఁడు- ప్రాణి

జె

జెట్టి- మల్లయుద్ధముచేయువాఁడు

జే

జేజేలరుసిమిన్న- నారదమహర్షి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి- తెలివి- తలంపునకుఁదెచ్చుకొనుట

జ్ఞా

జ్ఞాతి- దాయాదుఁడు

జ్ఞానులు- తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము - గ్రీష్మ ఋతువందలి మొదటిమాసము

జ్యౌ

జ్యోతిషికులు - జోసులు

జ్వ

జ్వరము - వేఁడి

జ

జంట - జత

జగముకన్ను - సూర్యుఁడు
జగముతల్లి - పార్వతి
జతనము - ప్రయత్నము
జన్ని - సన్నిపాతము
జన్నిగట్టు - బ్రాహ్మణుఁడు
జబ్బయిన - కాంతితగ్గిన
జమిలిముక్కాలి - తుమ్మెద యొక్క
జముఁడు - ప్రాణుల జంపించు దేవత

జా

జాడ - పోలిక - దారి
జాబిలిపతిమనగ - చంద్ర ప్రతిబింబమను భ్రామణము
జాలకట్టు - కిటికి

జు

జుట్టుపులుఁగు - నెమలి

జో

జోక - ఉత్సాహము - ఆనందము
జోగము - మనస్సు నిశ్చలము చేయుట
జోగులు - యోగులు
జోటి - స్త్రీ
జోతి - వెల్గు

ట

టక్కరి - మోసగాఁడు

టె

టెక్కియము - జెండా

టై

టైబరు - ఇటలీ దేశములోని యొకనది

ఠా

ఠాయి - స్వరస్థాయి

డ

డంబము - తలకుమించిన వేషము
డగ్గుత్తిక - గద్గదస్వరము
డప్పి - దాహము
డబ్బు - ధనము
డస్సిన - అలసిన

డా

డాఁచు - దాఁచు
డాలు - కాంతి - పలక

డి

డిందు - అడంగు

డె

డెందము - గుండె

త

తంటాలుపడిపోద - శ్రమపడెడ
తండుగోల - తెడ్డు - తండలు - పడవపొత్రగాఁడు

తక్కువారు- తక్కువువారు
తగ- బాగుగ
తగవు- న్యాయము- నీతి
తగిలి- అభిలాషపడి
తగు- గొప్పస్థితిగల
తగులమందినవాఁడు- కాముకుఁడు
తగులం- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము
తడఁబడిన- తోఁచకున్న
తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము
తత్తడులు- గుఱ్ఱములు
తద్దయు- మిక్కిలి
తనకతముదిండికగచూళ్ళ-
తినకుఁ గారణమగు కట్ట న్దిను
నగ్గియొక్క ధ్వజరూపమగు
పొగవలనఁ బుట్టు మేఘముల యొక్క
తనమసి- తా నుపయోగించు సిరా
తనరారె- ఒప్పెను
తనరు- ప్రకాశించు
తనస్థితివిశేషమునకువలను
గడించి- తనయైశ్వర్య మభివృద్ధి చెందునట్లు పాయసము వెతకి
తనిపెడు- సంతుష్టిపొందఁగ
తనియు- తృప్తిపడు
తనువు- శరీరము
తన్వి- సంతుష్టి
తపసి- ముని
తప్పముల్లెలు- పట్టినంచులు
తప్పకొండురికిపటుల- అవిథ
ముగా సుతిబాధ తెలియ కుండుఁడు
తప్తమగు - కాల్చఁబడిన
తపము- తపస్సు
తమి- వలపు- కుతూహలము
తమ్మిచూలి- బ్రహ్మ
తమ్మిపగతుఁడు- చంద్రుఁడు
తమ్ములు- పద్మములు
తరుణము- అవసరము- లేఁత
తరుణత్వము- యౌవనము
తర్కించుకొనుచు - ఊహించుకొంచు
తర్లు- ప్రయాణమగు
అలితన- వచ్చినయెడల
తఱి- కాలము
తఱుఁగు- తగ్గు
తఱుము- వెంబడించి పరుగెత్తించు
తలఁగి- విడిచి
తలకొనుఁడు- పూనుకొండు
తలపోసి- తలఁచుకొని
తలవంపు- చిన్నతనము

తలారి - కావలివాడు

తలిరు - లేత - చివురు

తలిరుకై - చివురువంటి చేయి

తుహినవసతట - పైకి సంతోషము వలెఁ గన్పడు దుఃఖము

తిన్నారులు - దొంగలు

తా

తాత్పర్యము - కోర్కె

తానము - స్నానము

తామరల - పద్మముల

తారతమ్యంబు - వాసి

తారలు - నక్షత్రములు

తారసమై - చెంతకువచ్చి

తారు - తిరుగు - ఎటించు

తారుణ్యము - యౌవనము

తాల్చెడు - ధరించెడు

తావకీన - నీయొక్క

తావు - చోటు

తి

తిమ్మనికన్న - కోతికన్న

తిరపగాండ్రు - బిచ్చగాండ్రు

తిరగఁబడెడు - మారెడు

తిరుగుబాటు - మార్పు

తిలకింపన్ - చూడన్

తివురుట - యత్నించుట

తివురుమ - కుతూహల పడుము

తీ

తీండ్రమైన - తీక్ష్ణమైన

తీతువు - ఒకవిధమైనపక్షి

తీరని - పోవని - చేయక విధిలేని

తీరము - ఒడ్డు

తీరు - విధము

తీర్చిన - కడచిన

తీవ్రోన్మాదప్రకృతి - మిక్కిలి పిచ్చిగుణము

తుం

తుంట - చెడ్డ

తుంటరి - చెడ్డ - దుష్ట

తుచ్ఛకామచేష్టలు - పనికి మాలిన పోకిరిపనులు

తుట్ట - తుట్టపాము

తునిమి - చంపి

తురితముగ - త్వరగ

తుఱుము - ముడువ

తుల్వ - దుర్బుద్ధికలవాడు

తూ

తూపు - బాణము

తూము - నీళ్ళుబైటికివచ్చు ఎట్లు ద్వార మేర్పర్చి కట్టిన కట్టడము

తూలిన - చొక్కిన

తృ

తృప్తి - సంతుష్టి

తె

తెంపున - సాహసముతో
తెక్కరీండ్లు - మోసకాండ్రు
తెగఁదీయుదారో - తూఁగొట్టదారో
తెగఁబడునపుడు - పూనుకొన్నపుడు
తెగడఁజొచ్చు - నిరసించు
తెట్టె - తేనెపట్టు
తెమ్మెర - చల్లగాలి
తెరలు - తొలఁగు - బయలుదేఱు
తెఱఁగు - విధము
తెఱవ - స్త్రీ
తెలిపులుఁగులు - హంసలు
తెల్పుతతి - నగవు చివ్వనవుడు
తెవులుఁబెన్ - రోగములతో

తే

తేఁట్లు - తేనెటీఁగలు
తేజము - కాంతి
తేజరిల్లు - ప్రకాశించు
తేజి - గుఱ్ఱము
తేది - సౌరమానమునందలి దినము
తేరు - రథము
తేలు - పైకిఁదేలివచ్చు
తైర్థికులు - తీర్థమున కేగువారు

తొ

తొగలఱేఁడు - చంద్రుని
తొగలు - కల్వలు - సమూహాహములు
తొడఁగి - మొదలుపెట్టి
తొడరి - కలిసి - ఎదిరించి
తొడవఁబడియో - అలంకరింపఁబడియో
తొడుపు - ఉడుపు
తొత్తు - దాసిన
తొయ్యలి - స్త్రీ
తొఱఁగి - విడిచి
తొఱఁగిన - లేని - విడిచిన
తొలితెంకి - మొట్టమొదట స్థానము
తొలిదిస - తూర్పుదిక్కు
తొలిశాము - పూర్వజన్మము
తొలినచ్చు - మొదటమాదిరి
తొవల - కల్వల

తో

తోఁచఁబడియో - కానఁబడియో
తోఁచునట్లు - అగపడునట్లు
తోఁతెంచు - కనఁబడు
తోడు - సాయము

త్ర

త్రపాపాతముల్- సిగ్గను
చదువులు

త్రా

త్రాచు- పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు- తిరుగులాడు

త్రొ

త్రొక్కుడు- బాధ

ద

దండ- చెంత
దండనవిధి- శిక్షాకృత్యము
దగ- దప్పి
దనుక- వఱకు
దబ్బ- దర్భ
దబ్బఱి- కల్లచెప్పువాఁడు
దమ్మము- ధర్మము
దయాళురు- కరుణాస్వభావము
కలవారు
దయ్యము- దేవత- పిశాచము-
పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరిపించు
దేవత
దరి- ఒడ్డు- హద్దు చెంత
దరిసెనము- దర్శనము
దర్పణము- అద్దము
దళముల- సేనల
దవు- దూరము
దవ్వు- దూరము

దా

దాఁడి- దండెత్తుట
దాది- పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ
దావి- క్లిరోపాట్రాయొక్క-
దాపు- దగ్గర
దాయము- తలిదండ్రులనుండి
రావలసినయాస్తి
దారిద్ర్యభరము- పేదరికపు
బరువు

ది

దిగంబరులు- దిసమొలవారు
దిటవు- ధైర్యము
దిట్టదనము- ధైర్యము
దినుసులు- వస్తువులు
దివి- స్వర్గము
దివ్య- దైవసంభందమైన
దివ్యమూర్తి- అతిసుందరుఁడు
దివ్యమాశక్తినధికులు పురు
షులు- ఎక్కువు బలముంటచే
మగవాండ్రు శ్రేష్టులు
దివ్యోపమ- వేల్పుసాటి
దివ్వె- దీపము

దీ

దీనుఁడు - దుఃఖించువాఁడు
దీవింత్రు - వర్ధిల్ల సెంతురు

దు

దుఃఖమేలు - మనోవికారము కలిగించు
దుండగము - కీడు - నేరము
దుండగీఁడు - దుష్టుఁడు
దుడుకు - దుష్టు - కీడు
దుడ్డు - ధనము
దుమ్ము - ధూళి
దురటిల్లు - శోకించు
దురము - యుద్ధము
దురాయి - శరణము - కూడ దనుట
దురితము - పాపము
దుర్వ్య- నొప్పి యొకశాంతించు నట్లు తాఁకుట
దుష్కార్యము - చెడుపని
దుష్టవిధ్వంసకర సముద్రఘూర్ణ
విపక్షనిజపీఠిక - చెడుగు నోఁ
గొట్టు సముద్రవు రాపిడిచే నశించినపాదు
దుష్టు - దుర్మార్గుఁడు
దుస్సంతుని - దుష్యంతుని

దూ

దూఁబఱఁదిండి - అతివ్యయము యొనరించువట్టిది
దూఱు - నింద - నిందించు
దూషింప - నిందింప

దృ

దృష్టాంతము - సాటి
దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బున - చప్పున
దెస - అవస్థ

దే

దేవర - దేవుఁడు
దేవునికంటెనధికము తత్సేవఁ గావించుట - దేవునినుతించుట కన్న దేవుని ప్రతిమార్చనము గావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట.
దేవునియూర్పు - గాలి

దై

దైవతము - వేల్పు
దైవము - వేల్పు- అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టువ - మోసముచేయు పనికిమాలిన పొట్టిగుఱ్ఱము

దొడ్డగొనములు - సద్గుణములు
దొసఁగు - నేరము

దో

దోన - తెప్ప
దోయి - జత
దోరగాయ - నగముపండిన [కాయ
దోషి - నేరము చేసినవాఁడు

దౌ

దౌర్జన్యము - క్రూరత్వము
దౌర్భాగ్యులు - పేదలు

ద్ర

ద్రవరూపమౌ - నీటివలెనున్న
ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షాసవము - ద్రాక్షపండ్ల సారాయి

ద్రొ

ద్రొబ్బున్ - పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి
ధర్మంబు - స్వభావము- న్యాయము - పుణ్యము
ధవళిమ- తెల్పు

ధి

ధిఃకృతప్రణయాతిదీర్ఘ వేదనలు - తా వలచినవారు తన్ను నిరసింపఁగా వచ్చిన గొప్ప బాధలు

ధీ

ధీరలు - ధైర్యవంతులు
ధ్వనంబు - పాట

న

నకనకలు - సన్నఁదనము
నక్తంచైద్యము - అతివినయము
నక్కొడు - ఒదిగెడు
నగరు - కోట
నగవైరివింట - ఇంద్రధనుస్సునందు
నగుచు - నవ్వుచు
నగుబాటు - హాస్యము
నటనము - లేనిదున్నట్లగపడుట
నట్టువపిట్ట - నెమలి
నడ - నడక
నడతెంచు - వచ్చు
నడిన్ - మధ్యను
నడిరేయి - అర్ధరాత్రము

నత్తగాయ - గుల్లలోఁ బ్రాఁకు నీటిపురుగు
నన - పువ్వు
ననబోఁడి - పువ్వువంటి శరీరము కల యాఁడుది
ననవిల్తుఁడు - మన్మథుఁడు
నన్ను - నాశరీరమును
నన్నుఁగూరిచి - నన్ను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుటను
నమ్రభ్రమరము - కనికరింపఁ దగిన తుమ్మెద
నరకము - శిక్ష విధింపఁబడిన పాపులుండులోకము - ఘోరము
నరకమెఱుఁగనవి - మనుష్యులకుఁ దెలియక నరకమందున్నవి
నరవరప్రియులు - రాజునకిష్టులు
నఱద - వింటినారి తగిలించుగాడి
నలి - మిక్కిలి
నలువ - బ్రహ్మ
నలువందు - ఒప్పు
నలువయువిద - సరస్వతి
నల్ల - నెత్తురు
నవకము - మెత్తఁదనము
నవీన - క్రొత్త
నహి - కాదు

నా

నాఁగ - అనఁగా
నాకునీళ్ళుదాఁగవిడువుఁడు - నేఁ బ్రతుకనని తెలియుఁడు
నాగరికత - మోటతనములేమి
నాట్యప్రవీణత - ఆటనేర్పు
నాణెము - ముద్రింపఁబడిన రాగి లోహముల బిళ్ళ
నారి - స్త్రీ
నాదురాగ్రహభూతము - నా దుష్టకోపమను పిశాచము
నాన - సిగ్గు
నానఁబాలు - నానబియ్యము
నానాగతులు - అనేకవిధములు
నామము - పేరు
నామకరణము - పేరుపెట్టెడు కర్మము
నాయకి - వలపుకత్తె
నాయకుఁడు - వలపుకాడు
నాయము - న్యాయము
నాయానసుమ్మా - నజ్జఁపు కొన్నట్టుసుమీ
నారికాయల - వింటిత్రాడు కాపిడిచే గల్లుకాయల
నారీస్వభావము - స్త్రీనైజము
నాలిముచ్చు - కపటి
నాళ్ళ - దేశముల - నరముల
నావ - ఓడ
నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము

నించెదు - నిందించెదు

నిక్కువు - నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణెరో - మనోవికారము కలిగించు చంద్రుడా!

నిగమము - వేదము

నిగుడు - నిక్కు - చెలగు

నిచ్చయంబు - నిశ్చయము

నిచ్చలవు - కదలని

నిచ్చలు - ఎల్లప్పుడు

నిజమటి - నిజము పల్కువాడు

నిడు - దీర్ఘమైన

నిత్యుండు - దేవుడు

నిద్దముగా - సుకుమారముగా- సునువుగా

నిపుణుడు - నేర్పరి

నిబ్బద్ది - నిజము

నిమిత్తమ - కారణమ

నియతి - ఆజ్ఞ

నియమింపడయ్యెనేని - శాసించకున్న యెడల నెంత బాగుండును

నిరపరాధితనము - నేరములేమి

నిరపరాధిత్వము - తప్పులేమి

నిరపరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు - తిరస్కరించు

నిరాకరించు - అనాదరణము చేయు

నిరుపమముగ - సాటిలేనట్టుగా

నిరూఢిగ - నిశ్చయముగా

నిరూపించవలయు - కనుపర్చవలయు

నిరూపింపబడుచు - నిర్ణయింపబడుచు

నిర్ణయము - పూనిక

నిర్భాగ్యవేళ - దారిద్ర్యదశ

నిర్భీతి - వెఱపులేమి

నిర్మించి - కట్టి

నిర్వహింతు - నెరవేర్తు - నిల్పుకొందు

నిర్వృత్తి - సుఖము

నివేదనములు—సమర్పణములు

నివ్వెఱ - ఆశ్చర్యము- భ్రాంతి

నిశ్రేణి - నిచ్చెన

నిశ్శంక - సంశయములేదు

నిశ్శబ్దపదము - చప్పుడు లేని యడుగు

నిషిద్ధమైన - కూడని - తగని

నిష్కృతి - విడుదల

నిహతమై - అణచబడి

నీ

నీరడఁగియడఁగిపోవుదురు -
నీకంటె లొంగిలొంగి వళించెదరు
నీచంబు - సులభము
నీచప్రవాహాదయ - తుచ్ఛజన
సమూహాధీనత
నీచసోపానములు - క్రింది
మెట్లులు
నీటఁగల్పెదవు - నాశముచేసెదవు
నీపావనమగుగుడి - దేవా
లయమువలెఁ బవిత్రమగు నీశరీ
రమును
నీరసులు - బలములేనివారు
నీరాటములు - జలక్రీడలు
నీర్వట్టు - దప్పికొని
నీలాట చచ్చుట

ను

నుడులు - మాటలు
నునువు - లోపములేమి
నున్ని - గొంతెత్తిబొచ్చు
నుళ్ళు - మాటలు

నూ

నూఁగు - లేత
నూత్నాచారము - క్రొత్త
- వికి
నూత్నొకను - పొందిన

నృ

నృపదండము - రాజుచేనుండు
శాసనచిహ్నము
నృపమౌళి - రాజకిరీటము
నృపులార - రాజులార

నె

నెక్కొని - ఉండి
నెక్కొలుపవు - చేయవు
నగడి - వ్యాపించి
నగులు - నొప్పి
నచ్చెలి - స్నేహితుఁడు
నట్టింకఁబడి - వెడలఁగొట్టఁబడి
నట్టుకొనకు - ప్రయత్నించకు
నత్తావి - సువాసన
నెనరు - దయ
నెపంబు - మిష
నెమకుట - వెదకుట
నెమ్మి - ప్రేమ
నెమ్ములను - ఎముకలను
నెరపఁబడిరి - చేయఁబడిరి
నెర్వ - ఒకానొకపట్టణము
నెఱ - ఎక్కువైన
నెఱపు - వ్యాపించు - పెట్టు
కొను - చేయు
నెఱి - వలెను
నెఱులు - తలవెంట్రుకలు

నెల - చంద్రుడు
నెలకొందువు - ఉందువు
నెలవు - ఉన్కిపట్టు

నే

నేనేనేను - నాకుఁ బ్రేమ నాయందు తప్ప మఱెవ్వరి యెడ లేదు
నేమము - నియమము
నేరము మోమునదుర్చుటకా- జనులొనర్చు కీడు న్యారించుటకా
నేలపుర్వా - లోకమును ధ్వంసము చేయువాఁడా

నై

నైచ్యము - కొంచెపుఁదనము
నైజముగ - సహజముగా

నొ

నొగులు - నొప్పి
నొడివిన - చెప్పిన
నొసళ్ళను - నుదుళ్ళను

నో

నోము - వ్రతము

న్యా

న్యాయభోగము- న్యాయముగా ననుభవింపఁదగిన భోగము
న్యాయవాది- తగవుతీర్పునకు వాదించువాఁడు
న్యాయాధిపతి- తగవరి
న్యాయాలన్యము - న్యాయస్థానమునందు తీర్పాలన్య మగుట

ప

పంగమారి- ద్వంద్వసంకటము
పంగఱ- నిర్భయముగా
పంగలు- శాఖలు
పంట- లాభము- ప్రయోజనము- సంవత్సరము
పంటవలంతి- భూమి
పండితుఁడు- నేర్పరి- విద్వాంసుఁడు
పండ్లిగిల్చెడు- చచ్చునపుడు దంతములు బైలుపడునట్లు చేయు
పండెను- నిదురించెను
పంద- పిఱికి
పక్కి- పక్షి
పక్షపాతము- ఒకవైపు పవలంబించుట
పగ- శత్రువు- శత్రుత్వము
పగతు- శత్రువుని
పగతురు- శత్రువులు
పగఱ- శత్రువుల
పగిది- తీరు
పచ్చవిల్తుని- మన్మథుని
పజల- జనుల

పజ్జకె- చెంతకే
పటిమ- శక్తి
పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డఁడు
పట్టు- తేనెపట్టు- నివాసస్థానము
పఠింక- చదువ
పడఁతి- పడఁతుక- స్త్రీ
పడక- శ్రమపడక
పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు
పడగ- జెండా
పడసిన- పొందిన
పడచు- కన్నియ
పతితుఁడు- గొప్పస్థితినుండి పడినవాఁడు
పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిదప్ప నితరులనిచ్ఛగించని వ్రతము
పత్తెద్యము- అగపడుట
పదంపడి- మఱియు
పదపడి- మాఱియు
పదనుఁ- వాఁడి
పదము- శబ్దము- అడుగు
పద్దున- పూన్కితో
పద్మబాంధవు- సూర్యుని
పనికిరావు- కార్యమునకుఁజాలలేవు
పనిబడనంతకు- అక్కఱకలుగనంతదాఁక
పనివడి- మిక్కిలి
పనివాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్న వారితీరున
పనుపడనప్డు- పనికిరానిసమయమున
పన్నికము- సృష్టి
పన్నిదము- పందెము
పన్నుచుంట - కల్పించుచుంట
పబులకు- ప్రభువులకు
పబ్బలి- నీటియొద్దునఁబుట్టునొక చెట్టు
పరఁగుట- ప్రవర్తిల్లుట- ఒప్పుట
పరము- దేహమువిడిచినపిదప జీవుఁడుండు లోకము
పరికించితి- కనిపెట్టితి
పరికించనేనియు- చూచినయెడల
పరస్పరము- ఒకరినొకరు
పరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
పరిగియు- చిఱుచేప
పరిణయమ్ము- పెండ్లి
పరిపూర్ణత- నిర్వాణము
పరిపూర్ణురాలవు- లోపములేనిదానవు
పరిమళము- సువాసన
పరిమార్చవలయు- చంపవలయు
పరిశీలింపఁబడవు- బాగుగ నొనర్పఁబడవు

పరిసిన- చెడిన
పరువడి- మిక్కిలి
పరుసమైనవ్రాయి- పరుసా క్షరము
పర్యాయములు- సార్లు
పర్వతశిఖరము- కొండతల
పఱచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట
పలుకుట- దుఃఖముపైకిఁ దెలుపుట
పలుఁదెఱలు- పెదవులు
పలువుర- అనేకుల
పల్కులు- దైవస్తోత్రములు- మాటలు
పల్లటీల్గొను- పావురమెగరుట
పల్లవి- పాటయొక్క తొలి భాగము
పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గు కాళ్ళు తోఁకగలజంతువులు
పస- బలము- చవి
పసరముల- పశువుల
పసాదము- ప్రసాదము
పసిండి- బంగారు
పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపసు- సీజారునిశత్రువగు నొకభూపుఁడు
పాఁతపరిచయము- చిరకాలము నుండియున్నయలవాటు
పాటనము- శక్తి
పాటు- అవస్థ- శ్రమ
పాటుపడు- పనిచేయు
పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాఁడు
పాడుచున్నగోళములు- దేవ దుందుభులు
పాడుపాత్ర- పనికిమాలిననటి
పాతకము- పాపము
పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడినవానిందప్పనితలపుసింగూడకుండు వ్రతము
పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల
పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
పాదుకొలిపె- పుట్టించె
పానము- ప్రాణము- త్రాగుట
పాయము- యౌవనము
పారిజాతము- ఒకపూలమొక్క
పార్వతి- పాతివ్రత్యదేవత
పార్శ్వము- ప్రక్క
పాఱుట- రణరంగమునుండిభయపడిపఱుగెత్తుట
పాలసోము- చంచలసుఖము
పాలిన- కాంతిచెడివెల్లనైన
పాళము- విధము- ఆనుకూల్యము
పావన- పవిత్రమైన
పాశంబు- కట్టుత్రాడు
పాషాణము- రాయి

పి

పిండు_సమూహము
పితాపుత్రవిద్వేషకారణ - తం
డ్రికింగొడుకునకు వైరముపుట్టిం
చుహేతువ
పితురునిపై -తండ్రియందు
పిత్తజ్వరము_పైత్యమునఁ
బుట్టుజ్వరము
పిన్నవయసురకము_వడుచు
వారు
పిలువడు_తగ్గిన
పిలిచితే_పిలిచితివా
పిలుకుమూరి_నశించి_ చచ్చి
పిల్లలారారండు_లొట్టియును
సూదిబిలమునదొప్పించునట్లువ
చ్చుట
యసాధ్యంబగు_ఈరెండును శ్రు
స్తు వేదవాక్యములు
పిల్లికన్నురతనము_వైదూర్య
ము
పిసినారి_లుబ్ధ
పిసినిగొట్టు_లుబ్ధ

పీ

పీకులాట_శ్రమము

పు

పుడమిఠాలుపుమిన్న -శ్రేష్ఠ
భూపతి_శ్రేష్ఠపర్వతము
పుడమి_భూమి
పుడుకుచు_అంటుచు
పునెము_పుణ్యము
పున్నియము_పుణ్యము
పున్నెపుంగావ_ ధర్మా
రణ్యము
పురి_ పట్టణము_ నెమలి
పింఛము
పురుడు_ సాటి
పులుఁగు_ పక్షి
పువ్వార_ చేపలదవుడల దంత
వ్రేలాడునొక

పూ

పూజ్య_ మన్నింపదగిన
పూన్కి_లకు_ ప్రయత్నముఁకు
పూర్ణముగ_ వెలితిలేకుండునట్లు
పూర్వపు_ ముందటి
పూవుబోఁడి_ స్త్రీ

పె

పెంపతి_ గొప్పచెడి
పెంపారుచుంద్రు_ వృద్ధిపొందె
దరుగాక
పెంపు_ కీర్తి_ అభివృద్ధి
పెక్కుమార్లు_ పలుసార్లు
పెచ్చు_ అధికము
పెచ్చుగ_ అధికముగా
పెట్టు_ ఈవి_ దెబ్బ_ పూనిక
పెదఁబడి_ గుటితప్పి

పెద్దతనము - ముసలితనము
పెన్ - పెద్ద
పెనఁగొనిరో - మెలివడిరో
పెను - పెద్ద
పెనుచు - రక్షించు
పెనుచుట - పెంచుట
పెనువడ - వృద్ధిపొందఁగా
పెన్మందు - మహౌషధి
పెర - ఇతరము - ఇతరవస్తువు యొక్క
పెరయ - వ్యాపించఁగా
పెరిమ - ప్రేమ
పెలుచు - అస్థిరమైన - విఱిగెడుస్వభావముగల

పే

పేద - హీనురాలు - దరిద్రుఁడు జ్ఞానహీనుఁడు - దుఃఖి
పేదలై - తక్కువవిలువకలవై
పేరు - కీర్తి - హారము - నామము
పేరుచు - అతిశయించు - ఒకదానిపై నొకటిపెట్టు
పేరేదిన - కీర్తికెక్కిన

పై

పై - తరువాత
పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు - తెచ్చుకొను
పైడి - బంగారు
పైరు - చేను
పైవానిచూపులనుండి - సుఖపడఁజూచుట - ఇతరులుపొందు భోగముతాననుభవించునట్లను కొంట

పొ

పొంగించు - ఉడికించు
పొంగు - సంతోషించు
పొంత - దాపు
పొక్క - దుఃఖము
పొగరు - గర్వము
పొగలు - విచారము - దుఃఖము
పొడగంటివే - చూచితివే - వేమఱుఁజూచితిని
పొడఁగాంచు - చూచు
పొడమించు - పుట్టించు
పొడము - పుట్టు
పొడచు - ప్రసరింపఁజేయు - ఉదయించు
పొత్తము - పుస్తకము

పొదువఁబడిన - పట్టుకొనబడిన
పొదుపు - మితవ్యయము
పొనరుచు - చేయుచు - ఒప్పుచు
పొరయు - పొందు
పొరవోవఁజాలదు - పొరపాటు కానేరదు
పొరింబొరి - మాటిమాటికి
పొర్లిక - ప్రవాహము
పొలతిఁ - పొలంతుక - స్త్రీ
పొలపు - సొగసు
పొలయు - చావు
పొలయలుక - ప్రణయకోపము
పొలయించు - చెఱచు
పొలసి - నశించి
పొలివోవు - నశించు
పొలుపారు - ప్రకాశించు
పొల్పారు - ప్రకాశించు
పొల్పమిరారు - ప్రకాశించు
పొసంగు - ఒప్పు - కుదురును

పో

పో - కదా
పోఁదివిరి - పోవుటకుయత్నించిరి
పోఁక - నాశము - వెళ్ళుట
పోకడలు - నడతలు
పోకిరి - వ్యభిచారి - దుష్టు
పోకిరితనము - లంజెతనము
పోటున - నీరుపొంగునపుడు
పోతరము - గర్వము
పోడిమి - సొగసు
పోరుతంత్రములు - యుద్ధోపాయములు
పోరితి - యుద్ధముచేసితివి

పౌ

పౌరులు - పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము - కాంతి
ప్రకృతి - పంచభూతతత్వము - స్వభావము - జగత్తునిర్మించు దేవత
ప్రకృతిగుణముల రెండవ పథము - స్వభావగుణములలో మొదటిదగు తెల్విగాక రెండవదగు మఱపు
ప్రక్కకుఁదప్పుట - వ్యభిచరించుట
ప్రచురము - వెల్లడి
ప్రశీర్ణశిల - మిక్కిలియఱిగిపోయినరాయి
ప్రణతులు - నమస్కారములు
ప్రణయబిందువు - హితము చేయుబొట్టు
ప్రణామములు - దండములు

ప్రణుతింత్రె - కొనియాడుదుర

ప్రతిగ - మాఱుగా

ప్రతిఘటించునేని - ప్రతికూలించినయెడల

ప్రతితీయించుట - అచ్చుతీయించుట

ప్రతిదివస జీవితము - ఎల్లదినములందలి బ్రతుకు

ప్రతిదుష్టవివరము - ఎల్లచెడ్డపందు

ప్రతిపదార్థము - ఎల్లవస్తువు

ప్రతిఫలములు - మాఱులాభములు

ప్రతిబంధము - అడ్డు

ప్రతివాదులు - విరోధులు

ప్రతిష్ఠ - కీర్తి

ప్రతీక్ష - ఎదురుచూచుట

ప్రత్యక్షదేవతవు - కనులకగపడు వేల్పువు

ప్రత్యక్షరము - ఎల్లయక్షరము

ప్రత్యేకము - వేర్వేఱుగా

ప్రధానము - పెండ్లినిర్ణయించుకొనుట - ముఖ్యము

ప్రబలు - వృద్ధిపొందు

ప్రభాతము - ప్రొద్దుపొడుచువేళ

ప్రభువుచేఁత - క్రీస్తుచేసినమేలు

ప్రభుత - దొరతనము

ప్రమాణము - ఒట్టు

ప్రయాసకరము - బాధపఱ్చెడునది

ప్రయోజనములు - కార్యములు

ప్రవర్తింపఁబడె - నడుపఁబడె

ప్రశస్తామిత - శ్రేష్ఠమైనట్టియు హద్దులేనట్టియు

ప్రస్తుతి - పొగడ్త

ప్రస్ఫుట - స్పష్టమైన

ప్రా

ప్రాచదువులకొనల - ఉపనిషత్తుల

ప్రాచీనవృక్షదృష్ట శిఖరముల - తూర్పునందలి చెట్ల క్రొవ్విన తుదల

ప్రాజ్ఞత - ఎక్కువ తెలివి

ప్రాజ్ఞుల - తెలిసినవారల

ప్రాణగొడ్డమ్ములు - ప్రాణహింసచేయునవి

ప్రాణోత్క్రమణవేళ - ప్రాణముపోయినతత్క్షణము

ప్రాపు - రక్షణము

ప్రామదు - బాధింపదు

ప్రాయము - యౌవనము

ప్రాయశ్చిత్తము - పాపముపోఁగొట్టుకొనుటకుఁ జేయుకర్మము

ప్రారంభమొనరించు - మొదలిడు

ప్రార్థించు - కోరు

ప్రాల్మాలి-సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ - ఇంపుగ

ప్రియుఁడు - మిత్రుండు-మగఁడు

ప్రే

ప్రేముడి - ప్రేమ

ప్రేరణ - పురికొల్పుట

ప్రొ

ప్రొద్దు - సూర్యుఁడు

ప్రొద్దువేల్పు - సూర్యుఁడు

ప్రో

ప్రోత్సాహపర్చి - ప్రేరేపించి

ఫ

ఫక్కి - రీతి

బ

బంగరుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగుపాపులు

బంగారువలవంత- ఐశ్వర్యయోగమునున్న దుఃఖము

బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా

బండ- రాయి

బంతి- వరుస

బందాలు- చెఱబడ్డవారు

బంది- చెఱ

బందిగము- చెఱ

బందుగుల- బంధువుల

బక్కచిక్కిన- మిక్కిలి కృశించిన

బటువు- పెద్ద

బట్ట- వస్త్రము

బడల్పడ- శ్రమపడ

బత్తి- భక్తి

బదులుపల్కదేని- ప్రత్యుత్తరమివ్వనియెడల

బధిరులు- చెవిటివారు

బమ్మ- చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు - ఆకాశము

బరి - దొంగ

బరిపోవు - పోఁగొట్టుకొను

బల్ - గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధుసమూహము

బలిమి - శక్తి

బలు - గొప్ప

బలెన్ - తీరున

బల్మి - బలవంతము

బవిసి - గౌరవము

బా

బాఁకా - సుషిరవాద్యవిశేషము

బాగెంబు - అదృష్టము

బాద - బాధ

బాపురే - భళీ

బారి - అధిపతి

బాళి - వలపు - విచారము

బాష్పముల్ - కన్నీళ్ళు

బాస - ఒట్టు - పలుకు

బాహాటము - వెల్లడి

బి

బిట్టు - మిక్కిలి

బిరుసు - కఠినము

బీ

బీజము - విత్తనము

బు

బుగ్గిసేయవలయు - నేలపాల్గావలయు - నశించవలయు

బుజ్జగించిన - లాలనముచేయఁబడిన

బుడుత - పిల్లకాయ - లేఁత

బుడుతనెలతాల్పు - శివుఁడు

బువి - భూమి

బువ్వ - అన్నము

బూ

బూతము - ప్రాణి

బూమెల - మాయల

బె

బెంగి - భృంగి) శివభటుఁడు

బెగడింప - భయపెట్టుటకు

బెట్టిదంపు - భయంకరమైన

బెడఁగు - అధికమైన - సొగసు

బెడిదంపు - బెడిదమౌ - భయంకరమైన - కఠినమైన

బెడిదగాఁడు - క్రూరుఁడు - భీకరుఁడు

బెస్త - మీనాలవాఁడు

బొ

బొండ - చేతులకుఁదగల్చు సంకెలు

బొంది - దేహము

బొజ్జ - కడుపు

బొబ్బ - అఱపు

బొమముడి - కోపము

బొమిడికల - కిరీటముల

బో

బోగముల - భోగముల

బోధ - ఎఱుక

బ్ర

బ్రతుకు - సంసారము

బ్రహ్మవిద్య - ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించఁగ - తినఁగ

భటులు - కాల్బంటులు

భరము - భారము

భర్త- పోషింపఁదగినవాఁడు- మగండు
భల్లూకము- ఎలుగుబంటి

భా

భాగంబు- వైపు
భాగ్యము- అదృష్టము
భార్తి- తీరువ
భానుని- సూర్యుని
భామల- స్త్రీల
భావింపఁ తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము
భీముఁడు- మనుష్యులందఱిలో బలశాలి
భీరులు- పిఱికివారు

భు

భువనరంగము- లోకమను నాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము
భూతసామాన్యమలముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిన్యముల
భూపతి- రాజు
భూమిప్రభులు- రాజులు
భూషింప- కైసేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము
భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాఁడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు
భ్రష్టాంగాలు- చెఱుపఁబడిన స్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలము- శత్రుసైన్యము
ముందు ప్రొద్దు ముద్దులకు- చుఱుకుచెంద తాఁకులకు
మంతనము- రహస్యము
మంతిరి- మంత్రి
మందట- సమీపము
మందదృష్టులు- చూపుతగ్గినవారు
మందలింపు- చీవాట్లుపెట్టుట
మంపుకనులదాని- మదిరాక్షి యొక్క
మకిల- నల్లని- మాలిన్యము
మకుటము- కిరీటము
మక్కువ- స్నేహము
మగఁటిమి- శౌర్యము

మగఁడు- జోదు- పెనిమిటి
మగరాల - వజ్రాల
మగవాని - శూరుని
మగువ - స్త్రీ
మచ్ఛరము - ఓర్వలేమి
మచ్చరులకు - ద్వేషులకు
మచ్చిక- ఆసక్తి
మచ్చు- తీరు
మచ్చెకంటి- చేపలవంటి కన్నులుకలయాఁడుది
మట్టును- నణుకు
మట్టుపఱచిన-తగ్గించినయెడల
మట్టుమీఱి- హద్దుదాఁటి
మడియింపు- చంపు
మతిమంతుఁడు- తెలివికలవాఁడు
మత్తిల్లి- మదించి
మదము- గర్వము
మది- మనస్సు
మద్యము-కల్లు
మనఃక్లేశనక్త- మనస్సునందుఁ దగులుకొన్నవాఁడా
మనదు- కాపురముచేయుదు
మనికట్టు- ముంజేతిపై నున్న మొదటిభాగము
మనికి- బ్రతుకు
మను- చిరకాలముండు
మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు
మనుజుల- మనుష్యుల
మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు
మనోజభ్రాంతిమూర్తుల్- స్వ సంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు
మన్కి- బ్రతుకు
మన్ను- చిరకాలముండు-భూమి
మబ్బు-మేఘము
మయి- శరీరముతో
మరగ- ప్రేమింప
మరగాలు-కాలుపకబదులుగాఁ దగులుప్రకొన్నకొయ్యకాలు
మరణము- చావు
మరుకమ్ము-పలువ్వజాబు
మరుని- మన్మథుని
మరులు- మోహము
మర్త్యకాలము - మనుష్య జీవితము
మర్త్యకోభవ- ఓమనుష్యాను గ్రహమా
మర్త్యజాతి - మనుష్యసంఘము
మర్త్యప్రకృతి- చచ్చెడు స్వభావము
మలక- మచ్చ
మలి- అధికమైన- వెండియు

మఱుంగిఁడు_కప్పు
మఱుగుజ్జు_ మిక్కిలి పొట్టివాఁడు
మసి_ సిరా
మహిత_ గొప్ప

మా

మాడ్కి_ తీరు
మాత్ర_ పరిమాణము
మాత్సర్యము_ఓర్వలేమి
మాదిరి_సాటి
మానక_తప్పక
మానవనీతి_ మనుష్యులకుండఁదగినధర్మము
మానికము - మాణిక్యము
మానికె - మాణిక్యము
మానిసి - మనుష్యుఁడు
మానుగ - ఒప్పుగ
మాన్యము - పన్నులేకనుభవించుకొనునట్లునన్మానముగ నీఁబడిన భూమి
మాపు - రాత్రి
మాయము - కానరాకుంట
మాయురే - భళిరా
మారుతము - గాలి
మారొ్కనుట_ ఎదురొ్కనుట_ ఎదురొ్కనుట_ మాఱు ముఖములు వేసముకై తగుల్చుకున్న కాగితపు మొగములు
మార్గశీర్షము - ముదిరిన శీతకాలము
మాఱువెఱవున - ఇతరమార్గమున
మాలినావు - మానినావు
మాలెమంతము - మాల్యవంతము (ఒకపర్వతము)

మి

మించఁగ - ఒప్పఁగ
మిట్టల - ఎత్తైనప్రదేశముల
మిత్తి - చావు
మిత్తిగొంగ - శివుఁడు
మినుకులు - కిరణములు
మినుచక్కిన్ - ఆకాశము పైవున
మినువెల్లు - ఆకాశపుకాంతి
మిన్ను - ఆకాశము
మిట్టు - ఎత్తైనస్థానము
మిగుల - మిక్కిలి -మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి - అత్యధికముగా
మీఱు - అతిశయించు
మీలు - చేపలు

ము

ముందు - మొదట

ముక్కంటి - శివుని
ముక్కడలు - మూర్ఖులు
ముగియు - అంతమగు
ముచ్చువసిండి - కల్లబంగారు - మాయబంగారు
ముచ్చిలించెదు - దొంగిలించెదు
ముక్తి - మోక్షము - నిర్వాణము
ముదము - సంతోషము
ముది - ముసలి
ముదురుతెంపి - వయసుమళ్ళిన ముండిమోపి
ముద్దులగుమ్మ - ప్రియురాలు
ముద్దులాడి - సొగసైన స్త్రీ
ముద్ర - గుర్తు
ముద్రింపఁబడిన - తల్లికడుపునఁ బొడమిన
ముని - జితేంద్రియుఁడు
మునిపండ్లు - పుట్టుకతోనే యున్న దంతములు
మునిరూపున - ఋషివేషముతో
మున్నీటి - సముద్రపు
ముమ్మరమగు - అత్యధికమైన
మురిపెపు - కులుకునడల
మురియుచు - కులుకుచు
ములికి - బాణము
ములుచలు - మూర్ఖులు
ముల్లె - ధనపుమూట
ముసుంగు - చాటు
ముసురుమూతి - రోషవికారము గలమొగము

మూ

మూలము - కారణము - ముఖ్యము
మూర్ఛన - సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము
మూర్తి - ఆకారము

మృ

మృతమానవుల - చచ్చినమనుష్యుల
మృతి - మృత్యుదేవత - చావు
మృత్యులైన - చచ్చినవారలైన
మృత్యువు - చావువేల్పు

మె

మెండు - అధికము
మెండుకొన్న - అతిశయించిన
మెకముల - మృగముల
మెత్త - శయ్య
మెయి - తీరు - దేహముతో
మెఱుఁగుల - ఆధిక్యముల
మెలఁగుచు - తిరుగుచు
మెలఁతల - స్త్రీల

మే

మేకొను - ఉత్సహించు
మేటి - ఎక్కువ
మేనిపై - ఒడలిమీద
మేలి - శ్రేష్ఠమైన
మేలు - శ్రేష్ఠమైన - శుభము
మేలుబంతి - శ్రేష్ఠురాలు

మై

మై - తో - శరీరము - చేతను
మైంకము - మత్తు
మైకొల్పు - చేయు

మొ

మొక్కలుండు - కఠినుఁడు - మూర్ఖుడు
మొగంబుమొత్తించు - అసహ్యముకలిగించు
మొగడు - ముడుఁగుకొనిపోవు
మొగలు - మొగ్గలు
మొగి - ముందుగా
మొగిలి - మేఘము
మొద్దుగ - వెఱ్ఱిగ
మొద్దువేల్పు - అన్నిజంతువులన్దొద్దులుగాఁజేయుదేవతా
మొనల - సేనల - సమూహముల - కొనల
మొనసి - పనివడి
మొయిళులకు - మేఘములకు
మొరటుల - వినయములేనివారల
మొరయు - ధ్వనిచేయు
మొరసెనేని - ధ్వనిచేసినయెడల
మొలనూలు - ఒడ్డాణము
మొల్కపసగులు - చిఱునవ్వులు
మొల్ల - మల్లెపూవు
మొల్లపు - అధికమైన

మో

మోటబాన - ఏతముకట్టి నీళ్లుతోడుకడవ
మోమోటము - దాక్షిణ్యము
మోదమ్ము - సంతోషము
మోళ్ళు - మొరళ్ళు
మోవి - పెదవి
మోస - మోసము
మోహధూమము - మూర్ఛయనుపొగ

మౌ

మౌనము - ఊఱకొనుట
మౌని - జితేంద్రియుఁడు
మౌళి - కిరీటము

మ్ర

మ్రిందు - చచ్చు

మ్రా

మ్రాకు - చెట్టు

మ్రు

మ్రుక్కడి- క్రూరమైన- నీచులగు

య

యజమానుఁడు- అధికారి

యజ్ఞవేదిక- యాగము చేయుతిన్నె

యథార్థత- నిజము- నిష్కాపట్యము

యా

యాచకులు- బిచ్చగాండ్రు

యాచించు- అడుగుకొను

యు

యుగము- లక్షలకొలఁది సంవత్సరముల పరిమితిగల కాలము

యుతము- కూడినది

యో

యోగ్యత- మంచిగుణము- ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు- మంచివారు

యోజన- ఆలోచనము

యోధునకు- యుద్ధమొనరించు వానికి

యోద్ధకు- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము

రంభ- ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము- దినుసు

రక్కసి- రాక్షసి

రక్కసచెవులు- మూర్ఖ వీనులు

రక్తులు- పాటలో పోయినిచ్చు సంగతులు

రఘుండు- రఘుమహారాజు

రఘులు- రఘువంశరాజులు

రచియించె- అల్లెను

రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ

రతనము- రత్నము

రవణమున- ఉల్లాసమున

రమ్యదశ- సొగసైన కాంతి- అందమైనయవస్థ

రమ్యము- సొగసైన

రయము- వేగము

రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆసక్తి- రంజకస్వర సందర్భము

రాగవు- రాఘవు

రాచరుసి- రాజర్షి

రాజఘూకుంకి - రాజాలంజింపు
స్వభావముకలవాఁడా

రాజిలి - ప్రకాశించి

రాయసము - రాజగర్వము

రాష్ట్రము - ఇరువదిలేక
ముప్పది గ్రామములుగల
దేశము

రి

రిక్క - నక్షత్రము

రిత్త - వ్యర్థము - నిష్కారణము

రీ

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

రే

రే - రాత్రి

రేదొర - చంద్రుఁడు

రేయిచేఁదుకెమ్మ - రాత్రిసంబంధమగు విసపుతడి

రొ

రొంపి - బురద

రొద - ధ్వని

రో

రోఁత - అసహ్యమగు - ఏవ

రొజుచుండె - నిట్టూర్పుపుచ్చుచుండె

రోము - ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్టణము

రోయుచుంద్రు - వెదకుచుంద్రు

ఱ

ఱవ్వ - నింద

ఱా

ఱా - రాయి

ఱే

ఱేఁడు - రాజు

లంగరు - ఓడనిల్పుటకై
నీటియడుగున బిగియవేసెడు
నాఁగేలువంటి యినుపపనిముట్టు

ల

లక్ష్యము - దృష్టాంతము - ఆదరము

లగ్నము - మేషాదిరాశ్యుదయము

లచ్చన సతుతుగ్గులు - లక్ష్మణశత్రుఘ్నులు

లచ్చి - లక్ష్మి

లత్తుక - లక్కరంగు

లపితము - పలుకు

లభించిన - దొరకిన

లయ- యుగాంతరాళవర్తి కాలము

లలన- స్త్రీ

లవమైన- ఏమాత్రమైన- కొంచెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు

లాతి- పరుని

లాగఁబడెడ రొక్క- లాగఁదఱు స్వమువరననున్న వస్తుసమితిచేత -అందఱికి కిన్నవాహావాన గుణమంటకమానదు

లాగు- రీతి

లావఱు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెంక- దాసుఁడు

లెస్స- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేఁగాను- సన్నవినదుము

లేఁబొద్దు- బాలసూర్యుఁడు

లేక- అటుగాక- పోని

లేకేఱఁబడు- లేకివలెఁదీయఁబడు

లేచ- ఎదిరించ

లేము- స్త్రీ

లేమి- పేదఱికము- అభావము

లేశము- మిక్కిలికొంచెము

లొ

లొజ్జగ- తక్కువుగా

లో

లోఁగలనరు- ఆత్మను

లోఁగి- లోఁబడి

లోఁగొనుట- వశపఱ్చుకొనుట

లోట్లు- లోపములే

లోపరహితుఁడు- కొఱఁతలేని వాఁడు

వ

వంక- ఏఱు

వంగడంబు- కులము

వంగుమోఁకాళ్ళు- వ్రిగాసనములు

వంచకుఁడు- మోసకాడు

వంచన- మోసము

వంత- శోకము- పశ్చాత్తాపము

వందనము- మ్రొక్కు

వక్త- మాటకారి

వక్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి

వగచు- దుఃఖించు

వగపు- దుఃఖము- పశ్చాత్తాపము

వడువున- రీతిచే

వదంతి- లోకప్రవాదము
వదాన్యత- ఈవి
వధ- చంపుట
వనట-దుఃఖము
వనరు - దుఃఖించు
వయసు - యౌవనము
వఱలు - వృద్ధిపొందు — జయమందు
వలదు వలదు - వద్దువద్దు
వలను - ఉపాయము
వలనగు - ఒప్పు - మోహము
వలపు - వాసన
వలయు - కోరఁదగిన
వలరాజు - మన్మథుండు
వలవంత - శోకము
వలిపె-సన్నని
వలిమల - వలిమిడిమల-హిమాలయ పర్వతము
వలుద - పెద్ద
వల్వ - వస్త్రము
వశమొనర్చి - స్వాధీనపర్చి
వహించిన -పొందిన - మోసిన

వా

వా- నోరు
వాఁడి- చురుకు
వాకొనంగ- పల్కగ
వాక్రుచ్చి- చెప్పి
వాగు- ఏఱు
వాగ్ఝరి- మాటపొర్లు
వాచాలకము- మాటకారితనము
వాడుక- అలవాటు- ఉపయోగము
వాణిజ్యము- వర్తకము
వాతెఱ- పెదవి
వాదులొనరించెడి- వందెమువైచుకొన
వాని- పడుచువాని
వాపుమించు- కల్ల
వారాశి- సముద్రము
వారిధి- సముద్రము
వార్నిధి- సముద్రము
వాలకము- వేషము
వాలాయము- తప్పక
వాలు- కత్తి
వాలుగంటి- జవ్వని
వాళి- వాడుక
వావిరి- మిక్కిలి
వాసి- తారతమ్యము
వాస్తవంబుగ- నిజముగ
వాహినీనాథుల— సేనానాయకుల

వి

విందులు- అతిథులు

వికత్థనోద్ధితుఁడు- ఆత్మస్తుతి చేసికొనువాఁడు
వికారములు- తెవుళ్ళు
వికృత- వికారమైన
వికృతరూప- వికారాకారము కలవాఁడా
విచారణ- చర్చ
విచ్చేసె- వదలిపోయె
విజృంభించు - హెచ్చు
విడి - విడబడి
విత - వ్యర్థము
వితంతువు - ముండమోపి
వితము - విధము
వితర్కము - మార్పు
వితాకు - పరవశత్వము
వితాన - విధమున
విత్తబడిన - నారుచల్లఁబడిన
విత్తము - ధనము
విదూషకుఁడు - నవ్వుపుట్టించు నట్లొకరి చెప్పుచేతలోఁదిరుగు వాఁడు
విద్యార్థి- చదువునేర్చు కొనువాఁడు
విధాన- విధమున
విధి- అదృష్టము- పాలనపద్ధతి
విధించె- ఏర్పర్చె- శాసించె
విధిగ- తప్పక

వినికి- వినుట- శ్రవణేంద్రియము
విన్నఁబరచు- చిన్నపుచ్చు
విన్ననౌ- చిన్నపోయిన
విన్నాణము- అందము
విన్ను- ఆకాశము
విపత్తులకు- ఆపదలకు
విపరీతకల్పన- లేనిపోనిపన్నిక
విపరీతము- తార్మాఱు- ఒక దానికిబదులింకొకటియైన
విభులు- మగలు
విభూషణము- నగ
విమర్శ- విచారణము
వియజ్జ్యోతి- సూర్యుఁడు
విరచనాకౌశలము- పనిచేయు నేర్పు
విరాళి- మోహము- విరహము
విరియఁబుచ్చి- పోఁగొట్టి
విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
విలపించెద- ఏడ్చెద
వివరించిన- తెల్పిన
వివిధ- పలుతెఱంగులైన
వివేకము- యుక్తాయుక్త జ్ఞానము
వివేకతీరము- తెల్వియనొడ్డు
విశదము- తెల్లము
విశేషమ్ముగ- అధికముగా
విశ్రాంతి- ఊరట

విశ్రుతిమేర - వెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
విశ్వసింతు - నమ్మెద
విశ్వాసము - కృతజ్ఞత
విషమజ్వరము - క్రూరమైన ఆరోగ్యలేమి
విషానుభవము - కష్టానుభవము
విసవుమేతరి - శివుఁడు
విస్తరించు - హెచ్చించు
విహితులారా - మిత్రులారా

వీ

వీనులు - చెవులు
వీవనల - విసనకఱ్ఱల
వీసము - పదునాఱవభాగము
వీసరములు - వ్యర్థములు

వృ

వృక్షము - చెట్టు
వృద్ధత - ముసలితనము
వృద్ధదశ - ముసలితనము
వృద్ధాత్మజుఁడు - ముసలివాని కొడుకు

వె

వెంగలి - వెఱ్ఱి
వెండి - మఱియు - రజత లోహము - తెల్లని
వెండియు - మఱియు
వెంబరులు - అవివేకులు
వెక్కసంబుగ - వెక్కిలి
వెచ్చ - వేఁడి
వెజ్జు - వైద్యుఁడు
వెడవిల్తుచే - మన్మథు'చే
వెత - దుఃఖము
వెదచల్లు - వ్యాపింపఁజేయు
వెన్నెలపుల్గు - చకోరపక్షి
వెన్నెలతేని - చంద్రుని
వెరవు - ఉపాయము - తీరు
వెఱఁగు - ఆశ్చర్యము
వెఱపు - భయము
వెఱ్ఱినీళుల - కల్లును
వెలఁది - స్త్రీ
వెలివుచ్చుచుండు - లోనికి రానీయకుండు
వెలియు - మాయు - చెడు
వెలిపిడము - తెల్లజెండా
వెల్తిపడవలయు - క్రిందిగాలి విడువవలయు
వెల్లువ - ప్రవాహము
వెస - వేగము

వే

వేంద్రమగు - వేఁడియైన
వేఁడికోలు - బతిమాలుట
వేగింపఁబడు - తపింపఁబడు
వేగురు - వేయిమంది
వేగులు - చారులు
వేచి - కాచుకొని
వేతు - నిరీక్షింతు

వేదాంతి- జగమబద్ధము బ్రహ్మముసత్యమనువాడు
వేలుపుపెద్ద- బ్రహ్మ
వేలుపులకావ్వ- చంద్రుడు
వేలుపులమూకపేరిటివెలది మగడు- కుమారస్వామి
వేల్పబడి- హోమముచేయబడి
వేల్పుతేని- ఇంద్రుని
వేసరి- విసిగి

వై

వైఖరి- తీరు- చేష్ట- కంఠధ్వని
వైచిత్ర్యము - చమత్కారము
వైదేయి- సీత- వైదేహి
వైశము- త్వరగా

వ్య

వ్యథ- దుఃఖము
వ్యయము - వెచ్చము
వ్యవహారకర్త - పనినడిపించు వాడు
వ్యవహారి- పనికావలసినవాడు
వ్యసనము - చెడ్డయలవాటు - చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలత
వ్యాఖ్యానము-శబ్దార్థవివరణము
వ్యాఘ్రచేష్ట - పులివడత
వ్యాధి - పీడ
వ్యాయామము - సంచారము

వ్ర

వ్రయ్య - తునక
వ్రయ్యంబడకుంటి - ముక్కలు కాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి - అక్షరము
వ్రాలు - అక్షరములు

వ్రే

వ్రేగు - బరువు

శ

శంక - సందియము
శక్తివిహీనమైన - బలములేని
శస్త్రి - ఆయుధధారి

శా

శాంతము - అణుగుడి
శాశ్వతము - స్థిరము
శాసనపత్రిక - రాజిచ్చినదాని కై వ్రాసిన నిదర్శనపత్రము
శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

శిలాక్షరము - రాతిమీది వ్రాయి
శిల్పుల - విద్వాంసుల

శీ

శీఘ్రతమవిధుల-త్వరగాఁజేయ వలసినముఖ్యకార్యముల

శు

శుద్ధిసేయఁగబడి - దోష మూడ్చఁబడి

శూ

శూన్యమాసము - ఆషాఢ మాసము

శో

శోకము - దుఃఖము

శోధ - పరీక్ష

శౌ

శౌర్యము - వీరత్వము

శ్ర

శ్రద్ధ - ఆసక్తి

శ్రా

శ్రాద్ధాశనము-చచ్చినవారినుద్దేశించిపెట్టుభోజనము

శ్రావ్యము - వినుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ- ఐశ్వర్యము

శ్రు

శ్రుతి- వేదము- పాటకుసాయపడునది

స

సంక్షిప్తనాదు- ఇఁకనామొఱ చాలించెదను

సంగడి- మిత్రుఁడా

సంగతి- వ్యవహారము

సంఘము- సభ- సమూహము

సంజె- ప్రొద్దుగ్రుంకుసమయము

సంతతి- పిల్లలు

సంతరించు- కలిగించు

సంతసించెద- సంతోషించెద

సందియము- సంశయము

సంద్రము- సముద్రము

సంధి- పొత్తు

సంపాతి- రామాయణమునఁ బేర్గన్న గ్రద్ద

సంపుటముల- పుస్తకముల

సంపూర్ణసహజకాలవిన్యాసము- స్వాభావికముగాఁగాలము ఉంచుట

సంపూర్ణుఁడు- సుగుణములందు వెలితిలేనివాఁడు

సంభవించె- కలిగె

సంస్తవము- పొగడ్త

సకపటము- మాయతోఁగూడిన

సకలైహ్య- అందఱసహ్యించుకొను

సఖ్యము- చెలిమి

సగపాలు- సంగోరువంతు

సడలెడు - జారెడు
సడి - చప్పుడు
సతతము - ఎల్లప్పుడు
సతము - శాశ్వతమా
సతి - పతివ్రత - (స్త్రీ)
సతిగుండము - పేరంటాలిసమాధి
సత్కృతి - ఆదరము
సత్తువ - బలము
సత్ప్రతిష్ఠోద్భవస్థానము - సత్కీర్తికలుగుచోటు
సత్యము - నిజము
సద్వినీయత - మంచివినయము
సన్నద్ధము - సిద్ధపడిన
సన్నలు - సంజ్ఞలు
సన్నుతి - పొగడ్త
సమయము - కాలము
సమర - వికసించుట
సమర్పించు - ఇచ్చు
సమస్తము - అంతయు
సమాధి - శ్మశానము
సమానుభూతి - సమముగా అనుభవించుట
సమితి - సమూహము
సమ్మోదలీల - సంతోషవిలాసము
సరకు - లక్ష్యము
సరగున - వేగముగా
సరళత - తిన్నఁదనము

సరస - చెంత
సరసము - వేడుక
సర్వాభక్షకత్వము - అన్నియుం దిను స్వభావము
సర్వసాధారణానుభవంబై - జనులందఱు అనుభవించిన యంశమే
సలాక - కాటుకపెట్టుకొనుపుల్ల
సలిపిన - చేసిన
సల్పు - చేయు
సవతి - తోడిపెండ్లాము
సవతులేని - సాటిలేని
సవిత్రుఁడు - సూర్యుఁడు
సహచరు - మిత్రుని
సహజము - స్వభావము
సహేతుకముగ - కారణముచెప్పి
సహోదరు - తోఁడబుట్టినవాని

సా

సాకిరి - సాక్షి
సాకు - నెపము
సాజంబు - సహజంబు
సాటిదినుసుగము - ఉపమాద్రవ్య సముచ్చయము
సాదుల - మంచివారల
సాధనము - ఉపాయము - సహాయ సంపత్తి
సాధుల - మంచివారల
సాపాటు - భోజనము
సామర్థ్యము - శక్తి
సారసార - పలుమాఱు

సాహాసము - సహవాసము
సాష్టాంగవందనము - సాగిలిపడి
మ్రొక్కుట
సాహసోద్యమములు పనికిరావు- అవసరముగాఁ జేయువలసినపను లు చేయఁబడకుండును
సాహాయ్యము - తోఁడు

సి

సిగ్గిడి - లజ్జలేనివాఁడు
సిగ్గుచదువుల - లజ్జాపాఠముల
సిడము - జెండా
సిబ్బితితనము - సిగ్గు
సిరి - ఐశ్వర్యము - కాంతి
సిరిగలాని - ధనవంతుని

సీ

సీ - ఛీఛీ
సీతు- శీతకాలము- పంటలేని
కాలము
సీమ-దేశము- ఆంగ్లేయదేశము
సీరాము - శ్రీరాముని
సిరికిఁగొవంబడలేదు - లక్ష్యము
చేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో - క్షణములో
సుకము - సుఖము
సుఖజన్మార్థంబు - సుఖముగలు
గఁజేయుఁబుట్టుటకొఱకు
సుఖాసనముల - సుఖకరములగు
కూర్చుండుపీట మొదలగువస్తు
వులు
సుగానము - తీయనిపాట
సుద్దమా - నిర్మలమా
సున్న - శూన్యము
సూర్పాణి- శుభ్రమైన- కాంతి
గలముత్తెము
సుమితర- సుమిత్ర- ధశరథ
మహారాజుభార్య
సురటిసిగలు- చామరశిఖలు
సురపొన్న- సువాసనగలయొక
విధమైనపొన్నపూవు
సురలు- వేల్పులు
సురియ- చిన్నకత్తి
సులభప్రసూత- అశ్రమముగాఁ
బుట్టెడుదానా
సులోచనములు- ముక్కద్ద
ములు
సువువు- సులభము
సుశ్లోకము- సొగసైనపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పంది
మాంసముతినువారు
సూక్ష్మపు- కొద్ది
సూచనము- తెలియపర్చుట
సూడు- శత్రువు

సృ

సృజించు- నిర్మించు- చేయు

సే

సేగి- పాపము-కీడు

సై

సైంచునసహనము - దుఃఖము
ఓర్చుకొనువాడు

సైతము - కూడ

సైచియుందునా- దుఃఖమోర్చి
యుందునా

సైచు- ఓర్చు

సొ

సొత్తు- స్వత్వము

సొమ్మ- మూర్ఛ

సొమ్ము- ధనము- నగ

సో

సోదరి- తోఁబుట్టువు

సోదరుఁడు- తోడఁబుట్టినవాఁడు

సోయగము- అందము

సౌ

సౌరు- సొగసు

స్త

స్తవము- పొగడ్త

స్తు

స్తుతి- పొగడ్త

స్థై

స్థైర్యనైజవర్ణంబుమాయుఁ
జిరరుచిహీనమాచాయచేత-
దీర్ఘాలోచనముచేతమనోనిశ్చ
యముచెడిపోవును

స్వా

స్వాధ్యాయము - శ్రమఁజోఁగొట్టు
సాధనము

స్మ

స్మరశరవిద్ధ- మన్మథబాణము
లచేఁగొట్టఁబడిన

—o—

నవరసతరంగిణి

తప్పొప్పుల పట్టిక [పీఠిక]

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	1	కెద్దియందొంచక	ద్దియుందొంచక
3	5	వచ్చినట్లయ్యె. సావని	వచ్చినట్లయ్యె' నావని
7	11	దేశోపద్రకారులగు	దేశోపద్రవకారులగు
10	4	సోఽభూత్సమా	సోఽభూత్ప్వమా
10	12	rick	rich
10	18	రాతౌ	రాత్రౌ
12	26	friednd	friend
13	10	యతనిని	యతనివి
13	11	నొక్కఁడే నొక్కఁడే	నొక్కఁడే
15	24	మోని	మోవి
16	8	యొందు	యెందు
17	5	భారవి మాఘలు	భారవి మాఘులు
18	3	వెఱ్ఱిలానివలె	వెఱ్ఱివానివలె
21	15	హేమెట్టుం	హేమ్లెట్టుం
22	4	బోధింవచ్చు	బోధింపవచ్చు
22	6	పామరంజనము	పామర రంజనము
24	11	సైఁబడ	పైఁబడ
24	19	లనుమానించెదరరేమో	లనుమానించెదరేమో
27	5	సభ్యంగమొనర్చుట	సభ్యంగనమొనర్చుట
27	7	కరుణాబీభత్స	కరుణబీభత్స
28	3	Rope of	Rape of
29	5	మనవెట్లు	మనసెట్లు
30	15	రంగస్థలయిన	రంగస్థలమున
31	14	కాళిదాన	కాళిదాస

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
32	2	దద్దుర	దర్దుర
32	12	నిర్ణఖుంచిని	నిర్ణయించిరి.
34	24	ఖెదముండునో	భేదముండునో
35	2	బాడిరన	బాడి రస
37	14	పులిమనట్లు	పులిమినట్లు
37	26,27	తాలజ్ఞశ్చాప్రయోగేన	తాలజ్ఞశ్చాప్రయాసేన
38	18	దాసాదికృతులు	దాసాది కవికృతులు
39	6	తవిలిని	తవిలి
40	3	రప్రుములు	రస్రములు
41	3	కుడిచేయు	కుడిచేయి
41	9	ముదేష్టిత	ముద్వేష్టిత
42	24	ఆనుఅనునప్డు	అనునప్డు
43	8	పగాకా	పతాకా
45	1	సముగ్ర	సముద్ర
45	2	గలుపులెఱ్ఱరంగు	గలుపు నెఱ్ఱరంగు
45	8	ఊహానాల్గు	ఊహనాల్గు
46	1	నవియు	ననియు
46	3	భర్తవియో	భర్తృవియో
47	13	కేషకా ?	కేషనా ?
47	22	యూన్వర్పిటీ	యూన్వర్సిటీ
48	12	యంతజీత	యంతజీత
51	21	రెండ్మ్మప్పాతిక	రెండున్మ్మప్పాతిక
54	9	నాగరకాగ్రణ్యులు	నాగరకాగ్రగణ్యుల
54	13	గాన్పించుట	గాన్పించుట
54	7	రసాభాముగ	రసాభాసముగ
54	17	నగుబాసటుం	నగుబాటుం
56	4	కాళిదాస	కాళిదాస

తప్పొప్పుల పట్టిక (శుద్ధ పత్రము)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	10	భక్షించు!	భక్షించు
4	14	Scaldrhymers	Scald rhymers
6	3	tolament	to lament
6	15	hononr	honour
7	3	గోరుచున్న	గోరుచున్న
7	6	మాక్రమించు	మాక్రమించు
7	14	నాడినచో	నాడినచో
21	21	మైన నన్నుండనిమ్ము	మైన నన్నుండనిమ్ము
24	3	arme !	armed
30	13	LOVES	LOVE'S
35	6	బూమేల	బూమెల
36	7	Can, 'shall	Can, shall
36	17	uot	not
37	7	కాపున్	కాపున్
42	17	Lhey	They
46	2	Wonnds	Wounds
52	10	యశోధనా నాంహి	యశోధనానాం హి
52	15	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తిః
56	2	క్రియోపలం భాయ	క్రియోపలంభాయ
56	10	యాంతేవం	యాంత్యేవం
58	3	పాదప(స్త్రీ) ప్రవముష్ణం	పాదపస్త్రీప్రవముష్ణం
64	11	i the sun	i' the sun

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
68	౭	unerossed	uncrossed
70	16	majestieal	majestical
70	18	thlng	thing
70	19	Vapowrs	Vapours
72	9	eonsummation	Consummation
72	31	sicklied	sick lied
73	3	సన్మాంసదింపు	సన్మానందింపు
73	18	రొుకపు	యొక్కపు
81	21	మఱియు	మఱియు
82	13	clifford	Clifford
83	11	పులునిచ్చేలు	పులు నిచ్చేలు
90	8	goldea	golden
94	17	Powcr	Power
95	6	యుదువులెట్లు	యుదువులెట్లు
98	15	destory	destroy
100	3	be ths	be the
106	8	poticnce	patience
115	13	ఇంచేంక	ఇంచేక
119	3	రేఖు కగల	రేఖుక గల
120	10	సస్థాణుస్థిర	స స్థాణుస్థ్సిర
124	2	వలయొన	వలయోన
124	4	బాబం స్థితః	బింబంస్థితః
133	11	పదుపులు	పదనులు
142	6	bc	be

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
145	6	గీ।	ఆ।) delete
148	8	word	world
149	4	కటాకటా	కట కటా
151	10	సీదరుండివుడు	సీదరుండిప్పుడు
151	15	మాలింతు	యాలి తు
162	22	unensy	uneasy
163	9	దోసరారుల	దోసవారుల
165	21	పెట్టక్లెదవ	పెట్టక్గెవ
170	24	watchfui	watchful
171	9	ఎద	రొద
172	20	Cume	Come
173	14	కూరుఁడవు	కూరుఁడవు
174	4	Nav.	Nay.
175	4	ఁు మ్మును	యుష్మ్మనుజాల
175	6	జాల	—— (To be deleted)
175	10	(హాలు)	(హాల్ష) ——
175	24	హాలుబర్టు	హాల్షబర్టు
176	14	An	And
177	3	(హాలు)	(హాల్ష)
177	7	ముగమపయోగింబ	ముగ నుపయోగింప
178	11	Habert	Hubert
178	22	Wnat	What
182	3	therin	therein
184	33	nd	And
185	6	గోల్లి	గోల్లి

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
187	21	వృధ	వృథ
189	17	వెజ్ఞ	వ్రేఁజ్ఞ
194	13	thier	their
194	17	Havc	Have
198	18	bi	be
202	16	inquity	iniquity
203	15	వన్వ్యవ	వన్మెవ
204	13	l!ve	live
205	6	సివీవు	సీవీవు
206	16	sleeo	sleep
208	8	యత్రక	యత్రవ
208	12	చతుర్రైస్సార	చతుర్రైస్సార
208	13	స్రస	స్రన
210	3	రుజితో	రుదితో
211	17	యువిద	యువిద
212	7	స్రన్మ్రభో భ్వ్యాన	స్రన్మ్రభో ఛ్వ్యాన
212	11	మన్య్రసే్రవవాన	మన్య్రసే్ర పవావ
212	15	వాన్మ్రదంకే	వాన్మ్రదంకే
213	8	10	14
214	5	10	20
214	11	యస్మిన్	యమస్మిన్
214	14	రాశ్మ్రరాస్త్రే	రాశ్మ్రరాస్త్రే
214	15	రదవో	రదకో
215	4	పికులాట	పీకులాట
216	4	కథం ను	కథం ను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
216	4	దుఃఖైర్గ్నైః	దుఃఖైర్న్వైః
216	7	యూవ్యా	యువ్యా
216	8	పర్త్యే	పర్త్యై
216	10	ఽడ్డిర్గో	విడ్డిర్ధో
217	12	యొవంగు	యొన గు
222	12	othor	other
224	5	Soone	Sooner
224	14	rimmed	Trimmed
225	20	...	7
227	21	మొగలా	మొగ్గలా
2?0	6	...	12
230	14	...	14
231	11	13	14
231	13	14	15
232	6	Act. Sce I	Act. I. Sc. I.
237	3	(ప్రోటియుక్-	(ప్రోటియుస్-
241	14	[వ్యాఁగు !]	....
241	15	జొక్యుయు	జొక్యుయువ్యాఁడు!]
241	21	ఆట్టించు	ఆట్లించు
244	13	An	And
246	8	రసూయా	రసూయా
248	6	మువ్వ ఘూవ	మవ్వ ఘూవ
248	8	వందథే	వఁదథే
248	8	గాంతు	గొంతు
2:8	8	క్ష్యప్రాం	కణ్ణప్రాం (క్షుప్రాం)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2 8	8	నస్మేంర	వస్మేర
248	12	అమంత్ర	అమున్త్ర
248	15	దిశనా	దశనా
248	19	శృంగారతి శే	Read as 1st line on page 250
249	3	కేలఁబట్టుకొన్న	కేలబట్టుకొన్న
249	7	చూపుఁ లప్ప	చూపు లప్ప
250	6	సిధ్యన్తి	సిద్ధ్యన్తి
250	7	బిబంధియా	బింబధియా
250	14	కామ్మ	కామమ్
251	13	వరిపితి	పరిపితి
252	10	నూపురశబ్ద	నూపురశబ్ద
254	3	త్స్వయా	త్స్వయా
254	8	నే। తా	నేత్రా
254	11	కచ్ఛేణ	కచ్ఛ్రేణ
255	12	వేదికోత్తరా	వేదికోత్తరా
256	2	త్సుకః	త్సుకః
256	11	పల్లవనా	పల్లవనా
256	13	అరఖమో	అక్షమో
257	14	సకియ	సకియ
258	1	మట్ప్వరణో	మట్చరణో
258	6	తత్వా	తత్ర్వా
258	10	లోహితత తా	లోహిత తతా
258	10	బాహు	బాహూ
259	7	నఃలిపు	నఃలివు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
259	12	వెదకటన్మొము	వెదకటన్మెము
260	8	స్తాకస్యాని	స్థానస్యాని
261	1	కానిన	కానినే
261	7	ముంటి	ముందిటి
262	14	^భ్రష్ట	గ్భ్రష్ట
263	9	బెట్టిను న్దొడల	బెట్టి నన్డొడల
266	10	in end	mend
274	1	beleve	believe
279	10	పెఃముటకల్గు	పెఃముటికల్గు
282	8	at the	at they
282	13	mothers	mother's
284	8	బెకలికం	బెకలించ
285	11	వచ్చినవి	వచ్చినవి
286	16	helf	help
288	10	VANICE	VENICE
289	3	దృష్టలు	దృష్టులు
		For	Read as
289	9	వ। రెండు...కావు 39	ద్వి॥ వరుగు.........
		For	Read మొప్పు 40
289	12	ద్వి॥ వరుగు...... మొప్పు	వ॥ రెండుగంపల... కావు 39
293	5	దొఁగలించు	దొంగిలించు
295	5	యాంద్రుకు	యాంద్రకు
296	17	a ould	would

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
302	4	నజతాపకారీ	జనతాపకారీ
302	5	మా త్రచిత్రమ్	మత్రచిత్రమ్।
302	6	మహాశీం	మహాతీం
303	6	గొనక	గనక
305	7	నత్రావు	నత్రావు
308	3	Tbey	they
309	13	చూనవు	మూవవు
317	22	।	Delete.
318	1	Act ii Sce ii	Act iii Sce ii
321	3	నది	నది
325	4	ధారణాముగు	ధారణాముగు
342	22	is	it
345	1	హేమమైన	హేమమైన
346	7	bea s	bears
348	18	civll	civil
348	22	exectors	executors
349	3	కాలవ్యాసమున	కాలవిన్యాసమున
349	5	పేనటీగలు	తేనటీగలు
351	3	ఉర్త్వ	దిక్త్వ
367	1	యాచోటు	యాచ్చోటు
371	5	తెవందు	నెవందు
373	11	చున్నక్వాను	చున్నవ్వాడు
373	21	మూావు	మూావు
377	1	భీరుల	భీరులు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
379	16	కూట	కూడ
380	14	Innocent	innocent
380	18	teast	feast
381	17	మూలిని	నూలిని
391	11	నెట్లులెటుల	నెట్టులెటుల
393	2	దా టు	దాఁటు
393	21	చిఱత	చిఱుత
395	5	కెక్కుని	కెక్కుదని
395	14	బడివ	బడిన
397	5	మాయు రెయిదును	మాయురెయిదుము
399	2	తెన్ను స. బొంగ	తెన్నునం బొంగ
4 1	4	యుందూ దకు	యుం దూదకు
403	5	మిక్కుటముగు	మిక్కుటముగు
403	9	ముళ్లెను	ముల్లెను
403	15	దొంగలిఁచిన	దొంగిలించిన
405	14	బోవలేదు	పోవలేదు
412	15	fowder	powder
415	11	దెబ్బ్వన	దెబ్బవ
416	18	Iheir	Their
419	7	ప్రయము	వ్యయము
421	16	కుగురుర్చు	కుదురుపర్చు
423	15	చట్రుఁడుం గూడఁ	చంద్రుఁడుం గూడఁ
424	3	vilder	viler
425	12	కెమర్గణ	కేదార్గణ
428	8	voiee	voice

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
429	6	అద మొదియు	అద్ద మొదియు
430	1	nost	host
430	15	aguel	ague
430	15	tain's	taints
431	7	నవ్వన వ్వాడు	నవ్వునవ్వాడు
432	17	one	once
4 ʾ4	8	be perfect	be a perfect
435	2	లరదుం	లరయుం
436	20	Afflication	Affliction
436	23	nostrill	nostril
437	13	కుంగ్ర డసి	గుం దని
439	3	శాఖృను	శాఖను
439	9	పిపుం నకు	పిఫ నకు
4 , 0	1	lock	Look
441	5	చక్కి	చక్కి
44 ɜ	6	toves	loves
445	11	నాంగు	సాంగు
443	2	ornsses	crosses
4: 0	7	up ON	upon
4ˆ1	24	వలవంత	వలవాంత
452	3	losser	lesser
453	9	లోాడ్జగంజాళ్ళవ్వాడు	లోాజ్జగంబప్పాడు
454	1	curd	cur d
455	14	మైవన్నియు	మైవన్నియు
456	6	fron expence	from expense

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	
456	16	Fhey	The	
459	11	నెవసియుండు	నెనసియుండు	
459	19	యుం యుండిట్టము	యుండిట్టము	
460	3	ond	and	
461	15	గంటల	గంటుల	
463	(N. B :	"అద్భుతరసః" — కాళిదాసుని శ్లోకానువాదమునకు పుట 512 నుండి 558 వరకు చూడగలరు).		
464	2 & 13	Sec	Sce	
464	22	restrined	restrained	
465	1	రౌద్రభీభత్స భయానక రసములు	delete	
466	9	Slaaders	Slanders	
467	15	యేనచో	యైనచో	
467	23	నకర	నరక	
469	4	వారే	వారి	
469	19	బడవట్టి	బడనట్టి	
470	4	flusihing	flushing	
471	15	ము వెంసడిచెదు	ము వెంబడించెదు	
472	6	Wanned		
472	19	Yet I dull	Yet I, A dull	
473	6	కొందుఁగాన ॥	కొందు ఁగాన ॥	3
474	33	Kings	King	
475	14	విటునా	నిటునా	
477	25	వింతకన్న	నింతకన్న	
479	14	నలమనిండు ॥	నలమనిండు ॥	5

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	6	వర్చ్చెదును	వచ్చెదును
481	13	క్రిస్తుమస్థు	క్రిస్తుమతస్థు
481	20	నిన్నులలో	నిన్నుఁ బో
482	17	Enscar	Ensear
484	4	there boundless	there is boundles
484	6	forth	froth
484	7	So scape	So 'scape
486	8	theirs	their
486	17	heartly	heartily
487	7	కావుల	కాపుల
487	21	లుక్కడండీచునో	లుక్కడంచునో
488	17	arbitraters	arbitrators
489	11	నుఱి	మఱి
489	14	వేడ్కవది	వేడ్కనది
489	15	దిద్దబడిని	దిద్దబడని
493 to 502	Page Heading	భీబత్సరసము	బీభత్సరసము
493	16	దేవికి	దేనికి
495	22	ఘోష వెట్ట	ఘూోష వెట్ట
497	9	గ్రొజవు	గ్రొంజవు
498	15	fijes	flies
501	2	చుంద్రోత	చుద్రోత
502	4	రేపిగ జాన్మ్రి	రేపి గజాన్మ్రి
502	6	విసన్నమీనం	విపన్నమీనం
502	8	వినుర్ద	విమర్ద

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
502	11	తృషాకులంనిః సృత	తృషాకులం నిఃసృత
507	17		
504	12	**KING GOHN**	KING JOHN
504	18	**braven month**	brazen mouth
512	3	ప్రాంసు	ప్రాంశు
512	3	రఘువంశే_స	రఘువంశే_స_I
512	4	శ్లో 3 . 1	శ్లో. 3. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 1 అని గ్రహించవలెను)
512	6	శ్లో. 15.2	శ్లో. 15 (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 2 అని గ్రహించవలెను)
512	9	తసుప్రకాశే	తనుప్రకాశే
512	10	స. 3. శ్లో॥ 2.3	స. 3. శ్లో॥ 2. (ఆపుటలో శ్లోక సంఖ్య 3 అని గ్రహించవలెను)
			(అట్లేమీాదను సర్గసంఖ్య-శ్లోకసంఖ్య నెఱుంగునది)
512	13	తరశ్చ్కార	తిరశ్చ్కార
512	18	స్వర్శ	స్పర్శ
513	5	గయిబాచు	గయిచాచు
513	20	దొడవిడి	దొడనిడి
514	1	పక్షసి	వక్షసి
514	8	మామాగచ్ఛతు	మమాగచ్ఛతు
514	11	వసంభావిత	న సంభావిత
514	21	వాన్పంక్తిరథో	వాన్పంక్తిరథో
514	22	అసథే	అపథే
516	3	నేద్దో	నేద్ధో
516	4	జ్యలనః	జ్వలనః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
516	7	సువేయమా ।	సుషువే యమా ।
516	13	తం పవ్రే	తం వవ్రే
518	1	మన్వేష్టం	మన్వేష్టుం
520	4	వటశ్యామ	వటశ్యామ
520	18	పర్యస్త	పర్యస్త
522	2	మాయాతాత్మ్యాః	మాయతాత్మ్యాః
523	21	జగములాన	జగములోన
524	4	మూడం	మూఢం
524	7	తిమరం	తిమిరం
525	11	జేలువు	జెలువు
528	4	దూపః	దూనః
528	9	క్రియయైవ	క్రియైవ
528	10	కేషాంవస్యా	కేషాం నస్యా
528	13	పవవవేగోత్క్షి	పవనవేగోత్క్షిప్త
528	15	ముచ్చైశ్చక్రేక్ష్య	ముచ్చైశ్చక్రేక్ష్య
529	18	జడువు	జడువు
530	6	క్వచిత్సగర్ష	క్వచిత్సగర్భ
530	16	వివత్ర	విపత్ర
530	17	విహాయః	విహాయ
531	13	న్గొయ్యాలులు	న్దొయ్యాలులు
531	15	కొందురు	కొందరు
532	17	కప్యన	కస్యన
532	21	ప్రమలా॥ దేవబా	ప్రమదేవబాలా॥
533	15	పుపుల	పువుల
534	6	పవనస్సుమన్ధిః	పవనస్సుగన్ధిః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
534	21	శ్లాంఘ్యం	శ్లాఘ్యం
535	7	హోయి యాపద	హోయియాపవ
535	10	మానికొమ్మ	మావికొమ్మ
535	22	మడునుల	మడుసుల
536	8	నినాధం	నినాదం
536	12	ఆవిర్భాబతే	ఆవిర్భాభతే
536	14	ముచ్యనూనా	ముచ్యమానా
537	12	పడగభూళ్ల	పడగచూళ్ల
538	3	లాక	లోక
538	9	నతద్విధాం	నతిద్విదాం
540	9	దంతర్భాభేప్ప	దంతర్భాబేప్ప
542	12	్రదూరమిదానీం	దూరమిదానీం
543	17	వింతనూనిక	వింతమానిక
544	2	శిశోర్వ్యపమ్	శిశోర్వ్యపమ్
546	5	స్త్రయాణామవః	స్త్రయాణామధః
546	16	కిమవహి	కిమివహి
548	5	స్థితఇతి	స్థితఇతి
549	5	డమతపసి	డనుతపసి
550	9	బాణాస్వ్రజ	బాణాన్వ్రజ
551	16	కాక తతమా	కాక కతమా
552	13	్రత్వాప్రచీనార్కం	్రత్వాప్రచీవార్కం
552	14	నర్వం వత్సే	న త్వం వత్సే
552	16	లబద్ధ పరిపాలన	లబ్ధపరిపాలవ
554	5	ప్వశోన్ను	స్వాపోన్ను
555	10	పుపు తరువాత	పువు తరువాత

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
556	7	దృశ్యంత మసి	దృశ్యం తమసి
556	11	సుందరిం	సుందరీం
557	12	న్ద్రావ్యో	న్ద్రివ్యో
558	1	క్షామాం స్యాదసతి	క్షామాం స్యాదసతీ

గమనిక : కొన్నిచోట్ల Act – Sc అని ఉండవలసిన చోట్ల Act — Sec అని ముద్రణలో నున్నది సరిదిద్దుకొనవలెను.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
561	4	ఫ్లానుర్సి	ఫ్లారిన్సు
561	14	మెరియాస	మెరియాన
562	3	బ్రర్టము	బర్ట్రిము
562	15	వృత్తాంము	వృత్తాంతము
562	18	బర్టము ..బర్ట్రిము	బర్ట్రిము
563	8	లెపిడిన్సు-పాంపియున్నను	లెపిడస్సు,పాంపియస్సను
564	12	లోఁబుట్టువగు	తోఁబుట్టువగు
564	16	త్రానీజిష్టు	తా నీజిప్టు
564	18	యాంట్రనీ	యాంటనీ
564	20	సీజారుజ్జేరిని	సీజారుజ్జేరిన
565	11	కాలస్వరములకు	కాలసర్పములకు
566	1	రాజభ్రష్ట	రాజ్యభ్రష్ట
566	2	ప్రథ—క్కు.	ప్రథరిక్కు
567	2	రోడ్లిండు	రోజ్లిండు
567	8	నెత్తుటర్దడుపఁ	నెత్తుటస్గడుపఁ
567	9	గొల్లినికిమ్మని	గొల్లని కిమ్మని
567	14	రానేర్చిన	దానేర్చిన
567	15	దెచ్చ్పదననియు	దెచ్చెదననియు
568	10	ఆడ్రిమానా	ఆడ్రియానా

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
568	11	ఆడ్రిమానా	ఆడ్రియానా
568	16	వర్తకులు కిట్టి	వర్తకుల కిట్టి
568	23	దన క్రవ్యము	దీన ద్రవ్యము
569	9	నసందర్భముగ	చ సందర్భముగ
569	15	నన్నెండా	నన్నెండ్లా
570	5	తన్వాలచి	తన్వాలచి యు
571	14	తోఁజెచ్చి	తోఁదెచ్చి
571	16	యతనకి	యతనికి
572	5	వజీన్ లియ్యా	వర్జిలియా
572	6	వజీన్ లియా	వర్జిలియా
572	7	వజీన్ లియా	వర్జిలియా
572	20	వ్రోమనులతో	న్రోమనులతో
573	2	వ్రోమునందు	న్రోమునందు
573	8	తనీదేశ	తనదేశ
573	11	వ్రోమనులకు	న్రోమనులకు
573	13	దుర్భోద	దుర్బోధ
573	25	రోమస్నేనా	రోమస్సేనా
574	8, 9	ఇమోర్జ	ఇమోజన్
574	11	చెప్పువారు ఓకడచ్చి	చెప్పువారు ఒకడచ్చి
575	7	దొంగలించి	దొంగిలించి
575	17	యొద్ధ తన్నైభసానియో	యొద్ద తన్నైబసానియో
576	21	బిలింపఁబడిన	బిలిపింపఁబడిన
578	5	కాప్కా	కాస్కా
579	6	వార్తాంబర్లెండు	నార్తాంబర్లెండు
580	13	పర్వుసర్వానుల	

పుట	పం_క్తి	తప్పు	ఒప్పు
580	16	వేల్సుతో	వేల్సులో
581	9	సజార్ న్ఫాల్టాసఫు	సర్జా న్ఫాల్టాసఫు
581	10	బాడర్ ల్ఫు	బార్డ ల్ఫు
583	13,22	ఫ్రాన్సు	ఫ్రాన్సు
585	18	ఫ్రెరిచి తలారి	ఫ్రెంచి తలారి
586	5	కొడుగు	కొడుకు
586	13	ఫ్రాంన్సు	ఫ్రాంసు
586	21	నభిక్తుడై	నభిషిక్తుడై
586	24	తనకొడుక	తనకొడుకు
586	26	చారల్సు	ఛార్లెసు
587	5	13. రెండవభాగమను నాటకమునదుం	13 ఆఱవహెన్రీ మహా రాజు రెండవ భాగమను నాటకము నందు
587	7	గోస్టరు	గ్లోస్టరు
587	8	విచ్చెస్టరు	విన్చెస్టరు
588	16	సజాన్ట్సేన్లీ	సర్జాన్టేన్లీ
588	6	గోస్టరు	గ్లోస్టరు
588	13	శములు	ములు
589	15	సేరిసబరీలను	సేలిస్బరీలను
589	19	నతనికొడుకులను	నతని కొడుకులును
590	4	హెస్టింగ్సు	హేస్టింగ్సు
591	5	పట్ట	పట్టుకొని
591	23	మార్గెరట్టలు	మార్గెరట్టులు
592	3	వారికుృ	వార్వికుృ
592	4	యాడుచనియు	యాడుననియు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
59:	11	నాల్గ యెడ్వర్డు	నాల్గవయెడ్వర్డు
592	15	ఫ్రాంన్సు	ఫ్రాన్సు
592	21	తలడిల్లుట	తల్లడిల్లుట
593	11	కాంటర్బలీ గురువు	కాంటర్బరీ గురువు
593	25	చేతిక్రింద	చేతిక్రింది
594	4	బూటసు	బ్రూటసు
594	15	వెస్టమిస్టనరు	వెస్టుమిన్స్టరు
595	2	వ్రయవర్చుచు	వ్యయపర్చుచు
595	2	మతాధ్యక్షనకు	మతాధ్యక్షునకు
595	10	బిల్లీను	బుల్లీను
595	11	క్కేరైనుతో	కేతరైనుతో
595	15	గ్రామెల్లెలిజబెత్తని	క్రామ్వెల్లెలిజబెత్తని
596	19	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	1	పాండలు పోవునకు	పాండల్పు పోవునకు
597	13	కాట్లెన్సు పుత్రవిహార	కాట్లెన్సు పుత్రవిరహ
597	15	జాస్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	20	జాన్మహారాజ	జాన్మహారాజు
598	11	ఎగ్డారు	ఎడ్గారు
598	14	గనేరిల్లుశ్యాదక్షుడు	గనేరిల్లశ్వాధ్యక్షుడు
599	5	నాపై	నాపెపై
599	10	గోస్టరెడ్గారుపై	గ్లోస్టరెడ్గారుపై
599	13	వియర్మిహా	లియర్మహా
599	16	రాజ్యద్రోహి	రాజద్రోహి
600	12	ఎడ్మండు దూషించుచు	ఎడ్మండు న్దూషించుచు
600	19	రాల్బనుతో	యాల్బనుతో
601	3	భవిష్యచ్ఛతుర్థ	భవిష్యచ్చతుర్థ
602	21	క్సటును	ఎక్టసను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
604	9	ప్లాంటాజెనట్టమ	ప్లాంటాజెనట్టను
604	13	తనకురూపముం	తన కురూపముం
605	25	ఫ్రెంఛి	ఫ్రెంచి
606	8	సవయస్కులను	సవయస్కులును
606	17	రాజవయస్కులును	రాజవయస్యులును
607	13	ద్వారసాని గని	ద్వారసానిం గని
607	22	ద్వారసాలకునకు	ద్వారపాలకునకు
609	5	క్లాబయో	క్లాడియో
609	7	జూనియటు	జూలియటు
609	15	ఫ్రాల్సిస్కా	ఫ్రాన్సిస్కా
609	16	దనసోదరిని	దనసోదరుని
609	20	రాజసన్యాసి	రాజు సన్యాసి
610	4	రాజెవిని	రాజు విని
610	10	వచ్చేనేమో	వచ్చెనేమో
611	6	షైలాకు వకయూధుడు	షైలాకు—వక యూదుడు
611	20	జస్సీకాలో రెంజోను	జస్సీకా లోరెంజోను
613	13	మధ్యరమ్మున్నదని	మధ్యరమ్మున్నదని
613	23	ఫాల్టాపు	ఫాల్స్టాపు
614	1	ఫాల్స్టానందటిచే	ఫాల్స్టాపందటిచే
617	22	యాగోరోడరిగోలు	అయాగోరోడరిగోలు
618	11	పెండ్లియాడిచ్చిన	పెండ్లినాడిచ్చిన
619	13	యిద్దరుఘునులు	యిద్దరుఘునులు
619	23	క్లినుభార్య	క్లియోన్ భార్య
620	14	బెట్టిన	బట్టిన
620	26	మెరీనాపై కొరిడాలనుక్లీను	మెరీనాలై కొరిడాలను క్లియోను
621	8	బాత్రివత్య	బాత్రివత్య

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
621	18	భాతృవ్యుఁడు	భ్రాతృవ్యుఁడు
621	19	కేపువెట్ట	కేపువెట్టు
622	3	కేపునెట్టు	కేపులెట్టు
622	8	నార్వించుట	న్వారించుట
622	23	తలదండ్రు	తలిదండ్రు
623	17	బేప్లిసా	బేప్టిస్టా
624	7	బమాంకా	బయాంకా
624	15	ప్రోస్పెలో	ప్రోస్పెరో
624	20	మట్టుగుజ్జు	మఱుగుజ్జు
625	9	ప్రేస్పెరోమి	ప్రోస్పెరో మి
626	2	పాన్సిస్కో	ఫ్రాన్సిస్కో
626	13	ముకస్తుతి	ముఖస్తుతి
628	12	ప్రజాపతినిధి	ప్రజాప్రతినిధి
629	7	దేవతులకు	దేవతలకు
629	14	నవమానింబబడి	నవమానింపఁబడి
629	20	గద్ధింపఁగా	గద్దింపగా
630	3	తామారా	తామోరా
630	12	లూసియసు విదేశ	లూసియసుకు విదేశ
630	17	శిరస్సును	శిరస్సులను
635	3	చీలివియా	ఒలీవియా
635	25	దొంకి	దొరికి
638	16	లియోటిసు	లియోంటిసు
639	3	పొలీ నారాజు	పొలీనా రాజు
640	2	నాపెద్దప్ప కఁదా	నాపెద్దప్పకఁ దా
640	7	స్మింక్షించెద	స్మిక్షించెద
641	14	నగ్రిమిత్రుఁడను	నగ్నిమిత్రుఁడను
641	15	బెడ్లాఁడుట	బెండ్లాఁడుట
643	1	షేకిస్పియరుని	షేక్స్పియరుని

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
643	17	వలమ్మి యవర్జి లియా	వలమ్మియా వర్జి లియా
643	17	నోదార్చుకట	నోదార్చుట
644	26	2 లో	12 లో
646	2	బ్రార్థించి చనుట	బ్రార్థించు చనుట
646	7	3 లో	31 లో
646	17	లూసియున్న	లూసియస్సు
647	15	రాజ్యభ్రష్టారాజు	రాజభ్రష్టారాజు
647	18	కారినుటచ్ స్టోను	కారిను టచ్ స్టోను
648	2	తానిమోకిను	తానిమోజిను
648	3	నొప్పికొని చనుట	నొప్పికొను చనుట
648	11	పశ్చాత ప్తు	పశ్చాత్తప్తు
648	14	హోల్సు ఎరు	హోట్సు ఎరు
648	20	గాసెస్టరు	గ్లాసెస్టరు
649	6	11 లో	14 లో
649	10	వార్విక్కు ప్రభువు	వార్విక్కు ప్రభువు
649	16	గాడిక నరు	గార్డి నరు
649	20	తనకూంతుర్రైన	తనకూతుల్రైన
650	3	యారుప్రభువు	యార్కుప్రభువు
650	4	బోర్గ్రి చార్డుం	బోర్గ్ రిచార్డుం
651	3	సిచ్చిన్న	స్నిచ్చిన
651	22	కరుణారసము	కిరుణరసము
652	1	లో	2 లో
652	7	యోదాచుకట	యోదార్చుట
652	9	రోక్లిండనుట	రోజ్లిండనుట
652	18	లో ఇమోజను	6 లో ఇమోజను
652	25	దనభర్తపై సాని	దనభర్త పైసాని
653	12	కాస్కా నసుటతో	కాస్కాతో నసుట

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
653	13	కాల్ఫ్యూర్ని యాదుశ్న	కాల్ఫ్యూర్నియా దుశ్శ
655	17	జేఉుపఁబడివ	జెఉుపఁబడిన
656	6	ఆర్లెడో	ఆర్లెండో
656	17	బెస్సాయో	బెస్సానియో
656	21	తాపున్ గుల్లి	తార్పుగుల్లి
657	1	ట్రానియో త్రో లుసెంటియో	ట్రానియోతో లుసెంటియో
658	9	టచ్ స్దోనుని	టచ్ స్టోనుని
658	15	యున్నాసను	యున్నానను
659	9	బెడ్ఫడున్	బెడ్ఫర్డు
659	14	గోస్టరురాజు	గ్లోస్టరు రాజు
660	10	ఉలిసూలా	ఉరుసూలా
660	24	సేవకను కనుట	సేవకున కనుట
660	25	3...లో హెక్టరు	34 లో హెక్టరు
661	2	పెరోరీసు	పెరోలీసు
661	13	ఈనోర్చననుకొంట	ఈనోర్బసనుకొంట
661	23	రోజిండుతో	రోజ్లిండుతో
662	2	రోజ్లిండో	రోజ్లిండు
662	11	ఆర్లెడోతో	ఆర్లెండోతో
663	6	పైనానియో	పైసానియో
663	24	వరమాన	వర్తమాన
664	4	బర్మార్డో	బర్నార్డో
664	18	ఐఫీలా	ఒఫీలా
6?4	24	కాన్పించుదను	కాన్పించదను
665	10	లుసీయలియసు	లుసీలియసు
665	13	కోషియస్సు	కేషియస్సు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
666	13	యింగ్లీ...సైన్యము	యింగ్లీషు సైన్యము
666	14	కేల్బట్ట	కేల్బట్టు
666	25	దన్నెందుక	దన్నెందుకు
667	7	ఎక్ట్సే...తో	ఎక్ట్సేనుతో
667	9	రాజుతోఁ మదపై	రాజుతోఁ దమపై
668	2	ప్రత్యుత్తరమిగా	ప్రత్యుత్తరమీగా
668	5	నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతుల	దన్నుఁ దిరస్కరించిన కూతుల
668	6	గోస్ట రనగా	గ్లోస్టరనగా
668	16	యెకించితినని	యెక్కించితినని
668	22	1 బూకుతో	బ్రూకుతో
668	26	గాటు	గాంటు
670	6	యోమో	యేమో
670	9	అంటునియో	ఆంటోనియో
670	11	బరణాలలో	బరణిలలో
670	18	లోరెజో	లోరెంజో
671	9	అయాగో ఒతెల్లోకుడిస్తె మోనాపై	అయాగో ఒతెల్లోకుడి స్తేమోనాపై
671	14	తనభార్య జంపి	తనభార్యం జంపి
672	9	వర్ననము	వర్ణనము
672	15	మోర్చిల్లిన	మూర్ఛిల్లిన
672	17	సెబార్థియను	సెబార్డియను
672	18	ఫ్రడినందు	ఫర్డినందు
672	24	చేయచచ్చిన	చేయవచ్చిన
673	1	తననదుపదేశము:	తన సదుపదేశము
673	9	ప్లైవిమసడవి ... లైమసుం	ప్లైవియసడవి... నుసుం

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
673	11	అగమెమ్న మనెస్టరు	అగమెమ్నను నెస్టరు
673	12	అగమెను	అగమెమ్నను
673	15	ఉలిస్సు	ఉలిసిస్సు
673	16	ఉలినస్సనుట	ఉలిసిస్సనుట
673	19	అచీఁస్సుతో	అచీలస్సుతో
673	20	లోబడుటచే	బోరాడుటచే
673	21	నవచ్చునని	వచ్చునని
673	23	భోధించుట	బోధించుట
673	24	దైవము	దైవముపై
673	26	బెల్చుతో	బెల్చితో
674	24	ఫ్లోరిజీలు గూర్చి	ఫ్లోరిజీలుం గూర్చి
674	25	ఫోరిజీలు	ఫ్లోరిజీలు
674	26	దేశించు ననుట	దేశించు చనుట
675	2	కావ్యంలో 19 వ ము	కావ్యంలో
675	19	దీవిరహా తీర్థన్ వాసి	దీనవిరహా తీర్థవాసి
676	3	విషేషబుంగని	విశేషముంగని
676	7	క్లిప్పర్డ నుట	క్లిప్పర్డనుట
676	12	లైఁను	లైమను
676	20	భీభత్సము	బీభత్సము
676	22	యేర్టిమరుని	మార్టిమరుని
677	5	బలిచెఅజరిగిన	బల్మిచెఅజరిగిన
677	10	యన్నయడవి	యున్నయడవి
677	3		
679	22	సారథితొ	సారథితో
680	1	కరుణారసము	కరుణరసము

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
680	20	నిజరూపము	నిజరూప
682	7	దృగ్వవర్ణనము	దృగ్వర్ణనము
684	4 & 11	భీభత్స	బీభత్స
684	13	గీష్మర్తు	గ్రీష్మర్తు
687	4	కలిగి తన	కలిగిన తన
687	14	శకుంతలమున	శాకుంతలమున
688	18	మచచముని	మరీచముని
689	5	ఆంచ	అంచ
689	18	ఆంద	అంద
689	23	మేమము	మేఘము
690	1	అజ్ఞలు	అజ్ఞాలు
690	3	అకుకృతి	అనుకృతి
690	7	దానుఁడు	దాసుఁడు
690	8	నొచ్చుకొనుట	నొచ్చుకొనుట
690	14	అన్నవిమిన్న	అన్నవమిన్న
691	10	అర్హుఁడ	అర్హుఁడ
691	16	అమిత్రవయ	అమితవ్యయ
692	22	కుండ్రని	గుండ్రని
694	27	ఈసరుండు	ఈసరుండు
695	2	నిర్వాకులు	నిర్వాహకులు
695	4	కలంకరించుకొను	కలంకరించుకొను
695	26	నిర్మాణము	నిర్వాణము
696	2	ఎన్నిక-నెత్త	ఎన్నికనెత్త-
696	11	ఐదవ	ఐదువ
696	21	మనస్సులుటం	మనస్సులుంట
696	25	ఏడైఱ	ఏత్తైఱ

పుట		పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
699		19	జున్నవారు	బన్నవారు
700		2	కాంతాడవ	కాలతాడన
700		9	సూ్యచించు	న్యూచించు
700		25	కుట్టిపన్	కుట్టినన్
700	రెండవవరుస	11	మగవాంఢ్రను	మగనాంఢ్రను
701	,,	14	కొత్మి	కొల్మి
703	,,	5	గుర్వొట్టు	గుర్వోట్టు
703	,,	14	గ్రహస్థు	గృహస్థు
706		17	రోమాణులు	రోహిణులు
707	,,	21	జోసులు	జోస్యులు
709	,,	19	అలితన	తఅలిన
710		4	ళుకువనతట	తళుకు వనట
710		22	మూకుడు	మూతుడు
710		25	తవురుట	తివురుట
711		14	స్త్రి	స్త్రీ
712		5	పగడ గల	పడగ గల
712	,,	6	దావి	దాని
712	,,	13	దినమొల	దినమొల
712	,,	14	థైర్యము	ధైర్యము
712	,,	18	దైవ సంభంద	దైవసంబంధ
715		14	మెఱుగనవి	మెఱుగునవి
716	,,	17	నిర్వృత్తి	నిర్వృతి
717		16	సీలుట	సీల్గుట
720	,,	1	పాటనము	పాటవము
721	,,	3	పునెము	పున్నెము
721	,,	12	వ్రేలాడునొక	వ్రేలాడునొక యవయవ విశేషము
721	,,	28	పెదఁబడి	పెడబడి

పుట		పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
722		20	నాకుము	నామము
724		10	నందు	సందు
725	,,	13	ఆనొశము	ఆకాశము
725	,,	17	బలంగంబు	బలఁగంబు
726		19	బుఫి	బుధి
727		7	భా ర్తి	భాతిన్
728		11	నఅకు	వఅకు
728		21	మవఃకోశ	మనఃకోశ
728		27	చిరకార	చిరకాల
728	,,	7	సంకిల్పమే	సంకల్పమే
728	,,	16	వలువు	వలపు
729		26	ఎదుర్కొనుట	Delete this word
730		12	ముఁండిమోపి	ముండమోపి
730	,,	11	మానువుల	మానవుల
730	,,	14	మృతుఁలైన	మృతులైన
730	,,	22	దెహాముతో	దేహాముతో
730	,,	25	మెతఁతల	మెఁఁతల
734		11	స్నహావాన	స్నహావాస
734	,,	2	లొజ్ఞగ	లొజ్జుగ
736		1	వికత్థనోద్ధితుఁడు	వికత్థనోద్ధతుఁడు
737	,,	3	మన్మధు చే	మన్మధునిచే
737	,,	20	వెన	వెస
738		7	వేల్పుఁబడి	వేల్వఁబడి
741		12	తపము	తనము
741		21	సిరికి	సీరికి
741	,,	After 3		Add సుగము-స్సుఖము
741	,,	7	సూర్పాణి	సుపాణి